

ילקוט סיפורים

מזכרת נצה מחתונת
הת' אהרן לייב ומרת פייגא דימלער

צילום מכתב מהרבי לחתונה

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ.י.

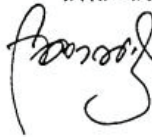
ב"ה,
ברוקלין

האברך הו"ח אי"א מו"ה
ש"י

שלום וברכה!

במענה על הודעתו מקביעות זמן חתונתם ליום
הבע"ל,

הנני בזה להביע ברכתי ברכה מזל טוב מזל טוב, ושחתי'
בשעה טובה ומוצלחת זיבנו ביח בישראל בנין עדי עד, על יסודי
החורה והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבחורה זוהי הורח
החסירות.

בברכה מזל טוב מזל טוב

© 2021 רפאל וילימובסקי

Designed By Chaim Tauber | Chaimbydesign@gmail.com

Cover image: Zalman Kleinman

בפתח

יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם¹, ברוב שמחה והודיה הנני מוציא לאור ליקוט קטן מתוך סיפורים ושמעות ששמעתי מפי חסידים ואנשי מעשה.

קובץ סיפורי חסידים הוא אחד מאבני היסוד בחסידות, וכולל את המסורה החסידית העוברת מדור לדור, את מעשיות אדמו"רי וגדולי החסידים. מקום חשוב תופס "סיפורי החסידים" בהווי החסידי, ומטרת הסיפורים להביא את האדם להתחזקות ולהתעודדות בעבודת ה' ולחדד את הדרך הנכונה אליה.

בזמן ההתוועדות נהוג לספר סיפורי חסידים ופתגמים שונים מפי גדולי החסידים, וכן חשוב להעניק לילדים כבר מגיל צעיר את ההרגל בשמיעת וקריאת סיפורי חסידים על פני ספרים חיצוניים.

בדורנו הרבי קרא ודחק בכל החסידים בכלל ובזקני החסידים² בפרט, להעלות על הכתב את מה שקיבלו, שמעו וספגו בצעירותם ובעברם, על מנת שגם הדור הצעיר והדורות הבאים יקבלו באמצעות הסיפורים את ההדרכה הנכונה.

רוב הסיפורים שנרשמו כאן הוא מה שרשמתי לעצמי לאחר פארבריינגענישען עם חסידים ומשפיעים שונים, והשתלדתי במדה הכי אפשר לאשר ולדייק בהסיפור ופרטיה אבל ידוע מאמר החכם³: כשם שאי אפשר לבר בלי תבן ואין עץ בלי עשן כך אין אדם בלי שיטעה וכבר אמר דוד המלך נעים זמירות ישראל שגיאות מי יבין⁴.

הליקוט נכתב בשפת יידיש⁵ היות שהוא השפה הכי קל עלי בכתיבה, ולאילו שלעת עתה אינם מבינים אתי הסליחה ובעז"ה בזמן המתאים יתורגם הליקוט ללשון קודש.

כדי להעשיר את הקריאה הוספתי בשולי הגליון קיצור תולדות חייו של המסופר, ותודתי נתונה למערכת חב"דפדיה בזה.

1. תהלית ק"ז, ח.

2. ראה לדוגמא הפתח דבר לרשימת דברים מהרה"ח ר' יהודה חיטריק.

3. ראה ספר פלא יועץ פרק קמ"ג בתחילתו.

4. תהלים, י"ט, י"ג.

5. להעיר משיחת ש"פ וישב תשמ"ח.

ואסיים בברכה שנזכה תיכף ומיד להתגלות מלכינו משיחינו ושמחת עולם
על ראשם ובמהרה בימינו.

הת' רפאל בן אאמו"ר ר' יוסף יצחק וילימובסקי.
ח"י אלול תשפ"א, יום הולדת דשני המאורות הגדולים.

מפתח

75	גידול הזקן	3	אתכפיא
76	גאולה	8	א איד
79	דקדוק	11	אהבת ישראל
81	דור השבעי	17	אמירת לחיים
83	דף היומי	20	אמירת דא"ח
85	דא"ח	25	אותיות האלף בית
93	הדרכה	26	אהלי תורה
94	הפשטה מעולם הזה	29	אריכות ימים
97	הספדים	31	אמעריקע
98	הנהלת הישיבה	32	אין עוד מלבדו
99	התוועדות	34	אמונה
104	התקשרות	36	אדמו"ר
112	הערות וביאורים	38	אידיש
113	הלכה ומנהג	41	אל תדון חבריך
118	ה' מצדי גבר	43	אנ"ש
119	החלטות טובות	44	אכילה ושתייה
121	ו' תשרי	47	אנשים פשוטים
122	דעם רבינ'ס א ווארט	48	בחורים
123	זרע חיה וקיימא	50	בליטות
126	חסידים ומתנגדים	50	בירור המידות
130	חייל	51	בית חיינו
131	חינוך	52	בעל תשובה
133	חברותא	53	ברכות
135	חסידים	57	בריאות
139	חנוכה	63	בטחון
145	חידושים	65	ביטול
148	טבילה במקוה	68	גוים
150	טהרת הקודש	71	גאווה

223	מוסר	151	יום כיפור
225	מבצעים	154	יצר הרע
227	נקיון בית הכנסת	156	יראת שמיים
228	נסיעה לרבי	157	ילדים
233	ניגון	158	ידיעת התורה
234	נקודת היהדות	162	יגיעה כפיך
235	נרות שבת קודש	164	יחידות
237	נקדישך	166	ירידת הנשמה למטה
238	נוסח התפילה	167	יודע מחשבות
240	נפש הבהמית	169	י"א ניסן
241	סיפורים	170	יגיעה
243	סדר הישבה	172	יורה דעה
246	סליחות	174	כתיבה לרבי
247	סוכות	175	כותל המערבי
249	עין טובה	177	כשרות
250	עבודת השם	179	כסף
252	עישון	181	כניסה לאוהל
253	עצבות	183	כ' אב
255	ענווה	184	ליל ששי
258	עולם הזה	185	לימוד התורה
261	עונשים	196	לקוטי שיחות
264	עסקים	197	לשון הרע
266	פירש רש"י	198	ל"ג בעומר
268	פולטקיה	199	לוויה
270	פורים	201	מלך המשיח
271	פ"נ	203	מענות
273	פוטיגראפיה	205	משמעת
274	פסח	210	מסירת נפש
277	צדקה	214	מעשה בפעול
280	צדיקים	216	מתנגדים
290	ציונות	219	מזכיר
293	קליפה	220	מלחמת ששת הימים
299	קריאת התורה	222	מנחה

338	שמחת תורה	300	קבלת עול
340	שבת קודש	302	קריאת שמע שעל המטה
343	שבועות	303	קעמפ
344	שליחות	304	קבורה
351	שיריים	305	קבלת הנשיאות
352	שואה	306	הרבי
353	שכל ומדות	316	רוח הקודש
356	שידוכים	324	רבנות
359	תניא	325	ראש השנה
360	תפילה	326	רפורמים
368	תלמידי חכמים	328	רוסיה
369	תומכי תמימים	331	רשעים
372	תשובה	332	ראיית פני הרבי
376	תאוות	333	הראגאטשאווער
377	תהלים	334	רמב"ם
378	תפילין	336	שפות
		337	שמחה

ילקוט סיפורים

אתכפיא

איינמאל האט מען געבראכט צו דער פריעדעקער רבי א גלאז טיי, האט דער רבי געווארט ביז ס'איז געווארן קאלט, און דאן געטרונקען, האט איינער פון די חסידים געפרעגט: דער רבי דארף אנקומען צו אתכפיא? האט דער רבי געענפערט: צידען קען א רבי ניט האבן געשמאק פון טאן אתכפיא.

איינמאל האט ר' יוסל וויינבערג¹ געפארן אויפ'ן באן און ער איז געווארן זייער הונגעריק, האט ער צוגעאנגען צו דער "סנעק מאשין" און האט געזוכט עפעס כשר, מיטאמאל הערט ער פון הינטער אים: יוסל אתכפיא! האט ער צוגעדרייט און האט געזען ר' שמואל דוד רייטשיק².

1. נולד בכ"ו חשוון תרע"ח למד בסניפים השונים של ישיבות תומכי תמימים ביניהם באוטוצק שבפולין. עם פרוץ מלחמת העולם השנייה ברח עם קבוצה גדולה של תלמידי הישיבה לשנחאי שבסין. בשנת תש"ב קיבל אשרת כניסה לקנדה נשלח יחד עם תשעה מחבריו לייסד את הקהילה החב"דית ואת ישיבת תומכי תמימים במאנטרעאל.

לאחר נישואיו עם רעייתו חנה, קבע את מגוריו בשכונת קראון הייטס כשתפקידו הרישמי הוא שליח לאיסוף כספים של ישיבת תומכי תמימים המרכזית, כשלצורך כך נדד ברחבי העולם היה מתפלל בעבודה בצורה מעוררת.

בהוראת הרבי מסר שיעורים בספר התניא ואת שיחותיו הקדושות של הרבי מעל גלי הרדיו לפני כל שיעור היה נוהג למסור לרבי על גבי דפים את תוכן השיעור, והרבי היה מגיה את תוכנם ומחזיר לו אותם. ספרים אלו קובצו לימים ונדפסו בארבעה כרכים תחת השם "שיעורים בספר התניא", ומאוחר יותר אף תורגמו מאידיש לעברית ונדפסו תחת סניף קה"ת כפר חב"ד. מלבד ההגהות על שיעוריו, זכה שהרבי ידריך אותו בפרטים נוספים במסירת השיעור. היו פעמים שהרבי זירז את סדר היום באופן מיוחד כדי שיוכל להאזין לשיעור הרדיו שלו.

בנוסף, היה מהחוזרים של הרבי, חבר באגודת חסידי חב"ד בארצות הברית ויו"ר ועד להפצת חסידות היה שד"ר ש"זרע ורחניות וקצר גשמיות" ברחבי העולם, וזכה לתואר - השליח הנודד היה חזן בעל קול ערב, ובמשך שנים רבות הייתה לו קביעות לעבור לפני העמוד במניין התפילה של הרבי ב-770 בלילה הראשון בו אומרים את הסליחות נפטר בגיל 94 ביום ז' תמוז תשע"ח.

2. נולד בב' ניסן תרע"ח לשמעון וליבה דבורה רייטשיק, בעיירה מלווה שבפולין. בשנת תרצ"ו על פי עצתו של האדמו"ר מאמשינוב, נרשם ללמוד בישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש באוטוצק שבפולין בתקופה ההיא גדל בהקפדתו במצוות ובעבודת התפילה, תוך זמן קצר קנה לעצמו שם של עובד ה' מתוך תפילה לווהט ונלהבת. עד אשר פעמים תפילתו בשבתות בבקר נמשכה כשש שעות. בלילות, כשהיה קורא קריאת שמע על המטה, לעיתים קרובות היה שקוע בהתבוננות פנימית אל תוך השעות הקטנות של הלילה, ולפעמים עד לתפילת הבוקר. במשך היום ייגע את מוחו בלימוד הגמרא. בישיבה התקרב הרב רייטשיק לאדמו"ר הריי"צ, ובתוך זמן קצר הפך לאחד מקבוצת ה"חוזרים" שתפקידם היה לזכור את מהלך התוועדותיו של הרבי, לחזור עליהם לאחר מכן על מנת לשחזרם

ר' ניסן מננוב³ האט אמאל געקלאגט צום רבי'ן אז ס'איז שווער אים ריידן

ולבסוף אף להכינם לדפוס.

עם פרוץ מלחמת העולם השנייה בסוף תרצ"ו, נאלצו התמימים בישיבה להימלט מאוטווצק. זמן קצר לפני חג החנוכה, הגיעו לורשה, שבפולין, שם הודרך אותם הרבי ונתן להם כסף על מנת לברוח לוילנה שבליטא.

לאחר שהגיע לליטא, עמל הרב רייטשיק ללא לאות על מנת להציל את חבריו התלמידים מפולין הכבושה למרות שנלכד פעם על ידי משטרת הגבולות, הוא ארגן פעולות הברחה - הבאת פליטים רבים אל מעבר לגבול לשטחים בטוחים יותר

כאשר קונסול יפן בליטא, צ'אונא סוגיהארה, הנפיק אשרות מעבר דרך יפן לפליטים היהודים, עזר ר' רייטשיק להשיג ויזות עבור חבריו היהודים נוספים. אחרי שבילה קרוב לשנה בעיר קובה, יפן, עברה הישיבה שוב, הפעם לשנחאי, שבסין, שם בילו גם יהודים רבים אחרים, את שארית שנות המלחמה. בשנחאי, הפך הרב רייטשיק למנהלה העיקרי של ישיבת חב"ד. ובנוסף שימש כדמות אבהית לתלמידים הצעירים. למרות האפשרויות הרבות שניתנו לו לעזוב, בחר רייטשיק להישאר עד אשר עזב התלמיד האחרון ממש, בשנת תש"ו

במשך כל אותה תקופה רייטשיק היה בקשר עם הרבי, אשר בנוסף לגיוס כספים מסיבי עבור מאמצי ההצלה של יהודים משטחי הכיבוש הגרמני ורוסיה, גייסו כסף כדי לשלוח לשנחאי.

כאשר הגיע לארצות הברית, מינה אותו הרבי לנסוע ברחבי צפון אמריקה כדי לחפש יהודים, בקבוצות וביחידים, כדי לזהות צרכים קהילתיים מקומיים ולחזק את זהותם היהודית. במשך חודשים ארוכים, חצה הלוך ושוב את ארצות הברית, באוכלו רק סרדינים פירות וירקות, וביקר יהודים במקומות כמו צ'טנוגה, טנסי, שאין, ויומינג על מנת להקים בתי ספר ומקוואות, ובדרך כלל סלל את הדרך להתחדשות יהודית בעתיד.

בגלל אופיו העדין, אנשים רכשו חיבה מיידית לרב רייטשיק. ניתן לייחס את מרבית התשנית היהודית שלאחר המלחמה בערים רבות ברחבי ארצות הברית תודות למאמציו הבלתי נלאים.

לאחר נישואיו בשנת תש"ט ללאה רפפורט (ילידת העיירה קולנה בפולין), ניצולת שואה בעצמה, נשלחו הרב רייטשיק וכלתו הטריה ללוס אנג'לס שבקליפורניה בשליחות אישית של הרבי הריי"צ.

לאחר הסתלקות הרבי הריי"צ ב' שבט תש"י היה הרב רייטשיק מבין הראשונים בקרב חסידי חב"ד, שהפצירו בחתנו של הרבי הריי"צ, הרבי, לקבל את הנשיאות. הרבי, אשר הצעתו הייתה שישלחו ללוס אנג'לס, כתב לרייטשיק כי מעמדו לא היה אמור להיות מוגבל לבית כנסת אחד, אלא "אשר את מצודתו יש לפרוס על כל העיר וסביבתה.

בנוסף לעבודתו בתור השליח החב"די בלוס אנג'לס, המשיך בנסיעותיו ברחבי ארצות הברית במשך מספר חודשים בכל שנה כדי להפיץ יהדות ולסלול את הדרך לשלוחים בעתיד למקומות מסוימים. עוד אחת מעבודותיו כשליח נודד של הרבי היה לאסוף כסף (המכונה: "מעמד"), אשר היו כספים אישיים עבור השימוש הפרטי של הרבי. קרנות אלה הם סכום של כסף שניתן באופן מסורתי מדי שנה על ידי חסידי חב"ד.

כשבאביב תשכ"ז, הכריז הרבי על מבצע תפילין, הרב רייטשיק הפך למעורב באופן פעיל, עושה סיבובים כל יום באזור פירפקס של לוס אנג'לס בו הוא גר, על מנת למצוא גברים יהודים שלא הניח עדיין תפילין באותו היום. הוא המשיך את הנוהג הזה עד יום מות.

בשנת תש"ג, הרב רייטשיק מונה להנהלת מרכז לענייני חינוך, מחנה ישראל, ולאגודת חסידי חב"ד. לקראת סוף חייו סבל ממחלה קשה, אך סירב לאפשר לה לשבש את לוח הזמנים העמוס שלו.

נפטר בח' שבט תשנ"ח בהלוויותו שהחלה בלוס אנג'לס ומשם לניו יורק השתתפו אלפי אנשים. בניו יורק, מסע הלוויה עבר דרך מרכז חב"ד העולמי והמשיך אל בית הקברות מונטיפיורי שבקווינס.

הותיר אחריו עשרה ילדים ובני משפחותיהם, רבים מהם משמשים רבנים ברחבי העולם. אשתו לאה נפטרה בתשס"ז.

3. ר' ניסן, נולד ב"ג מנחם אב תרס"ד (1903) בעיירה ז'לובין שברוסיה לאביו ר' יצחק ולאמו מרת שיינא חיה. הוא למד והתחנך בתלמוד תורה אצל רב העיירה החסידיית הרב משה אקסלרוד ובגיל שתים עשרה נסע לליובאוויטש עם גיסו לעתיד ר' ישעיה דענבערג. הוא הגיע לליובאוויטש בחודש

ביי די פארברענגענישן, האט דער רבי אים געזאגט: לערן פון מיר, יעדער מאל וואס איך דארף ריידען, מוז איך פראווען אתכפאי.

•

ר' יקותיאל פלדמן דערציילט, אז ס'איז געווען חנוכה אין תל אביב און די חסידים האבן געזאמעלט פאר א פארבריינגען אין ר' משה ירוסלבסקי'ס⁴

טבת תרע"ז והתקבל לכיתתו של הר"מ ר' שמואל-בער ניסנביטש. בשנת תרפ"ה נתמנה למשיח בסניף ישיבת תומכי תמימים בחרקוב ומשם עבר בראשית שנת תרפ"ח ליהות משגיח חסידות בישיבת תומכי תמימים בנעוועל שם שהה עד י"ד כסלו תרפ"ט שאז הקומוניסטים סגרו את הישיבה ואחרי מספר חודשים עבר בחשאי ללנינגרד שם כיהן כמשפיע לחסידות. בשנת תרפ"ח התחתן עם מרת מאשע-רבקה רסקין. בח' כסלו תר"צ (1930), נאסר ונשלח לשלוש שנות גלות בארכנגלסק שבסיביר, בשל היותו מלמד תורה, דבר שהיה אסור על פי החוק בברית המועצות.

בג' תמוז תרפ"ז, לפני שהרבי הרי"צ יצא ברכבת מלנינגרד לעיר גלותו קוסטרומה, שם היה אמור לגלות 3 שנים - ביקש מחסידיו לא לבוא ללוותו בתחנת הרכבת, עקב הסכנה מעיניהם הבולשות של הק.ג.ב. בפועל, למרות הציווי החסידיים באו בהמוניהם לתחנת הרכבת כיוון שידעו שבדרך הטבע אין להם סיכוי לראות את פניו הקדושות של הרבי בשלושת השנים הבאות. ר' ניסן ציית להוראת הרבי ונשאר בביתו. כשראה הרבי את המוני החסידים שהגיעו לתחנת הרכבת, שאל את אחד החסידים אם גם ר' ניסן נמצא במקום. ענה החסיד: הרי הרבי הורה שלא לבוא! הגיב הרבי: ניסן איז א זיסער סאלדאט. בשנת תש"ד, בהיותו בטשקנט נקרא הרב נמנוב לשמש כמשפיע בישיבת חב"ד בעיר הסמוכה סמורקנד. למרות היותו מבין צעירי החסידים, היה מנהל עדת החסידים באותה התקופה בעירו ואף חסידים מבוגרים ממנו שמעו להוראותיו. כעבור שנתיים (תש"ו) עזב את ברית המועצות למחנה הפליטים בפוקינג, גרמניה.

בתש"ח נסע לצרפת על פי הוראתו של הרי"צ, והצטרף להנהלת ישיבת חב"ד בעיר ברינואה. כעבור תקופה קצרה, מונה הרב נמנוב למנהל ומשפיע ראשי של הישיבה. שיטת החינוך שלו, הדגישה את הערך של עבודת השם מתוך "קבלת עול.

לאחר הכתרת הרבי הפך לחסיד שלו והיה נוסע אליו לעיתים תכופות. כמנהל הישיבה עמד עמו בקשר רצוף, והרבי אף כתב לו מאות מכתבי הדרכה.

באחת הפעמים בהם ר' ניסן הגיעה ל-770 התוועד כל הלילה עם הבחורים ב'זאל הקטן'. בבוקר התעניין הרבי אצל המזכיר ר' יהודה לייב גרונר על מה דיבר ר' ניסן בהתוועדות, והמזכיר סיפר שבכל הלילה התוועד על נקודה אחת: כיצד בחור יכול לעמוד מול הרבי כאשר המחשבה דיבור ומעשה שלו אינם נקיים? הרבי רהר כמה רגעים, ואחר התבטא: הוא צודק.

ההערכה הרבה שהחסידים רחשו אליו התבטאה בהגדרתו כ"בינוני" במושגי התניא. תואר זה, מתייחס לאדם שכל מעשה, דיבור או מחשבה שלו נעשים לשם שמים.

נפטר בט' באייר תשד"מ. בנו, הרב יצחק נמנוב, ממלא את מקומו כמנהלה הרוחני של הישיבה.

4. נולד בשנת תרע"ה בברדיצ'ב, אוקראינה לאביו ר' אהרון ירוסלבסקי, אוקראינה לאביו ר' אהרון ירוסלבסקי.

בשנת תרצ"א עלה לארץ עם משפחתו אשר התיישבה בתל אביב. בבחרותו למד בישיבת תורת אמת בירושלים בשנת תש"א התחתן עם זוגתו מרת חיה אסתר והתגורר בתחילה בתל אביב ובשנים יותר מאוחרות בבני ברק ביתו היה בית פתוח לרווחה לאורחים רבים.

הרב ירוסלבסקי ניהל את חדרי תורה אור, וכן גמ"ח אשר הלווה סכומים מכובדים לחסידיו חב"ד בכל ארץ ישראל.

לקראת חודש תשרי תשל"א, לקח על עצמו הרב ירוסלבסקי את ארגון וסידור ארוחות האורחים המגיעים לחודש תשרי אל הרבי (עד לאותה שנה, ארגון צא"ח ניו-יורק היו מעניקים תלושי מזון לאורחים). באותה שנה הרבי העניק לר' משה אלפיים דולר כהשתתפות בעלויות.

בשנה שלאחר מכן החל לדאוג ר' משה גם למקומות שינה עבור האורחים.

שטוב, און ר' נחום גאלדשמיט⁵ האט געסמקערט זיך מיט אפאר לאטקעס, נאך דעם וואס דער טעלער איז געווען רייניק האט ר' משה געפרעגט ר' נחום: ר' נחום מ'ויל מער? האט ר' נחום געענפערט: דאס וועט מען לאזן פאר אטכפאי.

•

ר' מענדל מרוזוב⁶ פלעגט זאגן פון זיין טאטע ר' חניע: במילא אז ווען מ'ווערט אריינגעכאפט אין א ריידעניש, איז נו, מען קען אויסטענה'ן אז דער חבר האט דיר אריינגעשלעפט, אבער טראכטן מחשבות זרות, וואס איז דער

נפטר בו' שבט תשנ"ד.

5. נולד בניסן תרס"ה בעיר יקטרינוסלב לאביו רבי יצחק גולדשמיד, שוחט בעיר. משפחתם הייתה מקושרת מאוד לרב העיר - רבי לוי יצחק שניאורסאהן, אביו של הרבי. בילדותו זכה ר' נחום ללמוד ב'חדר' על ספסל אחד עם הרבי ור' ישראל אריה לייב. בשנת תרפ"ג נסע ללמוד אצל הרבי הרי"צ ברוסטוב, ובהיותו בישיבה קיבל רשות מיוחדת מהרבי הרי"צ לחזור מאמרי חסידות בהתאם לרמת השומעים.

ר' איצ'ה דער מתמיד אמר שכדאית הייתה כל הקמת תומכי תמימים "בשביל נחומ'ה גולדשמיד. בשנת תרצ"ה עלה לארץ הקודש, בתחילה התגורר בבלפוריה, אצל דודו הרב אפשטיין, אחרי תקופה המשיך לתל אביב, שם התרכזו חסידי חב"ד ששהו אז בארץ. בימים עסק במלאכת כפיים ובערב מסר שיעורי חסידות. בתרצ"ז שודך לזוגתו מרת חיה דבורה גולדשמיד (בתו של ר' יחיאל צבי גוראריה), ששהתה אז בארץ הקודש. מיד לאחר השידוך, נסעה מרת גולדשמיד לועידת בנות אגודת ישראל שהתקיימה בקיץ תרצ"ז במארינבד, ומשם המשיכה לורשה, שם התגוררה משפחתה, ור' נחום נותר בארץ הקודש. אחרי תשרי תרצ"צ נסע גם הוא לורשה. בטבת תרצ"צ התקיימה חתונתם, כשאת הקידושין סידר דוד הכלה, רבי שמואל שלמה ליינר מראדין. לאחת מסעודות השבע ברכות, הגיע במפתיע הרבי הרי"צ ואף אמר במקום מאמר חסידות.

יחד עם זוגתו ניהל במשך עשרים שנה את מוסדות חינוך "בית יעקב" וכן מוסדות ליתומות ניצולי שואה.

לרגלי ידיעותיו הרחבות בתורת החסידות, השקיע את מרצו בשיעורי דא"ח בסמינר בית רבקה כפר חב"ד. על פי הוראת הרבי פתח בשיעורי תניא בלשון הקודש ובאידיש באמצעות הרדיו, שהפכו אחר כך לספר ביאור הרנ"ג.

למרות מחלת הלב הקשה שתקפה אותו פעל במסירות נפש להפצת החסידות, וכמו כן נלחם בשנותיו האחרונות על גזרת מיהו יהודי.

ר' נחום נפטר ב"ג שבט בשנת תשל"ו ומנוחתו כבוד בהר הזיתים בירושלים.

6. נולד בליובאוויטש בשנת תרע"ו (1916) לאביו הרב אלחנן דב מרוזוב שהיה ממקורביו של אדמו"ר הרשב"ב ויהן כמלמד פרטי של אדמו"ר הרי"צ, ובעקבות כך זכה להסתובב בתור ילד במחיצתו של אדמו"ר הרי"צ ולקבל ממנו קירובים שונים.

בילדותו נשלח לעיירה החסידית נעוועל שם למד אצל המלמדים שהיו בעיירה, ובשנת תרפ"ו נכנס ללמוד בישיבת תומכי תמימים ולמד בסניפים השונים של הישיבות המחתריות עד שנת תרצ"ז.

נשא את רעייתו רוחה, ביתם של יצחק אלחנן ומרייאשא שגלוב.

בשנת תש"ו השתתף בבריחה הידועה של החסידים, והבריה את הגבול לפולין דרך לבוב, ואחרי מספר שנות נדודים הגיע לניו יורק והתיישב בשכונת קראון הייטס והחל לכהן כמשפיע בישיבת אהלי תורה המקומית.

הרב מרוזוב היה נחשב לזקן חסידי חב"ד, התועדויותיו התאפיינו בשמחה ובחיות מיוחדת.

פעמים רבות ניגן במהלך ההתועדות ניגון מיוחד ששמע מאביו.

נפטר בבית הרפואה שבלייקווד בא' שבט תשע"ח בגיל 101.

ר' שלמה חיים בהתועדות

איך האב געהערט פון פארשידענע מושפעים פון ר' שלמה חיים קסלמן⁷ אז ווען ר' שלמה חיים פלעגט פארבריינגען וועגן אתכפאי, האט ער ניט געטרונקען דער טיי וואס איז געווען אין פראנט פון אים.

7. נולד בכ' אלול תרנ"ד בז'טומיר לר' יום טוב שהיה מחסידי קוידנוב ולמרת יהודית. נקרא על שמו של רבי שלמה חיים פרלוב מקוידנוב. בילדותו למד באחד החדרים שבז'טומיר, שם קיבל חינוך חסידי מ טובי המלמדים. בשנת תרס"ט הגיע לז'טומיר בחור שהגיע מליובאוויטש, שסיפר בשבח ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש. ששמע על כך אביו של שלמה חיים הוא העביר אותו ללמוד בישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש יחד עם אותו בחור. בליובאוויטש הוא היה לומד בחברותא עם זלמן דוד מיכלין ועם הרב יהודה חיטריק, בשנת תר"ע עבר ללמוד בסניף הישיבה בשצ'דין שנוסדה באותה שנה, אצל המשפיע הרב שאול בער זיסלין

בתחילת מלחמת עולם השנייה חשב ר' שלמה חיים להישאר באזור מוסקבה אולם לאחר התקרבות צבאות הנאצים לאזור, הוא ברח עם משפחתו לטשקנט בשנת תש"ב יחד עם שאר חסידי חב"ד. בטשקנט שרר רעב גדול ורבים מהפליטים נפטרו ברעב, באותו העת נפטרה גם אחת מבנותיו של ר' שלמה חיים. בטשקנט הקים ר' שלמה חיים ישיבת תומכי תמימים לנערי אנ"ש שהיו בעיר, שהוא משמש כמשפיע הישיבה.

באלול תש"ו אחרי מלחמת העולם השנייה הצליח לצאת עם משפחתו מרוסיה עם קבוצה גדולה של חסידי חב"ד להאליין שבאוסטריה, ובהמשך שהה למשך תקופה בפוקינג. בשנת תש"ז היה ממייסדי ישיבת תומכי תמימים ברינואה בצרפת והיה למשפיע בה. בעקבות הוראתו של אדמו"ר הרי"צ בסיוון תש"ט (1949) הוא עלה לארץ הקודש, והשתכן במחנה עולם בחיפה אדמו"ר הרי"צ שלח לו מכתב בו הוא אומר לו לשמש כמשפיע בישיבה בתל אביב בעקבות כך החל ללמוד בישיבת תומכי תמימים תל אביב, שעברה מאוחר יותר ללוד ובהמשך לכפר חב"ד. נודע כמשפיע ומחנך המסור לתלמידיו. הוא התגורר במתחם הישיבה והשקיע את רוב יומו בלימוד ושיחות עם תלמידים והתועודיות עמוס. בעבודת התפילה ראה את חזות הכל - והעמיד מאות תלמידים שעסקו בה ברצינות ובחיות. בתפקידו זה זכה גם להוראות והדרכות צמודות מאדמו"ר הרי"צ ומהרבי. ר' שלמה חיים היה בהוראת אדמו"ר הרי"צ מגיע מידי פעם לשיכונים חב"דים ולעודד את המתישבים. נפטר ביום שישי י"ט אייר שנת תשל"א, ונקבר בחלקת חב"ד שבבית הקברות בהר הזיתים ליד התורת חסד. במכתב ניהומין ששלח הרבי לאחר פטירתו לבני משפחתו, כתב הרבי עליו רבים השיב מעון.

א איד

ביי דער פאברענגען פון שמח"ת תשכ"ב האט דער רבי געזאגט: "ס'דא א איד, ער הייסט זושא וילימבסקי¹, און ער איז א פרטיזן", און דערנאך האט דער

1. הרב זושא וילימבסקי - נולד ביום ד' בניסן תרפ"ב, לאביו הרב יוסף יצחק ולאמו הרבנית מריישא (מרים). אביו כיהן כרב העיר איזיום שברוסיה, ובשנת תרפ"ד, בעת שר' זושא היה בן שנתיים, עברה המשפחה לפולין, שם התמנה אביו לרב ואב-בית-דין בעיר סלץ.

בצעירותו למד בישיבות שבאיזור מגוריו. עם פרוץ מלחמת העולם השנייה, כאשר ברית המועצות כבשה את האיזור, נסגרו הישיבות ברחבי המדינה, והוא הבריח את הגבול לליטא שהייתה אז תחת ממשלה עצמאית, שם למד בישיבת ברנוביץ' בראשות הגאון הרב אלחנן וסרמן. בישיבה למד בחברותא עם החסיד ר' דוד גרשוביץ. דרכיהם של החברים הטובים נפגשו ונפרדו מספר פעמים, עד שהתיישבו שניהם בכפר חב"ד, כעבור שנים רבות.

כאשר כבשו הגרמנים את ליטא, נדדה הישיבה ממקום למקום עד שהגיעה לעיירה סאמילישוק, שם התארחו התלמידים בבתי היהודים בעיירה. ר' זושא מצא מקום מגורים בבית משפחה שהאישה הייתה תופרת מקצועית.

כעבור זמן הגיע הידיעה לר' זושא שהנאצים באים לעיר, ר' זושא דאג ששמועה זאת תגיע לכל יהודי העיירה ולאחר מכן ברח גם הוא.

לאחר תלאות ונדודים הגיע ר' זושא למחנה העקורים קרומונה שבאיטליה, שם התיידד עם החסיד ר' שניאור זלמן לוי. יחד הקימו במחנה בית כנסת, לטובת הפליטים הרבים, ור' זלמן הוא שקירבו לחסידות חב"ד. ר' זושא התקרב בצעדים מהירים לדרכי החסידות ולתורת החסידות.

לאחר שעלה ארצה, נכנס ר' זושא ללמוד בישיבת אחי תמימים תל אביב בהיותו בגיל 25 שנחשב מבוגר מאוד ביחס לשאר התלמידים בישיבה, והחל ללמוד חסידות בצורה מסודרת תחת הכוונתו של המשפיע הרבניים שאול ברוק. באותם ימים קיבל הוראה מאדמו"ר הרי"צ ללמוד שחיטה, לאחר שגולל בפני הרבי את כל התלאות שפקדו אותו בשנות המלחמה.

כבר בצעירותו בלטו בו כוונותיו כבעל מרץ וברוך כשרונות. אדמו"ר הרי"צ אף ביקש לברר את מהותו.

היה זה במהלך שנת תש"ח, כאשר החסיד ר' משה גוראריה מתל אביב שהה ב-770, נקרא אל חתנא דבי נשיאה - הרמ"ט, והוא הראה לו פתק בכתב יד קודשו של חמיו אדמו"ר הרי"צ: "נא לברר מהותו של הבחור ז. ו".

ר' משה היה מופתע, אבל מיד סיפר את כל הידוע לו על ר' זושא. מיד בתום דבריו עלה הרבי אל דירת אדמו"ר הרי"צ.

החל משלהי שנת תשי"א, ביקשו הרבי לכתוב על הנעשה במסודות חב"ד בארץ הקודש עד לפרטי פרטים. במכתבים הרבים שקיבל מהרבי, מופיעה שוב ושוב דרישה ותביעה לכתוב כמה שיותר, בייחוד שיבא אותו הרבי על כתיבה אודות כפר חב"ד.

יותר מ-25 שנה היה ר' זושא מדווח לרבי על כל מה שראה או שמע מהנעשה בארץ הקודש, והכל על פי הוראות הרבי כאמור לעיל. במשך שנים רבות היה ר' זושא נוסע ברחבי הארץ, לארכה ולרחבה, בגין תפקידיו הרבים, ומה שהיה רואה ושומע - היה מדווח.

מצב זה התחזק לאחר חודש שבט תשל"ז, בעת כינוס של חסיד חב"ד שאורגן על ידי בית דין רבני חב"ד באה"ק, או אז התמנה ל'מבקר' רשמי, ומכיוון שכך החל במסעות מסודרים בכל רחבי הארץ, במטרה להגיע לכל מקום בו מתגוררים חסיד חב"ד, והיה מדווח לרבי על הנעשה.

ר' זושא היה דואג לכל שליח, בכל מקום בארץ ישראל, גם אם היה מתגורר בפניה רחוקה. כאשר הצליח השליח להקים משהו, או לפעול עניין, קטן כגדול, היה מוצא לנכון לעודד אותו. העידוד לא

ר' זושא בתנועת עידוד אופיינית במטוס בעיצומה של נסיעה לרבי

רבי מסביר געווען דער עבודה פון א פרטיזן, נאך דער פארבריינגען האט ר' זושא אויסגעדריקט: פון דעם וואס דער רבי הייסט מיר א איד, קען איך זיין בטוח אז איך בין טאקע א איד.

ר' נתן גוראריה² דערציילט, אז איינמאל איז ער געפארן אויף מרכז שליחות

מתבטא במילים טובות בלבד או בטפיחה על השכם, אלא בכך שר' זושא הטריח עצמו לעירו ולביתו של השליח, גם אם היה בקצה הארץ, והיה מעודדו וממריצו בהמשך עבודתו. מידי שנה בערב פסח, היה נוסע לחלק את המצות ששלח הרבי לארץ הקודש בין השלוחים. גם בשנותיו האחרונות נמנע מלמסור לשלוחים את המצות בסמיכות לרכב, ואמר שהוא עצמו חפץ להכניס את הברכה לבית.

קשר מיוחד שרר בין ר' זושא לבין הרב שלמה גורן, שהיה אז הרב הראשי לישראל; כך הצליח ר' זושא לקבל 'כושר' לרב עיר עבור רבנים רבים, הליך שבדרך כלל נמשך שנים רבות. במשך שנים רבות הקפיד ר' זושא להגיע לרבי בכל חודש תשרי, עד שהפך להיות חלק מהאווירה. הוא למעשה שימש כראש הקבוצה הראשונה מארץ הקודש שהגיעה לרבי. לאחר כל תפילה החל לנגן ניגון שמח, והרבי עודדו. בהתוועדויות עמד מאחורי הרבי, והיה מעודד ומנווט את שירת החסידים; הוא גם היה ממונה על השיעורים לאורחים, ובשנים האחרונות היה חלק בלתי נפרד משמחת בית השואבה בעמדו על חבית גבוהה, מחלל בחליל ומשמח את המשתתפים. ביום טוב שני של חג הסוכות תשמ"ז, נפטר ר' זושא בסוכה של אש"ל הכנסת אורחים שעל ידי 770 לאחר חזרתו המוקדמת משמחת בית השואבה. בקשר למקום פטירתו, הזכירו החסידים את התבטאותו ביחס לרב שמריהו גוראריה שנפטר בתוך בית הכנסת ב770, ליד הרבי: "אני לא אהיה מפונק כמוהו... אסתפק בחצר המלוכה"... מעניין לציין שבשנתו האחרונה עבר ר' זושא הפרטיזן אצל הרבי, והרבי 'התעלם' ממנו ולא בירך אותו בברכה זו. הוא אכן נפטר בעיצומו של חג הסוכות. 2. נולד לאביו הרב שניאור זלמן גוראריה, ונקרא בשעת הברית על שם סבו, הגביר החסידי ר'נתן גוראריה.

אין א פארווארפינע שטאט אין אמעריקע, האט ער מיט די חברותא זיינער מחליט געווען צו באזוכן די אידישע בית הקברות, אז זיי האבן געקומען אהין האבן זיי געזען ווי עס שטייט אויף איינע פון די מצבות "כשר לפסח", האבן זיי געמאכט א ברור אין די ענין און מ'האט ארויסגעפונען די מעשה: דער משפחה האבן געוואוסט אז זיי זיינען איד'ן, האבן זיי געוואלט לייגן לשון קודש ווערטער אויף די טאטע'ס מצבה, אבער זיי האבן ניט געוואוסט קיין לה"ק, האבן זיי געזוכט אין שטוב עפעס מיט לה"ק, און זיי האבן געפונען א אלטע בוטל וויין וואס אויף אים האט געשטאנען כשר לפסח.

•

ר' מענדל נוטיק דערציילט, אז איינמאל האט דער רבי אריינגעקומען צום שטוב מיט א קעסטל פון עסן, האט דער רביצין געזאגט צום רבי'ן: דו האסט ניט געדארפט שלעפן סאיז דא נוטיק, האט דער רבי געזאגט: נוטיק איז אויכעט א איד.

הגיעו לגיל חתונה, נישא עם רעייתו מרת צביה מרים (מירל), בת הגאון הרב יצחק הנדל רב קהילת חב"ד במאנטרעאל שבקנדה.

בברכת הרבי, ייסד את מרכז חב"ד לסטודנטים באוניברסיטת ניו יורק בבאפלו. עם פתיחת מסך הברזל, החל לעסוק בשתדלנות להחזרת שטח חצר רבותינו נשיאינו בעיירה ליובאוויטש לידי חסידות חב"ד, שטח שבסופו של דבר נבנה עליו מוזיאון מיוחד לתולדות העיירה. נודע בשיעוריו המיוחדים והבהירים בתורת החסידות המבארים בשפה עשירה ומובנת את מושגי החסידות העמוקים. זכה להיות שותף בעריכת כמה וכמה הוצאות לאור של ספרי חסידות המיועדים להפצה לקהל הרחב, ושיעוריו המתועדים באמצעות הוידאו מתפרסמים באינטרנט באופן קבוע. אחרי פטירת רעייתו, עבר להתגורר במונסי, ניו יורק.

אהבת ישראל

איין מאל ביי פארבריינגען האט דער רבי גערעדט זייער שארף וועגן "מיהו יהודי" און ער האט גערעט וועגן די "דתיים" אין כנסת וואס געבן זיך איין אבי נישט פארלירן די ביינקל, האט איינער פון די צייטונגען געשריבן אז דער ליובאוויטשער רבי האט גערעדט קעגן איינער פון די חברי הכנסת, ביים נעקסטע פארבריינגען האט דער רבי גערעדט וועגן דעם, און האט אויסגעדריקט אז דאס איז א שקר גמור און ער האט קיינמאל אין זיין לעבן געטראכט שלעכט אויף א איד!

•

רבי מענדל פוטערפאס פלעגט צוזאגן אז דריי צדיקי עולם זענען געווען באוואוסט מיט די אויסערגעוונליכע אהבת ישראל זייערע, אבער ס'איז דא א גרויסע חילוק צווישן זיי.

א' רבי זושא מאניפאלי, האט נישט געקענט זעהן קיין שום שלעכטס אויף א איד, ווען א איד האט זיך נישט אויפגעפירט ווי ס'דארף צו זיין, האט ער דאס פשוט נישט געזעהן, וועגן דעם האט ער ליב געהאט יעדער איד בשלימות.

ב' ר' לוי יצחק בארדיטשובער אפילו ווען ער האט געזעהן שלעכטס אויף א איד האט ער אלע מאל מלמד זכות און ממליץ טוב געווען אויף אים.

אזוי ווי ס'איז באקאנט די מעשה אז א געוויסע איד אינמיטען דאווענען האט געשמירט זיין רעדער פון די וואגן מיט פעך. האט די בארדיטשובער רבי אויף געהויבען זיין אויגן צום הימל זאגענדיג רבוננו של עולם קוק וואס פאר א וואונדעליכער קינדער דו האסט, אז אפילו ווען זיי שמירן די רעדער מיט פעך האבן זיי דיר אזוי ליב און זיי דאווענען צו דיר, און אזוי האט ער ליב געהאט יעדער איד בשלימות.

ג' די בעש"ט האט געזעהן אין א יעדער איד זיינע חסרונות און ער האט יענער מוסר געזאגט אויף דעם, זיין עבודה איז נישט געווען לימוד זכות נאר די בעש"ט האט ליב געהאט יעדער איד מיט זיינע חסרונות אן קיין לימוד זכות.

און דאס איז פשוט אינעם פסוק ואהבת לרעך כמוך, אזוי ווי א מענטש האט

זיך אליין ליב אפילו מיט זיינע חסרונות, אזוי זאלסטו ליב האבן א צווייטע איד אפילו מיט זיינע חסרונות.

•

רבי מענדל פוטערפאס האט דערציילט: ווען עס איז געווען א שרעקליכע הונגער אין רוסלאנד ל"ע האב איך געהאט א קביעות יעדע נאכט לערנען חסידות מיט א'חסיד מיט די נאמען רבי לייב.

דער רבי לייב האט עוסק געווען אין גמילות חסד של אמת אין באגראבן די טויטע, איינער פון די נעכט פרגע איך אים וואס האט זיך היינט געטאן אין בית החיים, האט מיר רבי לייב געענטפערט: היינט איז אנגעקומען דרייסיג טויטע וואס זענען אויס געגאנגען פון הונגער ל"ע. האב איך נישט אנגעיאגט אלעמען צו באגראבן, ס'איז נאך איבער געבליבן פינף טויטע, האב איך געלייגט זייערע גופים אויף די טהרה טיש'ן, איך האב געלייגט איינער לעבען די אנדערע, און די פנים'ער זייערע איז געווען כלפי מעלה, און קיינער האט נישט געקוקט אויפן צווייטען וואס ליגט לעבן אים.

האט רבי מענדל אויסגעפירט אז דעמאלטס האב איך פארשטאנען און געלערנט וואס מיינט א טויטער: איינער וואס טראכט נישט פון א צווייטן, קוקט נישט אויף אים, און רעדט נישט צו אים.

•

ר' יקותיאל פלדמן דערציילט, אז ר' מענדל פוטערפאס האט אים דערציילט, אז איינמאל אין חרקוב האט ר' ניסן, ר' איטשע (דער מתמיד), און ר' זלמן משה פארבראכט צוזאמען. און ר' מענדל האט געוואלט זיין דארט, האט ער אריינגעשמאגלט אין דער צימער און ער האט געהערט ווי ר' זלמן משה גיט צו ר' ניסן איבער דער קאפ, און ס'געווען זייער שארף.

יארן שפעטער ווען ר' מענדל איז ארויסגעקומען פון רוסלאנד האט ער געמאכט א באזוך אין פאריז, און ר' ניסן האט געקומען צו סטאנציע צו אים באגלייטען, האט ר' מענדל געזאגט צו זיך אז ער וועט ניט דערמאנען ר' זלמן משה, אבער אפאר מינוט'ן שפעטער האט ער דערמאנט זלמן משה, אז ר' ניסן האט געהערט זיין נאמען האט ער געזאגט: אה! ר' זלמן משה, ער איז געווען א טייערע חסיד.

•

א חסיד האט אמאל דערציילט אז בזכות קיום מצוות אהבת ישראל האט ער געראטעוועט די לעבן, און דאס איז די מעשה: ווען ער איז אוועקגעלאפן

פון די נאציס ימ"ש, איז איין נאכט איז עס געווען זייער קאלט, האט ער געקומען צו א אידישע שטוב און געבעטן אריינקומען, אבער זיי האבן עם ניט אריינגעלאזט, האט ער געלעגן ביי דער טיר וכמעט געשטארבן, אז ער האט געליגט דארט האט ער געטראכט צו זיך: וואס פאר א צער וועט איך שאפען צו די אידן אז זיי וועלן זעהן אז זיי האבן גורם געווען מיין טויט, האט ער מיט זיין לעצטען כוחות אופגעשטאנען און האט א קנאק געטאן נאכאמאל, און דעם מאל האבן זיי עם אריינגעלאזט.

•

דער פריעדעקער רבי האט דערציילט צו ר' לייבל פויזנער¹ אויף יחידות: אין צורת האותיות איז דא אותיות זוטריין, און אותיות רברביין², אויף אייגענע חסרונות דארף מען קוקן באותיות רברביין, אויף דער חבר'ס חסרונות דארף מען קוקן באותיות זוטריין.

(געהערט פון דער בעל המעשה)

•

1. נולד בארץ הקודש ב"א ניסן תרפ"ט לאביו הרב שלום פוזנר ולאמו מרת חיה, ונקרא בשם יהודה לייב על שם אבי אמו. בהיותו בגיל פחות משנה עקרו הוריו לארצות הברית בהוראת אדמו"ר הרי"צ על מנת להתעסק בהפצת היהדות. בתקופה הראשונה גרו הוריו בשיקגו, והוא נשאר במחיצתם בעוד שאחיו הגדול יצחק זלמן פוזנר נשלח לברוקלין שבניו יורק ללמוד בישיבה שנפתחה על ידי אדמו"ר הרי"צ שהגיע לחופי ארצות הברית.

בשנת תש"א בהיותו בגיל 12, הצטרף גם הוא לאחיו, וכשהגיע לחצר הרבי נכנס ליחידות יחד עם אחיו הגדול בה זכו לקירובים מיוחדים. כעבור זמן קצר נודע על פתיחתה של כיתה נוספת לצעירים בישיבת תומכי תמימים המרכזית, והוא נמנה על קבוצת הילדים הראשונה שלמדה במסגרת זו. את כל שנות לימודיו עשה במסלול הלימודים החב"די במחיצתו של אדמו"ר הרי"צ, ובסימו אף השתלם באומנות השחיטה וקיבל תעודה המעידה כי ניתן לסמוך על שחיטתו ללא כל פקפוק. בסמיכות לחג הפורים תש"ח הקים אדמו"ר הרי"צ את מוסד 'מרכז שליחות' ולייבל היה הראשון שנשלח במסגרת זו להפיץ את ספרי קה"ת ולהעניק לתושבי ארצות הברית היהודיים מנת ידות. המקומות בהם ביקר היו ניו ג'רזי, פילדלפיה פנסילבניה ופיסטבורג.

לאחר פטירתו של אדמו"ר הרי"צ הצטרף למשלחת החסידים שהוטל עליהם לכוות את חלקת הקבר בו טיטמן גופתו הקדושה. בעת מסע הלוויה עצמה, ביקש ממנו הרבי להצטרף ולהיכנס אל תוך הרכב שהסיע את הארון אל בית החיים, יחד עם שלושה נוספים מאנ"ש שהיו מזקני החסידים: הרב שמואל לויטין הרב ישראל גייקובסון והרב דובער ריבקיין.

בחודש אלול תשי"י קיבל הוראה מהרבי דרך הרב חיים מרדכי אייזיק חודקוב לנסוע לקליפורניה למסע להפצת יהדות, כשבמקביל הרבי שלח מכתב לאחד מהעסקנים המקומיים וביקש ממנו לסייע לו בכל מה שיצטרך.

בל' שבט תשי"א התקיימה שמחת הנישואין שלו עם רעייתו אסתר תרצה, והזוג זכה שהרבי יסדר את הקידושין שלהם וישתתף במעמד החופה חתונה זו הייתה החתונה הראשונה בה השתתף הרבי לאחר סיום שנת האבל, ובמהלכה נשא הרבי שיחה קצרה.

לאחר חתונתו, התיישב בקראון הייטס שם נותר לגור במשך רוב השנים, למעט תקופה קצרה בה נסע לבופלו וסייע בניהול הסניף המקומי של ישיבת תומכי תמימים.

2. זוהר ח"א ג, ב.

דער אלטער מנהל פון די מחלקה פון לימודי חול אין ליובאוויטשער ישיבה האט דערציילט אזא מעשה: ווען ער איז געווען א קינד איז ער געווען א גאר ווילדער אינגל. איין מאל האט ער געטאן א ווילדע זאך, האט דער מנהל אים געגעבן א עונש צו לערנען א בלאט גמרא בע"פ, פאר זיין בר מצוה האט זיין טאטע אים געזאגט אז מ'וועט אריינגייען צו די ליובאוויטשער רבי, האט זיין חברים אים געזאגט אז מ'זאל וויסען זיין אז דער רבי וועט דיר פרגען שאלות אין דאס וואס דו האסט געלערנט אין ישיבה, איז ער געווארן זייער פארזארגט וויסענדיק אז ער וועט שעמען זיין טאטע. ווען ער איז געקומען אויף יחידות האט דער רבי אים פארהערט פונקט אויף די דף וואס ער האט געלערנט בע"פ און ער האט אלץ געענפערט אן קיין היסוס, האט דער רבי געקערט צו זיין טאטע און געזאגט: זע דיין קינד ווייסט זייער גוט, און דאס האט גורם געווען אסאך נחת צו זיין טאטע.

•

ר' לייבל גראנער³ האט דערציילט, אז איינמאל האט דער רבי אים געפרעגט: וואו איז געווען דער און דער בחור ביי דעם פארבריינגען? האט ער געענפערט דעם רבי'ן: אז היות די מאמע איז א אלמנה האט זי געבעטן ביי איהר זון אז יעדער שבת וואס וועט ניט זיין קיין פארבריינגען זאל ער אהיים קומען (ער האט געלעבט אין די בראנקס), האט ער געקומען צו מזכירות, און מיר האבן אים געזאגט אז כפי הנראה וועט דער שבת ניט זיין קיין פארבריינגען, אבער

3. נולד בח' באייר שנת תרצ"א לר' מרדכי אברהם ישעיה גרונר ומנוחה רחל גרונר. אמו היא מצאצאי אדמו"ר הזקן. למד ב'חדר' של ישיבת תומכי תמימים בניו יורק. בילדותו זכה לקירובים גדולים מאדמו"ר הרי"צ.

בשנת תש"ד חגג הרב גרונר את בר-המצווה שלו, בה השתתף הרבי (כונה באותה תקופה, לפני נשיאתו, הרמ"ש) שאף דיבר במשך כשעה ועשרים דקות בסיום פנה הרבי אל הרב גרונר ושאלו: "לייבל, האם הבנת את מה שדובר?" הרב גרונר שתק והרבי הגיב: "אל לך להתבייש, גם רבים מן העומדים בצד לא הבינו". בבחירתו למד בישיבת תומכי תמימים המרכזית בניו יורק.

בחודש תשרי שנת תש"ט פנה הרבי אל הרב גרונר ושאלו האם הוא מעוניין לעזור לו בזמנו הפנוי. הרב גרונר נענה להצעה ותחילה החל לעסוק בעיקר בהוצאת ספרים קה"ת שהיה באותה תקופה בהנהלת הרבי ועם הזמן הוגברה עבודתו במזכירות.

לאחר הסתלקות אדמו"ר הרי"צ, פנה אליו הרבי ואמר "מעכשיו העבודה תהיה באופן אחר לגמרי". בשעת מעמד קבלת הנשיאות ביקש הרבי מהרב גרונר שיעמוד לידו בזמן ההתוועדות למקרה ויצטרך משהו.

בט"ו אלול תשי"ד התחתן עם בתו של הרב צמח גוריביץ'. לאחר חתונתו המשיך את עבודתו במזכירות. בשנים המאוחרות יותר העברת המכתבים האישיים אל הרבי ומסירת התשובות מהרבי, נעשה על ידי הרב גרונר ועמיתו למזכירות הרב ירחמיאל בנימין קליין.

החל מהאירוע הבריאותי שעבר הרבי בשנת תשל"ח, התרחבה עבודתו, והחל היה למזכיר הקרוב ביותר. מסופר כי הרבנית חיה מושקא אמרה לו כי מעתה מוטלת עליו אחריות לדאוג לבריאות הרבי בעת חלוקת התניא בי"א ניסן תשד"מ התבטא עליו הרבי - מיין גרל.

נפטר בערב חג הפסח תש"פ לאחר שחלה בנגיף הקורונה.

הרבי בעת תפילת מנחה ערב שבת קודש

דער רבי האט ניט געגליכן דעם ענטפער, האט ר' לייבל געפרעגט דעם רבי'ן צידען זאל ער זאגן די בחור אז ער זאל אלעמאל בלייבן דא פאר שבת, און אינמיטן דער וואך זאל ער בעטען רשות ביי די משגיח צו באזוכן די מאמע, האט דער רבי געזאגט: זאלסט ניט אזוי טאן, ווייל דאן וועט ער ווייסן אז איך האב אויף אים נאכגעפרעגט און עס וועט אים גורם זיין צער, און איך בין ניט גרייט גורם זיין ביי א איד צער.

.

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז ס'אמאל געקומען א בריוו פון א פרוי אז זי האט (רח"ל) יענער מחלה, און די דאקטוירען זאגען אז מ'דארף מאכן פיר אפארציע'ס, האט דער רבי געזאגט: אויב אזוי דארף מען פארן צום שווער, אז דער רבי האט צוריקגעקומען האט דער דער רבי געזאגט צו לייבל: זע וואס טוט זיך מיט דער פרוי, האט ר' לייבל געזאגט צום רבי'ן אז יעצט די דאקטוירען זאגען אז מ'דארף נאר דריי אפאראציעס, האט דער רבי געזאגט: אויב אזוי וועט מען גייען אויכעט מארגן צום שווער, און אזוי האט געטראפן דער נעקסטע טאג אויכעט, און אזוי האט דער רבי געגאנגען פיר מאל צום אהל⁴, ביז דער דאקטוירען האבן געזאגט אז מ'דארף ניט קיין אפארציע מאכן.

.

ווען ר' מענדל פוטערפאס⁵ איז געקומען צוריק פון סיביר, האבן די חסידים

4. כשספר ר' לייבל הסיפור הוסיף שידוע שהרבי לא אכל עד שהוא הלך להאהל
5. ר' מענדל נולד בכ' תשרי תרס"ח בעיירה פלעשניץ ברוסיה הלבנה, לאביו מנחם מענדל ולאמו

אין רוסלאנד געקויפט אים א שיינע פעלץ, א טאג שפעטער האבן זיי געזען זיי ווי איינע פון די פשוטע אידן טראגין די פעלץ, האט מען געפרעגט ר' מענדל: מאי האי? האט ער געענפערט: איך האב געוואלט אז זיי זאלן טאן אמת'ע אהבת ישראל.

(געהערט פון ר' יוסף יצחק אופן)

•

ביי מנחה ערב שבת פלעגט דער רבי לייגן די האנט איבער די פנים⁶, איין מאל איז געקומען איינער וואס האט געהאט א געברענטע פנים (רח"ל), האט דער רבי ניט געלייגט די האנט איבער'ן פנים כדי דער איד זאל ניט ח"ו מיינען אז דער רבי וויל אויף עם ניט קוקן.

מריאשא (בת משפחת סגלוביץ ואימא למשפחת קוגל), הוא היה ילד רביעי אחרי שתי בנות ואח אחד. אביו נפטר זמן קצר לפני לידתו במגיפת הטיפוס, ואמו קראה לו על שמו. את ילדותו בילה ר' מענדל אצל סבתו רחל-לאה מנעוועל, היא הייתה אחייניתו של החסיד המפורסם ר' חנוך הענדל קוגל. סיפורים רבים מהלכים אודות הנהגתה החסידית והידורה במצוות.

הסבתא רחל לאה הייתה ידידת נעורים של הרבנית שטערנא שרה, בהגיעה לליובאוויטש הייתה מבקרת בבית הרבנית, שם היו משוחחות בסיפורי חב"ד ומנהגי החסידים. בתרע"ה כשמלאו לנכדה שבע שנים הביאה אותו סבתו יחד עמה בנסיעתה לרבי. ובנסיעה זו זכה להיכנס ליחידות לראשונה בחייו, לאור בקשתה של הסבתא מהרבנית כי תבקש מבעלה כ"ק אדמו"ר הרש"ב שיקבל אותו ליחידות. לאחר החגים אכן נכנסה עם הילד לחדר בעלה ואמרה: "ער איז א נאמען נאך זיין פאטער, ער איז רחל לאה'ס אן אייניקל, נעם אים אויף יחידות און בענטש אים והרבי נתן לו ברכה ליראת שמים ומתוך אריכות ימים ושנים.

מעתה, הפך הדבר למנהג תדיר יותר. כמעט מידי שנה, לקחתו עמה בנסיעותיה לרבי. בחודש תשרי תר"פ כשמלאו לו 12 שנים היה הפעם האחרונה בה זכה לשהות אצל הרבי הרש"ב.

בסוף שנת תר"פ התקבל לשיבת תומכי תמימים בעיר קרמנצ'ג שם למד עד שנת תרפ"ד, בשנה זו הבולשת הסובייטית חשפה את הישיבות המחתריות והוא נאלץ לברוח. שנה לאחר מכן החל ללמוד בישיבות מחתריות בחרקוב, וויטבסק ונעוויל עד שנת תרפ"ט, אז סגרו גם ישיבות אלו, והתלמידים הרבים נאלצו להתפזר בין הישיבות המחתריות השונות.

ברבות הימים תיאר המשפיע את זיכרונותיו מימים אלו: כל ליל שישי היה מוקדש כולו ללימוד. היו תלמידים ששקדו על לימוד הגמרא והיו שלמדו את תורת החסידות; הוא עצמו היה מקדיש לילה זה ללימוד הגמרא

הוא אהב במיוחד את ההתוועדויות הרבות שם היו מתוועדים טובי המשפיעים בדור ההוא כמו הרב התמים זלמן משה היצחקי הרב התמים יצחק הורביץ (איצ'ה דער מתמיד), הרב התמים יחזקאל (האטשע) פייגין, ועוד

לאחר פטירת הרב שלמה חיים קסלמן בשנת תשל"א, הורה הרבי לר' מענדל שיעבור לכפר חב"ד ויתמנה כממלא מקומו בתפקיד המשפיע המרכזי של ישיבת תומכי תמימים כפר חב"ד, ועם מינויו לתפקיד בשנת תשל"ג רשם פרק חדש בהיסטוריה של ישיבות תומכי תמימים בארץ הקודש, והתייחד בדרכו החינוכית והיה למשפיע נערץ על התמימים ואנ"ש

לקראת חודש תשרי תשנ"ה היה בדרכו לנסוע לרבי, כשעצר לתחנת ביניים בעיר לונדון כדי לאסוף כספים לתומכי תמימים, חש שלא בטוב, ונשאר שם אצל בנו עד לפטירתו, בד' תמוז תשנ"ה, ושם מנוחתו כבוד.

6. וראה דברי תורה מהודרא תשיעאה אות י"ג' בשם הרב המגיד בענין המעלה דשינה בערב שבת.

אמירת לחיים

ר' מענדל מורוזוב פלעגט זאגן אז ס'שטייט¹ "לשוני עט סופר" אז מ'רעט ביי א פארבריינגען, דארף מען אפט נעמען לחיים ניט צו פארטרוקען ווערן. (געהערט פון ר' יקותיאל פלדמן)

ר' מענדל פוטערפאס האט אמאל דערציילט אז ס'געווען יוהכ"פ אין סיביר, און ער האט מצליח געווען צו איבערצייגן צוויי אידן צו פאסטן, צום נאכט האבן זיי אוועקגעזעצט ברעכן די פאסט, האט ר' מענדל ארויסגענומין א פלעשל משקה און האט געוואלט זאגן מיט זיי לחיים, אבער ער האט געזאגט צו זיך: דאס איז ניט קיין חסידעשער פארבריינגען.

הרה"צ ר' נפתלי רופשיצער² האט אמאל געפרעגט: פארוואס זאגן חסידים לחיים? זייער פשוט - כדי מאכן א ברכה שהכל נהיה בדברו - האט ר' נפתלי געענפערט, אויב אזוי איז גענוג וואסער? נאר ווי דעם א איד וואס אנערקענט אז "שהכל נהיה בדברו" קומט אים נישט א קאפקע משקה.

ווען דער פרידעקער רבי האט באטראפן מיט ר' יוסף חיים זונענפעלד³ האט

1. תהלים מ"ה, ב'.

2. נולד בחג השבועות תק"כ, יום פטירתו של הבעל שם טוב, לרבי מנחם מנדל רובין מלינסק וביהן בתו של רבי איצק'ל המבורגר. למד אצל סבו רבי יצחק מהמבורג, ואצל רבי משולם איגרא בטיסמניץ. אימץ את שם משפחתו של סבו, הורוביץ במקום שמו המקורי רובין. התקרב מצעירותו לחסידות, ונסע ללמוד עבודת ה' אצל רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב ורבי אלימלך מליז'נסק. לאחר פטירת הנ"ל למד אצל רבי מרדכי מנשכין, המגיד מקוֹז'ניץ. רבי מנחם מנדל מרימנוב והחזוה מלובלין כשאת השניים האחרונים מחשיב לרבותיו המובהקים. נהג לבקר אדמו"רים רבים אפילו צעירים ממנו. בהמלצת רבי מנדל מרימנוב מונה לכהן ברבנות רופשיץ, ובה כיהן שנים רבות. לאחר מכן כיהן בלינסק (מקום רבנותו של אביו), סטריז'וב וסאנוק. לאחר פטירתם של רבותיו בשנת תקע"ה החל לכהן באדמו"רות והיה לגדול אדמו"רי גליציה בדורו, אך גם בתקופה זאת היה נוסע לפעמים לרבי אברהם יהושע השיל מאפטא. התנגד רבות לדרכם של היהודי הקדוש מפשיסחא ותלמידו רבי שמחה בונים מפשיסחא. התפרסם בפקחותו ובאמרותיו השנונות. נפטר בלנצוט בי"א באייר תקפ"ז ושם נקבר. את מקומו ברבנות העיר רופשיץ מילא חתנו הרב אשר ישעיה רובין (מחבר ספר "אור ישע") ורוב חסידיו ביניהם בניו וגדולי תלמידיו (כמו רבי חיים מצאנז ורבי שלום מקמיניקה) הסתופפו בצילו.

3. מוצא היה בעיירה וורבו בסלובקיה, בזמנו חלק מהממלכה ההונגרית, שם נולד בו' בכסלו ה'תר"ט התחנך אצל גדולי תורה שרחשו לו הערכה מרובה, ביניהם הכתב סופר, בנו של החת"ם סופר. הרב זוננפלד עמד בראש החוגים "היראים" הקנאים במחצית השנייה של המאה ה-19.

דער רב געפרעגט דער רבי: פארוואס זאגן חסידים לחיים בא א פארבריינגען?
האט דער רבי אים געענפערט: אמשל לך משל, ס'געווען א מלך וואס האט
אוועקגעשיקט זיין זון לארץ רחוקה צווישן פחותים וריקים אין טאג האט
ער געקראגן א בריוו פון זיין טאטע אז ער וועט אים באלד צוריקנעמן צו דער
פאלאץ, האט דער בן מלך געוואלט ארויסגייען מיט א טאנצעל אבער ער האט
געהאט מורא אז די מענטשען וועלין מיינען אז ער איז געווארן משוגע, האט
ער געבראכט אסאך משקה און פארבייסען און אלעמען האט זיך געגאנגען
טאנצן, און דער בן מלך האט באמת געטאנצט.

דער זעלבער זאך איז מיט לחיים - האט דער רבי מסיים געווען - מ'גייט
דער נפש הבהמית אביסעל בראפנען ער זאל ווערין שטיל, און אזוי קען דער
נפש אלוקית גייען טאנצען.

ר' לייבל שפירא⁴ דערציילט, אז איינמאל ביי פארבריינגען האט איינער

בה'תרל"ג (1873) עלה לארץ ישראל יחד עם מורו, הרב אברהם שאג-צוובנר, תלמידו של החת"ם
סופר, והשתכן בעיר העתיקה בירושלים. הוא התקרב לרב יהושע לייב דיסקין ולבנו, ורכש עמדת
השפעה ביישוב הישן. בין היתר ייסד את שכונת "בתי אונגריין". יחד עם הרב דיסקין הקים בשנת
ה'תרל"ח (1878) את "בית הדין של החוגים היראים". השניים גם איחדו את כוללי ורשה והונגריה.
הקים את העדה החרדית בשנת ה'תר"פ, בגלל התנגדות חלק גדול מבין היהודים שומרי המצוות
בירושלים למיניו של הרב קוק שנבחר כרב הקהילה האשכנזית בירושלים בידי "הועד הכללי כנסת
ישראל" שהיה קשור לרוב הרבנים ומוסדות התורה האשכנזיים בירושלים. הרב זוננפלד ותומכיו ראו
במיניו זה כיוון השתלטות של התנועה הציונית על היהדות בארץ ישראל. בחודש אייר ה'תר"פ ארגונים
ורבנים שתמכו בעדה החרדית הכתירו את הרב זוננפלד כרבה של ירושלים, ובין המכתירים נמצאו גם
נציגי כולל חב"ד הרב משה הורנשטיין והרב יוסף לוי חגיז אך מאידך שלחו נציגי נבכדים מהמוסדות
האשכנזיים בירושלים ב"ב כסלו תר"פ מכתב לרב קוק שבו הם מבקשים ממנו "להיענות לרצונם לראותו
מכהן ברבנות ירושלים", בין החותמים היה גם נציג כולל חב"ד, הרב דוב באיווער ליפמן.
נפטר ב"ט באדר ב' תרצ"ב

4. נולד ב"ב מנחם אב תש"ז לאביו הרב (ליפא) ליפמאן שפירא ולאמו מרת חנה בת ר' שניאור זלמן
וילנאקין, המלמד של הרבי. בצעירותו, ברחה משפחתו בבריהה הגדולה באמצעות דרכונים פולניים,
ולאחר נדודים שונים הגיעו לפריז שם התרכזו רוב חסידי חב"ד שהצליחו לצאת מהמחנה הסובייטי.
בהמשך, עבר יחד עם הוריו לקראון הייטס ובשנת תש"כ נכנס ללמוד בשיבת תומכי תמימים
המרכזית תחילה למד בסניף הישיבה ברחוב בדפורד, ולאחר מכן עבר ל-770 שם למד בין השנים
תשכ"ג-תשל"א.

עוד בעודו בחור החל לכתוב לעצמו הנחות מההתוועדות של הרבי, ובליל י' שבט תשכ"ו נקרא על
ידי הרב חודקוב יחד עם הצטרף כחור באופן רשמי ולסייע לר' יואל כהן בהתוועדות.
לאחר נישואיו עם רעייתו תרצה בת ר' אלטר יששכר הלוי ליברמן, התגורר במשך מספר שנים
בקראון הייטס, ונמנה על חברי מערכת אוצר החסידים, ועד להפצת שיחות וועד הנחות התמימים,
מעורכי הלקוטי שיחות.

בשנת תשל"ד נסע לכהן בשליחות הרבי במיאמי שבפלורידה, והקים שם ישיבה גדולה בראשה הוא
נומד לצד תפקידו כמרא דאתרא של קהילת חב"ד המקומית.
הרב שפירא הוא דמות רבנית נחשבת ופוסק בולט בקרב כלל הקהילות החרדיות במיאמי וגלילותיה.
לאחר פטירת אביו החל למלא את מקומו כדיין בועד רבני ליובאוויטש.

ארויסגעשלעפט פון קעשענער א קליינער בוטעל משקה און האט געזאגט לחיים צום רבי'ן, האט דער רבי געזאגט: דער שווער האט שטארק ניט גורם געווען טרינקען פון א בוטל.

•

ביי דער פיסקא אין דער הגדה "והיא שעמדה" פלעגט ר' מענדל פוטערפאס טייטשן: והיא שעמדה - דער כוס לחיים (והצביע להכוס), האט אונז געהאלטען אין רוסלאנד.

•

ר' מענדל פוטערפאס פלעגט טייטשן "על חטא שאנו חוטאים לפניך באכילה ושתייה" אז בא פארבריינגען האבן מיר געעסען מער פון געטרונקען.

•

איין מאל פאר די נשיאות, האט דער רבי פארבראכט מיט די יונגע בחורים, און דער רבי האט געזאגט אז דער שווער האט אמאל געזאגט, אז לחיים קען מען זאגען אפילו אויף טיי און לעמינאדע⁵.

5. סיפור דומה אירע עם ר' זלמן גוראריה שהוא לא היה יכול לשתות לחיים והרבי אמר לו להגיד לחיים על טיי.

אמירת דא"ח

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז ר' שמואל לוויטין' האט אים דערציילט אז אסאך מאל ביי דער רבי רש"ב אינמיטן א מאמר האט דער רבי מפסיק געווען די מאמר און האט שטארק געשלעפט מיטען טיכל אויפן הענט.

איינמאל איז געקומען א קבוצה חסידים צו דער צמח צדק און זיי האבן

1. נולד בי"ג חשון תרמ"ג בעיירה פאהר לאביו הרב זאב וולף לויטין שהיה משגיח בישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש, וזכה להיות התינוק הראשון שנקרא על שם אדמו"ר המהר"ש לאחר הסתלקותו. למד בישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש והיה מראשוני התלמידים שם. הרבי התבטא עליו בהזדמנות מסוימת: יהודי שזכה לשמוע חסידות מהרבי עוד לפני שאני נולדתי.

נשא את מרת שיינא (בת הרב אשר מרגליות) שליוותה אותו בכל מסעותיו וגלויותיו, בגרוזיה, באוקרינה ואף בסיביר. במלחמת העולם השנייה שהתה בגטו וילנה. שני בניה - שלום וגרשון בער נרצחו לעיניה, ואז נרצחה גם היא בייסורים גדולים.

חמיו היה הרב של העיירה ראקשיק ולאחר חתונתו נעשה יד ימינו ולאחר פטירת חמיו בשנת תרס"ט נתמנה לרבה הרשמי של ראקשיק בהשתדלות אדמו"ר הרש"ב.

בשנת תרע"ה במלחמת העולם הראשונה הוכרח לעזוב את ראקשיק ועבר לקירסנאוו שם כיהן כרב במשך תקופה.

בשנת תרע"ו שלח אותו הרבי הרש"ב לעיר כותאס בגרוזיה, לכהן כרב ראשי של מספר עיירות מרכזיות בהם העמיד תלמידים רבים. הוא הביא כעשרים מאנ"ש לעבוד בקהילות השונות כרבנים, מלמדים ושוחטים.

רבי יצחק זאב מבריסק העריכו ביותר על עבודתו זו במדינת גרוזיה, ובעקבותיו הצלחתו הכבירה הוא אף שלח לשם את שני תלמידיו הקרובים ביותר בכדי להוסיף עוד בקודש. בשנת תרפ"ה חיפשו אותו השלטונות והוא ברח לעיר באטום. עד היום הוא מכונה בפי החסידים רבי שמואל "באטומער", על שם העיר באטומי שבגרוזיה שבה פעל. ולאחר מכן חזר אל הרבי הריי"צ לפטרבורג ושימש כ'רב הבית' בחצר הרבי.

בשנת תרפ"ה הקים הרבי הריי"צ בנעויל בית מדרש לרבנים וש"ב ומינה את הרש"ל לעמוד בראשו. באותה שנה השתדל הרבי הריי"צ למנותו לרב בשיקגו במקום הרב מרדכי זיין.

בכסלו תרפ"ט הוא נאסר על ידי הנ.ק.ו.ד. והם סגרו את בית המדרש והגלו אותו לסיביר לשלש שנים. בתרצ"א בערך הוא ברח מסיביר והגיע לקורסאק לבית בתו וחתנו הרב בנימין גורודצקי ולאחר מכן עבר לגור במוסקבה. בחודש שבט תרצ"ז הצליח לצא מרוסיה לריגא והתיישב שוב בראקשיק ופעל כרב במקום כשנה.

כעבור שנה, בתמוז תרצ"ז, הורה לו הרבי הריי"צ לנסוע לארצות הברית כשד"ר ולהפיץ יהדות לשבעה-שמונה חודשים, אך לאחר שהגיע לארצות הברית הורה לו הרבי הריי"צ להשאר ולקבוע את ביתו בארה"ב.

היה ממארגני כתיבת ספר תורה של משיח וחבר הועד לבנין האוהל של אדמו"ר הריי"צ. בחודש חשוון תש"ב נשלח על ידי אדמו"ר הריי"צ לייסד את ישיבת תומכי תמימים מאנטרעאל קצת לאחר י' בכסלו חזר לניו יורק.

הרבי היה שואל אותו שאלות בהלכה.

נפטר בי"א באלול תשל"ד וזכה שהרבי יצא להלוויתו.

געבעטן א מאמר חסידות, האט דער רבי זיי אוועקגעשיקט, אבער ר' הלל פאריטשער² האט דארט געבליבען שטייען, האט דער רבי אים געפרעגט: וואס טוסטו דא? האט ער געזאגט: איך וויל הערן א מאמר, האט דער רבי געזאגט פאר אים א מאמר, נאך דעם האבן די חסידים געהערט וועגן דעם האבן זיי געבעטן דער רבי'ן צו איבערחזר'ן דער מאמר,

הרב שמואל לויטין

האט דער רבי געזאגט: גיי צו ר' הלל, האבן זיי געזאגט צום רבי'ן: אבער ס'א כלי שני, ואין בישול בכלי שני³, האט דער רבי געענפערט: יע אבער ס'יד סולדת בו.

2. נולד לרבי מאיר בעיירה הרוסית חומץ. כבר בגיל 13 היה בקי בש"ס ובפוסקים. למד ספרי קבלה, התפלל על פי כוונות האר"י, התנהג בפרישות ועסק בתעניות וסיגופים. בקיאותו בתורה הקנתה לו את הכינוי העילוי מחומץ.

תחילה נסע רבי הלל לר' מרדכי מצ'רנוביל, בחצרו החל ללכת בדרכי החסידות, והיה לתלמידו המובהק של רבי אברהם דב אורבך מאבריטש שהיה רב בערים ז'יטומיר ואבריטש. כאשר החל ללמוד בספר התניא של אדמו"ר הזקן החליט להפוך לחסיד חב"ד וללמוד את תורת החסידות. זאת על אף שלא ראה את אדמו"ר הזקן מעולם. כיוון שזכה להאריך ימים היה לחסיד של שלושה מאדמו"רי חב"ד וכל דבר שהיה שומע מרבותיו היה רושם ומוסיף עליהם ביאורים משלו, ובנוסף היה כותב דרושים משל עצמו שהיו בנויים על דברי רבותיו.

משנת ה'תקע"ח בהוראת אדמו"ר האמצעי, החל לנדוד ביישובים קטנים במחוז חרסון, על מנת לאסוף כספים לפדיון שבויים ולעזור לחיילים היהודים בצבא הרוסי באספקת מזון כשר. הוא התפרסם בזכות פעולותיו המסורות למען תושבי אותם יישובים ושימש כמנהיג רוחני לעשרות אלפי היהודים שחיו באותן מושבות חקלאיות. בפניהם היה גם "חוזר" חסידות, והיה מפיץ את תורת חב"ד בקרב אנשי הכפרים. אף על פי שתורת חב"ד עוסקת בנושאים עיוניים ומופשטים, השתדל רבי הלל לפשט את דברי התורה, גם לכפריים חסרי ההשכלה. גם כשלא הבינו את דבר החסידות שאמר, נוהג היה לומר שנשמתם מרוחקת.

בערך בשנת ה'ת"ר התיישב בעיירה פאריטש, ושימש בה כרב, על שמה התפרסם. לאחר עזיבת רבי ברוך מרדכי אטינגר את כהונתו בעיר ובבוריסק הסמוכה מונה ר' הלל לרב החסידי ולאב"ד בעיר, לצד רב המתנגדים אליהו גולדברג.

האדמו"ר האמצעי מינה אותו למשפיע ושלא אליו אברכים צעירים להדריכם בדרך החסידות וכך גם עשה אדמו"ר הצמח צדק.

אדמו"ר הצמח צדק העיד עליו שהוא (ר' הלל) הגיע לדרגת "עובד" בעבודת ה' שלו.

נפטר ביום השבת י"א באב ה'תרכ"ד.

3. ראה שבת מ' ע"ב.

הרב חיים הורביץ (טשקנטר)

ווען דער רבי'ס טאטע ר' לויק' האט געלערנט דער ערשטער מאמר פון המשך תרס"ו, האט ער געזאגט א גאנצע ביאור אויף די סדר הקושיות עפ"י קבלה, אז דער רבי רש"ב האט געהערט וועגן דעם, האט דער רבי געזאגט: איך האב אויף דעם ניט מכוון געווען, אבער למעלה איז דאס זיכער אזוי.

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז איינמאל שמח"ת האט דער רבי געהאלטן דער ספר תורה און אלעמען האבן אדורכגעגאנגען צו געבן א קוש, און אז

ר' יואל כהן האט דורכגעגאנגען האט דער רבי אויסגעשטעקט דער תורה פאר אים און דער רבי האט דערנאך געזאגט: ער חזר'ט דאך די מאמרים.

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז אין יאר תשי"א האט דער רבי געגעבן צו ר' יואל כהן לחיים פון דער רבי'ס כוס, און האט געזאגט: לחיים אז מ'זאל געדיינקען וואס מ'רעדט.

4. נולד בח"י בניסן ה'תרל"ח (1878) בעיירה פודוברנקה שלידי הומל לזלדה רחל (בת שניאור זלמן חייקין) ורבי ברוך שניאור. ב"א בסיוון ה'תר"ס (1900) התחתן עם חנה, בתו של הרב מאיר שלמה ינובסקי, רבה של העיר ניקולייב שבאוקראינה. אחותה מרים גיטל נישאה לרבי שמואל שניאורסון אחיו של בעלה לוי יצחק.

את סמיכתו לרבנות קיבל בין היתר מהרב חיים מברסק וחרב אליהו חיים מיזל מלודו. משנת ה'תרס"ב-1902, השתתף באופן פעיל בכל האסיפות בענייני הציבור שבראשן עמד אדמו"ר הרש"ב כאחד מחסידיו הבולטים. בין היתר השתתף במבצע המצות אל החיילים היהודיים במלחמת רוסיה-יפן. כמו כן השתתף באיסוף חומר הראיות להגנתו של מנחם בייליס במשפט בייליס ועלילת הדם. בשנת ה'תרס"ט (1909) החל לשמש כרב בעיר יקטרינוסלב (ב-ה'תרפ"ו שונה שמה לדנייפרופטרובסק). הוא החזיק בתפקיד עד ה'תרצ"ט), אז נאסר בשל פעולותיו להפצת יהדות, שהיו אסורות על פי חוקי ברית המועצות. לאחר יותר משנת מאסר, שבה נחקר ועונה, נשפט ונשלח לגלות בעיר צ'ילי בקוזחסטן, שם שהה כארבע שנים. עקב קשיי המאסר והגלות חלה ר' לויק. לאחר סיום תקופת הגלות עבר בהשתדלות חסידים לאחר חג הפסח תש"ד לעיר אלמא אטא, והתמנה לרב בבית הכנסת המקומי, לאחר זמן קצר חלה במחלה ממארת ונפטר בכ' באב ה'תש"ד. עדויות מתקופה זו התפרסמו מפי ד"ר גדליה מזל, אשר שהה שם יחד עם אביו הרב ישראל אברהם שקשר ידידות עם רבי לוי יצחק. נקבר בבית העלמין היהודי בעיר, ועל קברו הוקם "ציון", ששופץ לאחר נפילת המשטר הקומוניסטי.

ר' יקותיאל פלדמן⁵ דערציילט, אז ר' חיים טאשקענטער⁶ האט אים אמאל

5. נולד בח' טבת תשל"א לאביו הרב יהושע זליג פלדמן ראש ישיבת אחי תמימים ראשון לציון ולאמו מרת זהבה.

בצעירותו למד בישיבת תומכי תמימים בארץ הקודש, ובשנת תש"נ נסע ללמוד בישיבת תומכי תמימים המרכזית ב-770 במסגרת שנת ה'קבוצה.

לאחר נישואיו עם בתו של הרב יוסף אברהם הלר מרבני קראון הייטס וראש כולל אברכים קראון הייטס קבע את מגוריו בשכונה, והחל לכהן כמשפיע בתומכי תמימים אהלי תורה קראון הייטס וכר"מ בישיבת תומכי תמימים המרכזית ב-770, ובהמשך אף צורף להנהלה הרוחנית של הישיבה.

במקביל לתפקידיו בתחום החינוך, החל בשנת תשנ"ז לפעול בפאתי שכונת ויליאמסבורג בברוקלין להפצת תורת החסידות בין תושבי המקום, ולצורך כך החל לערוך עלון שבועי עם פנינים מתורת החסידות הכללית ומתורת רבותינו נשיאינו, וכן לערוך התוועדויות ושיעורי חסידות עם תושבי המקום. בנוסף, מוסר שיעור שבועי במאמרי הרבי לדוברי לשון הקודש ב-770.

6. נולד בשושן פורים תרס"ב, בעיירה החסידית סוראז, לאביו הרב משה אברהם הורביץ שהיה מחסידי אדמו"ר הרשב"ב ומצאצאי הרב הקדוש אהרון מסטרשלה והשל"ה הקדוש.

בילדותו למד ב'חדר' שבעיירה. אחיו למדו בישיבת תומכי תמימים שבליובאוויטש, אולם ר' חיים עצמו נאלץ לסייע בפרנסת המשפחה בשל מצבה הכלכלי הקשה, עקב כך נבצר ממנו ללמוד בליובאוויטש. ר' חיים ביקר פעמיים בעיירה ליובאוויטש, בשנת תרע"ד-תרע"ה, אך לדאבונו הרבי הרשב"ב לא שהה באותה עת בליובאוויטש.

במהלך השנים למד את מקצוע ה'אגרונומיה' ובעבודה זו ראה הצלחה גדולה גם במוכן הכלכלי, אלא שבגלל הקפדתו על שמירת השבת, פוטר אותו מעבודתו מידי כמה חודשים, עד אשר הצליח למצוא עבודה דומה חדשה. בתקופה זו מונה לחבר מן המניין ב'תפארת בחורים' וקבע עיתים לתורה בכל עת מצוא.

כאשר הגיע לפרקו נשא לאשה את בת גילו אולם עם לידת ביתם הראשונה - נפטרה אשתו לבית עולמה. במשך תקופה התגורר בעיירה קובישאק ונטל חלק פעיל בסניף 'תומכי תמימים' שפעל במקום. כר"מ בישיבה שימש הרב יוסף גולדברג ור' חיים דאג לכל הסידורים הגשמיים של הישיבה. בשנת תר"צ התגורר ר' חיים במוסקבה. החסידים במקום נהגו לומר: "יש כאן אחד שמתפלל עם המוח - הרב פרץ מוצ'קין ואחד שמתפלל עם הלב - ר' חיים.

במשך הזמן היגר לאוזבקיסטן, בעקבות השמועה ששם קל יותר להקפיד על קיום התורה ומצוות ללא רדיפות אנשי היבסקציה. בתקופת מלחמת העולם השנייה, היגר לטשקנט ובכרות הימים, כאשר רבים מאנשי' החלו להגר לטשקנט בכדי לברוח מזירת המלחמה, שימש ביתו של ר' חיים כתחנה ראשונה למאות משפחות אנשי' שהשתכנו בביתו ימים רבים תוך שהוא דואג להם לכל מחסורם. מאותה תקופה נודע ר' חיים בכינויו הידוע - ר' חיים טשקנטר.

באחת מנסיעותיו לצורך עבודתו, נעצרה הרכבת בצ'אלי, שם פגש ר' חיים לראשונה את ר' לויק (שהמתין לבואה של הרבנית חנה) והם שוחחו כרבע שעה עד לנסיעת הרכבת. ר' לויק ביקש שידווח לאנשי' שבטשקנט על מצבו.

בתקופה זו נישא בשנית למרת חנה לבית זסלאווסקי, ולאחר חתונתו היגר לסמרקנד. גם בעיר זו ביתו היה פתוח לרווחה לתלמידי הישיבה שלנו בביתו ודאג לכל מחסורם.

לאחר המלחמה יצא ביציאת לבוב המפורסמת והיגר לצרפת. כאשר הגיעו לצרפת החל להתעסק בבניית מקוה טהרה. לחסידי חב"ב במקום לא הייתה עדיין פרנסה מסודרת ומרביחם חיו מקצבת הג'וינט. למרות הדחק, נערכה מגבית בקרב אנשי' וכל אחד תרם סכום מסוים לצורך הבנייה, אולם, ר' חיים הגדיל לעשות ותרם את כל סכום הקצבה שקיבל לחודש ימים.

ר' חיים עצמו, דייק ונזהר מאוד בהליכה למקוה מדי יום. באחד מימי החורף הקרים בצרפת קפאו מי המקוה, אולם ר' חיים לא ויתר ושילם לאחד היהודים עבור שבירת שכבת הקרח וירד לטבול. עד השבועות האחרונים בחייו נזהר בהליכה למקוה, גם כאשר ההליכה כבר קשתה עליו.

בפריז שימש ר' חיים כשד"ר את רוב הכסף העביר לרבי ואת השאר לישיבה בברינאוה התקשרות לרבי הייתה גדולה ומפורסמת ושימש דוגמה לאנשי' והתמימים הצעירים ממנו.

דערציילט, אז איינמאל איז ער געווען אין לענינגראד און דער פריעדעקער רבי האט געזאגט א מאמר, און דער איינציקע זאך וואס ער האט געדיינקט איז דער געזעץ: די גאנצע וועזין פון א איד איז תורה ומצוות.

.

אין יאר תרצ"ד האט דער פריעדעקער רבי געזאגט א זייער שווער'ן המשך, האט א חסיד געבעטן דער רבי אז אזוי ווי דער עולם פארשטייט ניט די מאמרים, זאל דער רבי זאגען גרינגער מאמרים, וכך הוה, דער רבי האט מפסיק געווען דער המשך, לאחר המעשה האט דער רבי (אונזער רבי) געקומען צו דער חסיד און אים געזאגט: ווער האט דיר געזאגט אז די מאמרים זיינען געווען פאר אייך.

בשנותיו האחרונות, היגר לארצות הברית והתגורר בשכונת קראון הייטס בסמיכות ל-770. נפטר בשיבה טובה - אור לכ"ו טבת תשנ"ט בגיל קרוב ל-97, לאחר פטירתו הוקם לזכרו "חיים טאשקענטער'ס מקוה" בקראון הייטס ברחוב אמפייר.

אותיות האלף בית

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז איינמאל האט קה"ת געדרוקט א שילד פון די אלע אלף בית, אז ס'געקומען צו אות צ' האבן זיי געשריבן "צדיק", ווען זיי האבן דאס אריינגעשיקט צום רבי'ן האט דער רבי דאס אויסגעמעקט און אנשטאט האט דער רבי געשריבן "צדי" אן דער קוף.

.

דער רבי האט אמאל געזאגט צו איינע אויף יחידות, אז אין ארץ ישראל דארף מען לערנען מיט די (נאך ניט פרום) קינדער אלף בית, און ניט די אלף בית כפשוט ווייל דארטן איז דאס די שפה המדוברת, נאר די אלף בית ע"ד ווי דער אלטער רבי האט געלערנט די אלף בית מיט די מלמד דרדקי פון דער מיטלעלער רבי¹.

1. ראה היום יום ח' אדר א' ובאריכות.

אהלי תורה

אין די ערשטע יארן פון אהלי תורה האט דער רבי באצאלט פאר די אלע הוצאות, אז ר' ניסן נמנוב איז געקומען פאר'ן ערשטען מאל צום רבי'ן האט ער געזאגט צו ר' מיכאל טייטעלבוים: צום רבי'ן גיט מען, און טאקע פון

1. נולד בוועליקי-לוקי בראש חודש כסלו תער"ב להוריו הרב חיים משה ולאמו מרת צביה. תאריך לידתו המדויק אינו ידוע, אך בנו הרב אליעזר מספר שאביו היה חוגג את יום הולדתו בחודש חשוון, היום בו ראה לראשונה את הרבי. כמה שבועות לפני שנולד, נפטר דודו זקנו, הרב מיכאל בלינער ("דער אלטער"). המשפיע מליובאוויטש. שמו ניתן לו על שמו לאחר שאמו ראתה את ר' מיכאל בחלומה וזה הורה לה כי תיתן לבנה הנולד את שמו.

זכה בשנות בחרותו להיות אצל אדמו"ר הרי"צ בלינגרד.

בשנת תרפ"ז, בהיותו נער כבן חמש-עשרה, נכנס ללמוד בישיבת 'תומכי תמימים'. תקופה מוסיימת למד בישיבת תומכי תמימים ויטבסק, בתקופת חורף תרצ"א למד במחלקה של תומכי תמימים אזרצוי, אלא שבאחד הימים נעצר על ידי הק.ג.ב. יחד עם תמימים נוספים שלמדו עמו. זמן קצר לאחר מכן שוחרר, והמשיך ללמוד בישיבת תומכי תמימים. בהמשך למד בישיבת תומכי תמימים סטראיא. במחלקה ז למד עד שלהי שנת תרצ"ד, אז נסע ללמוד בתומכי תמימים קורסק.

בהמשך, לאחר החלטה כי התמימים שאינם נשואים ינהלו את ישיבת תומכי תמימים, ניהל את ישיבת תומכי תמימים ז'טומיר, במקומו של ראש הישיבה הרב אליעזר פינסקי, שנישא ביתניים.

המחלקה בז'טומיר החזיקה מעמד יותר משלוש שנים בשלהי קיץ תרצ"ז נסגרה הישיבה, ור' מיכאל, המשיך אל הסניף תומכי תמימים וורוניז', כאשר ר' שלום וילנקין - ראש הישיבה - נאלץ לעזוב את העיר, התמנה ר' מיכאל למשגיח במקומו, כשהוא מלמד ומשגיח על סדרי לימודים תקינים. הלימודים בישיבה נמשכו עד אמצע החורף כאשר נודע לתלמידים על בואו הצפוי לעיר של דוד איצ'ה המוסר. ר' מיכאל ביקש ויזה מממשלת ריגא כדי לצאת לשם. אולם לא הצליח לצאת מברית המועצות, כנראה בשל החלטת ממשלת לטביה להפסיק את מתן הויזות לפליטי רוסיה.

בסוף שנת תרצ"ז נשא ר' מיכאל לאישה את מרת אסתר, בת החסיד הרב אליעזר דבוסקין. בתחילה התגורר בחרסון, אולם מכיוון שבעיר הקטנה לא היה אפשר להתחמק מעבודה בשבתות - עבר להתגורר בחרקוב שם יכל לעבוד לפרנסתו באופן עצמאי.

באותה תקופה נסגרה הישיבה בקורסק והבחורים נמלטו. חלקם הגיעו לחרקוב וכמה מהם החלו ללמוד אצל ר' מיכאל בביתו, כשהוא עצמו מלמדם תורה, למרות שהיה אברך נשוי.

בעיצומם של ימי תשרי תש"ב, החלו הגרמנים להפציץ את חרקוב. ר' מיכאל עזב את העיר ונדד לעיר סמרקנד, שם הקים את ישיבת תומכי תמימים סמרקנד יחד עם ר' ישראל לוי.

בתום המלחמה יצא מברית המועצות ב"ציאת רוסיה תש"ו", ועבר למחנה פוקינג בגרמניה. כאשר הוקם ועד מיוחד לניהולה הקהילה החב"דית הזמנית במחנה, מונה לחבר בוועד. באותה הזדמנות הוקמה הישיבה החב"דית במחנה, ור' מיכאל נבחר למלמד באחת הכיתות הגבוהות. באותה תקופה היה אפשר להדפיס בפאקינג במחירים זולים במיוחד, והרבי, שעמד בראש הוצאת הספרים קה"ת, הדפיס ספרי חסידות רבים בפוקינג, בתחילה התעסק בזה הרב דוד ברווומן, וכשנסע משם התחיל ר' מיכאל להתעסק בזה. בין השאר היה אחראי על משלוח הספרים לארצות הברית.

בחורף תש"ח, לאחר עשר שנות נישואין, נולד בנו יחידו אליעזר.

בשנת תשי"א שאל ר' מיכאל את הרבי האם לעלות לארץ הקודש או להגר לארצות הברית, ומענה הרבי היה שעליו להגיע לארצות הברית. בראשית שנת תשי"ב הגיע עם משפחתו לחופי ארצות הברית. הוא קבע את דירתו בשכונת ברונקס, ומיד החל בפעילות לחינוך הילדים. מאחר שרוב הילדים היהודיים באותה תקופה למדו בבתי הספר הציבוריים, פתח עבורם ר' מיכאל תלמוד תורה לשעות אחר הצהריים.

דעמאלט אן האט ער נאר גענומען די געלט פון ר' דוד דייטש².

(געהערט פון ר' ישראל פרידמן)

אין מאל האט דער רש"ג³ געוואלט נעמן ר' מיכאל טייטעלבוים צו א דין

ר' מיכאל לא היה מסוגל לגור רחוק מהרבי ולאחר כמה חודשים העתיק את מושבו לשכונת ברונזוויל, ולפרנסתו עבד כשמש באחד הבתי כנסת. בשנת תש"כ, עבר לגור בשכונת איסט פלטבוש. מכיוון שבאותן שנים מצבה הכלכלי של הישיבה היה קשה ור' מיכאל לא הרשה לעצמו לקחת משכורת מהישיבה, עבד ר' מיכאל לפרנסתו כשמש בבית הכנסת בשכונת איסט פלטבוש. כעבור כמה שנים, בעקבות השתלטות השחורים על האזור, החלה בריחה המונית של יהודים משכונת איסט פלטבוש. גבאי בית הכנסת בו עבד ר' מיכאל, החליט למוכרו. ר' מיכאל, ששמע את שיחותיו החריפות של הרבי נגד עזיבת השכונות היהודיות בכלל, ונגד מכירת בתי הכנסת בפרט, נלחם נגד ההחלטה עד שהדבר הגיע לבית המשפט שפסק כי לגבאי בית הכנסת אין רשות למכור את בית הכנסת, כל עוד יש מתפללים שמעוניינים להמשיך להתפלל במקום.

ר' מיכאל המשיך לקיים את המניין בבית הכנסת, ועוד עשרות שנים לאחר מכן המשיך להתקיים בבית הכנסת מניין קבוע שלוש פעמים ביום. בשנים מאוחרות יותר העביר ר' מיכאל את גני הילדים של 'אהלי תורה' לבית הכנסת באיסט פלטבוש. בנוסף לקח על עצמו את עול החזקת המקוה שבשכונה, ובמשך הזמן אף עבר לגור בבניין המקוה.

בהתוועדות שמחת תורה בשנת תשט"ו הביע הרבי את רצונו שבמוסדות החינוך החב"דיים ילמדו על טהרת הקודש, ללא לימודי חול. בעקבות שיחה זו הקים ר' מיכאל בשכונת קראון הייטס את מוסד החינוך הראשון על טהרת הקודש בשם "אהלי תורה", מבלי שיהיו לו את האמצעים הדרושים לכך, כשהוא נוטל את כל האחריות הכספית על עצמו. המוסד התפתח וגדל במשך השנים, וכיום הוא מוסד הלימוד החב"די הגדול ביותר בעולם, בו לומדים למעלה מאלפיים תלמידים. אף בשנותיו האחרונות המשיך להלחם בעד מוסדותיו של הרבי וצייבונם, גם לאחר ג' תמוז תשנ"ד המשיך לדגול באמירת 'יחי' ובהחדרת זהות הרבי כמלך המשיח.

בשנים האחרונות לחייו סבל ר' מיכאל מאירוע מוחי, למרות זאת לא הפסיק לרגע מעבודתו בקודש, וכיתת את רגליו מבית לבית בכדי לאסוף את האמצעים הכספיים לבנות את הבניין החדש של ישיבת אהלי תורה. נפטר בו' אדר ב' תשס"ה, ונטמן בבית העלמין מונטיפיורי בקווינס.

2. ר' דוד דייטש נשא את רעייתו מרת שרה בתם של הרב מרדכי ומרת חיה סלבה קונופסקי מזלובין, רוסיה.

על פי הוראות הרבי נכנסת לשותפות במוסד אהלי תורה הרב דוד יחד עם רעייתו מרת שרה נקרא ה"טאטע"ו "מאמע" (אבא ואימא) של מוסד אהלי תורה.

בשנת תשל"ו יסד את ישיבת חב"ד בניו הייבן.

הרב דוד נפטר בשנת תשס"ב. רעייתו מרת שרה נפטרה בו' חשון תשע"ג בגיל 97.

לאחר פטירתו נקראה הישיבה על שמו בית דוד שלמה.

3. הרב שמריהו גוראריה נולד בעיר קרעמנצ'וג שברוסיה בראש חודש כסלו תרנ"ח לנגיד החסיד הרב מנחם מענדל גוראריה, שהיה מגדולי חסידי הרבי הרש"ב ולמרת שיינדל.

למד בישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש.

בי"ב תמוז תר"פ (שלושה חודשים לאחר הסתלקות הרבי הרש"ב) נערכו קישורי התנאים בינו לבין בת הרביהריי"צ מרת חנה, ובי"א סיון תרפ"א התקיימה חתונתם ברוסטו.

מאז נישואיו גר כל השנים סמוך לחמיו הרבי הריי"צ, והחל לעסוק בעסקנות ציבורית. הרש"ג נתמנה על ידי הרבי הריי"צ ל"מנהל פועל" ויושב ראש מרכז ישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש העולמית, תפקיד אותו מילא במסירות במשך שנים רבות עד ליומו האחרון.

בעת מאסרו של חמיו הרבי הריי"צ נטל הרש"ג חלק פעיל בנסיגות ההצלה השונים לשחרורו. הוא הצטרף אליו בעזיבתו את רוסיה לריגה שבלטביה, ומשם לפולין, הרש"ג התלווה לחמיו הרבי הריי"צ

תורה וועגן ישיבת אהלי תורה, האט ר' מיכאל דאס דערציילט צום רבי'ן, האט דער רבי אים געזאגט: זאג די שוואגער אז אויב ער האט טענות, זאל ער קומען צו די בעל הבית.

(געהערט פון ר' יקותיאל פלדמן)

בנסיעתו לארץ ישראל בשנת תרפ"ט וביקורו של הרבי בארצות הברית. כאשר הגיע עם הרבי הרי"צ לארצות הברית, מגוריו נקבעו בקומה השלישית של-770 על פי הוראת הרבי הרי"צ היה הרש"ג מתוועד וחזר מאמר דא"ח בכל שבת ברעווא דרעוויין ב-770. לאחר הסתלקות הרבי הרי"צ והתחלת נשיאותו של גיסו, הרבי - התקשר בכל נפשו לרבי ובהתוועדויות ישב לצידו. בעת ההקפות של שמחת תורה, בהקפות של הרבי - ההקפה הראשונה והשביעית, כאשר הרבי עורך את ההקפה על הבימה וספר תורה בידו - היה נוהג הרבי לרקוד יחד עם הרש"ג.

בהתוועדות אחרון של פסח תשי"ג אמר הרש"ג לרבי כשהוא מעט מבושם: "אצלי ברור שאתם תוליכו אותנו לקראת משיח! הירוש היחיד של הבעש"ט הוא גיסי. מוסר הנני לכם את כל הכוחות שיש לי בתור החתן המבוגר. אמרתי זאת באוהל, ואומר אני זאת כעת ברבים. רק בתנאי, שתחיקוני כפי שחותננו החזיקני", כמו כן, ביקש הרש"ג מחילה מהרבי, על מאורע כל שהוא שאירע לאחר הסתלקות אדמו"ר הרי"צ.

שנים רבות הרש"ג היה היחיד מכל זקני החסידים שהיה נוהג לעמוד כאשר הרבי אמר מאמר כעין שיחה.

כאשר בנו יחידו, שלום דובער גוראריה, גנב את הספרים מספריית ליובאוויטש בשנת תשמ"ה - התנגד הרש"ג לגניבה זו. בעקבות זאת עזבו אשתו של הרש"ג ובנו את ביתו.

הייתה זו מסירות-נפש מופלאה והתקשרות עצומה לרבי - על אף שהיו אנשים עד אז שחשדו שאין התקשרותו לרבי שלימה, התגלה אז לעין כל רואה שעל אף שרעייתו ובנו עזבוהו בגלל מחלוקתם על הרבי, הוא נשאר לגור בגפו בביתו, מתוך ביטול והתקשרות לרבי.

בסוף ימיו היה הרש"ג חולה וחלוש, והיו תמימים מהישיבה המרכזית שימשו אותו. בבוקר יום השבת קודש, ו' אדר ראשון תשמ"ט נפטר הרש"ג. בהתוועדות באותה שבת התייחס הרבי לפטירתו כשדיבר על אלו שקיבלו כוחות מהרבי (הרי"צ) לנהל את ישיבת תומכי תמימים למחרת התקיימה הלוחית לבית העלמין מונטיפיורי שם נטמן ליד אוהל חמיו - והרבי השתתף בה, ואחריה אף ניחם את בנו, וכן נכנס לאוהל.

אריכות ימים

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז דער רבי האט געזאגט צו זיין (ר' לייבל'ס) מאמע: איך נעם אויף מיין פלייצעס אז דו וועסט האבן ליינגע יארן.

איינמאל האט ר' מאיר שמחה חן¹ געקראגן א בריוו פון דער פרידעקער רבי און בא דער ענד האט דער רבי אים געגעבן א ברכה פאר אריכות ימים, האט ער געזאגט צו זיין משפחה: אז דער רבי האט ניט געשריבן "ושנים טובות" (כדרכו) קען מען שוין צוגרייטען די תכריכים, און טאקע דער זעלבער יאר האט ער נפטר געווארן.

מ'דערציילט, אז ס'געווען א מקובל אין ירושלים וואס האט חתונה געהאט מיט א יונגערע פרוי, האט זי געהאט חששות אז ער וועט נפטר ווערן פאר איר, האט ער מבטיח געווען איר אז "פאר אכצין יאר וועט מען לעבן צוזאמען", וכך הוה, נאך אכצין יאר האט זי געשטארבן.

נאך די לוויה פון דער שפת אמת², האט איינע פון דער שפת אמת'ס קינדער

1. נולד בשנת תרכ"ב לאביו הרב אברהם אהרן חן, בנו של הרב פרץ חן, רבה של נעוול. ר' אברהם אהרן נפטר בצעירותו, ומיני אז התחנך ר' מאיר שמחה אצל סבו הרב פרץ חן. ר' מאיר שמחה היה גביר גדול, שהתמסר לצרכי הכלל וללימוד החסידות. בשנת תרס"ח נשלח על ידי אדמו"ר הרשב"ב לארץ הקודש להתחקות על מצב הענינים. נפטר ביום ד' בשבט תרצ"ד.

2. נולד בורשה ב-כ"ט בניסן ה'תר"ז לר' אברהם מרדכי בנו של רבי בעל "חידושי הרי"ם" מייסד חסידות גור. בהיותו בן שנתיים נפטרה אמו, ושש שנים מאוחר יותר התייתם גם מאביו ועבר לגור בבית סבו. מגיל צעיר ניכרה שקדנותו והתמדתו בהיותו בן 12 נפטר רבי מנחם מנדל מקוצק. עד אז הספיק סבו לקחתו פעמיים לקוצק, וביקוריו שם עשו עליו רושם רב. בתרכ"ב, בהיותו בן 15 נשא את יוכבד רבקה בתם של ר' יהודה קמינר ואשתו הדסה. כדי שלא יהיה שמו של החתן כשם החותן, צווה עליו סבו האדמו"ר להחליף את שמו לאריה לייב (במקום יהודה לייב). לאחר החתונה נשאר בני הזוג לגור בעיירה גור. באותן השנים, כמעט שלא בא במגע עם אנשים והיה עסוק רק בתורה ובתפילה.

בתרכ"ו בהיותו בן 19, נפטר סבו הרי"ם, והוא התמנה לרב העיירה גור על פי צוואת סבו. בניגוד לרצון החסידים, סירב להצעת האדמו"רות וקיבל את הנהגתו של רבי חנוך העניך הכהן מאלכסנדר. רק לאחר פטירת רבי חנוך העניך, בגיל 23, לאחר הפצרות מרובות, הסכים לשמש כאדמו"ר. עם זאת, סירב לשבת בראש השולחן, במקום של סבו, ומאז יושבים אדמו"רי גור באמצע השולחן ולא בראשו. תחת הנהגתו של רבי יהודה אריה הפכה חסידות גור לאחת החסידויות הגדולות בפולין. בתרס"א

געזאגט צו זיין ברודער: אונזער טאטע האט געהאט אריכות ימים, האט דער צווייטער געפרעגט זיין ברודער: אונזער טאטע האט נפטר געווען גאר יונג? האט ער גענפערט: אריכות אין שנים טאקע ניט, אבער אריכות ימים, דאס האט ער זיכער געהאט.

נפטרה אשתו הראשונה וכעבור שנה הוא נשא את בתו של האדמו"ר ברוך מגורליץ. בתרס"ה חלה במחלה נדירה. וכעבור שבועיים נפטר בה' בשבט תרס"ה בגיל 58 שנים בלבד. החסידים תלו את מותו בדאגה הרבה שחש לאלפי חסידיו שהיו מגויסים באותה העת לצבא הצאר הרוסי בשל מלחמת רוסיה-יפן. בני ביתו העידו כי בכל ימי המלחמה היה ישן על הרצפה כשרק מעילו מכסה אותו וממרר בבכי על גורלם. הוא נטמן בעיירה גור, לצדו סבו בעל חידושי הרי"ם.
נפטר בה' בשבט תרס"ה בגיל 58 שנים בלבד.

אמעריקע

ר' יהודא לייב האפמאן¹ האט אמאל פארבראכט אין ליובאוויטש, און ער האט געזאגט אז ער זעט ע"פ קבלה אז דער רבי² וועט דארפען פארן קיין אמעריקע אלץ הכנה פאר משיח'ן.

(געהערט פון ר' יקותיאל פלדמן)

מ'דערציילט אז דער פרידעקער רבי האט געבעטן בא ר' יעקב יהודא העכט צו העלפין דער רש"ג מיט די ארבעט פאר תומכי תמימים, און דער רבי האט געבעטן דער פרידעקער רבי אויב ר' יעקב קען אים העלפין מיט מל"ח.

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז אמאל האט א שופט פון ניו יארק געקומען צום רבי'ן, און דער רבי האט דאן געשטורמט וועגן רגע של שתיקה, האט דער רבי אים געזאגט אז פון דריי ערטער אין די ניו יארק קאנסטיטושן קען מען מוכיח זיין אז מ'דארף האבן א רגע של שתיקה, און דער רבי האט גלייך מצטט געווען די אלע דריי ערטער.

דער פרידעקער רבי האט אמאל געזאגט בא א פארבריינגען, אז ס'דא צוויי פארשידענע סאלדאטין, ס'דא די סאלדאטין וואס די מונדיר זייערע קוקן אויס גאר שיין, אבער אז ס'קומט צו די קריג קענען זיי ניט אזוי דורכפירען, און ס'דא די סאלדאטען, וואס די מונדיר זייערע זענען נישט די שענסטע, אבער אז ס'קומט צו די קרב קענען זיי דורכפירען, אזוי אויך ברוחניות - האט דער רבי געזאגט - ס'דא די אירופאישע תמימים, וואס האבן געהאט שיינע מונדיר - גוטע קעפ, גוטע מדות, אבער אז ס'האט געקומען צו די קריג, איז לאו דוקא האבן זיי דורכגעפירט, אויף די אנדערע זייט, איז דא די אמעריקאנישע בחורים, וואס די מונדיר - די השכלה און די מדות, קען מען נאך אויף זיי ארבעטן, אבער אז ס'קומט צו די קריג, קענען זיי דורכפירען במילואה.

1. מזקני החסידים בזמן הרבי הרש"ב והיה בקי בספרי הקבלה.

2. כוננתו היתה להרבי רש"ב.

אין עוד מלבדו

ר' ישראל פרידמן¹ האט דערציילט, אז ס'געווען אמאל צוויי חסידים וואס האבען געלערנט שער היחוד והאמונה, און מ'האט געקאכט זיך אויף דער קטע "אפס בלעדי הוא ואין זולתו" איז אינמיטן די לערנען האט איינער געקראגן א קלאפ אין קאפ, האט ער ארויסגעזאגט: ווי קען מען זאגען אז ס'איז "אפס בלעדי הוא" אז איך האב געקראגן א קלאפ, האט דער אנדער גלייך געזאגט: און איך פרעג פארקערט, ווי קען מען זאגן אז דו האסט געקריגען א קלאפ, ס'דאך אפס בלעדו הוא.

•

מ'דערציילט אויף ר' מאיר שמחה חן אז אויב מ'האט אים געפרעגט: וואס מאכסטו? האט ער געענפערט ברוך שאמר והיה העולם.

•

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז ר' זלמן שניאורסאהן² פלעגט זאגען א

1. נולד בעיירה בישנקוביץ שברוסיה בו' טבת תרצ"ו לאביו ר' יעקב בנו של הרב זוסיא פרידמן רב העיר אודסה, ולאמו מרת גיטל פרידמן.

בשנת תש"ז יצא יחד עם משפחתו מרוסיה במסגרת 'הבריחה הגדולה', ובמשך כשנתיים התגוררה המשפחה בפריז, והוא למד בישיבת תומכי תמימים ברינואה, שם גם נערכה חגיגת הבר מצווה שלו. בהמשך, עלה עם משפחתו בשנת תש"י לארץ הקודש ולמד בישיבת אחי תמימים תל אביב ולאחר מכן בישיבת תומכי תמימים לוד. היה ממושפעי המשפיע ר' שלמה חיים קסלמן. בהיותו בישיבה שקד במסירות על לימוד התורה, עד שנחלש ואושפז והתגלה אצלו נקב בריאה. כשדווח על כך לרבי, השיב הרבי במכתב מיוחד שהצילום של הרופאים מוטעה ושיחזרו שוב על הצילום, ואכן באופן פלאי בצילום החוזר לא ראו כל נקב, והוא הבריא במהרה.

הגיע אל הרבי לראשונה בחדש כסלו תשי"ז וכשנתיים לאחר מכן, בסוף שנת תשי"ט נשלח על ידי הרבי בעודו בחור בגיל 23 בלבד, לשמש כראש ישיבת תומכי תמימים נוארק, וזכה להדרכות רבות ומפורטות מהרבי בנושאי חינוך.

בהגיעו לגיל חתונה, נשא את מרת חנה לובא, בתו של החסיד ר' יעקב יוסף גורקוב והתיישב בקראון הייטס שם מונה לר"מ בישיבת אהלי תורה, ובהמשך מונה לעמוד בראש הישיבה 'אהלי תורה זאל', תפקיד בו שימש כשישים שנה וזכה להעמיד במסגרתו אלפי תלמידים המשמשים ככלי קודש רבנים ושלוחים בכל רחבי העולם, ונודע בבקיאותו הרבה בתורת הנגלה. בד בבד היה משפיע חסידי שמבוקש לעיתים קרובות להתוועדויות.

השתתף בקביעות במעמדי הירחי כלה, והיה מראשי המדברים בהם והיה נושא-ונותן עם הנואמים. בשנותיו האחרונות סבל מהמחלה הידועה, אך עבר טיפול ממושך והצליח להחלים ממנה. נפטר ממגפת הקורונה ביום רביעי ז' ניסן תש"פ, בגיל 84.

2. נולד ברעפקא בשנת תרנ"ח לאביו הרב מנחם מענדל שניאורסון שכיהן כרב העיירה. מצד אביו, הינו דור רביעי לאדמו"ר הצמח צדק בן אחר בן.

למד בגימנסיה ועבר משם בשנת תרע"ז על מנת ללמוד בישיבת תומכי תמימים בליוואוויטש. התגורר

הרב שניאורסון בתקופת מגוריו בארצות הברית

שיעור תניא אין ניו דזערסי, אז ס'געקומען צו שער היחוד והאמונה האט ער אזוי גוט אויסגעטייט דער ענין פון, אפס בלעדו הוא" אז איינער פון די משתתפים האט ארויסגעזאגט: שיינע פאנטאזיעס (וכוונתו היתה על העולם), האט ר' זלמן געמנייט אז ער זאגט דאס (ח"ו) אויף די אלטער רבי, האט ער גענומען א טעלער און אים געהאקט אויפן קאפ.

מספר שנים בפולטבה ושימש כגזבר ועד רבני רוחני. לאחר מכן עבר לחרקוב והתגורר שם במשך חצי שנה. בתרפ"ג שימש כמזכיר זמני של הרבי הרי"צ. בתרפ"ד עבר לרוסטוב ומשם ללנינגרד ומשם למוסקבה. לאחר שהרבי הרי"צ יצא את רוסיה, היה שולח דרכו כספי תמיכה ליהודי רוסיה. היה מתעסק בייסוד חדרים ומקוואות ונאסר כמה פעמים בגין פעולות אלו.

שימש כרב בלוקניע. בשנת תרצ"ה יצא את רוסיה ועבר לארץ ישראל, וכעבור זמן עבר בהוראת הרבי הרי"צ לפריז שם התמנה כרב. עם פרוץ מלחמת העולם השנייה דאג להצלת אלפי ילדים באמצעות הסתרתם במנזרים ובבתי יתומים, כשבמקביל הוא דואג לשמור על יהדותם. בין אלו שנעזרו בפעולותיו הייתה גם קבוצה של תמימים.

כאשר ניצל את כל אפשרויות ההסתרה במקומות מסתור, החליט לפתוח מחנה חשאי בפרבר 'עראני' הסמוך לפריז, שם התנהלה קבוצה נוספת של נערים שהייתה צריכה להתחבא לעיתים קרובות ביערות הסמוכים.

עם סיום המלחמה, דאג להוצאת הילדים מבתי המחסה והמנזרים ונלחם לצורך השבתם לחיק העם היהודי. במסגרת פעולות אלו אף דאג להעניק חינם זוג תפילין חדשות לכל נער יהודי שחפץ בכך. על מנת לדאוג לחינוך יהודי כשר לנערים ששרדו את השואה, הקים רשת מוסדות עניפה, כשבניהולם סייעו התמימים הבוגרים שנמנו על חברי הקבוצה, הרב אהרן מרדכי זילברשטרומ והרב חיים מנחם טייכטל. כאשר הגיע הרבי לביקור בפריז סר הרבי לביקור במוסדותיו ודיבר בפני הילדות שעה ארוכה כשמעיניו זולגות דמעות.

כאשר הרבנית חנה שניאורסון אמו של הרבי הצליחה לצאת את גבולות ברית המועצות במסגרת 'הבריחה הגדולה, ונתקעה בדרך לפריז עקב מחסור באשרת כניסה, ביקשו ממנו הרבי ואדמו"ר הרי"צ להפעיל את קשריו ולהחליף לעזרתה, ופעולותיו נשאו פרי. לכשהגיעה לפריז, השתכנה בביתו שם נשארה עד להגעתו של הרבי, ועם הגעתו של הרבי נערכה בביתו מסיבת קבלת פנים חגיגית. גם לאחר סיום פעולותיו עם ילדי השואה, נותר לכהן כרב בפריז, ובשנת תש"כ היגר לניו-יורק שם עמד בראשות ישיבת 'שבט מיהודה'.

בח"י תמוז תש"מ נפטר, וזכה שהרבי יצטרף למסע הלוויה. בתחילה, יצא הרבי מחדרו הקדוש וליווה את המיטה עד פינת רחוב קינגסטון, ואז בצעד חריג פנה למוזכירו הרב יהודה לייב גרונו וביקש להצטרף למסע הלוויה ולהמשיך ללוות את המיטה עד לבית עלמין. בנוסף, הורה הרבי לדאוג שתלמידי המוסדות יצטרפו גם הם למסע הלוויה.

אמונה

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז איינמאל אינמיטן נאכט איז געקומען א פרוי בעטן דער רבי א ברכה אויף א רפואה אויף יענער מחלה, האט ר' לייבל איר געזאגט אז דער רבי נעמט ניט מענטשען אין מיטן נאכט, האט זי געענפערט: איך וויל אז דער רבי זאל נאר זאגן "רפואה שלימה", און פאר מיר איז דאס גענוג, האט ר' לייבל אריינגעגאנגען צום רבין און איבערגעגעבען אירע רייד, האט דער רבי געענפערט: ערשטענ'ס זאג זי אז אזוי ווי זי גלויבט אז איך האט די כוחות צו איר היילען, דארף זי גלויבן אז יעצט איז ניט די ריכטיקע צייט פאר דעם, און צווייטענ'ס זאג זי אז איך דארף ניט אפילו זאגן רפואה שלימה ווייל ס'גארניט פאראן.

.

ביי איינער פון די פארברנגענס אין לאנדא האט רבי מענדל פוטערפעס דערציילט א מעשה אז איינער פון די חסידים פון דער צמח צדק איז געווען אמאל ביי הרה"ק מ'ווילעדניק טראכט ער ביי זיך אז די ווילעדניקער איז נישט זיין רבי, און ער האט א אנדערע רבי האט זיך די ווילעדניקער רבי אנגערופן כל המהרהר אחר רבו - איינער טראכט אז "אחר" רבו - אז א צוויטער איז זיין רבי, איז כמהרהר אחר השכינה. האט יענער חסיד וואס איז געשטאנען נעבן הרה"ק מ'ווילעדניק געטראכט אז ער מיינט נישט אים, האט זיך די ווילעדניקער רבי אנגערופן: המהרהר אחר רבו - אז איינער וואס שטייט נעבן א רבי און טראכט אז ער מיינט "אחר", איז כמהרהר אחר השכינה.

.

איינע פון ר' חניע מורוזוב'ס¹ טעכטער האט ניט געפירט ווי ס'דארף צו

1. חאניע נולד בה' כסלו תרל"ח בעייר צ'ארקס להוריו ר' היירש לייב (צבי אריה) ומרת רחל לאה. הוריו לא נמנו עם עדת החסידים אך היו יראי שמים. ידוע שאביו היה מלמד. הוא היה בן יחיד, בגיל 12-13 התייתם מאביו. אימו שלחה את בנה ללמוד בעיר מינסק שם למד עם המרא דאתרא הרב פרלמן שכונה גם 'הגדול ממינסק'. ר' אלחנן למד שם מספר שנים, עשה חייל בלימודים ונמנה עם מצטייני התלמידים.

על התקרבותו לחסידו חב"ד מסופר שבשלהי שנת תרנ"ז פגש בחסיד חב"ד, השד"ר ר' יחיאל הלפרין, שהציע לו להצטרף אליו לנסיעה לרבי הרש"ב לחודש תשרי, הוא הסכים והשנים הגיעו לליובאוויטש לחתונתו של אדמו"ר הריי"צ שם שמע מהרבי הרש"ב מאמר (ההמשך 'שמוח תשמח') והחליט להשאר, ר' אלחנן שהה שם במשך חודש תשרי, מנהגיה של חסידות חב"ד הקסימו אותו, יותר מכל שבו אותו המאמרים. לאחר חודש תשרי התקבל לישיבה. היה אז בן עשרים ונמנה עם המבוגרים בתלמידי הישיבה. לאחר קבלתו החל להתמסר בכל כוחו ללימודי הנגלה והחסידות.

זיין, און ר' חניע איז געווען זייער במרה שחורה וועגן דעם, האט א חבר אים געזאגט: לכה"פ האט זי חתונה געהאט מיט א איד, האט ר' חניע אים געענפערט: זאל זי חתונה האבן מיט א גוי, אבער לכה"פ זאל זי גלויבען אין דער אויבערשטער.

(געהערט פון ר' יקותיאל פלדמן)

לאחר חודש תשרי תרס"ג לערך, הבחין אדמו"ר הרש"ב בכשרונותיו ובמסירותו של ר' אלחנן, ודאג באופן אישי שר' אלחנן ילמד בחברותא עם בנו-יחידו, אדמו"ר הרי"צ (שהיה צעיר ממנו בשנתיים), כששאלו פעם את הרבי הרש"ב, מה הביאו לידי כך שיקח דווקא את ר' אלחנן ללמוד בחברותא עם בנו, ענה הרבי: לא מצאתי בין כולם פנימי כמוהו.

בי"ט כסלו תרס"ח מונה ר' אלחנן למשגיח על לימודי החסידות של תלמידי ה"תמימים" בגיבוי המלא של אדמו"ר הרש"ב. לפני שמונה לתפקיד זה, אמר אדמו"ר הרש"ב לתמימים "אליו תשמעון כאשר שמעתם אלי" בניתיים הוצע לר' חאניע שידוך עם בתו של ר' צבי פבזנר השוחט מקלימוביץ, ובהסכמת הרבי יצא השידוך לפועל.

בשנת תרע"ד נשלחו הוא ור' שילם קוראטין להאדיטש - לציון אדמו"ר הזקן כשלוחי כל אנ"ש והתמימים במסגרת אורח לצדיק.

באדר ראשון תרפ"ז באו לאסור את ר' חאניע בפעם הראשונה, והוא הובא לבית הסוהר הידוע לשמצה ברח' שפלערנא, כעבור ארבעה חודשים, בט"ו סיון, הביאו לשם גם את אדמו"ר הרי"צ. ר' חאניע שהה שם עד סוף חודש אב או תחילת אלול, ואז נידון לשלוש שנות גירוש בסיביר.

באותה תקופה החל ר' חאניע בהכנות לעזיבת רוסיה אך לפתע קיבל זימון כתוב למפקדת הנ.ק.וו.ד. ר' חאניע ברח לוויטבסק וכשנחשף גם שם - ברח למוסקבה שם סידר לו ר' זלמן אידל מסמכים מזויפים איתם חזר ללנינגרד.

חורף תרח"צ האדמה החלה לבעור ומאסרי אנ"ש תכפו והלכו. ר' אלחנן דוב סירב לברוח מלנינגרד כמו רבים אחרים כדי לא להשאיר את העיר ללא משפיע. הוא כינס בית דין מיוחד אשר מהם ביקש לפסוק אם הוא צריך לנסוע או לא. לאחר שפרש בפניהם את טענותיו - הסכימו איתו ופסקו שהוא יכול להישאר. בב' אדר א' תרח"צ, ליל עשרת הרוגי מלכות, לקחו את ר' אלחנן דוב יחד עם בנו ר' שמואל. בשורות רעות רדפו זו את זו, ואז הגיע הידיעה הרעה מכל. אחד מהחסידים סיפר שרצחו את בנו לעיניו, ובשבת קודש ח' ניסן תרח"צ הרגו אותו עצמו ביריות.

ידוע שלפני ההוצאה להורג הודיעו לו מה הפשע שעברו נידון למוות: מכיוון שהוא מליבאוויטש ומכיוון שהרבי הוא נציגו של הקב"ה עלי אדמות ומכיוון שהוא נציגו של הרבי ברוסיה, הוצא נגדו גזר-דין מוות. ר' אלחנן דוב נקשר מול כיתת-יורים, והם ירו בו ורצחוהו נפש. ה' יקום דמו.

אדמו"ר

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז איינער פון די קינדער פון די צ"צ האט געזאגט: אז מקען פארשטיין א רבי איז ער שוין ניט קיין רבי.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז ר' שמואל לויטן האט אים דערציילט אז אין ליובאוויטש פלעגט מען זאגען אז אויף א רבי דארף מען ניט האבן קיין רחמנות.

•

נאך דער באזוך פון דער פריעדעקער רבי אין ארץ ישראל האט ר' אלתר שימחוביץ¹ פארבארקט מיט די ירושלימישער בחורים: מ'האט געזען דער רבי'ס

1. נולד לאביו הרב יצחק ולאמו מרת חיה מרים בעיירה פּוּצ'פּ בתחילת שנות התר"נ. בצעירותו למד בישיבת ישיבת חב"ד פּוּצ'פּ אצל הרב יהושע נתן גנעסין ("צבי נטע"). בחשון תרס"ה נתקבל לישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש. בערך בשנת תרס"ח נשלח לתומכי תמימים הורודישץ, שם למד אצל הרב שלמה זלמן הבלין שלימים היה חותנו. בשנת תער"ב נשלח יחד עם עוד ששה תלמידים והמשיפע הרב שלמה זלמן הבלין לחברון, שם ייסדו את ישיבת תורת אמת חברון, אך בסיום אותה שנה חזר לליובאוויטש, שם שהה עד שנת תרע"ז. בשנים אלו שימש כחוזר אצל אדמו"ר הרש"ב. בשנת תרע"ו השתדך עם זוגתו מרת רבקה, בת הרב שלמה זלמן הבלין. בשנת תרע"ז נישא אליה, ועבר לשצעדרין, שם מונה למשיפע ישיבת תומכי תמימים שצעדרין. לאחר הסתלקות אדמו"ר הרש"ב ב' ניסן תר"פ, נסע ר' אלטר לרוסטוב. הוא החל לשמש כמוכר דייסה. סגן מנהל תומכי תמימים רוסטוב, הרב יצחק גולדין, הציע לו לשמש כמשיפע בישיבה. ר' אלטר סרב, אך כששמע שאדמו"ר הריי"צ עומד מאחורי ההצעה, שפך את קערת הדייסה על הארץ ורץ לישיבה, להתחיל בתפקידו. בקיץ תרפ"א נשלח על ידי אדמו"ר הריי"צ לשמש כמשיפע בישיבת תומכי תמימים ורשה, הוא הגיע לשם בפסח תרפ"א, ורבים באו לישיבה לשמוע שיעוריו בתורת החסידות. בגלל תנאי המגורים הצפופים בורשה, חלה ר' אלטר בשחפת. בהוראת אדמו"ר הריי"צ עלה לארץ הקודש והתיישב בירושלים. בחודש תמוז תרפ"ז נרפא ממחלתו, ובכ"ד תמוז נפטרה רעייתו. בחודש תשרי תרפ"ט נסע לריגא לאדמו"ר הריי"צ להסתופף בצילו בחודש החגים, ובחשון חזר לעבוד בתומכי תמימים ורשה. ב"ד כסלו תרפ"ט השתתף בחתונת הרבי עם הרבנית חיה מושקא, ושם נצטווה על ידי אדמו"ר הריי"צ לחלק בשמו משקה לכל תלמידי הישיבה. בתמוז תרפ"ט, בעקבות בקשות מצד משפחתו, הוחלט שיחזור לשמש כמשיפע בתורת אמת ירושלים. בעשור השנים בהם כיהן כמשיפע כיהן גם כחבר הנהלה, ונלחם בצורה עיקשת על-מנת שהנהלת הישיבה תקיים בדיוק את הוראות אדמו"ר הריי"צ. נפטר בדמי ימיו, בז' ניסן תרצ"ט, בהותירו אחריו צוואה רוחנית מפורטת, ובה גם הוראות מודייקות לגבי ההלוייה ומי ראוי לישא את מיטתו, ומי לא. שלוש ילדות הותרו אחריו, וחלקן גדלו אצל כמה מגדולי החסידים בדור ההוא. אדמו"ר הריי"צ דאג מאד לשלומם והתעניין בהם מאד.

המנחת אלעזר

אויגען, זאל מען וויסען זיין אז ס'ניט קיין אויגען ס'איז אלוקות, מ'האט געזען דער רבי'ס נאז, זאל מען וויסען זיין ס'ניט קיין נאז ס'איז אלוקות.

.

דער רבי האט אמאל דערציילט איימצער אויף יחידות אז ער האט איינמאל געזען א בריוו פון דער שווער צו דער מנחת אלעזר² און ס'געהאט פניף צו זעקס שורות פון תוארים.

2. נולד בעיירה סטריז'וב שבממלכת גליציה, שהייתה בימיו בשליטת האימפריה האוסטרו-הונגרית. אביו היה רבי צבי הירש שפירא נינו של רבי צבי אלימלך מדינוב (ה"בני יששכר"). אמו אסתר הייתה בתו של רבי חנינא הורוויץ מאולינוב, נכדו של רבי נפתלי מרופשיץ. הוא היה בנם היחיד ונקרא אלעזר על שם אבי סבו, רבי אלעזר שפירא מלאנצוט. כשחלה בגיל שלוש, נוסף לו השם "חיים", בהוראת רבי חיים הלברשטאם מצאנז, רבו של אביו.

הרבי הריי"צ נסע פעם יחד עם אמו הרבנית שטערנא שרה שניאורסון למעיינות מרפא בצכיה. באותו זמן היה גם ה'מנחת אלעזר' במקום. הרבנית סיפרה זאת לבנה, והוסיפה שהיא רוצה לראותו. הרבי אמר שהם כבר נפגשו ואמורים להיפגש גם מחר. אבל היות והמונקטשער לא קיבל נשים, הרבי הציע לאמו לעמוד מאחורי העץ ליד המקום שם יעברו וכך תצליח לראותו.

למחרת בבוקר הרבנית נעמדה מאחורי העץ, כאשר הרבי ממונקאטש והרבי הריי"צ הלכו יד ביד לצד המזכיר הרב משה לייב רודשטיין שצעד מאחוריהם. כשהתקרבו ליד העץ עצר האדמו"ר ממונקאטש ואמר יש ריח נפלא מהעץ. מריח כמו גן עדן.

הרבי הריי"צ חייך בענווה ואמר: אמי עומדת שם.

בעת מאסרו של הרבי הריי"צ אמר ה'מנחת אלעזר': "ליהודים יש הרבה בקשות ותפילות, אך צריך לרכז בקשה אחת וממנה מסתעפים שאר כל הפרטים, והבקשה האחת צריכה להיות, שהקב"ה יגן על צדיק הדור. עלינו א"כ להשקיע עיקר התפילה על שחרורו של הרבי הריי"צ". דבריו אלו עשו רושם בכל הסביבה החסידית בהונגריה.

נפטר ב' סיון ה'תרצ"ז.

אידיש

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט אז דער איבערזעצער פון ספר הזכרונות (וואס איז געווען גוט באקאנט אין אידיש) האט דערציילט ר' ישראל דזייקאבסאהן¹ אז דער פריעדעקער רבי'ס אידיש איז אזוי גוט אז אפילו דער גרעסטע אידישע שרייבער וואלט געווען אים שווער נאכמאכן דער רבי'ס אידיש.

ווען די אידישיסטים האבן קובע געווען כללים אין שריבען אויף אידיש,

1. נולד בזורוביץ' שברוסיה ליעקב לייב ופרידא מלכא.

בשנת תרפ"ו היגר לארצות הברית בעקבות הוריו, ושינה את שמו לג'ייקובסון בעקבות שם אביו. הוריו היו מקורבים לרב אברהם דובער לוי (המלאך) הוא התגורר בשכונת ברנוויל בברוקלין שבניו יורק ושימש כרב בבית כנסת חב"ד-בוברויסק בשכונה. עם הגעתו, מונה לחבר הנהלת אגודת חסידי חב"ד ולאחר פטירת המנהל חיים קרמר מונה למנהל תחתיו. באותה שנה, הקים את "אגודת התמימים", ארגון שפנה לבוגרי ישיבות תומכי תמימים ועסק בגיוס כספים לחצר האדמו"ר בפולין, סייע בהשגת אשרות הגירה לחסידי חב"ד ברוסיה שהיו מעוניינים להגר לארצות הברית או לארץ ישראל, גיבוש הבוגרים ושיפור חייהם הרוחניים, והדפסת ספרי חסידות חב"ד

עבודתו בפיתוח תנועת חב"ד נעשתה בהשראת, עידוד והדרכת הרבי הריי"צ ולשם כך נסע בשנת תרצ"ז לאירופה למסור דו"ח מעבודתו ולדון על התוכניות לעתיד. הוא ביקר אצל הריי"צ ששהה אז בעיירת המרפא פרכטלסדורף בפרבר וינה והקדיש לו עשרות שעות בשיחות אישיות והשיב למאות מכתבים אישיים שג'ייקובסון הביא איתו מיהודי ארצות הברית. לאחר מכן נסע לכמה שבועות לפולין לבקר בישיבת חב"ד בורשה ובאוטבוצק לבדוק את אפשרות קליטתם של תלמידים מארצות הברית בישיבה. בשו בו הקים ארגון "אחות תמימים" שיעורי חסידות חב"ד לבנות

בשנת תרצ"ב הקים בניו יורק את ישיבת "אחי תמימים" עבור צעירים יהודיים שהתקרבו באותה תקופה לחב"ד. בסתיו תרצ"ז הקים בברוקלין את ישיבת תורת אמת, הישיבה החב"דית הראשונה בארצות הברית, ששרדה רק שנה. באותה שנה נסע לביקור באירופה אצל האדמו"ר הריי"צ שנפש אז בעיירת המרפא פרכטלסדורף, ובישיבות חב"ד בפולין כדי לבדוק אפשרות לקליטת בחורים מארצות הברית בישיבות אלו. עם שובו לארצות הברית הקים את ארגון שיעורי חסידות חב"ד לבנות אחות תמימים תלמידים ששלח ללמוד בפולין ונמלטו עם פרוץ המלחמה בחזרה לארצות הברית, היוו את הבסיס לישיבת תומכי תמימים המרכזית שנוסדה בארצות הברית. וג'ייקובסון, שבפעילותו הניח חלק מהתשתית שהקלה על קליטתו של האדמו"ר בארצות הברית, ואף סייע בהשגת אשרת כניסה עבורו ללטיביה כחלק ממסלול הבריחה שלו מפולין, התמנה כחבר בהנהלת הישיבה המרכזית של החסידות וכמשפיע בה. הוא סייע לאדמו"ר להשיג אשרות כניסה לארצות הברית עבור בתו חיה מושקא ובעלה כ"ק אדמו"ר נשיא דורינו, אך לא הצליח להציל את הבת השנייה שיינא ובעלה מנחם מנדל הורנשטיין, והזוג נספה בשואה בשנת תש"ד הקים סניפים של ישיבת תומכי תמימים בפיטסבורג בניו הייבן וברובע הברונקס, בסניף זה כיהן חתנו הרב מרדכי אלטיין כראש ישיבה

בשנת תשכ"ב הקים בשכונת קראון הייטס בברוקלין את ישיבת "הדר התורה" לחוזרים בתשובה. במקביל ניהל את בית הספר לבנות בית רבקה

ארכיונו הכולל כעשר אלף מכתבים ומסמכים מפעילותו שמור בידי צאצאיו
נקבר בניו יורק בבית הקברות מונטיפיורי, בחלקת אגודת חסידי חב"ד

ר' גרשון בער יעקבסאהן בחדר המזכירות

האבן די חסידים געזאגט אויף
עס בליצנות: בי זיי איז "עמעס"
(המלה אמת) אן א אלף (דהיינו
מת) און "צארעס" אן א סוף)
היינו תיבת "ת" און (כמובן) די
חסידים האבן ניט גענוצט זייערע
כללים.

מ'דערציילט אז ווען מ'האט
געבעטן דער רבי אויב מ'קען

בייטען די שפראך אין לקו"ש פון אידיש צו לה"ק וויל ס'דא די וואס פארשטיין
ניט, האט דער רבי געזאגט: פארוואס האט מען מיר ניט געזאגט אז ס'דא די
וואס פארשטייען ניט איך וואלט דאס געביטען שוין א לאנגע צייט צוריק

ר' גרשון בער יעקבסאהן² האט אמאל געשריבן אין דער אלגעמיינער

2. נולד במוסקבה בט"ו סיון ה'תרצ"ג לאביו הרב סימון יעקבשווילי ולאמו מרת פריידא. בילדותו
נאסר אביו על ידי הק.ג.ב. והוגלה לסיביר, והוא גודל על ידי אמו בלבד. בילדותו נשלח לבית ברירה
ללמוד בבית ספר הקומוניסטי העממי מחשש השלטונות, אך בשעות אחר הצהריים היה לומד עם
מורה פרטי שהיה מגיע ללמד אותו במחתרת לימודי יהדות.

כאשר פרצה מלחמת העולם השנייה ברח יחד עם אמו ללנינגרד ומשם המשיכו לסמרקנד דרך גרוזיה,
שם שהו עד לסיימה של המלחמה, אז השתתפו בבריחה הידועה, והבריחו את גבולות רוסיה דרך לבוב
עד שהגיעו למחנה הפליטים פוקינג.

מפוקינג המשיך לצרפת יחד עם אמו, ונכנס ללמוד בישיבת תומכי תמימים ברינואה, שם התחיל
לעסוק בכתיבה עיתונאית, והיה חביב על החסיד הנודע ר' ישראל לזין (געוולער).

ושם גם התאחדה המשפחה מחדש כשהאבא שוחרר מגלותו והצליח להבריח גם הוא את גבולות
רוסיה. בתש"ב עברה המשפחה יחד לטורונטו, שם התמנה האבא לרב, אך בעקבות הייסורים הקשים
שעבר בסיביר הוא לא האריך ימים, ונפטר כשנה וחצי לאחר שהתיישב בעיר. זמן מה לאחר מכן נפטרה
גם אשתו, אמו של ר' גרשון בער.

לאחר פטירת ההורים עברו ר' גרשון בער ושני אחיו ללמוד בישיבת תומכי תמימים המרכזית ב-770,
שם גילה את כשרון הכתיבה שבו. עם סיום לימודיו פתח את הקריירה העיתונאית שלו והחל לכתוב
בעיתונים מכובדים באידיש.

בשנת תשט"ז נשא את רעייתו מרת צביה, בתו של מי שלימים נתמנה לגבאי 770 הרב יעקב
ליפסקר. במשך שנים ארוכות לימדה בבית רבקה בקראון הייטס, נוסף על היותה שותפה בחלק גדול
מפעולתיו של בעלה.

מלבד עיסוקו העיקרי ככתב בעיתון 'דער טאג מארגן זשורנאל', עסק מן הצד ככתב משנה בעיתונים
שונים, והיה העיתונאי היהודי הראשון שביקר במצרים לאחר מלחמת ששת הימים, דבר שהקנה לו
פרסום רחב.

בשנת תשל"א נסגר העיתון 'דער טאג', ובאסיפה שהתקיימה בספריית הרבי בנוכחות מספר עסקנים
דוגמת הרב מענדל שם טוב הרב זלמן גוראריה והרב לייבל מוצ'קין הוחלט להקים עיתון חילופי שיהווה
במה לפרסום דעתה של היהדות הנאמנה בענינים העומדים על הפרק. העיתון הראשון יצא לאור בי'

זשענאר אז די אמעריקאנע אידן האבן פארלאזן די אידישע שפראך, האט דער רבי געזאגט צו אים: לו דאס איז געווען אינגאנצען גערעכעט, אבער פארוואס דארף מען דאס שרייבען?

אדר תשל"ב, כשהגב הכלכלי ניתן על ידי העסקנים וניהול המערכת מופקד בידיו של הרב גרשון בער, שהיה גם העורך הראשי.

שמו של העיתון נבחר על ידי הרבי - "אלגעמיינער זשורנאל" (עיתון של כולם), מתוך מטרה שהעיתון לא ייצג רק את עמדותיה של תנועת חב"ד, אלא יהיה במה איתה יודהו כל הפלגים והזרמים ביהדות החרדית.

למרות שבכתבת העיתון השתתפו כתיבים שאינם שומרים תורה ומצוות, וחלקם בעלי דעות שמאלניות ההפוכות מדעת התורה, הצליח לנווט את העיתון כך שייצג את דעתה של היהדות, וילחם את מלחמותיו של הרבי בעניני הכלל.

כשהחל הרבי להגיה מדי שבוע שיחה על מנת לפרסמה [לקראת סוף תשמ"ז], פורסמה השיחה לסרוגין: שבוע באידיש באלגעמיינער זשורנאל, ושבוע בלשון הקודש בעיתון כפר חב"ד.

כעורך ראשי באחד העיתונים החשובים ביותר של יהדות אמריקה, היה מוזמן לאסיפות רבות, וגם שם שימש כשליח נאמן של הרבי, וזכה לקבל הוראות מהרבי לאורך כל השנים הן לגבי הכתיבה בעיתון, והן לגבי אנשים שונים עמהם נפגש במהלך עבודתו.

בתור מייצג של דעת הרבי וחסידות חב"ד ספג מלחמה קשה מצד חצר סאטמר ועד שלילה אחת שרפו את מערכת העיתון, הדבר לא עצר את ר' גרשון בער להמשיך לייצג את דעת חב"ד בגאון. נפטר בכ' אייר תשס"ה, ונטמן בבית העלמין מונטיפיורי, ברובע קווינס שבניו-יורק.

אל תדון חבריך

ר' יוסף העלער³ דערציילט, אז איינמאל איז געווען א איד וואס האט זיך געמוזט בלייבן אויף מאדריד (ספאניא) פאר פסח, אבער היות אז עס איז שוין געווען נאך די גירוש, און קיין אידן האבן דארט געוואוינט, האט ער ניט געוואוסט וואס צו טאן האט ער געהערט אז ס'דא נאך אלץ אידן וואס האבן געבליבן און האלטן אן צו זייער אידישקייט בסתר, האט ער געטראכט אן עצה אז ערב פסח וועט ער שטייען אין מארק נעבן דער פלאץ וואו מ'פארקויפט די ביטער גרינצען (מרור), און דער ערשטער קויפער פון מרור וועט ער אים פרעגן אויב ער קען פראווען בא אים דער סדר, און ער האט אזוי געטאן האט דער איד אים געזאגט צו זיין אין די און די ארט אויף דעם און דעם צייט, אז ער איז געקומען אהין אין זיין שטוב האבן זיי געבראכט אים צום קעלער און אז ער קומט אריין האט ער געזען ווי דער גאנצער טיש איז שוין גרייט פאר'ן סדר אבער אינמיטן טיש ליגט א גרויסע שתי וערב, האט ער געפילט זייער ניט באקוועמט אז ער איז געקומען צו א סדר וואס האט א שתי וערב אויפן טיש, אז ס'געקומען צו דער פסקה "מתחילה היו עובדי עבודה זרה" נעמט מיטאמאל דער טאטע דער שתי וערב און גיט א שריי: "מתחילה היו אבותינו עובדי עבודה זרה" און צוברעכט עס אויפן ערד, האט דער איד שוין געזעצן רועג.

.

3. נולד בשנת תש"ז לאביו הרב דוד הלוי ה"ר (נכתב העלר או העלער). המיוחס בן אחר בן לבעל המחבר תוי"ט הרב יו"ט ליפמאן ה"ר. הרב דוד הלר שהיה חסיד פולין ושימש ראש הקהל של קהילת לוגאנו בשווייץ, וראש ישיבת "ירחי כלה" באירופה. (בערוכ ימיו הוא עבר להתגורר בבורו פארק) הרב דוד היה תלמיד של הרב יחיאל יעקב ווינברג, בעל של ה'שרידי אש. בבית אביו נהג להתארח לעיתים תכופות הרב מבריסק הרב יצחק זאב סולובייצ'יק כאשר היה מגיע לנוח מחמת מחלת ראות ממנה סבל, שם התוועדו משפחת הלר בכללותה לבית בריסק, הביקורים יעצבו את דרך החיים של הרב הלר, וקירב אותו מאוד לדרך הלימוד של בריסק. בתחילה למד הרב למד בישיבת סלבוטקה, וכאשר הרב דוד משולם סולובייטשיק פתח את ישיבת בריסק שתחתיו בחר עשרה תלמידים להתחיל בה הישיבה והרב הלר זכה להיות אחד מהם, דבר שגרם שקירוב גדול בינו לבין הראש ישיבה הרב דוד סולובייטשיק. נפשו נמשכה לתורת החסידות, ולאחר נשואיו התקרב לחב"ד. בשנת תשמ"ו נבחר כחבר בבית דין צדק קראון הייטס בבחירות חוזרות לאחר שהרב דוד חנונין מפתח תקווה, שנבחר לרב השכונה נשאר בתפקידו הקודם בהוראת הרבי. שמועה אומרת שהרבנית חיה מושקא זי"ע התבטא עליו שהוא א פיינער יונגרמאן. בהיותו בבית הדין, עסק הן בעניני הכשרות, והן בעניני ממונות, הרב העלער הנהיג קו תקיף במיוחד. באופן של לא תגורו מפני אש.

ר' מענדל פוטערפאס האט אמאל פארבראכט אז מ'זעט א פראבלעם בא די אנדערע איז עס באמת בא זיך⁴, און ער האט דאס ממחיש געווען מיט אזא מעשה פון סיביר: יעדער נאכט פלעגין די גוים שפילען "קארדס" און די שומר האט ניט געקענט חאפן זיי, איין טאג האט ער מחליט געווען א גאנצע פלאן ווי ער וועט זיי חאפן אויפן ארט, האט ער טאקע אזוי געטאן און האט פלוצלונג אריינגעקומען און ארויסגעשריין: וואו איז די "קארדס"? אבער אין עונה, האט ער געזוכט און געזוכט און האט גארניט געפונען האט ער אוועקגעגאנגען און מ'האט ממשיך געווען שפילען האט ר' מענדל זיי געפרעגט: איך האב געזען די "קארדס" ואוו האט עס פלוצלינג געגאנגען, האט איינער געענפערט: איך בין א גנב און איך ווייס פונקט ווי צו ארויסנעמן פון איימצער'ס קעשענער אן דער מענטש חאפן, איז ווען ער איז אריינגעקומען האב איך גלייך געלייגט די קארדס אין זיי קעשענער און ווען ער איז ארויס האב איך דאס ארויסגענומען.

החל משנת תנש"א הפסיק לשבת בהרכבי הבד"צ, בעקבות מחלתה של רעייתו.
4. כפירש הבעש"ט על המשנה (נגעים ב,ה) "כל נוגע שאדם רואה חוץ מנגעי עצמו" שכל מום שאדם רואה בחוץ, זה בעצמו ממנו.

אנ"ש

מ'דערציילט אז ביי די שבת סעודה ביי דער רבי און רביצין, האט דער רביצין נאכגעפרעגט בא דער רבי ווי עס טוט זיך בא פארשידינע משפחות פון אנ"ש.

•

איינער האט אמאל געפרעגט דער רבי אויף יחידות אז ער וויל זיין דער רבי'ס חסיד, אבער ער וויל ניט טראגען א היטל מיט א קאפאטע, האט דער רבי אים געזאגט: מיינע א חסיד איז איינער וואס יעדער טאג טראכט ער ווי ער קען זיין בעסער פון נעכטין.

•

איינמאל האט איינער געוואלט וואוינען אין כפר חב"ד, האט דער רבי אים געענפערט אז אויב ער וועט אופנעמן אויף זיך צו פירען כמנהג חב"ד קען ער דארט וואוינען, וכך הוה.

•

מ'דערציילט אז ווען ס'געווען די עלייה פון די יהודי גרוזיה צו ארץ ישראל האט דער רבי געזאגט: ס'געקומען טויזענטער אנ"ש, ווער נעמט קער פון זיי.

אכילה ושתייה

מ'דערציילט אז אמאל אין ירושלים איז נאר געווען דריי ישיבות, צוויי מתנגדישער ישיבות און תורת אמת, האבן מערסטע פון די ירושלמישער בחורים געגיינגען לערנען אין תורת אמת ווייל דארט האבען זיי געהאט די בעסטע עסען.

ר' פנחס קארף האט דערציילט, אז איינמאל האט ער געבעטן בא דער רבי א תיקון אויף א געוויסע זאך, און דער רבי האט אים געהייסן צו לערנען שערי אמונה איינמאל זייער גוט, און אז בא יעדער סעודה זאל ער עסען איין זאך אן זאלץ.

איין מאָל האָט דער רבי זיך אומגעקערט פון זיין היים צו 770, און ער האָט געזען ווי א בחור גייט פאמעלעך אויף קינגסטאָן עוועניו. האט דער רבי צוגעגאָנגען צו אים און האָט געפרעגט: פון וואו קומסטו איצט? האט דער בחור געענטפערט דעם רבי'ן, אז ער קומט פונעם עסציימער, האט דער רבי געענטפערט: איר האָט געקענט טאן די זעלבע זאך אין דרום אפריקע (די וואוינונג פון דעם בחור).

איינמאל האט ר' דוד שמואל רייטישיק געפארן מיט ר' אהרן קארזארנאווסקי¹

1. שלמה אהרן קורנובסקי נולד בשנת תרנ"ז, במוהילוב ע"נ דניעפר. למד בתומכי תמימים ליובאוויטש משנת תרע"א עד שנת תרע"ז.

נשא בשנת תר"פ לאשתו מרת חיה-פריידא, בתו של ר' אשר גרוסמן.

אחרי החתונה גרו איזה שנים ברוסיה ובשנת תרפ"ז היגרו מרוסיה לארה"ב.

בשנה הראשונה כיהן כרב בבית הכנסת 'עין יעקב' ברוטשסטער, ניו יורק אחר כך עבר ניו יורק. בחורף תרפ"ט התקבל לרב בבית הכנסת 'בני יצחק', ובית הכנסת 'תפארת ישראל', בשכונת בענסנהוירסט בברוקלין.

במשך כמה שנים התמנה כמזכיר ומנהל אגודת חב"ד בארצות הברית.

בשנת תרצ"צ נוסדה בברוקלין חברת "אחות תמימים", ואדמו"ר הרי"צ מינה אותו כאחד משלושת המשפיעים - רועים של קבוצת בנות זו.

כשניצל אדמו"ר הרי"צ והגיע לניו יורק. בט' באדר ת"ש, התחיל מיד להתעסק בחיפוש וקניית בית עבור מרכז חב"ד ובית אדמו"ר הרי"צ.

בסוף הקיץ קנה את הבנין 770 איסטון פארקוויי, ומאז היה הוא הממונה על ענייני הבנין, ובשנת תשי"ט-תש"כ הוא התעסק בכניית בית הכנסת המוגדל במקום שהי' עד אז החצר.

הרב רייטשיק מתוועד בזאל הקטן עם ר' שלמה אהרון קורנובסקי

קיינ ארץ ישראל האט דער רבי געזאגט צו ר' אהרן: מאך זיכער ער עסט, און ניט לויט זיין השגות נאר לויט דיין השגות.

מ'דערציילט אז דער רבי האט אמאל געהייסן ר' גרשון מענדל גרליק² צו עסען מער, בא דער נעקסטער יחידות אז דער רבי האט אים געזען האט דער רבי אים געזאגט: ס'גענוג שוין.

בשנת תש"ב התעסק בקניית חלקת חב"ד בבית החיים מונטיפיורי. בתחלת תקופת נשיאות הרבי התעסק אף בחיפוש ורכישת בית לדירה עבור הרבי והרבנית. בשנת תשט"ז יסד הרבי את בית הספר למלאכה בכפר חב"ד, ומינה את הרש"א קורנובסקי כשלוון לחנוכת הבית, ומאו היה מנהל הקרן לתמיכת המוסד. ככל אלו התעסק עד לפטירתו בז' בחשוון תשמ"ג. על מצבתו: עסק במרץ בעד מוסדות חב"ד באה"ק, ומנוטעי כרם חב"ד בארה"ב, מקורב ופעל רבות בעד בית חיינו, וחובה יתירה נודעת לו מנשיאינו, כהן בקודש על משמרתו ברבנות יותר מיובל שנים, הרביץ תורה וחסידות וקירב לבבות בפרט בין הנוער ליהדות עד יומו האחרון. זוגתו מרת חי' פריידא נפטרה בי"א בניסן תשמ"ז.

2. נולד בעיר יאלטה שברוסיה, לרבקה לאה ולרב חיים מאיר גרליק. למד בישיבת המחתרתיות בקרים ובאלמה-אטה, בשנת תש"ז יצאו בני משפחתו מרוסיה, בתחילה שהו בגרמניה, ובהמשך עלו לארץ ישראל. בשנת ה'תש"ט עם הקמת היישוב כפר חב"ד עברו לגור במקום, למד בישיבת אחי תמימים בתל אביב ובישיבת תומכי תמימים בלוד, אצל המשפיע הרב שלמה חיים קסלמן באותו תקופה פעל אצל עולי תימן להפנות אותם למוסדות תורה ולהציל אותם מהמסיון. בסוף סיוון תשט"ז התחיל ללמוד בישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש המרכזית 770 שם הוסמך על ידי הרב ישראל יצחק פיקרסקי והרב מרדכי מנטליק.

בד' בתמוז ה'תשי"ח התחתן עם בתיה בת הרב שלום פויזנר בחצר של בניין 770 כשהמסדר הקידושין היה הרבי. בחודש סלון תשי"ט יצא לשליחות לעיר מילאנו שבאיטליה, והרבי יצא בעצמו ללוותו. כאשר הגיע למילאנו התחיל לכהן כרבה של הקהילה האשכנזית. הרב גרליק הקים במשך השנים קהילת חב"ד המורכבת ממשפחות שהתקרבו על ידו ליהדות וחסידות חב"ד. בשנת תשנ"ד הוא חנך במילאנו את בניין "בית מנחם" בצורת מרכז חב"ד העולמי - 770 המשמש גם כמרכז הפעילות של בית חב"ד המרכזי בעיר. במהלך שנות השבעים יצאו יהודים רבים מברית המועצות ועברו דרך העיר נאפולי, איטליה, והרב גרליק, יחד עם עוד כמה חסידי חב"ד, התמסר להפצת יהדות בקרב העולים, בבניית בית כנסת, מקווה, מסעדה כשרה ועוד, פעילות שזכתה ליחס פומבי מהרבי.

בשנת תש"ס יסד יחד עם רבנים נוספים את מרכז רבני אירופה ושימש כחבר ועד הנשיאות ויו"ר ועד הפועל של המרכז.

ר' גרליק נפטר בא' באדר תשפ"א, הלווייתו עברה מול מרכז חב"ד - 770 והמשיכה לירושלים, ונקבר בחלקת חב"ד בהר הזיתים.

אין מאל האבן אפאר ירושלמישער³ בחורים געקומען באזוכען ר' אתר שימחוביץ פרייטעג ביי נאכט, און זיי האבן געזען אז ס'ליגט אויפן טיש א שטיק הערינג מיט לחם משנה, האבן זיי געפרעגט בא ר' אתר: וואס איז מיט עונג שבת? האט ר' אתר געענפערט: באמת'ן איז פאר א משפיע אין תומכי תמימים איז דאס אויכעט צו פיל.

ווען דער של"ה⁴ איז געקומע קיין ארץ ישראל האט ער געקומען פרייטאג קיין חיפה, האט מען אים איינגעשטעלט ביי דער ספרדישער רב, פרייטעג צו נאכט זיצט דער רב ביים שבת טיש און די פרוי זיינע גיט אים פיר טעלערס עסען און ער עסט עס אלץ, האט דער של"ה געטראכט צו זיך: דאס זיינען די רבני ארץ ישראל? אז דער של"ה האט געלייגט שלאפן האט ער געזען ווי דער רב נעמט א גמרא שבת און הויבט אן פון דף ב אז דער של"ה האט אופגעוועקט זעט ער ווי דער רב האלט ביי דער לעצטער דף פון די מסכתא, האט דער רב פארשטאנען וואס ער טראכט, האט ער אויסגעזאגט: אצלנו אומרים כאכילתכם כן תורתכם.

(געהערט פון ר' יקותיאל פלדמן)

3. ר' יקותיאל פלדמן טוען שזה היה בתו"ת ווארשא.

4. נולד בפראג בשנת ה'שי"ח להרבי אברהם הלוי הורוויץ, שהיה תלמיד הרמ"א, וחיבר את הספר "חסד לאברהם".

עוד מילדותו הצטיין השל"ה בלימודיו, למד בלובלין בישיבה שבה לימד אביו, אצל רבי שלמה לוריא (מהרש"ל) ורבי מאיר מלובלין (המהר"ם מלובלין) שהיו מגדולי רבני פולין במאה ה-16. לאחר מכן שימש ברבנות, וכאב בית דין במקומות רבים בפולין, ליטא, גליציה, אוסטריה וגרמניה בקהילות פוזנן, מץ ופרנקפורט דמיין, ונחשב כרב מחמיר. בתקופת כהונתו בווינה נשא את חיה (בתו של ר' אברהם מויל).

לאחר שגורשו היהודים מפרנקפורט על נהר המיין, בשנת ה'שע"ד חזר לפראג ושימש שם ברבנות. אשתו הרבנית חיה נפטרה בשנת ה'ש"פ, ואז החליט לעלות לארץ ישראל, כדי לבסס ולהרחיב את היישוב היהודי בארץ, שלמען החזקתה טרח ואסף כספים עוד קודם לכן, וכן לאור אמונתו בביאת המשיח שעתידה להתרחש במאה החמישית של האלף השישי.

השל"ה יצא למסע רגלי ארוך, והגיע דרך העיר חאלב שבסוריה לירושלים בשנת ה'שפ"א, ונתקבל בכבוד רב. בירושלים נשא אשה שנייה. לאחר שמוחמד אבן פרוק עצר חמישה עשר מנכבדי העיר ובהם השל"ה, עד שנפדו בסכום כסף גדול, עבר להתגורר בצפת שבה גר כשלוש שנים, ובטבריה שבה חי עוד חמש שנים, ובה נפטר ונקבר. צפת וטבריה היו באותם ימים מרכזים ללימוד הקבלה והשל"ה התמסר גם הוא ללימוד הקבלה ופנימיות התורה שימשה יסוד לחיבורו הגדול "שני לוחות הברית".

בארץ ישראל ערך השל"ה את סידורו המפורסם "שער השמים". הוא נתן לסידורו שם זה היות ששמו ישעיהו עולה בגימטריה כמילת 'השמים' וכן בגלל שבשבוע בואו לירושלים קראו בתורה את פרשת השבוע ויצא שבה אמר יעקב "זהו שער השמים". כשנתיים לאחר בואו לארץ ישראל השלים את חיבורו "שני לוחות הברית", שנכתב כצוואה לבני משפחתו, ובו הוא מצווה להנזר מתענוגות העולם. לפני הסתלקותו צווה השל"ה שלא יספידוהו. נפטר ב"א ניסן ה'ש"צ ומקום מנוחתו בטבריה (ליד קברו של הרמב"ם).

אנשים פשוטים

אין מאל איז געקומען צו דער רבי דער צמח צדק א פשוט'ע חסיד, האט דער רבי אים געהייסן לערנען נ"ך מיט טייטש, אין טאג איז ער געקומען אהיים און ער זעט ווי זיין זון ליגט אפען בעט אן קיין רוח חיים, האט ער זיך דערמאנט וואס ס'שטייט בנוגע אלישע¹ (אז ער האט געבלאזן אין די קינד'ס מויל און האט אים באלעבט), האט ער געטאן דער זעלבער זאך, ויהי לפלא דער קינד האט אופגעוועקט, אז ער איז געקומען צו דער רבי מהר"ש (דער צ"צ האט שוין נפטר געווען) צו דערציילען דער מופת האט דער רבי אויסגעדריקט: דו מיינט אז איירע מעשה אלישע האט דיין זון געראטעוועט, ניין! דעם טאטענ'ס אלישע האט אים געראטעוועט.

(געהערט פון ר' ישראל פרידמן)

ר' מוטל אשכנזי² האט דערציילט בשם ר' מענדל פוטערפאס, אז איינמאל איז געווען א פשוט'ע בעל העגלה וואס האט צוגעגאנגען זיין ש"ץ, האט ער געליינט: כלל ופרט, פרט וכלל, כלל פרט וכלל- מ'קלאפט און פארט, מ'פארט און קלאפט, מ'קלאפט פארט און קלאפט.

1. ראה מלכים ב', פרק ד' פסוקים ח'-ל"ז.

2. נולד בכ"ח באייר תש"ג בתל אביב לרב משה אשכנזי ששימש כרב קהילת חב"ד בעיר. בהיותו בחור, הורה לו הרבי סדר לימוד בזמנו הפנוי, שילמד הלכה החל מהקיצור שולחן ערוך עם המסגרת, סידור (פסקי אדמו"ר הזקן בסידור תורה אור) עם הדרך חיים ושולחן ערוך אדמו"ר הזקן. לאחר נישואיו עם רעייתו מרת סימה (לבית הרב יצחק זאב וולפא), למד בכפר חב"ד ובמקביל עשה 'שימוש' ממושך אצל רבו של כפר חב"ד, הרב שניאור זלמן גרליק בתקופה זו שימש גם כנושא ונותן וכמגיד שיעור בישיבה בכפר חב"ד.

לאחר פטירת הרב שניאור זלמן גרליק, רבו הראשון של כפר חב"ד, מונה חתנו של הרב גרליק הרב נחום טרבניק לרב הכפר ובמקביל הרב אשכנזי למורה צדק של כפר חב"ד, בעקבות סירובם של שניהם לשא בתפקיד בצורה לאה - הרב טרבניק היות והיה יותר מתעסק בלימוד הגמרא מאשר בלימוד ההלכה, והרב אשכנזי מפני כבודו של הרב טרבניק. לאחר פטירתו של הרב טרבניק מונה הרב אשכנזי לרב של כפר חב"ד.

כאשר היה צריך לעשות שימוש בתעודת רב עיר, קיבל אותה ללא בחינה ממועצת הרבנות הראשית לישראל, היות והוא הוגדר על ידה בתואר "גדול בתורה".

בשנת תשנ"ד התחיל לעבוד על המראי מקומות על הלכות תלמוד תורה. ביום רביעי כ"ג טבת תשע"ה בדרכו לצפון ארץ הקודש להשתטח על ציון אביו הרב משה אשכנזי שיום פטירתו חל באותו יום, הוא תיכנן להשתתף בכינוס השלוחים לארץ הקודש שהתקיים באותו יום בטבריה ובדרכו הוא לקה בליבו והובהל לבית הרפואה 'שיבא' בתל השומר, שם נקבעה פטירתו, בגיל 71. הלוויתו התקיימה למחרת בהשתתפות אלפים מחסידי חב"ד, ויצאה מכפר חב"ד אל עבר בית העלמין בטבריה שם נטמן בסמיכות לבני משפחתו. בשעת הלוויה מונה בנו הרב מאיר אשכנזי כממלא מקומו ברבנות כפר חב"ד.

בחורים

אין דער יאר תשל"ג האט מען געזונגען פון דער רבינ'ס קאפיטל: יפרח בימיו צדיק¹, האט ר' יענקל כ"ץ² צוגעגאנגען צום רבי'ן און האט געזאגט צן דער רבי אז אנשטאט זינגען יפרח בימיו דארף מען באמת זינגען יפרח בימינו צדיק, האט דער רבי אים געענפערט: זאג נישט די בחורים זיי וועלין באלד בייטן די תהלים.

מ'דערציילט אז בשעת די פרשת הספרים האבן די צד שכנגד געוואלט ברענגען די רבי (רח"ל) צו בית המשפט, האט דער רבי אויסגעזאגט: אבער וואס וועלין די בחורים זאגען וועגן דעם.

ווען ר' מענדל פוטערפאס איז געווען אויף יחידות איידער ער'ס געפארן קיין ארץ ישראל צו זיין דער משפיע אין תומכי תמימים כפ"ח, האט דער רבי אים געזאגט: זאלסטו וויסען זיין אז רובם ככולם פון די בחורים זינט גוטע

1. תהלים ע"ב, ז.

2. נמנה על חשובי בעלי העסקים בשיקגו, וניהל רשת חנויות נעליים. כאשר הקים אדמו"ר הריי"צ את ישיבת אחי תמימים שיקגו והיא נקלעה לחובות כספיים ועמדה בפני סכנת עיקול על ידי ההוצאה לפועל, משכן את רשת חנויות הנעליים שבהנהלתו. בהקשר לכך התבטא פעם הרבי ששואלים אותו מדוע מעניק לו יחס מיוחד, והתשובה היא שמבין כל אלו שלמדו בתומכי תמימים בליובאוויטש אף אחד לא עשה את מה שהוא עשה.

בנוסף, תמך רבות בפילות החב"דית וביוזמות שונות שקידם אדמו"ר הריי"צ, וכן דאג לתווך בין נדבנים נוספים למוסדות ליובאוויטש, ואף היה המתווך שהשפיע על הגביר יוסף חיים רבינסון לתרום את הדפסת סדרת הספרים שדי חמד.

לאורך השנים הקפיד לנסוע לרבי לכל חג ומועד, וכבר בזמנו של אדמו"ר הריי"צ מונה לשמש כמקריא ההגדה לבילי הסדר, והמשיך לשמש בתפקיד זה גם לאחר הסתלקותו של אדמו"ר הריי"צ, בשולחן ליל הסדר שערך הרבי בדירתו של אדמו"ר הריי"צ. בשנים מאוחרות יותר, היה בנו הירשל שואל את ארבעת הקושיות.

כמו כן, שימש פעמים רבות כשליח ציבור במניני התפילה של הרבי.

השתתף בהוראת הרבי בכינוסים שנערכו על ידי צעירי חב"ד, והיה עורך בהם סקירה על הפעילות החב"דית בשיקגו, והיה מעביר מסרים שהרבי אמר לו לומר.

זכה לקירובים רבים מהרבי. כך לדוגמה, נהג הרבי ליצור עמו קשר טלפוני בכל ערב ראש חודש לפני נסיעתו לאוהל, וזאת חרף מנהגו של הרבי שלא לשוחח בטלפון באותה עת.

בעת חלוקת דולרים על ידי הטנקיסטים בסיום התוועדות ערב ראש השנה תשמ"ו, הרבי זרק לעברו חבילת דולרים.

נפטר אור ליום א' חשוון תשנ"ג.

ר' מענדל בהתוועדות חסידית

בחורים, און דער רבי האט מפסיק געווען פאר א מינוט און דערנאך געזאגט: און אפשר כולם ממש.

(געהערט פון ר' יוסף יצחק פעוונזנער)

מ'דערציילט אז איינמאל האט דער רבי געזאגט אויף יחידות: וואס טוט א בחור מיט דער אלגעמיינער זענעראל.

מ'דערציילט אז דער רבי האט אמאל געגאנגען שטימען פאר די "מייער" פון ניו יארק און דער רבי האט געזען בחורים דארטן, דערנאך האט דער רבי געפרעגט בי לייבל: וואס טוען די בחורים דארטן בשעת הסדר.

מ'דערציילט אז איינמאל איז געזעצן א בחור אין זאל (בין הסדרים) מיט א שטיק פלייש און האט געסין און געזונגען א ניגון שוטה, פלוצלינג האט ער געזען דער רבי און ער האט כ'מעט געחלש'ט.

איין מאל האט דער פריעדעקער רבי געזאגט א מאמר דא"ח האבן די יונגע בחורים ארויסגעגאנגען מיט א טענציל און די עלטערע חסידים האבן געזצין רועג, האט ר' מענדל פוטערפאס געזאגט: משל למה הדבר דומה, אז דער בעל הבית פונעם שטאל עפענט די שטאל און לאזט די בהמות עסען אין פעלד, איז די יונגע בהמות לויפן שנעל צום פעלד און עסען די אלע גוטע גראז, און דערנאך קומען די עלטערע בהמות און עסען די אלע הארטע שיריים, וואס מיינסטו? די עלטערע בהמות לויפען ניט ווייל זיי זענען מער אופגעקלערט און זיי האבן מער מוח שליט על הלב, ניין זיי פשוט האבן עלטערע גופים.

בליטות

ר' חניע מורוזוב פלעגט פאסטן בה"ב, איין מאל איז געווען א פארבריינגען און סגעווען א קורצע וויילע פאר שקיעה, האבן די חסידים געוואלט זעען צידען וועט ר' חניע ווארטן ביז שקיעה צו זאגן לחיים, אז ר' חניע האט אוועקגעזעצט איז דער ערשטע זאך האט ער גלייך גענומען לחיים.

(געהערט פון ר' ישראל פרידמן)

•

ר' משה גורקאו פלעגט יעדער טאג קומען פופצין מינוט שפעט צו סדר דא"ח בוקר, האבן די בחורים ארויסגעפונען אז דער רבי האט אים געהייסן טראכטין פופצין מינוט חסידות אין תפילין, אבער אן בליטות, האט ער אנגהויבן גייען צו זיך אין צימער, לייגן תפילין און טראכטין דא"ח פאר פופצין מינוט.

בירור המידות

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז אמאל ביי פארבריינגען האט דער רבי געזאגט אז בירור המידות איז א שווערע עבודה, האט דער רבי גלייך מוסיף געווען: אדרבה פראוואט דאס אויס וועסטו זעען אז ס'טאקע א שווערע זאך.

•

איין מאל האט דער מיטעלער רבי געזאגט א מאמר אויף דער ענין פון מידת חסד און חסד שבחסד, אז די חסידים האבן אהיים געקומען, האט איינע פון די מתנגדים געפרעגט: נו וואס האט דער רבי געזאגט, האבן זיי געחזר'ט דער תוכן הענין, האט דער מתנגד געזאגט: איך פארשטיי ניט וואס איז אזוי קאמפלאצירט, איך טייטש עס אזוי: חסד - וואס מ'האט גיבט, און חסד שבחסד - אז אפילו ווען מ'האט ניט אין שטוב, גייט מען צו געשעפט און מ'קויפט עס.

בית חיינו

ר' אברהם פריז

איין יאר האבן די גבאים מחליט געווען פארקויפן עליות פון יום ב' וה' לכבוד דער רבי'ן, דערנאך האבן זיי מוסיף געווען אז זיי וועלין אויכעט פארקויפן חתן בראשית לכבוד דער רבי'ן, האט דער רבי גלייך אויסגעזאגט: באלד וועלין זיי מיר אינגאנצען פארקויפן.

(געהערט פון ר' לייבל שפירא)

איין מאל איז געווען א בחור אין 770 וואס האט זיך ניט געלערנט ווי ס'דארף צו זיין, ווען די הנהלה האבן געקומען אויף יחידות האבן זיי געפרעגט דער רבי וואס צו טאן מיט די בחור, האט דער רבי געענפערט: איצט איז געקומען די צייט צו מקבל זיין פון די ווענט.

איין מאל האט מען געזען ווי ר' אברהם פריז¹ שטייט אינדרויסען פון סעווין סעווענטי און קוקט אויפן בנין, מיטאמאל זאגט ער: הלוואי וואלט איך געווען א שטיק ציגעל פון די בנין.

1. נולד בפורים שנת תרמ"ט, בבבובויסק שברוסיה הלבנה לר' ברוך וולטה פריז.

הייתה לו השתוקקות גדולה ללמוד תורה, לכן כאשר עוד לא מלאו לו 13 שנים, נסע לבדו לליובאוויטש, והחל ללמוד בחדר, כשבגר עלה ללמוד בישיבה, שם היה מ'התמימים החשובים' בישיבה. לאחר נישואיו התגורר בויטבסק שם הנחיל לאנ"ש את ערכי החסידות והנהגותיה כפי שספג בשנים בהם למד בישיבת תומכי תמימים.

בשנת תרפ"ו עלה לארץ הקודש, והמשיך להיות בקשר עם בית הרבי והחסידים. ר' אברהם התגורר בפתח תקווה, ועסק לפרנסתו בפרדסים. משראה שהעסקים אינם מספקים, פתח מכולת לממכר חלב וביצים, וכשהמצב הכלכלי הידרדר ירד לארצות הברית בשנת תרצ"ז והתגורר שם עשר שנים, כשהוא מתאכסן בבית הרב אליהו ייאכל סימפסון. בארצות הברית, עסק רבות בהפצת המעיינות במסגרת תפקידו בלשכה להפצת החסידות שיגר לכל רחבי תבל את שיחות הרבי הריי"צ, ועוד פעולות. במשך מספר שנים עבד יחדיו עם הרבי נשיא דורנו בחדר אחד, ומיני אז היה לו קשר אישי ומיוחד עם הרבי. ר' אברהם היה ידוע בכשרונו המיוחד לאמנות, הוא בנה דגם של בית המקדש במו ידיו.

בשנת תש"ט, שלחו אדמו"ר הריי"צ לארץ הקודש, כבא כוח מרכז לענייני חינוך. לשנה הבאה הסתלק אדמו"ר הריי"צ והרב פריז עודד את החסידים בארץ, להתקשר בלב ונפש לרבי נשיא דורנו. בשנים שלאחר קבלת הנשיאות מונה ל'מבקר' במוסדות חב"ד בארץ הקודש. מתוקף תפקידו זה, השתתף תדיר באסיפות של המוסדות, ודיווח לרבי על הנעשה בארץ.

נפטר במוצאי שבת סליחות, אור ל"ב אלול תשכ"ח ומנוחתו כבוד בבית העלמין 'סגולה' בפתח תקווה.

בעל תשובה

איין מאל האט דער רבי מהר"ש געפארן אויסלאנד צו באטרעפן מיט איינע פון די חשובע שרי המדינה, אין מיטן וועג האט מען געקומען צו א פארפראנער טייך, האט דער רבי געשיקט א חסיד צו בודק זיין צידען קען עס צוהאלטען די וואגען, אז ער איז געקומען אהין האט ער געזען אז ס'טאקע האלט זיך, אבער ער האט ניט געוואלט אז דער רבי זאל אויף עס אריבערגייען (מטעם סכנה), האט ער געקומען צוריק צום רבי'ן און אים געזאגט: ס'גענוג שטארק צו מיר האלטען אבער איך ווייס ניט צידען וועט דאס האלטין פאר'ן רבי'ן, האט דער רבי אים געפרעגט מאי שנא? האט ער געענפערט: "במקום שבעלי תשובה עומדים אפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד"¹, האט דער רבי געגעבן א גרויסע שמייכל און האט דאס ווארט שטארק געפעלט, אז זיי האבן געקומען צוריק צו ליובאוויטש האט דער רבי געהייסן די רביצין צו באקען א טארט פאר דעם חסיד.

(געהערט בשם ר' מולע לאבאווסקי)

•

איין מאל האט ר' זושע וילימובסקי אריינגעגאנגען צום רבי'ן אויף יחידות און האט געקלאגט צום רבי'ן וועגן איינע פון זיין קינדער וואס האט ניט געפירט ווי ס'דארף צו זיין, האט דער רבי אים געזאגט: דאגה נישט, עלי ועל צוארי.

•

איינמאל האבן אפאר בחורים געבראכט אפאר מקורבים צו סעווען סעוועטי און זיי האבן ארומגעדרייט האט איינער פון די עלטער חסידים געזאגט צו דער רבי אז היות ס'קען פועל זיין אויף אונזער קינדער זאל דער רבי בעטין בא די בחורים אז זיי זאלין ארויסשיקען די חבר'ה וואס זיי האבן געבראכט, האט דער רבי אפגעשטאנען און געזאגט: די בחורים האבן זיי געבראכט?! איך האב זיי גאבראכט.

1. ברכות, ל"ד ע"ב.

ברכות

אמאל איז געקומען צו ר' חניע מורוזוב א איד בעטן א ברכה אז זיין זון זאל פטור ווערן פון די ארמיי, האט ר' חניע ניט געוואוסט וואס ער וויל פון אים, האט ער געזאגט: נעם צוויי אייער, לייג עס ביי דיר אויפן טיש, און האב א גוטע טאג, איז דער איד געווען א פשוטער האט ער געטאן וואס ר' חניע האט אים געהייסן, ויהי לפלא צוויי וואכן שפעטער האט ער געקריגען א טאלאגראם: די זון איז פטור פון ארמיי, אז מענטשן האבן אויף דעם געהערט האבן זיי אנגעהויבן קומען צו ר' חניע פאר ברכות, האט ר' חניע זיי גלייך אוועקגעשיקט לנפשם, אבער זיי האבן ניט אפגעלאזן האט ר' חניע געזאגט: דו ווייסט וואס, זיי מנדב אטויזענט רובל צו תומכי תמימים וועט איך דיר געבן א ברכה, און זיי האבן ניט געקומען צוריק.

(געהערט פון ר' ישראל פרידמן)

•

בשעת דער פארבריינגען פון שמיני עצרת תשי"ז האט איינער געגאנגען בעטן א ברכה פאר א רפו"ש פאר זיין ווייב און דער רבי האט געגעבן זיין ברכה. דער אויבנדערמאנטער וואס איז נישט געווען צופרידן מיט דעם, האָט צוגעלייגט און געבעטן א שטיקל חלה, פדי ער זאָל האָבן א כלי איבערצוגעבן צו איר, דער רבי האָט ניט אויסגעזען אַזוי צופרידן פון דער בקשה, אָבער פונדעסטוועגן האָט ער געגעבן דעם אויבנדערמאנטן אַ שטיקל חלה. ווען ער האָט באַקומען דעם ער באַקומען דער שטיקל, האָט ער גלייך אָנגעהויבן זוכן א טיכל אריינצונעמען די חלה האט דער רבי געזאגט: גענוג אז דער גאנצען עניין איז לבושים, דארף מען נאך מעלים זיין מיט נאך א לבוש המעלים? גיט איר אפ אזוי ווי דאס איז"

•

איינער פון די דאקטוירען פון דער רבי האט דערציילט אזא מעשה: דער מאמע זיינע האָט באַשלאָסן - אַ קורצע צייט נאָכן שואה - צו לאזין אידישקייט... צווישן אַנדערן האָט זי אויך געשריבן אין איר צוואה אז אלע אירע געלט - א היפשע סכום בכלל - וועלן אריבערגעפירט ווערן צו א געוויסע בית תומאה רח"ל. נאך כ"ז אדר אדר תשנ"ד, איז די מאמע זיינע געווארן קראנק און איז שפיטאליזירט געווארן אין שפיטאל. אין יענע טעג

איז ער אנגעקומען צו בית ישראל מעדיקאל צענטער צו דעם רבי און ער האט באַשלאָסן ביי דעם געלעגנהייט צו בעטן דעם רבי אַ טאַפּל ברכה ... ערשטער, זיין מוטער זאל צוריקקריגן אירע כוחות, צווייטנס, אַז די געלט וואָלט נישט גיין צו דער בית הטומאה. איז ער געגאנגען צום רבי'ן, און האט געבטן א ברכה . נאָך אַ קורצער צייט, איז ער געקומען צו זיין מוטער, און ער איז געווען אינגאנצן איבערראַשט אַז זיין מוטער איז געבעטן אין איר מויל צו העלפן איר צוריקקומען צו אידישקייט! דער דאָקטער האָט געזאָגט צו זיין מוטער: מ'זאל דאָנקען דער רבי אז דו לעבט איצט ... און דאָנקען אים אויך אז דו וויל צוריקקומען צו אידישקייט ... און מ'דארף ניט זאגן אז דאָס געלט איז דאָך געגאנגען צו אידישקייט.

•

א איד וואס איז דורכגעגאנגען בא דאלארן האט געזאגט צום רבי'ן: איך דארף א ברכה פאר א רפ"ש. און דער רבי האט אים געגעבן א ברכה. און דער אויבנדערמאנטער האט צוגעלייגט און געבעטן א הבטחה, און ווען ער האט געזען אז דער רבי גיט נישט האט ער אנגעהויבן צו זאגן: רבי, עס שטייט געשריבן אז א צדיק גוזר והקב"ה מקיים? ענטפערט אים דער רבי: פאַרוואָס דאַרפן מיר אז צדיק גוזר? איך האב געזאגט עס וועט זיין בסדר

•

אינמאל האט א פרוי וואס איז געווען נאנט צו דער רביצין¹ געבעטן דער רבי פאר א ברכה בענין מסוים, האט דער רבי געזאגט: מ'קען בעטן ביי איר (דער רביצין) זי איז דער טאכטער פון דער רבי'ן.

•

1. נולדה ביום שבת קודש כ"ה אדר תרס"א לרבי הרי"צ ולהרבנית נחמה דינה, בעיירה בנינוביץ' הסמוכה לליובאוויטש. הסבא הרבי הרש"ב ששהה באותה עת בחו"ל שלח מברק לבנו בו הורה לקרוא את שמה חיה מושקא, על שם אשת אדמו"ר הצמח צדק ששני הוריה הם ניניו של אדמו"ר הצמח צדק, על שם אשת אדמו"ר הצמח צדק ששני הוריה הם ניניו של אדמו"ר הצמח צדק.

בז' כסלו תרפ"ה, מסר לה אביה - אדמו"ר הרי"צ כתב הרשאה ויפוי כח, בו הוא מעניק לה סמכות בלתי מוגבלת לקבל כספים ומסמכים, רשמים ובלתי רשמים, שנרשמו על שמו. וכן להעניק הרשאה זו לכל מי שתמצא הרבנית לנכון.

בשנת תרפ"ז כשאסר אביה, הייתה הראשונה שהודיעה זאת למיועד להיות חתנה, הרבי, שהפיץ הלאה את הידיעה. לאחר שיצא גזר דינו של אביה לגלות בקוסטרמה, נסעה עמו מלנינגרד לקוסטרמה, וכאשר על שחרורו, הייתה הראשונה למסור את בשורת הגאולה בטלפון מקוסטרמה לדירת אביה בלנינגרד.

הרבנית חיה-מושקא נפטרה בכ"ב שבט ה'תשמ"ח לאחר מחלה קצרה. לאחר שחשה הרבנית שלא בטוב, הובהלה לבית-רפואה. בהגיעה למקום ביקשה כוס מים, בירכה עליה את ברכת "שהכל נהיה בדברו" והחזירה את נשמתה ליוצרה.

את דרכה האחרונה, עשתה הרבנית בהלוויה ענקית המתאימה למלכה. למעלה מ-15 אלף איש ליוו

ר' פרץ מוצקי² האט אמאל דערציילט, אז בא דער לעצטע ברכת כהנים פון דער רבי מהר"ש'ס לעבן, האט דער רבי געקערט צו די כהנים און געזאגט: ע"פ טבע קען איך ניט לעבן ליינגער, אבער ברכת כהנים איז ממשיך פון למעלה מהטבע, - יברכך הוי' - המשכה בשם הוי' מלמעלה משם הוי'³, זייט גוזר אויף שם הוי' אז איך זאל לעבן! אבער זיי האבן גארניט געענפערט.

•

ר' אברהם מאיאר⁴ האט אמאל פארבראכט אז כדי צו מקבל זיין דער רבי'ס ברכות דארף מען זיין א כלי, און ער האט דאס ממחיש געווען מיט א סיפור:

אותה ובראשם טורי אפנועים משטרתיים, שהובילו את הלוויה לבית-העלמין בקווינס, שם נטמנה בסמיכות לאביה, הרבי הרי"צ. את נוסח המצבה ניסח הרבי בעצמו.
2. נולד בשנת תרנ"ד בעיירה נעוול לאביו הרב יהודה לייב מוצקין.

כבר בגיל בר-מצוה, הבשיל אצלו רגש חסידי של דחיה ביחס ל"תאוות היתר". בהיותו בגיל 15 (בשנת תרס"ט) הגיע פרצ'ל הנער ללמוד ב"תומכי תמימים" בליובאוויטש. בשל גילו הצעיר, למד ר' פרץ בתקופה הראשונה בסניף הישיבה בשצעדרין, תחת הנהגתו של המשפיע הידוע ר' שאול דב זיסלין. אך תודות לתכונותיו החסידיות המולדות, ביחד עם כשרונותיו המעולים וחושיו העדינים, לא נזקק ר' פרץ להכנות ארוכות: הוא תיכף נסחף למעיינות התורה והחסידות אשר נפתחו לפניו ב"תומכי תמימים". ב"שבע שנות השבע" בהם למד ר' פרץ בתומכי-תמימים בליובאוויטש, שאב ממעיינות החסידות ב"גייגות" מלאות, ואכן, היו לר' פרץ כלים רחבים וחזקים ביותר, כדי לקבל ולקבל מבלי לאבד טיפה. במשך שנותיו בישיבה, לא הסתפק ר' פרץ "רק" ב"גייגה בלימוד החסידות ותפילה באריכות. בחשאי נהג בעצמו גם "סיגופים" שונים בעניני אכילה ושינה.

בשנה האחרונה בה למד ר' פרץ ב"תומכי-תמימים", נשלח מטעם ההנהלה לסניף הישיבה בעיר ראמען בה התגורר באותה תקופה החסיד והמשפיע "ר' איטשע דער מתמיד". בזמן שהותו בראמען, התגורר ר' פרץ אצל ר' יצחק מתמיד, והתוודע לדמותו הפלאית.

בתקופה האחרונה לחייו עבר להתגורר בקראון הייטס שם נפטר בכ"א טבת תשמ"ב.

3. ראה בכ"ז לקו"ת פ' קרח ד"ה והנה פרי מטה אהרן תשל"ג (סה"מ מלוקט ד') ובכ"מ.

4. ר' אברהם נולד וגדל בעיירה מיור שברוסיה הלבנה, לאביו, הרב דובער ולאמו מרת יהודית. במיור התגוררו כשבעים משפחות יהודיות וגוי אחד בלבד. היהודים כולם היו חסידים, ואפילו בית כנסת מתנגדי לא היה בעיירה.

במשך השנים למד אצל שלושה מלמדים: אחד שלימדו גמרא; בתו של שוחט העיירה שלימדה אותו תנ"ך, עברית, דקדוק וכתביה; המורה השלישי היה גוי שלימד אותו רוסית ומתמטיקה. כשמלאו לו שתים-עשרה שנים נסע ללמוד בעיירה דרויא, הסמוכה למיור. שם למד ב'חדר' אצל מלמד שלימדו גמרא.

בגיל ארבע-עשרה, כשסיים את לימודו בדרווא, התלבט לאיזו ישיבה לנסוע על מנת להמשיך את לימודיו, האם לישיבה ליטאית, או לישיבה החדרית תומכי תמימים ששכנה באותה עת בליובאוויטש. רבה של מיור - שהיה בתחילה מתנגד, אך התקרב לחסידות חב"ד במשך השנים, התפלל בנוסח האר"י, ונהג במנהגי חב"ד - היה ידיד קרוב למשפחתו של ר' אברהם, והוא זה שדאג לנערים שלמדו עמו תורה, לכן הוא הציע לאביו ש' אברהם יסע ללמוד באחת הישיבות הליטאיות הגדולות שהיו אז בסלבודקה או בקובנה, שם היו ראשי ישיבות מפורסמים כמו ר' ברוך בער לייבוביץ ועוד. הוריו התקשו להחליט לאיזה ישיבה לשלחו, מחמת חוסר ידיעתם את מצב הישיבות באותה עת. אחיו שהיה מבוגר ממנו, היה ירא שמים, אך לא למד בישיבה. הוא סיים גימנסיה רוסית ועסק במסחר. הוא היה מוכשר בצורה בלתי רגילה, ממש עילוי. יחד עם זאת היה בקי גם ב'הויות העולם', והוא זה שהחליט שר' אברהם צריך לנסוע לליובאוויטש.
נפטר ב' שבט תנש"א.

ס'געווען א רייכע איד, וואס האט איין וואך געהערט אין די רב'ס דרשה אז ס'שטייט אין די גמרא⁵: "עשר בשביל שתעשר" אז מ'גייט צדקה ווערט מען רייכער, האט ער גלייך גענומען די אלע געלט זיינע און דאס געגעבן אויף צדקה, ס'אדורכגעגאנגען אפאר טעג און גארניט האט פאסירט, היות ער האט אוועקגעגעבן אלץ האט ער ניט געהאט וואס צו עסען האט ער געמוזט עסען די שיירים פון די מיסט, אז ער האט דאס געסען האט ער געכאפט א שלשול, איז ער געלאפן שנעל צו די וואלד און האט זיך אנגהויבן גראבן א גרוב, אז ערהאט גענדיקט גראבן האט ער געפונען ליגען דארט א אוצר פול מיט גאלדינע מטבעות, והנמשל מובן.

5. שבת, קי"ט ע"א.

בריאות

הרב מיכאל דבורקין
בשנותיו האחרונות

רב מיכאל דווארקין¹ איז אוועק ערב חג השבועות תש"ט, האט דער פריעדעקער רבי געזאגט: אויב זיי וואלטין מיר מודיע געווען פריער וואלט איך געקאנט העלפען.

ר' מענדל מורוזוב האט דערציילט אזא מעשה וואס ער האט געהערט פון ר' מיכאל טייטילבוים, אז איינמאל האט זיין² טאטענ'ס א קרוב געווען זייער קראנק, און די דאקטוירען האבען געזאגט אז מ'דארף טאן א זייער מסוכנדיקע אפארציע, דאמאלט איז דער רבי רש"ב געווען אין פעטערבורג, האט ער געפארן

קיין פעטערבורג און האט שנעל ארויסגעפונען דעם רבינ'ס האטעל, קומענדיק דארט איז ער געגאנגען צו דער רבי'ס צימער און האט געשטאנן ביים טיר אזוי אז ווען דער רבי וועט ארויסקומען וועט ער געבן די רבי זיין פ"נ, אפאר מינוטן שפעטער האט דער רבי ארויסגעקומען און האט גלייך געגאנגען צו די בית הכסא וואס איז געווען אויפ'ן אנדער זייט פון קארעדאר, האט ר'

1. הרב דבורקין נולד בעיירה אוסוועס שליך נעוועל בטבת ה'תרכ"ו לר' חיים יצחק דבורקין. במוצאו הוא לא היה חסיד ליובאוויטש, אלא חסיד של בעל ה"מגן אבות" - ר' שלמה זלמן בן יהודה לייב שניאורסון וכן אדמו"ר הצמח צדק מקאפוסט. כאשר האדמו"ר מקאפוסט הסתלק, הוא הלך לליובאוויטש כדי לבחון את הרבי הרש"ב. הוא הגיע לליובאוויטש, וכאשר הרבי התחיל את המאמר - הוא נרדם. בחלומו הוא ראה את רבו מניח שטריימל על ראשו הק' של הרבי הרש"ב, ואומר לו: "דאס איז דיין רבי". מאז הוא נהיה מקושר בלב ונפש לרבי הרש"ב. בתחילה היה ר' מיכאל עני מאוד, ורק בעקבות ברכתו של אדמו"ר הרש"ב הפך לעשיר גדול, עד שאמרו עליו שיכול הוא לקנות בכסף את כל ארץ ישראל! אולם במהפכה הקומוניסטית השלטונות הלאימו את רכושו, ומצבו הכלכלי היה קשה ביותר. לפני צאת אדמו"ר הריי"צ לגלות בג' תמוז תרפ"ז נסע ר' מיכאל לעיר קוסטרמה להכין את המקום למגורי הרבי.

בשנת תש"ז עבר לארצות הברית וגר ב 770 שם נפטר בערב חג השבועות תש"ט. והרבי דאג אישית לצרכי הלווייתו וקבורתו על מנת שקבורתו תהיה עוד לפני כניסת החג.

2. ר' מיכאל'ס.

מיכאל'ס טאטע ניט מייאש געווען און האט געשטאנען לעבן כּיור אזוי אז דער רבי וועט קומען ארויס וועט ער דארט געבן דער רבי די פ"נ, אז דער רבי איז ארויס האט ער געוואשט די הענט, גענומען די צעטל, און האט אגהויבען זאגן אשר יצר ווי ער ליינט עס פון די פ"נ, אז דער רבי האט געענדיקט די ברכה האט ער געזאגט בזה"ל: "רופא כל בשר ומפליא לעשות" מ'דארף קיין אפיראציע נישט מאכן.

.

אז דער רבי מהר"ש איז געווען א יונג קינד פלעגט ער לערנען אין די וויבער שול, איין מאל איז אריין אין שול א פרוי, און דער רבי זעט ווי זי גייט צום ארון קודש און הויבט אן אויסווינען אז אירע מאמע איז זייער קראנק און אז דער אויבערשטער זאל זי העלפן, אז דער רבי מהר"ש האט דאס געהערט האט ער אשריי געטאן: נעם דער און דער גראז און ס'וועט זיין א רפואה, האט דער פרוי געמיינט אז דער אויבערשטער האט זי געענפערט, האט זי גלייך געגאנגען אהיים און געטאן וואס דער רבי האט געהייסן, ויהי לפלא ס'איז געווען א רפואה.

אפאר יארן שפעטער האט דער רבי מהר"ש געהאט עפעס אין די לונגען און די דאקטוירן האבן ניט געוואוסט וואס צו טאן, האט איימצער געזאגט צום רבי'ן אז ער ווייסט א פרוי וואס האט א ספיצעלע סגולה, און די אלע וואס קומען צו איר ווערין געהיילט, האט דער רבי מסכים געווען אז זי זאל קומען, אז זי האט געקומען פאר'ן רבי'ן האט דער רבי געפרעגט איר: פון וואו האסטו געקראגין אט די סגולה? האט זי גענפערט: ס'געווען אמאל אז מיין מאמע איז געווען זייער קראנק, האט איך געגאנין צו די ארון קודש בעטין רחמים, און דער אויבערשטער האט מיר געענפערט צו טאן אט די סגולה, אז דער רבי האט דאס געהערט האט ער אנגהויבן לאכען זייער שטארק, און ער האט אזוי פיל געלאכט אז דער דבר המזיק האט ארויסגעקומען פונעם לונגען.

.

הרה"ק רבי אהרן טשערנאבילער פלעגט סוף ימיו זיצן ביי זיך אין שטוב שטארק פאר'דביקה'ט. צדיקים האבן געזאגט אויף אים אז כאטש ער לעבט נאך דא אויף דער וועלט, דאך האט ער שוין נישט קיין שום שייכות מיט דער וועלט, נאר ער איז אינגאנצן אויסגעטוען פון די גשמיות פון דער וועלט. האט אמאהל פאסירט אז אין הויף פון הרה"ק רבי אהרן איז אן אייניקל זייער שלאף געווארן ל"ע, דער געזונט צושטאנד איז געווען זייער קריטיש. געווענליך ביי אזא צושטאנד וואלט מען באלד געלאפן צום רבי'ן מזכיר

זיין ער זאל מעורר רחמים זיין, אבער אז הרה"ק רבי אהרן זיצט זיך אזוי פאר'דביקה'ט, ווער וואגט זיך אים צו שטערן? האט מען זיך מחזק געווען און געווארט אויף די ישועה, אבער דער צושטאנד ביים קינד איז ערגער געווארן און ער האט שוין געהאלטן ביי די לעצטע מינוטן, האט מען שוין נישט געהאט קיין ברירה נאר ארייצונגיין צום רבי'ן מזכיר זיין דאס קינד, אבער ווער וועט זיך דערוואגן ארייצונגיין? דארט איז געווען דער אלטער משמש 'חלאבנע', וועלכער איז נאך געווען משמש בקודש ביים הייליגן טשערנאבלער מגיד ר' מוטל טשערנאבלער. ער איז געווען א חסיד און א ירא שמים, אבער גאר א פשוט'ער תמימות'דיגער איד. האט ער זיך אנגערופן, אז ער וועט אריינגיין. ער איז טאקע אריינגעגאנגען צום רבי'ן אין שטוב און האט זיך אוועק געשטעלט קעגן איבער דעם רבי'ן. הרה"ק רבי אהרן האט אבער אלס נישט באמערקט, נעמט זיך 'חלאבנע' רעדן ווי צו זיך און זאגט, "דער רבי זיצט זיך דא, און דארט האלט א קינד ביי אויסגיין ר"ל", הרה"ק רבי אהרן זיצט אבער אין א דביקות און הערט אפילו נישט וואס ער זאגט. חזר'ט חלאבנע איבער זיינע פריער'דיגע ווערטער עטליכע מאהל, ביז פלוצלינג האט זיך הרה"ק רבי אהרן דערוועקט, און פרעגט, "וואס ווילסטו זאל איך טאן?" האט 'חלאבנע' געזאגט, "וואס הייסט, דאס קינד האלט ביי די לעצטע מינוטן, און דער רבי זיצט רואיג אזוי ווי ס'וואלט גארנישט געווען?" האט הרה"ק רבי אהרן געזאגט, "נו, מיר וועלן גיין זעהן!" הרה"ק רבי אהרן האט זיך אנגעטוהן דעם פעלץ און איז געגאנגען צום קינד. דער קריטישער צושטאנד פונעם קינד האט שוין געהאלטן אט אט... האט הרה"ק רבי אהרן אנגעוואונטשן, "דער באשעפער זאל העלפן מיט א רפואה שלימה", און גלייך געוואלט אוועקגיין, זאגט 'חלאבנע' ווייטער, "פארוואס נעמט דער רבי דאס אן אזוי גרינג?, מ'וואונטשט און מ'גייט ווייטער?" פרעגט אים הרה"ק רבי אהרן, "נו וואס נאך זאל איך טאן?" זאגט 'חלאבנע' מיט אן ערנסטקייט, "וואס הייסט? ביי אייער פאטער, אז ס'האט זיך אמאהל געמאכט אז א קינד איז נישט געווען געזונט און ס'האט געהאלטן ביי די לעצטע מינוטן, איז ער געקומען צום קינד און געזאגט, "מלאך רפאל, איך בין גוזר, אז דו זאלסט קומען היילן דאס קינד, און דאס קינד האט געהאט א רפואה שלימה". זאגט דער רבי מיט אן עניוה'דיגן שמייכל, דאס קענען מיר נישט זאגן, מיר קענען נאר זאגן, "מלאך רפאל איך בעט אז דו זאלסט שוין קומען היילן דאס קינד". ס'איז איבריג צו זאגן אז דאס קינד האט באלד געהאט א רפואה שלימה.

•

איין מאל האבן די דאקטוירען געהייסן ר' זושא וילימובסקי לייגן א באנדאזש

אויפן קאפ, (ס'געווען נאך א תאונת דרכים ל"ע) אז דער רבי האט אים געזען, האט דער רבי געמאכט מיט די הענט א סימן שאלה, (כאילו וואס איז דאס?) האט ר' זושא גלייך אראפגענומען דער באנדאדזש און ס'האט גארניט געשאטען.

•

איינער האט אמאל געקומען צו דער חפץ חיים און האט אים געבעטן א ברכה פאר זיין קראנקער קינד, האט דער חפץ חיים געענפערט: געב אים א נאמען נאל מיר, האט ער געפרעגט דער חפץ חיים: אבער דו לעבסט דאך? האט ער געענפערט: וועט ער אויכעט לעבן.

•

ר' משה מנחם מענדל פיינער³ האט געהאט אויף זיין הענט זייער שווערע שניטן, (המכונה "עזמא" בלע"ז) און ער האט געבעטן דער רבי א ברכה אויף דעם אין יחידות, דאס איז געווען פאר שבועות, האט דער רבי אים געזאגט: ביי מתן תורה שטייט אז אלע קראנקע זענען געהיילט געווארן⁴, איך וועט דיר נעמן און לייגן אינצעווישען זיי, וכך הוזה, אין אפאר טעג האט דער גאנצער זאך אוועקגעגאנגען, און ער איז אינגאנצען געהיילט געווארן.

(געהערט פון זיין אייניקל)

•

אין מאל האט א רוסישער איד געקומען צו כוס של ברכה און האט געזאגט צום רבין אויף רוסיש אז ער האט א גידול אין דער בויך און ער בעט א ברכה אז ס'זאל אינגאנצען אוועק גייען, האט דער רבי געזאגט: **בודיעט** (ס'וועט זיין אין רוסיש) אז ער האט געגאנגען צו די דאקטאר דער נעקסטע טאג, האט דער דאקטער אים געזאגט אז דער גאנצע זאך איז נעלם געווארן.

(געהערט פון די בעל המעשה)

•

אין טאג האט ר' גרשון מענדל אופגעוועקט און ער האט געהאט געוואלדיקע יסורים אין דער פיס, האט ער גלייך געפארן צו ניו יארק צו דער רבי, האט דער רבי אים געהייסן גייען צו א ניט באקאנטע דאקטאר אין איטליא און ער וועט אים העלפן, אז ער האט געקומען צו אים האט דער דאקטאר געהייסן אים ניט עסען קיין ברויט ווייל די ברויט מאכט שווער אויפן פיס, האט ר'

3. היה מחשובי אנ"ש בלאס אנגאלאס ובני בית אצל הרה"צ ר' אהרן רוקח האדמו"ר מבעלז.

4. 'ראה מכילתא דרבי ישמעאל יתרו מסכתא דבחדש ט.

גרשון מענדל געפאלגט און ניט געסען קיין ברויט⁵ און אין איין וואך איז דער גאנצע זאך אוועקגעגאנגען.

•

ר' לייבל שפירא דערציילט אז פאר כ"ז אדר תשנ"ב האט ר' לוי יצחק פריידען געזאגט צום רבין: מ'דארף א געזונטען רבי, האט דער רבי אים געזאגט: און איך דארף געזונטע חסידים, און אפאר וואכן שפעטער האט ער געהאט א סטראק, און האט נפטר געווארן א יאר שפעטער.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז איינמאל מוצאי שבת האט א שליח איינגעקולנוגען מזכירות און האט געבעטן איבערגעבן דעם רבי'ן אז די פרוי איז געפאלן ערב שבת און מ'האט זי געבראכט צום שפיטאל, האט דער רבי געזאגט צו ר' לייבל: גיב אים איבער, אז צווייטן פינף און פֿינף דרייסיק האב איך געטראכט וועגן איר און דאס האט געבראכט אירע רפואה (צווייטן פינף און פינף דרייסיק איז דער מצב געווארן זייער שווער און דערנאך איז דער מצב געווארן בעסער) און פארוואס זאג איך דיר - זאגט דער רבי צו לייבל - כדי ער זאל וויסן זיין אז פון מיר קען מען ניט באהאלטען.

•

ד"ר רעזניק⁶ דערציילט, אז אין תשל"ח האט ער געגאנגען שפאצירן מיט'ן רבי'ן (פאר'ן רבינ'ס געזונט) האט דער רבי אים געזאגט: זאלסט פון מיר נעמן א הוכחה אז די מענטאלישע געזונט איז פועל אויף די גשמיתדיקע געזונט.

•

ר' ישראל פרידמן דערציילט אז ר' ישראל בער פון ווילעדניק איז געווארן א יתום פון גאר יונג, איינמאל האט דער מאמע זיינע גענומען א ספר און

5. בין כך ר' גרשון מענדל לא הרבה לאכול לחם.

6. נולד למשפחה דתית בשיקגו, בצעירותו התקרב ליהדות על ידי הרב יהודה לייב גרונר. במוצאי שמחת תורה תשל"ח הוזעק על ידי המזכירות בעקבות האירוע שעבר הרבי בשמיני עצרת תשל"ח.

דוקטור רוניק היה אז במהלך שירות מילואים כרופא צבאי, ולא יכול היה לעזוב את שירותו הצבאי ולנסוע לקראון הייטס. בהשתדלות השליח ר' אברהם יצחק שם טוב הוא שוחרר מהצבא ונסע ל-770. עד א' כסלו תשל"ח ישן הדוקטור ב770, צמוד לחדרו הקדוש של הרבי. לאחר א' כסלו שהה עוד עשרה חודשים בקראון הייטס, כשאת כל יומו הוא מבלה ב770 ולעת ערב הולך לישון בבית המזכיר ר' בנימין קליין.

הד"ר ומשפחתו הפכו לחסידי חב"ד נלהבים, כשבניו משמשים שלוחים ברחבי העולם. במשפט הספרים עשה הד"ר מאמצים כדי שהרבי לא ייצטרך להעיד, עד שבי"ג כסלו החליט בית המשפט הפדרלי - על פי עדותו של הד"ר ש"המלך אינו מעיד ואין מעידין אותו. בשנותיו האחרונות חלה במחלה קשה ובשנת תשס"ד נפטר.

געזאגט: די הייליקע אותיות וואס ס'דא אין דער ספר זאל גייען אויבן און פועל זיין אז מיין זון זאל זיין א יראת שמים גאנץ לעבין.

•

ר' לייבל שפירא דערציילט אז ס'געווען סוכות תשכ"ד און דער רבי האט פארבראכט אינמיטן איינע פון די ניגונים האט דער רבי געפרעגט ביי ר פרץ מוצקין: וואו איז די אייניקעל?⁷ האט ער געענפערט אז ער פילט ניט גוט, האט דער רבי געזאגט: אויב אזוי האט ער ערשט געדארפט קומען.

•

אין מאל האט ר' שמואל לויטין אריינגעגאנגען צום רבי'ן און געטענ'ט צום רבי'ן אז פאר דער רבינ'ס געזונט דארף דער רבי זיך אופהארן גייען אזוי אפט צו די אוהל, האט דער רבי אים געענפערט: איך דארף אויך האבן א רבי.

7. ר' נחמן שפירא.

בטחון

איינמאל איז בא ר' האטשע פייגין¹ געווען שווער די פרנסה, האט ער געגאנגען לערנען חובת הלבבות פאר אפאר שעה, און דערנאך האט ער ארויסגעגאנגען צום גאס צו מתובנן זיין אין דעם וואס ער האט געלערנט, אינמיטן גייען האט ער פלוצלונג געפונען א גאלדענער זייגער.

(געהערט פון ר' ישראל פרידמן)

•

מ'דערציילט אז דער רבי האט אמאל געשריבן צו ר' זלמן יפה אויף ענגליש: מאר בטחון אין ה' מאר פרנסה.

•

מ'דערציילט אז איינמאל האט דער רבי געגעבן א ברכה צו איימצער פאר

1. נולד בשנת תרנ"ה, בעיר לוקימא ברוסיה הלבנה. בבחרותו, למד בישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש והיה מקושר לאדמו"ר הרש"ב.

בשנת תרע"ח לאחר העברת הישיבה לעיר קרמנצ'וג שבאוקראינה, נדד עם הישיבה ושם שימש כמלמד לילדי משפחת גוראריי העשירים שהחזיקו את כלכלת הישיבה.

בשנת תרפ"ב (1920) נשא לאישה את סאשה צייטלין בתו של הרב יהודה ליב צייטלין מהומל (בן דודו של הסופר הלל צייטלין). לאחר חתונתו המשיך להתגורר בעיר קרמנצ'וג, עד לחורף תרפ"א (1921) שאז עבר להתגורר במקום מגורי חמותו מחמת הרעב ששרר במדינה באותה התקופה. מונה בשנת תרפ"א על ידי אדמו"ר הרי"צ לנהל את הדמי מעמד מטעם קופת רבינו.

בשנים הראשונות לנשיאות אדמו"ר הרי"צ, כיהן כחוזר ראשי.

בשנת תרפ"א ייסד את ישיבת תומכי תמימים פולטבה, ועמד בראשה עד לשנת תרפ"ג, בה נסגרה הישיבה. בתרפ"ד עבר עם קבוצת תלמידים לנעוועל והחל לעמוד בראשה. בתפקיד זה כיהן עד שנת תרפ"ו (לערך).

בין השנים תרפ"א - תרפ"ז היה מנהל תומכי תמימים ותפארת בחורים ברוסיה.

בשנת תרפ"ט זכה לחתום כאחד מהעדים בשטר התנאים של כ"ק אדמו"ר נשיא דורינו והרבנית הצדקנית.

עם פרוץ מלחמת העולם השנייה בקיץ תרצ"ט (1939), עבר הרי"פ עם רבו לורשה על מנת לנסות לחצות משם את הגבול לריגה. בתקפות שהותו שם התגורר אצל שאר בשרו הסופר הרב הלל צייטלין. בה' בטבת ת"ש (1940) הצליח הרי"פ עם אדמו"ר הרי"צ לחצות את הגבול לריגה. אדמו"ר הרי"צ הצליח להמלט מריגה ואף הגיע לארצות הברית. הרי"פ על אף רישיונות הכניסה לארצות הברית שהיו ברשותו לא הצליח להמלט ונשאר בריגה.

נסיונות השתדלות רבות נעשו על ידי כל הנוגעים בדבר ואף על ידי הרי"צ עצמו על מנת להשיג התרי יציאה עבור הרי"פ ומשפחתו אך עלו בתוהו.

בי' בכסלו תש"ב (1942) עשו הנאצים אקציה והובילו את רוב היהודים לבית הכנסת בריגה ולאחמ"כ העלו את בית הכנסת באש עם כל הנמצאים בתוכו. בקבוצה זו נרצחו גם החסידים: הרב אליהו חיים אלטהווי, הרב יצחק הורביץ (איצ'ה דער מתמיד), הרב יהודה הבר, הרב רפאל כהן והשו"ב והרב מרדכי חפץ כסספרי תורה בידיהם, ב"רייסע מניין". גם רעייתו וארבעת ילדיו נספו בריגה.

זיין קרוב בנוגע בריאות אבער א וויילע שפעטער האט ער געבעטן דער רבי
נאכאמאל האט דער רבי געזאגט: וויבאלד דו האסט ניט קיין אמונה אין מיר
דארפט זי שאטן?²

2. היינו החולה.

ביטול

מ'דערציילט וועגן א עלטערע חסיד אז בשעת יציאת הנשמה איז אנשטאט זאגען ווידיו האט ער געזאגט פתח אליהו.

•

ר' מענדל פוטערפאס פלעגט זאגן, אז קריאת שמע שעל המיטה בסידור הייבט זיך אן מיט רבונג של עולם הריני מוחל לכל מי שהכיעים והקניט אותי.

לכאורה פאסט נישט די לשון און א חסידישער סידור אז ביינאכט פארן גיין שלאפן מאכט ער א חשובן נפש קומט ער צו די מסקנה אז ער די חסיד די צדיק בין איך מוחל יענעם פארן פוגע זיין ווי פאסט עס פאר א'חסיד טראכטן און זאגען אזוי.

האבן חסידים געזאגט בדרך צחות וועגן דעם אז דערפאר איז מען ממשיך און מ'זאגט בין בגלגול זה בין בגלגול אחר. ווייל אפשר און די פריעדיגע גלגול איז ער געווען א מתנגד און דעמאלס האט אים געשטערט די פגיעה בכבודו און ער איז אים יעצט מוחל.

•

רבי מענדל פוטערפאס האט דערציילט, אז ס'האט אמאל געפרעגט א בחור פון תומכי תמימים וואס האט זיך געהאלטן פאר א עובד פון רבי אברהם בער פון האמיל (פון די גרויסע חסידים פון דער צמח צדק) וואס זאל ער טראכטען ווען ער גייט אין בית הכסא? (ר' אברהם בער האט געכאפט מיט וועם ער האט א עסק) האט ער אים געזאגט אז ער זאל טראכטען וואס ער טראכט ביים זאגען אין שמע ה' אחד.

•

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז איינמאל שבת האט ר' שלמה חיים קסלמן פארבראכט און אינמיטן איז אריינגעקומען א בחור וואס האט ערשט געענדיקט דאווענען און ער האט געזוכט חלות שלימות האט ר' שלמה חיים געזאגט אים: וואס זוכסטו? שלימות זוכסטו.

•

איינמאל האט ר' זלמן משה יצחקי¹ ארויסגעקומען פון יחידות מיט דער פריעדעקער רבי, האט מען אים געפרעגט: וואס האט דער רבי דיר געזאגט? האט ער געענפערט: איך האב געטראכט איין זאך: ווען וועט דער רבי אראפנעמן זיין הייליגער אויגען פון מיין חזירעשע פנים.

•

אין תומכי תמימים אטוואצק איז דער מצב מיט דער עסען געווען זייער שווער, און די בחורים האבן פשוט נישט געגעסן, איין מאל איז געקומען צום זאל דער משגיח מיט א טעלער פון עסען אין האנט, און האט אנגעהויבען זאגען: "אל תאמר בזו אני רוצה ובזה אין אני רוצה" און געגעסען דער גאנצער טעלער אין פראנט פון אלעמען.

•

ר' זושא וילימובסקי פלעגט זאגן אז פון דעם וואס יונה הנביא האט געזאגט "שאוני והטילוני"² ווייסן מיר אז יונה איז ניט געווען קיין חסיד, אויב דו ווייסט אז מ'דארף אריינשפרינגען איז שפרינג אריין - האט ר' זושא געזאגט.

•

ר' מענדל מרוזוב פלעגט זאגען אז וואס עלטער מ'ווערט ווערט מען נאך מער ישות'דיק, והא ראייה: מ'הויבט אן אלעמאל קרעכצין: איך איך.

•

1. נולד בשנת ה'תרל"ג בנעוועל שברוסיה, לאביו הרב דובער היצחקי, שם גם ספג את חינוכו החסידי. לאחר נישואיו, קבע את מגוריו בעיירה, והפך לאחד המשפיעים הבולטים בנוף החסידי, כאשר לפרנסתו עסק באותו מקצוע בו עסק אביו כשוחט ובודק.

ר' זלמן משה היה דמות מרכזית בנעוול בגלל אישיותו, התועדויותיו המפורסמות והשפעתו הכבירה. שגור היה בפיו, כי שוחט שתוי אסור לו לשחוט, אבל אם השוחט אינו אומר 'לחיים' בוודאי שאסור לו לשחוט, כי אינו ירא שמים... ר' זלמן משה היה נוהג להתוודע בכל ליל שישי כיוון שלמחרת לא שחט. כשר' זלמן משה התוודע, הוא אכן אמר 'לחיים' כהוגן, וכטוב לבו במשקה היה פיו מפיך מרגליות. כאשר הגיעה בתו הבכירה לפרקה, ביקש מהרבי הריי"צ לזכות לחתן 'תמים'. השיב לו הרבי: "בדרך לבית המטבחים, חשוב חסידות". מאז הקפיד ר' זלמן משה לחשוב חסידות בהליכתו, למרות שהיה זה בשעות הלילה האפלות, באדמה הבוצית של נעוול, כאשר ההליכה הייתה בגדר משימה שדרשה זהירות ותשומת לב רבה. הוא זכה לחתן 'תמים', הלא הוא הרב אברהם דריזין, לימים משפיע וממנהלי ישיבות 'תומכי תמימים' ברית המועצות ובארץ הקודש.

בשנת תרצ"ה עלה לארץ הקודש והתיישב בתל אביב.

בתחילת שנות ת"ש לקה ר' זלמן משה בשיתוק פיזי, וכח דיבורו נפגע. בעקבות זאת עבר לגור אצל בנו ר' שמואל היצחקי בתל אביב. ומשנת תש"י גר אצל חתנו, ר' אברהם מאיור, בכפר חב"ד. למרות שיתוקו, בעת התפילה היה דיבורו רגיל.

נפטר בתאריך ג' שבט ה'תשי"ב ונטמן בבית החיים הישן בצפת.

במכתב תנחומים לאחר פטירתו כתב עליו הרבי רז"מ זצ"ל.

2. יונה, א, י"ב.

איין מאל האבן צוויי בחורים געזען ווי ר' מענדל פוטערפאס זאגט ק"ש שעל המטה און ער שטעלט אפ אפען ווערטער "הריני מוחל לכל מי" און ער הערט ניט אוף וויינען, האבן די בחורים שפעטער אים געפרעגט: פארוואס האסטו אזוי פיל געוויינט? האט ר' מענדל געענפערט: איך האב געטראכט: ווער בין איך צו מוחל זיין די אנדערער.

•

איין מאל האט ר' שמואל לוויטין אריינגעקומען צו דער פריעדעקער רבי און געזאגט: מ'דארף לאזן ר' יצחק דוד (גראנער²) לערנען וועט ער אויסוואקסן זיין די גדול הדור, האט דער רבי גענפערט: יצחק דוד איז מיינע א עבד.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז איינמאל בא דער פריעדעקער רבינ'ס פארבריינגען, האט ער באמערקט אז די טיש איז געברעכין, און דער רבי (אונעדע רבי) האט געלייגט די פוס אונטערן טיש אז ס'זאל ניט פאלין, און אזוי האט עס געבליבען שטייען די גאנצע פארבריינגען, נאך דער פארבריינגען אז דער רבי האט אופגעשטייט האט דער גאנצע טיש געפאלן.

3. נולד בשנת תרפ"ו לאביו הרב אברהם ישעיה גרונר ולאמו הרבנית מנוחה רחל שהייתה מצאצאי אדמו"ר הזקן והרבנית מנוחה רחל. היה חבר במשלחת חב"ד בג'וינט והרבנית מנוחה רחל. היה חבר במשלחת חב"ד בג'וינט. בהגיעו לפרקו התחתן עם בתו של הרב חיים צבי קוניקוב. בתש"ד מונה לראש ישיבת אחי תמימים רוטשטר ובכ"ג במנחם אב שנת תש"ה, עם היווסדה של ישיבת "אחי תמימים" בפראווידנס הוא התמנה לראש הישיבה שם. בשנת תשי"ח נשלח על ידי הרבי לאוסטרליה והקים שם מעצמה של מוסדות ופעילות. בשנותיו האחרונות סבל ממספר מחלות קשות ואת מקומו מילא חתנו הרב צבי טלזנר. נפטר ביום שני ד' בתמוז שנת תשס"ח בבוקר, בהיותו בן שמונים ושתיים. מנוחתו כבוד בירושלים.

גוים

בשעת מיין זיידע ר' בנימין קלאק איז געקומען קיין אמעריקע האט ער געפונען ארבעט אין א מאנטל פארבריק, און ס'גווען דארט א גוי א אנטישימט וואס האט אים אסאך צרות געמאכט, זייענדיק א סקרעווערע חסיד האט ער געגאנגען צו דער סקווערער רבי¹ און האט מיט אים באטיילגט אין זיין צרות, זאגט אים דער סקווערער רבי: וואס איז זיין נאמען? "מיטשל" - זאגט מיין זיידע, - און ער'ס א איד צי א גוי? פרעגט דער סקווערער רבי -, א גוי זאגט מיין זיידע, זאגט אים דער סקווערער רבי: אויב אזוי זאל מיטשל פארברענט ווערן, דעם נעקסטן טאג איז ער געקומען צום ארבעט און ער הערט אז נעכטן איז דער "מיטשל" געווען אין א קאר "עקסידענט", דער גאנצע קאר איז געפלאצט און ער האט פארברענט געווארן לעבעדיקערהייט.

.

אינמאל ווען ר' לוי יצחק פון בארדיטשעוו האט געדאווענט פארן עמוד, ווען ער האט זיך געשטעלט זאגן ברכות האט ער פארפעלט די ברכה "שלא עשני גוי", ווען ער האט געענדיגט די ברכות איז צוגעקומען צו אים א פשוטער איד און האט אים געזאגט, "רבי, איר האט אויסגעלאזט א ברכה, די ברכה פון שלא עשני גוי האט איר נישט געזאגט" האט אים ר' לוי יצחק געזאגט, איך האב שוין די ברכה געזאגט ווען איך בין אויפגעשטאנען, היינט אינדערפרי ווען איך בין אויפגעשטאנען, האט מיר דער ס-מ אריינגעברענגט אין א ביטערניש אזוי ווי איך בין דער ערגסטער מענטש פון די גאנצע וועלט, איך בין שוין

1. ר' יעקב יוסף טווערסקי, נולד בשנת ה'תרנ"ט לאביו רבי דוד טברסקי מסקווירא ולאמו, בתו של ר' אליקים געץ בעיר סקווירא באוקראינה. התחתן עם טראני, בתו של רבי פנחס טברסקי ("מאוסטיליה") בב' באדר ה'תרפ"ה. לאחר החתונה חי במשך שנתיים בכלזא אצל חותנו (שעדיין התגורר אצל חותנו האדמו"ר רבי ישכר דוב מבעלזא) ("מאוסטיליה") בב' באדר ה'תרפ"ה. לאחר החתונה חי במשך שנתיים בכלזא אצל חותנו (שעדיין התגורר אצל חותנו האדמו"ר רבי ישכר דוב מבעלזא). לאחר החתונה חי במשך שנתיים בכלזא אצל חותנו (שעדיין התגורר אצל חותנו האדמו"ר רבי ישכר דוב מבעלזא).

בשנת ה'תרפ"ז לאחר מות אביו, מונה לאדמו"ר חסידות סקווירא בעיר קאלאראש שברומניה. בשנת ה'תרצ"ד עבר לגור בעיר יאשי וניצל עם משפחתו מהפוגרום שנערך ביהודי העיר בשנת ה'תש"א. לאחר מלחמת העולם השנייה עבר לעיר בוקרשט ובשנת ה'תש"ח עבר לארצות הברית. התגורר בברוקלין פארק ולאחר שנתיים עבר לשכונת ויליאמסבורג שבברוקלין, ניו יורק, שם התגורר בשדרת דפורד. בשנת ה'תשי"ז ייסד את עיריית ניו סקוויר בניו יורק, על מנת ליצור מקום מגורים הולם עבור חסידיו. נפטר בשנת ה'תשכ"ח.

גארנישט ווערט, און איך וועל שוין קיינמאל נישט מצליח זיין אין מיין לעבן, און איך האב נישט געהאט מיט וואס זיך מחיה צו זיין, האב איך געגעבן א טאנץ און געמאכט די ברכה "שלא עשני גוי", אז ווי נאר איך זאל זיין אבער א גוי בין איך נישט, און מיט דעם האב איך זיך מחיה געווען, און דערפאר האב איך יעצט אויסגעלאזט די ברכה.

.

איינמאל האט ר' מנחם גערליצקי² געזאגט א מעשה פון רבי'ן אין פראנט פון א קבוצה פון אידן אין א מושב זקנים, אז ער האט געענדיקט האט איינער א אלטער געקומען צו ר' מנחם און אים געזאגט: דו רעסטט אויף דער רבי אזוי הויך, לאמיר דיר זאגן א מעשה וואס איז געטראפן מיט מיר און דער רבי, איך האב א זון וואס האט געוואלט חתונה האבן מיט א גויה, האב איך געקומען צום רבי'ן אויף דאלארין און איך האב געזאגט דער רבי מיין פראבלעם, האט דער רבי געזאגט: אלץ וועט זיין בסדר, און צום סוף האט מיין זון געהאט חתונה מיט איר, האט ר' מנחם געוואוסט אז יש דברים בגו האט ער געפרעגט דער איד: און דיין ווייב איז א איד: האט דער איד געענפערט: זיכער זי איז דורכגעגאנגען גיור מיט דער און דער רפורמישער "רב" האט ר' מנחם גלייך פארשטאנען וואס דער רבי האט דא געמיינט, און ער האט מסביר געווען דער איד אז זיין זון איז אויכעט א גוי האט ער געזאגט: אה! יעצט פארשטיי איך פארוואס יעדער מאל מ'איז געקראגן האט זי געשאלטן

2. נולד במאנטרעאל בשנת תשט"ז לאביו הרב משה אליהו גרליצקי שהיה משפיע וגבאי בקהילת חב"ד המקומית, ולאמו מרת חנה עטקא שהיה משפיע וגבאי בקהילת חב"ד המקומית, ולאמו מרת חנה עטקא.

בצעירותו למד בישיבת תומכי תמימים מאנטרעאל, ובישיבה המרכזית ב-770. ובהמשך שימש בשנת תשל"ח כשליח בישיבת 'אור אלחנן - חב"ד' בלוס אנג'לס שבקליפורניה.

לאחר נישואיו בשנת תשמ"א עם רעייתו אסתר מלכה בת ר' מרדכי צבי גרינוולד, קיבל בשנת תשמ"ג את ניהול כולל תפארת זקנים לוי יצחק וחכמת נשים.

עם הודעתו של הרבי על תקנת לימוד הרמב"ם היומי, הקים שיעור קבוע בכל ערב (כולל שבת ומועדים) של לימוד שלושה פרקים רמב"ם היומי (השיעור קיים עד היום הזה) בהתחלה התחיל בעידוד של הרבי לערוך סיומי הרמב"ם רק על ספר שלם.

בחג השבועות תשמ"ט הייתה התוועדות פתאומית בה ביקש הרבי שיערכו סיומי הרמב"ם גם על סיומי הלכות, את הארגון של הסיומים נתן לו אז הרבי (והרבי אף התבטא עליו שהוא איש מסודר). מאז ואילך מארגן הרב גרליצקי את סיומי הרמב"ם בסעווען סווענטי באופן קבוע על כל הלכות. משבועות תשמ"ט עד שבת פרשת ויקהל תשנ"ב היה נותן לו הרבי בכל שבת בקבוק משקה עבור ההתוועדויות שנערכו בקשר עם סיומי הרמב"ם, והוא מחזיק אותם תחת ידו באוסף מיוחד.

בנוסף, מארגן הרב גרליצקי מדי שנה את סיומי המסכתות בתשעת הימים ב-770 לאחר תפילת ערבית, כפי הוראתו של הרב.

בשנת תשמ"ז נבחר לראשונה לשמש כגבאי 770 ומאז נבחר פעמים רבות להמשיך ולשמש בתפקיד זה. בבחירות האחרונות שנערכו בחודש תמוז תש"ע נבחר פעם נוספת כשהוא מקבל את מספר הקולות הרב ביותר מבין המועמדים הנוספים.

מיר: דו שמוציקער איד.

ר' יצחק מאיר גוראריה³ דערציילט, אז איינמאל איז ער געווען אויף יחידות, האט ער געפרעגט דעם רבי'ן: אויב דער גאנצער וועלט איז באשאפן געווארן בשביל ישראל⁴ איז פארוואס האט דער אויבערשטער באשאפן די גאנצער טשיינע מיט זייערע מיליאנע מענטשען? האט דער רבי געענפערט: עפען דיין רעקל, האט ער געעפענט און דער רבי האט אים באוויזן וואו סשטייט: געמאכט אין טשיינע.

אז דער רבי האט געגאנגען פון שטוב צו זיבן זיבציק פלעגט דער רבי זאגן צו די מיילמאן "גוד מארנינג" און צו די אידישע שכן (ניט א חסיד) פלעגט דער רבי בויען די קאפ, האט ער אמאל געפרעגט דער רבי: ווי איז עס אז צו די גוי זאגסטו שלום עליכם און צו מיר גיבסטו נאר א בויג פון די קאפ? האט דער רבי געענפערט: צו א גוי בוקט מען ניט.

3. נולד בקראון הייטס בי"ח טבת תש"א לאביו הרב שניאור זלמן גוראריה. אימו חווה, הייתה בתו של האדמו"ר מקופשטיץ.

את שנות ילדותו ובחרותו עשה במחיצת רבותינו נשיאינו בחצר ליובאוויטש שב-770, ובשנת תש"כ נשלח על ידי הרבי לישיבת תומכי תמימים מאנטרעאל לשמש כאחד מ"קני המנורה" שיעניקו חיווק לאוירה הלימודית בישיבה. בשנת תשכ"ב, נשלח לשנה נוספת של שליחות, כשהפעם הרבי מכוון את דרכו לארץ הקודש לישיבת תומכי תמימים לוד.

בתקופת בחרותו, זכה להדרכה מפורטת וליווי רוחני צמוד בנוגע לקשיים שעמדו בפניו בעבודת ה', והרבי הקדיש זמן רב לענות לו על שאלותיו במכתבים וביחידויות ואף הגיה את עלי ההגהה שרשם לעצמו ממה ששמע מהרבי בעת היחידות.

בי"א אדר תשכ"ד נשא את רעייתו חנה רבקה, בתו של הרב מרדכי דוב אלטיין ולאחר נישואיו נכנס ללמוד בכולל האברכים שתחת הנהלת מזכירות הרבי. באמצע שנת הלימודים קיבל הצעה לעבור לכהן כמשפיע בישיבת תומכי תמימים מאנטרעאל, ולאחר אישורו של הרבי, עקר לשם יחד עם זוגתו והתמנה כמשפיע ראשי, כשהוא מקפיד לדווח לרבי על התקדמותם הרוחנית של תלמידיו ומושפעיו. במשך שנים רבות, החזיק בקביעות להכניס לרבי את הלולבים והדסים והערבות בערב חג הסוכות, על מנת שהרבי יבחר את הטובים ביותר לארבעת המינים שלו. קביעות זו נמשכה גם כאשר עסק בתפקידו כמשפיע במאנטרעאל.

למרות שאביו רצה לשלם לו את משכורתו, על מנת להקל על העול הכספי של הנהלת הישיבה במאנטרעאל, הרבי הורה לו להמשיך לקבל משכורת מהנהלת הישיבה מכיון שאדם צריך לקבל כסף באופן של עמל ולא באופן של מתנת חינם.

4. ראה תנחומא (באבנר) בראשית ג. ועד"ז ביל"ש עה"פ (רמז ב). מדרש לקח טוב עה"פ.

גאווה

ר' ישראל פרידמן דערציילט אז א מתנגד זאגט: דו קענסט לערנען און איך קען בעסער, א חסיד זאגט: איך קען ניט לערנען, און דו קען נאך מער ניט.

•

רבי מענדל פוטערפאס האט דערציילט אז פורים תרפ"ו ביים פארברענגען ביי דער פרידעקער רבי איז געווען דארט א חסיד מיט די נאמען ר' אברהם בארצונער פון האמיל, אינמיטן די פארברענגן רופט זיך אן ר' אברהם צום רבי, אז ער זאל מצליח זיין ארויס גיין פון רוסלאנד קיין ארץ ישראל, האט אים די רבי גענטפערט מיט די באוואוסטע פתגם פונעם צמח צדק "מאך דא ארץ ישראל", האט ר' אברהם געפרעגט ווי אזוי מאכט מען עס? האט אים די רבי געווינקן מיט זיין האנט ער זאל אריין קומען צו זיין צימער אויף יחידות, און טאקע נאך פורים איז ער אריין צו יחידות צום רבי'ן, און תיכף נאך דעם איז גלייך א'היים געפארן קיין האמיל.

ס'איז דורך א'פאר יאר, און יאר תרפ"ט האט זיך פארמאכט די לויבאוויטשער ישיבה און די שטאט קרעמענטשוק דורך די רעגירונג, האט מען אפגעמאכט אז א יעדע עלטערע בחור זאל מיט נעמען מיט זיך צען אינגערע בחורים און א'געוויסע חסיד וועט זיין ממונה אויף זייערע עסען שלאפן לערנען.

רבי מענדל וואס איז געווען פון די עלטערע בחורים, איז אנגעקומען מיט א קבוצה בחורים קיין האמיל, און די אחראי אויף זיי איז געווען ר' אברהם בארצונער, ר' אברהם האט זיי ערלעדיגט עסען שלאפן פאר יעדע בחור באזונדער, אבער געלערנט האבן זיין און שוהל, רבי מענדל אליין האט גענעכטיגט ביי ר' אברהם'ס הויז.

במשך הזמן איז געווארן א שטארקע קשר צווישן ר' אברהם מיט רבי מענדל, און ר' אברהם האט אים געטרויט צו פארציילן פרעזענליכע זאכן וואס ער האט קיינעם נישט פארציילט.

אמאל ביי א עת רצון האט רבי מענדל אים געפרעגט וואס האט דיך די רבי געזאגט ביי יענער יחידות נאך פורים און יאר תרפ"ו, האט אים ר' אברהם גענטפערט "די רבי האט מיר געהייסן פאסטן תענית הפסקה דריי טעג נאכאנאנד, פון נאך שבת ביז דינסטאג ביינאכט, און

דעמאלטס פאר איך פאסט אויס, זאל איך ארויף גיין אויפן בימה אין די שוהל פון האמיל, און איך זאל מיך אויסרעדן אלץ וואס ליגט מיר אויף מיין הארץ, און דעמאלטס וועלן זיך צונויפקומען א פאר אונגעלייט און זאלסט אנהייבען זאגן וואס מ'דארפט.

וכך הוה, נאך די תענית הפסקה בין איך ארויף אויף די בימה, און איך האב מיר אויסגערעדט זאגענדיג פארן גאנצע עולם: מ'וואלט אייך אפשר געקענט פארשטיין אז איר זענט מחלל שבת חלילה בלית ברירה, איר מוזט א'היים ברענגען פרנסה, אז נישט קען מען אויסגיין פאר הונגער ל"ע.

אבער ווי קענט איר שיקן אייערע קינדער אין די קאמאניסטישע שקאלעס, איר זענט דאך מגדל אייערע קינדער צו שמד רח"ל, ס'וועט דאך נישט איבער בלייבן פון ענק אפילו א קדיש, אויף דעם דארף מען בפועל זיך מוסר נפש זיין, יהרג ועל יעבור.

די גבאים פון שוהל זענען צו געקומען צו מיר, און גוט אנגעשייגעצט און מיר בכח אראפ גענומען פון די בימה, נאך אזא דרשה איז בדוק און מנוסה אז די קאמאניסטען וועלן פארמאכן די שוהל, אבער איך האב מיינס אפגעזאגט, און אפאר אינגעלייט האבן זיך ארום געקליבן נעבען מיר, און אזוי האט מען אנגעהויבן צו ארבעטן, געפענט א'חדר פאר די קינדער, מ'האט געלערנט שולחן ערוך, עין יעקב, און אפילו "תניא" אויכעט.

ר'אברהם איז געווען א פשוט'ער בעל כשרון, ער האט קוים פארשטאנען די משניות וואס ער האט געלערנט, אבער צו זיין תניא שיעור זענען געקומען אפילו די גרויסע לומדים פון שטאט, ווייל די אמת האט ארויס געשיינט פון אים.

רוב טאג איז ר' אברהם ארום געגאנגען קלייבן געלט פאר די לויבאוויטשער ישיבה, ווי מ'זאגט אין לויבאוויטש "מקבץ גשמיות וזורע רוחניות", ער האט פארשפרייט אידישקייט און חסידות, מיט מסירות נפש ממש אויף יעדע טריט און שריט, און די פרייע מינוט זיינע איז ער געזעצן און געלערנט פרקים משניות מיט אנדערע לימודים, ער האט קוים געגעסען אפאר רעפטליך ברויט כדי דערהאלטן זיין חיות.

די קריאת שמע שעל המטה זיינע האט גענומען ארום צוויי שעה יעדע נאכט, און געמאכט א'חשבון נפש מיט דמעות שלישי, און חרטה געהאט אויף זיינע עבירות משך די טאג.

האט אים רבי מענדל אמאל געפרעגט פארוואס זענט איר אזוי פארביטערט? דיין גאנצע לעבן איז הייליג פאר ישיבת "תומכ תמימים", און אויף האלטן אידישקייט מיט מסירת נפש, און אויך און אייער פרייע צייט גייט איר נישט קיין איין מינוט לבטלה, וואס איז דא צו זיין אזוי ביטער און ווייניען ווען מ'מאכט א חשבון נפש.

האט מיך רבי אברהם גענטפערט הויעך מיט א'ווייטאג, "יע, יע, מ'טוט מ'טוט, אבער עס שמעקט דאך, עס שמעקט דאך, (פון גאווה ישות און זיך מחזיק טובה זיין).

.

איין מאל האט א גרויסע רב געפארן אין א קאר און דער פירער איז געגאנגען צו שנעל, האבן דער פאליציי זיי אופגעהערט און האט געוואלט זיי געבן א טיקעט, האט דער פירער געזאגט צו דער פאליציי: דו ווייסט ווער זיצט דא? דאס איז די יושב ראש פון אגודת הרבנים פון גאנץ ארה"ב, האט ער פלוצלינג געהערט פון אהינטער: און קאנאדא (און ער האט דערנאך געזאגט: מ'טאר נישט לייגן צו דער פאליציי).

.

אמאל האט מען געפרעגט ביי דער אור שמח¹ ווער קען בעסער לערנען אים צי דער ראגעטשאווער²? האט ער געענפערט: אויב איך זאג עם בין איך

1. ר' מאיר שמחה הכהן, נולד בעיר בוטרימוניס באזור וילנה בליטא לרב שמשון קלונימוס הכהן ולאסנת. והתפרסם כגאון מצעירותו. אחרי חתונתו ישב בבאליסטוק אצל חמיו. אשתו פרנסה אותו במסחר והוא ישב ועסק בתורה שנים רבות יחד עם ידידו רבי יוסף זונדל הוטנר. בבאליסטוק התקרב גם לרב המקומי, רבי יום טוב ליפמן הלפרין שקירב אותו ולמד עמו בחברותא. כך למד גם עם הרב יצחק ליב גרוסברג, מחבר "שי למורא".

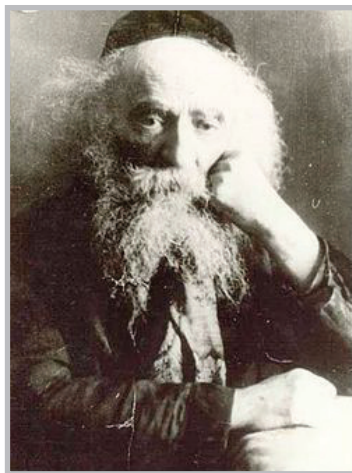
2. ר' יוסף רזין, נולד בעיר ראגאצ'וב בבלארוס לפישל רוזין, שהיה חסיד חב"ד קאפוסט. בגיל בר מצווה הביאו אביו לרבי יוסף דב (יושע בער) סולובייצ'יק שהיה אז רבה של סלוצק, והרוגוצ'ובר נשאר שם ללמוד כשנה עם בנו רבי חיים סולובייצ'יק.

בגיל 18 נישא ככל הנראה לפעריל, בתו של הרב משה יהודא גארפינקל מוורשה. היא נפטרה בשנת תרפ"א ונקברה בוורשה. מספר שנים לאחר החתונה נפטרה אשתו והוא נישא לאחותה, רבקה. לאחר נישואיו עבר לשקלוב ולמד אצל המהרי"ל דיסקין ובשנת ה'תרמ"ט מונה על ידי רבי שלמה זלמן שניאורסון, האדמו"ר מקאפוסט (נכדו של ה"צמח צדק") לרב עדת חסידי חב"ד-קאפוסט בדווינסק (רב המתנגדים בעיירה היה רבי מאיר שמחה הכהן). במלחמת העולם הראשונה עבר לפטרבורג, ואחר כך שב לדווינסק.

בשנת תרצ"ו, בגיל 78, עקב מחלת כליות קשה, נסע לווינה לשם ביצוע ניתוח אולם נפטר שם בי"א באדר תרצ"ו והובא לקבורה בבית הקברות בדווינסק כיום כונסו קברי הרבנים לקבר אחים בפאתי בית הקברות הנוצרי, הרב רוזין נקבר משמאל לעמיתו האור שמח, ולצדו ממש נקברו ספרי תורה וכתבי גניזה.

הותיר אחריו שתי בנות: רחל, אשת הרב ישראל אבא ציטרון, רבה השני של פתח תקווה אשר נסתפה בשואה עם יתר יהודי דווינסק; וחנה, אשת הרב אבא דוד גולדפייך, רב העיר מוסקבה, אשר ככל הנראה,

א שקרן, אויב איך זאג מיר בין איך א בעל גאווה, אז דער ראגעטשאווער האט דאס געהערט האט ער געזאגט: ער'ס סיי א שקר'ן און א בעל גאווה.

הראגאטשאווער

איין מאל האט א בחור געשריבן א גאנצע שאלה צו דער ראגאטשאווער, האט דער ראגעטשאווער צוריק געשריבן א גאנצע תשובה פון מראה מקומות, האט דער בחור ארומגעגאנגאן בארימען זיך אז ער האט געקראגען א תשובה פון דער ראגאטשווער, אז איינער האט געליינט די תשובה האט

ער געזען אז ס'איז די אלע מ"מ אין ש"ס וואס ס'וועט דערמאנט רפת בקר.

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז איינמאל האט מען געליינט אין שול דער שיטקל אין מגילה "למי יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני³" האט א חסיד אויסגעזאגט: פע! קליפה.

נספתה גם היא יחד עם ילדיה בשואה.

3. אסתר, ו' 1.

גידול הזקן

אין איינע פון די ערשטע יארן פון די נשיאות האט דער רבין געבעטן בי א חסיד אז ער זאל פראוויין פועל זיין אויף א חסיד ער זאל וואקסן א בארד, אבער דער רבי האט צוגעלייגט אז ער זאל ניט זאגן אז ס'בשמו, האט דער חסיד געגאנגען פראוויין אבער ס'האט גארניט גערוקט, איין טאג האט ער מחליט געווען אז ס'ניטא קיין ברירה ער דארף אים זאגן אז דאס קומט פון דער רבי, ווען דער חסיד האט דאס געהערט האט ער געזאגט: אויב דער רבי הייסט וועט איך פאלגין, און ער האט טאקע געוואקסן די בארד, אז ער איז געקומען צום רבי'ן, האט ער געזאגט אז ער האט טאקע מסכים געווען אבער ער האט געזאגט עס בשמו פון דער רבי, האט דער רבי געזאגט: איך האט געוואלט אז ער זאל וואקסן זיין בארד יעצט וואקסט ער מיין בארד.

•

א תלמיד אין איינע פון די ישיבות אין ירושלים האָט באַשלאָסן צו וואַקסן א בארד, אָבער זיינע עלטערן האָבן אים געשטופט צו דאס ניט טאן, טענהנדיק אז א בארד איז נישט קיין שיינע זאך, און אז זי איז ענלעך צו "היפּיס". דער יונגער מאן וואס האט דעמאלט באזוכט דעם רבי'ן, האט דערציילט דעם רבי'ן זיינע דילעמעס און טענות פון זיינע עלטערן און געפרעגט אן עצה. דער רבי האט געענטפערט אז איינע פון די מעלות פון די אידן אין מצרים איז אז זיי האבן נישט געטוישט זייער נאמען, צונג און קליידונג. דאָס קען מען אויך לערנען פון די "היפּיס", וואָס האָבן זייער אייגענע קליידער און שפּראַך¹.

•

יאר האט ר' לוי יצחק פריידען מחליט געווען וואקסן די בארד, אז ער האט געקומען צום רבי'ן האט דער רבי גארניט געזאגט וועגן דעם, און האט בכלל ניט מתייחס געווען צו דער גאנצע זאך, אז ער האט געקומען דער צווייטע יאר האט דער רבי געגעבן אים א גרויסע שמייכל, און אים געדאנקט פארן בארד, האט ר' פריידען שפעטער געזאגט אז באמת איז דער ערשטע מאל וואס ער איז געקומען האט ער ניט געווען זיכער אויב ער וועט האלטן די בארד, נאר די צווייטע מאל האט ער שוין מחליט געווען לאזן די בארד, און דוקא דאן האט דער רבי אים אפגעדאנקט.

1. "דהיינו שאדרבה יש ללמוד מה"היפּיס".

גאולה

איין מאל איז א איד אריין אין שול און ער זעט ווי דער ארון קודש איז אפען און ס'שטייט דארט א פשוט'ע כפרי און וויינט אויס: אויבערשטער! איך שעם זיך פארן פריץ, אויבערשטער! איך שעם זיך פאר'ן פריץ, האט ער אים געפרעגט: וואס הייסט דו שעמט פאר'ן פריץ, א איד דארף ניט שעמען פאר קיינער, האט ער געענפערט: לעצטע יאר האב איך געזאגט דער פריץ אז לשנה הבאה בירושלים, וועט איך דיר במילא קענען באצאלען, וואס וועל איך עם זאגען דער יאר דעם זעלבען זאך.

(געהערט פון מיין טאטע בשם זיין טאטע ר' זושא וילימובסקי)

•

ר' ישראל רוזנפלד דערציילט אז איינמאל האט דער רבי געשריבן צו אים בכת"ק: מקוים אנו בתוך כלל בני ישראל ומצפים בכל יום שיבוא משיח צדקנו. באיזה מקום ימצא את פלוני? ובהכנות לאיזה עניין? ובאיזה מעמד ומצב? ובאיזה מחלקה של צבאות המשיח יהיה מתאים להכניס אותו? והכנה ליום טוב הרי נעשית בערב יום טוב.

•

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז ס'געקומען אריין איינמאל צום רבי'ן א וועלטישער איד (אבער א געלערנטער) און האט געזאגט צום רבי'ן אז ער האט געזען אין א קבלה ספר אז אין תשכ"א¹ וועט משיח קומען, האט דער רבי אים געענפערט: אז איד וואס ליינט די צייטונגען און קוקט אויף טעלוועזין וועט תשובה טאן (הכוונה היתה עליו כמובן), דאן וועט משיח קומען.

•

ר' יקותיאל פלדמן דערציילט, אז איינמאל איז א יונגערמאן געקומען צוזאמען מיט'ן שווער צו דער רביצין אין שטוב, און מ'האט געשמוזט, פולצולונג אינמיטן דער רייד האט דער רביצין געקערט צו דער יונגערמאן און האט אים געזאגט: וואס טראכסטו, דו קענסט פועל זיין בריינגען משיח'ן.

•

ר' יצחק דוד גראנער האט דערציילט, אז איינמאל אין תשנ"ג האט דער

1. שנת הסיפור.

רבי ארויסגעקומען צו די בעלקאני, און ער האט געשטאנען לעבן ר' וואלף גרינגלאס², נאך דעם וואס דער רבי איז אוועקגעגאנגען, האט ר' וואלף צו אים

2. הרב גרינגלס נולד בשנת תרע"ז למשפחת חסידי אלכסנדר בפולין. בשנת תרצ"ה שלח אדמו"ר הרי"צ ללודז' את סידור הבעל שם טוב, בכדי להראותו למי שייתן תרומה מכובדת לשיבת תומכי תמימים בעיר. אדמו"ר הרי"צ התנה את חשיפת הסידור בשני תנאים: 1. הליכה קודם למקווה. 2. שהאנשים עצמם לא יגעו בסידור, רק אחד מנאמני הרב שניאור זלמן שניאורסון (מוויעליז, לודז') יפדף בסידור, לעיני המתעניין. מי שנבחר להראות את הסידור לאנשים היה הרב גרינגלס, כפי שסיפר לאחר שנים רבות "זכיתי להיות אז מהמראים את הסידור במשך כשתי שבועות". בהזדמנות אחרת סיפר ש"זכרתי בו מתחילתו ועד סופו וראיתי את כל החידושים שבו. בשנת תרצ"ט, עם פרוץ מלחמת העולם השנייה, נאלצו תלמידי הישיבה לברוח מהמקום והם מינו את הרב גרינגלס יחד עם הרב שמואל דוד רייטשיק, שיהיו שלוחי הישיבה לקבל ברכת פרידה מאדמו"ר הרי"צ. חלק מתלמידי הישיבה הצליחו להבריח את הגבול לליטא, שם פתחו הפליטים את הישיבה מחדש.

היה מקבל מהרב שניאור זלמן שניאורסון (מוויעליז, לודז'). ממנו גם למד הרבה קבלה. בעקבות מלחמת העולם השנייה נסגרה הישיבה בלודז', והרב גרינגלס עבר ללמוד בישיבת תומכי תמימים שנחיא. לאחר תקופה עבר לשיבת תומכי תמימים אטווצק.

הרב גרינגלס, היה אדם שהקריין שמחה על סביבתו. פעם קיבל מכתב מאדמו"ר הרי"צ, בו הוא גינה את הליצנות והסביר כיצד ניתן לנצל את השמחה לקדושה. אדמו"ר הרי"צ מאוד קירב את הרב גרינגלס ובאחד המכתבים אף כינה אותו בתואר "תלמידי". הרב גרינגלס שמאוד ייקר את המכתב הזה, ביקש בצוואתו שיניחו לו את המכתב בידו הימנית לאחר הסתלקותו. כשלמד באטווצק, הגיע פעם אדמו"ר הרי"צ לביקור בישיבה ולפני שעזב, הלכו התלמידים ללוותו. לפני שיצא ברח אדמו"ר הרי"צ את התלמידים ואמר להם: "תמימים! זוטרי דאית בכו מחיה מתים!" ברוך ומצאו שהרב גרינגלס היה הקטן שבחבורה.

נשלח על ידי אדמו"ר הרי"צ למאנטרעאל שם הקים את ישיבת תומכי תמימים מאנטרעאל ובית כנסת חב"ד מאנטרעאל.

במשך שנים שימש כמשפיע במאנטרעאל ולימד אלפי בחורים. בדרכו המיוחדת הינך בחורים רבים לתורה ויראת שמיים. אחת מהתבטאויותיו המפורסמות היא: לעולם לא "ירדתי" על בחור. רק העלתי אותו..."

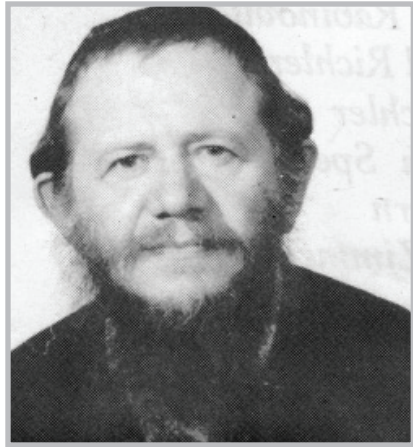
הרבי סמך עליו מאד, וביחד עם ר' יהודה לייב גרונר הטיל עליו לערוך את ספר המנהגים - חב"ד. הרב גרינגלס ערך את הקובץ "לקוטי דינים ומנהגים" שהופיע בתשי"א תחת הגהתו של הרבי. בשנות הו"ד שמו הרב גרינגלס על קשר מכתבים צמוד עם המקובל הרב שלמה אליעזר מרגליות מירושלים. הרבי העביר לרב מרגליות מסרים רבים דרך הרב גרינגלס, בין היתר בנושא שאלת ההצבעה בבחירות באה"ק.

הרבי ביקש מספר פעמים מהרב גרינגלס שיעלה על הכתב סיפורים וזכרונות ששמע מהחסידים באטווצק ועוד. בשנותיו האחרונות ערכו תלמידיו ספר "ליקוטי סיפורי התועדויות", גדוש בסיפורים וזכרונות שעל חלקם עבר ותיקן בעצמו. לפועל הופיע הספר אחר פטירתו, בתחילת שנת תשע"ב. ידיעתו הרחבה בקבלה הייתה לשם דבר, בעקבות לכך זכה שהרבי (בהתועדות שמחת בית השואבה תשי"ח) יכנה אותו "מונטריאלער מקובל".

לרב גרינגלאס ישנה ספריית ענק, וממכתבי הרבי אליו עולה כי "השאל" לרבי ספרים רבים. לאחר כ"ז אדר תשנ"ב התמסר הרב גרינגלאס לתפילות ולפעולות להחשת הגאולה השלימה ברפואתו של הרבי, תוך שהוא עוזב באופן זמני את תפקידו בישיבה. רק לאחר ג' תמוז תשנ"ד שב ללמד ולהדריך את תלמידי הישיבה, תוך שהוא חוזר ומדגיש את האמונה השלימה ברבי ובנצחיות דברי קדשו. בשנת תשס"ו נפל במהלך תפילה בבית הכנסת שייסד, הוא עבר מספר ניתוחים, והחלים. כעבור שנה חלה בדלקת ריאות, ומאז לא שב לאיתנו.

כ"ב בטבת תשע"א נפטר, ונטמן בחלקת חב"ד במאנטרעאל, קנדה. על מצבתו מופיע צילום כתי"ק של הרבי אודותיו: הרה"ח משפיע בתו"ת התמים.

געקערט און געזאגט מיט אויגען
פול מיט טרערן: יצחק דוד, איך
זאג דיר, עס וועט פארלויטערין,
עס וועט פארלויטערן.

הרב גרינגלס בצעירותו

ר' אברהם יצחק שמטוב האט
דערציילט אז ס'געווען איינער
פון די יארן וואס דער רבי האט
געקומען צו קאמפ און דער רבי
האט גערעט א שיחה וועגן ביאת
המשיח, אז קעמפ האט געענדיקט
האט איינער פון די קינדער
(וואס איז ניט געקומען פון א

ליובאוויטשער משפחה) געזאגט צו דער טאטע: טאטע דער ליובאוויטשער
רבי האט געקומען צו קעמפ צו אונז באזוכען, האט דער טאטע געפרעגט
זיין זון: און וואס האט ער גערעט? האט דער קינד געזאגט: ער האט געזאגט
אז משיח וועט באלד קומען, האט דער טאטע געזאגט: דאס איז וואס איך
זאג דיר אלעמאל! האט דער קינד געזאגט: יע טאטע ריכטיג, אבער ער האט
דאס געזאגט מיט א אמת.

דקדוק

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז ווען ער איז געווען א בחור אין 770 האט דער רבי געהייסן ר' מאטל שוסטערמאן! אז איין מאל א וואך זאל ער געבן א שיעור אין דקדוק, און דער רבי האט אים געזאגט: ס'א שאד וואס איך האב דאס ניט געקענט לערנען ווען איך האב געווען א בחור.

.

איין מאל איז געקומען צו די אלטער רבי איינע פון די חבריא קדישא פון דער בעש"ט, אז ער האט געהערט דער קריאת התורה פון דער רבי האט ער געזאגט: ער איז כולו למעלה, און צוזאמען דערמיט האט ער ניט געפעלט קיין איין תג.

.

אן ענדעליכער מעשה: איין מאל איז געקומען צו דער אלטער רבי איינע פון די מקובלי ארץ ישראל, אז ער האט געהערט דער רבי'ס קריאה האט ער געזאגט: ער איז מכוון צו די אלע כוונות פון דער רמ"ק² און דער

1. נולד בעיירה החסידית ז'לובין בערב ראש חודש אלול בשנת תרע"ד. בשנת הארבע-עשרה לחייו למד דקדוק וקריאה בתורה. התחנך בישיבות המחתריות של תומכי תמימים תחת רדיפות הקומוניסטים בניהולו של הרב החסיד משה אקסלרוד. בשנת הארבע-עשרה לחייו למד דקדוק וקריאה בתורה. התחנך בישיבות המחתריות של תומכי תמימים תחת רדיפות הקומוניסטים בניהולו של הרב החסיד משה אקסלרוד.

לאחר מלחמת העולם השנייה יצא מרוסיה יחד עם משפחתו והשתקע בשכונת קראון הייטס, שם עסק בהדפסת ספרי רבותינו נשיאנו בדפוס עזרא שהקים. על ספרים אלו מופיע בהוראת הרבי שמו (בעמוד הדפוס) 'מרדכי בן רחל'.

בנוסף היה מוסר מידי שבוע שיעור בדקדוק ובקריאת התורה לבחורים שבישיבת תומכי תמימים המרכזית ביוזמת ראש הישיבה הרב מרדכי מענטליק. נפטר ביום שני כ"ב אייר תשנ"ה.

2. ר' משה קורדבה, נולד בשנת רפ"ב (1522) לרבי יעקב. מקום לידתו אינו ידוע, אך שם משפחתו מעיד על כך שמוצא משפחתו מהעיר קורדובה בספרד.

עם הגעתו של האר"י לצפת הפך הרמ"ק לרבו במשך תקופה קצרה עד לפטירתו של הרמ"ק בכ"ג תמוז ה'ש"ל (1570). עם פטירתו, נחשב האר"י ליורשו הרוחני וממשיך דרכו, אם כי שיטתם בקבלה אינה דומה: הרמח"ל יצר הבחנה בין השיטות והסביר כי קבלת הרמ"ק מהווה לימוד "עולם התוהו" וקבלת האר"י "עולם התיקון". קבלת הרמ"ק אמנם נדחקה אך לא נדחתה לגמרי וקיימות שיטות המשלבות בין שיטתו לקבלת האר"י. הספר שפע טל, של ר' שבתאי הלוי הורוץ, הוא אחד ממיישמי גישה זאת. הלימוד בספריו של רמ"ק לא פסק גם היום, ויש המחשיבים אותו לימוד מקדים לקבלת האר"י, או מעין הרחבה וביאור.

הספר שאיתו מזוהה הרמ"ק הוא פרדס רימונים, המבאר את שיטתו בקבלה. בספרו זה מביא הרמ"ק גם תמצות משיטות הקבלה של הראשונים דן בהן ומכריע ביניהן. כמו כן חיבר הרמ"ק פירוש לספר

אריז"ל³, און צוזאמען דערמיט האט ער ניט געפעלט קיין תג וטעם.

הזוהר ולספר יצירה בשם "אור יקר" וספר מוסר בשם "תומר דבורה" המיוסד על י"ג מידות ההנהגה. בסידור היעב"ץ מיחס את המנהג הנפוץ היום לומר פרקי קבלת שבת תהילים צ"ה - צ"ט לרמ"ק. נפטר כ"ג בתמוז ה'ש"ל.

3. ר' יצחק בן שלמה לוריא, נולד בירושלים לרבי שלמה לוריא, בן למשפחת הרבנים האשכנזית לוריא המיוחסת לרש"י ולדוד המלך.

נישא לבת דודו מרדכי. שנתיים לאחר מכן גילה ספר קבלי והחל לעסק בתורה זו, הוא התבודד במשך תקופה שלגבי אורכה חלוקות המסורות. רבי חיים ויטאל כתב עליו שזכה לרוח הקודש ברמה שלא זכו רבים לפניו ואחריו ולגילוי אליהו וכן למד וקיבל מפי אליהו. נאמר לו מן השמים לעלות לארץ ישראל ולהתיישב בצפת וללמד שם את רבי חיים ויטאל ייתכן שבדרכו לצפת שהה זמן מה בירושלים בתקופה זו עסק כנראה גם בהוראה בלי משכורת (לא רצה להשתמש בתורה כמקור פרנסה) ולפי תעודות מגניזת קהיר התפרנס גם ממסחר בתבלינים ובתבואה.

בשנת ה'ש"ל, הגיע לצפת עם אשתו ושתי בנותיו וחי שם במשך שנתיים. בשנתו הראשונה התוודע לכמה מחכמי צפת ומסר להם מגילוייו בתורת הקבלה. לאחר מכן פגש ברבי חיים ויטאל, העמיד אותו כבכיר תלמידיו וממשיך מורשתו, ומסר לו דברי תורה רבים ביחידות. דברים אלו שימשו בהמשך כתשתית לסדרת כתבי האר"י שכתב וערך הרב ויטאל.

האר"י נפטר בה' באב ה'של"ב, 1573, במגפה הגדולה שפקדה אז את הגליל, והוא בן 38. הוא נקבר בבית העלמין העתיק בצפת בסמוך לקבר רבי משה קורדובירו, בנו רבי משה לוריא ומשפחתו.

שתי בנותיו נישאו בצפת. האחת, עכסה, לרבי שלמה סאגיס, ראש ישיבה בצפת ורבו של המהר"ט, והשנייה לבנו של רבי יוסף קארו.

דור השבעי

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז איין חוה"מ סוכות האט ר' יאלעס¹ אים געזאגט וואס דער רבי האט אים געזאגט אויף יחידות, אז דער רבי האט געטייטש די אלע רביים כנגד די זיבען ספירות, און ווען ס'געקומען דער רבי האט דער רבי געזאגט: און מיר זיינען ספירת המלכות.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז דער רבי האט אמאל געזאגט: דעם דור גיסט מען און גיסט מען, מ'בעט נאר איין זאך, מ'זאל לייגן א טעלער אונטען אז די השפעה זאל ניט גייען לאיבוד.

•

מ'דערציילט אז ר' זושא וילימוסקי פלעגט אויסטייטשען די די דריי תקופות

1. ר' אפרים יאלעס, נולד לרב שלום הכהן, שהיה רב העיר סטרי, ולאסתר שיינדל, ביום ה' בשבט תרנ"א בסמאבור שבגליציה - מצאצאי רבי אורי מסאמבור. התחנך אצל אביו, שהיה תלמיד בעל השואל ומשיב הרב יוסף שאול נתנון.

בשנת תרע"ג הוסמך לרבנות על ידי הרבנים דוד הלוי הורביץ מסטניסלוב ונתן לוי מרישא. משנת תרע"ו נתמנה לשבת כדיין בבית הדין של העיר סטרי.

בשנת תרפ"א היגר עם משפחתו לארצות הברית ונתמנה לרב קהילת "כרם ישראל" בפילדלפיה. בשנת ה'תש"ח נתמנה להיות ראש רבני הקהילה החרדית בפילדלפיה.

בסוף ימיו היה מכונה גאב"ד סאמבור או האדמו"ר מסאמבור, ושימש כנשיא כבוד של אגודת הרבנים בארצות הברית וקנדה. את הנהגת חסידות סאמבור ממשיך נכדו הרב אורי גלדצלער.

לאחר בואו של הרבי אדמו"ר הרי"צ לארצות הברית, ביקש ממנו הרב יאלעס, ללמוד עמו את תורת הקבלה והחסידות, והוא הפנה אותו לחתנו, הרבי לאחר פטירת הרבי הרי"צ בשנת תש"י הוא לחץ על חתנו הרבי לקבל על עצמו את עול הנשיאות, ומאז היה בא להשתתף בהתוועדויותיו בקביעות.

הוא היה מקורב לרבי, והוא קיבל על עצמו את הרבי כרבו האישי והיה נוהג לבוא אליו מספר פעמים בשנה. בסדרת אגרות קודש מהרבי מליובאוויטש ישנם מאות מכתבים תורנים בין שניהם, בנגלה ובקבלה. וכששאלו את הרב יאלס קושיא של מדע ותורה בתחום האסטרונומיה (סתירה בין גודל השמש

הכתובה בספרי היהדות לבין גודלה לפי המדע) הפנה את השאלה לרבי. ישנם ריבוי סיפורים אודות התקשרות והביטול שלו לרבי.

נהג ב"ט כסלו (בשעה שהרבי היה רושם איזה מסכת יקח מחלוקת הש"ס) לתת את העט שלו לרבי. ואחר כך הרבי היה מחזיר לו, ואומר לו יישר כח, ולפעמים מוסיף עוד.

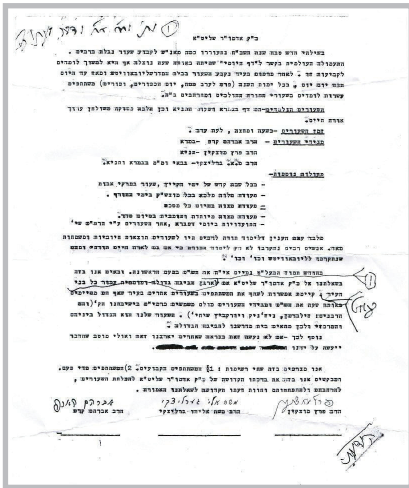
בחודש חשוון תשט"ז זכה לשמוע מהרבי את המאמר אשר תבחר ביחידות, המאמר נאמר לכבוד הברית של נכדו

בהתוועדות יו"ד שבט תשל"ו בו ביקש הרבי מרבנים לפסוק שארץ ישראל שייכת לעם ישראל, הרב יאלעס היה אחד מהרבנים שנעמדו לנאום.

נהג כמה פעמים לבקר בחול המועד פסח את הרבי והגדיר אותם כקבלת פני רבו ברגל. נפטר כ"ה בחשוון ה'תשמ"ט.

פון תש"י ביז תש"מ (בשעתו כמובן) אזוי: פון תש"י ביז תש"כ איז געווען ווי
א בן צו א אב, פון תש"כ ביז תש"ל איז ווי א רב צו א תלמיד, און פון תש"ל
ביז תש"מ איז דער רבי א מלך.

דף היומי

הרבי מוסיף בכתי"ק על שאלת אודות חגיגת סיום דף יומי: כפשוט

ר' נחמן שפירא¹ דערציילט אז איין מאל האט ר' פרץ מוצקין געשריבן אין זיין פ"נ אז ער האט א שיעור קבוע דף יומי, האט דער רבי אים געזאגט: וויבאלד מ'האט דאס ניט געזען בא דער שווער, במילא זאל מען אריינשרייבען נאך א פ"נ.

מ'דערציילט אז ווען די חבורא פון די לומדי הדף יומי אין מאנטרעאל האבן געפרעגט דער רבי אויב זיי זאלין מאכן א גרויסע חגיגה לכבוד דער סיום, האט דער רבי מוסיף געווען בכתי"ק: כפשוט.

מ'האט אמאל געפרעגט בא ר' פנחס הירשפרונג² (וואס איז געווען פון די

1. נולד נולד ב' תמוז תש"ט בצרפת לאביו הרב לוי יצחק שפירא. כשהגיעו משפחתו מצרפת התגוררו בקליבלאנד שם למד בחידוד של חסידות קאליב, יחד עם בן דודו הרב יהודה ליב שפירא. עוד בצעירותו ניכר בכשרונותיו הברוכים ונודע כבעל ידע נרחב בתורת הנגלה ובתורת החסידות, וכן כבקיא בתורת הרבי. היה בקשר עם גדולי תורה מוחץ לחסידות חב"ד, כמו הרב מנשה קליין ועוד. בשנות המ"מים התעסק רבות בארגון הירחי כלה הנערך מידי שנה בכ" מנחם אב יום ההילולא של אביו של הרבי. הרב שפירא משמש גם כמשפיע ראשי של הזאל בתומכי תמימים אהלי תורה קראון הייטס, והיה מהאנשים הקרובים למייסד הישיבה ר' מיכאל טייטלבוים. 2. נולד בעיירה דוקלה בשנת תער"ב לאביו, ר' חיים, שהיה חתנו של הגאון ר' דוד צבי הזמאן. הוא למד תורה אצל סבו לאחר מכן הפך תלמיד מובהק של רבי מאיר שפירא הגאון מלובלין. באותה תקופה העיד עליו רבו הגר"מ שפירא כי הוא ידע 2200 דפי גמרא בעל פה הגאון מלובלין. באותה תקופה העיד עליו רבו הגר"מ שפירא כי הוא ידע 2200 דפי גמרא בעל פה. כשהגיע לגיל בר מצווה פרסם את פרי ביכוריו 'פרי פינחס', ולאחר מכן הוא החל לערוך את כתב העת החודשי "אהל תורה", אשר הכיל את החידושי תורה של תלמידי חכמים מזמנו. הרב שפירא, מינהו באותה עת גם לכוון של תלמידיו החדשים שהגיעו לישיבת חכמי לובלין בה למד. כדי לשמש ככוון בישיבה, היו זקוקים לידע עצום. מבחן הכניסה כלל בחינה על 400 דפי גמרא עם המפרשים. בתקופת מלחמת העולם השניה הצליח להימלט מהשוואה הוא חצה בהצלחה את הגבול אל האזור

הויבט תלמידים אין חכמי לובלין) פארוואס האט מען אים ניט מזמין געווען צו דער סיום הש"ס? האט ער געענפערט: אין ישיבת חכמי לובלין איז געווען א שיעור תניא, במילא אז ר' מאיר שפירא³ וואלט געלעבט וואלט'ן זיי אים אויך ניט מזמין געווען.

(געהערט פון ר' שלום דוד גייסינסקי)

בשליטת הסובייטים בליטא והחל מסע לקובה שביפן דרך סיביר, ונשאר בשנחא. בשנת תש"א הגיע לקנדה.

הוא תיאר את תלאותיו בזכרונותיו אותם פרסם בשנת תרצ"ה. שם התמנה לרבה של קהילת "עדת ישורון" במאנטרעאל ולראש ישיבת "מרכז התורה". מאוחר יותר התמנה למנהל של ועד הרבנים וראש בית הדין של מאנטרעאל, קנדה, וכן לרבה הראשי של קנדה.

הרב הירשפרונג היה אחד הניצולים היחידים מרבני פולין. הוא נחשב לאחד הבקיאים הגדולים בדורנו בש"ס ופוסקים, שאותם ידע בעל פה. זה היה בנוסף לחדות ההבנה שלו בלימוד, אשר בא לידי ביטוי בעומק דרשותיו וחידושי. עם זאת, הוא היה אדם צנוע אשר לא לקח שום קרדיט לעצמו. הוא רדף שלום, היה בעל חסד, והיה מעורב בנאמנות בצרכי קהילתו. הסתלק בכ"ז טבת תשנ"ח.

3. נולד ביום ז' באדר שנת תרמ"ז בעיירה שאץ (סוצ'אבה) שברומניה לרבי יעקב שמשון (בעל "חידושי מהריש"ש" בהלכה אגדה וקבלה) ומרגלא שפירא (בתו של הרב שמואל יצחק שור, בעל שו"ת "מנחת שי" לרבי יעקב שמשון (בעל "חידושי מהריש"ש" בהלכה אגדה וקבלה) ומרגלא שפירא (בתו של הרב שמואל יצחק שור, בעל שו"ת "מנחת שי").

בילדותו ניקרו בו כישורי התמדה מיוחדים ובמשך רוב היום היה לומד תורה. כשהיה בן תשע שנים כבר ידע את השולחן ערוך חלק "יורה דעה" עם מפרשיהם בעל פה. כשהגיע לגיל בר מצווה החל ללמוד אצל סבו, הגאון רבי שמואל יצחק שור (בעל ה"מנחת שי") שהיה אב-בית-דין בעיר מניסטרישץ והוא לימדו דרכי הוראה ועסקנות ציבורית. הרב שפירא עסק גם בתורת הקבלה ותורת החסידות הוא הגה בספר תולדות יעקב יוסף ובכתבי אדמו"ר הזקן. אהב והשקיע בלימוד חכמת האסטרונומיה וענייני קידוש החודש.

חודש אילול שנת תרס"ו נשא את בתו של אחד מחסידיו של האדמו"ר רבי ישראל מצ'ורטקוב. לאחר נשואיו כתב את ספרו "אמרי דעת" על התורה שקיבל עליו הסכמות מגדולי הדור, אך הספר אבד בבית הדפוס.

בשנת תרע"א, בהיותו בן עשרים וארבע שנים, מונה לרב בעיר גלינא. בתפקיד זה כיהן כעשר שנים ולאחר מכן כיהן כרב בעיר סאנוק בגליציה. בחורף שנת תרפ"ג התמנה על ידי גדולי ישראל ליצג את היהדות האורתודוקסית ב"סיים" הפולני, שם ייצג את היהדות בכבוד רב. בסוף שנת תרפ"ג בכנסייה הגדולה הראשונה של אגודת ישראל בווינה, הגה את רעיון לימוד הדף היומי שהתקבל ונהוג עד היום בהרבה קהילות ישראל.

בשנת תרפ"ד נבחר לכהן כרבה של העיר פיוטרקוב, שם הניח את אבן הפינה ל"ישיבת חכמי לובלין". בניין הישיבה נחנך ביום כ"ח בסיון שנת תר"צ בנוכחות עשרות אלפי אורחים מכל אירופה ובמעמד מאות רבנים ואדמו"רים. באותו היום הכתירוהו גם כרבה של לובלין. בתקופת בניית הישיבה, הדפיס את חיבור השו"ת שלו אור המאיר.

בישיבת חכמי לובלין למדו מאות בחורים והנהלת הישיבה הייתה דואגת לכל צרכיהם הגשמיים והרוחניים של תלמידיה. בוגרי הישיבה כיהנו בפולין בתפקידים רוחניים רבים, בתקופה שלפני מלחמת העולם השנייה כשהישיבה נקלעה לקשיים כלכליים, נאלץ הרב שפירא לקבל על עצמו את משרת רבנות העיר לודז', שהתחייבה לקחת חסות על הישיבה. לפועל התוכנית לא מומשה ובמהלך הכנותיו לנסיעה ללודז', חלה וכעבור שלושה חודשים, ביום ז' בחשוון שנת תרצ"ב, קרא לקבוצה מתלמידיו, אמר להם שישתו "לחיים" וביקש מהם שישירו את ניגוני האהובים עליו שהלחין וכך במהלך השירה נפטר. בשנת תשי"ח העלו תלמידיו את ארונו ל'הר המנוחות' בירושלים.

דא"ח

מ'דערציילט א ווארט פון ר' מייליך צוויביל¹ (בדרך הצחות) אז ווען דער רבי רש"ב האט מייסד געווען תומכי תמימים האט ער געבעטן מחילה ביי גאנץ סדר השתלשלות פאר די אלע בחורים וואס וועלן אים פארקרימען.

אין די ערשטע יארן פון דער נשיאות זענען געווען אסאך פארברענגעניס אין וועלכע דער רבי האט פארלאנגט אז מען זאל ברענגען מער אידן צו חסדיות, איין מאָל האָט דער רבי געזאָגט אַז מען דאַרף זאָגן יענע אידן אַז חב"ד האָט אַלץ - לערנען, תפילה, און אויב נויטיק, עס זענען אויך מופתים.

דער חסידישער מאָלער ר' חנוך הענדעל ליבערמאן איז אמאל אריינגעקומען אין יחידות, און דער רבי האָט אים געבעטן צו צייכענען א געמעל וואָס שילדערט "פּוצו מעיינטיך חוצה", האט רבי הענדל געבעטן דעם רבי צו אים דערקלערן דעם ענין, און דער רבי האָט עס דערקלערט אַזוי: עס איז אַ גרויס טייך. אין מיטן פון דעם טייך איז דא א דאמבע וועלכע באווייזט אז דאס וואסער זאל זיך רירן ווי געווענליך, און אויך כדי עס זאל נישט פארפלייצן די פעלדער. דאָס איז אַ ענין פון "ופרצת" - אַז די וואַסער וועט דערגרייכן די פעלדער און אַזוי שייך און גוט פּרוכט וועט וואַקסן².

1. נולד לאביו ר' צבי יעקב צוויביל מחסידי בובוב בי"ז אב תש"א, למד בצעירותו בישיבת תומכי תמימים לוד אצל המשפיע ר' שלמה חיים קסלמן זכה להימנות על תלמידי ה'קבוצה' הישראלית הראשונה שנסעה ללמוד בישיבת תומכי תמימים המרכזית בחצרו של הרבי בשנת תשכ"ב. בזמן לימודיו ב-770 נמנה על חברי הועד להפצת שיחות והיה מהחוזרים של תורת הרבי ומאוחר יותר הוא היה מגייה ה"לקוטי שיחות" קודם שנכנסו להגהה אצל הרבי. לאחר נישואיו בחורף תשכ"ה עם רעייתו מרת ליבא לבית בלסופסקי, החל לשמש כמשפיע בישיבת תומכי תמימים נווארק שלאחר מכן הפכה לישיבת תומכי תמימים מוריסטון, והשפעתו האישית על בחורים וידיעותיו הרחבות בחסידות הפכו אותו לדמות בלתי נפרדת מהנוף הישיבתי והוא שימש כמשפיע ראשי וכר"מ במשך למעלה מיובל שנים. במסגרת תפקידו בישיבה, היה הרוח החיה בהדפסת והפצת קבצי הערות התמימים ואנ"ש מוריסטון שזכו לחביבות מיוחדת אצל הרבי. במקביל לתפקידו בישיבה, היה בין ראשי הרבנים החב"דיים בארצות הברית, והוא כיהן כחבר וועד הפועל של ועד רבני ליובאוויטש, וכן פעל במסגרת מכון חסידות מבוארת וכיהן כחבר צוות ההיגוי והעריכה.

נפטר בפתאומיות בגיל 75 בי"ט חשוון תשע"ז.

2. כלומר: 'ופרצת' פירושו השפעה, אך יחד עם זאת ישנה הכוונה - שההשפעה תגיע למקומות הראוים ולא תלך לאיבוד חלילה, וכך יצמחו פירות טובים.

דערציילט ר'אברהם מיכל הלפרין: אין איינע פון מיינע יחידות האָב איך געזאָגט צום רבי'ן: אַז איך קום אָהער אַזוי פיל מאָל און איך פיל זיך "אַז מ'וועט ניט אַנדערש" (אַז איך בייט זיך נישט), און איך וויל ווערן מער מקושר צום רבי'ן. דער רבי איז געוואָרן זייער ערנסט און האָט געזאָגט, ווען איר וועט זיך מער הארעווען אין חסידות, וועסטו פילן דעם קשר. דערנאָך האָט דער רבי געזאָגט צו מיר: דער רבי דער שווער האט דערציילט אז ווען ס'טוט ווי פילט מען, און אז דער אבר איז געזונט פילט מען נישט.

•

ר' לייבל שפירא דערציילט אז ווען ר' שמואל לווטין איז געווען א בחור פון פערצין יאר האט ער ניט געכאפט א חלק פון איינע פון די מאמרים, האט ער אריינגעאנגען אויף יחידות צו דער רבי רש"ב און האט געבעטן דער רבי צו איבערחזר'ן דער שטיקל און דער רבי האט איבערגעחזר'ט דער שטיקל פאר אים.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז ווען דער אדמו"ר פון תולדות אהרן³ איז געקומען אויף יחידות אין תשכ"ו האט דער רבי אים געזאָגט: פונקט ווי אין נגלה עס איז אַ סדר אין וואָס אַלעמען לערנט, אַזוי עס זאָל זיין אַין א חסידישע ישיבה ווי דיין - א סדר יעדער טאָג פאַר לערנען פון חסידות. א תלמיד זאָל וויסן אז אין א געוויסע שעה וועלן זיי לערנען חסידות. "און דער רבי האָט ווייטער געזאָגט:" איך רעד נישט נאָר וועגן לערנען חסידות - דער עיקר איז אז זיי וועלן לערנען די תורה פונעם בעל שם טוב. און דער רבי האָט דערקלערט: מ'קען לערנען דעם 'שומר אמונה' און דער רבי האט אויך דערמאנט דעם ספר 'אור ושמש' און נאך עטליכע ספרים.

•

3. נולד בצפת לרב אהרן דוד ושיינדל ברכה. אמו הייתה נכדת ר' אברהם יצחק הור, בנו של הרב שמואל הור ועל שמו נקרא. בילדותו עבר עם משפחתו לטרנסילבניה למד אצל רבי ישראל פריינד מהוניאד (בנו של רבי אברהם יהושע פריינד) ואצל רבי יהודה סגל רוזנר בסקלהיד. כמו כן היה תלמידו וחסידו של רבי יואל טייטלבוים, האדמו"ר מסאטמר.

לאחר פטירתו של רבי אהרן ראטה בשנת תש"ז קיבלו עליהם רוב החסידים את מנהיגותו של חתנו רבי אברהם יצחק שהיה לאדמו"ר מ"תולדות אהרן". מיעוטם של החסידים בחרו בגיסו, רבי אברהם חיים ראטה שבהמשך הקים את חסידות שומרי אמונים. בתקופת מנהיגותו נוסדו מוסדות של החסידות ב ארץ ישראל ובארצות הברית.

נפטר בחנוכה תשנ"ז אחר כ-50 שנות כהונה. עוד טרם פטירתו התפלגו החסידים לשני מחנות. רוב החסידים תמכו בבנו רבי דוד קאהן, שירש את מקומו כאדמו"ר מתולדות אהרן. השאר הפכו לחסידי אחיו הבכור רבי שמואל יעקב קאהן, שהקים חצר חדשה בשם חסידות תולדות אברהם יצחק. בין תלמידיו בלט הרב מאיר ברנדסדורפר.

איינמאל בא פארבריינגען האט ר' משה זלמן יצחקי געשטופט ר' משה גוראריה⁴ צו מסביר זיין עצמות ומהות האט ער אנגהויבן צו עפעס זאגן האט ר' זלמן משה גענומען א בוטל און אים געהאקט אויפן קאפ און האט אים געזאגט: וואס פארשטייסטו אין עצמות.

•

ר' יצחק דוד גראנער האט דערציילט, אז ער האט געהערט פון ר' בערל ריבקיין⁵, אז ס'געווען נאך ב' ניסן תר"פ, און דער פריעדעקער רבי איז געווען אויפן אהל פון דער טאטע, און דער רבי האט געשטעלט זיך ווי ער הערט א מאמר, נאך דעם האט ער זיך געגאנגען צו זיך אין צימער און האט אנגעזאגט

4. נולד בשנת תרנ"ט בקרעמנצ'וג (אוקראינה), לאביו הרב נתן גוראריה. למד בישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש ונודע שם כמשכיל בעל שם.

ברגיא עסק במשלוחי מזון ליהודי רוסיה בעידוד הרבי הרי"צ. ממשתל לטביה לא ראתה פעילות זו בעין חיובית, והוא נעצר יחד עם ר' חיים יוסף רוזנבלום, ר' דובער חסקינד, ואחיו ר' חיים שמריהו גוראריה.

לאחר מספר ימים שוחרר בערבות כספית גבוהה, ובשל היותו נתין זר דרשה הממשלה את גירוש מהמדינה לצמיתות, או מעצר ממושך. הרבי הרי"צ הורה לו לקבל את גזירת הגירוש, ולעלות לארץ ישראל.

באותה תקופה שהה הרב שמריהו גוראריה (הרש"ג) בארץ ישראל, בשליחות הרבי הרי"צ להשגת סרטיפיקטים עבור יהודי רוסיה. כשנודע מעצרו החל הרש"ג לדאוג באופן מיוחד להשגת סרטיפיקטים עבורו, ולאחר מאמצים והתערבות הרב אברהם יצחק קוק, הצליח לקבל עבורו סרטיפיקטים. במאמצי ההצלה סייעו גם ר' מרדכי דובין - מעסקני חב"ד בריגא, ר' משה פרוש - מזכיר אגודת ישראל בירושלים, והועד לקהילות האשכנזים.

הוא התיישב בתל אביב, שם שהו באותה תקופה רבים מבני משפחתו. בהיותו בתל אביב ראה הצלחה בעסקיו, ובין היתר במשך תקופה ארוכה היה הבעלים של חברת הסגריות דובק

את מקום תפילתו קבע בבית הכנסת נחלת בנימין, ורבים הגיעו להתבשם ממנו. הוא נודע כמשפיע, כמשכיל בעל שם, בעל בקיאות והבנה נדירה בתורת החסידות. אנ"ש והתמימים מכל ארץ הקודש הגיעו תכופות לבית הכנסת חב"ד נחלת בנימין תל אביב לשמוע אותו. נוסף לכך, שימש כחבר ההנהלה הרוחנית של אחי תמימים תל אביב והתוועד תכופות עם תלמיד התמימים. במשך שנה וחצי אף שימש בפועל כמשפיע בישיבה ומסר שיעורי חסידות פעמיים בשבוע, בנוסף לנוכחותו בשבתות בישיבה.

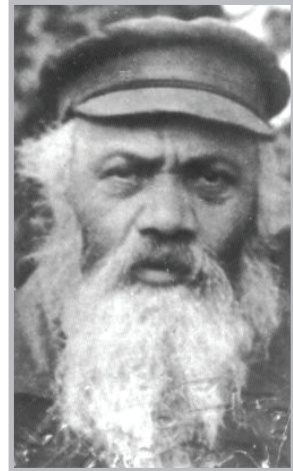
היה מרצה באירועי ערב חב"ד, ודמותו של כאיש משכיל והיותו איש בעל ממון, פעלה רושם עמוק בקהל.

אחד מתלמידיו הוא הרב יואל כהן. נפטר בכ"ו שבט תשל"ג.

5. נולד לאביו הרב בן ציון ריבקיין רבה של סינצי שברוסיה, בכ"א כסלו תרנ"ג. בצעירותו נשלח על ידי אביו ללמוד בישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש, שם נקשר במיוחד למשפיע ר' מיכאל בלינער.

לאחר תום לימודיו נשא את בת החסיד ר' יעקב טוביה הבר. בשנת תרע"ו כאשר אדמו"ר הרש"ב העתיק לרוסטוב התלווה אליו הרב הבר ועמו הרב ריבקיין. הרב ריבקיין נה' לכן ביתו של הרבי, ושמשו עד הסתלקותו בב' ניסן תר"פ. על ימים אלו חיבר את הספר אשכנתא דרבי. נפטר בי"ח חשוון תשל"ז.

ר' בערל צו אריינקומען הערן דער מאמר פון טאטע, האט ר' בערל געלאזט דער טיר אפען, און געצייכנט צו די חסידים צו אריינקומען, וכך הווה אין ווייניקער פון א מינוט איז דער צימער געווען פול.

זלמן משה היצחקי

ר' יואל כהן⁶ דערציילט אז איינמאל האט מען געגאנגען באזוכען ר' זלמן משה יצחקי, און ס'געווען בתקופה וואס ער האט שוין ניט געקענט ריידען, איז ער גענומען די תרס"ו און באוויזן ר' יואל די שורה וואס שטייט: אילו לא היתה חטא העגל לא היתה שכחה בישראל, און ס'האט געגאסען טרערן פון זיין אויגען.

(געעהרט פון ר' יקותיאל פלדמן)

ר' יקותיאל פלדמן דערציילט, אז דער פריעדעקער רבי האט געזאגט אויף

6. ר' יואל נולד בט"ז שבט תר"צ ברוסיה, לאביו הרב רפאל נחמן כהן. כשהיו בדרכם לספינה שלח הרבי הקודם לילד יואל שגרם לו נחת רוח, חפסת שוקולד, האימא שחששה מקנאה בין הילדים חילקה את השוקולד בין כל הילדים. בשנות צעירותו חי בקהילות החסידיות שהתפתחו בארץ הקודש, בתל אביב ורמת גן. במשך השנים למד בישיבת אחי תמימים בתל אביבאצל המשפיע ר' חיים שאול ברוק, ר' שלמה חיים קסלמן וכן ספג חינוכו מהחסידי המשכיל ר' משה גוראריה ומר' נחום גולדשמיד, ר' מאיר בליז'נסקי ועוד מזקני החסידים, ואף מאחיו של הרבי ר' ישראל אריה לייב שניאורסון. בניגוד לחלק גדול מבני קהילת אנ"ש שהלכו ללמוד בישיבת פוניבז' ר' יואל סירב לשמוע על הצעה כזו. גם כאשר חבריו הרב ברוך דב פוברסקי והרב שלמה ברמן עברו מישיבת אחי תמימים לפוניבז' סירב לשמוע כלל על לימוד בישיבה לא חב"דית. ר' יואל ביקש מספר פעמים מאדמו"ר הריי"צ לבוא אף הרבי סירב. תקופה קצרה לפני י' שבט אישר הרבי את נסיעתו, ומיד סידר את הניירת והתכונן לנסיעה. בי"א שבט תשי"י, נסע ללמוד בישיבת תומכי תמימים המרכזית - 770 כשעלה על האוניה לא נודע לו עדיין מהסתלקותו של הרבי הריי"צ. בדרך לארצות הברית נודע לו על הסתלקותו של הרבי הריי"צ, ונשאר - בעקבות הוראה שקיבל מהרבי, והתקשר לרבי. בט"ו אלול תשי"ד התחתן עם מרת לובא לאה, בתו של ר' שניאור זלמן בוטמן. ר' יואל משמש כחוזר ותרותו של הרבי מראשית תחילת הנשיאות. ימים ספורים לאחר קבלת הנשיאות של הרבי, בהתוועדות י"א שבט תשי"א פנה אליו הרבי וביקשו להכין "הנחה" ממאמר "באתי לגני" שנאמר בהתוועדות. ידוע גם כי בחג השבועות תשי"ב לפנות בוקר, הרבי התוועד והמתין עם אמירת המאמר עד לשובו של ר' יואל מהמקווה בשנת תשכ"ו לערך הוסיף על ידי ר' יהושע דובראווסקי חברים חדשים בוועד להפצת שיחות, והרבי אמר בהתוועדות שהם ממונים להיות עוזרים לר' יואל. בעקבות תפקידו זה, היה ר' יואל עומד בעת ההתוועדות עם הרבי במקומו הקבוע שתחת מקום שיבתו של הרבי על מנת לעקוב אחר הדברים. נפטר ר' אב תשפ"א.

ר' זלמן משה (הלשון אינו מדויק): מיין זלמן משה, ער לייגט ניט אפ דעם טאטענס א מאמר ביז ער דערהערט דער אור שבין השורות.

•

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז זיין טאטע וואס האט געוואוינט אין קליוולנד פלעגט לערנען מיט טעלזע בחורים, און ער פלעגט צאלען פאר זייערע טעקסי פון דער ישיבה צו זיין שטוב (וואס איז געווען אין די גרויסע שטאט) האט איינער אמאל געקומען צו זיין שטוב און אים געזאגט אז ער באמערקט אז אפאר פון די בחורים נאך די שיעור גייען שפאצירן ארום די שטאט, ולדעתו איז דאס ניט ראוי צו באצאלן געלט אויף בחורים וואס קומען שפאצירן אין שטאט, האט ער מחליט געווען שרייבען צום רבי'ן אויף דעם, האט דער רבי אים געענפערט: צידען איז חסידות געפאלען אזוי נידעריק אז מ'דארף צאלן איינער צו אים לערנען.

•

איין מאל איז א פארפאסער אין א"י אריינגעקומען צו תומכי תמימים לוד, און ער האט געהערט ווי דער בחורים לערנען די מאמר החלצו⁷, (וואס רעט זיך וועגן די ד' יסודות און ווי זיי קומען צוזאמען וכו') האט ער געזאגט: אויב מ'לערנט מיט אזא יונגע בחורים אזא טיפע זאכן, איז חב"ד טאקע ספיצעל.

•

ווען דער מיטעלער רבי האט באזוכט ר' עקיבא איגר⁸ האט ער געחזר'ט פאר אים א ליינגע דרוש (ד"ה אל תעצור את מואב⁹) אינמיטן דער מאמר האט ר' עקיבא געדערעמילט, נאך דער מאמר האט ר' עקיבא געפילט אומבאקוועמט וואס ער האט ניט אזוי געכאפט דער מאמר, האט דער רבי אים געזאגט: דאגה נישט, דיין נשמה איז ניט שייך צו סוד.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז ר' אברהם פריז פלעגט מעתק זיין די מאמרים פון די פריעדערקער רבי און דאס אפדרוקען, איין מאל האט ער

7. נדפס בסה"מ תרנ"ט.

8. נולד בעיר אייזנשטייט בהונגריה ביום י"א חשוון תקכ"ב לאביו רבי יעקב משה גינז, ממשפחה רבנית ידועה. אמו הרבנית גיטל הייתה ידועה בצדקותה וחכמתה, הייתה בתו של רבי עקיבא איגר הראשון, רבה של פרשבורג.

הוא למד בישיבתו של דודו רבי וואלף איגר בברעסלוי.

בהגיעו לפרקו נשא לאישה את בתו של רבי יצחק מרגליות מליטא, גביר גדול ובעל יחוס. ממנה היו לו שני בנים ושתי בנות, ולאחר מכן נפטרה בצעירותה.

נסתלק לישיבה של מעלה י"ג בתשרי תקצ"ח.

9. נדפס באור התורה דברים.

געלייגין אין די הנחה די ווערטער "עד כאן ניתן להעתיק" און אזוי איז דער מאמר געדרוקט געווארן, אז דער פריעדעקער רבי האט געזען די מאמר האט ער געזאגט: ר' אברהם'ס א גרייז דארף מען אויכעט לערנען.

.

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז איינמאל האט דער רבי רש"ב געגאנגען אויף דאטשע, האט ר' אברהם פריז גענומען פון דער רבי'ס צימער די ערשטע צען מאמרים פון המשך תרע"ב, און געמאכט א העתקה, אז דער רבי רש"ב האט געהערט וועגן דעם האט ער געמאנט בא ר' אברהם צו דאס צוריקגעבן, האט ער דאס געגבן צוריק, א וואך שפעטער הערט דער רבי ווי א בחור זיצט אין זאל און לערנט דער המשך, האט דער רבי אריינגערופען ר' אברהם און אים געפרעגט: מאי האי? האט ער געזאגט דעם רבי'ן אז ער האט געוואוסט אז דער רבי וועט דאס וועלין צוריק האט ער געמאכט א קאפי, האט דער רבי אים געהייסן ער זאל בריינגען די קאפי, האט ער דאס געבראכט צום רבי'ן, א פאר טעג שפעטער הערט דער רבי נאכאמל ווי א בחור זיצט אין זאל און לערנט דער המשך, האט דער רבי נאכאמאל גערופען ר' אברהם און אים געפרעגט: וואס טוט זיך דא? האט ר' אברהם געענפערט: איך האב געמאכט צוויי קאפס.

.

איינמאל האט דער חפץ חיים¹⁰ געטראפען מיט'ן רבי רש"ב, האט ער געזאגט צום רבי'ן: איך זע אז די לימוד חסידות ארבעט, ביי דיר האסטו נאר יראים ושלמים, אפשר וועט איך דאס פראוויין אין מיינע ישיבה, אביסל צייט שפעטער האט דער רבי רש"ב געזאגט צו דער פריעדעקער רבי: ער מיינט מ'קען לערנען חסידות אן האבן א רבי.

.

איין מאל אין די ערשטע יארן האט דער רבי געפרעגט ביי א בחור: וואס

10. ר' ישראל מאיר הכהן, נולד בעיירה ז'עטיל במחוז הורדנה כיום בבלארוס. בשנים הראשונות שלאחר חתונתו התגורר בראדין בה חי אביו החורג ואכל על שולחנו. כאשר נקלע האב החורג לקשיים כלכליים פתחה אשתו חנות, כשהחפץ חיים במקביל לומד בעצמו ומלמד נערים כשלעיתים קיבל על כך תשלום. מונה לרבה של ראדין אך כעבור תקופה התפטר מתפקידו. בשנת תרכ"ט הקים בראדין ישיבה שבראשותה עמד, ובתקופה הראשונה לקיומה אף ניהל אותה בעצמו.

אדמו"ר הרש"ב מזכירו במכתב משנת תרס"א שיצטרף לאסיפה מסוימת: אם כי איננו מפורסם ואיננו עסקן, יכול להצטרף עמהם. עם פרוץ המהפכה הקומוניסטית, צידד בשיטה כי אין להשאר בתחום שלטון הקומוניסטים שמנעו את קיום התורה והמצוות, וברח יחד עם תלמידיו אל מחוץ לגבולות בהם שלטו הקומוניסטים. נפטר כ"ד אלול תרצ"ג.

לערנט איר פאר חסידות? האט ער געענפערט: המשך תרצ"ד, האט דער רבי אויסגעדריקט: אה! דאס איז דער שענסטער המשך פון שווער.

.

ר' ישראל פרידמן דערציילט אז אין לוד האט מען אמאל געלערנט א מאמר פון צמח צדק וואס איז מסביר פארוואס א משותק בגופו ווערט די גוף ניט פארפוילט, האט מען אמאל געגאנגען אויף מבצעים און מ'האט באטראפען מיט א פראפסער, האט ר' ישראל אים געפרעגט צידען ווייסט ער פארוואס א משותק פארפוילט ניט? האט ער גענפערט: די פאקטס ווייסן מיר, אבער פארוואס קענען מיר ניט מסביר זיין, האט ר' ישראל מסביר געווען דער גאנצער ענין, און ער איז געווען אינגאנצען בהתפעלות.

.

אין די יארן פאר'ן נשיאות פלעגט דער רבי לערנען מיט א ליטווישער רב חסידות, און דער רב פלעגט נוצין די חסידות לטובתו, (ער האט געמאכט א טיש און געזונגען ד' בבות וכו' וכו') האט ר' שמואל לויטין געפרעגט דעם רבי: ווי קומט עס אז מ'לערנט מיט אזאמען איד חסידות? האט דער רבי געענפערט: אז א איד קומט און בעט לערנען חסידות זאל איך אים זאגן ניין.

.

מ'האט אמאל געפרעגט ביי דע ראגאטשאווער פארוואס לערנט ער ניט קיין חסידות? האט ער געזאגט: צו פארשטיין קו, נעמט דרייציק יאר.

.

ביי די חתונה פון די טאכטער פון ר' אלי' אקסעלראד¹¹ האט מען געזוכט דעם אבי הכלה, און מ'האט אים ניט געקענט געפינען, האט מען געזוכט און געזוכט און מ'האט אים צום סוף געפונען באהאלטן אין א קליינע צימער

11. נולד בג' ניסן תרנ"ג ברוסיה לאביו הרב אהרן שלמה אקסלרוד המכונה אהרן שלמה קאבילניקער המכונה אהרן שלמה קאבילניקער.

הינו קרוב משפחתו של הרב משה אקסלרוד רב בז'לובין הרב משה כתב עליו שאר בשרי. לאחר הבר מצווה בשנת תרס"ו נכנס ללמוד בתומכי תמימים, ואילו הוריו היגרו לארצות הברית בשנת תרס"ז, והוא עצמו המשיך את לימודיו בתומכי תמימים במשך ארבע עשרה שנה. בב' ניסן יום ההילולא הראשון של אדמו"ר הרש"ב שנת תרפ"א נשא את רעייתו בת העיירה זעמבין. על דבר נישואיו כתב אדמו"ר הרי"צ לאביו שהשידוך נכון.

לאחר הגירתו לארצות הברית בשנת תרפ"ד, התגורר תקופה קצרה לצד אביו באוהיו, ולאחר מכן התיישב בבולטימור שבמרילנד, שם התמנה כרב בית הכנסת צמח צדק.

ר' אברהם אליהו לא התחשב ברוח ששלטה אז באמריקה, והמשיך בהנהגתו החסידית, עד שאדמו"ר הרי"צ שלח אליו תמימים כדי שיראו חסיד שלא מתפעל מהעולם גם באמריקה. נפטר ד' אדר תשי"ב.

מיט א ביכל חסידות.

•

אז ר' יואל כהן פלעגט געבן שיעורי חסידות אין דער פריי פלעגט דאס אמאל איבערגייען די צייט, האבן די הנהלה געטענ'ט צום רבין אז ס'שטערט די סדרים, האט דער רבי געמאכט מיט די האנט א תנועת ביטול.

(געעהרט פון ר' יקותיאל פלדמן)

•

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז ר' שלמה חיים קסלמן פלעגט זיצן שבת אין דער פרי מיט א ספר המאמרים אידיש און דאס ליינען הויך און קלאר אות באות.

•

ווען ר' מענדל פוטערפאס איז געווען א יונגער בחור האט ער געווען א פרייעלעכער אבער ניט אזוי א לערנער, איז דער משגיח פון ישיבה - ר' האטשע פייגען - האט אים געוואלט ארויסשיקן פון ישיבה, און האט געזאגט צו ר' מענדל: ביי נעקסטע שבת זאלסטו וויסען גאנץ לקו"ת פון דער וואך, ווייל אויב נישט קענסטו געפינען א אנדערע ישיבה, איז געקומען שבת (אדער זונטיק) און ר' האטשע האט אים בוחן געווען, און ער האט גוט געוואוסט, פרעגט אים ר' האטשע: אויב דו קענסט אזוי גוט לערנען, פארוואס לערנסטו ניט? זאגט אים ר' מענדל אז ס'קומט אויס ביי אים אז חסידיות רעט די זעלבע זאכען איבער און איבער, האט אים ר' האטשע געענפערט: אז א קינד וואס ווייס נאר אלף בית, איז ער גיט א קוק אריין אין א גמרא טראכט ער אויכעט אז דאס איז די זעלבע זאכען וואס ווערין איבערגעחזרט נאכאמאל און נאכמאל.

הדרכה

דער ראגעטשאווער'ס דרך איז געווען צו אלעמען מבטל זיין, אז דער קאפוסטער¹ האט מיט אים געטראפען האט ער אים געזאגט: יונגערמאן, ס'ניט קיין סדר אזוי, מ'דארף האבען א רבי.

•

ווען ר' זושא וילימובסקי האט געקומען צום רבי'ן דער ערשטער מאל, האט דער רבי אים געגעבן א גאנצער טעלער פון קיכליך, ווען ר' זושא האט געוואלט צוריק גייען צו זיין פלאץ, האט דער רבי אים געזאגט: דער וועג איז שמאל, אבער איך קוק נאך דיר, האט ר' זושא דאס גענומען א הוראה בחיים, אז דער וועג אין לעבן און אין עסקנות איז שמאל און מ'קען גרינג אראפפאלן צו די זייטען, אבער אז מ'ווייסט אז דער רבי קוקט נאך דיר און גיט דיר די כוחות, וועט מען ניט אראפפאלן צו די זייטען.

(געהערט בשם ר' מנחם מענדל גלובבסקי)

1. הרה"ג ר' שניאור זלמן שניאורסאהן, בעל המגן אבות.

נולד לרבי יהודה לייב שניאורסון מקאפוסט, בשנת תק"ץ. עד היותו בן שנים עשרה, למד עם אביו בתורת הנגלה, ומאז והלאה למד עם אביו בתורת החסידות. נישא לבתו של רבי יעקב לייב לוריא מליעפלי, ב' טבת ה'תר"ז מאז ישב עשר שנים בליעפלי והסתגר בחדרו ועסק בתורה וחסידות. בתום עשר שנים אלו ירד חותנו מנכסיו, ורבי שלמה זלמן חזר לבית הוריו, ללובאוויטש. רבי שלמה זלמן היה נכדו של הצמח צדק חמשה מבניו של ה"צמח צדק" שמשו כאדמו"רים, כאשר מרבית חסידי הצמח צדק נעשו לחסידי בנו השני, רבי יהודה לייב (המהרי"ל), שהקים אחר פטירת אביו את חצר "חב"ד-קאפוסט", השוכנת דרומית ללובאוויטש. מהרי"ל נפטר חצי שנה אחרי אביו, אך בניו המשיכו לנהל את החצר, ובראשם בנו רבי שלמה זלמן. באיגרת שכתב אחרי פטירת אביו, הצר על שחסידות חב"ד סתתה בסוף ימי אדמו"ר הזקן מהדרך המקורית שלה, דרך המשלבת גם עבודה שבלב ולהט חסידי עם ההתבוננות השכלית בענייני אלקות, וסיפר שאביו החזיר את העטרה ליושנה, והוא מתכוון להמשיך בכך. רבי שלמה זלמן נהג באדמו"רות שלושים וארבע שנים. רבים מחסידי חב"ד היו מחסידיו. בשנת תר"ס חלה ונסע למוסקבה לצורכי רפואתו, אך כעבור מספר ימים חזר לביתו ונפטר בכ"ז באייר. בנו יהודה לייב היה בנו היחיד. ממלאי מקומו אחרי מותו היו אחיו, רבי שלום דובער מרציצה ואדמו"ר הרש"נ רבי שמריה נח מבוברויסק. אך רוב החסידים נסעו לליאדי, לאדמו"ר יצחק דובער שניאורסון, שנפטר בשנת ה'תר"ע.

הפשטה מעולם הזה

איין מאל איז ר' איטשע דער מתמיד¹ געווען אין א בנין וואס דער גאנצער וואנט איז געווען א שפיגל, האט ער געלויפען צום שפיגל און געמאכט ווי ער גיט שלום צו איימיצער און האט זיך גלייך צוריק אוועקגעזעצט, האט

1. ר' יצחק הלוי הורביץ.

נולד לאביו הרב שלמה מנחם מענדל במושבה היהודית בברעגנעוואטע (נהר טוב) שבפלך חרסון בערך בשנת תר"ג. כבר מילדותו היה ניכר בר' יצחק גדלותו. המלמד שלו שהיה יהודי למדן סיפר לימים שהיה רואה את הנער ממשיך לשבת וללמוד מדי לילה בשעה מאוחרת, גם כשהוא עצמו כבר היה מוכן ללכת לישון.

עוד בהיותו נער צעיר לימים, החליט לערוך תחרות עם אחד מחבריו מי יצליח להיות הראשון שיקבל תעודת סמיכה לרבנות. שניהם ייבו ולמדו יומם ולילה, וחברו שלא היה בעל גוף בריא וחסון כמותו נפל למשכב מרוב גיעה מתמדת בתורה עד שנפטר, אך הוא ר' יצחק המשיך ללמוד בהתמדה עצומה עד שיקבל תעודת 'סמיכה', והוא בן שבע עשרה שנה בלבד.

בתקופת נעוריו נוסדה ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש. חבריו של ר' איצ'ע' שהתקבלו ל'תומכי תמימים', ניסו לשכנעו שייסע לשיבה. על העיירה ועל חסידות ליובאוויטש שמע ר' איצ'ע' כבר לפני כן, אך הוא הסכים לנסוע אליה רק לאחר ששמע שנוסדה בה ישיבה. ואכן, הוא הגיע למקום והתקבל לישיבת תומכי תמימים.

בתקופה ההיא, היו התלמידים הצעירים נשלחים ללמוד אצל המשפיע ר' גרונו בסניף הישיבה בעיירה ז'מבין, וגם ר' איצ'ע' היה ביניהם. בתחילת לימודיו היה שקוע בלימוד ה'נגלה', ואפילו כשר' גרונו היה מתועד עם הבחורים, היה ר' איצ'ע' יושב בקצה השני של בית המדרש וממשיך בלימוד ה'נגלה'. לאחר כמה פעמים שמע את דבריו 'נתפס' לדבריו והחל להשתתף בהתועדויותיו.

הרה"ג הרב אהרן תומרקין, סיפר לחתנו הרב יהודה חיטריק על תקופה זו: "דרכו של ר' יצחק הייתה אז להעמיד ספל מים ולשים את רגליו בספל המים, כדי שלא יירדם ויכול להתמיד בלימודו עד שעה מאוחרת בלילה. חבריו, שהכירו בו שהוא מתנמנם וחששו למצב בריאותו היו מכבים את העששית המאירה לידו, כדי לאלץ אותו ללכת לישון.

על ייחודיותו של ר' איצ'ע' בישיבה בליובאוויטש תעיד העובדה הבאה: הרבי הרש"ב הורה שכל הבחורים שמגיעים לליובאוויטש יסירו את הגרטל (כמנהג חב"ד שרק הנשואים חוגרים אבנט, ולא הבחורים). אך כשר' יצחק הגיע לליובאוויטש אף שהיה נער צעיר, לא הורה לו הרבי הרש"ב להסיר את הגרטל. וכך היה ר' יצחק ה'תמי' היחיד בליובאוויטש שחגר גרטל עוד לפני נישואיו.

על הרגעים האחרונים של ר' איצ'ע' מסופר כי הנאצים ימ"ש היו חוטפים את יהודי ריגא, מכנסים אותם בבית הכנסת ובהתמלא הבית, מציתים אותו באש על כל הנמצאים בתוכו וכל מי שהיה מנסה להמלט מן הלהבות היה נורה מיד.

כך נשרף גם ר' יצחק על קידוש השם.

היה זה ביום יו"ד כסלו תש"ב. הגרמנים הובילו יהודים רבים בכוח אל תוך בית הכנסת ובאכזריותם ורשעותם העמידו יהודים רבים אחרים בחוץ כדי לצפות במחזה הנורא.

עדי ראייה סיפרו מאוחר יותר כי ר' איצ'ע' פתח את ארון הקודש, הוציא ספר תורה ואמר: "אנו זוכים לקיים מצות מסירות נפש על קידוש השם ועלינו לעשות זאת מתוך שמחה". הוא הניח את ידו האחת על כתפו של הרב אליהו חיים אלטהויז ואת השניה על כתפו של הרב יחזקאל פייגין (מוכירו המסור והנאמן של הרבי הרי"צ) ויחד הם יצאו בריקוד כשהם שרים בתוך כך את ניגון ה'הקפות' החב"די הנודע של ר' לוי יצחק שניאורסון אבא של הרבי.

מען אים געפרעגט: מאי האי? האט ער געענפערט: איך האב געזען א איד מיט א איידעלער ציור, האט איך געוואלט געבן שלום, אבער אז איך האב אופגעשטאנען האב איך גלייך געזען אז ער גיט מיר שוין שלום, האב איך אוועקגעזעצט.

•

ווען ר' אברהם פאריז איז געקומען צו דער רבי האט ער געשלאפן צוזאמין מיט די בחורים, און יעדער טאג פלעגט ער בעטן מ'זאל אים בריינגען א גלאז פון הייסע וואסער, האט מען אים געפרעגט: נאר דאס (דהיינו ניט טיי וכו') האט ער געזאגט: יע דאס איז גענוג אפווישען די טעפל.

•

מ'דערציילט אז ס'געווען דער סדר ביי ר' איטשע דער מתמיד אז די ווייב פלעגט לאזן די עסען אויפן אויווען ביי נאכט אזוי אז ער האט אהיימגעקומען שפעט האט ער געהאט וואס צו עסען, איין טאג האט זי געדארפט וואשען די קליידער אויפן אויווען, האט זי געלייגט די עסען אין דעם אויווען און געלייגט די טאפ מיטן קליידער און די הייסע וואסער אויף די אויווען, אז ער האט געקומען אהיים איז ניט וויסענדיק אז די עסען איז אינעם אויווען, האט ער גענומען א שטיק פון די קליידער מיט א בילעסע פון די וואסער און האט עס געסען.

•

איין מאל האבן צוויי עלטערע חסידים געזעסן און געלערנט לקוטי תורה, האבן זיי געקומען צו דער קטע וואס דער אלטער רבי זאגט: ולכן העולם הוא שני שלישי מים ושליש ארץ², האט איינער געקערט צו די צווייטע און געזאגט: איך פארשטיי ניט, מ'איז געווען אין סאמארקאנד, מ'איז געווען אין פאקינג, מ'איז איצט דא אין ניו יארק, און אלץ איז לאנד, איז וואס זאגט דער רבי אז דער וועלט איז שני שלישי מים? האט דער צווייטער חסיד גענפערט: נו נו, מ'דארף פון צייט צו צייט לערנען בקבלת עול.

•

איין מאל האט ר' דוד הארידאקער³ געדארפט פארן אויף די באן, אז

2. ראה מדרש כונן פרק ב.

3. ר' דוד קיבמן.

נולד בערך בשנת תרמ"ד בעיר הורודוק, ולמד תורה בשקידה גדולה עד שבגיל 16 כבר הוסמך לרבנות.

בשנת תרנ"ט או תר"ס הגיע ללמוד בישיבת תומכי תמימים בליובאוויטש. בבואו לישיבה לא השתייך לחסידות חב"ד והתעסק רק בלימוד תורת הנגלה. הרבי הרי"צ, שהיה המנהל פועל בישיבה, הבהיר

ס'געקומען די באן, האט ער ניט געכאפט אז ס'איז שוין דא, און ער האט געשטאנען און געטראכט חסידות, ביז ר' שמחה מאיר חן האט אים גענומען און אים געשטעלט אויפן באן.

לו שהוא מוכרח ללמוד חסידות בסדר המיועד לכך. כיון שלא רצה ללמוד חסידות, החליט שישב מול ספר חסידות פתוח ויסכם לעצמו במוחו את מה שלמד בנגלה, אך מיד לאחר שפתח ספר חסידות וקרא כמה שורות - חש משיכה גדולה לחסידות ושקע בלימודה רבות.

בשנת עת"ר התחתן עם ביתו של ר' יצחק גרשון איטסון, ומשנת תרע"א כיהן כרב בוויטקא בהוראת הרבי הרש"ב. ברבנות הקהילה שימש 18 שנה עד שנת תרפ"ט, ואז עזב את העיר בעקבות רדיפות היבסקציה נגד רבנים. בשנת תר"צ הגיע להומיל, שם שהה עד שנת תרצ"ז, אז עבר לקורסק.

במלחמת העולם השנייה נמלט - כמו רבים מתושבי רוסיה - לסמורקנד, שם נפטר בט' ניסן תש"ג, בעיצומה של אפיית מצות לפסח.

הספדים

ר' ישראל פרידמן דערציילט אז ס'געווען אמאל אין שטעטיל א איד וואס איז געווען א גרויסע קמצן, איין מאל האט איימצער געבארגען פון אים א האלבע קאפקע און האט ניט צוריק געצאלט, האט דער קמצן פון פיל עגמת נפש געווארן קראנק און געשטארבען, ביי דער הספד האט דער רב געדארפט עפעס זאגן, האט ער געשטעלט זיך צום שטענדער און אנגעהויבען דרשנען: ביי ר' עקיבא דערציילט אונז דער גמרא אז יצתה נשמתו באחד¹, און אט דער איד האט זוכה געווען ויצתה נשמתו בחצי.

•

ווען דער פריעדעקער רבי האט נפטר געווארן, האט דער שטאט תל אביב געמאכט א חשובע הספד, און זיי האבן איינגעלאדענט ר' חיים שאול ברוק² צו זאגן א פאר ווערטער, האט ער געשטעלט צו די שטענדער און געזאגט: דו זעסט דער בחור דארט! און ער האט באוויזען צו ר' זושא וילימובסקי, אויב דער רבי קען אויסשטעלין אזא בחור, קען מען שוין פארשטייען דער רבי'ס גדלות, ותו לא מידי.

1. ברכות ס"א ע"ב.

2. נולד בעיירה סנובסק, לר' ישראל בן ציון ולגיטל לאה, נכדת הרב שאול יהודה ליב ליבין (מרבני העיר חברון). בלידתו נקרא שאול, על שם סבו, אך לאחר עשרות שנים עקב מחלה קשה, נוסף לו השם חיים.

משנת ה'תרס"ט למד בישיבת תומכי תמימים בלובאוויטש לצד המשפיע הרב שמואל גרונום אסתרמן, עסק בלימוד ספר התניא, ובחסידות של הרבי הרש"ב ביאוריו ומאמריו על הספר הועלו על הכתב אחרי שנים, והם נדפסו בספר על תולדות חייו. בהיותו בן 16 חלה אביו במחלת הטיפוס, חזר מנדודיו לביתו שבסנובסק, ונפטר מספר ימים לאחר חג הפסח; ברוק סירב לבקשת משפחתו לחזור אל ביתו ולסייע בפרנסת המשפחה, ונשאר ללמוד בישיבה.

בחורף ה'תרצ"ז הצליח ר' חיים שאול לעזוב את ברית המועצות ועלה לארץ ישראל. הוא התיישב בראשון לציון ומונה לרב קהילת חב"ד בעיר. בחודש אייר תרצ"ח הקים הרב אליעזר קרסיק בתל אביב את ישיבת "אחי תמימים"; ברוק התמנה לראש הישיבה ובה'ת"ש התמנה גם למשפיע בישיבה. בתשי"א עברה הישיבה ללוד לפיכך הקים ר' חיים שאול בחורף תשי"ב, עם מספר עסקנים, את ישיבת "אחי תמימים" בראשון לציון, בצריף ליד בית כנסת חב"ד בו שימש כראש ישיבה ומשפיע. לאחר מספר שנים גדלה הישיבה, ובחודש אב תשט"ז פתח ר' חיים שאול את המבנה החדש שלה, שהוקם על שטח שתרם ר' יוסף שמוטקין. כעבור חמש שנים החל בהקמת בנין נוסף עבור הפנימייה של הישיבה.

בשנת תשי"ז נישא ר' חיים שאול בשנית למינה גולדשמיד. נפטר לאחר מחלה בי"ב בניסן תשכ"ה, ונקבר בבית הקברות הישן בראשון לציון.

הנהלת הישיבה

איין מאל איז אריין צום רבינ'ס צימער די הנהלת הישיבה פון 770, האט דער רבי זיי געפרעגט וועגן א ספיציפישע בחור, האט איינער פון זיי געענפערט:

הרב מענטליק נואם במהלך כינוס תורה

אזוי און אזוי טוט זיך מיט אים, האט דער רבי גלייך ארויסגענומען א בריוו און זיי געזאגט: אבער דער בחור זאגט אנדערש, און אזוי האט געענדיקט די יחידות.

(געהערט פון ר' ישראל פרידמן)

ווען די הנהלה פון 770 האבן אריינגעשטעלט א מחזור פון מסכתות צו לערנען א דורך די יארן, האט דער רבי געהייסן ר' מענטליק¹ צו אריינשטעלין מסכת פסחים כדי מ'זאל אויכעט לערנען ענינים פון מועד.

1. נולד בי"ט חשוון תרע"ג למשפחת ר' פנחס מענטליק, יהודים המקפידים על קלה כבחמורה. הוא נולד במדינת גליציה, בה התנהלו חצרות חסידיים שונים - להם השתייכה גם משפחתו. הוריו וכל משפחתו נספו בשואה.

בסביבות שנת תרצ"ז נכנס ללמוד בשיבת תומכי תמימים אטוואצק, שם התגורר אדמו"ר הריי"צ באותה שעה. באחד הימים, שלח ר' דוד שטוקהמר מארה"ב - שהיה יהודי ירא שמים גדול (באגרות קודש נדפסו מכתבים רבים אליו מרבותינו נשיאינו) - את שתי בנותיו לאטוואצק, על מנת שיינשאו לשני בחורים מתלמידי הישיבה. הוא עשה זאת בהמלצתו של ר' מרדכי חפץ - שהגיע באותה עת לארה"ב כשד"ר של אדמו"ר הריי"צ. כך הווה, ובאטוואצק התקיימו שתי החתונות בהפרש קצר - הראשונה של הרב מרדכי מענטליק שנשא את מרת גיטל, ולאחר שבוע נישא ר' משה פנחס כץ למרת מינדל.

כבר אז, בהיותו באטוואצק, שימש הרב מענטליק כ'חוזר' של אדמו"ר הריי"צ, באין שם איש אחר שיוכל לעשות זאת. בעוד הרבי נוהג לומר מאמר דא"ח בעיניים עצומות, אמרו רבותינו נשיאינו שלפניו את המאמרים בעיניים פקוחות, והיו מביטים במשך כל הזמן אל מישוה אחד, כדי לא להסיח את הדעת (אדמו"ר הרשב"ב נהג להביט על בנו יחידו - אדמו"ר הריי"צ). מספרים כי בהיותו באטוואצק, נהג אדמו"ר הריי"צ להסתכל בשעת אמירת המאמרים בפניהם של ר' מרדכי מענטליק ור' שמואל זלמנוב (שנקראו אז "דער שווארצער (זלמנוב) און דער געלער (מענטליק)"). הבטה זו יש בה כדי להראות עד כמה היו בטלים וקשורים לרבי.

נפטר כ"ה תשרי תשמ"ח.

התוועדות

ר' אפרים יאלעס האט זוכה געווען געווען צו אסאך קירובים פון רבי'ן, ביים פארבריינגען פלעגט ער זיצן ביים רבי'נס טיש, און אדורך די פארלויף פון די פארבריינגען פלעגט ער זיך דערנענטערן זיין בענקל צום רבי'ן ביז ביי דער ענד פון די פארבריינגען האט ער געווען ממש נאנט צום רבי'ן, איין מאל האבען די בחורים מחליט געווען צו צובונדען זיין בענקל צום טיש, אז דער רבי האט ארויסגעפונען וואס איז געטראפען, האט דער רבי באפעלט די אלע בחורים וואס זיינען געווען אריינגעמישט צו פארען קיין פאלדעלפיא און בעטן ביי אים מחילה¹.

•

בא איינער פון די פארבריינגענ'ס אין תשכ"ה האט עס געענדיקט 8:30 אין דער מאָרגן. אין יענע יאָרן איז דאס געווען אויך די צייט ווען די סדר פון חסידות האט געענדיקט אין 770. האבין עטליכע בחורים געקומען צו ר' לייבעל און אים געבעטן פרעגן דעם רבי'ן אויב ער וויל יעצט דאווענען שחרית. האט ר' לייבעל אריינגעגאנגען פרעגן, און ווען ער איז ארויסגעקומען האט ער געזאגט אז דער רבי האט מסכים געווען צו דאווענען יעצט, אבער בתנאי אז עס וועלן זיין א מנין אן אים, וכך הוהו

•

רבי בערקע חן האט דערציילט אז רבי מענדל פוטערפאס'ס זון רבי שלום בער איז אלס קינד זייער נישט געזונט געווארן און די זארג איז געווען זייער גרויס נאך וואס רבי מענדל האט פארלירען אפאר קינדער, איינער פון די טעג איז רבי בערקע געקומען וויזיטען רבי מענדל און די דאקטער איז געקומען באזוכן דאס קינד, זעט ער ווי די דאקטער איז צוגעגאנגען צו רבי מענדל און זאגט אים אז ס'איז ל"ע געבליבען געציילטע שעות פאר דאס קינד צו לעבען, און די דאקטער האט מיר געבעטען ארויס גיין פון שטוב, איז רבי בערקע ארויס פון שטוב און זיך אונטער געשטעלט צו איינער פון די פענסטערס און ער הערט ווי רבי מענדל זאגט: רבנו של עולם האב רחמנות אויף מיין זון, נישט און די זכות פון תורה וואס איך האב נישט אנגעהויבען אנצורירען, און נישט און די זכות פון דאווענען וואס איך האב נישט צופיל

1. י"א שהרבי שלח גם ר' לייבל גרונר, אף שהוא לא היה מעורב בזה.

אריינגעלייגט דערין, נאר בזכות די פארברנגענס וואס איך בין קיינמאל נישט ארויס געגאנגען אין דערמיטען. און כך הוה ער איז געזונט געווארן למעלה מדרך הטבע.

•

ווען ר' מענדל פוטערפאס איז געגאנגען צו זיך באטרעפן מיט זיין כלה, איז שבת ביי פארבריינגען האט ער געווען גוט אנגעטרונקען, האט זיין שווער גלייך צוגעגאנגען צום פרוי און האט געזאגט: מ'דארף פארזיכערן אז דער שידוך וועט דורכפירען, אויב א בחור וואס קומט צו טרעפן מיט זיין כלה קען אזוי פירען איז ער א אמת'ער חסידישער בחור.

•

ר' מענדל פוטערפאס פלעגט זאגן: צו ניט גרייטען פאר א פארבריינגען איז דאס ניט קיין סדר, צו יע גרייטען פאר א פארבריינגען איז דאס גאר ערגער, וואס טוט מען? מ'גרייט וואס צו זאגן און מ'רעט אנדערע זאכן.

•

ר' מענדל פוטערפאס פלעגט זאגן אז די גאנצע זאך פון א פארבריינגען איז אז די עלטערע זאגן די יונגערע אז מ'זאל ניט צופיל קריכען אין די וואלד.

•

ר' מענדל מורוזוב האט דערציילט, אז ווען ער איז געווען א קינד אין לענינגראד ביי א פארבריינגען, האט דער פריעדעקער רבי אים געהייסן קרויען, (ווי א האן) אבער ער איז געווען אזוי פארשעמט אז ער האט דאס ניט געקענט טאן.

•

איין מאל בא פארבריינגען, האט ר' אפרים יאלעס געזאגט צום רבי'ן אז ער איז זייער פארמאטערט, און ער וויל גייען אהיים, האט דער רבי אים געזאגט: ואתה עייף ויגע ולא ירא אלוקים².

•

איינמאל איז געקומען צו נעוועל א קבוצה פון ליטפישער בחורים און זיי האבן געזיצט בא ר' זלמן משה'ס פארבריינגען און די לשונות זענען געווען כדרכו, האט ר' מענדל פוטערפאס געדאג'ט אז ס'וועט זיי מרחיק זיין פון חסידות, נאך שבת האט ער געפרעגט די בחורים: נו וואס זאגסטו אויף די

2. דברים כ"ה, ח.

פארבריינגען? האבן זיי געזאגט: ס'געווען געוואלדיקט, אבער די בעסטע זאך איז געווען די לשונות פון קבלה וואס ער האט גענוצט.

•

ר' לייבל שפרא דערציילט, אז איין מאל האבן אפאר בחורים פארבראכט צווייטן זיך, האט איינער אויסגעדריקט אז וואלט מען געקענט מער טרינקען וואלט דער פארבריינגען ארויסגעקוקט אסאך שענער, האט איינער פון די בחורים וואס איז געווען דארט גענומען א פאפיר און געשריבן א צעטל בעטין דער רבי אז פאר די פארבריינגען זאל מען קענען טרינקען מער פון פיר, און האט דאס געגעבן צו א איד וואס האט געגרייט אריינגייען צום רבי'ן, אז דער רבי האט דאס געזען איז דער רבי געווארן זייער צושראקין און לאחרי המעשה האט ער געזאגט צו די הנהלה: א' היתכן בחורים קען פארבריינגען אן א משפיע, און צווייטנס ווי קען מען אזא זאך איבערפירען דורך א איד וואס איז ניט קיין חסיד, מ'ווייסט וואס דאס קען גורם זיין, האבן זיי געפרעגט דעם רבי'ן פאר א תיקון, האט דער רבי געענפערט: צו דאס איבער ריידען מיט א משפיע.

•

איין מאל האט ר' שלמה חיים קסלמן געקומען צו די טאכטער'ס שטוב אדעל, און מ'האט געזעצט פארבריינגען, און זי איז געווען זייער פארשעמט אז זי האט ניט געהאט קיין פארבייסען, האט ר' שלמה חיים געזאגט: אדעל אדעל, וואס דו האסט, גיב, און וואס דו האסט ניט, מאנט מען ניט פון דיר, און מ'האט פארבראכט אויף דעם די גאנצע נאכט.

•

ר' יצחק דוד גראנער האט דערציילט, אז איינמאל האט מען מציע געווען דער רבי'ן (אין די ערשטע יארן) צו מאכן די י"ט כסלו פארבריינגען אין א זאל אין בארא פארק, האט דער רבי געענפערט: היינט איז עס בארא פארק, מארגן וועט דאס זיין שיקאגא, און דערנאך וועט זיין יוראפ.

•

אין די ערשטע יארן ווען דער רבי האט ניט געלאזט רעקארדין די פארבריינגענישן פלעגט ר' ברוך שלום כהן³ אריינשמאגעלין אונטער די רעקעל א ריקארדער, איין מאל האט דער רבי געוואלט עפעס הערן פון די פארבריינגען האט דער רבי געפרעגט ביי ר' לייבל צידען איז דא איינער א וואס האט א רעקארדינג, האט ר' ברוך שלום געגעבן דער רבי זיינע ריקארדינג

3. מעיר ניו הייבען.

און דער רבי איז געווען זייער צופרידען.

•

אין יאר תשכ"ה נאך די פטירה פון דער רבי'ס מאמע, האט דער רבי ניט געוואלט פארבריינגען י"ט כסלו, האט ר' שמואל לוויטין געזאגט צו דער רבי: וואס וועט דער וועלט זאגן אז מ'וועט ניט פארבריינגען י"ט כסלו, און דער רבי האט מסכים געווען פארבריינגען.

•

ר' יקותיאל פלדמן דערציילט, אז יעדער י"ט כסלו אין כפר חב"ד פלעגט ר' שלמה חיים פארבריינגען, און אסאך פון די מתנגד'שער בחורים פון די אנדערע ישיבות פלעגין קומען, און ר' שלמה חיים האט זיי מקרב געווען און געפרעגט זייערע נאמען, איינמאל האט ער געפרעגט בא א בחור פון משפחת אנ"ש: וואס איז דיין נאמען? האט ער געענפערט: שלום בער, און וואו לערנסט דו? - אין פאנאוויטש - האט דער בחור געענפערט, האט ר' שלמה חיים אויסגעזאגט: אוי! אה שלום בער אין פאנאוויטש ווי קען דאס זיין? און ר' שלמה חיים האט שטארק האט שטארק געוויינט אויף דעם.

•

ר' לייבל שפירא דערציילט אז דער רבי האט אמאל געפרעגט בא ר' יואל כהן: מיט וועמען חזר'ט מען די שיחות? האט ר' יואל געענפערט: מיט ר' לייבל שפירא, האט דער רבי געשמייכלט און געזאגט: ער איז דיין תלמיד, מ'דארף עס טאן מיט א איפכא מסתברא'ניק.

•

מ'דערציילט אז אין תורת אמת איז געווען א ירושלמישער בחור וואס האט געארבעט אין דער קיך און אז מ'האט געמאכט א "הוק-אפ" פלעגט ער אלעמאל קומען און פרעגן: דער רבי האט שוין גערעט די פאליטשער שיחה.

•

ר' מנחם מענדל אהרנוב⁴ האט דערציילט, אז אין די שווערע צייטען אין

4. נולד בו' שבט תרפ"ח לאביו ר' יהושע זעליק ולאִימו מרת חוה אהרנוב.

בילדותו למד בתלמוד תורה במחנת ברחבי רוסיה.

בזמן מלחמת העולם השנייה ברח לסמרקד יחד עם משפחתו, שם נפטר אביו. בסמרקנד ובטשקנט למד סופרות סת"ם ושחיטת עופות ומאז התעסק בסופרות סת"ם.

בשנת תש"ז יצא מרוסיה בבריחה הגדולה, וזכה לשמש את הרבנית חנה, אמו של הרבי, שנסעה גם היא בנסיעה זו, במהלך הנסיעה. בשנת תש"י התחתן עם זוגתו מרת גולדה בת ר' חיים מינקוביץ.

לאחר חתונתו היגר לטורונטו, שם היה מלמד תשב"ר בביתו כפי הנהוג ברוסיה, ללא כיתות מסודרות, אלא תלמידים מכל הגילאים ביחד עד לשנת תשס"ח.

רוסלאנד פלעגט די חסידים אין זיין שטאט צונויפקומען איין מאל א חודש נאר פאר א חסידשער פארבריינגען.

•

כידוע נאך תשמ"ח האט דער רבי מפסיק געווען פארבריינגען בימי החול און אנשטאט האט דער רבי פארבראכט יעדער שבת, האט א עלטערע חסיד אריינגעשריבן: פארוואס איז עס אז אלע רביים האבן פארבראכט בחול און דער רבי ניט, האט דער רבי געענפערט: (הלשון אינו מדויק) ווער פון די רביים האבן פארבראכט יעדן שבת.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז ס'איז געווען פסח תש"ט און דער פריעדעקער רבי האט פארבראכט, אינמיטן דער פארבריינגען איז אריינגעקומען א ליטווישער רב און האט געוואלט זיצן אויפן ביינקעל נעבן דער פריעדעקער רבי, האט דער רבי אים געזאגט: אויף דער ביינקעל זיצט מען ניט, דא זיצט דער טאטע.

הרב אהרונב גם שימש כספרא דדיינא בבית הדין בטורונטו, והיה מעמודי התווך של הקהילה היהודית בעיר.

שימש כסופר סת"ם וכאשר הציע לו הרבי לכתוב תפילין ומזוזות עבור המרכז לענייני חינוך, כתב לו: "מן הסתם הינכם כותבים לפי הדיעה של אדמו"ר הזקן. נפטר בשיבה טובה בה' תמוז תשפ"א.

התקשרות

דער גערער רבי'ס¹ א זון² איז געווען זייער בטל צום רבי'ן (ביז תשמ"ט כידוע) איז ווען דער גערער רבי האט געקומען אויף א יחידות האט ער געזאגט צום רבי'ן: כנראה האסטו געקראגען א נייע חסיד.

(געהערט פון ר' ישראל פרידמן)

ר' לייבעל גראנער האט דערציילט: אין די ערשטע יארן פון דער נשיאות, ביים סוף פון א געוויסע יחידות, איז דער רבי צוגעגאנגען צו מיר און געזאגט צו מיר: "איך האָב פונקט געהערט עפעס ניי, און דאָס איז, אַז אין דער ברכה פון שמע קולנו אין שמונה עשרה, נאָך די ווערטער "ומלפניך מלכנו אל

1. ר' שמחה בונים אלתר (הלב שמחה) נולד בכ"ד ניסן תרנ"ח, בעיירה גורה קלוואריה שבפולין, לאביו האדמו"ר מגור הרה"צ אברהם מרדכי אלתר מגור בעל האמרי אמת'. בשנות הצדי"ק, לאחר פטירת אמו ונישואי אביו מחדש, עלה לארץ הקודש. בשנת תרצ"ט חזר לפולין להביא את אביו לארץ הקודש ונחר שם עד לשנת ת"ש. בין השנים תש"א- תש"ח סייע לאביו בייסוד מוסדות גור בארץ הקודש. לאחר פטירת אביו ביום חג השבועות תש"ח נבחר אחיו הרה"צ ישראל אלתר מגור בעל ה'בית ישראל' לאדמו"ר והוא יצא למשך תקופה עם משפחתו מארץ ישראל לסן ז'רמן, מפרברי פריז שבצרפת, ואחר כך התיישב באנטוורפן שבבלגיה. בשנת תשל"ז, עם פטירתו של אחיו האדמו"ר, הוכתר על ידי חסידי גור כאדמו"ר. הרבי הקדיש באופן נדיר שיחה שלימה למינוי האדמו"ר.

נודע בבקיאיותו בתלמוד הירושלמי ובשנת תשמ"מ יזם את לימוד הדף היומי בתלמוד הירושלמי. שני מפעלים של פרשנות הירושלמי נקראו על שמו: פירושי "נטיעה של שמחה" ו"בנין של שמחה". בשנת תשמ"ה חלה ומיעט לצאת מביתו ולדבר, למרות זאת הנהיג והשתתף במספר מאבקים פומביים ביניהם נגד הקמת "האוניברסיטה המורמונית" בירושלים, נגד חילולי שבת בחברות ציבוריות ועוד. נפטר ביום ז' תמוז תשנ"ב, ואת מקומו באדמו"רות מילא אחיו מאביו, רבי פנחס מנחם אלתר בעל הפני מנחם מגור. ליקוטים מחידושיו בטישים שערך לפני שנת תשמ"ה כונסו בספר לב שמחה. נפטר ז' בתמוז ה'תשנ"ב.

2. ר' יעקב אלתר נולד בכ"ט באייר תרצ"ט לאביו רבי שמחה בונם אלתר מגור בעל הלב שמחה בעיר לודז'. לאחר שעלה עם כל משפחתו לארץ ישראל, למד בתלמוד תורה עץ חיים ובישיבת שפת אמת בירושלים, למד בתלמוד תורה עץ חיים ובישיבת שפת אמת בירושלים. עוד בחיי אביו היה מעורב בהנהגה הציבורית, וכאשר נחלש בשנת תשמ"ה, נכנס יותר להנהגת חסידות גור, לצידו של דודו הפני מנחם.

לאחר הסתלקות אביו בשנת תשנ"ב, מונה דודו לאדמו"ר, ולאחר הסתלקות דודו בשנת תשנ"ו מונה הוא לאדמו"ר מגור.

האדמו"ר ממעט להתבטא במקומות ציבוריים. בדרך כלל אחד מחסידיו ומקורביו מביא את ברכתו לאירועים. בהנהגתו הוביל שינויים בחסידות: שינוי אופי הלימוד בישיבות, הפעלת תלמודי התורה בשעות אחר הצהריים של שבת, ריכוז כל תלמידי ישיבות גור בזמנים מוגדרים בשנה בירושלים ועוד. בשנים האחרונות האדמו"ר התחיל לשוחח יותר באופן אישי עם חסידיו לצורכי הדרכה ועידוד, ומקבל את פני חסידיו במשך מספר שעות ביום.

תשבינו, טראכטן זיי אויף מיין נאמין, און ווען דער רבי האָט דאָס געזאָגט, האָט דער רבי'ס פנים געשיינט און ער האָט אויסגעזען זייער צופרידן דערפון.

•

איינמאל האט ר' זושא וילימובסקי געפרעגט א בחור וואס איז נתקרב געווארן צו חב"ד: זאג מיר דער אמת פארוואס האסטו געקומען צו חב"ד, איז דאס דער רבי צי חסידות? האט ער געענפערט: איך וועט דיר זאגן דער אמת: חסידות, האט ר' זושא גלייך געזאגט: אה! משכנתא משכנתא.

•

איינמאל האבן אפאר חסידים פון דער פריעדעקער רבי געזעצן בא א אסיפה וועגן דער רבי'ס געזונט, און ר' חניע מרוזוב האט אויסגעזאגט: יעדערער דארף אפגעבן אפאר פון זיין יארין צו דער רבי און איך געב אלע מיינע איבערגעליבענע יארין צום רבי'ן, און אויב איך קען גיב איך צן רבי'ן די יארין פון די ווייב און די קינדע, האבן די חסידים אים געפרעגט: חניע דו ביסט דאך ניט קיין מקושר ומניין לך זאת? האט ר' חניע געענפערט: גערעכט, גערעכט, דער אויבערשטער זאל געבן אז מ'זאל טאקע זיין.

•

ווען דער אדמו"ר רבי יואל פון סאטמאר איז געזעסן 'שבעה', און דער רבי איז געקומען אים מנחם אבל זיין, איז דער צימער געווען פול מיט באוואוסטע רבנים און פובליק פיגורן. כאָטש דער רבי איז געווען גאר יונג, אבער דער רבי איז געווארן דער ראש המדברים און אַלעמען האבן צוגעהערט צו אים, פאר פילע איז דאָס געווען די ערשטע געלעגנהייט צו טרעפן דעם נייעם ליובאוויטשער רבי, און דער רושם וואָס ער האָט איבערגעלאָזט ביי אַלעמען איז געווען גאָר שטאַרק. איינער פון די סאטמער'ע חסידים איז דערנאך צוגעגאנגען צום רבי'ן און געזאָגט מיט התפעלות: "ליובאוויטשער רבי, איך האָב מורא אַז איך וועל ווערן דיין חסיד." דער רבי האָט געענטפערט אים בבת שחוק: "פאַרוואָס זאָלסטו דאָס טאָן פון יראה, טו דאָס פון אהבה.

•

עס איז געווען אַ אידישער סטודענט, פון א ליובאוויטשער משפחה, וואָס האָט געוואָלט גיין לערנען אין איינעם פון די אוניווערסיטעטן אין א פערווארפינע שטאט. דעמאלטס האט דער רבי שטארק גערעדט קעגן פארשידענע זאכן וואס זענען געווען אין אמעריקענער אוניווערסיטעטן. דער ליובאוויטשער בחור - סטודענט איז געווען אין א דילעמא, און ער האט געשריבן צום רבי'ן, ווייל וויבאלד ער איז א חסיד פונעם רבי, קען ער נישט

טאן קעגן דער רבי. האט ער געשריבן צו דער רבי: אין די קומענדיק פיר יאָר אַליין ער וועט נישט זיין אַ מקושר צו דעם רבי, אַזוי וועט איך סאָלװען די פּראָבלעם, דער רבי האָט געענטפּערט: "אויב די פּאַרבינדונג צווישן רבי און חסיד איז געווען איין וועג דאן איז אייער געדאנק גוט, אָבער וויבאלד א פארבינדונג צווישן רבי און חסיד איז צוויי וועגן, אפילו אויב איר וועט זיך אָפּטאָן פונעם רבי'ן - וועט דער רבי זיך נישט אָפּרייסן איר פון אים.

•

מ'דערציילט אז איינמאל האט ר' בערל ווייס³ אריינגעגאנגען צום רבי'ן מיט א גלדינער טעלער און אויף אים איז געווען א מיליון דאלאר במזומן.

•

איינמאל אינמיטן נאכט איז געווען א פייער אין ליובאוויטש און עס האט געברענט ר' חניע'ס שטוב, האט ר' חניע גלייך געלאפן צו דער פריעדעקער רבי'ס שטוב.

•

איינמאל אין לעניגראד שמחת תורה האט דער פריעדקער רבי געהייסן ר' האטשע הימלשטיין⁴ נעמען א פול כוס ניינצקע, האט ער געזאגט צום רבי'ן

3. גולד בעיירה קטנה על גבול רומניה-הונגריה בשנת תרפ"א, ובבחרותו נשלח ללמוד בישיבת קוסיץ. שרד בנס את מחנה המוות באושוויץ, ולאחר סיום השואה הגיע ללוס אנג'לס, רכש חווה והיה הראשון שהחל לעסוק בייצור חלב ישראל. שם נישא עם רעייתו מרת מרים, ובהמשך עסק גם בניהול בתי הבראה בסמיכות למרכזים רפואיים.

בקליפורניה התקרב לחסידות חב"ד על ידי השד"ר הרב שמואל דוד רייטשיק, והגיע לרבי בפעם הראשונה בשמיני עצרת של שנת תשי"ב, הראשון לאחר עלותו של הרבי לכס הנשיאות.

כבר בתחילת הקשר שלו עם הרבי, תבע ממנו הרבי שיקדיש זמן ניכר ללימוד תורה, ובין השאר דרש ממנו להביא לו בפעם הבאה מתנה אלף דפי גמרא, ואכן בשנים מאוחרות יותר הקדיש שליש מהיממה ללימוד תורה בחברותות.

במשך שנים ארוכות היה מראשי התומכים במוסדות חב"ד בקליפורניה, וביתו היה פתוח לכל ענין שבקדושה. כאשר עמדו מוסדות חב"ד בקליפורניה בסכנת עיקול, הוזיל מהונו מיליוני דולרים כדי לסייע למוסדות חב"ד להיחלץ מהמשבר.

היה נוסע מידי שנה לחודש החגים אצל הרבי, ונהג לרכוש את הפסוק הראשון ב'אתה הראת' בהקפות של שמחת תורה עבור הרבי. כך גם נהג להעמיד מידי שנה סלסלת פירות על שולחן ההתוועדות של הרבי לרגל ט"ו שבט.

נפטר בגיל 90 בכ"ז אייר תשע"א.

4. גולד לאימו מרת בלומה בשנת תרמ"ה לערך, בעיירה החסידית שצעדרין.

במסגרת תפקידו השגירה ר' יחזקאל על סדרי הלימוד, בחן את התלמידים וכמו כן דאג לשכן את התלמידים הצעירים והבוגרים באכסניות. היו בחורים שר' יחזקאל הלין בבית הרבנית הזקנה מרת רבקה ואפילו בבית אדמו"ר הרש"ב. גם אצל חלק מצוות הישיבה התאכסנו בחורים - לדוגמה בבית המשפיע גרונם ובביתו של ר' יחזקאל בעצמו. לבד מזאת, שיבץ ר' יחזקאל את התמימים בבתי משפחות אנ"ש בעיירה ליובאוויטש לאכילת 'ימים' ולמי שהיה זקוק לכך - היה מעניק 'הקצבה', תמיכה כספית חודשית לכלכלתו מאחת הקופות שהיו תחת הנהלתו.

אז די דאקטוירען ערלויבען אים נישט נעמען משקה, האט דער אים געזאגט: אז מ'איז אן עובד ה' איז מען העכער פון טבע, האט ער געזאגט צום רבי'ן: און וואס איז אויב מ'איז ניט קיין עובד ה'? האט דער רבי אים געענפערט: אז מאיז פארבונדען צו א עובד ה' איז מען אויכעט העכער פון טבע.

(געהערט פון ר' ישראל פרידמן)

•

אמאל האט מען געשיקט צום רבי'ו א נוסח המצבה און עס האט געשטייט: היה מקושר לכ"ק אדמו"ר שליט"א בכל נימי נפשו, האט דער רבי געענפערט: צידען האט ער ניט געלאזן קיין איין נים פאר זיך.

•

איך האב געהערט פון איימצער וואס איז געווען ביי די לוויה כ"ב שבט, אז ווען אלע בחורים פון 770 האבן נאכגעגאנגען דעם ארון צו זיין ביי די לוויה, איז געבליבן צוויי בחורים אין 770 און האבן פשוט געוויינט.

•

ר' אשר פרקש⁵ דערציילט, אז איינמאל האט ר' שניאור חיים גוטניק⁶

בשנת תש"א פלשו הנאצים ימח שמם ללטביה, ויהודיה נספו בשואה, ביניהם ר' יחזקאל. 5. נולד בירושלים לאביו הרב יקותיאל פרקש, מגדולי רבני חב"ד בעיר, ומורה הלכה מפורסם בכל חוגי היראים. משפחתו נמנתה עם צאצאי הרב עמרם בלוי ממנהיגי חוגי נוטרי קרתא, ובמשך השנים הלכה והתקרבה לחסידות חב"ד.

בהגיעו לגיל ישיבה נכנס ללמוד בישיבת תורת אמת ולאחר מכן המשיך לישיבת תומכי תמימים מאנטרעאל שם נמנה על תלמידיו הקרובים של המשפיע הרב מנחם זאב גרינגלאס. בין השנים תש"נ - תשנ"ב נמנה על התלמידים השלוחים לישיבת תומכי תמימים מלבורן שבאוסטרליה, ובקיץ של שנת תשנ"ב חזר ללמוד בחצר הרבי בישיבת תומכי תמימים המרכזית ב-770. לאחר נישואיו בשנת תשנ"ד עם רעייתו מרת רינה בת הגביר והעסקן החסידי ר' אליעזר חיים לפידות, התיישב בבואנוס איירס שבארגנטינה שם נמנה על הנהלת ישיבת תומכי תמימים המקומית, ומשמש כמשפיע ראשי בישיבה.

6. נולד בשנת תרפ"ב בברית המועצות, לאביו הרב מרדכי זאב גוטניק. הרב מרדכי היה מתלמידי ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש, ומשלוחי אדמו"ר הרש"ב ואדמו"ר הרי"צ לעיר טיפליס שבגרוזיה. בהיותו ילד, עלתה המשפחה לארץ הקודש והתיישבה בתל אביב, לאחר שקבלו בניסים היתר יציאה מרוסיה. בשנת תרפ"ז קיבל אביו הצעת רבנות באנגליה. הרב שניאור חיים כתב על כך לאדמו"ר הרי"צ, אשר ענה בחיוב, ואף עשה רבות כדי שההצעה תצא לפועל, ושלה מכתבים לרבנים וחסידים וזירום לתרגם את ההצעה הלכה למעשה. בצעירותו למד בישיבת טעלו. בי"ט כסלו תרצ"ב, נפטר אביו, הרב מרדכי והוא אברך צעיר בן שלושים וארבע בלבד. כמה שנים לאחר מכן, נישאה אמו בשנית לחסידי הרב אשר אברהמסון, לימים רבה הראשי של סידני.

בקץ תרפ"ט נסע לריגא בכדי להשתתף במחיצתו של אדמו"ר הרי"צ לאחר שעזב את תחומי רוסיה. עם פרוץ מלחמת העולם השנייה נמלטו מאנגליה יהודים רבים שחששו לגורלם, ביניהם הייתה גם משפחתו של הרב גוטניק. יחד עם רבים אחרים הפליגו באוניה עד לאוסטרליה, שם התיישבה המשפחה בעיר סידני.

נפטר בכ"ט תשרי תשס"ד.

גאזאגט צום רבי'ן אויף יחידות, אז זיין חבר וויינט אויף דעם וואס דער פריעדעקער רבי איז ניטא, האט דער רבי אים געזאגט: און איך וויין אז דער רבי איז דא און מ'טוט גארנישט.

•

ר' ליבעל גראנער האט דערציילט, אז פורים תשי"א האט דער רבי געזאגט צו איינע פון די עלטערע חסידים: בא דער צמח צדק איז געווען חסידים וואס ס'האט גענומען צען יאר פאר זיי צו ווערן מקושר, נאך דער פארבריינגען, האט דער חסיד צוגעגאנגען צו ר' לייבל און אים געבעטן צו איבערגעבן צו דער רבי, אז ער איז אינגאנצען בטל צו דער רבי.

•

איין מאל אויפן וועק צוריק פון אהל האבן די בחורים העוזרים גענומען א אנדערע וועג ווי פון דער רבי, נאך דעם האט דער רבי געפרעגט ביי ר' לייבל: פארוואס האבן זיי ניט געפארן מיטן זעלבען וועג, האט ר' לייבל געזאגט דער רבי אז דער וועג איז געווען שנעלער, האט דער רבי גענפערט: מ'דארף גייען בדרך המלך.

•

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז ר' מרדכי מענדליק האט אים געזאגט אז דער טעם וואס ער גייט ניט אויבן צום סעודה איז וויל ער קיין ניט זעען ווי דער רבי זיצט ניט בראש.

•

דער רבי האט אמאל געזאגט אויף איינער פון די חסידים: (לשבח) וואס מער מען דערווייטערט אים ווערט ער נענטער.

(געהערט פון ר' יקותיאל פלדמן)

•

בשעת די פארבריינגען פון פורים תשח"י האט דער רבי גענומען אסאך לחיים, האט ר' שמואל לוויטען געפרואווט אופהאלטן ר' מרדכי מענדליק צו געבן דער רבי לחיים, האט דער רבי געזאגט צו ר' מענטליק: ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה⁷.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז פורים תשח"י האט דער רבי גענומען אסאך לחיים, האט ר' שמואל לוויטין גענומען דער רבי'ס בעכער, האט ר'

7. אסתר, ג, ב.

מענטליק געוואלט צוריקנעמן פון אים, און ס'געווען א גאמצע טומעל, דער נעקסטע טאג האט דער רבי געפרעגט בא ר' לייבל: וואס איז געווען די גאנצע טומעל, האט ר' לייבל געזאגט צו דער רבי אז ר' שמואל האט געטענ'ט אז מ'דארף היטן דער רבי'ס געזונט, האט דער רבי געזאזט: און מענטליק ארט אים ניט מיינ געזונט? האט ר' לייבל געענפערט: אבער ר' שמואל האט געטענעט אז ס'דער חסידים'ס ארבעט צו היטן די רבי'ס געזונט, האט דער רבי געפרעגט: און וואס האט מענטליק גענפערט: האט ער געענפערט - זאגט לייבל - אז אויב דער רבי נעמט דאס, איז דער רבי ווייס בעסער פון אונז, האט דער רבי געזאגט: און איך האלט אז מענטליק איז גערעכט.

ר' מענדל פוטערפאס האט אמאל דערציילט: אין אלע פלעצער אין סיביר ווי מיר האבן געארבעט האט די נאטשאלניק (גענעראל אין רוסיש) געמאכט זיכער אז קיינער פון אונז זאל זיך נישט דערוואגן צו אנטלויפן, און זיי האבן אויך צו געלייגט הונט אונז צו היטן, אזוי ווי הונט ווייסן צו היטן.

האט זיך געמאכט אז איינער פון די ארעסטאנטן איז אים נמאס געווארן די לאגער ארבעט, האט ער פראבירט זיין מזל צו אנטלויפן, און ס'איז אים איינגעפאלן א מעגליכקייט זיך ארויס שמאגלען פון די נאטשאלניק'ס הענט, אבער וואס טוט מען מיט די הונט? איז אים איינגעפאלן צו טוהן מיט די באקאנטע רוסישע שיטה, מיט שוחד, פשוט משחד זיין די הונט, ער האט צוגעקליבן פעטע שטיקעלעך פלייש, און דאס אנגעגרייט צו זיין אנטלויפענישט, און געטראכט: ווען די הונט וועלן מיר נאכלויפן וועל איך זיי אונטער ווארפן די פעטע שטיקעלעך פלייש, און אזוי וועלן זיי זיך אנפרעסן דערמיט, און פון מיר פארגעסן.

און ער האט אזוי געטאן, ער האט זיך אויסגעדרייט פון די נאטשאלניק'ס אויגן און אנגעהויבן צו אנטלויפן, אבער די הונט האבן אנגעהויבן שטארק צו בילן, און זיי זענען אים נאכגעלויפן, האט

ער ארויס גענומען פונעם בוזעם א שטיקל פלייש און צו זיי געווארפן. אז דער הונט זעט א שטיק פלייש פארגעסט ער אלץ און ער האט געסמרקט זיך אויף די שטיק פלייש און האט געלאזן די ארעסטאנטן צו פרייהייט. און ווען זיי האבן געזעהן די הונט עסט די שטיק פלייש האבן זיי גלייך געשאסן די הונט אויף טויט.

שפעטער האבן די נאטשאלניק אונז פארשטיין געגעבען פארוואס זיי האבן געשאסן די הונט, אז אויב א פאר שטיקלך פלייש קען פארמישען די הונט

פון טאן זייערע ארבעט, כאטש פאר איין מינוט, קען זיי נישט זיין מער דער נאטשאליניק'ס הונט, און זיי האבן נישט די רעכטס צו עקזעסטרן.

פלעגט ר' מענדל אויספירן, אז די נמשל איז אז מ'טאר נישט פארבלאנזען פון א שטיק פלייש מ'דארף אלעמאל געדענקן אז מיר זענען אין די מיליטער פון די רבי.

•

ר' לייבל שפירא דערציילט א מעשה וואס באוויזט אז דער התקשרות צום רבי'ן דריקט זיך אויס אויך אין א פיזישע אופן, אז ס'געווען א תקופה וואס ס'איז געדרייט אין 770 א ניט ליובאוויטשער בחור וואס איז געווען משובש בדעתו, און ער פלעגט גייען צו דער רבי'ס שטוב און פרעגן דער רביצין: פארוואס רופט אן דער רבי דער פריעדעקער רבי דער נשיא הדור, דער רבי איז דער נשיא הדור! איז איינמאל בא פארבריינגען האט דער בחור אריינגעקומען און האט אנגהויבן גייען צום רבי'ן און ער האט געשריען: פארוואס רופט דער רבי דער נשיא הדור, דער רבי איז דער נשיא הדור! און ער איז געווען א גאר שטארקע און קיינער האט אים געקענט אופהערן, ווען ער איז ממש געווען נאנט צום רבין האט ר' מענדליק געשטאנען פעסט אויף זיין ארט, און דער בחור האט ניט געקענט דורכגיין.

•

ר' זושא וילימובסקי האט אמאל געפרעגט: ס'שטייט אז כלב האט געגאנגען קיין חברון בעטן ביי דער אבות צו זיין געהיטען פון עצת מרגלים⁸, פארוואס האט יהושע אויך ניט געגאנגען מיט אים?, ווייל יהושע האט געהאט א רבי.

ר' זושא וילימובסקי האט אמאל געזאגט: איך בין א גלגול פון ר' זושא אניפאלי⁹, צו בריינגען אידן צום רבי'ן.

•

8. ראה רש"י על דברים א, לו.

9. נולד לאליעזר ליפא, (ו"א ר' אברהם) תאריך לידתו המדויק אינו ידוע. גם אין מידע רב על חייו המוקדמים. ישנם שלושה גירסאות לשמו: שמו המקובל בקרב הקהל - זושא, זוסיא, וזוסמן. אדמו"ר הצמח צדק מכנהו במכתב בשם זוסמן.

בצעירותו עסק בעיקר בלימוד קבלה. נהג לצאת ממקום מגוריו עם אחיו, הרב אלימלך, למסעות נדודים ("גלות"). על פי המנהג, היו ה"גולים" יוצאים בלי כסף ובלי אוכל למשך תקופה שלעיתים ארכה כשנה ואף יותר. עוד נהגו שלא לישון באותו מקום יותר מלילה אחד.

על פי המסורת נישא ר' זושא פעמיים. מנישואיו הראשונים נולד ר' צבי מנחם, שלימים מילא את מקום אביו באדמו"רות אניפולי. מנישואיו השניים נולד ר' ישראל אברהם, מי שהיה רבה של טשרני-אוסטרהא.

ר' זושא נתמנה לאדמו"ר בעיירה אניפולי וסביבו חסידים רבים.

איין מאל האט ר' זושא וילימובסקי געגאנגען אינמיטן נאכט אויף מענגאמרי סטריט אין קראון הייטס, מיטאמאל רינגעלט ארום אים א באנדע שווארצעס און גרייטען זיך פאר א עטעק, האט ר' זושא געלייגט די הענט אין די קעשענר און האט אנגהויבן שרייען: רבי העלף מיר! רבי העלף מיר! און מרוב פחד האבן זיי אלע אוועקגעלאפן.

.

ר' נתן גוראריה דערציילט אז אמאל איז אריין א בחור אויף יחידות און געבעטן א ברכה אויף התקשורות, האט דער רבי אים געזאגט: מ'שיקט זאלץ אויפן עסען און מ'בעט אויף התקשורות¹⁰.

.

דער רבי האט אמאל געזאגט צו ר' קאזארנאבסקי: אין תומכי תמימים איז געווען אלף שבאלפ'ס און דלד שבדלד'ס, כנראה האב איך מער הנאה פון די דלד שבדלד'ס.

.

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז איינמאל איז ער געווען אין דעם רבינ'ס צימער, און ער האט געזען ווי דער רבי האט גענומען א גאנצע פעקל פון בריווען, און פון די גאנצע פעקל האט ער ארויסגענומען איין בריוו און האט געשריבן א ענטפער, האט ר' לייבל געוואונדערט: פארוואס פונקט דער חסיד קריגט אלעמאל גלייך אן ענטפער, פונקט דער מאמענט האט דער רבי אדריי געטאן צו אים און געזאגט: דאס וואס דו וואונדרסט פארוואס ענפערט מען אים גלייך? ווייל ער איז אינגאנצען מיינער!¹¹

בסיפורי החסידים מקובל כי רבי זושא החזיר אלפים בתשובה על ידי שהוכיח אותם בצורה מתוחכמת, כאשר היה מתוודה כביכול על חטאיו ליד אדם שבאמת חטא אותם חטאים, ובעקבות כך היו בני שיחו חוזרים בתשובה.

ב- ב' בשבט ה'תק"ס נפטר ר' זושא ממחלה. הוא נקבר ליד רבו, ר' דב בער ממעזריטש.
10. "א שהרבי אמר: און מ'בעט אויף ענינים רוחניים.

11. ר' לייבל הוסיף שהוא שמע אח"כ שהחסיד הזה היה נוהג שבכל ענין שהיה עושה היה אומר: און וואס וועט דער רבי זאגן אויף דעם.

הערות וביאורים

ר' אברהם גרליצקי¹ דערציילט אז איינמאל אין אהלי תורה האבן די עלטערע כותה ניט געוואלט מאכן א קובץ הערות (לכבוד י"א ניסן) מיט די יונגערע כותות, האבן די יונגערע כותות מחילט געווען אז מ'וועט מאכן די אייגענער, אבער די עלטערע כותה האבן זיי געווארנט אז מיר בריינגען אונזער קובץ צום רבי'ן בשעת די פארבריינגען, (מטעם אהלי תורה) אז זיי האבן געקומען צום רבי'ן האבן זיי געזאגט: דאס איז דער קובץ פון אהלי תורה, האט דער רבי גלייך געזאגט: דאך זיך אז ס'דא נאך א קובץ.

.

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז איינמאל האט איימצער געפרעגט דער רבי א שאלה אין לקוטי שיחות, האט דער רבי אים געשיקט צו איינע פון די קובצי הערות וואס האט גערעט וועגן דעם.

1. נולד במאנטרעאל בי"ד חשון תש"ח לאביו הרב משה אליהו גרליצקי, משפיע הקהילה החב"דית במאנטרעאל הקהילה החב"דית במאנטרעאל.

בשנת תשכ"ה ייסד יחד עם ר' שלמה זרחי, ר' אפרים פיקרסקי, ר' יהודה לייב שפירא, ר' שלום בער לויטן, ר' נתן וולף ור' יהושע דוברסקי את ועד הנחות התמימים. בהמשך לזה קיבל אישור מיוחד מהרבי שבלילות שהוא עובד על ההנחות למחרתו הוא פטור מלבוא לסדר חסידות.

כאשר ר' זלמן גוראריה היה ביחידות בחודש כסלו תשכ"ז, התלונן בפניו הרבי: קיינער קאכט זיך ניט אין די שיחות א חוץ די איין גרליצקי'ס א זון.

בתקופה שקדמה לנישואיו עם רעייתו (בתו של ר' בנימין לויטין, ונכדת הרב שמואל לויטין), עורר הרבי על חיזוק האחיזה היהודית בשכונת קראון הייטס בעקבות הבריחה הגדולה, וביקש לערוך את החתונות דווקא בתחומי השכונה על מנת לחזק את ההתיישבות במקום.

למרות שלא היו באותה תקופה בתחומי קראון הייטס אולמות מספיק מתאימים לעריכת חתונות כפי שהיה נהוג, היה הרב גרליצקי הראשון לקיים את חתונתו כרצון הרבי בתחומי השכונה, וחגיגת נישואיו התקיימה בכ"ז אדר א' תשל"ב באולם "יאנג יורעאל" שבקראון הייטס.

לאחר נישואיו הצטרף לצוות החינוכי של אהלי תורה קראון הייטס, וכיום הוא נחשב לאחד הר"מים האהובים במיוחד בישיבה, והוא נודע כמסור לתלמידיו. אחד הביטויים לכך הוא ביום הולדתו, שעורכים לו התועדות גדולה ובכל שנה קונים לו התלמידים מתנה מיוחדת ודואגים לפרסם מודעות מול טוב בכל השכונה.

בחודש תשרי תש"מ הקים את מערכת הערות וביאורים שמטרתה הגברת העיון והקאך בתורתו של הרבי.

במסגרת זו זכו הרב גרליצקי וצוות המערכת למענות קודש והתייחסויות רבות בהתועדות הרבי. אלו לקוטו ונדפסו ב"ספר היובל - הערות וביאורים" שהופיעה בקשר עם גליון האלף.

בחודש חשון תשנ"ב מסר לרבי בעת חלוקת הדולרים ספר הכולל את השיעורים שמסר בישיבה לאורך שנת הלימודים ה'תשנ"א, והרבי איחל לו שנת הצלחה, הצלחה רבה, ושתהיה שנת פלפולא דאורייתא.

הלכה ומנהג

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז ס'געווען שבעה עשר בתמוז תשכ"ד ביי מנחה, און ס'געווען דארט א חתן אין שול, איז ווען מ'האט געמאכט פתיחה פאר אבינו מלכינו האט דער רבי אדריי געטאן און געמאכט מיט די הענט א סימן שאלה (כאילו ס'דא א חתן), דערנאך האט דער רבי געמאכט מיט די הענט בסימן ביטול¹.

.

ביים סוף פון איינע פון די שבת פארבריינגענס אין תש"כ, איז דער רבי צוגעגאנגען צו איינעם פון די בחורים און אים געפרעגט צי ער האט שוין היינט געגעסן? ווען ער האט געענפערט ניין, האט דער רבי'ן געפרעגט אים אויב ער וויל קומען צו עסן אין זיין הויז, און דער בחור האט געגאנגען צו דער רבי'ס שטוב. נאך די סעודה, פאר'ן ארויסגיין פון שטוב, האט ער געזאגט צו דער רבי: גוט שבת, האט דער רבי צו אים געזאגט: עס שטייט אין ספרים² אז עס איז נישט דער מנהג צו זאגן נאך מנחה פון שבת א גוט שבת, אבער זאל זיין.

.

מ'דערציילט אז ס'געווען א משפחה פון אנ"ש אין אה"ק וואס די טאכטער זייערע האט געהאט פראבלעבן מיט די אויגען האבן זיי געשריבן צו דער רבי און דער רבי האט געענפערט: ידייק בקידוש על יין, און מ'האט מברר געווען אז דער טאטע האט ניט מקפיד געווען אויף וויין פאר קידוש און אסאך מאל האט ער געמאכט קידוש אויף ווינטרויב זאפט, און פון דעמאלט אן האט ער מקדש געווען אויף יין און אין א קורצע וויילע איז די טאכטער געווארן אינגאנצין בעסער,

.

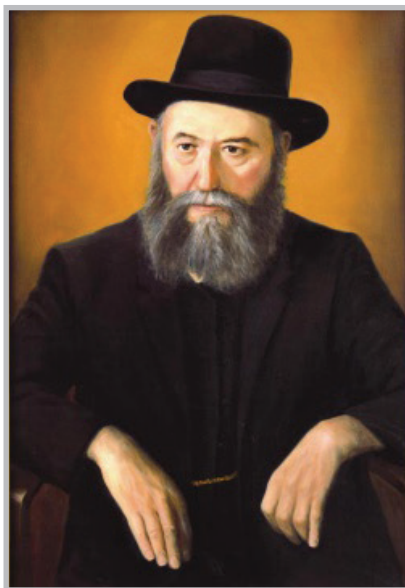
ר' לייבל שפירא דערציילט, אז איינמאל אין תשכ"ה איז אריינגעקומען צו שחרית א חתן, אבער האט ניט געדאווענט מיטן מנין, האט מען געשריבן א צעטל צום רבי'ן אז ס'דא א חתן, האט דער רבי געפרעגט: ער האט געדאווענט מיט דער מנין? האט מען געענפערט: ניין, האט דער רבי געזאגט: איז וואס

1. כאילו אמר שאם הוא כבר פתוח שכבר נגיד אותו.

2. ראה הספר "מנהג ישראל תורה" שחבר הרב יוסף לעווי, בס' רצ"ב אות ו'.

איז דער הלכה ס'איז דא א רב? האט ר' שמואל לויטיו געקומען און האט געזאגט: זאל דער חתן ארויסגייען, האט דער חתן ארויסגעגאנגען און מ'האט געזאגט תחנון.

ר' לייבל שפירא דערציילט אז איינמאל האט ר' שמואל לויטין געבראכין די האנט און ער האט געלייגן א "קעסט", אז ער האט עס אראפגענומען האט ער געפרעגט דער רבי צי ער זאל בענטישין הגומל, האט דער רבי געזאגט אז היות יעצט איז געקומען א בחור פון ארץ ישראל זאל ער צוהערן צו דער ברכה, ענטפערין אמן, און מכוון צו יוצא זיין, אז ס'געקומען דער נעקסטע יום הקריאה האט דער בחור ניט געוואוסט אסאך און ער האט געמאכט הגומל אן ר' שמואל, האט ר' שמואל געמאכט הגומל, אליין, אויפן וועג ארויס האט ער געזאגט צום רבי'ן: איך האב אליין געבענשט, האט דער רבי געזאגט: מ'זאל האבן געזונטע יארין.

הרבי הרש"ב

מ'דערציילט אז איינמאל איז געווען א אסיפה אין תומכי תמימים וועגן די עסען אויף שבת, האט מען מציע געווען צו אוועקנעמן די אייער מיט די צוויבעלע, האט דער רבי רש"ב געזאגט: צו דאס בין איך ניט מסכים ווייל מנהג ישראל תורה היא.

איין מאל איז געקומען א פרוי צום רב מיט א ושת און האט געפרעגן א שאלה, אז דער רב האט געזען די ושת האט ער ארויסגעשריען: דאס איז דער ושת? דאס איז דער ושת?? און ער האט דאס געגעבן א גרויסע קוש.

מ'דערציילט אויף ר' אברהם זעמבענער³ אז ווען איימצער פלעגט קומען פּרעגן א שאלה אינמיטן שנים מקרא פלעגט ער ענטפערין און דערנאך אנהויבען פון דער אנהויב, און ער האט ערשט געענדיקט בא נאכט.

•

מ'דערציילט אויף ר' מרלאו⁴ אז בסוף ימיו האט ער ניט געקענט ליינען, האט איימצער געזיצט ביי זיין בעט און האט געצילנט די שניים מקרא ואחד תרגום, און אויב ער האט געמאכט א טעות אין די תרגום פלעגט דער רב מתקן זיין.

•

מ'דערציילט אז ווען דער רבי האט געזאגט שניים מקרא איז עס געווען אן א היטל.

•

ר' יצחק דוד גראנער האט דערציילט, אז דער פריעדעקער רבי האט אים געהייסן בתחילת לימודו צו לערנען קיצור שו"ע מיט מסגרת.

•

3. ר' אברהם לנדא, נולד לאביו ר' צבי הירש לנדא שנקרא "ר' הירש'לה - ר' זלמן'ס". ר' צבי הירש היה סוחר ועמד בקשרי מסחר עם סוחרים בעיר קניגסברג ולעיתים היה נוסע לשם. ר' צבי הירש היה מופלא בחסידות ובתמימות. הוא אמר לחסיד הרב משה יהודה לייב לנדא שהיה רבה של קורניץ, כי לפי דעתו, צריכים להפריש מעשר מהפסד כפי שמפרישים מרווח.

ר' אברהם היה סוחר גדול. הוא היה שולח רפסודות של עצים לעיר דנציג שבגרמניה ומכך התפרנס. פעם שלח רפסודות בשווי של שישים אלף רובל, וכולן טבעו. בנוסף לכך שהפסיד את כל הוננו, נקלע לחובות עצומים והדבר הפריע לו להתרכז בלימוד התורה. בסופו של דבר החליט שלא טוב תוך כדי הלימוד לחשוב אודות החובות, אלא צריך להקדיש זמן מיוחד לכך. ומאז היה ר' אברהם סוגר את הספר לזמן מה, מהרהר בחובות שנחתו עליו, ובסיכומו של דבר היה אומר לעצמו: "לשם מה עלי לחשוב על כך? - הרי כסף לא נשאר לי, ואת הנכסים שנותרו כבר מכרתי, ועל מה יש לחשוב עוד?" ואז היה פותח את הספר ומתחיל שוב ללמוד.

הרב שמואל גרונו אסתרמן השתדל מאד שר' אברהם יגיע לכהן ברבנות בז'עמבין, ואכן, בזכות ר' גרונו הגיע ר' אברמ'קה לעיירה ר' גרונו היה מקורב ומקושר פנימי לר' אברמ'קה, במשך שנים רבות שהה במחיצתו והסתופף בצילו, ותקופות אף גר בביתו. הוא שמע ממנו אלפי ביאורים וסיפורים.

4. הרב יהודה קלמן מארלו נולד ב"באדר א' תרצ"ב בפרנקפורט דמיין שבגרמניה, לאביו ר' אברהם יהושע מאלינובסקי,

במוצאי שבת קודש י"ז באדר תשמ"ה נפטר רבה של שכונת קראון הייטס הרב זלמן שמעון דבורקין. קצת יותר משנה אחר כך נערכו בחירות בהם בחרו תושבי השכונה בשלושת הרבנים: הרב יהודה קלמן מארלאו (שבמשך שנים רבות היה חבר בבית דין רבני ליובאוויטש שבראשותו של הרב דבורקין), הרב דוד חנזין והרב אברהם אודבא הרב מארלאו נבחר ברוב של למעלה משמונה מאות מתוך אלף בעלי זכות בחירה. מכיון שהרבי מלך המשיח הורה לרב חנזין להישאר בארץ הקודש, התקיימו בחירות נוספות שבהם נבחר הרב יוסף אברהם הלר כרב שלישי

בליל שישי, כ' בסיון תש"ס הגיע לבית הרפואה לקבלת טיפול רפואי. תוך כדי הטיפול, דקות ספורות לאחר חצות ליל שישי, לקה הרב בהתקף לב, ממנו לא קם.

מ'דערציילט אז איינמאל האט איינער געמאכט א סיום מסכתא אין פראנט פון רבי'ן און מ'האט געזוכט א סידור פאר די קדיש, האט דער רבי געזאגט: וואס זוכט מען, ס'געדרוקט אין די ענדע פון דער וילנא ש"ס.

.

דער צדיק הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן⁵ האט אמאל אריינגערופן א חסיד און אים געגעבן א בריוו צו טראגן צום רוזינער אנזאגנדיג אז ער זאל דעם בריוו אריינלייגן אין שייך און נישט ארויסנעמען ביז ער געפונט זיך אין שטוב פון צדיק, אנקומענדיג קיין רוזשין האבן די גבאים געוואלט זעהן דעם בריוו ער האט אבער נישט געוואלט ווייל די רבי האט געזאגט צו דאס ברענגען צום שטוב פון דער צדיק, ערשט ווי ער איז אריינגעקומען צום צדיק, האט ער זיך אויסגעטאן זיין שייך, און געגעבן דעם בריוו און ס'איז געווען געשריבן אזוי: אזוי ווי ס'קומט שבועות און מ'דארף מער קרעפלך ווייס איך נישט ווי אזוי זיך צו פירן, איינס צו עסן איז צו ווייניג, און צוויי איז שוין זוגות, דריי איז שוין צופיל, האט דער ריזינער געענטפערט ער זאל מאכן איין קרעפל וואס איז אזוי גרויס ווי צוויי .

.

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז נאך די שבעה פון דער רבי'ס מאמע האט ר' זלמן דוכמאן⁶ איינגעלאדענט דעם רבי'ן צו קומען צו די הקמת המצבה,

5. נולד לרבי אהרן אריה לייב, מבניו של ר' מאיר הגדול מפרמישלאן, ולינטה. כבר מצעירותו התעסק רבות במצוות הצדקה ובדאגה לעניים. כונה בשם החיבה "ר' מאיר'ל" עד סוף ימיו. לאחר פטירת אביו בתקע"ג, מילא את מקומו בהנהגה החסידיית. היה תלמיד מובהק של רבי מרדכי מקרמניץ. בנו של רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב, מגדולי תלמידי הבעש"ט מייסד החסידות. נודע כפשטן ועניו, ובעל צדקה ותמיכה בנזקקים. נודע גם כן באהבת ישראל מיוחדת ולימוד סגוריה אף על פושעי ישראל. אמר את שיחותיו ודברי תורתו ברמה המתאימה גם לפשוטי העם ואף התהלך ביניהם. פירש פסוקים ומדרשי חז"ל בדרך עממית ואף בלשונות הגויים. דברי תורתו וסיפורים עליו נכתבו "אור המאיר", "דברי מאיר" ו"מרגנתא דרבי מאיר. נודע כבעל מופת ופועל ישועות ואלפי אנשים באו אליו כדי להתברך מפיו. כך גם התפרסם כבעל ראייה רוחנית שנהג לגלות את מה שראה. היו צדיקים, בהם רבי אורי מסטרליסק, שהתנגדו לכך, אך רבים העריצוהו כמו הרב יוסף שאול נתנזון ורבי חיים הלברשטם מצאנז שהיה מהבאים להסתופף בצלו מפרמישלאן. התפרסמו עליו מאות רבות של סיפורי מופתים, רוח הקודש ואהבת ישראל.

6. נולד בי"א אלול תרנ"א בהומיל להוריו דובער מנחם מענדל וחיה פייגא רישא דוכמן. בגיל 14 נכנס ללמוד בתלמוד תורה שפעל בסמיכות לשיבת תומכי תמימים בליובאוויטש ובגיל 16 נכנס ללמוד בישיבת תומכי תמימים עד הגיעו לגיל נישואין, אז נשא את רעייתו חיה, בת החסיד ר' לימא מינקוביץ' מנעוול. לאחר התיישבותו בברוקלין הרב דוכמן קיבל הוראות מהרבי לנסוע לקהילות מבודדות בארצות הברית בכדי לעורר את התושבים לקיום התורה והמצוות, שם סיפר ר' זלמן מסיפוריו שפעלו רושם רב על השומעים. את סיפוריו כתב בספרו "לשמע און", שנדפס בשנת תשכ"ג ובו סיפורי חסידים ששמע מחסידים

האט דער רבי אים געענפערט: ר' זלמן זינט ווען מאך איך א גרויסע צימעס פון הקמת המצבה.

•

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז פאר מים אחרונים האט דער רבי אויסגעגאסן אבילסע פון די וואסער אויף די ערד.

בדורות עברו.

אדמו"ר הרי"צ החשיב מאוד את סיפוריו, ובמכתב כותב לו הרבי בשם חותנו אדמו"ר הרי"צ: בבקשה לשלוח לו מהנדפס על ידו כו' לזכות בזה את הרבים. בסיום המכתב כותב הרבי: כבודו חותם את עצמו, נכד הרמ"י מהאמעל. ולכן מטובו לשלוח מזכרונותיו מה שידוע על דבר זקנו וגם אחי זקנו, כי זה מכבר רצון מו"ח הרבי לקבץ הידיעות על דבר זקני החסידים, ובטח במשך הזמן יהיה בזה גם כן זכות הרבים. בזמן מאסר אדמו"ר הרי"צ, נתן לו הרבי לשמור חלק מכתבי היד. היה מתפלל לפני העמוד ב- 770 גם בימים נוראים. נפטר בח' באדר תש"ל.

ה' מצדי גבר

ר' זושע וילימובסקי איז געווען דער מבקר רשמי למוסדות חב"ד אין אה"ק, איך האב געהערט פון כמה וכמה¹ אז דער סדר וואו ער זאל גייען דער טאג און דער טאג איז געשטימט געווארן דורך דעם וואס ער פלעגט קומען צו די סטאנציע, און די ערשטע באס וואס פלעגט קומען האט ער דארט געגאנגען.

.

איין מאל אויפ'ן וועג צוריק פון ניו יארק, האט א שליח פון טאראנטא געפילט זייער מיד, האט ער מחליט געווען בלייבן אין א "מאטעל" אין די זייט פון די "היי ווי, אז ער האט געקומען אריין האבן זיי געזאגט אים אז דא איז פול, אבער מ'קען פראוויין א צוויטען "מאטעל", האט ער געגאנגען דארט, אבער ס'אויך געווען פול, האבן זיי געזאגט אים אז ס'דא אין געגינט א בית מושב זקנים, און אז מ'וועט זאגן זיי די מעשה, וועלן זיי מסתמא לאזן דיר שלאפן דארט, האט ער דארט געפארן און טאקע זיי האבן אים גלאזט נעכטיקען, דער נעקסטע פרי זעט ער ווי די צוות המקום נעמן ארויס א מת, האט ער צוגעגאנגען אהין, און ער זעט אז ס'שטייט אויפן בעט א אידישע נאמען, האט ער גלייך צוגעגאנגען צו דער מנהל און האט אים געבעטן אז מ'זאל די מת בלייבן ביי אים און ער וועט דאגה'נען פאר אים א אידישע קבורה, האט ער געחתמ'ט אפאר פאפירען און מ'האט אים געגעבן די גוף, האט ער ארויסגעפונען די נאמבאר פון דער מנהל הבית קברות היהודי, און אים גערופען, האט דער מענטש אים געזאגט אז פונקט איימיצער האט ערשט מנדב געווען געלט פאר ספעצעלער פלעצער פאר מתי מצוה, אז מ'איז געקומען צו די קבורה האט מען מגלה געווען די מת'ס פנים און דער מנהל הבית הקברות האט כ'מעט ג'חלשט - וואס איז? - האט דער שליח געפרעגט, - דאס איז דער מענטש וואס האט מנדב געווען די פלעצער פאר די מתי מצוה - האט דער מנהל געענפערט.

1. מהרב הבלין, מהרב גלובסקי ועוד.

החלטות טובות

ר' ישראל גייקובסאהן

אין תו"ת איז געווען צוויי בחורים וואס זענען געווען גוטע בדחנים, איינער ר' ישראל גייקאבסאהן און די אנדערע ר' זלמן דוכמן, איין טאג האבן זיי מחליט געווען אז מ'דארף אופהערן מיט די ליצנות און צו באווארנין זיך פון דעם, האבן זיי מחליט געווען אז אויב איינער פון זיי מאכט א וויץ דארף ער אריינגעבן אין די באשטימיטע פושקע אזוי פיל און אזוי פיל געלט, אז זיי האבן דער החלטה

געמאכט, האט ר' ישראל גייקאבסאהן גלייך געמאכט א וויץ, און געלייגט די סכום געלט אינעם פושקע, און פון דאן אן האט ער אופגעהערט מאכן בדחנות.

(געהערט פון ר' ישראל'ס איינקעל)

•

ל"ג בעומר תשכ"ב האט ר' חדוקוב' אריינגעקומען צו דער זאל און האט

1. נולד בד' בשבט תרס"ב בעיירה בישנקוביץ לאביו הרב שלום ישראל, נצר לחסידי חב"ד ולאמו חוה טריינא. בגיל שנתיים משפחתו עברה לריגא, לטביה, שם התחנך על ידי הרב יואל ברנצ'יק. כבחור הוא החל להפיץ תורה ויהדות.

מגיל 18 שימש הרב חודקוב כמנהל בית הספר "תורה ודרך ארץ" וניהל אותו כמחנך בקי וותיק. תלמידו, הרב אברהם גודין סיפר על מסירותו הרבה של מנהלו האהוב לחינוך, כיצד השקיע שעות רבות מחוץ למסגרת העבודה, דאג באופן אישי לחינוך של כל אחד וסייע לכל תלמיד במצטרך לו. הורים רבים רשמו את ילדיהם לבית הספר ושמו הטוב הלך לפניו. סניפים רבים נפתחו תחת הנהלתו הברוכה. במקרה אחד, חסיד חב"ד רצה להעביר את בתו מבית הספר כדי שהיא תקבל תעודה יותר מקובלת, הרבי הריי"צ הורה להחזירה לבית ספר תורה ודרך ארץ.

הרב חודקוב התמנה כחבר במשרד החינוך העירוני, וכן שימש כשר החינוך היהודי של לטביה מטעם הממשלה הלטיבית וכחלק מתפקידו זה דאג לדרבן את המורים ללמוד ולהשתלם בנושאי חינוך. הרב חודקוב היה חבר אגודת ישראל בלטביה.

בשנת תרפ"ז כאשר הרבי הריי"צ הגיע לריגא, נפגש לראשונה עם הרבי הריי"צ. אז גם זכה לראות את הרבי, היה זה בפרשת נח תרפ"ז, פגישה שהתיר את רושמה ושינו את מהלך חייו של הרב חודקוב. למרות שהוא לא הירבה לספר על עצמו, הוא תיאר את פגישתו הראשונה עם הרבי, כיצד הוא נכנס לביתו של הרבי הריי"צ, וראה את "אורח מיקטרינוסלב" אומר "ויתן לך", אוחז את הסידור בשתי ידיו ואומר את הנוסח בשקט ובפשטות. המראה "לקח" אותו, והוא הצהיר שהוא ראה את האמת בהתגלמותה. בחודש אדר תרצ"ט התחתן בריגא עם מרת עטל צערנא לבית שוחאט. טרם חתונתו זכה להכנס ליחידות אצל הרבי הריי"צ ולשמוע הוראות מיוחדות ומנהגים הקשורים בחתונה. הגיעו לארצות הברית עם הרבי הריי"צ בחודש אדר ב' ת"ש.

איבערגעגעבן פון דער רבי, אז אלע בחורים וואס וועט אפנעמן א החלטה טובה צו מוסיף זיין אין לימוד החסידות והנגלה, וועט מען דאס איבערגעבן צו דער שווער ווייל איצט איז א עת רצון, און מ'זאל ניט פרעגן פארוואס, ווייל איך אליין האט ניט געפרעגט פארוואס.

•

מ'דערציילט, אז דער טעם פארוואס דער רבי האט מפסיק געווען אויסלערנען ניגונים אויף שמח"ת, ווייל די בחורים וואס האבן גענומין אויף זיך החלטות טובות בשעת מעשה (אלס תנאי פאר די ניגון) האבן דאס ניט געהיטען.

התמנה על ידי הרבי הרי"צ למנהל מרכז לענייני חינוך, מחנה ישראל וקה"ת בשנת תש"ב. כל זה תחת יו"ר המוסדות, חתנו של הרבי הרי"צ - הרבי. כאשר הרבי קיבל על עצמו את הנשיאות, הרב חודקוב התמנה כראש המזכירות, ולאחר מכן ליו"ר אגודת חסידי חב"ד. לעיתים היה הרבי שולח אליו אנשים עם שאלות בחינוך. בשנת תשנ"ה יצא ספר בשם 'החינוך והמחנך' ובו לקט הוראות בעניני חינוך מהרב חודקוב. בתוקף תפקידו כמזכיר, הרב חודקוב היה אחראי על סדר ה'יחידות' אצל הרבי. מעולם לא העביר מענה של הרבי לאחר מאשר הכותב, גם לא לבן או לבת-הזוג. הרב חודקוב היה מיוזג של מידות: מנהיג אך וותרן, מקושר אך משתמש בשכלו הישר, יצירתי ובו בזמן חיל נאמן, מקפיד ומהדר בהלכה, מסייע לזולת, מודריך שלוחים מתחילים לגבי תפקידם בשליחות במסירות ועוד. היווה דוגמה חיה ומופתית להתקשרות והתבטלות אמיתי. סבל יסורים רבים במשך שנים רבות. נפטר בליל שבת קודש ג' אייר תשנ"ג, בגיל 91, ונטמן בבית העלמין מונטיפיורי ברובע קווינס שבניו יורק.

ו' תשרי

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז נאך דער לוויה ו' תשרי האבן די בחורים אנגענומן א חלוקת המשניות, אז מ'האט דאס מדווח געווען צום רבי'ן האט דער רבי געזאגט: א קורת רוח, א גרויסע קורת רוח, א גאר גרויסע קורת רוח.

•

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז ביי דע לוויה פון דער רבי'ס מאמע איז געווען אסאך שטופן, האט דער רבי געזאגט: וואס שטופן זיי, ס'ניט קיין פארבריינגען.

•

ר' לייבל שפירא דערציילט אז בא דער קבורה האט דער רבי געבעטן אז מ'זאל ברענגען עפעס פון דער קאר צו אריינלייגן לעבן דער ארון אבער קיינער האט גערוקט האט דער רבי געזאגט: אויב מ'וועט ניט בריינגען וועל איך גייען און מ'האט דאס געבראכט.

דעם רבינ'ס א ווארט

ר' יקותיאל פלדמן דערציילט, אז ר' יוסף שלמה זיין¹ האט דערציילט אמאל א מעשה וואס ווייזט ווי אזוי מ'דארף זיין פארזיכטיג מיט דער רבינ'ס א ווארט, איין מאל אין רוסלאנד האט דער פריעדעקאר רבי אים געגעבן א רענצעל געלט צו איבערשיקען עטוואו, און האט אים צוגעזאגט: געלט דארף מען שטארק היטען, האט ר' זיין אטראכט געטאן, וואס זאגט מיר דעם רבינ'ן, צידען ווייס איך ניט אז מ'דארף היטען געלט? אז ער איז געקומען אראף פון באן האט ער באמערקט א גרויסע לאך אין די הויזען און די געלט איז ניט געווען אין קעשענער, האט ער פארשטאנען וואס דער רבי האט געמיינט.

.

איין מאל האט א דער פריעדעקער רבי געהייסן א חסיד צו טאן א ספיציפישע שליחות, אבער ער איז ניט געווען גרייט צו עס טאן, האט דער רבי געזאגט (הלשון אינו מדויק): שפיל נישט ארום, אבער ער האט נאכאלץ ניט געפאלגט, און אפאר וואכן שפעטער האט זיין זון געשטארבען².

1. נולד בעיירה קומירוב שבפלך פינסק, בחודש כסלו, ה'תר"נ לאביו הרב אהרון מרדכי זיין. בצעירותו, למד אצל אביו שהיה רב קהילת חב"ד בקומירוב, והמשיך ללמוד בישיבת מיר. לאחר מכן פנה לישיבתו של האדמו"ר רבי שמריה נח שניאורסון מבאברויסק, ממנו גם קיבל הסמכה לרבנות. כמו כן קיבל הסמכה מרבי יוסף רוזין - הגאון מרוגצ'וב, ומהרב יחיאל מיכל אפשטיין, מחבר ערוך השלחן. בזיווג ראשון נשא לאשה את חיה לאה בת הרב יוסף יעקב לוי, ובזיווג שני נשא לאשה את יטל, בת ר' יצחק.

לאחר פטירת אביו, בהיותו בן שבע עשרה שנה בלבד, נתמנה לרב הקהילה בקומירוב. בשנת תרפ"ה, כשעלה הרד"ץ חן לארץ הקודש, ביקשו תושבי העיר מהרב זיין למלא את מקומו ברבנות העיר צ'רניגוב. הוא סרב, בנימוק שהוא עוסק בבניית מקוה בעירו, והוא יודע שאם הוא יעזוב את העיירה המקווה לא ייבנה.

מאמצים רבים נעשו כדי להוציא את הרב זיין מברית המועצות כאשר הרבי הריי"צ עצמו גילה מעורבות רבה בענין, ופנה במכתבים לרב קוק בבקשה לסייע לו לצאת מרוסיה. בשנת תרצ"ה פדהו הרב יחזקאל אברמסקי (שכבר כיהן כרב העיר לונדון), מידי הסובייטים תמורת סכום כסף גדול. ר' חיים עוזר גרודז'ינסקי כתב על הגעתו "ארי עלה מבבל.

עם עלותו לארץ הקודש התיישב בתל אביב וזמן קצר לאחר מכן מונה לכהן כרב קהילת חב"ד, והיה למעשה הרב הראשון לקהילת חב"ד בעיר.

שימש כדוברם של רבני רוסיה, שרבים מהם עלו לארץ, ועסק רבות בעידוד רבנים ואישי ציבור בכדי שיפעלו לסייע לאדמו"ר הריי"צ בהצלה גשמית ורוחנית של יהודי ברית המועצות. נפטר בכ"א אדר א' תשל"ח.

2. להעיר מסיפור דומה עם ר' יקותיאל דאקשיטצער שהרבי הצ"צ הורה לו להיות מלמד וחונתו ביקש מהרבי שהוא יעבוד במסחר ואחר קבלת האישור בדרך להיריד התהפכה עליו העגלה והוא היה בסכנת חיים, וניצל לאחר שקיבל על עצמו לעסוק רק כמלמד.

זרע חיה וקיימא

אמאל איז אריין אין יחידות א ליטפישער איד בעטן א ברכה פאר קינדער, האט דער רבי אים געזאגט: כעת חיה ולשרה בן¹.

(געהערט פון ר' יקותיאל פלדמן)

מ'דערציילט אז ס'געווען צוויי אידן וואס האבן ליידער נישט זוכה געווען צו קיין זש"ק, האבין זיי געגאנגען צוזאמען זיך מזכיר זיין בא דער ריבניצער. דער רבי האט געפרעגט צו זיי זענען מסכים אוועק צו געבן פון זייערע לעבנס יארן פאר קינדער. איינער האט באלד געזאגט אז יא, און דער צווייטער האט געקווענקעלט. דער וואס האט מסכים געווען האט זוכה געווען אין א יאהר צום געבורט פון זיין טאכטער, און דער אנדערער איז ליידער נישט געהאלפן געווארען. דער איד וואס האט אוועק געגעבן פון זיינע יאהרן, האט זוכה געווען צו פירן זיין טאכטער אונטערן חופה, און איז ליידער באלד דערנאך נסתלק געווארען

אז ר' נחום טשענאבעלער² פלעגט בענשטן זיין חסידים פאר קינדער פלעגט ער זאגן: צו א בן זכר, און מ'האט אויסגעטייטשט אז דאס איז דערפאר אז ס'זאל צוקומען מער חסידים.

1. בראשית י"ח, י.

2. רבי נחום נולד בעיר גורניסק, במדינת וואהלין שמערב אוקראינה, בשנת ת"צ לאביו הרב צבי, בנו של רבי נחום גאון, הידוע כרבי אדם בעל שם.

בהיותו אברך נמשך לשיטת החסידות של הבעל שם טוב, ולאחר פטירתו קיבל את מרותו של ממשיד דרכו רבי דוב בער ממזריטש. לאחר שר' מנחם נחום כבר היה רב לתלמידים באחת העיירות, שמע על הבעל שם טוב והחליט להגיע אליו לשבת. לפני שהגיע, אמר הבעש"ט לרעייתו, הרבנית רחל לאה, שתזוהר מהאורח כיון שהוא גנב. כאשר הגיע האורח תמחה הרבנית "הזהו גנב?", ענה לה הבעש"ט "גנב גדול הוא, במעשיו הטובים גונב את העולם הבא כולו". בביקור זה התרשם מאד מהבעש"ט ונהפך לחסיד מובהק שלו.

לאחר פטירת הבעל שם טוב, הגיע ר' נחום להמגיד ממזריטש. המגיד שמח על כך שר' נחום הגיע אליו, ומינהו להסתובב בין העיירות ולהפיץ חסידות, ולכן עוד בחיי רבו החל רבי נחום לנסוע לעיירות בואהלין לעורר את העם בדרשות מוסר וחסידות. לאחר פטירת רבו המגיד ממזריטש, הוא החל לנהוג באדמו"רות בעיר פראהאביטש, ואחריה בצ'רנוביל. רבים מהצדיקים בזמנו הסתופפו בצילו. נפטר בי"א חשוון ה'תקנ"ח, ונטמן בעיר צ'רנוביל.

אין מאל האט ר' חנוך הענדיל קוגל³ געווען בא א איד אין שטוב, און די ווייב האט ארומגעגאנגען אן א טיכל, האט ר' הענדל זי צוגעזאגט אז אויב זי וועט גייען מיט א טיכל, וועט זי האלטן א קינד ביי נעקסטע יאר, (זיי האבן ניט געהאט קיין קינדער) אז ר' הענדל האט דאס דערציילט צו דער רבי מהר"ש, האט דער רבי אים געפרעגט: אויף וועמענס חשבון? האט ער געענפערט: אויף דער רבי'ס חשבון, וכך הוה, נעקסטע יאר איז געבוירן געווארן ביי זיי א קינד.

•

מיין פעטער ר' לוי וילימבסקי האט מיר דערציילט, אז ער האט געהערט פון ר' יוסף רובאשקין, אז איינמאל איז אריין איינער צו דער פריעדעקער רבי בעטן א ברכה פאר קינדער, האט דער רבי געגעבן א לאך און געזאגט: קינדער! פאר דאס דארף מאן פארן אין האדיטש.

•

אין מאל פאר די נשיאות האט איינער געקומען צו דער פריעדעקער רבי און געבעטן א ברכה אפ קינדער, האט דער פריעדעקער רבי געזאגט אז מ'זאל גייען צו דער עדים, האט ער געקומען צו דער רבי, און דער רבי האט אים געגעבן א ברכה, און אין איין יאר האט ער געהאט א בן זכר, פורים תש"י האט דער רבי געזאגט צו דער קינד-בחור: אל הנער הזה התפללתי⁴? און דער

3. בצעירותו התגורר בפלשצניץ ועסק בניהול פונדק דרכים (קרעטשמע), ובסביבות שנת תר"מ עבר להתגורר בליובאוויטש. גם לאחר שעבר להתגורר בליובאוויטש, היה נוהג להגיע פעם בשנה לפעלעשניץ לבקר את נכדיו ומשפחתו שנשארו להתגורר במקום, והחסידיים בעיר היו מנצלים את ביקוריו להתוודעויות חסידיות.

בא בפעם הראשונה לליובאוויטש בשנת תר"ג בעת נשיאותו של אדמו"ר הצמח צדק. עשר שנים הכין את עצמו ר' הענדל לפני בואו בפעם הראשונה לליובאוויטש. כותב עליו אדמו"ר הרי"צ "לבו היה בוער כאש באהבת ישראל והיה בעל מידות טובות שאין כדוגמתו. לבו הטוב ומידותיו הטובות היו מתוך עבודה ויגיעה בקבלת עול, לא מצד ההבנה וההשגה.

בט"ו אלול תרנ"ז כאשר נתיסדה ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש, מינה אדמו"ר הרשב"א את ר' הענדל למשפיע ראשי.

כותב אדמו"ר הרי"צ הרב חנוך הענדיל הנו המחנך האמיתי שבחינוכו העמיד מחנכים מקבלים אמתיים, כל אימרה ותנועה חסידית נקלטה בהם בחיות פנימית ועשתה פירות ופירי פירות.

לאחר פטירתו אמר אדמו"ר מוהרש"ב שר' הענדל לא היה בכלל בגיהנום, הוא רק הריח את ריח הגיהנום.

במקום אחר כותב עליו אדמו"ר מוהרי"צ: החסיד הלזה הוא אחד האישים אשר ראוי לפרק מיוחד בתולדות דברי ימי משפחתנו הרוממה, הן מצד אשיותו הפרטית והן מצד התיחסותו וקרבתו לבית משפחתנו, אשר כארבעים שנה היה כמו בן בית, ונטול חלק גדול בראש כל ענין פרטי המתיחס לנו. זכרו לא ישכח מאיתנו לעולם.

נפטר ב'ט טבת תר"ס.

4. שמואל, א, א כ"ז.

רבי האט אים געהייסן זאגן לחיים.

הרה"צ ר' אהרן רוקח
האדמו"ר מבעלז

איין מאל איז געקומען א איד צו הרה"צ ר' אהרן בעלזער⁵, בעטין א ברכה פאר קינדער, אבער ר' אהרן האט ניט געוואלט געבן, האט ער געשטופט און געשטופט, האט ר' אהרן געזאגט: נא דיר א ברכה, אבער מ'זאל וויסען זיין אז ווען מען איז מכריח איז דאס ניט גוט, און ס'געבוירען געווארן צו אים א קינד וואס איז געווען א חולה בנפש.

פסח תש"ד איז געווען בא דער פריעדעקער רבי'ס סדר א פוילשער חסיד וואס האט ניט געהאט קינדער פאר א לאנגע צייט, האט ער געכאפט דער רבי'ס אפיקומן, און האט געזאגט צו דער רבי: איך גיט דאס ניט צוריק ביז דער רבי וועט מיר מבטיח זיין א קינד, אבער דער רבי האט ניט געוואלט, און ער האט דאס אפיקומן ניט צוריקגעגעבן, האט דער רבי געזאגט: נא דיר א ברכה, און ער האט דאס צוריקגעגעבן, און ס'איז געבוירען געווארן צו אים א טאכטער וואס האט ניט געפירט ווי ס'דארף צו זיין.

מ'דערציילט אז ס'געווען א בן זוג וואס האט ניט געהאט קינדער פאר צוועליף יאר האבן זיי געקומען אויף דאלארין און דער רבי האט געגעבן זיי דריי דאלארין, און אין איין יאר האבן זיי געהאט טריפליץ.

5. רבי אהרן רוקח נולד בחודש אלול בשנת תר"מ לרבי יששכר דוב שהיה האדמו"ר בעיירה בעלזא. ביום כ"ב בחשוון תרפ"ז הסתלק אביו ורבי התמנה לממלא את מקום אביו באדמו"רות חסידות בעלז. בימיו נתרבו החסידים לאלפים ורבות והשפעתו הגיעה למרחקים. נודע כצדיק גדול וקדוש וכגאון בנגלה ובנסתר, בעל רוח הקודש גלוייה מלומד בניסים ובמופתים גדול ופועל ישועות ונפלאות למעלה מדרך הטבע ממש. שלש עשרה שנה כיהן כאדמו"ר בבעלז שבגליציה עד שבעקבות מלחמת העולם השנייה, לאחר שאיבד את כל משפחתו (כל בניו ואשתו נרצחו בשואה ה' יקום דמם) ובעצמו היה בסכנה, נאלץ לברוח.

בליל שמחת תורה בשנת ת"ש ברח מהנאצים ובמשך ארבע שנים הטלטל שהגיע לארץ ישראל. לאחר בריחתו מבעלז עבר דרך המקומות: סקאהל, פרימישלן, ויז'ניץ, גטו בוכניא, בודפשט, רומניה, בולגריה, יון, תורכיה, סוריה ולבנון, עד שביום ט' בשבט תש"ד הגיע לארץ. להצלתו דאגו גדולי ישראל רבים, ביניהם גם אדמו"ר הרי"צ. כשהגיע לארץ החל לבנות מחדש את חסידות בעלז, תוך כדי שגם עסק בחיזוק הדת בארץ. רבי אהרון היה נערץ על ידי גדולי הדור שראו בו שרף ונביא והחשיבוהו כשריד מגדולי הדור שלפני השואה.

במוצאי שבת קודש פרשת עקב, כ"א במנחם אב שנת תשי"ז הסתלק בפתאומיות ומנוחתו כבוד ב'הר המנוחות' בירושלים.

חסידים ומתנגדים

דער קאפוסטער האט געשיקט דער ראגעטשאווער זיין די חסידשער רב אין דווינסק, נאך דער גאנצע מחלוקת מיט די מתנגדים האט ער אויסגעדריקט: נחמתי כי המלכתי¹.

ר' מענדל פוטערפאס פלעגט זאגן: די חילוק פון א חסיד מיט א מתנגד איז: א מתנגד, דבר המותר איז מותר עד שתצא נפשו, און דבר האסור איז א ביסלעלע אויכעט מותר, און א פרק משניות איז אויף אלס מכפר. משא"כ א חסיד דבר האסור איז אסור עד שתצא נפשו, דבר המותר איז א ביסלעלע אויכעט אסור, און א פרק משניות איז נישט אויף אלס מכפר.

רבי מענדל פוטערפאס האט דערציילט: אז אלס קינד פאר זיין בר מצוה האט ער באגלייט הגאון החסיד רבי זלמן שמעון דעווארקין, גייענדיג לערנען חסידות אין די שוהל וואס האט געהייסן שפיץ חב"ד, גייענדיג זענען מיר דורך א'בעקעריי וואס האט געהאט א באלקאן און דארטן זענען געזעצן יושבי קרנות ליידיגייערס וואס האבן גערייכערט און גערעדט שטותים מיט נארישקייטן, ווען זיי האבן אונז באמערקט אלס ישיבה בחורים האבן זיי אונז געשאלטן און געטשעפעט, מיר האבן זיך געמאכט נישט וויסענדיג פון זיי און ווייטער געגאנגען כאילו ס'וואלט גארנישט פאסירט.

פלוצלינג האט זיך רבי זלמן שמעון אפגעשטעלט און צוריק געגאנגען צו די יושבי קרנות און האט זיי געזאגט די צווייטע פסוק פון שיר השירים ישקנו... (קושט מיך), און זיי גוט געגעבן אויפן קאפ.

האב איך מיר געוואנדערט און אים געפרעגט פשט דערויף: אזוי פירט זיך אויף א תמים פארוואס האסטו זיך אראפ געלאזט צו זייערע דרגה.

האט ער מיר געענטפערט: לכתחילה האב איך געטראכט ווי דיר נישט זיי גענטפערן און זיך נישט וויסענדיג מאכן פון זיי. אבער פלוצלינג האב איך מיר דערמאנט אז מיר האבען געהערט פון רבי נ"ע (הרבי רש"ב) אז ווען מ'טרעפט זיך אן מיט מענטשן וואס טשפעטן אפ פון תורה מיט מצות דארף

1. ע"פ לשון הכתוב שמואל א' ט"ו י"א.

מען מקיים זיין די הלכה און שו"ע ואל יבוש מפני המלעיגים און זיי זאגן די צווייטע פסוק פון שיר השירים ישקנו. וועגן דעם בין איך צוריק געגאנגען מקיים זיין די הייליגע רייד כפשוטם.

.

איינמאל האט ר' שלמה חיים פארבראכט מיט דער בחורים אז מדארף פשוט אנהויבען דאווענען, איז געווען דארט א מתנגד און ער איז ער געווען אינגאנצין דערשראקין טראכטינדיק: דא זיצן בחורים מיט פאות און בערד און מ'דארף זיי זאגן צו דאווענען ביז מ'האט אים מסביר געווען דער ענין פון דאווענען.

.

ר' ישראל פרידמן האט אמאל דערציילט א מעשה, אז ס'געווען צוויי ברידער, איינער א חסיד און איינער א מתנגד וואס האבן געלעבט נעבן דער מיטלער רבי, אז ס'געקומען שבעות האט דער מתנגד פרי געדאווענט און געגאנגען אהיים עסען סעודות יום טוב, און די ברודער דער חסיד האט נאך אלץ געווען בא דער רבי און געהערט דער מאמר, אז ער איז געקומען אהיים האט דער מתנגד געזאגט צו זיין ברודער: קוק וואס איז געווארן פון דיר, האט דער חסיד אים געענפערט: אז ס'וועט קומען די ניין טעג, וועסטו וויינען ווי א הונט, און איך וועט זאגען לחיים.

.

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז די מתנגדישער רב פון ווילנע פלעגט ארומגייען מיט א שטעקן, און ער פלעגט קלאפן מיט עס אויפן ערד, האבן די חסידים פון שטאט געזאגט: (בדרך הצחות) אויבערשטער רוקט זיך צו, דער רב קומט אדורך.

.

ר' יואל כהן פלעגט געבן א שיעור תניא אין לייקוואוד, איינמאל אז ער האט געענדיקט די שיעור האט ער געווארט אינדרויסען פאר דער טעקסי, אז ער האט געווארטן דארט זעט ער ווי ס'שטייט א יונגערמאן און ווארט מיט אים, פרעגט אים ר' יואל: וואס טוסטו דא? האט ער גענפערט: איך וויל ניט לאזען דער רב אליין, האט ר' יואל געענפערט: א איד איז קיין מאל ניט אליין, האט דער יונגערמאן געזאגט: יע יע, גערעכט, די יצר הרע איז אלע מאל מיט די איד.

(געהערט פון ר' יקותיאל פלדמן)

.

אין איינע פון די קליינע שטעטעלעך אין רוסלאנד איז נאר געווען אין שול פאר די גאנצע שטעטל, און מ'פלעגט דאווענען צוזאמען די חסידים מיט די מתנגדים, און יעדער שבת האבן די חסידים געהאט א שיעור אין לקוטי תורה, איין שבת האט א מתנגד אוועקגעזעצט לעבן די שיעור און ער הערט ווי מ'זאגט: אבל לעתיד לבוא יתגלה העצמות, האט ער ניט געקענט איינהאלטען, און ער האט ער א שריי געטאן: וואס וועט מען טאן מיט אזוי פיל ביינער לעת"ל.

.

ווען ר' זושא וילמובסקי האט געקומען קיין ארץ ישראל, האט ער געגאנגען לערנען אין תומכי תמימים, אבער אלע זיין חברים פון בראנאביץ זינט געווען אין פונובויץ, האט ער געוואלט גייען לערנען קיין פונובויץ, האט ר' משה דובינסקי² אים גענומען און געזאגט: קום איך וועט פאר דיר מאכן

2. נולד ביקטרינסולב בשנת תרס"ב לאביו הרב שלמה דובינסקי, והיה בן גילו וכן עירו של הרבי. למד בתומכי תמימים ליובאוויטש ובמשך תקופה מסויימת לאחר נישואיו עם רעייתו רבקה עבד כמשפיע בישיבת תומכי תמימים געוועל תחת ניהולו של המשפיע הרב יחזקאל פייגין. בתקופת מלחמת העולם השנייה הגיע לארץ ישראל והתיישב בתל אביב שם כיהן כמשגיח בישיבת אחי תמימים שפעלה בעיר. בתקופה זו היה ממקורביו של המשפיע ר' זלמן משה היצחקי, והיה מבלה שעות ארוכות בלימוד ובהתוועדויות עם אחיו של הרבי ר' ישראל אריה לייב שניאורסון אותו הכיר עוד מתקופת ילדותו ביקטרינסולב.

הרב חיים אשכנזי סיפר שסבתו הרבנית לאה קרסיק הקימה מעין קונדיטוריה בביתה, היא הייתה אופה עוגות ומוכרת אותן לחנויות. התנה הרב משה אשכנזי היה מוביל את העוגות לקונדיטוריות למכירה ומכך התפרנסו. פעם הלך הרב משה ברחוב עם עוגה בדרכו לאחת הקונדיטוריות, ושברדרכו פגש את ר' משה דובינסקי ור' נחום גולדשמיד שהיו חברים טובים. "משה, מה אתה סוחב איתך?" אמר להם "עוגה". "אה, יופי! לנו יש 'משקה' ולך יש עוגה, זו סיבה להתוועד", אמרו. כנסנו לבית כנסת והתוועדו במשך כמה שעות.

בתקופת הסתלקותו של הרבי הריי"צ, היגר לניו יורק והתיישב בשכונת קראון הייטס בסמוך לחצרו של הרבי.

הרב לייבל גרונר סיפר שהרב דובינסקי היה בין החסידים שכבר במהלך השבעה על הרבי הריי"צ קיבלו על עצמם את נשיאותו של הרבי, והתייחסו אליו כרבי לכל דבר, כאשר הרב דובינסקי פנה אל הרבי במהלך השבעה פנה אליו תמיד בשם התואר "הרבי". הרבי ניסה למנוע אותו, אך הוא המשיך. הרב דובינסקי שימש כחבר הצוות הרוחני בישיבת תומכי תמימים המרכזית, כשד"ר לאיסוף תרומות להחזקת הישיבה, וכמשפיע שעסק עם הדרכתם הרוחנית של תושבי השכונה. באחד ממסעותיו לגיוס כספים בדטרויט, התנה 'מתנגד' מקומי את סיועו לרב דובינסקי באיסוף הכספים על ידי תנינת כתובות ושיחות עם בעלי אמצעים בכך שהרב דובינסקי יספר לרבי שהשליח במקום הרב מאיר אבצן מפרסם כי הרבי הוא משיח. הרב דובינסקי נאלץ להסכים וכשסיפר זאת לרבי ענה לו הרבי, וואס קען איך טאן, אז ער מיינט מיט אין אמת.

הרב מרדכי שמואל אשכנזי סיפר שהתוועדויותיו של הרב דובינסקי ב-770 נחקקו במוחו, כמו כן סיפר הרב אשכנזי שבליל חג השבועות אחז הוא תיקון בעת שהרבי אמר מאמר חסידות, ראה זאת הרב דובינסקי וסטר לו על לחיו כשהוא נוזף בו על כך.

נפטר בגיל 93 בכ"ה אלול תשנ"ה ונטמן בבית העלמין על שם מונטיפיורי ברובע קווינס שבניו יורק על יד האוהל.

לייכטער דער החלטה, האט ער אים געבראכט קיין פונביץ און ווי זיי קומען אריין אין זאל זעהן זיי א געפאקטע זאל און אלעמען שטייגט איבער די גמרא'ס, האט ר' משה געזאגט: ווארט ביז'ן הפסקה, וועט איך דיר עפעס ווייזן, נאך סדר האבן זיי געקומען צו דער חדר האוכל און ר' משה זאגט צו ר' זושע: געב א קוק און זע ווי די אלע גרויסע למדנים יעצט קלייבן זיך אלע ארום די צוויי דריי שקצים און הערן צו צו אלץ זייערע נארישקייטן, לאמיר יעצט גייען צו תו"ת, אז זיי קומען צום זאל, האבן זיי געזען אפאר בחורים שפילען ארום, און אין

ר' משה דובינסקי

ווינקעל פון זאל זיצן א חברותא און לערנט, זאגט ר' משה צו ר' זושא: לאמיר ווארטן ביז די הפסקה איך וועט דיר נאכאמאל עפעס ווייזן, איז געקומען די הפסקה און ר' משה האט אים געבראכט צו דער חדר האוכל און אים געזאגט: זע די אלע שקצים וואס האבן פריער ארום געדרייט, איצט קלייבן זיי ארום די צוויי חסידישער בחורים, און צוהערן צו אלץ וואס זיי ריידען, זעסטו פאר זיך דער חילוק, האט ר' זושא גלייך מחליט געווען בלייבן אין תומכי תמימים.

חייל

ווען ר' מענדטליק איז געווארן קראנק בחוליו האחרון, האט ער געווען זייער צעבראכען פון דעם וואס ער האט ניט געהאט קיין קינדער, האט דער רבי געהייסן מ'זאל אים איבערגעבן בשמו: איר זייט א סאלדאט, און א סאלדאט דארף זיין בשמחה.

.

ר' זושא ווילימובסקי פלעגט זאגען: א חייל טאר ניט שלאפען קיין איין מינוט, ווען קען ער אפילו אכט שעה.

.

איין מאל ביי א פארבריינגען האט דער רבי געפרעגט ביי איינע פון די אנשי צה"ל: פארוואס איז געווען אזא כשלוך אין דער און דער מבצע, האט ער גענפערט די רבי אז די סאלדאטן זענען ניט געווען יונגע חברה, האט דער רבי געענפערט: קוק אויף מיינע סאלדאטן (והצביע על הבחורים) מערסטע פון זיי זיינען אונטער צוואנציק.

.

ווען ר' זושא ווילימובסקי האט נפטר געווארן ליל ב' דסוכות אין די סוכה פון 770 האט ער געליגען אויפן באנק מיטן קאפאטא און גארטאל, האבן די בחורים אראפגענומען פון אים די קאפאטא און גארטאל, האט ער אופגעשטיין, געלייגט די קאפאטא און גארטאל, און צוריק געלעגן אויפן באנק, ויצתה נשמתו.

.

איין מאל האט מען געפרעגט ביי ר' זושא פארוואס גייט ער ניט מיט א מאנטל? האט ער געענפערט: האסטו אמאל געזען א סאלדאט מיט א מאנטל.

.

איין מאל האט מען געזען אז ר' זושא שטייט ביי סליחות און האלט די סליחות אין האנט, האט מען אים געפרעגט: ר' זושא מ'זאגט ניט קיין סליחות? האט ער געענפערט: חיל לא אומר סליחה.

חינוך

ר' בענטשע מרוז¹ האט אמאל געלערנט מיט די קינדער אן ענין וואס האט געדראפט זיין אראפגעשריבן, האט איינער פון די קינדער געבטין די אנדערע פאר אביסל טינט, אבער ער האט ניט געלאזט, אפאר שעות נאכדעם האט ר' בענטשע אים גערופין און געפרעגט אין פראנט פון גאנץ קלאס: טייטש אויס: מודה אני לפניך וכו', האט דער קינד געזאגט: איך בין מודה צו דיר אויבערשטער וכו', האט ר' בענטשע געזאגט: זאג נאכאמאל, וואס איז טייטש: מודה אני וכו', האט ער ווידער געזאגט די טייטש, האט ר' בענטשע אים געזאגט: מודה אני איז טייטש אז ווען די חבר בעט דיר פאר א ביסל טינט, דארף מען אים געבן².

ר' ישראל נעוולער³ איז געווען א מלמד דרדקי, האט ער אמאל געפרעגט

1. בהגיעו לגיל ישיבה, נכנס ללמוד בישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש בחצרו של אדמו"ר הרשב"ב, והתקשר אליו בלב ונפש.
כשהגיע לגיל גיוס, חבל באצבעות ידיו כדי להפוך את עצמו ללא כשיר לשירות. הוא חתך את גיד האצבעות ביד הימנית, וקשר קשר את האצבעות למטה במשך זמן מה עד שנשארו עקומות לצמיתות. כאשר ניגש לוועדת הגיוס ראו הרופאים את אצבעות ידו הימנית ופטרו אותו מיידידת משירות, וכך הוא נחלץ לצמיתות מהחשש שיצטרך לעמוד בנסיון בשמירת התורה והמצוות.
לאחר חתונתו, קבע את מגוריו בקהילה החב"דית בקרמנצ'וג, שימש במשך תקופה כר"מ בישיבה המקומית, ובשנת תרצ"צ בעיצומם של רדיפות הק.ג.ג., לקח על עצמו את ניהול רשת החדרים המחתרתית, ועל אף הסכה שבדבר, הקפיד במשך כל הזמן לשלוח דיווח תקופתי מפורט מקשיי והצלחות התלמידים. בשנת תרצ"ז כאשר רדיפות הקומוניסטים גברו, הרגיש כי טבעת החנק מתהדקת סביבו, נמלט למוסקבה וכעבור זמן קצר הצליח להעביר לשם גם את בני משפחתו.
עם התקדמות מלחמת העולם השנייה, נמלט לסמרקנד, שם המשיך בעיסוקו בעבודת החינוך, כשכין חניכיו נמנו הנגיד החסידי ר' שלום דובער דרייזין, הסופר החסידי הרב הלל זלצמן, ועוד.
כמחנך, גישתו הייתה להימנע ככל האפשר מפגיעה בתלמידיו כאשר לא נהגו כראוי, והעדיף לעזור לתלמידים להבין את רצינות חומרת המעשה, תוך שהוא משתמש בכשרון הביטוי שלו לתאר את חומרת ה'פשעים'. במקרי קיצון העמיד את הילד בפניה, ובמקרים בודדים ממש העניש את התלמיד באמצעות הכאה עם ידו של התלמיד על השולחן.
הקפיד שהתלמידים יקראו את חומר הלימוד בנגינה ובהטעמה, ונהג לומר שהבחינה האם התלמיד אכן הבין את הגמרא היא כאשר הוא מצליח להסביר זאת אפילו לאמא שלו, שאין לה רקע בלימוד הגמרא.

היה בעל לשון חדה, וכשרון ביטוי מעולה.

באופן טרגי, סבל מאוד בחיי המשפחה.

2. מספרים סיפור דומה עם ר' ישראל (לוי) נעוולער.

3. נולד בט"ו מנחם אב תרמ"ה בעיירה החסידית נעוועל להרב דוד אבא לוי וזמרת חנה-עלקא ונקרא שמו ישראל.

בא דער רבי רש"ב: ווי קען איך סיי דאווענען כדבעי און סיי לערנען מיט די קינדער בזמן? האט דער רבי געענפערט: מ'דארף זעען אז דער וואלף בלייבט פול, און די שעפסין בלייבן גאנץ.

הוא היה "איש אשכולות" נדיר - גם למדן בנגלה, גם משכיל בחסידות, גם "עובד ומאריך בתפילה" מלמד בר-פועל ששום רדיפות, חקירות ועינויי מאסר של הג.פ.א. לא יכלו להניאו מנחישותו להמשיך ולהקים בכל עיר ועיירה שהגיע אליהן עוד 'חדר מחתרת', עוד מקדש נסתר ליהדות. אנשים סביבו חשו תמיד באהבתו אליהם - גם כשהשתמש בחריפתו ובשנינותו הקשות כדי לנוזף בהם ולהצליף בהם בשבט-לשונו. נולדו לו אחד-עשר ילדים אך רק שלושה מהם נשארו בחיים. בט' אייר תש"ח השיב את נשמתו לבוראו.

חברותא

מ'דערציילט אז איינמאל איז אריין א בחור אין יחידות צום רבי'ן און האט זיך געקלאגט צום רבי'ן אז ער האט ניט קיין חברותא, האט דער רבי אים געזאגט: איז וואס? דאס מיינט אז מ'קעניט לערנען? איך האב אויכעט ניט געהאט קיין חברותא.

פאר דער רבי האט מקבל געווען די נשיאות פלעגט דער רבי לערנען בחברותא מיט ר' שמשון שטאק¹ קיצור שו"ע, איין מאל האט ער געקומען פינף מינוט שפעט, האט דער רבי מבטל געווען די חברותא².

1. נולד בניו יורק בשנת תרפ"ט לאביו ר' יעקב אפרים סטאק ולאמו מרת פייגא. בגיל בר מצווה הוא נכנס ללמוד בישיבת תומכי תמימים, שם למד לצד חבריו חיים אהרון קופרמן, וילנסקי, מנדל ברטפילד והאחים מרדכי וזליג שרפשטיין, ועוד. כאשר אביו התלונן בפני הרבי עוד בשנים שקודם הנשיאות על השובבות של בנו, השיב לו הרבי: "אני מבטיח לך שילדיו יהיו שומרי תורה ומצוות, נכדיו יהיו שומרי תורה ומצוות, וניניו יהיו שומרי תורה ומצוות."

בעודו בחור בן חמש עשרה, זכה במשך שישה שבועות ברציפות ללמוד עם הרבי בחברותא בזאל הקטן מידי ליל שישי במשך חצי שעה, וכן זכה לקירובים רבים נוספים מהרבי לאורך השנים. זמן קצר לאחר שהרבי עלה לכס הנשיאות ניצל את היחס הקרוב לו זכה מהרבי, והפגיש ידיד שהיה לו בן בגיל בר מצווה עם הרבי, והרבי שוחח עם הילד מה ביכולתו להפיק מהבתוננות במשחק הבייסבול אותו הוא ואביו אוהדים, עבור קיום התורה ומצוות.

בשנת תש"ז התייתם מאמו, וביחידות שזכה לאחר מכן אצל אדמו"ר הרי"צ התייעץ האם לנסוע לארץ ישראל לביקור, והרבי שלל את הרעיון והסביר שלא כדאי להשאיר כעת את אביו לבד, וכעבור זמן התברר שהוראה זו הצילה את חייו, היות והאונייה בת תכנון לנסוע (אלטלנה) ספגה אש ורבים מנוסעיה טבעו.

בשנת תשי"א התחתן עם רעייתו הגברת מרתה (מאטיל) בת הרב בנציון סוקוליק, מבוגרי תומכי תמימים בליובאוויטש (וידידו הטוב של הרב ישראל ג'ייקובסון שקירב את משפחת סטאק לחסיות חב"ד). לאחר החתונה פתח לפרנסתו חנות בשדרות בלייק, במזרח ניו יורק, כאשר המסחר לא הצליח וכתבו על כך לרבי, הורה הרבי שהאשה תקפיד לשים פאה.

כאשר נכנס ליחידות אצל הרבי בשנת תשכ"א וביקש ברכה עבור בנו שיהיה חסיד ירא שמים ולמדן, השיב הרבי שהילד לא יכול לעשות זאת לבד, והוא צריך לראות מהאבא דוגמא חיה, ביחידות אחרת לאחר שהרבי בחן את ילדיו על חומרי הלימודים שלהם, קם הרבי ממקומו והניח עליו בשאלה האם ניתן לבחון אותו עצמו, וכשהשיב בשלילה, שחק בו הרבי לקבוע לימוד מסודר, ואכן בעקבות הוראת הרבי החל לקבוע עיתים לתורה.

זכה לאורך השנים ליחידות רבות אצל הרבי, וכשהזדמן, היה מביא יחד עמו ליחידות אנשים נוספים ששהו אצלו, וזכה ליחס קרוב ומיוחד מהרבי.

2. מספרים סיפור דומה שפעם הביאו להרבי אורחות צהריים קצת מאוחר והרבי אמר: ס'שיון צו שפעט איך האב שוין ממשיד געווען אין די ארבעט.

ווען ר' משה זלמן יצחקי פלעגט זיצן צוזאמען מיט ר' מאיר שמחה חן בא פארבריינגען פלעגט ר' זלמן משה האקין אים אויפן קאפ און ס'האט געגאסען בלוט, ווען ר' זלמן משה האט געפארן קיין ארץ ישראל האט ר' מאיר שמחה געוויינט האט מען אים געפרעגט: ר' מאיר שמחה וואס וויינסטו דו ביסט יעצט פטור פון דיין גרעסטער שונא? האט ר' מאיר שמחה געענפערט: וואס זאגסטו, ער איז דער איינציקער וואס מ'קען דורכריידען א ווארט חסידות.

•

ר' אברהם גערליצקי דערציילט, אז איינמאל אין יחדית האט ער געפרעגט דער רבי וועגן לימוד בחברותא, האט דער רבי מפרט געווען כמה וכמה מעלות פון לערנען דוקא בחברותא.

חסידים

ביי דער משפט פון די ספרים האט דער רבי ממנה געווען ר' יהודא קרינסקי¹ און ר' אברהם שמטוב² צו זיין דער פארשטייער'ס פון אגו"ח, האט דער רבי דאן געזאגט: אין אמת'ן האט איך געדארפט ממנה זיין חסידים ווי ר' מענדל פוטערפאס און ר' מאיר אבצן³, אבער היות ס'אינו לפי כבודם האב איך ממנה געווען אייך.

•

1. נולד בט"ו כסלו תרצ"ד בבוסטון שבארצות הברית לר' שמעיה קרינסקי. עוד לפני קבלת הנשיאות של הרבי היה הרב קרינסקי מתכתב עם הרבי רבות בנושאים רבים, וכמו כן ביקש ממנו הרבי כמה פעמים עזרה בנוגע לקירוב יהודים מסוימים. בשנת תשט"ז, לאחר הטבח בכפר חב"ד, נשלח על ידי הרבי לארץ יחד עם קבוצת השלוחים על מנת לעודד את רוח התושבים. נישא לאשתו מרת דבורה בת ר' זאב וולף קזיניץ שהיה ממקושרי אדמו"ר הרי"צ והרבי, והיה פעיל נמרץ בהפצת היהדות ברחבי ארצות הברית. בשנת תשי"ח התבקש על ידי הרב חיים מרדכי אייזיק חודקוב להצטרף לצוות המזכירות של הרבי. וכן שימש כנהגו האישי של הרבי בנסיעותיו לאוהל. הרבי היה שוהה במתחם הקבר לבדו, בעוד קרינסקי ממתין ברכב ועובד עבודה משרדית ברכבו. בשנת תשל"ב, על פי בקשת הרב חודקוב, מונה למזכיר אגודת חסידי חב"ד. בשנת תשמ"ט מונה לחבר בהנהלת מחנה ישראל ובשנת תשנ"ח, בעקבות פטירת המנכ"ל הקודם, ד"ר ניסן מינדל, מונה למנכ"ל. כמו כן, סייע במשך השנים לרבנית חיה מושקא, אשתו של הרבי. במסגרת תפקודו כמזכיר יצר הרב קרינסקי קשרים עם אנשים רבים ונכבדים ופעל שיפעלו לטובת חב"ד. במשך שנות עבודתו לצד הרבי, יזם עשרות פרויקטים להפצת היהדות, וזכה למענות מפורטים מהרבי עליהם, כגון דוכני חב"ד בתערוכות בין-לאומיות שונות, הפקת אלבומים של פעילות חב"ד, מטבע מזכרת מתהלוכת ל"ג בעומר ויוזמות נוספות. במשפט הספרים היה מי שניהל את המערכה למען עמדתה של חסידות חב"ד להשבת הספרים לספרייה. 2. נולד לאביו הרב בן ציון ולאמו מרת גולדה בברית המועצות בכ"ב מנחם אב תרצ"ז. בהיותו בחור ב-770 זכה לשמש כחוזר יחד עם ידידו הקרוב הרב יואל כהן ושניהם זכו שהרבי ביקש מהם שיכנסו לחדרו הק' לעשות "חזרה" על כל התוועדות פורים תשח". החל משנת תשכ"ט, כאשר סידר את השטח בפארקסוויל ניו יורק ששימש מאז ועד היום כמיקומה של מחנה קיץ גן ישראל, עומד בראש המחנה. מאז תשכ"ד התעסק רבות ביצירת קשרים עם אנשים רבים בממשל האמריקאי, וכן התעסק בחיזוק הקשר בין הרבי לנשיאי ארצות הברית. בהקשר זה, הקים בתשל"ב את הארגון ידידי ליובאוויטש בארצות הברית. ויזם את קביעתו של יום י"א ניסן יום הולדתו של הרבי ליום החינוך בארצות הברית על ידי הנשיא דאז - רונלד רייגן, הוא עמד בראשות משלחת רבני חב"ד לטקס זה. ומאז ועד היום המשיך בטקס זה עם כל הנשיאים שכהנו. בתשל"ד מונה על ידי הנשיא רונלד רייגן לאחד מחמשת חברי "המועצה הלאומית לחינוך מבוגרים" בארצות הברית. רלגל כ' אב תשל"ד, יום ההילולא השלושים של הרב לוי יצחק שניאורסאהן (אבין של כ"ק אדמו"ר נשיא דורינו) ייסד את הכינוס התורני ירחי כלה - שמתקיים מאז ועד היום בקריית גן ישראל בימים הסמוכים ליום ההילולא כ' מנחם-אב. 3. ר' מאיר נולד לאביו ר' גרשון מנחם מענדל ולאמו אסתר בעיירה מיראגראד ברוסיה, בח' טבת תרס"ט.

מ'דערציילט אז דער רבי האט געזאגט אויף ר' יענקל כ"ץ און ר' אפרים יאלעס: די חסידים האב איך געירשנ'ט פון דער שווער.

ר' אשר פרקש דערציילט אז ר' אברהם מאיר האט אמאל געזעצן אין סעווין סעווענטי פארבריינגען, און ס'ניט געווען קיין פארבייסען און די בחורים האבן ניט געפילט באווקעמט וועגן דעם, האט ר' אברהם געזאגט: אין רוסלאנד בא דער פארבריינגענישען איז אויך ניט געווען פארבייסען,

כשהיה ילד קטן, פרצה מלחמת העולם הראשונה אחת הפצצות בהפגזות נפלה על הבית בהם היו גרים משפחתו, והבניין קרס על כל הדרים בו והוא בתוכם. לאחר זמן רב הוא הצליח לצאת מבין ההריסות, ופנה לביתו של הרב יונה כהן.

ר' יונה כהן הסכים לצרף את ר' מאיר לשיעוריו למרות היותו צעיר לימים. לאחר מכן, המשיך ר' מאיר את לימודיו בתומכי תמימים חרקוב, ולאחר סגירתה עבר לתומכי תמימים נעול. לאחר שהיבסקציה הצרה את צעדיה על הישיבה בקרמנצ'וג, והמשיגה הקודם נאלץ לברוח, הגיע ר' מאיר בשליחותו של הרבי הריי"צ להיות משיגה בישיבה בקרמנצ'וג, אותה ניהל באותם ימים ר' ישראל נח בליניצקי.

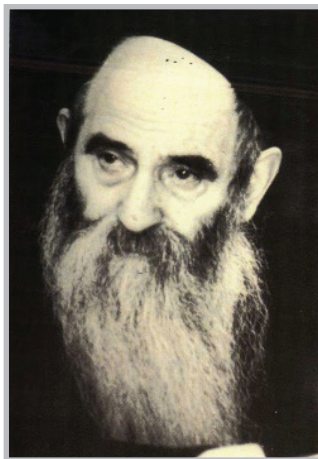
לאחר שעזב הרבי הריי"צ את רוסיה בכ"ד תשרי תרפ"ח, נשאר ר' מאיר בעיירה מלחובקה שם התפתחה קהילה חב"ית תוססת. בין חבריו מאותם הימים נזכרים רבות הרב יעקב מסקאליק (זוראוויטשער) והרב אברהם דרייזין (מאיר), שאף הציל את ר' מאיר בעת אחד המרדפים של אנשי היבסקציה אחריו, והחביא אותו במרתף ביתו.

באלול תרצ"ה, בגל המעצרים הגדול הראשון שערך ה.ק.ו.ד. כדי לעצור את פעילותם של החסידים ברוסיה, נעצר ר' מאיר ונלקח יחד עם שבעת החסידים שנעצרו באותו לילה למטה המשטרה החשאית 'לוביאנקא' שבמוסקבה, שם עונה על ידי חוקרי ה.ק.ו.ד. אלו תבעו ממנו לספק מידע מי ארגן את ה'חדרים' והישיבות, מי לימד בהם, ומי הם ההורים ששלחו את ילדיהם למוסדות אלו, אך למרות זאת ר' מאיר שתק ולא סיפר להם דבר בתום החקירות הועבר לכלא 'בוטיקא' שם המתין עד למתן גזר הדין. בכתב האישום המתפרסם על פני ששה עמודים, הואשם ר' מאיר יחד עם חבריו החסידים שנעצרו באותו לילה בארגון לימודים ילודים יהודיים במסגרות 'חדר' ו'ישיבה', במלחובקה שלייד מוסקבה. באסיפת צעירים שהיו ברמת אינטלקטואלית כזו שיכלו לשמש מורים, ואותם לימדו כדי שיוכלו לשמש כמורים. הם לימדו תלמוד ואת מצוות הדת השונות". כתב אישום שכזה היה יכול להוביל את החסידים ור' מאיר בתוכם לגזר דין מוות ר"ל, אך בחסדי שמיים הוטל עליהם גזר דין 'קל' יחסית: שלוש שנות גלות בקזחסטן.

בשנת תש"ו ביציאת לבוב המפורסמת, יצא ר' מאיר, לאחר נישואיו עם רעייתו מרת חיענא, בתו של הרב יהודה לייב קרסיק. ביציאתו יצא ר' מאיר ע"ש חיים גאסטהאלטער, שם שנשאר איתו עוד זמן רב לאחר מכן, ואף במכתבים ששלח אליו הרבי, מצויין שם זה בראש העמוד. לאחר מכן המשיך ר' מאיר לצרפת שם נולדו לו עוד חמישה מילדיו, לאחר שהראשונה נולדה עוד ברוסיה.

בשנת תשי"ד, הצליח ר' מאיר להגיע לארצות הברית, ובהוראת הרבי התיישב בעיר דטרויט והחל בהפצת יהדות בעיקר בקרב עולי רוסיה הרבים שגרו בדטרויט. נקודה מעניינת לציון היא כתבה שהתפרסמה בעיתון האמריקאי בזמן בו הגיע ר' מאיר לארצות הברית, שדיווחה בהלם על היהודי שהגיע לאמריקה עם לא פחות משישה ילדים. הרופא שטיפל בהריונה השביעי של מרת חיענא אבצן, התריע כי כדאי לה לעצור את הלידה כבר מעכשיו, ואף הוסיף ששישה ילדים זה מספיק. ר' מאיר, נסע מייד לרבי וכשנכנס ליחידות בירך אותו הרבי שיזכה לעוד מספר ילדים גדול ממה שיש לו עכשיו, ואכן, מאז נולדו לר' מאיר עוד תשעה ילדים.

און מ'האט פארבראכט אז חסידים זענען
ווי בערילאך⁴, וואס א בער ווען ער איז
הונגריק קייט ער די אייגענע פינגער און
ווערט פול פון זיין שמאלץ, חסידים האבן
אלץ אין זיך - האט ר' אברהם געזאגט -
מ'דארף דאס נאר מגלה זיין, א חסיד האט
לחיים אין זיך, א חסיד האט פארבייסען אין
זיך וכו' וכו', און מ'האט פארבראכט אויף
דער נקודה פאר א ליינגע צייט.

ר' אברהם מאיאר

ר' לוי ביסטריצקי⁵ האט אמאל
דערציילט, אז דער ערשטער מאל וואס

4. מענין לענין: מספרים שפעם בתו"ת ההתמנו ראש ישיבה חבד"י אז הרבי הרש"ב אמר: ווען דער
בער איז הונגעריק עסט ער די אייגענער פינגער.

5. נולד להוריו הרב יהודה לייב ואיטא ביסטריצקי בברוקלין, ניו יורק כשהיה בן שלוש עברה
המשפחה לגור בווינלאנד, ניו ג'רסי, שם למד ב'ווינלאנד ג'ואיש סקול'. בהיותו בגיל 12 עבר ללמוד
בתומכי תמימים ליובאוויטשער ישיבה.

בשנת תשכ"ב - ביום ה' אייר, היה ביחידות אצל הרבי לרגל הבר מצוה. הרבי אמר לו שיאמר למחנך
הכיתה הרב טעננבוים בשמו, שיעלה אותו כיתה, ובירכו שהמעבר יהיה בהצלחה. בשנת תשכ"ג בהיותו
בגיל 14 נכנס ליחידות, והרבי שאל אותו האם הוא מוכן ללכת ללמוד בישיבה במאנטרעאל, וענה מיד
שכן. לאחר תקופה, כשנכנס אביו ליחידות, הרבי אמר לו שהוא מאוד התפעל מהקבלת עול של לוי.
הרבי אמר שהנהלת הישיבה פה תדבר עם הישיבה במאנטרעאל שהוא יגיע כמה ימים מאוחר. בעקבות
אותה יחידות נסע ללמוד בישיבת תומכי תמימים מאנטרעאל שבקנדה.

בישיבה במאנטרעאל הספיק ללמוד את כל הש"ס, ובגיל 17 נבחן קיבל מהרב פנחס הירשפרונג
סמיכה לרבנות, לאחר מכן הוא קיבל גם סמיכה לדיינות. גם שאר רבותיו בישיבה הצטרפו לסמיכה זו.
חבריו סיפרו על התמדתו בלימוד עד השעות הקטנות של הלילה. רבותיו בישיבה היו הרב מנחם זאב
גרינגלס, הרב אייזיק שוויי והרב פנחס הירשפרונג.

בשנים תשל"א-תשל"ב עשה 'שימוש' בבית הדין במאנטרעאל, בענייני גיטין, חליצה, שחיטה, ובדיקה.
בד בבד עשה 'שימוש' גם אצל הרב זלמן שמעון דבורקין המרא דאתרא של שכונת קראון הייטס. מעניין
לציין כי הרב דבורקין קיבל על-כך הוראה מהרבי, שיתן לו לעשות 'שימוש' אצלו כדי שיוכל להשלים
את ידיעותיו בהלכה ובבוא היום יוכל לשמש כרב.

בי"א שבט תשל"ו נבחר על ידי הרבי לקבוצת השלוחים לארץ הקודש ונשלחו לצפת יחד עם עוד
22 שלוחים. הרבי אמר בהתוועדות שכל מי שרוצה לנסוע לשליחות ירשום את שמו במזכירות, הרב
לוי גרשם, וזכה שהיה הראשון שהרבי סימן את שמו ברשימה.

בשנת תשל"ח התחיל להתעסק בנושא הכשרות בצפת, כשהוא החל ללכת ולשכנע את בעלי העסקים
שכדאי לשמור כשרות.

בשנת תשל"ט - בעודו לומד בכולל פנה אליו אחד מרבני הערים בארץ והציע לו להיות מורה צדק
בעירו. מכיון שהרב לוי נשלח לצפת הוא סירב לכתוב על כך לרבי, אך הסכים שאותו רב יפנה לרבי.
אותו הרב כתב לרבי ובערב ר"ח אלול התקשר הרב חודקוב לשליח לצפת הרב קפלן ואמר לו שהרבי
ביקש שהיות שמציעים לר' לוי רבנות במקומות אחרים, אך בפועל הוא נשלח לצפת לכן מתאים שר'
לוי יהיה רב בקהילה בצפת, והרבי הוסיף שכעת הוא נוסע לאוהל ועד שיחזור משם הוא יקבל אישור
שר' לוי אכן התמנה רשמי לרבה של קריית חב"ד בעיר צפת.

ער איז געקומען צום רבי'ן, האט ער געקומען גלייך צו 770 און ס'איז געווען אינמיטן שחרית, האט ער געזען אז דער רבי איז ניט דארט האט ער אוועקגעגאנגען, ווען ער איז אריינגעגאנגען אויף יחידות, האט דער רבי אים געפרעגט: וואו ביסטו געווען בא שחרית? האט ער גענפערט אז וויבאלד דער רבי איז ניט געווען האט ער ניט מטריח געווען בלייבן דארט, האט דער רבי אים געזאגט: וואו די חסידים זיינען בין איך.

זמן קצר לאחר התמנותו כרב קיבל הוראה מהרבי לעשות בפעם הראשונה מצבה על קברו של ר' מנחם מענדל בנו של אדמו"ר המהר"ש, הטמון בבית העלמין הישן בצפת. בשנת תשמ"מ נתמנה על ידי הרבנים הראשיים לצפת כאחראי מטעמם על מחלקת העירובין ומקוואות בצפת. בשנת תשמ"ז - התקיימה אסיפה מיוחדת של רבני השכונות באזור הצפון, והוחלט למנות את הרב ביסטריצקי בראש 'וועדת שמיטה מיוחדת' שתספק את כל התצרוכת של כל הציבור החרדי באזור הגליל. בשנת תשמ"מ - לאחר הכרזת הרבי על תקנתו של הרבי אודות לימוד הרמב"ם יום וביצע הרב ביסטריצקי את סיומי הרמב"ם על ציונו, ועד לשנתו האחרונה ערך את הסיומים על קבר הרמב"ם. כמו כן החל משנה זו נהג שבכל פעם שסיימו ללמוד הלכות מסוימות או ספר מסוים, לרדת עם מנין אנשים לקבר הרמב"ם בטבריה ולעשות זאת שם סיום. כהמשך לכך בשבת פרשת במדבר מבה"ח סיון, דיבר הרבי אודותיו בהתוועדות, ואמר שיש לו אהבת ישראל בהביאו לכאן משקה לכולם מהסיום שהיה על הקבר. הרבי הורה לערוך סיום הרמב"ם כל שנה, גם במצרים מקומו של הרמב"ם והורה לצרף את הרב ביסטריצקי משני טעמים: א. היות שהוא ה"מרא דאתרא" שעל יד ציון הרמב"ם. ב. היות שהוא עושה את סיומי הרמב"ם בטבריה על ציונו של הרמב"ם.

בשנת תשמ"ט בכ"ז טבת נפטר הרב שמחה קפלן רבה הראשי של צפת והתחילה מערכת הבחירות לרבנות העיר. הרב החל מיד להשתלב בעבודה ברבנות הראשית בצפת, ועבד במשך ארבע שנים ללא שכר, יחד עם שותפו הרב שמואל אליהו, והקים מערכת כשרות מפוארת.

בשנת תשנ"ג בכ"ג אב נבחר כרבה הראשי של צפת. ובשנת תשנ"ד ביום כ"א כסלו נערך טקס ההכתרה על ידי הרבנים הראשיים לישראל ונכבדי העיר צפת.

ביום שלישי י"ד מנחם אב חש שלא בטוב והלך לבית הרפואה. שם התברר שעבר התקף לב ומיד הוכנס לצינתור. הרופאים היו מרוצים מהשתפרות המצב, אולם ביום ראשון י"ט מנחם אב בשעה 5:15 בבוקר הייתה הסתבכות, ממנה נפטר הרב ביסטריצקי.

חנוכה

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז איין יאר אין סיביר האט ר' אשר ששונקין¹ מחליט געווען אז ער דארף צינדען חנוכה ליכט, וואו וועט ער געפינען ליכט? האט ער געהאט א גוטע פריינט (א איד) וואס האט געארבעט אין דעם קיך, און ער האט אים מסדר געווען אפאר שערעליך פון קארטפעלן, און אזוי האט ער געצונדען חנוכה ליכט, ס'געקומען דער פיניפע ליכט, און פלוצלונג הערט מען ווי דער "סיירין" צינט זיך (דאס האט געמיינט אז ס'וועט זיין א באזוך (אינספעקשין)) פאר האבען ליכט אין לאגער איז אחת דתו להמית, האבן די אלע גויים געווארט צו זעען וואס וועט זיין מיט ר' אשר, איז דער "אינספעקטער" אריין גיט זיך א קוק אויפ'ן ליכט און ווערט אינגאצען פארטראכט, נאך אפאר סעקונדער גיט ער א געשריי: "פאיט פאיט" (פינף אין רוסיש) און גייט ארויס ווי ער האט גארניט געזען, ווען ר' אשר איז געקומען צום רבי'ן אויף יחידות, האט דער רבי אים געבעטן צו דערציילען אט דער מעשה פון פיאט.

1. נולד לאביו החסיד הרב נחום שמריה ששונקין.

לאחר שנולדו לו ולרעייתו הראשונה, שרה, שלושה ילדים, חלתה רעייתו במחלת הטיפוס ונפטרה ממחלתה. בתו רחל גדלה בבית סבה הרב נחום שמריה ששונקין. בנישואין שניים התחתן עם רעייתו פרידא מעניא בת הרב ר' אפרים שמואל לוי מליפוביץ.

רבי אשר שמר תורה ומצוות ברוסיה במסירות נפש. הוא נכלא והוגלה לסיביר, אך גם שם המשיך לשמור תורה ומצוות במסירות נפש עד שהאחרים ידעו כי לא כדאי לכפות אותו לעבוד בשבת וחגים פן יהיו ללעג ולקלס.

בג' מר חשוון תשכ"ד הייתה קרובת משפחתו ביחידות אצל הרבי וביקשה ברכה עבור שחרורם של ר' אשר ובני ביתו, אשר מבקשים היתר יציאה במשך שלוש שנים ונדחים. הרבי השיב: "סבור הנני, כי יקבלו היתר יציאה בקרוב, משום שכתת מקילים בעניין היתרי יציאה. אזכירו שוב על הציון". הרבי אף התבטא מפרשות אודות ר' אשר: "הוא יצא בקרוב".

ואכן באותה שנה יצאו ר' אשר ומשפחתו מרוסיה והגיעו לארץ הקודש. שם התיישב ר' אשר בירושלים לצד אביו ר' נחום שמריה. עוד לפני בואו הודיע לרבי, שבירכו ששכרו יהיה "לפום צערא אגרא". לאחר שהות של מספר שנים בירושלים נסע לגניו יורק, שם השתכן בסמיכות לחצר הרבי בשכונת קראון הייטס ומונה לשמש בית המדרש 770.

ביחידות הראשונה שהייתה לו אצל הרבי בתשרי תשכ"ה, העניק לרבי חפיסה של סיגרים מרוסיה, והרבי הודה לו ואמר "בכלל אינני מעשן", אך למרות זאת לקח סיגר אחד מתוך החבילה, והורה לו לחלק את שאר הסיגריות בזאל למטה.

לרבים זכורה ברכת הדלקת הנרות בחג החנוכה שאותה בירך במניין של הרבי מידי שנה.

נפטר בה' חשוון תשמ"ח.

רבי בעריש פון דאלינא² האט אמאל געפרעגט זיין טאטן, הרב ר' אייזיק פון זידיטשוב³, פארוואס ער פארברענגט אזוי ווייניג צייט ביי די חנוכה ליכט, ווען זיין שווער, רבי אברהם פון סטרעטין, פארברענגט לאנגע שעות מיט שירות ותשבחות און דברי תורה, און נעמט נישט אראפ די אויגן פון די מנורה? האט איהם ר' אייזיק געענטפערט: "עס איז מיר טאקע זייער אינטערעסאנט אויף דעם גרויסן נס וואס פאסירט מיט מיר יעדע נאכט חנוכה, וואס בשעת איך צינד אן די ליכט ווער איך נישט פארברענט צוזאמען מיט זיי, - און דו וילסט נאך, אז איך זאל פארבריינגען א לענגערע צייט נעבן זיי.

דער בעלזער רבי ר' אהרן פלעגט חנוכה שפילן דריידל אזוי ווי דער מנהג ישראל. ווען ער איז אנגעקומען קיין ארץ ישראל, האט ער געבעטן אז מ'זאל אים ברענגען א דריידל פון חוץ לארץ וואס זענען דא אויף דעם די אותיות "ג-ה-ש" (מיט א "ש"). און נישט א דריידל פון ארץ ישראל וואס שטייט אויף דעם "נ-ג-ה-פ" (מיט א "פ"). נאך אסאך ארום זוכן, האט דער גבאי געטראפן ביי איינעם פון די חסידים אזא סארט דריידל, און ער האט דאס געברענגט צום ר' אהרן. ר' אהרן האט אים געזאגט: "איך האב היינט געשפילט מיט דיין דריידל. דו זאלסט וויסן, אז דער "בני יששכר"⁴ זאגט אין זיין ספר, אז אויב

2. רבי בעריש גולד בזידיטשוב בשנת ה'תקצ"ה לרבי יצחק אייזיק אייכנשטיין. רבי בעריש נפטר בכ"ט בשבט ה'תרמ"ו כשהוא בן חמישים ואחת שנים בלבד, את מקומו מילא בנו רבי יהודה צבי הירש. לאחר פטירתו קובצו דברי תורתו בספר "ליקוטי מהר"י".
3. גולד בגליציה בשנת התקס"ה לרבי ישכר בעריש אייכנשטיין מזידיטשוב ולעטיא בתו של רבי אליהו לבינגר. היה תלמידו המובהק של דודו רבי צבי הירש מזידיטשוב מייסדה של החסידות לרבי ישכר בעריש אייכנשטיין מזידיטשוב ולעטיא בתו של רבי אליהו לבינגר. היה תלמידו המובהק של דודו רבי צבי הירש מזידיטשוב מייסדה של החסידות.
- אחר פטירת רבי צבי הירש המשיכו את דרכו אחיו רבי ישכר בעריש ורבי משה מסאמבור וחתנו-אחינו רבי יהודה צבי מראזלה. לאחר פטירתם החל רבי יצחק אייזיק לכהן באדמו"רות בשנת ה'תרט"ו בהוראת רבי ישראל מרוז'ין רבי יצחק אייזיק היה ידוע כגדול בתורה ובחסידות ותחת הנהגתו התרחבה מאוד החסידות. כדודו וכדרכה של שושלת זידיטשוב הרבה לעסוק בזהר ובתורת הקבלה וכך גם ספריו שנכתבו על דרך קבלת האר"י. הוא מהבולטים מההוגים החסידים שדרכם הייתה דרך קבלת האר"י הקלאסית. חסידים רבים נהרו לחצרו ובהם גם רבנים ואדמו"רים חשובים. תלמידו המובהק היה רבי יוסף מאיר וייס מספינקא מייסד חסידות ספינקא. בניו וצאצאיהם כיהנו גם הם כאדמו"רים בזידיטשוב ובעיריות נוספות.
- בשל ההערצה הרבה כלפיו, והעובדה שאדמו"רים רבים היו מתלמידיו, חדרו מנהגי זידיטשוב לחצרות חסידיות נוספות, בהם חסידיות טאש, קוסון, ספינקא, קומרנא, קאליב. כן שרדו ניגונים שמקורם בחסידות זידיטשוב בחסידות בעלזא ובמונקטש.
4. גולד ביאבורניק שבגליציה.
- שימש ברבנות של דינוב (שם היה מרכז חצרו) רוביטש, סטריז'וב, האליטש, ומונקאץ שאז הייתה חלק מהונגריה. פעל רבות להפצת תורת הקבלה ונלחם בחריפות נגד המשכילים.
- בזמן כהונתו במונקאץ אסר על פיתום אוזים משום חשש טריפות שמצוי בכבד שכן הכבד המנופח של האוזן עצמו גורם לאוזן להיות טרפה ולכן עורר עליו את חמתם של פרנסי העיר ונאלץ לעזוב את

מען דרייט אויף דער וועלט, דרייט מען אויך אויף יענעם וועלט. און דארט שטייט מרומז די אלע סודות פון די אותיות "נ-ג-ה-ש". און מען דארף נישט ענדערן די אותיות דא אין ארץ ישראל, און אויך דא זאל מען שרייבן מיט אש.

•

איינמאל ווען דער "בני יששכר" (רבי צבי אלימלך פון דינוב) איז געפארן אויף חנוכה צום חוזה פון לובלין, האט ער אריין געטראכט אינמיטן וועג: "פארוואס אייביג ווען עס קומט אן די חנוכה טעג פיהל איך אין מיין הארץ א געוואלדיגע הייליגע געפיהל צו טאן די מצוה. עס קען דאך נישט זיין אז איך שטאם פון די חשמונאים, ווייל איך בין נישט קיין כהן, דעמאלס פארוואס באקום איך אזא חשק צו טאן די מצוה?" ער האט באשלאסן אז ווען ער וועט אריין קומען צום רבין, וועט ער אים דאס פרעגן. ווען ער איז אריין געקומען צום רבין - נאך איידער ער האט געעפענט זיין מויל צו רעדן, האט זיך דער רבי אנגערופן צו איהם: "זאלסט וואסן אז דו שטאמסט פון שבט יששכר, און דאס וואס דו פילסט אזא חשק צו טאן די מצוה ביים צינדן די חנוכה לעכט, איז ווייל אין די צייטן פון די חשמונאים ביסטו געווען אין זייער בית דין". צוליב דעם טעם האט דער צדיק אנגערופן זיין ספר אויף די ימים טובים "בני יששכר".

•

ר אבא פיקארסקי האט דערציילט, אז ווען ער איז געווען א קליין קינד האט ער איינמאל געשפילט נעבן דער רבי'נס צימער דריידיל (אויף חנוכה כמובן) פלוצלינג איז דער רבי ארויס פון זיין צימער, און האט גענעמון די דריידעל, געגעבן א דריי, און דערנאך געווארפן א ניקל אריין אין מיטן, און האט ארויסגעגאנגען.

•

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז ר' אשר ששונקין פלעגט צינדן מנורה אין זיבען זיבעציק, האט מען געבעטן די גבאי ר' יוחנן גורדון⁵ צו אים זאגען

מונקאץ ולחזור לדינוב. נהג לחתום על מכתביו בחתימה "האהבה הנאמן לכל ישראל, דורש טוב לעמו". נפטר בדינוב ב"ח בטבת תר"א בגיל 58, והשאיר ארבעה בנים ושלוש בנות. בנו רבי דוד, מילא את מקומו כאדמו"ר בדינוב.

5. נולד בכ"ג אייר תרנ"ד לאביו ר' ישראל, שהיה המוהל בעיירה החסידית דוקשיץ, ולאמו מרת אסתר. משפחת הוריו התגוררו במקום במשך עשרות שנים.

למד בישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש ותומכי תמימים שצערין בין השנים תרס"ט-תרע"ז, ונחשב לתלמידו המובהק של המשפיע הרב שאול דב זיסלין.

בשנת תרע"ז נישא עם רעייתו מרת זיסל, ביתו של ר' ניסן קלובנוב. החתונה נערכה בשושן פורים, ותוך כדי מסיבת החתונה הגיע הידיעה שפרצה מהפכה נגד הצאר והחגיגה קיבלה חיים חדשים.

צו דאס צינדען עטוואו אנדערש, האט ר' יוחנן געענפערט: איך וואלט אים געזאגט א ליינגע צייט צוריק, נאר ווידעם איך פשוט טרעף אים ניט.

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז ס'געווען איין יאר חנוכה, און דער רבי האט געבעטן פון די משגיח א רשימה פון די אלע בחורים וואס האבן געקומען אויף צייט במשך די זמן, האט דער משגיח געלייגט אויף די רשימה אסאך בחורים וואס האבן ניט אזוי מדייק געווען אין שמירת הסדרים, האט דער רבי געזאגט: אז מ'וויל מלמד זכות זיין קען מען קריגן חנוכה געלט בא ר' לוי יצחק בארדיטשעווער.⁶

לאחר החתונה חזר לדוקשיץ, ולמד שחיטה ובדיקה מהשוטט בעיירה הסמוכה גלובקע, ולאחר פטירת אביו לא רצה לקבל על עצמו את התפקיד האחראי ורק לאחר התערבותו של הרב לייב שיינר הסכים למלא את מקומו.

בשנת תרפ"ט נסע לפגוש את הרבי שיצא מרוסיה לאחר שנים ארוכות שלא התאפשר לפגוש אותו, וזכה לעבור בראש השנה לפני העמוד ולקרוא בתורה, וזמן קצר לאחר חזרתו לדוקשיץ, נסע פעם נוספת לורשה, וזכה להשתתף בחתונתו של הרבי.

בשנת תרצ"ב היגר בהוראת אדמו"ר הרי"צ לארצות הברית, שם המשיך את עיסוקו כשוטט ובודק לצד אחיו המבוגרים שכבר השתקעו במקום, ולאחר רכישת 770 תמנה כגבאי ובעל קורא והמשיך לכהן בתפקיד זה עד יומו האחרון.

כאשר יצא אדמו"ר הרי"צ בקריאתו 'לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה', פתח את פנסיית ביטוח החיים שלו, והעניק את כל הסכום לאדמו"ר הרי"צ, ובכסף זה יצא הרבי למסע הפרסום הראשוני.

שימש כיו"ר חברת ביקור חולים, מזכיר ריינדשל, חבר הנהלת אגודת חסידי חב"ד וניחו"ח. כמו כן היה מ'שלושת הרועים' שאדמו"ר הרי"צ מינה על אגודת אחות התמימים בארצות הברית.

ייסד וניהל את גמ"ח שומרי שבת. לאחר פטירתו עבר הגמ"ח לידיו של חתנו הרב שמעון גולדמן. הרבי חיבב במיוחד את פעילות הגמ"ח, ומספר פעמים הזכיר את הגמ"ח בשיחותיו הקדושות.

ניחן בכשרון כתיבה, ותיעד סיפורים רבים מההיסטוריה החסידית בבטאוני חב"ד שיצאו לאור בארצות הברית במשך השנים.

זכה לקירובים רבים מהרבי, דבר שבא לידי ביטוי בתחומים שונים: כאשר הרבי הרי"צ לא חש בטוב, שלח אותו לעבור במקומו לפני העמוד בימי היארצייט של קרוביו, התבטא אודותיו שהוא מה'ידידים הטובים, וכאשר חשש בהתועדות שהוא מתקרב יותר מידי לאדמו"ר הרי"צ, אמר לו הרבי: אינך גורם לי אי נוחות.

ערך את מפתח האגשים לספר לקוטי דיבורים של אדמו"ר הרי"צ.
נפטר בכ"ט מנחט אב תשכ"ט.

6. נולד בשנת ה'ת"ק בעיירה הוסקוב (גליציה) לאביו ר' מאיר שהיה ממשפחת רבנים שבמשך 26 דורות לא הוסר כתר תורה ממנה.

בשעה שנולד אמר הבעל שם טוב לתלמידיו כי ירדה נשמה גדולה מהשמים שתמליץ טוב על ישראל. בימי נעוריו נודע בכינוי ה"עילוי מיערוסלאוו" על שם מקום לימודיו. בהגיעו לפרקו נשא לאשה את בתו של הגביר ר' ישראל פרץ וזמן מה ישב בלברטוב בבית חותנו ועסק בתורה בקדושה ובטהרה.

ר' שמעלקע שהיה הרב של ריטשוואל (ונתקבל בשנת תקכ"ג לרבה של שינאווא ובשנת תקל"ג לרבה של ניקלשבורג) השפיע עליו להגיע אל המגיד ממזריטש ונהיה אחד מגדולי תלמידי המגיד, וכתב את תורתו של הרב המגיד.

בשנת תקכ"ג מילא את מקומו של ר' שמעלקע ברבנות ריטשוואל, ובשנת תקכ"ה נתקבל כרב

מ'דערציילט אז אין די שטוב און כלים פון ר' יצחק אייזיק פון זידיטשוב זענען געווען גאר פשוט. ער האט גענוצט זילבערנע כלים נאר פאר די מצוות, ווי צום ביישפיל: שבת לייכטערס, בעכער פאר קידוש, מנורה פאר חנוכה, בשמים און אתרוג פושקע, מגילה האלטער. איינמאל האט איינער פון זיינע חסידים געווינען אין א גורל א זילבערנער טיש, און ער האט דאס געוואלט אוועק שענקן צו דעם רבי'ן אלץ מתנה. רבי יצחק אייזיק האט דאס אויף בשום פנים נישט געוואלט אננעמען. ווען זיין זון רבי אליהו האט איהם ערקלערט, אז מען קען דעם טיש נוצן פאר א "דבר מצוה" - ארויף צו שטעלן אויף דעם די מנורה, האט דער רבי אנגענומען די מתנה. און פון דעמאלס אן איז דער טיש שטענדיג געווען באהאלטן, און נאר אויף חנוכה האט מען דאס ארויס גענומען פאר די מנורה.

.

איינמאל ווען ר' שלמה קארלינער⁷ האט אנגעצינדן די חנוכה ליכט, האט

בוזליחאוו. בשנת תקל"א נתמנה לרבה של פינסק. המתנגדים בראשות הרב קאצנעלנבויגן מבריסק לחמו נגדו (ופעם אף התנפלו על ביתו ושדדוהו).

בתמוז תקמ"ה עבר לכהן כרב בברדיטשוב (אוקראינה), התפרסם כאיש העבודה והרחמים, כאוהב ישראל, כסגור האומה ופרקליטה הגדול ואלפי תלמידים התקבצו סביבו - ברדיטשוב נעשתה למרכז חסידי גדול. ידוע היה כי אמירת הכתר של רבי לוי יצחק מברדיטשוב בימים נוראים היה בכוחה לפקוד עקרות ששמעו אותה. רבי חיים מבריסק אף הוכיח זאת על פי הלכה בנגלה, וזקני החסידים מאד התפעלו מכך.

ניגוניו המלאים רגש מושרים על ידי המוני חסידים, חיבר סגולה להצלחה.

הוא היה מחותנו של אדמו"ר הזקן, מכיון שהרבנית שרה בתו של האדמו"ר האמצעי נישאה להרב אליעזר דערבארמדיקער, בנו של רבי מאיר (בעל כתר תורה) שהיה בנו של הרה"ק ר' לוי יצחק מברדיטשוב.

בקץ תקס"ד התקיימו קישורי התנאים ובערב שבת פרשת נשא בשנת תקס"ז התקיימה החתונה בז'לובין בחתונה השתתפו הן אדמו"ר הזקן והן ר' לוי יצחק מברדיטשוב, והיא נודעה בשם החתונה הגדולה בז'לובין היה זה החתונה הראשונה בין נכד הבעל התניא לבין נכד רבי לוי יצחק מברדיטשוב. רבות נכתב ומסופר אודות חתונה זו.

החתונה השניה בין נכד הבעל התניא לבין נכד רבי לוי יצחק היתה חתונת ר' יקותיאל זלמן בן (חתן הרה"ק ר' לוי יצחק) הרב יוסף בונם וואלעס עם הרבנית רבקה בת אדמו"ר האמצעי שהתקיימה בליאדי בערב שבת פרשת בשלח תקס"ח.

רבי לוי יצחק היה גם ידידו הקרוב של האדמו"ר הזקן. בין השאר מסופר כי כאשר היה מסיים את ברכת "על המחיה" בתיבות "ועל הכלכלה", היה אומר - ועל הכלכלה זאגט דער מחותן ניט.

בשנת תק"ע לאחר הסתלקותו אמר רבי נחמן מברסלב כי מי שיש לו עיניים פקוחות רואה כי כבה אור העולם.

מרום הערצה לרבים קהילת ברדיטשוב לא מינתה עוד רב כממלא מקומו וכל גדולי התורה שבאו אחריו כונו בתואר דיין ומורה הוראה.

נסתלק בכ"ה בתשרי תק"ע.

7. היה בעל מופת גדול, עד אשר יכל לומר לכל אדם תעלומות ליבו. אדמו"ר הזקן אמר עליו: מי

יכול לדמות עצמו אל הקודש רבי שלמה מקרלין, הרי הוא גבוה טפח מן הארץ.

יחד עם אדמו"ר הזקן ורחיים וואלפער הקימו את החסידות הליטאית, שכונתה בשם "כת הקרלינים".

זיך אביסל אנגעברענט די וואנט און ס'איז געווארן שווארץ. מיט גרויס שמחה האט ער געזאגט: "איך פריי זיך שטארק, יעצט וועט בלייבן א צייכן אין הויז א גאנץ יאר פון די מצוה פון חנוכה ליכט.

בתחילה כשנסע ר' מנחם מענדל מהורודוק לארץ ישראל הרבה מאנ"ש התקשרו ל' ר' שלמה, שהיה מבקר לעיתים קרובות במדינת ליטא-רוסיה, אך כאשר החל אדמו"ר הזקן להנהיג את קהילת החסידים התחילו אנ"ש להתקשר לאדמו"ר הזקן.

פעם רצה להתיישב בעיירה ביעשנקוביץ אשר הייתה בתחומו של אדמו"ר הזקן, הוא ביקש מאדמו"ר הזקן את רשותו. הוא הסכים לכך בג' תנאים: א. שלא להשפיל את הלמדנים. ב. שלא להשפיל פרומקייט הטבעי (כלומר היראת שמיים התמימה). ג. שהצדיק לא יישא את הצאן (כלומר שהחסידים יצטרכו להתייגע בכוחות עצמם בתורה ובעבודה). על ב' דברים הראשונים הסכים ר' שלמה אך על הדבר הג' הוא לא הסכים. בויכוח זה עמד רבי לוי יצחק מברדיטשוב לימינו של אדמו"ר הזקן.

ישנו מכתב בו כותב ר' שלמה לחסידים משקלוב, אשר היו חסידיו בעבר והתקשרו לאדמו"ר הזקן. במכתב כותב הוא אשר מברכם שיתעלו בגוף ונפש ובסוף המכתב כותב אך בקשתי מהשי"ת שיתעלו על ידי דוקא.

פעם ביקר אצל אדמו"ר הזקן, ואדמו"ר הזקן שלח את בניו לקבל את פניו. בביקורו ביקש מאדמו"ר הזקן אשר יואיל להצטרף לחרם, בנוגע להתנגדות לחסידות אדמו"ר הזקן סירב לכך, ור"ש מקרלין אמר מילים מאד חריפות לאדמו"ר הזקן, אשר גרמו לבנו אדמו"ר האמצעי להתעלף.

בעת מלחמת רוסיה-צרפת התפלל אדמו"ר הזקן בעד נצחונה של רוסיה אך ר' שלמה (לפי גירסאות מסוימות) התפלל בעד נצחונה של צרפת, לפועל במלחמה זו נצחה רוסיה.

חידושים

איין מאל ביי דער רבי'ס פארבריינגען (אין איינע פון די יארן תש"נ-נ"א) האבן צוויי עלטער חסידים גערעט אז די היינטיקע שיחות'ן זינט ניט ווי אמאל וואס איז געווען פול מיט פלפולים וחינושי תורה א.ד.ג., דאס איז געווען ביי די ניגון, אז דער ניגון האט געענדיקט האט דער רבי גלייך אנגהויבן זאגן (הלשון אינו מדויק): וואס דאס איז אויך אן ענטפער צו די וואס טענה'ן אז ס'קומט ניט צו אין די חידושים, אבער אויב מ'וואלט גוט אריינגעקוקט און מעיין געווען, וואלט מען געזען אז ס'דא חידושים, און אפילו מער פון פאר אמאל.

(געהערט פון איימצער וואס האט דאן געווען)

איינמאל איז אריין אויף יחידות א איינקעל פון ר' יוסף חיים זאנענפעלד, האט דער רבי אים געפרעגט אויב דער רבי האט געלאזן כתבים וואס ער האט געשריבן אויף קבלה אז דער איינקעל האט גענפערט בחיוב האט דער רבי געהייסן אים אז מ'זאל דאס אפדרוקען.

ר' יוסף חיים זוננפלד

אמאל האט איימצער געבראכט א ספר (פאר א הסכמה) צו דער בעל תורת חסד¹, האט ער שנעל

1. ר' שניאור זלמן פרדקין בשנת תק"צ בחודש אדר בעיירה ליאדי נולד רבי שניאור זלמן פרדקין לאביו רבי שלמה ולאיימו מרת איידל. לידתו נעוצה בברכת אדמו"ר הזקן לאבי אמו רבי דובער, לאחר שנפטר בנו של רבי דובער: אנחם אותן שיוולד לבתן בן שיאיר את עיני ישראל. ובהזמנות אחרת כאשר עברו כל בני משפחת ר' דובער ליד אדמו"ר הזקן, נחסרה הבת שרה, שאל אדמו"ר הזקן: "היכן היא, ממנה יצא אור גדול. במקום אחר מסופר: אבי ה'תורת חסד' רבי שלמה פראדקין היה בנאי, ופעם אחת בנה בית עבור הצמח צדק, במהלך הבניה יצא ה'צמח צדק' מחדרו בפתאמיות, נרתע ר' שלמה לאחוריו בבהלה, כאשר הבחין בו הצמח צדק שאלו: "וכי אני דוב?", ובירכו שיזכה לבנים רבנן".

דורכגעבלעטערט, און האט אויסגעדריקט: דער גאצע ספר האט נאר צוויי חידושים.

איין מאל האט ר' חיים משה אלפירוביץ² פארבראכט אין ירושלים, האט

אך דא עקא, שרבי שניאור זלמן נולד אילם, נטול כוח הדיבור, דרשו אביו ואימו אחרי רופאים, אך לא מצאו תרופה למחלתו.

אך לפתע בהיותו בן שלוש, החלו לקלוח מפיו דברי תורה, הסתבר שכל אותם שלוש שנים היה רק מטה אוזן לתורה ולא יכל לדבר, ורק בגיל שלוש החל להוציא מילים מפיו.

ולא עוד, אלא שהדיבור הראשון שיצא מפיו היה פירוש לתרגום אונקלוס על הפסוק ולפנש חיה. מכל קצוות האיזור באו אנשים לחזות בפלא המופלא, אשר ילד בן שלוש כבר בקיא בחומש עם רש"י ואונקלוס.

בגיל חמש כבר ידע מסכתות שלמות על בורין, וכאשר ביקר בליאדי ה'צמח צדק' בחנו בתלמודו במשך שתיים רצופות, ואחר כך נתן לו רבע רובל, נטל הילד את הכסף ואמר: "בספר 'שמואל' נתן שאול לאיש האלוקים - שמואל - רבע כסף, וכאן נותן לי איש האלוקים רבע כסף." נהנה הצמח צדק וביכרו שיהפוך לגדול בתורה.

כבר בגיל אחת עשרה נתן לו הצמח צדק שאלות בהלכה בנושא עגונות שיחווה עליהם דעתו. כאשר נקרעה ציציתו של ר' שניאור זלמן, נתן הצמח צדק לרבנית חיה מושקא שתתקן אותה ואמר שניאור זלמן הוא נער נפלא.

לאחר שידוכיו נסע ללמוד אצל רבי אליהו יוסף מדריבין שם הפך לגדול בתורה, לאחר נישואיו החליט שלא להתפרנס מן הרבנות, אך לאחר שירד מנכסיו ציווה עליו הצמח צדק להתמנות לרבה של פולצק, ואכן, בשנת תרט"ו מונה ר' שניאור זלמן לרבה של פולצק.

בשנת ה'תרנ"ב הביע לראשונה ר' שניאור זלמן את חפצו לעלות לירושלים, אך בני עדותו עצרו בעדו. למרות זאת רבי שניאור זלמן היה נחוש בדעתו, הוא נסע כביכול למעינות מרפא, ומשם "ברח" לירושלים בדרך בלתי ליגאלית, ורק בהגיעו לירושלים שיגר את התפטרותו מלובלין.

בקבלת הפנים השתתפו כל יהודי ירושלים ובראשם מנהיג הפרושים רבי שמואל סלנט ומנהיג הספרדים רבי יעקב שאול אלישר.

רבי שניאור זלמן חולל מהפכה בירושלים, הוא הקים בית דין חסידי ומשחטה נוסח ליובאוויטש, הוא ניהל את כולל חב"ד ועמד בראש בית הכנסת צמח צדק.

לא רחקו הימים ורבי שניאור זלמן הפך לרבה של חסידי חב"ד בארץ הקודש. בירושלים נפטרה עליו זוגתו הראשונה, ואז התחתן עם זוגתו בזיווג שני מרת יוכבד, בחתונה השתתפו כל גדולי ירושלים כר' שמואל סלנט ורבי יהושע לייב דיסקין.

לימים כתב הרב דיסקין לבנו שכדאי היה לו לעלות לירושלים רק כדי לחזות בתורתו של ה'תורת חסד. בירושלים קראו עליו את הפסוק תורת חסד על לשונו.

נוהג היה לקבל פתקאות ברכה, וידוע היה שאם היה מביט מיד לאחר הקריאה בפניו של האיש, היה זה סימן טוב, אבל אם היה מניח הפתק מיד על השולחן, לא היה זה סימן טוב.

ועוד סימן היה, כאשר היו מבקשים מהגאון בקשה על חולה והוא היה אומר "ער וועט זיין געזונט" (הוא יהיה בריא) היה זה סימן טוב, אבל אם היה אומר "ער זאל זיין געזונט" ידעו שנגזרה גזרה ר"ל.

אף כי בשנותיו האחרונות היה חולה, דבריו בחודש אדר תרס"ב הפתיעו את מקורביו: לא אוכל לסבול יותר את עלמא דשיקרא הזה.

ובה' ניסן תרס"ב, החזיר ר' שניאור זלמן את נשמתו לבוראה, ובאותו רגע פרצה סערת ברכים ורעמים בחוצות ירושלים.

מנוחתו כבוד בחלקת חב"ד בהר הזיתים בירושלים.

2. נולד בעיירה וויעזנא שבפלך ווילנא בחג הפורים תרנ"ט לאחת משתי המשפחות החסידיות היחידות בעיירה.

כבר מימי ילדותו ניכרו בו כוחות התמדה ושינון אדירים, כל מה שלמד היה משגן כמה פעמים עד

איינער געזאגט אים: מ'וויל הערן חידושים, האט ר' חיים משה אים געזאגט:
דו ווילסט חידושים ליין די צייטונג.

שהיה יודע בעל פה, גמרא, מאמרי חסידות וכן פרקי תהלים.
באותו זמן של המלחמה הצליח אביו להשיג אישורי הגירה עבור כל המשפחה, אך מכיון שלא הצליחו
לאתר את חיים משה עקב השיבושים בתקשורת בגלל המלחמה, נסע במקומו ילד יתום מאב ואם.
זמן קצר לאחר שעבר לרוסטוב ב' ניסן תר"פ, הסתלק אדמו"ר הרש"ב ר' חיים משה התקשר מיד
לאדמו"ר הרי"צ ושימש בין השנים תר"פ - תרפ"ב כמשמש בקודש כאשר התגורר בחדר שעל יד
חדר הרבי.

בשנת תרפ"ב שאל את הרבי האם לנסוע לעיירה דלהינוב או וויעזנא שבשתייהם היו לו קרובי משפחה
ומחמת גילו המתבגר רצה לדאוג לעתידו, אך הרבי ענה לו שיסע לעיירה ז'עמבין ולהתארח בבית רב
העיירה, שבאמת דאג לו לכל צרכיו ואף שידך אותו עם בתו של ר' יחזקאל רובין, שהיה שוחט העיירה
ומנהל בית חרושת ליין. לאחר חתונתם פרסמו בעיתון יהודי בארצות הברית שמחפשים את משפחת
אלפרוביץ' מוויעזנא מכיוון שבנם התחתן וגר כעת בז'עמבין ואכן משפחתו ראו את המודעה וחיידשו
איתו את הקשר.

לפרנסתו שימש כשוחט בכמה מקומות בתחילה בנעוועל אחר כך גם במוסקבה והסביבה.
לאחר כמה וכמה שנים שניסו לקבל אישורי יציאה סוף סוף קיבלו והחליטו לעלות לארץ ישראל
בדרך עברו בורשה שם נכנסו אל אדמו"ר הרי"צ להתברך. אדמו"ר הרי"צ ביקש מהם שילוונו לילה
בביתו אך הוא סירב ואמר שיש לו פה קרובי משפחה. אדמו"ר הרי"צ בירך את ילדיו ברפואה שלימה,
ואחד מהם, שהיה במצב רפואי קשה, החלים כליל.

עם עלייתו לארץ ישראל החל לשמש כשוחט בירושלים שמו נודע כשוחט טוב וירא שמיים ורוב
תושבי העיר החלו שוחטים אצלו, דבר שפגע בפרנסתם של שאר השוחטים. כאשר נודעה עובדה זו
לר' חיים משה, עזב את פרנסתו כשוחט והחל לעבוד במפעלי ים המלח.

שמו של ר' חיים משה נודע כעובד ה' שהשקיע כוחות אדירים להיות כפי רצון רבותינו נשיאנו
במהלך השנים הקפיד ר' חיים משה לעבוד בעבודת כפיים דווקא ולא בעבודה שתתבע ממנו מחשבה,
כיוון שאת ראשו רצה להשאיר פנוי לחשוב חסידות בשעת העבודה.

את מגוריו קבע בשכונת רמת יצחק ברמת גן, והיה ממיסדי בית הכנסת חב"ד ברח' עוזיאל. בבית
הכנסת שימש כמשפיע וקירב יהודים רבים שהתגוררו בסביבת בית הכנסת לחסידות ולרבי.

באלול תשט"ו נסע לראשונה לרבי לרגל חתונת בנו ר' שלום דובער שהתקיימה בארצות הברית ונשא
אצל הרבי למשך כל חודש תשרי, בחול המועד סוכות בעת הועידה העולמית של צא"ח ביקשו ממנו
לנאום, הוא עלה לבמה תפס את הרמקול ואמר כמה מילים: "שמענו עכשיו במאמר של הרבי אודות
טמטום המוח וטמטום הלב, עלינו לעבוד לנקות את הלב והמוח ולהסיר את הטמטום" וירד מהבמה.
נפטר בכ"ג שבט תשל"ז ונטמן בבית החיים בבני ברק. על מצבתו נכתב בהסכמת הרבי: היה זהיר
במחשבה דיבור ומעשה כל ימי חייו.

טבילה במקוה

ר' מענדל פוטערפאס פלעגט זאגען אז אמאל איז די מקוה געווען קאלט און די דאווענען איז געווען ווארעם, יעצט איז די מקוה ווארעם און די דאווענען קאלט.

.

דער ריבניצער רבי האט אמאל דערציילט, אז אמאל זייענדיג אינמיטען ווינטער און דעם טייך איז געווען אינגאנצען פארפריירען, און ער האט געדארפט אויפצוברעכן א שטיקל פלאץ אריין צו גיין, איז געקומען א גוי א רשע און אריינגעשטופט דעם שטיקעל אייז צוריק אינעם לאך, און האט פארשטאפט די עפענונג, און ווען דער רבי האט געוואלט ארויפקומען, האט ער נישט געפינען דאס לאך, ער האט שוין געהאלטען ביים אויסגיין, האט ער געבעטן א תפילה ביים רבוננו של עולם, און ער האט געאגט רבוננו של עולם אזא מיתה ווילסטו איך זאל שטארבען? באלד האט זיך די אייז גערוקט פון פלאץ, דער רבי האט דאס אבער אוועק געמאכט, זאגענדיג אז דער סדר פון אייז איז אז עס רוקט זיך נאך אפאר מינוט פון פלאץ.

.

ר' מענדל פוטערפאס האט אמאל דערציילט, אז איינמאל אין סאמארקאנד האט ער געאנגען צום מקוה צוזאמען מיט דער ריבניצער רבי, אז מ'האט געקומען דארט האט מען געזען אז די גאנצע טייך איז פארפריירט, האט מען געמאכט א לאך אין די אייז און מ'האט אריינגעאנגען, און דער ריבניצער האט אריינגעאנגען ווי ער גייט אריין אין א ווארמע באד, אז מ'האט געקליידערט האט א'דורכגאנגען א גוי האט דער ריבניצער אויסגעקליידערט און געטובל'ט נאכאמאל.

.

אין די צייטען פון די קאמיניסטישן אין רוסלאנד איז געווען פערבאטען האבען א מקוה אין שטוב, איין מאל האבען זיי געכאפט א חסיד און אים דן געווען פאר האבען א מקוה אין שטוב, ביי די משפט האט ער געטעניט אז ס'נישט קיין מקוה ס'פשוט פאר טרינקען, און צו דאס באווייזן האט ער געבראכט א גלאז פון דארט און דאס געטרונקען, (דער וואסער איז געווען זייער שמוציק און פשוט א סכנה צו דאס טרינקען) און אזוי האט ער זיי באוויזען אז ס'נישט

קיינ מקוה, און מ'האט אים טאקע באפרייט. און מ'דערציילט אז פאר די נעקסטע צוויי וואכן האט ער געליגען אין בעט מיט א שטארקן בויך ווייטאג.

•

ר' יקותיאל פלדמן דערציילט אז ס'געווען תשמ"ד, און ס'געווען א שליח וואס האט געבויט א מקוה און ס'ניט געפאלן א רעגן פאר א ליינגע צייט, איז עס געווען כ"ד אדר, האט דער רבי פלוצלינג גערעט א גאנצער שיחה וועגן דער מעשה אין גמרא וועגן חוני המעגל¹, און אויף דער זעלבער טאג איז אין זיין מקום השליחות איז עס געפאלן א רעגן.

•

איינמאל האט א בחור געשטאנען נעבן די מקוה און האט געפרוואווט הערין וויפיל טבילות דער רבי מאכט, אז דער רבי האט ארויסגעקומען האט ער געזאגט צו דעם בחור: דו וועט ניט קענען וויסען וויפיל, ווייל איך טו אסאך (פון די טבילות) מיט'ן האנט.

•

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז ביי דער שבעה אויף דער רבי'ס מאמע אין תשכ"ה איז איז געקומען דער מנחת אלעזר'ס איינעקעל², האט דער רבי אים געפרעגט צי דען פרייטאג (דער לעצטע טאג פון שבעה) קען ער גייען אויפן מקוה פאר שבת, האט ער ניט געוואוסט, האט דער רבי אים געזאגט: אויב מ'וואלט געדרוקט די שו"ת פון דער זיידע וואלט מען פון לאנג געהאט די ענטפער.

1. מסכת תענית, פרק ג', משנה ח.

2. רבי משה יהודה לייב רבינוביץ', האדמו"ר ממונקאטש הנוכחי.

טהרת הקודש

אין פארבריינגען שמח"ת תשט"ז האט דער רבי געשטורעמט וועגן חינוך על טהרת הקודש, דאן אין ליובאוויטש איז נאר געווען איין חדר אונטער דער רש"ג וואס האט געהייסן ליובאוויטשער ישיבה, האט מען אריינגעגעבן צום רבין א הצעה צו מאכן א באזונדערע כיתה וואס וועט לערנען נאר לימודי קודש, האט דער רבי אויסגעזאגט: פארוואס קען איך נישט האבען מיין אייגענע ישיבה.

הרב מיכאל טייטלבוים

איינ יאר האט דער ממשלה געשיקט א בריוו אז אין דער און דער טאג וועלין זיי קומען באזוכען די מוסד אהלי תורה צו זעען אויב זיי לערנען לפי חוקי הממשלה (לימודי חול) האט ר' מיכאל טייטעלבוים געפרעגט דער רבי וואס ער זאל טאן, האט דער רבי אים געהייסן אז ווען די פקידי הממשלה קומען זאל מען זיי ארויסטרייבען בכל הכוח, וכך הווה ווען זיי האבן געקומען האט ר' מיכאל

אנגהויבן שרייען אויף זיי: וואס קומסטו דא, דו ווייסט וואס מיר טוען דא, מיר נעמן קינדער פון די גאסין און מאכין זיי מענטשען וכו' וכו' און זיי האבן אנטלאפן בעוד נפשם במ.

יום כיפור

ערב יום כיפור תשי"ב האט דער רבי געהייסן ר' יואל כהן אריינרופען די אלע תלמידים פון תומכי תמימים צום רבי'נס חדר פאר א ספיצעלע ברכת הבנים, האט ר' לייבל שפירא דערציילט אז ר' יואל האט אים געזאגט, אז ווען דער רבי האט אים אנגערופן האט דער רבי געזאגט: פאלע פאלע (שם אביו) קום דא.

•

מיין טאטע דערציילט אז ר' יוסל וויינבערג האט אים דערציילט, אז די נוסח הניגון פון די סדר העבודה אויף יום כיפור, שטאמט פון דער מהר"ל מפראג.¹

•

1. המהר"ל מפראג, רבי יהודה ליואי, נולד בליל ט"ו בניסן ה'רע"ב, בעירה פוזנא שבפולין לאביו רבי בצלאל שהגיע מגרמניה. המהר"ל היה הצעיר במשפחתו, אחיו היו גם הם תלמידי חכמים מובהקים: הראשון רבי חיים, תלמיד המהרש"ל, וחברו ובר הפלוגתא של הרמ"א. השני רבי סיני, אב בית דין ניקלשבורג, שהיה גם רבו של תלמיד המהר"ל, רבי דוד גאנץ, והשלישי רבי שמשון אב"ד קרמניץ. בגיל שנים-עשרה נשלח המהר"ל לשיבתו של ר' יעקב פולק בפרמשיאל. בשנת רפ"ח עזב ר' יעקב את פרמשיאל והתמנה לרב בפראג, והמהר"ל יצא לערוך גלות. במשך שנתיים הסתובב המהר"ל בגלותו ולבסוף חזר לפראג.

אביו של המהר"ל ר' בצלאל, היה אדם חסר אמצעים ולכן חיפש להשיא את בנו לאנשים אמידים שיאילו לשלם את הוצאות הלימוד של בנו. ולכן השתדך המהר"ל עם מרת פערל בתו של העשיר ר' שמואל רייך שהיה מקורב לבית המלכות.

ר' שמואל רייך הביע רצונו לערוך חתונה לאלתר, אך המהר"ל סירב בשל גילה הצעיר של הכלה שהייתה רק בת 14. המהר"ל ביקש רשות לשוב וללמוד במשך עוד 4-5 שנים שלאחריהם ישוב להינשא. הרשות נתנה והמהר"ל יצא ללמוד אצל ר' יצחק קלובר בפוזנא. בתום השנים הקצובות, ביקש המהר"ל הארכה נוספת, ואמר שאם הכלה לא מעוניינת להמשיך ולחכות, הרי היא משוחררת להינשא לכל אדם. האישור ניתן, והמהר"ל המשיך ללמוד אצל ר' יצחק במשך מספר שנים נוספות.

בגיל שלושים ושנים נשא המהר"ל את מרת פערל, ויחד נולדו להם שלוש בנות ובן, הבן נקרא על שם סבו, בצלאל.

כעבור 9 שנים התמנה המהר"ל כאב בית דין בניקלשבורג וכרבן של כל קהילות מוראביה. הוא כיהן שם כרב 20 שנה ותיקן בהן תקנות רבות שחלק גדול מהן עוסק בהגבלת השימוש במוותרות. בשנת ה'של"ג עזב את הרבנות בניקלשבורג ועבר להתגורר בפראג, כא כעבור זמן קצר ייסד ב"קלויז", אחד משני בתי הכנסת המרכזיים של פראג, בית מדרש גדול שבמכוון לא קרא לו ישיבה, כדי להדגיש את שיטתו השונה בלימוד, שדחתה בחריפות את שיטת הפלפול ששלטה בישיבות אשכנז.

עוד בטרם נתמנה לרב או לדיין בפראג ייסד חברה קדישא וכתב את תקנותיה, ספרו הראשון של המהר"ל "גור אריה", על פירוש רש"י למקרא, נדפס בשנת ה'של"ח, בבית דפוס הגרשוני בפראג. בשנת ה'שד"מ נפטר רבה של פראג, המהר"ל שהיה מעומד להחלפה, הוזמן לדרוש בבית הכנסת המרכזי שבבעיר, ה"אלטנוישול", אולם בעקבות דרשתו שתקפה את ראשי הקהילה וההתנגדות לו בקרב חסידי הפלפול נתמנה לרב העיר רבי יצחק חיות, אחיה החורג של אשתו, שתמך בשיטת הפלפול.

לנוכח אי מינויו חזר המהר"ל לעירו פוזנא וכיהן בה כרב ארבע שנים. במהלך שנים אלו גברו הסכסוכים הפנימיים בקהילה בפראג עד שאילצו את רבי יצחק חיות לעזוב את העיר. לאחר שעזב

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז ס'געווען יום כיפור תש"ב פאר מנחה, און דער פריעדעקער רבי האט ניט ארויסגעקומען צום שול, מ'האט געווארטען און געווארטען און ס'איז באלד געווען שקיעה, פלוצלונג קומט אריין אונזער רבי און גיט איבער אז דער פריעדעקער רבי האט געהייסן אז נאר א מנין מצומצום זאל אריינקומען צו זיך אין צימער דאווענען מנחה, און אזוי אויך ביי נעילה און מעריב, ס'געווען זייער שפעט האט דער (אונזער רבי) געהייסן די חזן היילען, אזוי דער רבי וועט ניט דארפען פאסטן מער צייט, איז געקומען ארויס א שליח פונעם רבי און איבערגעגבן אז מ'זאל ניט היילען, איז געקומען נעילה האט דער רבי נאכאמאל געזאגט דעם חזן צו היילען און דער רבי האט געזאגט: אז דער שווער האט נאר געזאגט וועגן מנחה ניט נעילה, און נאכאמאל איז געקומען די שליח און איבערגעגן צו ניט היילן, אז ס'געקומען נאפאלין מארש איז עס געווען א שעה נאך צאת.

ביי דער פארביינגען דעם זעלבען נאכט, האט דער רבי פארבראכט און געזאגט: דער שווער האט מיר געזאגט אז פאר מנחה איז געקומען צו אים דער טאטע און דערפאר האט איך ניט געקענט דאווענען מנחה, און דער רבי האט מוסיף געווען: יעצט איז אויך פארשטאנדיק פארוואס דער רבי האט געוואלט נאר א מנין מצומצום דוקא אין זיין צימער, ווייל ער זאל ארויסגייען פונען פלאץ וואס דער טאטע איז ערשט געווען האט ער ניט געוואלט און צו בריינגען די גאנצע קהל אריין צום פלאץ וואו דער טאטע איז געווען האט ער אויך ניט געוואלט, האט ער געהייסן נאר א מנין מצומצום זאל אריינקומען.

•

איין מאל אין 770 בא יום כיפור איז געקומען א קיבוצניק פון ארץ ישראל, ווען מ'איז געקומען צו די עשרה הרוגי מלכות האט ער געזאגט: איך וועט ניט ממשיך זיין אין די דאווענען, ביז איך קריג א הסבר פארוואס דער אויבערשטער האט אזוי געטאן, האט ר' זושא וילימובסקי אים מסביר געווען מיט א משל אזוי: ס'געווען איינמאל א פריץ וואס די שניידער זיינע איז געווען א איד און דער פריץ האט אים שטארק געגליכן, און די אלע שרים האבן אים שטארק מקנא געווען, האבן זיי געזאגט צו פריץ: דער איד איז א גנב, דו ווילסט זעהן, געב אים א טייערע שטיק מעטעריאל כדי מאכן א

את העיר, חזר המהר"ל לפראג ועורר בדרשתו בבית הכנסת המרכזי שהמחלוקת נובעת מהניכור שבין המעמדות הכלכליים והחברתיים השונים. הוא דרש שהעשירים יתמכו בעניי הקהילה. באותה דרשה גם תקף את מוסד "ראש הקהל" וטען שיש לבטלו. בשלוש השנים הבאות חי המהר"ל בפראג ללא תואר רשמי, אך נחשב למעשה למנהיגם של יהודי פראג.

בשנת ה'תמ"ט פרצה שריפה בביתו שכיילתה את המקום ואבדו בה ספרים רבים שכתב וטרם נדפסו. נפטר בח"י באלול ה'שס"ט בגיל 97 ומקום קבורתו בפראג.

שיינע בגד, און דו וועסט זעהן אז ער וועט ניט געבן דיר צוריק די שיריים, וכך הווה, דער פריץ האט גערופען דער איד צו מאכן די בגד, און די שרים האבן געמאכט זיכער אז ס'דא נאר גענוג מעטריאל צו מאכן די בגד, אז ער האט צוריקגעקומען מיט די קלייד, האט דער פריץ אים געפרעגט: וואו איז די שיריים? האט דער איד גענפערט: דו האסט מיר געגעבן פונקט גענוג מעטריאל צו מאכן די קלייד! האבן די שרים גלייך געזאגט: אה! דו זעסט, ער איז א גנב, און מ'האט אים געלייגט אין תפיסה ביז די יום המשפט, אז ס'געקומען צו דער משפט, האט מען אים געמשפ'ט למות, האט דער איד צוגעקערט צו די פריץ און אים געזאגט: מיין טייערע פריץ, איך האב נאר איין בקשה, ברענג מיר ביטע די נאדעל מיט די קלייד, האט מען אים געבראכט, און דער איד אין פראנט פון אלעמען האט אנגעהויבען אראפנעמען דער גאנצער בגד, און האט באוויזען אלעמען ווי אזוי ער האט גארניט געגאנבט, און אלץ וואס מ'האט אים געגעבן איז דא, ויצא זכאי.

דער זעלבער זאך דא - האט ר' זושא געענדיקט- דער אויבערשטער קען דיר באווייזן די גאנצע חשבון פארוואס ער האט אזוי געמאכט, אבער צוליב דעם, דארפט איר מחזיר זיין דיר מיט דער גאנצער עולם לתהו ובהו, איז וועלכע אפציע ווילסטו קלייבן, ונחה דעתו.

יצר הרע

ווען ר' אליהו אקסולרוד האט געקומען קיין אמעריקע האט ער געמאכט זיכער אז די יאמערלקא שטעקט ארויס פון דער היטל, האט מען אים געפרעגט: מאי האי? האט ער געענפערט: אז דער יצר הרע וועט צו אים קומען וועט דער גאנצע מלחמה זיינע באשטיין אין דעם אז איך זאל אריינשטעקן די יאמרוקא, און ער וועט ניט האבן קיין צייט פאר די אמת'ע וויכטיקע זאכן.

.

הרב יצחק הורביץ

איינמאל האט ר' איטשע דער מתמיד געווען זייער קראנק האט ער איינגעשטאנען בא א אלטער פרוי, איינמאל האבן די בחורים אים באזוכט און מ'האט געזען אז ער האט פארמאכט די טיר און איז געזעצן אויף די "באלקאני" האט מען אים געפרעגט: מאי האי? האט ער געענפערט: וואס הייס יחוד! האבן זיי געזאגט: אבער ר' איטשע זי איז א אלטע און דו ביסט א קראנקע, האט ר' איטשע געענפערט: אז ס'קומט צו דער יצר הרע קען ער מאכן א אלטע א יונגע און א קראנקע א געזונטער.

.

ר' מענדל פוטערפאס האט אמאל ממחיש געווען דער ענין פון פיתויי היצר מיט אזא משל: די געפאנגענער'ס וויל שטארק פיינגען א לייב, איז וואס טוען זיי? זיי גראבן א גרויסע גרוב און לייגן דארט אריין א חזיר אן עסען, אז דער חזיר האט ניט וואס צו עסען הויבט ער אן מאכן קולות, אז דער לייב הערט די קולות קומט ער צו און זעט א גשעמאקע חזיר, איז אן קיין גרויסע טראכטין שפרינגט ער אריין אין גרוב און עסט אים אפ, דערנאך וויל ער ארויסגייען אבער ער קענישט, די גרוב איז צו גרויס זיצט ער דארט ביז ער איז כמעט טויט, דערנאך קומען די געפאנגענער'ס, און זיי נעמן אים ארויס פון גרוב און

לייגט אים אין א נעץ און דעראך גיבט מען אים עסען, אבער יעצט איז ער זיינער'ס, והנמשל יובן.

•

ר' שלמה חיים האט אמאל געטיישט "מאובי תחכמני"¹ אז נאך א ליינגער פארבריינגען טרעפט זיך אז מ'מאכט א החלטה לערנען א מאמר דערנאך זאגט מען צו זיך: יעצט בין איך מיד, מארגן וועל איך אנהויבען, זאגט מען אים "מאובי תחכמני" לערן פון דיין יצר הרע אז ס'קומט אן עבירה ווי מיד מ'זאל נאר זיין קען מען טאן די עבירה, כ"ש וק"ו אז ס'קומט צו א מאמר חסידות.

•

ר' מענדל פוטערפאס פלעגט זאגן אויף די יצר הרע: אמאל גיט ער מיר א פאטש, אמאל גיט איך אים א פאטש, אבער צום סוף וועט איך אים געבן די לעצטע פראסק.

1. תהלים, קי"ט, צ"ח.

יראת שמיים

מ'דערציילט אויף ר' מענדל פוטערפאס, אז איין מאל שמח"ת איז ער געווען גוט שיכור ביז ער האט אפילו נישט געקענט שטיין, אבער ס'געקומען נקדישך האט ער געשטאנען מיט די צוויי פיס צוזאמען ווי נארמאל.

איין מאל האט דער נצי"ב¹ געקומען צו א שול וואס די מתפללים זענען ניט געווען קיין גרויסע יראי שמים, און אין דער שול האט מען מצייר געווען פארשידענע ציורים אויף די משנה "הוי עז כנמר, רץ כצבי, גבור כארי"² האט דער נצי"ב אויסגעזאגט: אלץ איז פיין און שיין, נאר איין זאך האט מען פארגעסן: לעשות רצון אביך שבשמים.

1. הרב נפתלי צבי יהודה ברלין.

היה בנו הבכור של הרב יעקב, שהיה סוחר ותלמיד חכם בעיר מיר. אביו היה מיוחס מצד אביו לרבי אלחנן מברלין, אשר כונה "ר' אלחנן בעל התוספות" מחמת בקיאותו הנפלאה בתורה, שהזכיר את בעלי התוספות מצד אימו הגיע ייחוסו עד רבי מאיר אייזנשטט, מחבר שו"ת פנים מאירות. רבי שלום שברון סיפר כי בילדותו התקשה הנצי"ב בלימוד ואביו שקל לשולחו ללמוד מקצוע, ואז הילד בכה זמן רב עד שנפתחו בפניו שערי חכמה. יש מבני משפחת הנצי"ב המכחישים בתוקף את הסיפור, ובגרסה אחרת מספר רבי ברוך אפשטיין בספרו "מקור ברוך", כי במהלך התקופה שלאחר נישואי הנצי"ב היו זמנים שבהם חש תחושות יאוש, וחשב לעבור לעיסוק במסחר, אולם באותו זמן קשר קשרים תורניים עם רבי דוד לוריא, דבר שעודד את רוחו מאוד. הרד"ל אף העניק לו הסכמה לחלק הראשון של ספרו "העמק שאלה" שיצא בשנת ה'תרט"ו.

בגיל 11 החל ללמוד בישיבת וולוז'ין, ובגיל 13 וחצי לקחו ר' יצחק מוולוז'ין ראש ישיבת וולוז'ין כחתן לבתו ריינה-בתי. עם נישואיו התמסר הנצי"ב להתעמקות בתורה במשך כעשרים וחמש שנים, והוא התבלט בשקידתו. בנו של הנצי"ב, הרב מאיר בר-אילן, מספר שבתחילה לא נודעה גדולתו המיוחדת של הנצי"ב עקב צניעותו. חליפת מכתבים בין הנצי"ב לבין הרד"ל היא זו שהעמידה את רבי יצחק מוולוז'ין על גדולתו משנת ה'תר"ז החל להעביר שיעורים בישיבת וולוז'ין.

נפטר כ"ח באב ה'תרנ"ג.

2. אבות.ה.כ.

ילדים

איין איינע פון דער מהר"ל מפראג'ס שבת הגדול דרשות, האט ער געפרעגט אויף דעם וואס ס'שטייט אין גמרא "אוי למי שבניו נקבות"¹ אז ס'האט געדארפט שטייען "שילדיו נקבות" וואס עפעס שבניו נקבות? נאר דער פשט איז, אוי למי וואס האט בנים און די בניו זיינער פירען זיך ווי נקבות.

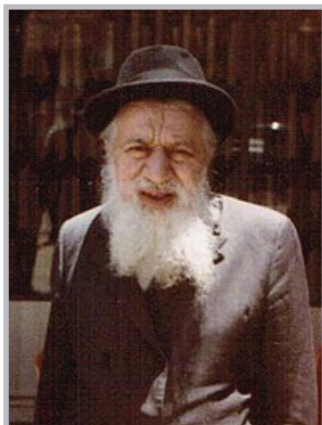
.

ס'באוואוסט אז דער פריעדעקער רבי האט שטארק געוואלט א בן זכר, ווען ס'געבוירען די לעצטע טאכטער פון דער רבי און דער רבי האט ארויסגעפונען האט דער רבי גלייך גע'חלשט.

(געהערט בשם ר' מוטל אשכנזי)

1. בבא במרא ט"ז, ב'.

ידיעת התורה

ר' פנחס הרשפרונג

איין מאל האט ר' פנחס הערשפרונג אויסגעדריקט צו זיין תלמידים אין תו"ת מאנטריאל: דו מיינסט אז ווען די רבי זאגט א רמב"ם און דערנאך בייט דעם לשון איז דאס א גרייז, ניין! דער רבי בריינגט אן אנדער גירסא אין דער רמב"ם.

(געהערט פון ר' שלום דוד גייסינסקי)

אמאל זענען מענטשן געקומען צו דער צמח צדק און געזאגט אז זיי הערן אז עפעס א מענטש ר' ישראל בער (דער ווילעדניקער) איז פלוצלונג געווארן א בעל

מופת און א בעל רוח הקודש און ער לערנט גארנישט, האט דער צמח צדק געעפענט א שו"ת הרשב"א און ער האט זיי געוויזען אז דארטן שטייט 'אז א מענטש קען נישט ווערן א בעל רוח הקודש אהן דעם וואס ער זאל הארעווען אין לערנן'. ער האט דאן געזאגט 'דער ווילעדניקער איז א גאון'.

מ'דערציילט אז איינמאל האט דער צדיק ר' ישראל בער פון ווילעדניק געלערנט מסכת ביצה און עס האט געפעלט דארט א בלאט גמרא, האט דער צדיק גענומען א פאפיר און אפגעשריבן די גאנצע בלאט מיט די גאנצע רש"י און תוספות אות נאך אות.

אמאל איז ר' נחום טשערנאבלער אנגעקומען צו דער שטאט זיטאמיר אין די ניין טעג, האט ער געפרעגט אין בית המדרש ווער איז גרייט צו מאכן א סיום מסכת אז מען זאל קענען מאכן א פליישיגע סעודה, אבער קיינער האט זיך נישט אנגערופען.

דארט אין שול איז געווען דאס קינד ר' ישראל בער ווילעדניקער וואס איז געווען בלויז 13 יאר אלט, האט ר' נחום איהם געפרעגט צו ער קען מאכן א

סיוס? האט ער געזאגט אז אויב דער רבי וויל וועט ער מאכן א סיוס, האט דער רבי געפרעגט 'אויף וועלכע מסכת?' האט דאס קינד געזאגט 'אויף וועלכע דער רבי וועט זאגן', ר' נחום האט ארויס גענומען פון שאפער מסכת בבא בתרא (א לאנגע און שווערע מסכת) און עס געגעבן פארן קינד.

ר' ישראל בער האט זיך געזעצט לערנן א גאנצע נאכט מיט גרויס התמדה אהן אויפהער, און די קומעדיגע טאג נאכמיטאג איז ער צוגעגאנגן צו ר' נחום זאגענדיג אז מען קען שוין מאכן דעם סיוס. דער צדיק האט איהם אנגעקוקט מיט וואונדער, האט דאס קינד געזאגט: דער רבי קען מיר אפילו פארהערן די נעמען פון אלע תנאים און אמוראים וואס שטייען אין די מסכת און וויפיל מאל א יעדער פון זיי שטייט אין די מסכת און אין א יעדע בלאט באזונדער'. ער האט טאקע געקענט אלעס פונקטליך אין גוט.

•

ר' לייבל גראנער דערציילט אז איין מאל איז געקומען דער מונקאטשער רבי אויף יחידות צום רבי'ן, אז ער האט ארויסגעקומען האטער געזאגט צו לייבל: דו וויסט ניט וואס פאר א רבי דו האסט, וואס איז געטראפן, איך האב געפרעגט ביים רבי א שאלה אין חומש וואס האט מיר שטארק געבאדערט, האט דער רבי מיר געענפערט: דער שאלה פרעגט דער חיד"א¹, און ער האט אויסגאזאגט די חיד"א ווארט ביי ווארט בעל פה.

•

ר' שלום דוד גייסנסקי דערציילט, אז ר' פנחס הורשפרונג האט אים געזאגט: פנחס (הכוונה על עצמו) איז בקי אין אלע מהרי"ט אלגזיס² בע"פ.

•

1. נולד בירושלים לרבי רפאל יצחק זרחיה אזולאי אשר היה נינו של המקובל רבי אברהם אזולאי... למד בישיבת "יפאר ענוים" אצל רבי יונה נבון (מחבר "נחפה בכסף") שהיה רבו המובהק. רבו זה הרגילו לכתוב תשובות בהלכה והיה מעבד עמו את כתביו. בישיבת כנסת ישראל אצל רבי חיים בן עטר מחבר הספר אור החיים, בישיבת "בית יעקב" אצל רבי יצחק הכהן רפפורט, ובישיבת המקובלים בית אל יחד עם רבי יום טוב אלגאזי למדו בחבורתו של רבי שלום שרעבי. נפטר בי"א באדר ה'תקס"ו.

2. נולד לרב ישראל יעקב אלגאזי. בילדותו עלה עם אביו לירושלים, ושם כיהן אביו כראשון לציון. הוא למד תורה אצל אביו, וכן למד בישיבת בית יעקב פירייה אצל ר' יונה נבון (המכונה בעל ה"נחפה בכסף") ובישיבת בית אל אצל הרש"ש שהיה גדול המקובלים. נחשב כעילוי, היה חברו של החיד"א והיה צעיר ממנו בשלוש שנים, ושל ר' משה יוסף מרדכי מיוחס. בשנת תקי"ח כבר נמנה בן חכמי ישיבת "נוה שלום" בירושלים והשתייך לחברת "אהבת שלום" בראשה עמד הרש"ש. באותה תקופה התמנה לתפקיד חבר בית הדין הגדול שבירושלים, והיה ממנהיגיה של הקהילה הספרדית בעיר. בשנים תק"ל - תקל"ה (1775-1770) יצא יחד עם ר' יעקב חזן כשד"ר בשליחות העיר ירושלים.

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז ווען ר' הירשפרונוג איז ארויסגעקומען פון דער רבי'ס צימער דער ערשטער מאל, האט ער אויסגעזאגט ברוב התפעלות: אזא בקי בש"ס האב איך קיינמאל ניט געזען.

.

ר' לייבל גראנער האט דערציילט אז ס'געווען אמאל א איד וואס זיין טאטע האט אים געלאזט אסאך כתבים אויף קבלה, אז ער האט ניט פארשטאנען וואס ס'שטייט דארט האט ער מחליט געווען דאס בריינגען צום רבי'ן, אז ער האט באוויזען די כתבים צום רבי'ן האט דער רבי שנעל אדורכגעקוקט, און גלייך געזאגט: דא האט ער געהיפט צוויי שורות (ווען ער האט מצטט געווען א קבלה ספר) און דער רבי האט גלייך באוויזען (פון די ספר המקורי) וואו ער האט געהיפט.

.

דער אור שמח האט אמאל אויסגעדריקט אז ס'ניט קיין פלא וואס דער ראגעטשאווער ווייסט ש"ס בע"פ אז ער חזר'ט עס אזוי אפט.

.

אמאל איז געקומען אפאר מתנגדישער בחורים צו (כאילו) בוחן זיין די פריעדעקער רבי אין נגלה, אז זיי האבן געקומען צו דעם רבי'ן האט דער רבי

שליחותם נמשכה כששנים בזמן זה הם עברו בטורקיה, איטליה, צרפת, הולנד, גרמניה, פולין, וארצות נוספות באירופה וצפון אפריקה. כמו כן שלחו איגרות לבקשת עזרה מיהודי ניו יורק, במסגרת מסעם עזרו לקהילות שונות בהנהגה והלכה, הסמיכו רבנים, נתנו הסכמות לספרות תורנית מגוונת ופעלו כש"רים רבים אחרים לחיזוק הקהילות וזיקתם ליישוב היהודי בארץ.

במהלך שליחותם מצאו כתב יד של הרמב"ן על הלכות בכורות, נדרים, חלה ועוד, עליו כתב ר' יום טוב את חיבורו "הלכות יום טוב", על חיבור זה כתב החתם סופר שגם נפגש עמו בשנת תקל"ד: "כי מיום חיבור המשנה למלך, לא נראה כחיבור הזה". בנוסף מצא כתבי-יד נוספים של גדולי ישראל, ביניהם כתב היד של הספר "יד רמה" לרמ"ה על מסכת בבא בתרא שנדפס לראשונה בסלוניקי בשנת תק"ן על פי עותק זה.

בשנת תקל"ג לאחר פטירת חמיו (בזיווג שני), רבי רפאל משה בולה מונה לתפקיד הראשון לציון בהיותו כשד"ר באירופה, ובחזרתו ארצה הוענק לו מחדש.

בשנת תקל"ז לאחר פטירת הרש"ש, התמנה לראשות ישיבת המקובלים בית אל ושימש בתפקיד זה עד פטירתו בתקס"ב בזמנו נוסדו בירושלים הישיבות יפאר ענונים, נווה שלום, חסד לאברהם ודמשק אליעזר.

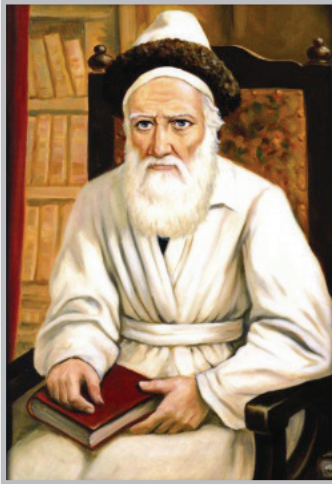
בשנת תקנ"ח, החל מסע נפוליאון בארץ ישראל בעקבותיו היו היהודים בירושלים נתונים בסכנה מצד הערבים שחשדו בהם שהם נוטים לטובת הצרפתים, במיוחד לאחר שנפוליאון פרסם שבכוונתו להחזיר ליהודים את ארץ ישראל. בהנהגת הרב אלגאזי התכנסו היהודים בכותל המערבי לתפילה נגד המלחמה. וכן הציעו לערבים את התנדבותם לבצר ולחזק את חומות העיר והגנותיה. פעולות אלה הרגיעו את המתח שהיה מופנה נגדם. בעקבות המלחמה שררו בארץ רעב ומגפות ובשל כך נאלץ הרב אלגאזי לצאת כשד"ר לאסוף כספים למען הקהילה, וזאת למרות גילו. שליחותו זו לחו"ל ארכה כשנה. בב' באדר א' תקס"ב נפטר ר' יום טוב אלגאזי, ונקבר בבית הקברות בהר הזיתים בירושלים, ליד קברו של אביו וקברו של הרש"ש.

בכלל ניט מתייחס געווען צו זייערע רייד, און האט נאר זיי געזאגט אז תורה
שלא לשמה איז גאר א שלעכטע זאך, דערנאך קומענדיק אראף אונטען, האבן
דיי געטראפן מיט ר' שמואל לויטין האט ר' שמואל זיי געפרעגט א שאלה:
צידען איז א פרוי בתורת נזיר, האבן זיי אנגעהויבען מפלפל זיין, יע א מצות
עשה שהזמן גרמא ניט א מצות עשה שהזמן גרמא וכו' וכו' האט ר' שמואל
געזאגט זיי: טיפשים וואס דו ביסט, עס איז א בפרוש'ע פסוק: איש או אשה
כי יפליא לנדר נזיר.³

3. במדבר, ו, ב.

יגיעה כפין

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז ר' חיים משה אלפורביץ פלעגט ארבעטן אין בויען הייזער, און זיין תפקיד איז געווען לייגן די ציגל, איין טאג האט די בעל הבית געקומען צו אים און אים מציע געווען א לייכטער ארבעט, צו מסדר זיין פארשידענע פאפירן א.ד.ג.,

אדמו"ר הצמח צדק

האט ער מסכים געווען, אפאר טעג שפעטער קומט ר' חיים משה צו די בעל הבית און זאגט אים: איך וויל גייען צוריק צו די אלטע ארבעט, פארוואס וועסטו פרעגן? ווייל פריער האב איך לכל הפחות געקענט טראכטען א פרק משניות, יעצט ווען איך בין מסדר די פאפירען קען איך גארניט טראכטען.

ווען דער רבי דער צמח צדק האט חתונה געהאט האט ער ניט געוואלט נעמן א משרת אין רבנות א.ד.ג., האט דער רבי מיט ר' נחמיה דובראוונע¹ געארבעט

1. הגאון הצדיק רבי נחמיה הלוי בירך גינזבורג מדוברובנה נולד לאביו הרב אברהם בירך מסמיליאן. בזיווג ראשון היה חתנו של ר' זלמן וועלקעס מחסידי אדמו"ר הזקן. בזיווג שני נשא את הרבנית גיטא רחל בתו של הרה"ק חיים אברהם בנו של אדמו"ר הזקן.

למד אצל הרב אריה קאלאניער.

לפני שקיבל אדמו"ר הצמח צדק את נשיאות חב"ד למד איתו רבי נחמיה בחברותא. לאחר שקיבל אדמו"ר הצמח צדק את הנשיאות לא נסע אליו רבי נחמיה יותר. מסופר שבאחת הלילות חלם רבי נחמיה את אדמו"ר הזקן כשהוא שואל אותו "מדוע אין לך רבי", על כך השיב רבי נחמיה "את מי אקח כרבי?" ענה לו אדמו"ר הזקן "מנחם ינחמנו בהווה ובעתיד". מיד נסע רבי נחמיה לאדמו"ר הצמח צדק והתקשר אליו כחסידי. והיה נוסע אליו לעיתים לליובאוויטש, ואף בימי זקנתו נסע בשנת תר"ט לחתונת אדמו"ר מוהר"ש.

מבין תלמידיו נודע תלמידו המובהק הרב יוסף תומרקין.

נודע כלמדן עצום בתורת הנגלה. פעם נשאל אדמו"ר הצמח צדק, איזו תשובה חזקה יותר - מתוך שני תשובות שכתבו ר' צחק אייזיק מהומיל ור' נחמיה, וענה: ר' נחמיה איז דאך א מחדש אדמו"ר הצמח צדק נהג לעיתים לפני שהשיב תשובה בהלכה להפנות את השאלה להרב נחמיה לשמיעת דעתו.

פעם ביקש ממנו רבה של העיר דוברובנה להעביר מכתב לגאון ר' אפריים זלמן מרגליות, לאחר שקרא ר' נחמיה את המכתב הוסיף בכתב ידו כמה שורות, וחתם "ר' נחמיה החרושתן". כשהגיע המכתב

אין מאכין שטעמפיליך פון וואקס, איין מאל אינמיטן די ארבעט האבן זיי אריינגעפאלן אין א טיפע רייד אין נגלה און זייי האבן ניט מבחין געווען אז דער וואקס ברענט צו לאנג און ס'האט געברענט די גאנצע פארבריק.

לידי הרב אפרים זלמן, שאל: "יש אצלכם הרבה חרשתנים כאלה. תשובותיו בהלכה נדפסו בספרו שו"ת דברי נחמיה, בסופו באו דרושים אחדים בדא"ח. בנוסף כתב הגהות על שולחן ערוך אדמו"ר הזקן כמו כן כתב השלמות לשולחן ערוך אדמו"ר הזקן אך הם נשרפו ונותרו על ארבע סימנים בלבד ונדפסו בהוספות לשולחן ערוך. הגהותיו של ר' נחמיה לש"ס הודפסו בש"ס ווילנא. בלילה לפני שנפטר ישב כל הלילה וכתב תשובות לשאלות שנשלחו אליו. בבוקר ט"ו שבט תרי"ב לאחר שהתפלל, נפטר בפתאומיות.

יחידות

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז פאר יעדער יחידות פלעגט דער רבי זאגן א קאפיטל תהלים.

ר' אשר פרקש דערציילט, אז ווען ר' שלום מרוזוב' האט געקומען צו אמעריקע אין שבט תש"י האט ער פלאנירט אריינגייען אויף יחידות בא דער פריעדעקער רבי, האט ער געהאט פינף שאלות צו פרעגן בא דער רבי, (אונזערע רבי) איינס, צי ער זאל דאווענען מעריב ערשט, האט דער רבי אים געזאגט אז מ'זאל איינכאפען נאך א מצוה פאר די יחידות, דערנאך האט דער רבי אים געזען אינגאנצען מבולבול האט דער רבי אים געזאגט אז ס'בעסער ער זאל דאווענען שפעטער, דער צווייטע שאלה איז געווען אז ער האט ניט געפילט גרייט צי ער זאל אריינגייען, האט דער רבי אים געזאגט אז מ'זאל אריינגייען סיי ווי סיי ווייל נאך דעם קען מען ניט וויסען וואס וועט טרעפן און די הכנות זאל ער אפצאלן שפעטער, דערנאך האט ער געפרעגט וועגן מאכן שהחיינו און שנתן חכמה ליראיו, האט דער רבי געענפערט אז שנתן חכמה קען זיין אז דער רבי איז גאר העכער פון דעם, אבער שהחיינו דארף מען זיכער זאגן, דערנאך האט ער געפרעגט צי ער זאל אנטאן א גארטל, האט דער רבי געענפערט אז ער ווייס ניט בכלל פארוואס די בחורים טראגן ניט קיין גארטל, אבער בא יחידות זאל מען זיכער, אבער מ'זאל פרעגן ביי

1. נולד בד' שבט תרפ"ג ברוסטוב, שם שימש אביו הרב אלחנן דוב מרוזוב כמזכירו של הרבי הרי"צ. הרבי הרי"צ אף היה הסנדק בבית המילה של ר' שלום. בשנת תרפ"ד כאשר שלום היה בן שנה, ר' חאניע ומשפחתו עברו יחד עם הרבי ללנינגרד, שם גדל וחונך ר' שלום בד' אמותיו של הרבי הרי"צ. לאחר מאסרו של האב בשנת תרפ"ז המשפחה עברה לנעוול. בתרפ"ט ר' חאניע שוחרר לפני הזמן הקצוב, נסע לנעוול ובתוצ"א התיישב בלנינגרד. בחורף תרצ"ח, בהיותו בן 15, ר' שלום ישב לילה אחד עם אביו הדגול והם עסקו בתורה. בשלוש לפנות בוקר, נכנסו הביתה הרשעים הקומנסטים ולקחו את האב. כעבור שנים נודע בוודאות שר' חאניע נורה למוות. ר' שלום התחנך בחדרים ובישיבות החב"דיות המחתרניות ברוסיה הסובייטית ובימי המלחמה למד ולימד גם בישיבת תומכי תמימים כותאים שבגרוזיה. לאחר המלחמה, הוא יצא מרוסיה עם שאר בני המשפחה, למחנה שהקים צבא ארצות הברית בפאקינג שבגרמניה ולבסוף הגיע לפריז. כדרך חסידים הראשונים, הקפיד שעבודתו את השם תהיה ללא 'בליטות', וללא 'קונצים' והיה צורך להתבונן היטב כדי לעמוד על טיבו. בשנת תש"נ נתמנה על ידי הרבי לחבר המוסדות המרכזיים - אגודת חסידי חב"ד, מרכז לענייני חינוך, קה"ת ומחנה ישראל. ביום שני ל' סיון תשס"ו לפנות בוקר, הלך לעולמו לאחר מחלה קשה, והוא בן 83.

הרב שלום מרוזוב

ר' שמואל (לוויטין), האט ער געפרעגט בא ר' שמואל, און ער האט גענפערט אז אין ליובאוויטש האבן די בחורים ניט געטראגן א גארטל, האט ער אריינגעגאנגען אן א גארטל, נאך דער הסתלקות, אין אדר האט ער פלאנירט אריינגייען צו דער רבי אויף יחידות, האט ער געבעטן בא ר' חדוקוב צו פרעגן דער רבי אויב ער זאל טראגן א גארטל, ווייל פון אין זייט האט דער רבי

אים געזאגט אז מ'זאל יא אנטאן, אבער פון צוויטע זייט האט דער רבי אים געשיקט צו ר' שמואל, האט דער רבי געזאגט צו ר' חדוקוב אז אויב עס ממש קוועטש אים די גארטל, זאל ער דאס לייגן אונטער די רעקל, און י"ב תמוז בא דער פארבריינגען, האט דער רבי געפרעגט: ר' שלום מרוזוב איז שוין פארטיק מיט די הכנות.

.

ווען דער פריעדעקער רבי איז געווען אין שיקאגא אין תש"ב, האט רביצין שטערנע שרה² נפטר געווען, האט דער רבי געדארפט צוריק פארן קיין ניו יארק, האבן די אידן געבעטן בא דער רבי בלייבן נאך אפאר שעות און מקבל יחידות זיין, האט דער רבי געזען אויף א נידערעקע ביינקעל און האט מקבל געווען אידן ביחידות.

.

ר' שלום מרוזוב האט געווען אויף יחידות בא דער פריעדעקער רבי אין שבט תש"י, אז ער האט אוועקגעגאנגען האט דער פריעדעקער רבי געזאגט: ער איז חניע בפנמיותו ובחיצוניותו.³

2. הרבנית שטרנא שרה נולדה בליובאוויטש בט"ו טבת תרי"ט, לאביה אדמו"ר יוסף יצחק (בן הצמח צדק), ולאמה הרבנית חנה - בת הרה"ק ר' יעקב ישראל מטשרקאס.

שנתיים לפני הסתלקותה הייתה חלושה ותחת השגחת רופאים. שלושה חודשים לפני הסתלקותה בשנת תש"ב שכבה במיטתה, אך המשיכה להתפלל שלוש פעמים ביום, לומר תהלים קודם התפילה ולאחריה, ללמוד מדרש, אגדה וחסידות.

בבוקר שבת קודש פרשת בשלח (י"ג שבט תש"ב) לפני התפילה אמרה: "היום שבת שירה צריכה להיות אחרת" כאשר הגיעה בתפילה ל"נשמת כל חי" נסתלקה כשהסידור מונח בידיה. כיון ובנה, אדמו"ר הריי"צ היה באותה עת בשיקגו, ההלוויה התעכבה עד שובו ביום שני ט"ו שבט תש"ב. הייתה הראשונה שנטמנה בחלקת חב"ד בבית העלמין מונטיפיורי ברובע קווינס שבניו יורק, שנרכשה יומיים בלבד קודם לכן, מאוחר יותר, נטמנו בסמוך אליה שאר הרבניות ממשפחת רבותינו נשיאינו, וכן הוקם בסמוך למצבתה האהל של בנה אדמו"ר הריי"צ.

בשנת תש"ג ייסד הרבי הריי"צ רשת בתי ספר לבנות "בית שרה" על שם אמו.

3. י"א שהרבי אמר: אי חניע.

ירידת הנשמה למטה

ווען דער פריעדעקער רבי איז געווען אין ווארשא האט ער געלעבט אין א בנין וואס אויף די העכסטע שטאק האט געלעבט א שניידער וואס ירד מן הדרך, איין טאג האט דער רבי געהייסן מ'זאל אים טראגין צו די שניידער ער זאל פאר אים פאריכטן אפאר קנעפ, אז ער איז געקומען אהין האט דער איד געזאגט צום רבי'ן: רבי פארוואס האסטו געדארפט שלעפן אהינצו צו די העכסטע שטאק פאריכטן אפאר קנעפ? האט דער רבי געענפערט: און פארוואס האט דיין נשמה געדארפט אזוי נידערק אראפקומען צו פאריכטן קנעפ.

אדמו"ר הרי"צ

מ'דערציילט אז ס'געווען א איד וואס האט ניט געהאט קיין קינדער און ער'ס געווען זייער צובראכין פון דעם האט ער געזאגט דער רבי אז ער פילט אז

ער האט ניט ממלא געווען תפקידו בעולם האט דער רבי אים געזאגט: דיין תפקיד אין דער וועלט איז צו פארשפרייטען תורה ומצוות און צוליב דעם איז דיין נשמה אראפגעקומען.

יודע מחשבות

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז איינמאל האט איימצער געקומען צום רבין אויף יחידות מיט א שאלה (צידען קען ער שרייבען וועגן אותו איש אין זיין ספר) איז איידער ער האט געקענט פרעגן די שאלה, האט דער רבי אים געזאגט: דו דארפסט ניט פרעגן די שאלה, איך וועט פרעגן די שאלה, און דער רבי האט געזאגט זיין שאלה, און האט אויך געענפערט אז ס'בסדר צו שרייבען וועגן אים.

באלד נאך דעם הסתלקות פון דעם פריעדעקער רבי'ן, האבן דער הנהלה פון דער ישיבה אין מאנטריאל געקומען צו דעם רבי'ן. דער רבי האָט מיט זיי גערעדט וועגן דעם וואָס טוט זיך אין דער ישיבה, און האָט געבעטן זיי זאָלן שרייבן אַ חשבון פון וואס טוט זיך אין דער ישיבה. ר.מ.ז. גרינגלאַס, איז גלייך געגאנגען שרייבן דעם חשבון, אָבער ער האט געטראַכט צו זיך וואָס צו שרייבן אין דער אנהויב פון דעם בריוו? בעת ער האָט געטראַכט וועגן דעם, האָט דער רבי צו אים געזאָגט: "און ביים אנהייב פונעם בריוו - גענוג שלום וברכה.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז איינמאל האט ר' משה לייב ראדשטיינ'ס¹ פרוי געזאגט אים אז מ'זאל פרעגן דער רבי די און די שאלה,

1. נולד כזושא שיפרין בליטא ולמד בישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש. לאחר מלחמת העולם הראשונה ברח מרוסיה, במהלך בריחתו שינה את שמו ל"משה לייב רודשטיין", ועם שם זה נותר עד פטירתו. בשנותיו האחרונות חתם לפעמים בשם "זושא רודשטיין".
כאשר יצא מרוסיה עבר להתגורר בורשה.

בחודש שבט תרפ"ט נשלח כשד"ר של הרבי הריי"צ לסובב בעיירות פולין ולאסוף כסף עבור מצות ליהודי רוסיה.

כיהן כמזכיר של אדמו"ר הריי"צ - מחודש תמוז תרצ"ב - עד שנת תש"א. באותו זמן העתיק את רשימת אדמו"ר הריי"צ - דברי ימי הרבנית רבקה. מהעתקתו נדפסה הרשימה על ידי אוצר החסידים בשנת תשס"ב. בשנת תרצ"ט נמלט יחד עם אדמו"ר הריי"צ לריגא.

ביום י"ט אלול ת"ש נמלט יחד עם הרב שמואל זלמנוב והרב יצחק דוב אושפאל מריגא לעיר וולדיוסטוק שבמזרח רוסיה, משם המשיכו ליפן, ומשם המשיכו לארצות הברית, שם הגיעו אל העיר ס. פרנציסקו, ממנה נסעו ברכבת עד לניו-יורק, לשם הגיעו בחודש חשוון תש"א. כאשר הגיעו, נתפרסמה על כך ידיעה חגיגית בהקריאה והקדושה. כאשר הגיע ר' משה לייב לניו-יורק, זכה להיכנס ליחידות אצל כ"ק אדמו"ר הריי"צ, ששמח מאוד לקבלו, והורה לו לנסוע לשיקגו לשמש כמנהל אגודת חסידי חב"ד שיקגו ומנהל תומכי תמימים שיקגו, ביחד עם הגאון ר' מאיר גרינברג.

בשנת תש"ו חזר לשמש כמזכיר אדמו"ר הריי"צ. וליווה אותו בכל מסעותיו. במסגרת עבודתו היה ממונה על הקלדת המכתבים.

לאחר הסתלקות אדמו"ר הריי"צ ב' שבט תש"י היה מחברי ועד ליובאוויטש שניהל את הפעולות

כ"ק אדמו"ר נשיא דורינו

און מ'זאל ניט אהיים קומען ביז מ'קריגט אן ענטפער, אז ער איז אריין צום רבי'ן, האט דער רבי אים געזאגט: (איידער ער האט געקענט אנגהויבן רעדן) זאג די פרוי אז יעצט האב איך ניט קיין ענטפער, און אויף מארגן וועל איך האבן פאר איר אן ענטפער.

.

אין די תקופה ווען ס'געווען א קבוצה אידן וואס האבן געמאכט צרות בא דער רבי'ס שטוב, האט מען צוגעשטעלט משמרות פון בחורים וואס זאל היטן ביי נאכט דער רבי'ס שטוב, איין מאל בא

פארבריינגען האט איינער פון די בחורים געווען זייער מיד פון דער נאכט פריער וואס ער האט געהיטן דער רבי'ס שטוב, און ער האט ניט געקענט פאקאזירן אויף די שיחות, האט ער אנגהויבן טראכטן: אויב די חברה וועלין קומען צו דער רבי'ס שטוב וועט איך זיי געבן א חלק ווי ס'דארף צו זיין, מיט אמאל פילט דער בחור א קלאף אויפן אקסעל און פון אלע זייטען האט ער געזען אז מענטשען קוקן אויף אים, האט ער געפרעגט זיין חבר: וואס טוט זיך דא? האט זיין חבר אים געזאגט: זאג מיר וואס דו האסט יעצט געטראכט, ווייל ערשט יעצט האט דער רבי מפסיק געווען די שיחה און האט אויף דיר געקוקט פאר לכה"פ צען סעקונדעס.

(געהערט פון די בעל המעשה)

להכתרת הרבי.

לאחר קבלת הנשיאות של הרבי בי' שבט תשי"א שימש כמזכירו של הרבי - משב"ק וממונה על הקלדת המכתבים בלשון הקודש יחד עם הרב שלום מענדל סימפסון. בתפקיד זה שימש עד פטירתו. בשנת תשי"א פעל רבות בשביל שהרבי יתחיל להגיה שיחות. הוא ייסד את ועד להפצת שיחות ואת ועד להפצת חסידות. היה חבר אגודת חסידי חב"ד בארצות הברית ומוזכיר ועד לבניין האוהל. נפטר לאחר מחלה בט' חשוון תשכ"ח, ונטמן בסמוך לאוהל הקדוש.

י"א ניסן

איינע פון די יארן י"א ניסן האט דער פרעזדינט (רייגין) געקלונגען דער רבי כדי אים ווינשען מזל טוב, האט דער רבי געזאגט צו איבערגעבן צו מזכירות, אז אויף די יום הולדת האט ער ניט קיין צייט פאר דעם.

•

איין מאל י"א ניסן האט ר' אברהם מאייר שטארק פארבראכט ביז פיר אזייגער אין דער פרי, אז ס'געקומען די ענד פון דער פארבריינגען האבען די בחורים אים באגיילטען אהיים, אז מ'האט געקומען צום שטוב גיט ער א קנאק אויפ'ן טיר און קיינער ענפערט ניט, האט ער געקנאקט און געקנאקט פאר צוואנציק מינוט ואין עונה, פלוצלונג נעמט ער ארויס פון קעשענער א שליסעל און עפענט די טיר, האבן די בחורים אים געפרעגט: אז דו האסט די שליסל פארוואס האסטו געדראפט קנאקן? האט ער געענפערט: די משפחה דארף אויך וויסען אז ס'איז י"א ניסן אויפן וועלט.¹

(געחערט פון איינער וואס האט דאן געווען)

1. וראה שיחת יום ב' דשבועת תשכ"ט ס"ג ואילך.

יגיעה

דער ראגעטשאווער האט אויסגעדריקט אויף ר' שמעון שקאפ¹: אז אפילו א פערד וואלט אזוי שטארק געהארוועט וואלט ער אויך געהאט אזא קאפ.

איין מאל אין דער ערשטער יארין האט איינער פון די עלטער חסידים געבעטן בא דער רבי ער זאל חזר'ן יעדער וואך א מאמר, האט דער רבי געזאגט: פון וואו וועל איך נעמן אכט שעות אויף דערויף.

מ'דערציילט אז דער רבי רש"ב האט געזאגט אויף ר' שילם קוראטיץ²,

1. נולד ליצחק שמואל בעיירה טורעץ שבליטא.

בשנת תרס"ב עזב את ישיבת טלו ועבר לשמש כרב וראש ישיבה בעיירה מאלטש. לאחר ארבע שנים במאלטש עבר לבריינסק והקים בה ישיבה, שבה כיהן שלש עשרה שנים עד לאחר מלחמת העולם הראשונה.

בשנת תר"פ, בגיל 60, נקרא על ידי הרב חיים עוזר גרודזנסקי מוויילנה לעמוד בראש ישיבת שער התורה בגרודנה שם כיהן כעשרים שנים (למעט שנה אחת שבה שהה בארצות הברית), עד לפטירתו. עקב מחלתו הוא נשאר בישיבה גם בעת כניסת הצבא האדום לעיר (בעת המלחמה הפולנית-סובייטית 1919-1921). בשנת תרפ"ו מתוך צורך כלכלי, קיבל הרב שקופ את משרת הרבנות בעיירה פערשטאט (בפרברי גרודנה). בשנת תרפ"ח התפרסם ספרו הגדול 'שערי יושר'. את הספר כתב בעזרת הרב קלמן שקופ (נכדו) והרב אהרן ישעיה שפירא.

בשנת תרפ"ט נסע לארצות הברית לשנה כדי לגייס כספים עבור ישיבתו. בעת שהותו שם הוצע לו לשמש כראש ישיבת רבי יצחק אלחנן בניו יורק הוא שימש שם כראש ישיבה למשך מספר חודשים, אך לבקשת החפץ חיים ורבי חיים עוזר גרודזנסקי הוא שב לגרודנה. הוא ניסה למצוא משרה בישיבות בארץ ישראל, בין השאר ישיבת עץ חיים וישיבת מרכז הרב, אך ללא הצלחה. הכרתו בעולם התורה הייתה רבה, דבר שהתבטא בהוצאת 'ספר היובל' עוד בחייו (תרצ"ו), שבו כתבו כמה מחשובי הרבנים בעולם (בהם הרב חיים עוזר גרודזנסקי).

הרב שקופ נותר בישיבת שער התורה בגרודנה, ביחד עם קומץ תלמידים, אף לאחר פרוץ מלחמת העול השנייה, לאחר שרוב התלמידים ברחו לוויילנה. ביום ט' בחשוון ת"ש הספיק הרב שקופ להשמיע דבריו בפני אספת רבני הסביבה שהתכנסו בביתו לבקש מפיו עצה בענייני חינוך, אך נפטר לאחר מכן, באמצע תפילת מנחה, בגיל 83.

2. ר' שילם התחנך בילדותו בבית מאוד פשוט, הוריו לא הקפידו על הידור בקיום המצוות, אביו ר' יהושע התפרנס בעיקר מרוכלות וממלמדות.

בטרם הגיע שילם למצוות מת עליו אביו והוא ואמו עברו לגור בבית אחד מאחיו שהיה עשיר, בבית אחיו הכניסוהו ללמוד בגימנסיה. בהיותו נער כשרוני הצטיין בלימודיו ועלה על בני אחיו שהיו בני גילו. כעבור זמן הזמינה אותו אחותו לביתה ובהיותו אצלה שידלה אותו ביחד עם בעלה ר' ישראל טופאז שנמנה עם חסידי חב"ד לנסוע לליובאוויטש לישיבת "תומכי תמימים ליובאוויטש". כשבו ללמוד בתומכי תמימים שבליובאוויטש בקיץ תרס"א היה לבוש כמו סטודנט שיצא מבית ספר תיכון, עם כובע מבריק וסמל הגימנסיה על כובעו. וביקש להתקבל לישיבה, בתחילה סירב המשפיע בישיבה הרב שמואל גרונם אסתרמן לקבלו. ר' שילם פרץ בכבי בהביעו רצונו להיכנס לישיבה ובסופו של דבר התקבל ללמוד

אז ער האט געהארעוויט צו דער מאקסימום וואס א נברא קען הארעווען.

במחלקת הישיבה בעיר הראדישיץ הסמוכה לליובאוויטש בהנהלתו של המשפיע הרב שלמה זלמן הבלין. היה לו ראש טוב מאוד והוא גם התמיד בלימודו. לאחר כמה שנים נהיה 'חוזר' אצל הרבי הרש"ב, הוא היה זוכר כל מילה ממש. הרבי הרש"ב התבטא עליו ש'בשביל כאלו התייסדה תומכי תמימים' וכן 'בדוד (הורדוקער) ובשילם הוצאתי את ה'קרן' מתומכי תמימים ושאר הבחורים הם ריווח נקי. עז היה רצונו לעקור לגמרי את לימודי החול שלמדו בציערותו, כשרצה לכתוב מכתב, היה מבקש ממישהו אחר שיכתוב לו את הכתובת בשפה הרוסית - למרות שידע רוסית היטב - רק כדי לעקור לגמרי את לימודי החול שינק בילדותו

בשנת תרס"ג, נסע ר' שילם לליובאוויטש. בשנת תרס"ה מונה כחבר ב'ועד תלמידי הישיבה' וכחוזר ראשי.

לאחר חג השבועות תרס"ה נישא ר' שילם לאשתו הרבנית גוטא ביילא בת הרב מנחם מענדל הילביץ רבה של זעמבין.

לאחר נישואיו שאלו את השאלות שהתעוררו בבית הרב את ר' שילם, זאת למרות שהמו"צ בליובאוויטש היה ר' דוד יעקבסון.

בחורף תרע"ב מונה ר' שילם למשגיח ומשפיע ראשי, והייתה לו השפעה מכרעת ועיקרית על הבחורים. הוא היה מתוועד עם התלמידים בעיקר על חשיבות 'עבודת התפילה' באריכות וניתן לומר שהיה הדמות המשמעותית בישיבה. במהלך השנים, רמז המשפיע ר' שמואל גרונום אסתרמן שר' שילם השיג אותו בהרבה.

בשנת תרע"ב גם נולד בנו בכורו ר' אברהם יהושע קוראטין ולאחר שנתיים נולד לו בן נוסף - ר' שניאור זלמן קוראטין.

לאחר שנה וחצי נולדה לו בתו גב' פרומא טריינא.

בשנת תרע"ח בעת מלחמת העולם הראשונה יצא ר' שילם כשד"ר עבור הישיבה.

בשנת תרע"ט עברה הישיבה - ור' שילם ומשפחתו איתה - לקרמנצ'וג.

ר' שילם היה 'עובד'. הוא היה לומד חסידות בשופי, ובשבת קודש התפלל כל היום כולו. במוצאי שבת, היה מתיישב ללמוד נגלה, והיה לומד כל הלילה. בחינת ה'שוב' שלאחר ה'רצוא.

פעם התלונן ר' שמואל גרונום אסתרמן (ששימש אז כמשפיע בישיבה) בפני הרבי הרש"ב, ש'לא מבינים באחדות השם'. הרבי הרש"ב תמה ותיקן אותו באומרו 'לא מבינים בשלימות' ותוך כדי הצביע על ר' שילם (ששימש כמשגיח אז), בהפלאה על הבנתו הטובה בחסידות, 'הוא מבין גם.

ר' שילם נפטר בגיל צעיר ממחלת ריאות חריפה, בשבת פרשת שופטים, ה' אלול תרע"ט, והוא בן ל"ד שנים בלבד.

כשנפטר אמר עליו הרבי הרש"ב שפטירתו מהווה 'מהלומה לעולם' ו'אין כמו שילם' וכן 'משפיע כזה לא ימצא במהרה'. הרבי הריי"צ התבטא עליו - אני מקנא בר' שילם - הוא נמצא כבר ב'גן עדן' ושומע דא"ח מאדמו"ר הרש"ב.

מקובל בפי חסידים כי עם הסתלקותו של אדמו"ר הרש"ב הוא לקח יחד עמו 'מנין' של בחירי החסידים שנפטרו ב'שנה' של פטירתו, ואף ר' שילם נמנה על אותם עשרה חסידים מופלאים שנפטרו בטרם עת בתוך שנה זו.

יורה דעה

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז דער רבי האט געזאגט וועגן לערנען יורה דעה: אז מ'איז אין ישיבה זיבן אכט יאר דארף מען האבן עפעס צו ווייזן.

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז ער האט אמאל געפרעגט בא ר' שמואל לוויתין: דו ביסט דאך א בעל שמועה פארוואס שרייבסטו ניט אראפ און דו קענסט מאכן א ספר? האט ר' שמואל געענפערט: דו ווילסט וויסען פארוואס? איך וועט דיר דערציילען: ווען איך האב געווען א בחור פון פערצין יאר האב איך אנגעהויבען לערנען יורה דעה און ס'געווען זייער שווער פאר מיר מיט די אלע שיטות האב איך אריינגעגאנגען אויף יחידות בא דער רבי רש"ב און איך האט געבעטן אן עצה, האט דער רבי מיר געזאגט: זאלסטו אלץ אראפשרייבען און אזוי וועט אלץ ווערין קלאר, און דערנאך האט דער רבי געזאגט: אבער מ'זאל ניט מאכן קיין חיבור, דערפאר מאך איך ניט קיין חיבורים.

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט אויף ר' גארעליק¹ (דער אלטע רב אין

1. נולד ביום כ"ה בסיון תר"מ בעיר רוג'צ'וב שבבלרוסיה, לאביו הרב יהושע, מחסידי אדמו"ר הרש"ב ולאמו שהייתה בתו של ר' הירשל, שו"ב בבית אדמו"ר הצמח צדק. מראשוני תלמידי תומכי תמימים ליובאוויטש, היה רב בערי רוסיה ובכפר חב"ד במשך למעלה משבעים שנה. הוא היה רב פיקח, תקיף מחד, ובעל חסד גדול מאידך.

בהיותו בגיל 17 נסע עם אביו לחתונת אדמו"ר הרי"צ שהתקיימה בליובאוויטש. כידוע בימי השבע ברכות הכריז אדמו"ר הרש"ב על הקמת ישיבה, שברבות הימים הייתה לישיבת 'תומכי תמימים' המפורסמת. הרב גרליק ששמע את דברי הרבי, הבין כי בהשגחה פרטית גיע בפעם הראשונה בחייו לליובאוויטש דווקא כאשר הרבי מודיע על הקמת ישיבה. בתום הסעודה ניגש לרבי ללא היסוס וביקש להתקבל לישיבה החדשה.

ואכן, הרב גרליק היה אחד מעשרת התמימים הראשונים שנתקבלו לישיבה. כבר בצעירותו הייתה התמדתו בלימוד התורה לשם דבר. כשהגיע לתומכי תמימים' השקיע עצמו בעומקה של הלכה, מלבד השיעורים הקבועים בגמרא ובחסידות. במשך שלוש שנים סיים ללמוד את כל חלקי השולחן ערוך, והוסמך להוראה על ידי הרב דוד יעקובסון, מו"צ בליובאוויטש.

מצד ענוותנותו נרתע בתחילה מלהיבחן להוראה, אולם אדמו"ר הרש"ב אמר לו: "אז מ'גיט דארף מען נעמען".

לאחר שעמד בבחינה זו, נשלח על ידי אדמו"ר הרש"ב לקבל 'סמיכה לרבנות' מהרב הערש-בער, שהיה ממלא מקומו של רבי יצחק אייזיק מויטבסק, מחסידיו המפורסמים של אדמו"ר הזקן. על סמיכה זו נהג הרב גרליק לומר: "אני המוסמך השלישי מאז אדמו"ר הזקן". שכן ידוע שאדמו"ר הזקן הסמיך רק אחד בסמיכת חכמים - הרב יצחק אייזיק מויטבסק. רבי יצחק אייזיק הסמיך את ממלא מקומו ר' הערש בער, וזה האחרון הסמיך את הרב גרליק.

לאחר מכן הוסמך גם על ידי הרב דוד צבי חן הרד"צ, רבה של צ'רניגוב, אצלו גם עשה את השימוש.

ר' שניאור זלמן גרליק

כפ"ח) אז ער האט געוואוסט גאנץ יורה דעה ש"ך² און ט"ז³ בעל פה, און ער פלעגט דאס איבערחזר'ן פיר מאל א יאר.

ווען ר' יואל כהן איז געווארן צוואנציק יאר אלט, האט ער געבעטן דער רבי רשות צו לערנען יורה דעה, האט דער רבי אים געענפערט: את מי יורה דעה,,, גמולי חלב⁴ (דהיינו מ'זאל ממשיך זיין לערנען גמרא) און אפאר חדשים שפעטער האט דער רבי אים געלאזט לערנען יורה דעה.

במוצאי אסרו חג של חג השבועות, באור לח' סיון תשל"ד (28 במאי 1974) היה נוכח במכונית שעשתה דרכה מחתונה בירושלים למרכז הארץ, יחד עם חמישה חסידים נוספים. מסיבה שאינה ברורה, סטתה המכונית מנתיב הנסיעה והתהפכה מספר פעמים לרוחב הכביש. רוב הנוסעים עפו מהרכב, שניים מהם נפצעו וארבעה נהרגו במקום - הרב גרליק 94, ישעיהו וייס 34 יחיאל גולדברג 23 ונחמה רוזנברג 19).

לאחר פטירתו נתמנה חתנו, הרב נחום טרבניק, לממלא מקומו כרבו של כפר חב"ד, ואילו הרב מרדכי אשכנזי מונה למו"צ של כפר חב"ד לאחר פטירתו של הרב טרבניק, ירשו הרב אשכנזי.

2. ר' שבתי הכהן גולד בעיירה אמסטיבובה בפולין, שם שימש אביו, רבי מאיר הכהן (מכונה מהר"ם כ"ץ), תלמיד מהר"ם מלובלין, ברבנות.

כבר בצעירותו נחשב לאחד מגדולי הפוסקים. בשנת ת"א מונה לחבר בית הדין של וילנה (אצל רבי משה לימא בעל ה"חלקת מחוקק"), על מקום רבי הלל בן נפתלי הירץ ה"בית הלל". בתקופת הגזירות שהחלה בעת המלחמה בין האיחוד הפולני-ליטאי לרוסיה, גלה מווילנה בעת כיבושה בידי הרוסים בשנת קכ"ה ונדד ממקום למקום, עד שהגיע לעיר הלישוי שבאימפריה האוסטרית (בתחומי צ'כיה של ימינו), שם נתקבל כרב, אך נפטר לאחר זמן קצר.

אגדה מספרת שאיבד את בתו התינוקת ביער כשברח מביתו בשנת קכ"ה שנה בה כבשו הרוסים את וילנה, ומלך או שר מקומי מצא אותה, וגידל אותה כנסיכה ללא שתדע את מוצאה היהודי, ובאורח פלאי, החליטה להצטרף לעם היהודי, ומצאה את אביה שזיהה אותה כבתו.

יום הפטירה שלו אינו ברור או א' באדר ה'תכ"ב או א' באדר א' ה'תכ"ג.

3. ר' דוד הלוי סג"ל, נולד בלודמיר לרבי שמואל הלוי סגל. בצעירותו נודע כעלוי. למד אצל אחיו הגדול, רבי יצחק הלוי סגל, מחבר שו"ת מהר"י הלוי.

בעקבות פרעות ת"ח ות"ט נאלץ ה"ו לברוח למוראביה. לאחר מכן התיישב בלבוב, ובשנת ת"ד נבחר לשמש כרב העיר.

נפטר בלבוב בגיל 81.

4. ישעיהו כ"ח, ט.

כתיבה לרבי

בשעת ר' זושא ווילימובסקי איז געקליבען געווארן צו זיין די מבקר רשמי פאר'ן רבי האט דער רבי אים געזאגט צו אלץ שרייבען און האט אים געזאגט: האב ניט קיין מורא פון לשון הרע.

(געהערט פון מיין פעטער ר' לוי ווילימובסקי)

•

איין מאל האט ר' גרשון מענדל גרליק אריינגעקומען אין יחידות און דער רבי האט אים געזאגט: די פרוי שרייבט ווי איינער פון די עלטערע חסידים, ומעשה שהיה כך היה: יעדער מאל וואס זי פלעגט גייען צו שפיטאל פארן געבורצט פון איינע די קינדער האט זי מודיע געווען דעם רבי'ן, אבער דער לעצטין מאל האט זי ניט מודיע געווען דער רבי, האט זי גערנאך געשריבן צום רבי'ן: איך האב געוואלט מודיע זיין דער רבי, אבער איך האב ניט געהאט גענוג צייט, אבער היות דער רבי איז דער טאטע, איז א טאטע ווייס שוין בדרך ממילא.

•

מיין טאטע האט מיר דערציילט: אז זיין טאטע ר' זושא פלעגט אלעמאל זאגן אין דער שטוב: מ'דארף אלץ מודיע זיין צו דער רבי.

כותל המערבי

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז דער רבי האט געפרעגט ביי ר' אבא בורנשטיין צו אויספארשטין צי ווען דער מנחת אלעזר איז געווען אויפן כותל צי ער האט אריינגעלייגט א צעטל צי ניט, און דער רבי האט מוסיף געווען: ביי מיר דאס וועט זיין א מעשה רב.

מ'דערציילט אז ווען ר' בערקע חן² האט געקומען צו דער כותל דער ערשטע

1. מחשובי חסידי מונקאטש.

2. נולד בשנת תרס"ח בעיירה החסידית נעוועל, לאביו הרב פרץ חן ואמו מרת חנה פרידא דבורה. בילדותו קיבל חינוך חסידי מאביו ומסבו הרב מאיר שמחה חן, שהיה אז מגדולי החסידים וגביר גדול, לאביו הרב פרץ חן ואמו מרת חנה פרידא דבורה. בילדותו קיבל חינוך חסידי מאביו ומסבו הרב מאיר שמחה חן, שהיה אז מגדולי החסידים וגביר גדול.

בהיותו נער לקחו סבו הרב מאיר שמחה חן אל אדמו"ר הריי"צ. כאשר נכנס סבו ליחידות, התלווה אליו גם בערק'ה. הרבי שוחח עם סבו, מסופר שמרוב התרגשות הוא הסתתר מאחורי הסבא, ולפתע הסיט הרבי את ראשו הצידה, פנה אליו ואמר: דו זאלסט לערנען, ווייל דו דררפסט לערנען. בבחורותו למד בסניפי ישיבות 'תומכי תמימים' המחתרניות, ואף דאג שאחיו ר' אברהם אהרן, ר' דוד לייב ור' פייביש, ילמדו גם הם בישיבות 'תומכי תמימים'. הוא עשה זאת ללא ידיעת הוריו, לאור החשש שהוריו ינזקו על ידי השלטונות.

כחלק מרדיפתם של השלטונות שולחה המשפחה מנעוול ורכושה הוחרם, ועקב כך עברו לקרמנצ'וג בה התגוררו חסידים רבים. לאחר שנים אחדות עברה המשפחה למוסקבה, שם מצא אביו של ר' בערק'ה מקור פרנסה באפיית מיני מאפה בביתו, וזאת כדי שלא יצטרך לחלל שבת. בעבודה זו הצליח לפרנס בדוחק את שבעת ילדיו.

בשנת תרצ"ג התחתן ר' בערק'ה עם מרת פייגא, בת החסיד הרב שניאור זלמן קלמנסון מויטבסק. לאחר חתונתו התגורר בויטבסק שם נולד לו בנו הבכור ר' מאיר שמחה. כמה שנים לאחר מכן, עבר להתגורר בדיטסקי סילו שבפרברי לנינגרד, שם התגוררה קהילה חב"דית קטנה.

ר' בערק'ה נמשך למסחר ולעסקים, ולכן רוב יומו הוקדש לצרכי המסחר. בתקופת מגוריו באזור לנינגרד, חלה במחלה קשה, רעייתו פייגא טיפלה בו במסירות רבה כל ימי מחלתו. כאשר גברה מחלתו, התיישבו הרופאים מלהצילו. בני משפחתו וידידיו התפללו לרפואתו, ובמקביל הוסיפו לשמו גם את השם חיים, כסגולה לרפואה, ולבסוף יצא ר' בערק'ה מחוליו, אם כי סימני המחלה לא עזבוהו עד ליומו האחרון.

לאחר שקם ממחלתו, ציוו אותו הרופאים לנפוש ביערות בהם גדלים עצי אורן, על מנת שאויר בריא יחדור לריאותיו וכך יוקל לו. תקופה מסויימת נפש בעיר ילטה שבחצי האי קרים.

בחצי שנה האחרונה לחייו חלה וסבל ממאובים קשים. בשבת שלפני חג השבועות תש"ג, הובהל לבית הרפואה שם הודיעו הרופאים כי הסוף קרוב.

בבוקר בו נפטר הספיק להניח תפילין. כמה שעות לאחר מכן גברו כאביו, עיניו נעצמו והוא היה שרוי בהכרה חלקית. גם אז לא פסק פיו מלמלמל פרקי תהלים ותניא. בשעות אחר הצהריים החליטו הרופאים, לאחר התלבטות, לערוך ניתוח שאולי יציל את חייו, אולם בעיצומן של ההכנות לניתוח, ביום ד' סיון תש"ג השיב את נשמתו לבורא עולם, והוא בן 82.

בליל ערב חג השבועות התקיימה הלוויה רבת משתתפים שיצאה מכפר חב"ד, והוא נטמן בחלקת

הרב חיים אלטר ניסן
שמעון שימחוביץ

מאל און געזען שריד מקדשינו, האט ער
געוויינט פאר לערך צוויי שעות.

•

מ'דערציילט אך א גאנצע נאכט פון
פארבריינגען אין תורת אמת מיט ר'
אלתר שימחוביץ האבן די ירושלמישער
בחורים געגאנגען דאווענין בותיקין בא
דער כותל, האט ר' אלתר זיי געזאגט:
דער התעוררות פון דער פארבריינגען
דארף איבערגייען א ותיקין בא דער
כותל.

חב"ד בהר הזיתים בירושלים.

רעייתו מרת פייגא, שהייתה לו לעזר במסירות נפש במשך קרוב לשישים שנה, האריכה ימים ונפטרה
ביום י"ב בחשוון תשס"ד.

כשרות

ס'באוואוסט אז ר' יענקל לנדא¹ איז געווען די רב מורה הוראה ביי דער רבי רש"ב, איין מאל איז געווען א שאלה וועגן א עוף, האט ר' יעקב געזאגט צו דער רביצין (שטערנא שרה): ס'קיין שאלה ניט, נאך דעם האט ער מסביר געווען אז וואלט ער געזאגט אז ס'כשר, וואלט זי מיר ניט געגלויבט און וואלט געפרעגט שאלות, אז איך האב געזאגט: ס'קיין שאלה ניט, וועט זי ניט פרעגן קיין שאלות.

(געהערט פון ר' ישראל פרידמן)

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז איינמאל אין יקטרינוסלב האט מען געוואלט אז ר' לויק² זאל געבן א הכשר פאר פסח אויף א צוקער פארבריק, האט ער

1. הרב לנדא נולד בשנת תרנ"ג בעיירה קורניץ לאביו החסיד הרב משה יהודא ליב לנדא שהיה רבה של העיירה, ולאיו מרת גיטה פייגא. מצד אביו נמנה על גזע היחס של גדולי החסידים הרב מרדכי זיסקינד לנדא והרב זלמן קורניצער שהיה רבה של העיירה, ולאיו מרת גיטה פייגא. לאחר עלייתו לארץ ישראל, בשנת תרצ"ה שימש כרב העיר רמתיים (כיום הוד השרון), אחר כך כיהן כרב העיר בני ברק במשך 50 שנה - משנת תרצ"ו, עד פטירתו בכ"ו שבט שנת תשמ"ו. בבני ברק יסד את עניני המעשרות, שמירת השבת, מקוואות, עירוב, שיעורי תורה. הסתובב בעצמו בין החנויות על-מנת לעשר ירקות, תקיפותו על חומת הדת בעיר לא ידעה גבולות ובד בבד פעל בדרכי נועם.

לפעמים יכלו לראות את הרב בעצמו נעמד בשבת ברחוב ומבקש ממכונות העוברות בכביש בשבת שישעו בחזרה ליציאה מהעיר היות זוהי עיר דתית השומרת שבת. במשך השנים גדלה המושבה והפכה לעיר וגדל מספר התושבים היות וצרכי העיר גדלו הקים את מערכת הדת והכשרות בצורה רחבה וגדולה יותר, עמד בתוקף על כל תג של הלכה בלי שום פשרות מתוך יראת שמים אמיתית ותמימה. היה חביב על בני העיר באופן מיוחד ואהבוהו מאוד, כדאמרי אינשי "טוב לשמים וטוב לבריות".

ידיעתו הרחבה וגאונותו בכל מכמני התורה הייתה להפליא, רבים מבני העיר זוכרים את דרשותיו בשבת הגדול ושבת טובה ובכינוסים למיניהם לחיזוק חומת בני ברק, ואת השיעורים בספר התניא שהיה מוסר במשך השבוע, כמו כן דברי תורה שהיה מוסר בכל שבת בשעת "רעוא דרעוין". במשך כמה וכמה שנים נשא את התואר זקן רבני חב"ד בארץ הקודש והיה מחברי בית הדין של רבני חב"ד. זכה להערכה רבה מכל גדולי ישראל מכל העדות והחוגים. נפטר בשיבה טובה בגיל 93 בתאריך כ"ו שבט תשמ"ו.

2. נולד ביום י"ח ניסן תרל"ח (1878 למנינם) בעיירה פודוברנקה הנמצאת ליד העיר הומיל שברוסיה הלבנה, להוריו הרה"ג רבי ברוך שניאור שניאורסון ולרבנית מרת זלדה רחל. רבי לוי יצחק נקרא על שם סבו רבי לוי יצחק, שהיה בנו של רבי ברוך שלום (בן אדמו"ר הצמח צדק) ונפטר בדמי ימיו. אמו הרבנית מרת זלדה רחל הייתה בתו של החסיד רבי זלמן חייקין, שהיה ממקושרי אדמו"ר הצמח צדק ואדמו"ר מהר"ש.

בצעירותו למד תורה אצל דודו זקנו הרב יואל חייקין רבה של פודוברנקה. בגיל צעיר ניכר היה כבר

געקומען אהין בודק זיין די שטח, אז ער איז געקומען צו די פלאץ וואו מלייגט די צוקער אין א גרויסע טאפ, האט ער געזען ווי דער גוי השומר נעמט ארויס פון קעשענע א שטיק ברויט, טונקט דאס איין אין די צוקער און עסט דאס, האט ר' לוי'ק גלייך געלאזט דעם ארט אן געבן א הכשר.

•

ר' ישראל פרידמן האט אמאל דערציילט, וואס איז דער אונטערשייד צווישן א ארטידאקסישער איד און א ערליכער איד? א ארטידאקסישער איד זוכט א הכשר, א ערליכען איד זוכט וועלכער הכשר!

•

ר' ישראל פרידמן דערציילט אז רביצין שטערנא שרה האט ניט געלאזט קיינער זאל געבן עסן צו דער רבי רש"ב, נאר זי אליין.

נגדלותו ובגאונותו. בצעירותו הוסמך להוראה מאת גאוני הדור בזמנו, ביניהם הגאון הרב רבי חיים מבריסק, והגאון רבי אליהו חיים מייזל מלודז'. בהמשך אף קיבל כתב-רבנות מיפו למשרת רב ראשי. לפי עדויות של בני דורו, למד בישיבת תומכי תמימים בליובאוויטש במשך זמן קצר בשנים הראשונות. כשהגיע רבי לוי יצחק לעונת השידוכין הציע לו אדמו"ר הרש"ב את השידוך בינו לבין הרבנית חנה שהייתה בתו של הגאון החסיד רבי מאיר שלמה ינובסקי רבה של העיר ניקולייב. מועד החתונה נקבע ליום חמישי שלאחר חג השבועות, אך בשל מחלתה של הכלה, רצה אביה לדחות את החתונה. אבי הכלה רבי מאיר שלמה ינובסקי שלח שליח מיוחד לאדמו"ר הרש"ב, בכדי לקבל את הסכמתו לדחיית החתונה, אך הרבי הורה לקיים את החתונה בזמנה ונתן את ברכתו. החתונה התקיימה ביום שישי י"א בסיון תר"ס (1900 למניינם), בעיר ניקולייב בביתו של יהודי אמיד בשם בריזובסקי.

בזכרונותיה, ציינה הרבנית חנה ג' פעמים את י"א סיון כיום נישואיהם. לאחר החתונה שיגר אדמו"ר הרש"ב מכתב ברכה לאבי החתן רבי ברוך שניאור שניאורסון, וזאת נוסף למברק ששלח ביום החתונה עצמו.

החל משנת תרס"ב השתתף בכל האסיפות לעניני הכלל שארגן אדמו"ר הרש"ב, בימי מלחמת רוסיה-יפן נטל חלק גדול בשליחת מצות לחיילים יהודים בשדה הקרב וכן, באיסוף החומר להגנת בייליס במשפט הידוע.

רבי לוי יצחק היה סמוך על שולחן חותנו רבי מאיר שלמה ינובסקי רבה של ניקולייב, במשך 10 שנים עד לשנת תרס"ט (1909 למניינם), וישב ועסק בתורה יומם ולילה. לאחר מכן מונה לרבה של העיר יקטרינוסלב ומסר את נפשו על התורה (נגלה וחסידות) ומצותיה, נלחם על שמירת התורה למרות האיסור שהטילו השלטונות.

נפטר בכ' מנחם אב תש"ד.

כסף

אין די ערשטע יאר'ן פון תומכי תמימים האבן די הנהלה געזוכט משפיעים, האט דער פריעדעקער רבי געבעטן ביי איינע פון די עלטערע חסידים צו זיין א משפיע אבער ער האט ער ניט געוואלט, אז דער רבי רש"ב האט געהערט וועגן דעם האט ער געהייסן דער פריעדעקער רבי צו אים מציע זיין אויך אביסל געלט פאר דעם, און טאקע ער האט גענומען די הצעה, נאך דעם האט דער רבי רש"ב ארויסגעדריקט: אין אורא דחפא אקרומא דמוחא¹ רעדט געלט צו אלעמען.

(געהערט פון ר' יקותיאל פלדמן)

•

איין מאל ערב פורים האט דער זון פון דער אפטרע רב² געזען ווי דער טאטע שפילט מיט אפאר מטבעות, האט ער געפרעגט דער טאטע: טאטע דו האסט אונז געלערנט צו זיין א שונא כסף? האט דער רב געענפערט: מארגן דארף מען געבן צדקה, איז וואס איז דער גרויסע מצוה אויב איך וועט געבן עפעס וואס האט ניט קיין חשיבות בעיני, דארף איך ערשט עס מחשיב זיין און דערנאך וועט איך דאס אוועקגעבן.

•

מיין באבע (מרת שרה אנדרוסיער) האט מיר דערציילט, אז ווען זיי האבן געקומען צו אמעריקע האבן די עלטערן אירע ניט געהאט צופיל

1. הלשון מובא בכ"מ בדא"ח ומקורו בעץ חיים שער י"ג, ו', י.

2. היה נצר למשפחות רבניות מפורסמות מצד שני הוריו, ואביו, הרב שמואל, שכיהן כראב"ד ניישטאט ("עיר חדש"), היה מחשובי רבני פולין. עוד בילדותו, הפגין הרב מאפטא יכולות מבטיחות. הוא למד אצל רבי אלימלך מליזנסק ונודע כבקי גדול בתלמוד החל את דרכו כרב העיירה קולובשובה בפולין, ובתק"ס הסכים להתמנות לרב באפטא. בתקס"ח הוזמן להיות לרב ביאסי על ידי הבנקאי החסיד יחיאל דניאל.

בתקע"ו לאחר פטירת האדמו"ר של מז'יבוז' ולאחר מחלוקות בקהילת יאסי, עזב והתיישב במז'יבוז', עירו של הבעש"ט וערש החסידות שם זכה בהערצתם של חסידים רבים. הוא המשיך לשמור על קשרים עם הקהילות החסידיות של נסיכות מולדובה ונקרא לעיתים, כדי לפתור בעיות הלכתיות. תכונתו הבולטת ביותר הייתה אהבתו לכל יהודי, כתב שני ספרים בשם "תורת אמת" (לבוב תרי"א) ו"אוהב ישראל" (ז'יטומיר תרכ"ה) שעל שמו כונה ה"אוהב ישראל.

הרבי מאפטא נקבר במז'יבוז' ליד הבעש"ט ואוהל מציין את קברו. האגדה החסידית מספרת שמלאכים נשאו את גופתו וקברוה בבית הקברות בטבריה שם מוצבת אבן סמלית לכבודו. ביאסי הוקם בית כנסת על שמו.

געלט, און זי האט געדארפט געפינען א שידוך, האט דער רבי (באתערותא דלעילא) געשיקט צו זייערע הויז פיר הונדערט דאלער כדי זי זאל קויפן נייע קליידער³.

3. בימים אלו כמות כזה שווה לערך אלפים דאלאר.

כניסה לאוהל

ר' לייבל שפירא דערציילט אז ווען זיין זיידע ר' זלמן ווילענקין¹ (דער רבי'ס מלמד) איז נפטר געווארן האט דער רבי געגאנגען ביז די בית הקברות, נאך די לוויה האט דער רבי געזאגט צו ר' שמואל לוויתין אז ער וואלט געגאנגען אריין צום שווער, אבער צום אריינגייען דארף מען מאכן הכנות.

ר' זלמן גוראריה² האט אמאל געפרעגט דער רבי ווי לאנג זאל ער זיין אויפן

1. בצעירותו למד שחיטה והוסמך לשו"ב על ידי רבנים מגדולי דורו, עם זאת, כאשר הוצעה לו משרת השוחט בעיר יקטרינוסלב, סירב רב העיר רבי לוי יצחק לקבלו, הדבר היה תמוה, ורק לאחר זמן התברר שר' לוי'ק ייעד אותו כמלמד לבניו על ידי רבנים מגדולי דורו, עם זאת, כאשר הוצעה לו משרת השוחט בעיר יקטרינוסלב, סירב רב העיר רבי לוי יצחק לקבלו, הדבר היה תמוה, ורק לאחר זמן התברר שר' לוי'ק ייעד אותו כמלמד לבניו.

במשך שנים רבות עסק במלאכת ה'מלמדות', למד ולימד תלמידים רבים וביניהם בניו של רבי לוי יצחק שניאורסאהן מיקטרינוסלב.

בי"ד כסלו תרפ"ט נערכה בבית רבי לוי יצחק התוועדות לרגל חתונת הרבי. במשך כל אותו זמן, רקד רש"ז על השולחן וניגן: אשרי שזכיתי! אשרי שזכיתי.

הרבי הכיר לו טובה גדולה על כך. בערוב ימיו התגורר ר' זלמן בארצות הברית שם שימש כמשפיע כששהה אצל הרבי נהג בו הרבי כבוד גדול, הן בשעה שנכנס אליו להיכל קדשו ליחידות, שאז הורה לו הרבי לשבת לצד השולחן. כאשר סירב ר' זלמן מפאת כבודו של הרבי וכמנהג חסידים, אמר הרבי שהוא עצמו לא ישב עד שר' זלמן יסכים לשבת, ורק אז ניאות ה'מלמד' בלית ברירה לשבת ולאחריו התיישב הרבי. גם בהתוועדויות בהן השתתף ר' זלמן ניכרה הדרת הכבוד של הרבי כלפי מלמדו לשעבר. בד בבד, נהג ה'מלמד' כבוד ודרך ארץ בפני "תלמידו" הרבי כחסיד בפני רבו.

נפטר בכ"ג באייר תשכ"ג; בהלוויות נסע הרבי עד לבית החיים והשתתף בכל הוצאות הקבורה והמצבה שלו חוץ מדולר אחד כדי שיללדים תהיה השתתפות סמלית בקבורת אביהם.

2. נולד לר' נתן גוראריה ומרת אסתר גוראריה בקרמנצ'וג, בנר ראשון של חנוכה תער"ב. בערב יום הכיפורים תרע"ז, בהיותו בגיל 5, זכה לראות ולהתברך לראשונה מאדמו"ר הרשב"ב,

בשנת תרפ"א התייתם ר' זלמן מאביו, ואדמו"ר הרי"צ עצמו לקח על אחריותו את הדאגה לחינוכו של ר' זלמן. המלמד שלו היה החסיד ר' משה רוזנבלום, ממזכירי הרבי הרשב"ב והרי"צ.

פעם אמר אדמו"ר הרי"צ לרב יעקב לנדא שיבחן את ר' זלמן. ר' יעקב בחן אותו בבית הרבי, בחדר האוכל, שבאחד הקירות הייתה קבועה דלת שהובילה לחדר הרבי הרי"צ. בעת המבחן התהלך ר' יעקב הלך ושוב, ועבר הרבה פעמים ליד דלת חדרו של הרבי הרי"צ. ר' זלמן לא ידע שהרבי יושב בחדרו ומאזין למבחן. לאחר המבחן הורה הרבי לפטר את המלמד שלו, היות ומלמדו רק לבקיאות ולא לעיון. והורה הרבי שיקחו את ר' יחיאל קמיטר להיות המלמד.

ר' זלמן זכה במשך שנים אלו לקירובים מיוחדים מאדמו"ר הרי"צ, וזה להיות מהבודדים שהשתתפו בחתונותיהן של שלוש בנותיו של הרבי הרי"צ. פעם בשמחת תורה, באמצע ההתוועדות, הושיב אותו הרבי על ברכיו של הת' זלמן פאליק'ס גוראריה שהיה אז נער. כעבור זמן תש כוחו של זלמן פאליק'ס והרבי נטל אותו והושיבו על ברכיו הק'. בצלחתו של הרבי היה בשר עם לפתן גזר "מערן צימעס". הרבי נטל מים ויצק לתוך ה'צימעס' שבצלחתו ואחר-כך הגישם אל פיו של ר' זלמן. האוכל לא ערב לחיכו, והרבי אמר לו: "עס און ברעך, וועסטו בלייבן א חסיד."

אהל? האט דער רבי געזאגט: ווי לאנג מ'קען האלטן די מחשבה.

מ'דערציילט אז דער רבי האט געזאגט צו ר' שלמה גורן³ אז דער טעם פארוואס ער איז ניט קובע מושבו אין ארץ ישראל ווייל ער וויל באזוכען דער פריעדעקער רבי'ס אהל.

מ'דערציילט אויך, אז דער רבי האט געזאגט צו ר' גורן אז דער אהל איז א חלק פון 770.

בערב ראש השנה תשס"ד בעת ששהה הרב גוראריה באוהל עבר התקף לב והובל לבית רפואה שם נפטר למחרת ביום א' בתשרי תשס"ד.

3. נולד בעיר זמברוב שבפולין לאברהם וחיה ציפורה גורונצ'יק. בשנת תרפ"ה (1925) עלה עם משפחתו לארץ ישראל. בתחילה התגוררה המשפחה בכפר חסידים.

לאחר מכן עברה משפחתו לירושלים, והרב עבר ללמוד בתלמוד תורה "עץ חיים", שם הוכר כ'עילוי'. בגיל 12 החל ללמוד בישיבת חברון בירושלים - מקרה חסר תקדים בישיבה זו. בגיל 17 נסמך לרבנות ופרסם את ספרו הראשון "נור הקודש" (חידושים על משנה תורה לרמב"ם הלכות פסולי המוקדשים).

בגיל 21 פרסם את ספרו "שערי טהרה", שבו ליקט את קטעי הבבלי והירושלמי השייכים למשניות של מסכת מקוואות (עליה אין תלמוד ערוך), וחיברם יחד למעין תלמוד על מסכת מקוואות. כל ימיו גילה חיבה מיוחדת לתלמוד הירושלמי, לו ייחס מסורת הלכתית שונה מן התלמוד הבבלי. בשנת תשכ"א אף זכה בפרס ישראל ליהדות על עבודתו בחקר התלמוד הירושלמי.

נשא לאשה את צפיה גורן, בתו של הרב דוד כהן (הרב הנזיר), שהיה מתלמידי המובהקים של הרב אברהם יצחק קוק.

בשנת תשל"ב נבחר לרב הראשי האשכנזי לישראל, בהחליפו את הרב איסר יהודה אונטרמן, במהלך תקופת הבחירות ההיא דיבר הרבי בחריפות רבה נגד כל הענין של בחירות לרבנות, שזהו היפך ההלכה. הרב גורן כיהן בתפקיד זה עד שנת תשמ"ג תקופת כהונתו התאפיינה במחלוקות ומאבקים בלתי פוסקים בינו ובין הראשון לציון, הרב עובדיה יוסף. מאבקי כוח אלה פגעו קשות בשמה הטוב של הרבנות הראשית.

הרב גורן פרש מתפקידו כרב ראשי בשנת תשמ"ג כאשר הרב אברהם אלקנה כהנא שפירא החליפו. המשיך לעורר מחלוקת גם לאחר פרישתו. בעשור האחרון לחייו הביע לא אחת אי נחת ממוסד הרבנות הראשית בתקופה שלאחר כהונתו שלו, ואף קרא לביטולו.

לאחר שפרש הקים סמוך לכותל המערבי בירושלים את ישיבת האידרא (המילה אידרא בארמית פירושה "גורן") ועמד בראשה עד לפטירתו.

נפטר בתל אביב בליל שבת פרשת חיי שרה תשנ"ה, ונטמן בהר הזיתים.

כ' אב

איין מאל אין תו"ת ברינוא האבן צוויי בחורים ארויסגעפונען אז כ' אב איז דער רבינ'ס טאטע'ס יארצייט, האבן זיי געזעצן צו פארבריינגען, דער נעקסטע טאג קומט צו זיי ר' ניסן און איז זיי מודיע אז וויבאלד מ'האט פארבראכט לעצטע נאכט אן רשות האבן זיי פארלארן די זכות אריינגייען אויף יחידות תשרי¹. ווען זיי האבן געקומען אויף תשרי האט דער רבי (וואס האט געהערט וואס איז געשען) זיי געזאגט צו אריינקומען, אבער זיי זאלן דאס ניט דערציילן צו ר' ניסן.

ר' ניסן נמנוב

אין דער יאר פון אבילות, האט דער רבי געדאווענט מיט די בחורים'ס מנין. איין מאל נאך א פארבריינגען איז ניט געווען קיין מנין, און דער רבי האט געדארפט ווארטן, האט דער פריעדעקער רבי געזאגט צו ר' שמואל אז מ'זאל זען אז דאס זאל ניט טרעפן נאכאמאל, ווייל דער עדים'ס צייט איז טייער.

איין יאר כ' אב האט קעמפ גן ישראל אריינגעקומען צו 770 פאר דער רבי'ס פארבריינגען, און די אלע קינדער האבן געטראגן א ספעצעלע העמדל פון קעמפ, האט דער רבי אנגערופן ר' אברהם שם-טוב און אים געהייסן לייגן א העמדל אויכעט.

1. כידוע שהסדר היה שהנהלת הישבה היה נותן להרבי הרשימה של מי שזכה להיכנס ליחידות.

ליל ששי

איין מאל אין תומכי תמימים איז געקומען א בחור צו משגיח און געבעטן רשות זיך גייען אפרוען, אזוי ביינאכט וועט ער קענען גוט לערנען ליל ששי, האט אים דער משגיח געענפערט: די הכנה פאר ליל ששי איז צו זיין אוף.

(געהערט פון ר' יקותיאל פלדמן)

•

ר' מענדל פוטערפאס האט דערציילט אז אין תו"ת (קרמזוג) איז געווען דריי קבוצות אויף ליל ששי (א) די לומדי נגלה (ב) די לומדי דא"ח (ג) די קבוצה פון חסידעשער דברים בטלים, האט ר' מענדל געזאגט אז ער איז געווען פון די ערשטע קבוצה, אבער ער האט געהאט חרטה אז ער האט ניט געווען פון די דריטע קבוצה.

•

איך האב געהערט פון עדי ראיה, אז ליל ששי אין לוד פלעגט ר' שלמה חיים זיין אוף און אליין ארומגעדרייעט צווישן די בחורים, און דער וואס איז געווען מיד האט ער געמאכט פאר זיי א טיי און זיי געגעבן פארבייסען א.ד.ג!

לימוד התורה

אין מאל האט ר' משה פיינשטיין¹ אריינגערופען זיין זון צו אים און אים געהייסן בריינגען לחיים און קיכל, "ווייל היינט וועל איך ענדיקן לערנען ש"ס פאר'ן צווייטען מאל", האט זיין זון געפרעגט: וואס הייסט טאטע, דו האסט נאר געלערנט ש"ס צוויי מאל? זאגט אים ר' משה: אין גמרא שטייט היכי דמי לא עבדו מאה ואחד פעמים² דאס איז מיין צוויטער לא עבדו!

איינמאל בא אן אסיפה האט מען ערשט אנגערופן א רב מיט אלע תוארים,

1. נולד ביום ז' באדר שנת תרנ"ה בפלך אוזדה שליד מינסק לרב דוד פיינשטיין מצאצאי משפחת הגאון מוילנא, ואמו פייא גיטל מצאצאי השל"ה בפלך אוזדה שליד מינסק לרב דוד פיינשטיין מצאצאי משפחת הגאון מוילנא, ואמו פייא גיטל מצאצאי השל"ה.

בילדותו למד אצל אביו ובהיותו בגיל עשר כבר היה בקי בשלושת מסכתות הגמרא העוסקות בדיני ממונות (בבא קמא, בבא מציעא ובבא בתרא). בהיותו פחות מגיל שלוש עשרה כבר החל ללמוד בשיבת "עץ החיים" שבסלוצק אצל הגאון ר' איסר זלמן מלצר. בשנת תר"ע, בהיותו בן חמש עשרה, נסע יחד עם קבוצה מטובי הבחורים בישיבה, לייסד ישיבה בשקלוב בראשותו של ר' פסח פרוסקין (בעל "חידושי רבי פסח מקוברין"). כל ימיו החשיב הרב פיינשטיין את הרב פרוסקין לרבו המובהק. בהיותו בגיל שבע עשרה כבר היה בקי בכל הש"ס ובגיל תשע עשרה כבר היה בקי בארבעת חלקי השולחן ערוך עם מפרשיהם.

בשנת תרע"ו התמנה לרב בעיר מולדתו, אוזדה. לאחר מלחמת העולם הראשונה עסק רבות בהתרת עגונות שנותרו בעקבות המחלמה. בשנת תרפ"א התמנה כרב ואב-בית-דין בעיר לובאן ובתפקיד זה שימש עד שנת תרצ"ו. בה הגיע לארצות הברית. זמן קצר לאחר הגיעו לארצות הברית הוצע לו משרת ראש הישיבה בשיבת "תפארת ירושלים" בניו יורק. הוא נענע להצעה ובתפקיד זה שימש במשך ארבעים ותשע שנים, עד לפטירתו.

הרב פיינשטיין נחשב לפוסק מדרגה ראשונה ומגדולי ראשי הישיבות בתקופתו. גדלותו התורנית נודעה בעיקר בזכות תשובותיו ההלכתיות הרבות שרוכזו בספריו "אגרות משה". הוא היה נערץ על ידי הרבה גדולי ישראל ורבבות יהודים. האדמו"ר רבי שמחה בונים אלטר ("הלב שמחה") מגור התבטא עליו שהוא ה"חפץ חיים" של הדור. מכריו העידו עליו שהוא עבר כמאה וחמישים פעמים על ה"פרי מגדים" (אחד ממפרשי השולחן ערוך). חתנו, הרב טנדלר, העיד שבכל יום היה לומד שבעה דפי גמרא ובכך היה מסיים את כל הש"ס בכל שנה. כמו כן, היה לומד שני פרקי נ"ך ביום, פרשת השבוע עם פירוש הרמב"ן וה"אור החיים הקדוש" והמדרש רבה. יחד עם כישוריו היה הרב פיינשטיין אדם נוח ונעים שאינו רודף אחר הכבוד ואף היה דואג לתלמידיו.

בחודש אדר שני בשנת תשכ"ט, התמנה לנשיא אגודת הרבנים בארצות הברית, במסגרת זו היה מגדולי הלוחמים נגד התנועות הרפורמיות והקונסרבטיביות. בשנת תשמ"ג החלה אגודת הרבנים בארצות הברית ובהשתתפות חוגי היהדות החרדית, בכתיבת ספר תורה לזכות הרב פיינשטיין.

בסוף ימיו חלה במחלה קשה, נפטר בי"ג באדר שני בשנת תשמ"ו בהיותו בן תשעים שנה. בהלווייתו השתתפו מאות אלפי יהודים ובראשם גדולי ישראל. ההלוויה יצאה מארצות הברית והמשיכה להר המנוחות בירושלים שם נטמן.

2. חגיגה ט"ב.

דערנאך האט מען אנגערופן ר' חיים בריסקער³ מיט ווייניקער תוארים. האט ר' ברוך בער⁴ אופגעשטאנען און געזאגט: ס'שטייט אין גמרא⁵ אז יו"ט איז קדושתו בידי אדם, שבת איז מקדשי וקיימי, אלע אנדערע רבנים זיינען ווי יום טוב וואס מען דארף זיי מקדש זיין, אבער ר' חיים דארף דאס ניט, ער איז מקדשא וקיימי!.

•

איינמאל איז געקומען צו 770 אויף יחידות א גרויסע רב, האט ר' ישראל פרידמן געגאנגען אים מקבל פנים זיין און אז ער האט ארויסגעקומען פון דער קאר האט ר' ישראל אים געגעבן א גרויסע שלום עליכם. דער רב האט געהאט א גרויסע קאך אין ר' עקיבא איגר האט ער אנגהויבן פרעגן בא ר' ישראל אסאך ענינים פון ר' עקיבא איגר און ר' ישראל האט אלץ געענפערט אויפן ארט און דער רב איז געווען אין גרויס התפעלות, אז ער איז אריינגעקומען צו דער רבי האט ער געזאגט צום רבי'ן מיט גרויס התפעלות: דיין בחורים ווייסן גאר גוט ווי צו לערנען, און דער רבי האט געגעבן א גרויסע שמייכל און ס'האט גורם געווען אסאך נחת רוח.

•

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז בשעת ר' חיים שאול ברוק פלעגט אויפשטיין אין מיטן נאכט משתין זיין פלעגט ער עפעס לערנען, האבען זיין תלמידים געפרעגט אים מאי האי? האט ער געזאגט: די נשמה האט שוין

3. רבי חיים סולבייציק, נולד בשנת תרי"ג לאביו רבי יוסף דוב הלוי (רבי ישע בער) סולובייציק ה"בית הלוי", שהיה מגדולי הדור. בצעירותו למד עם הגאון ר' יוסף רוזין (שבא ללמוד אצל אביו ה"בית הלוי").

בשנת תרנ"ב עם סגירת הישיבה נעשה לרב העיר בריסק, אם כי התנה את הרבנות בהבאת רבי שמחה זליג ריגר כמורה הוראה לצידו כדי שלא יתעסק בפסיקת הלכה יומיומית. נפטר כ"א מנחם אב תרע"ח.

4. ר' ברוך בער לייבוביץ, נולד בפולדובצה, פרבר של סלוצק, על פי המקובל ברית המילה התקיימה בחג הגאולה י"ט כסלו, מסופר כי אביו נכנס לבית מדרש חסידי וראה חסידים מתוועדים אודות היומא דהילולא של רבי ברוך ממוזיבו' שיום ההילולא שלו חל ב"ח בכסלו, והמגיד ממזריטש שיומא דהילולא שלו חל בחג הגאולה י"ט כסלו והחלחית לקראו בשמם

בצעירותו למד במקום הולדתו בסלוצק, נודע כעילוי. בבחרותו הלך ללמוד בישיבת וולוז'ין הנודעת, שם הפך לתלמידו המובהק של רבי חיים סולובייצ'יק מבריסק שאותו ראה כרבו המובהק. הוא התחתן עם בתו של הרב אברהם יצחק צימורמן, אב"ד הלוסק. אחר שחותנו עבר לקרמנצ'וג תפס את מקומו ופתח שם ישיבה. מאוחר יותר התמנה לראש ישיבת כנסת בית יצחק בסלובודקה. בשנת תרפ"א העביר את הישיבה יחד עם חתנו, הרב ראובן גרוזובסקי לווילנה, ובתרפ"ו לקמניץ, הישיבה נזכרת באגרות קודש אדמו"ר הרי"צ.

נפטר ה' בכסלו ת"ש.

5. ביצה, י"ז, א

אראפגעקומען משתין זיין - זאל מען עפעס לערנען.⁶

הרב יצחק מאיר הערץ דערציילט, אַז אין תשי"ז ווען זיין פּאָטער איז אַריין אויף יחידות האָט ער געזאָגט צום רבי'ן: "אויב די ליובאוויטשער בחורים וועלן לערנען, וועלן זיי קענען איינעמען די וועלט, האָט דער רבי געענטפערט: דאס פּאָדער איך פון זיי."

איין מאל האט דער שאגת אריה⁷ געגאנען מבקר זיין נאך א גדול בישראל, האט ער געזען אין שטוב א גאנצער ספרי' פון ספרים, האט ער אזאג געטאן: אזוי בלייבט מען א עם הארץ.⁸

אמאהל איזדער שוחט פון טשערנאביל געווען אין דער בית המדרש און ער האט באמערקט א נייער יונגערמאן וואס איז געזיצן און געלערנט אין ביהמ"ד עטליכע וואכן מיט גרויס התמדה, נאך א שטיק צייט איז דער יונגערמאן

6. אגב: ר' ישראל היה מספר שר' חיים שאול היה בקי בש"ס.

7. נולד לרבי אשר בהיותו רב העיר פינסק. סבו היה רבי לייב "בעל התוספות". ועוד בצעירותו נודע כעילוי כשעבר אביו לכהן כרבה של מינסק, סייע לו בענייני העיר ואף ייסד שם ישיבה מפורסמת, בה לימד על דרך הפלפול והחילוקים. בשנת תק"ג לערך עבר לוולוז'ין ושם ייסד ישיבה לתלמידים נבחרים. רוב ימיו היה עני מסופר שהרב אריה לייב סיים אלף פעמים את הש"ס בחצרות חסידיים התייחסו לסיפור זה כעידוד ללימוד, או כהשוואה ללימוד עמוק ואיטי יותר. ר' אריה לייב היה מחמיר על עצמו באיסור חדש בחוץ לארץ, כלומר לא לאכול תבואה שהשרישה לאחר ט"ז בניסן (ובחוץ לארץ עד י"ז בניסן) בשנה שלאחריה, וכפי שהוא מברר בארוכה בקונטרס מיוחד הנדפס בסוף ספרו שאגת אריה. מבחינה מציאותית רוב התבואה באירופה היא במצב הזה והעולם נהג להקל. אפיזודה ידועה עליו מספרת שבשנות עוניו מרבה היה לערוך "גלות", ובהיותו נודד מעיר לעיר, היה נושא עמו שק ובו גריסים וסיר משלו, ובכל מקום בו היה מתארח היה מבקש לבשל עבורו את הגריסים שלו בסיר שלו, היות שאינו יכול לאכול כלום בגלל בעיית החדש.

רבי אריה לייב היה ידוע בחריפותו העצומה, בעוז הגיונו ובגאונותו. עם זאת, היה מהמתנגדים הגדולים לדרך הפלפול שרווחה באותה תקופה, ובדומה לגר"א, שפעל אחרייו, חתר לפרשנות ופסיקה על פי פשוטם של המקורות. מאידך, בישיבתו במינסק לימד על דרך הפלפול והחילוקים ואף נאלץ לעזוב בשל מחלוקת עם רב העיר, ר' יחיאל היילפרין בעל ה"סדר הדורות", שדגל בלימוד על דרך הפשט והבקיאות. לא הכניס לתוך ספריו את הפלפולים שנאמרו בישיבה לחידוד התלמידים, עליהם אמר "כי את הכל ישא הרוח, אין זה אלא הבל ורעות רוח". דן בש"ס ובראשונים מדעתו, בלי להזיק לפרשנותם של הראשונים ואחרונים. לא היסס להתנגד, לעיתים בחריפות, לעמדות מנוגדות, ואף במקום שנהגו הכל להחמיר הוא לא היסס לפסוק לבדו להקל, אם היה ברור לו שהדבר מותר.

תקיפותו הרבה גרמה לו צרות קשות, שכן פעמים רבות היה בחילוקי דעות קשים עם פרנסי העיר עקב פסיקותיו.

רבי אריה לייב נפטר בכ"ה בתמוז ה'תקמ"ה בעיר מץ שבצרפת, ונקבר בבית הקברות היהודי בעיר.

8. מענין לענין: מספרים על השאגת אריה שלא היה לו ספרים משלו והיה צריך לשאל מאלמנה זקנה וכשגמר מסכתא אחת החליף אותה בשביל אחרת.

צוגעקומען צום שוחט און האט אים געפרעגט צו מ'קען יעצט אריינגיין צום רבי'ן הרה"ק רבי אהרן. האט אים דער שוחט געזאגט יא! מ'קען אריינגיין צום רבי'ן. וויבאלד דער שוחט האט געזעהן די גרויסע הכנות מיט וואס דער אינגערמאן גרייט זיך צו פאר'ן אריינגיין צום רבי'ן האט ער געהאט חשק אריינצוגיין צום רבי'ן צוזאמען מיט דעם יונגערמאן. האט ער געפרעגט פון דעם יונגערמאן אויף וואס פארא בקשה גייט איר צום רבי'ן גשמיות אדער עניני רוחניות? האט דער יונגערמאן געזאגט ער גייט אריין וועגן א בקשה אין עניני רוחניות. האט דער שוחט געפרעגט צי ער איז מסכים אז ער זאל מיט אים מיטגיין צום רבי'ן? און דער יונגערמאן האט מסכים געווען. ווען זיי זענען אריין צום רבי'ן האט דער רבי געפרעגט פון דעם יונגערמאן "פארשטייסט שוין דעם תוספות?" ווי דער יונגערמאן האט דאס דערהערט איז ער געפאלן חלשות. שפעטער האט דער שוחט געבעהטן דעם יונגערמאן ער זאל אים ערקלעהרן וואס איז דא געווען. האט דער יונגערמאן אנגעהויבן צו דערציילן: "איך וואוין זייער ווייט פון דא און איך האב קיינמאהל נישט געהערט פון טשערנאביל. איך פלעג עוסק זיין אין תורה און לערנען צוזאמען מיט מיין זוהן, און מיין פרוי מיט די טעכטער האבן אריינגעברענגט פרנסה אין שטוב. אמאהל לערנענדיג א תוספות איז מיר זייער שווער געווען צו דערגיין דעם ריכטיגן פשט אין תוספות, און איך האב מיר זייער מצער געווען דערויף. נאך עטליכע וואכן האט זיך געמאכט אז אינמיטן לערנען האב איך געכאפט א דרעמל און איך האב גע'חלומ'ט אז איך בין שוין אויפ'ן עולם העליון אין גן עדן אויף מיין פלאץ, פלוצלינג דערהער איך א גרויס געטומל און מען זאגט אז דער ראש ישיבה של מעלה הרה"ק רבי אהרן פון טשערנאביל וועט יעצט אריינקומען אין גן עדן, און אלע פון גן עדן האבן זיך צוגעגרייט צו פרעגן פון דעם ראש ישיבה וואס ס'איז זיי אלץ שווער געווען אין לערנען, און איך האב מיך צוגעגרייט צו פרעגן פשט אין דעם תוספות וואס איז מיר שוין לאנג שווער. ווען דער ראש ישיבה איז אריינגעקומען האב איך אים געפרעגט פשט אין דעם תוספות? האט דער ראש ישיבה מיר באלד געזאגט דעם ריכטיגן פשט און מיינע אויגן האבן אויפגעלאכטן דערפון. ווען איך האב מיך שפעטער אויפגעכאפט פונעם חלום, האב איך שנעל גענומען א גמרא און נאכגעקוקט דעם תוספות וואס איז מיר געווען שווער און איך האב געזעהן אז דער פשט פונעם ראש ישיבה איז ריכטיג. דערציילט ווייטער דער יונגערמאן צום שוחט, איך האב געמיינט אז דער ראש ישיבה של מעלה וואס האט מיר פארענטפערט דעם פשט אינעם תוספות, הרה"ק רבי אהרן פון טשערנאביל איז פון די צדיקים וואס געפינען זיך שוין לאנג אויפ'ן עולם האמת, און ס'איז מיר גארנישט געקומען אין באטראכט אז דער ראש ישיבה איז גאר איינער

וואס געפינט זיך אויף דעם עולם. נאר אמאהל בין איך געפאהרן אויף די באהן האב איך געפרעגט פון עמיצען צי ער האט אמאל געהערט פון אזא נאמען הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל, האט יענער מיר געענטפערט אז הרה"ק רבי אהרן פון טשערנאביל לעבט נאך און ער איז פון די צדיקי הדור און ער וואוינט אין טשערנאביל. הערנדיג די רייד האט מיך אנגעכאפט א גרויס גלוסטעניש צו זעהן דעם פנים פון הרה"ק רבי אהרן, האב איך מיך צוגעגרייט עטליכע וואכן מיט די ריכטיגע הכנות און איך בין געפאהרן קיין טשערנאביל, און ווען איך בין שוין אנגעקומען קיין טשערנאביל האב איך מיך נאך מער צוגעגרייט אריינצוגיין צו אזא הייליגן מאן, און איצט ווען איך האב געזעהן די ליכטיגע צורה וואס איך האב געזעהן אויפ'ן עולם העליון און נאך דערצו אז דער רבי האט מיך געפרעגט צי איך פארשטיי שוין דעם תוספות, בין איך געפאלן אין חלשות פון גרויס שרעק און איבערראשונג.

ר' שמחה מאיר
הכהן מדווינסק

מ'דערציילט אז איינמאל האט דער רבי געזאגט אין א מאמר אז ס'איז דא תורת הנגלה פון יעדער רבי, האט איינער געפרעגט דער רבי אין יחידות אז מען האט ניט קיין נגלה פון דער פריעדעקער רבי, האט דער רבי געעפענט דער מגירה און געוויזען אים א הויף פון בלעטער און האט געזאגט: דאס איז די שווער'ס חידושים אויפן רמב"ם.

אמאל איז געווען א גרויסע פארפליציניש אין דווינסק האט מען געקומען צו די אור שמח פרעגן וואס צו טאן, האט ער ארויסגעגאנגען צום טייך און געזאגט: בכח התורה בין איך גוזר אויף אייך צו צוריק גייען צו דיין פלאץ, און ס'האט טאקע צוריקגעגאנגען.

איין מאל האט א פוילעשער חסיד געקומען צו ר' פנחס סודאק⁹ און האט

9. נולד בי"ח בשבט תרצ"ו.

לאחר בואו בקשרי השידוכין עם רעייתו פראדל בתו של החסיד ר' בן ציון שם טוב, נכנס לרבי ל"יחידות" וביקש שהחתונה תהיה בניו יורק כדי שהרבי יוכל להיות המסדר קידושין. הרבי הגיב כי מנהג העולם לעשות את החתונה במקום מגורי הורי הכלה ושיעשה את החתונה באנגליה. טרם שנסע לאנגליה לחתונתו נכנס שוב ליחידות ושאל את הרבי אם יזכה לקבל את השתתפותו של הרבי ברוחניות, אם לא בגשמיות. הרבי השיב לו: השתתפות בגשמיות. בשנת תשט"ו ביקר ב-770 ונכנס ל"יחידות" אצל הרבי. בין הדברים הרבי שאל אותו היכן ישן, והרב סודאק השיב כי הוא ישן ב-770 על ספסל. הרבי שאל: מי צריך את הסיגופים האלה ומה זה נותן.

אים געזאגט: דו ווייסט ניט ווער אייערע רבי איז, לאמיר דערציילען ווער דיין רבי. איין מאל פאר דעם מלחמה האב איך געפארן אויף א באן פון ברלין צו ריגא, האב איך געזען ווי א יונגעראמן בעל תואר ומגודל זקן זעצט אוועק און עפענט א קליינער גמרא, ארום פינף מינוט שפעטער קומט א פרוי און זיצט זיך אראף גלייך אנקעגן אים (דער רבי), איז ער געמאכט ווי ער גייט צו בית הכסא, און האט געשטאטנען לעבן די בית הכסא לערך די גאנצע נסיעה, און האט געלערנט מיט א קליינער גמרא די גאנצער צייט.

•

בשעת דער ראגעטשאווער גאון פלעגט לערנען האט ער געהאט איין האנט איבער די הגהות הגר"א¹⁰, אז ער פלעגט אופהויבען די האנט צו גיבען א קוק, פלעגט ער שרייען: אליהו שא שא!

•

מ'דערציילט אז ס'איז געווען א בחור אין 770 וואס די עלטערן זיינער האט געוואלט אז ער זאל לערנען אין יענאוורוסיטעט, אבער ער האט ניט געוואלט, האבן די עלטערן געקומען אויף יחידות און דער רבי האט געזאגט זיי: אז ער וועט ענדיקן גאנץ ש"ס וועט ער קענען גייען קיין יענאוורוסיטעט, דער בחור איז געווען א חסידישער בחור האט ער געלערנט די גאנצע ש"ס

הרב סודק הגיע לשליחות באנגליה בשנת תש"כ. ב"שנת היובל", תש"ע מספר השלוחים עבר את התשעים.

במשך השנים היה מאלו שזכו לבקר בביתו הפרטי של הרבי, והיו לו שיחות חשובות עם הרבנית חיה מושקא.

בשנת תשס"ח נבחר על ידי העיתון היהודי "ג'ואיש טלגרף" במקום השני מהיהודים המשפיעים ביותר באנגליה, אחרי הרב הראשי ג'ונתן סאקס.

ככ"ב במנחם אב תשס"ז מעד בבית ליובאוויטש שבלונדון, ונפל עם קרע בריאה, פציעה בעין ושבד ביד. מאוחר יותר סבל משטף דם בראשו.

במהלך כינוס השלוחים העולמי תשע"ד לקה בלבו ואושפז במצב קשה. בסוף חודש אדר שני שוחרר כשמצב בריאותו תקין.

נפטר בי"ז סיוון תשע"ד בגיל 78.

10. הגר"א נולד בעיירה סעלץ שבליטא לאביו הרב שלמה זלמן קרמר, כבר בצעירותו נודע כעילוי ובגיל 6 דרש בבית המדרש דרשה בדרך הפלפול והפליא את השומעים הפליא את השומעים.

בילדותו הלך פעם ליד בית כנסת של חסידים, שמע את דברי התורה הנאמרים שם, ורצה להידבק לחסידות, אך כששמעה זאת אמו הרחיקה אותו מן המקום וחסמה אותו מלהתקרב.

לאחר חתונתו יצא הגר"א לגלות כמנהג באותם שנים, בה התהלך בעילום שמו על מנת שלא לקבל כבוד, מפני שכבר נודע בעולם כעילוי וגאון. לאחר שנים מספר התיישב בוילנא, שם היה לומד בבדידות

רוב שעות היממה, ומאוחר יותר הנהיג את ה'קלויז' המפורסם. אף לאחר הפצרות חוזרות ונשנות מראשי ופרנסי קהילת וילנא (שאחדים מהם היו מחסידיו המובהקים של אדמו"ר הזקן כדוגמת ר' מאיר רפאל'ס ובנו), ובכל זאת הוא סירב לקבל עליו את רבנות העיר.

מיד לאחר פטירתו, בי"ט תשרי ה'תקנ"ח, ביקש אדמו"ר הזקן כי יש לכבד אותו ואת תלמידיו ואף התבטא עליו במכתבו בתואר הגאון החסיד.

(כהוראת הרבי) און געלאזט די לעצטע דף כדי ער זאל ניט דארפן גייען קיין יענוארסיעטע.

איך האב געהערט פון ר' שלום דוד גייסינסקי אז אויף ר' אייזיק שווייס¹¹ טיש (אין ישיבת תו"ת מאנטריאל) איז אלעמאל געליגען אן אור שמח.

ר' עוזר אלפירוביץ דערציילט, אז פאר די חתונה האט ער געקראגען א מענה פון רבי'ן אז נאך די חתונה זאל ער בלייבן לערנען אין כולל, האט ר' זושא וילימובסקי אים געזאגט, אז דער טעם פארוואס מען ווארפט צוקערקעס אויף די חתן ווען ער גייט צו דער תורה¹², איז וויל מען זאגט די חתן: דו לערן תורה, און די פרנסה וועט מען ווארפן אויף דיר.

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז מען האט געפרעגט די רבי צידען די בחורים וואס לערנען יורה דעה זאל לערנען גמרא אין די פרי? האט דער רבי גענפערט:

11. נולד בשמחת תורה תרצ"ג בפנילנד, להוריו הרב מרדכי אליהו שווי, ואמו מרת בוגיא, ונקרא על שם סב אביו, הרב אייזיק טריוואש.

בהיותו בגיל שנתיים, היגרו הוריו לאסטוניה, שם כיהן אביו כרב מורה הוראה עד לשנת ת"ש. בילדותו היה נתון בעמקי אזור המלחמה העקובה מדם בין הרוסים לגרמנים, ולא היה באפשרותו ללמוד, וברח יחד עם אמו ממקום מסתור אחד למשנהו.

רק בשנת תש"ד, בהיותו בגיל 11, הגיע לישיבת תומכי תמימים המחתרתית בסמרקנד שם החל לשקוד על לימודיו, ובכשרונותיו הצליח להשלים את חוק לימודיו, והפך לאחד מחשובי הבחורים.

בשנת תש"ו, יצא יחד עם כל תלמידי הישיבה את גבולות רוסיה ב'ציאת רוסיה תש"ו, והמשיך את לימודיו במחנה הפלטים בפוקינג, ולאחר מכן בברינאוה שבצרפת.

בשנת תשי"א היגר למאנטרעאל שבקנדה, ובשנת תשט"ז התמנה כמשגיח בישיבה. כעבור שנה ומחצה, עוד בהיותו בחור קודם חתונתו, התמנה כראש הישיבה, והתמסר לחינוך והדרכת התלמידים.

בשנת תשי"ח התחתן עם מרת גולדה, בתו של הרב חייקל חנין, וזכה שהרבי ישמש כמסדר קידושין בחופתו.

באמצע שנותיו חלה במחלה הידועה, וכתב מכתב לרבי לבקשת ברכה. הרבי השיב לו על פתק

"ימנה משפיע", למרות שלא הובן הקשר בין הבקשה למענה, בקבלת עול מינה מיד משפיע, את הרב איצ'ה שפרינגר. לאחר המינוי סיפר הרב שווי לרב שפרינגר את הסיבה למינוי המשפיע, בהוראת הרבי בקשר למחלתו. איצ'ה מיד הגיב "אם כך, זה לא שום דבר, אין לך כלום". הנס קרה והמחלה נעלמה.

לאחר מספר שנים, בשנת תשמ"ז, חלה שוב במחלה ממנה נפטר. יש המקשרים את מחלתו עם מחלוקת שהתעוררה בעניינים הקשורים להנהגת הקהילה במאנטרעאל. זמן קצר לפני פטירתו שהה

ר' שלום בער גנזבורג בחדרו של הרבי ושוחחו על עניין מסוים ובין הדברים הזכירו את הרב שווי. הרבי הגיב: "ר' אייזיק, אן אלטער חסידישער רב, א תמים, עם הערן זיי אייכעט ניט, זה היה כשהוא

היה בן 53.

נפטר בערב שבת קודש פרשת בהר-בחוקותי, כ"ו אייר תשמ"ח, ונטמן בחלקת חב"ד בבית העלמין על שם מונטיפיורי ברובע קווינס שבניו-יורק, בסמיכות מקום לאהוהל.

12. ראה שדי חמד מערכת חתן וכלה אות כא.

ס'איז א שטות צו ניט לערנען גמרא עכ"פ א חלק פון טאג.

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז זיין טאטע האט אמאל געשלאפן אין די זעלבע צימער מיט ר' איטשע דער מתמיד, און ער האט געזען ווי ר' איטשע האט געלייגט די פיס אין קאלטע וואסער און האט געלערנט די גאנצע נאכט.

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז ס'איז געווען מוצאי שמח"ת נאך כוס של ברכה האט דער רבי שנעל אריינגעגאנגען צום זיך אין צימער, געווארפן די היטל אויפן טיש, און געזיצט לערנען חושן משפט.

ר' ישראל יצחק פיקרסקי

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז דער רבי האט אסאך געשטופט ר' פיקארסקי¹³ צו דרוקן זיינע חידושים אויף דער אלטער רבי'ס שולחן ערוך, איין טאג האט דער רבי אים געזען אריינגייען אין 770, האט דער רבי אים געפרעגט: קענסטו מברר זיין צי ס'איז דא לא תגוש בנוגע א מתנה (הכוונה על החידושים שלו שידפיסו) און גלייך נאכדעם האט ער טאקע אנגהויבן ארבעטן אויף דעם¹⁴.

מ'דערציילט אז ס'געווען א בחור אין 770, וואס איז ניט געווען פון די וואס לערנען, האט דער רבי אים גערופען אריין אין צימער, און האט אים געזאגט: יעדער טאג זאלסטו נעמען איין זאך, און דאס לערנען פינף מינוט, ניט מער ניט ווינצקער, וכך הוזה, נאך צוויי וואכן האט ער געבעטן דער רבי צו לערנען מער פון דעם, און דער רבי האט אים געלאזט.

13. נולד בשנת תרס"ה בעיר סוסנוביץ בפולין לר' מרדכי מנחם פיקרסקי. בבחרותו למד אצל ר' אריה צבי פרומר, אב בית הדין בקוויגלוב (מחבר הספר "ארץ הצבי") ואצל ר' אברהם ויינברג בשנת תש"ז, השיג ר' יצחק הוטנר ויזה עבור משפחתו של הרב פיקרסקי והם עבר לגור בניו יורק בהגיעו לארצות הברית מונה למורה-צדק בבית המדרש של 'צעירי אגודת ישראל' בשכונת ברוקס. בתחילת שנת תשי"א התמנה לראש ישיבת תומכי תמימים המרכזית, בברוקלין, ניו יורק במקביל שימש גם כרב הקהילה החרדית בפורטס הילס. הרב פיקרסקי העמיד אלפי תלמידים תלמידי-חכמים והסמיך מאות רבנים מורי הוראה ודיינים. נפטר בכ"ג אלול שנת תשנ"ב.
14. החיבורים שלו על שו"ע אדה"ז נדפסו אח"כ תחת קה"ת בשם חקרי הלכות.

ר' חיים הלוי סולובייציק

ר' פרוס¹⁵ דערציילט א מעשה פון ווען ער איז געווען א בחור אין 770, אז ס'איז געווען איין טאג וואס עס האט געענדיקט סדר עיון, און עס געבליבען צוויי בחורים און האבן מתעמק געווען אין א שווערע תוספות, אינמטן די טראכטן גיט איינער פון זיי א קוק אויבן, און זעט ווי דער רבי שטייט נעבן טיר (אויפן וועג צום אהל) און קוקט מיט א גרויסען שמייכל, אז דער בחור האט געזען דעם רבי'ן, האט ער געגעבן א קלאפ אונטער דעם טיש צו זיין חבר, איז ער אויכעט געגעבן א קוק, און דער רבי האט אוועקגעגאנגען.

•

ס'איז באוואוסט דער תורה פון דער ראגעטשאווער גאון וועגן ענין החתונה, אז דאס איז א פעולה נמשכת, איז ווען ר' חיים בריסקער האט דאס געהערט איז דער נעקסטן מאל וואס ער האט באטראפן מיט דער ראגאטשאווער האט ער אים געזאגט: מזל טוב! האט אים דער ראגאטשאווער געענפערט: די מזל טוב פון די חתונה איז אויך א פעולה נמשכת.

•

ר' יצחק דוד גראנער האט דערציילט, אז ר' יוחנן גארדאן פלעגט געבן שיעורים אין מדרש צו א קבוצה פון בעלי עסקים, און ס'איז געווען דארט איינע א טויבער, האט מען אים געפרעגט: וואס זיצטו דא, דו פארשטייסט גארניט סיי ווי סיי. האט ער געענפערט: אויב איך וועט זיצן דא, וועט איך אויך אויבן זיצן דא, און דארטן וועל איך פארשטיין.

•

אמאל האט דער צמח צדק געזאגט צו איינער אויף יחידות אז מסכת ביצה איז ווי א איי (ביצה), מען קען דאס לערנען זאפדיק און מען קען דאס לערנען הארט.

•

בשעת ר' חיים בריסקער האט געוואלט נעמען ר' מענדל חן¹⁶ הי"ד פאר

15. משפיע במתיבתא אה"ת.

16. נולד בחג הסוכות תרל"ט

אביו הרד"צ, שהיה מפורסם לגאון היה נוהג לומר יודע אני כי בני יודע ללמוד יותר טוב ממני.

א עדים, האט ער צוגעגרייט פאר אים א מבחן ביי זיין בעסטע תלמידים, נאך דער בחינה האבען זיי געקומען צו ר' חיים מיט גרויס התפעלות, האט ר' חיים געפרעגט: צידען איז ער בעסער פון וועלעלע (הגרי"ז¹⁷) האבן זיי גלייך געזאגט: יא גאר בעסער.

(געהערט פון ר' יקותיאל פלדמן)

•

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז איינמאל האט א בחור אריינגעגאנגען צו יחידות און געזאגט צום רבין אז ער חזר'ט סדר קדשים בע"פ, האט דער רבי געזאגט: קדשים? טהרות.

•

ר' וואלבערג דערציילט, אז ווען ער איז געקומען לערנען קיין מאריסטאון (בתחילת דרכו לחסידות) האט דער ישיבה ניט געפונען צופיל חן בעיניו, האט ער מחליט געווען אז נאך ח"י אלול וועט ער געפינען א אנדערע ישיבה, ביי דער פארבריינגען פון ח"י אלול האט ר' מיילך צוויבל אים געפרעגט: פארוואס ווילסטו אונז לאזן? האט ער געענפערט: ווייל די לערנען איז ניט אזוי שטארק דא, האט ר' מיילך געפרעגט: און לערנען קענסטו? לאמיר מאכן א בחינה, דו וועסט אנהויבען קצות החושן און איך וועט ממשיך זיין, און מ'וועט זעהן ווער קען גייט ווייטער, אז ער איז געקומען צו דער צווייטן דף האט ער ניט געקענט ממשיך זיין, אבער ר' מיילך האט געקענט גייען ווייטער, האט ער

בגיל שש כבר ידע את כל התנ"ך בעל פה ואת כל הביבליוגרפיה של ספריית אביו, הרד"צ. בגיל שמונה עשרה היה בקיא כבר גם בכל הש"ס, תלמוד בבלי ותלמוד ירושלמי, ספרי הרמב"ם ושו"ת חת"ם סופר.

התמנה להיות רב דניעזין בגיל 26.

בשנת תרע"ח התחוללו פרעות קשות ברחבי רוסיה הלבנה על ידי גדודי דניקין, "הלבנים". בראש חודש אלול תרע"ט כבשו את נייעזין וחוללו שם שמות. בד' אלול תרע"ט יצא ר' מענדל עם כומר פרובוסלבי ויהודי בשם זסלבסקי אל מושל העיר מטעם דניקין לבקש הגנה. לא ידוע מה ענה המושל. בלכתם חזרה החלו הפורעים להשתולל. הכומר והיהודי נמלטו לכנסייה. ר' מענדל סיירב להיכנס למקום עבודה זרה. הוא ברח למלון יהודי ונרצח שם על ידי הפורעים לאחר כשלוש דקות.

נטמן בסמיכות לציון של אדמו"ר האמצעי, ושם מנוחתו כבוד.

17. הרב יצחק זאב סלובייצ'יק, נולד בעיר וולח'ין לאביו רבי חיים סלובייצ'יק מבריסק, שהיה ידיד קרוב של אדמו"ר הרש"ב. עוד בילדותו בגיל 16 כבר ידע בעל-פה ש"ס עם רש"י. היה גאון וחרף שכל. לאחר פטירת אביו (בשנת תרע"ח) מונה לרבה של בריסק.

שלושה מילדיו ואשתו נספו מכיון שלא הצליחו להימלט מגטו בריסק. בניסים הצליח להיחלץ ולהגיע שבור לירושלים בתש"א.

בירושלים יסד את ישיבת בריסק החדשה.

בשנותיו האחרונות סבל הגרי"ז ממחלת ריאות קשה ושהה לשם כך פעמים רבות בשווייץ, עקב האוויר הצח שיש שם. בכיקוריו בשווייץ היה לאורחו של הרב וולף רוזנגרטן, נדיב ידוע שת"רם מהגון ליהודי ארץ ישראל. נפטר בט' בתשרי ה'תש"כ (1959) ונקבר בירושלים.

ר' לוי צחק שניאורסאהן אב
כ"ק אדמו"ר נשיא דורינו

מחליט געווען בלייבן אין ליובאוויטש.

איינמאל האט מען אריינגעגבן א שיחה
וואס ר' היישקע דובראווסקי¹⁸ האט מניח
געווען, האט דער רבי געזאגט: כפתור
ופרח.

איין מאל האט דער רבינ'ס טאטע ר'
לויק געווען אויף א אסיפה אין חרקוב
האט איינער אריינגעגאנגען צו ר' לויק'ס
צימער צו אים באזוכען, און ער האט
געזען ווי דער בעט איז אינגאנצען ניט
גענוצט.

18. נולד בשנת תרפ"ח בעיירה נעוועל, לאביו הרב אליעזר ליפא דוברבסקי - שנפטר בהיות יהושע
נער בן 12 - שנפטר בהיות יהושע נער בן 12
בצעירותו התחנך בישיבות תומכי תמימים מחתריתות בברית המועצות. כבחר צעיר יצאת את רוסיה
ביציאת רוסיה תש"ו, והתיישב בפריז, שם נשא את רעייתו אסייא (אוסנת), בתו של הרב אלכסנדר סנדר
מנקין לאחר שנים מספר התיישב בקראון הייטס, ועבד בבית הדפוס של האחים שלוזינגר
כישוריו המיוחדים בכתיבה ועריכה הביאו אותו לשותפות בהוצאת תורת הרבי. כך היה אחראי על
סגנונם ועריכת של השיחות בלקוטי שיחות חלקים א-ד (ומאוחר יותר כמניה סגנון של השיחות של
החלקים מ-טו ואילך), וכן כעורך ומסגנן של הנחות רבות במסגרת ועד הנחות התמימים. על עריכת
שיחה שלו כתב הרבי "מעולם לא ראיתי הנחה כזו". כמו כן עסק בכתיבה רציפה בביטון די אידישע היים
כתב מדי שבוע מדור של "דבר תורה" בעיתון היידישיסטי פארוועטס. על אף היות עורכיו בעלי
השקפה אנטי דתית, נהנו מכתבתו המיוחדת שבה שזר את שיחות הרבי בצורה מרתקת, ונתנו להם
פירסום
עם הקמת אלגמיינר ז'ורנאל בשנת תשל"ב הצטרף למעגל הכותבים בעיתון ופירסם שם באופן
קבוע מפרי עטו. בשנים האחרונות פורסמו יצירות אלו בלשון הקודש בשבועון בית משיח, בתרגומו
של ר' אסף פרומר
כתבותיו הרבות מהוות יצירה תוכנית וקלסית, שבה מצויר הן את חיי היהודים בעבר, והן את דרך
המחשבה של היהודים כעת בארצות הברית. בשנת תשנ"ו צורף לועד הנהלת קופת רבינו
החזיק קופת גמ"ח עזרה לחתנים וכלות
בהוראת הרבי החל בכתיבת הסדרה אלה תולדות פרץ - על תולדותיו של המשפיע ר' פרץ מוצ'קין.
סידרה זו תורגמה לעברית בשבועון בית משיח, ויצאה לאור בספר
נפטר לאחר מחלה קשה בכ"ט אייר תש"ע

לקוטי שיחות

ס'איז דא דער באוואוסטע שיחה אין חלק ל"ג¹ וועגן ציצית וואס דער רבי בריינגט אראפ הרב עובדיה יוסף², מ'דערציילט אז ערשט האבן די מניחים אים ארויסגענומען פון די שיחה, און דער רבי האט אים צוריק אריינגעלייגט בכת"ק.

•

מ'דערציילט אז דער רבי האט אמאל אויסגעריקט: א הנחה פון דובראוסקי (ר' היישקע דובראוסקי) איז אזוי ווי מוגה.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז איינמאל האט דער רבי געמאכט הגהות אויף א ליקוט, מיטאמאל האט דער רבי געווארפט דעם בליי און האט געזאגט: פאר וועמען הארעוועט איך.

•

אין יאר תשמ"ז האט דער רבי מגיה געווען דער שיחות אין לה"ק און אין אידיש, האט דער רבי דאן געזאגט: דאס איז א מעין פון שבעים פנים לתורה.

•

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז איינמאל האט אים מיט ר' אברהם גערליצקי געשריבן א הנחה פון די שבת פארבריינגען, און האט דאס אריינגעגעבן צו דער רבי איידער דער רבי איז געגאנגען אהיים, האט דער רבי דאס גענומען, און צוריק ארויסגעקומען פון צימער פופצין מינוט שפעטער מיט די הגהות, האט ר' חדוקוב זיי געזאגט, אז מ'זאל דאס ניט טאן נאכאמאל, ווייל דאס שטערט צו דער רבי'ס סדר.

1. נדפס בלקו"ש חל"ג ע' 93 ואילך.

2. נולד בי"א בתשרי תרפ"א בבגדאד לאביו ר' יעקב עובדיה ולאמו ג'ורג'יה. בשנת תרפ"ד עלתה משפחתו לארץ הקודש והתיישבה בירושלים. בנערותו למד בישיבת פורת יוסף, שם התבלט בכישוריו הגאונים והתיישבה בירושלים. בנערותו למד בישיבת פורת יוסף, שם התבלט בכישוריו הגאונים. בשנת תש"ד נשא את מרת מרגלית, בת ר' אברהם פטאל. בשנים תש"ה-תש"ז שימש כדיין בבית הדין של העדה החרדית הספרדית. בשנים תש"ז-תש"י שימש כאב בית דין במצרים.

עם חזרתו לארץ החל לשמש כדיין בבית הדין האזורי בפתח תקווה, בשנים תשכ"ה-תשכ"ח כיהן כדיין בביה"ד האזורי בירושלים, ובתשכ"ה היה לחבר בית הדין הרבני הגדול. בשנת תשכ"ט נבחר לכהן כרב ראשי בתל אביב.

בחשוון תשל"ג נבחר לרב הראשי הספרדי, לצד שלמה גורן ששימש כרב הראשי האשכנזי. נפטר בג' חשוון תשע"ד.

לשון הרע

איין מאל האט א גרויסע רב געשריבן א גאנצער ספר אויף לשון הרע, האט ער געוואלט מקבל זיין די הסכמה פון דער רבי רש"ב, אז דער שליח איז געקומען ווייזן דער ספר צום רבי'ן, האט דער רבי אויסגעדריקט: ביי אונז איז מקובל אז לשון הרע איז אפילו מיט א קנייטש מיט די נאז, אז דער שליח איז צוריק געקומען צו דער רב האט ער אים דערציילט: דער ליובאוויטשער רבי וויל ניט געבן קיין הסכמה, האט דער רב געגעבן א קנייטש מיט די נאז.

.

איין מאל האט דער חפץ חיים גע'טענה'ט צום רבי רש"ב אז לשון הרע איז ערגער פון שניידן דער בארד, האט דער רבי אים געזאגט אז מ'קען ניט פארגלייכען, אז מ'רעדט לשון הרע קומט עס ארויס, אבער צו שניידן די בארד דארף מען דאך גייען צום שניידער, קוקן אויפן שפיגל, און אז מען איז נאך אלץ עובר איז דאס א ערגערע זאך.

(געהערט פון ר' ישראל פרידמן)

.

איינער האט אמאל געזאגט צו דער פריעדעקער רבי, אז קאנאדא איז א קאלטע מדינה, האט דער רבי גענפערט: מ'זאגט לשון הרע אויף א גאנצע מדינה.

ל"ג בעומר

ביי דער ערשטער ל"ג בעומר תהלוכה אין תש"ג האט דער פריעדעקר רבי ארויסגעקומען צום גאנץ און האט איינגעקוקט דער גאנצער צייט, האט דער רבי דאן געזאגט: דער אלטער רבי האט ניט אריינגעלייגט ושמרו אין סידור ווייל מ'דארף ניט זיין אויף יעדער מארק, אבער דער מארק איז ער יא.

(געהערט פון ר' ישראל פרידמן)

אין מאל בא איינע פון די פאראד'ס איז געווען א זינגער וואס האט ממשיך געווען זינגען אפילו נאך דעם וואס דער רבי איז ארויס האט דער רבי געזאגט: איך האב ניט געקומען פאר א קאנצערט.

אין יאר האט ר' יעקב יהודה העכט¹ אריינגעגאנגען צום רבי'ן נאך ל"ג בעומר, און האט געפרעגט דער רבי ווי ער האט געגליכן די פאראד, האט דער רבי אים געזאגט: (הלשון אינו מדויק): ווען איך האב געווען בא עמפייר, האט מען אוןפגעהערט די אלע ריידס, האב איך געזען א קינד וואס איך ווייס אים און איך ווייס זיין משפחה, וואס איז געווען אויפן שפיץ פון דער "פעריס וויל" און ווען ער האט געזען אז ס'האט אופגעהערט, האט ער געזאגט "שמע ישראל" בכל כוחו, נאר פאר דעם איז דער גאנצע פאראד געווען ווערט.

1. נולד בשנת תרפ"ד לאביו הרב יהושע הכט ובצעירותו התקרב לליובאוויטש יחד עם חמשת אחיו, החל ללמוד בתומכי תמימים המרכזית.

שימש כרב בית הכנסת מאיר שמחה הכהן איסט פלטבוש. בשנותיו הראשונות בתור רב, היה מגיע לרבי (עוד קודם הנשיאות) והרבי היה מנחה אותו איך ומה לדרוש ולדבר בבית הכנסת.

הוא מונה על ידי רבותינו נשיאנו לתפקידים מרכזיים: חבר באגודת חסידי חב"ד העולמית ובמרכז לענייני חינוך, חבר במחנה ישראל ומנכ"ל של"ה.

במשך שנים רבות, הנחה את כינוסי הילדים ב-770.

בשנת תשי"ג הקים בהוראת הרבי מחנה קיץ לבנות. השם שניתן למחנה בהסכמת הרבי הוא 'מחנה אמונה.

פעם הרבי התבטא עליו: כי יש לו חסיד שמה שהוא עושה זה מה שהרבי רוצה. היה מתרגם את השיחות של הרבי מאידיש לאנגלית בשעת ההתוועדות, נוסף על מה שהיה מתרגם את השיחות שנאמרו לילדים.

נפטר ביום ט"ו מנחם אב תש"נ, וזכה שהרבי ידבר עליו בשיחה, בה גם ביאר הרבי את שמו ואמר ש"יעקב יהודה" בגימטריא "רבי" היות ופעל בענייני נשיא הדור בחינוך ילדי ישראל. בשעת הלווייתו הרבי היה באהל וכאשר הרבי סיים להתפלל באהל הרבי הלך לחלק הקבר בה הוא נטמן באותו היום ושהה שם זמן ארוך.

לוויה

הרב שובאו

דער ראגאטשאווער גאון האט געהאט אן עדים א מתנגד הרב אבא גאלדפיינ¹, און ער פלעגט לערנען בחברותא מיט דער בוידער רב², איין מאל איז געווארן א פארהיצטע מחלוקת צווישן זיי, האט דער

1. נולד ליהודה גולדפיינ, בעיר בראדייק, שבמחוז קובנה שבליטא. למד בתלמוד תורה מקומי, וכן בישיבת וולוז'ין, שם התקרב אל ראש הישיבה, רבי חיים סלובייצ'יק, ובישיבת סלבודקה. הוא התפרסם בבחרותו בכינוי "העילוי מאוטיאן". למד בתלמוד תורה מקומי, וכן בישיבת וולוז'ין נשא לאשה את חנה, בתו של רבי יוסף רוזין "הגאון מרוגוטשוב". על שידוך זה מסופר, שפעם עבר דרך עירו של הרב רוזין, דווינסק, ושמע שיעור ממנו. במהלך השיעור הקשה כמה קושיות חזקות. לאחר השיעור הציע לו הרב רוזין את בתו. לאחר נישואיו התמנה לרב של בית כנסת בדווינסק בתרע"ה עבר להתגורר במוסקבה, ולאחר זמן קצר נתמנה לרב העיר.

תלמידיו מעידים שהיה בקי בתלמוד בבלי ובתלמוד ירושלמי, וכן במשנה תורה לרמב"ם עם הפירוש משנה למלך בעל פה.

מקצת חידושי התורה שכתב נדפסו בספר חותנו, "צפנת פענח" (חלק ראשון), בשם "קונטרס אחרון". כמו כן נדפס ממנו קונטרס של חידושי תורה בארצות הברית וכן תשובות בשו"ת "יחווה דעת" מהרב צבי מקובסקי.

2. ר' משולם ישיעהו זושא שובאו, נולד בשנת תרל"ו לערך בעיר "סרדינה בודע" שבאוקראינה לאביו ר' טוביה שהיה שוחט ובודק בעיירה החסידית בוברויסק נקרא על שם זקנו ר' משולם זסיא מאניפולי וככל הנראה נקרא גם ישעיה על שם זקנו של"ה הקדוש ובודק בעיירה החסידית בוברויסק. נקרא על שם זקנו ר' משולם זסיא מאניפולי וככל הנראה נקרא גם ישעיה על שם זקנו של"ה הקדוש. היה בן למשפחה חסידית ואבותיו היו חסידיו של אדמו"ר הזקן והנשיאים שלאחריו, מקושר לאדמו"ר הרשב"ב מליובאוויטש

בצעירותו למד אצל רבי אליעזר גורדון מטעלז הידוע בכינויו - ר' לייזער טעלעזער לאחר מכן נסע עם חברו בעיירות ועשו נפשות לישיבת תומכי תמימים שנפתחה לתת מענה בעסק בתורה ובעבודה כפי דרכי החסידות

את ידיעותיו בתורת הנגלה ניצל לטובת ענייני הרבי. כשהיה נוסע לעיירות ליטאיות, ומדבר עם אברכי ולמוני המקום בלימוד, והשאיר רושם עז וקידוש שם ליובאוויטש עצום לאחר נישואיו עם רעייתו מרת ציפה התבקש לכהן כרבה של העיר בודע, וכיהן בה ברבנות עד שנקרא לכהן כרבה של מוסקבה, ועל שם זה נקרא בפי החסידים בכינוי 'דער בוידער רב'. היה ידוע כגאון חסידי וכעובד ה' גדול בדרך החסידות ותפילתו הייתה בדביקות ואריכות גאונותו הייתה לשם דבר, ידע את כל הש"ס עם פירוש התוספות בעל פה, ואף הייתה לו בקיאות עצומה ב'ראשונים', ובפרט בפירוש ה'מרדכי' על הש"ס נפטר בי"ד סיון בשנת ה'ת"ש ונקבר במוסקבה

ראגאטשאווע'ס אן עדים אזאג געטאן אז ער וועט נישט קומען צו זיין לוויה³ האט דער בוידער רב אים געענפערט: און איך בין נישט אזא נוקם ונוטר, וועט איך יא קומען צו דיין לוויה, און כך הווה, א פאר וואכן שפעטער האט ר' גאלדפייך נפטר געווען, און דער בוידער רב איז געקומען צו זיין לוויה.

(געהערט פון דער בוידער רביס אן איינעקל)

ווען איינער פון די באיאנער רבי'ס⁴ קרובים האט נפטר געווען,⁵ האט דער רבי געפארן קיין איסט סייד צו די לוויה, און אז דער ביאנער רבי איז ארויס פון שטוב, האט דער רבי גענומען אים אונטער די האנט, און אים געהאלטען ביז ער איז אראפגעגאנגען פון די טרעפ⁶.

בא דער לוויה פון דער פריעדעקער רבי - י' שבט, איז געקומען אסאך אידן פון גאנץ אמעריקע, האט אסאך אידן געוואלט אנהאלטן די ארון, האט איינער פון די עלטערע חסידים געפרעגט בא זיי: ביסט געווען אין וואסער? האט איינער געענפערט: וואסער ניט, אבער פייער יא, און דער רבי האט געהייסן אז זיי זאלן לאזן זיי אנהאלטן.

3. ר' משולם ישעי' היה יותר מבוגר ממנו.

4. ר' מרדכי שלמה פרידמן.

בזמן מלחמת העולם הראשונה נמלט יחד עם אביו ואחיו לוויה. לאחר פטירת אביו בשנת תרע"ז, נשאר בווינה יחד עם אמו וכיהן שם באדמו"רות. בשנת תרפ"ה ביקר בארצות הברית וחסידיו בית רוז'ין שם ביקשו ממנו להשאר ולכהן להם כאדמו"ר. חסידי רוז'ין בדרוהוביטש גם הם ביקשו ממנו לכהן כאדמו"ר. הוא חשש לנסוע לארצות הברית עקב חינוך הבנים, אך דודו רבי ישראל פרידמן מצ'ורטקוב תמך בכך באמרו שיחזק שם את מצב היהדות. בשנת תרפ"ז פתח את בית מדרשו בלואר איסט סייד במנהטן. הוא נהג לבקר בישיבת תורה ודעת ולחזק את הבחורים. בשנת תרצ"ט מונה לסגן נשיא אגודת ישראל בארצות הברית.

לאחר פטירת אחיו רבי ישראל בשנת תשי"א, נשאר האדמו"ר היחיד לכל חסידי בית בוואן בעולם. החסידים כולם קיבלוהו כרבם, ונהגו אליו כחסידים אל אדמו"ר.

בשנות החמישים הקים רבי מרדכי-שלמה את מתיבתא תפארת ישראל בירושלים. הוא ביקר בארץ ישראל ארבע פעמים, בל"ג בעומר תש"ט (אז פגש את אחיו רבי ישראל לאחר עשרים ושתיים שנה שלא נפגשו, עקב המלחמות וריחוק המקום), בחנוכה תשי"ג בחנוכה תשי"ח ובל"ג בעומר ושבעות תש"כ. בשני ביקוריו שבל"ג בעומר הדליק את ההדלקה במירון, ובשאר השנים שלח כסף לרב שמחה קפלן, רבה של צפת יחד עם עוד אחד מחסידיו, שיהיו שליחי לקיים את המנהג.

נפטר בה' באדר תשל"א ארונו הובא לישראל ונטמן בהר הזיתים בירושלים. השאיר אחריו שני בנים, ישראל שלום יוסף ויצחק, אך הם לא ראו את עצמם כמתאימים לכהן כאדמו"רים ולכן הוחלט להכתיר את נכדו הרב נחום דב ברייאר, בן בתו מלכה וחתנו הרב מנחם מנדל ברייאר. גיסו היה רבי מרדכי שלום יוסף פרידמן האדמו"ר מסדיגורה.

5. בשנת תשכ"ה.

6. יש גם תמונה מזה.

מלך המשיח

איין מאל איז ר' זושא וילימובסקי געקומען צו א גערער שטיבל, האט א גערער חסיד געקומען צו אים מיט טענות: היתכן די ליובאוויטשער'ס זאגן אויפן רבי'ן אז ער איז משיח? האט ר' זושא אים גיפרעגט: און וואס האסטו אים געענפערט? האט ער געזאגט: וואס זאל איך זיי ענפערן? האט ר' זושא געזאגט: האסטו געדארפט זאגן אז דער גערער רבי איז משיח, אלא מאי פארוואס האסטו ניט געענפערט אזוי ווייל ברי ושמא ברי עדיף.¹

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז ס'געווען י"ב תמוז תש"ט און דער רבי האט פארבראכט פאר די בחורים, און דער רבי האט גערעט אז דער פריעדעקער רבי איז משיח, און דער רבי האט דאן מוסיף געווען: איך האב א תנא דמסייע לי, ר' אברהם (פריז) איז אריין צום שווער (איידער ער איז געפארן צוריק קיין ארץ ישראל) און האט געוואונטשען דעם רבי'ן: מ'זאל זעען זיך מיט'ן רבי'ן אין ירושלים, האט דער רבי אים געפרעגט: און פארוואס האסטו ניט געזאגט מיט משיח אין ירושלים, האט ער געזאגט צו דער רבי'ן: ווייל הוא הוא, דער רבי איז משיח.

•

ר' לייבל גראנער דערציילט אז ס'געווען נאך תש"ב און דער פריעדעקער רבי האט ארויסגעקומען זעען די עולם, האט דער רבי געזאגט צו ר' יעקב יהודה העכט צו אופשטיין אויפן באנק און זאגן דער נוסח: אבינו מלכינו שלח רפואה שלימה לאדונינו מורינו ורבינו מלך המשיח, האט ר' יעקב ניט געוואלט, האט דער רבי אים געזאגט: אויב דו וועסט ניט זאגן וועט איך דאס זאגן, און ר' יעקב האט גלייך מסכים געווען צו דאס זאגן.

•

ר' דוד נחשון² דערציילט אז איין מאל בא דער רבי'ס פארבריינגען האט

1. בבא בתרא לד ע"ב.

2. נולד בב' מנחם אב תש"ה, לאביו הרב מרדכי נחשון ולאמו מרת שרה בת הרב החסיד משה אקסלרוד. למד בישיבת נחלים המשויכת לזרם הדתי לאומי עד גיל 17, אז עבר ללמוד בישיבת תומכי תמימים כפר חב"ד. בשנת תשכ"ח נסע ללמוד בישיבת תומכי תמימים המרכזית בחצר הרבי נסע ללמוד בישיבת תומכי תמימים המרכזית בחצר הרבי ב-770. אחרי נישואיו עם מרת בלומה בת השליח הרב זלמן אבלסקי, נמנה בהוראת הרבי על הפעילים'

ר' זלמן גוראריה

ר' זושא וילימובסקי ארויסגעזאגט צום רבי'ן: יהי רצון אז דער רבי זאל נתגלה ווערן, האט דער רבי ארומגעקערט און געזאגט: יהי רצון אז זושא זאל נתגלה ווערן.

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז איינמאל האט ר' זלמן גוראריה געקומען צו אים און געזאגט: לייבל מ'דארף זאגן לחיים, ומעשה שהיה כך היה: ר' זלמן איז געווען א חבר פון אגודת

הרבנים האט מען געקומען צו אים מיט טענות היתכן חסידים זאגן אויף דער רבי אז ער איז משיח, האט ער (ר' זלמן) געקלונגען מזכירות און גערעט מיט ר' חדוקוב וועגן דעם, און ר' חדוקוב האט מסכים געווען צו די דעת הרבנים, אינמיטן די רייד הערט ר' זלמן ווי אן אנדער ליינ צינט אן, און ר' חדוקוב רעט מיט איימצער, צוויי מינוט שפעטער קומט צוריק ר' חדוקוב צום ליינ און זאגט ר' זלמן: וואס איז דער פראבלעם אז חסידים רופען אן זייער רבי משיח? און ער האט אנפאנגען ברייגען א גאנצע רשימה פון מקורות אז די תלמידי הש"ס³ האבן גערופען זייער רבי משיח, האט ר' זלמן פארשטאנען אז דער רבי האט צוגעהערט צו די גאנצע רייד און האט דאס אויבענדערמאנט געזאגט צו ר' חדוקוב.

(יד לאחים). בהמשך הקים את מוסדות חינוך ובית חב"ד נצרת עילית.

בשנת תשל"ז נפטר בנו בכורו יוסף יצחק, בהיותו בן שנתיים מהסתככות במהלך ניתוח קל. לאחר שנפטר בנו, שאלהו שני ידידיו הרב דוד קרץ והרב שמעון רוזנבורג, האם כדאי שיעבור לעבוד ברשת אהלי יוסף יצחק, הרבי ענה דרך הרב חודקוב שבענינים של פרנסה צריך כל אחד צריך לשאול בעצמו, והרבי שלח לר' דוד מכתב נוסף וכתב בו בטח ימשיך בפעלים.

בשנת תשל"ז הקים בהוראת הרבי את ה'טנקים' - גיידות חב"ד להפצת יהדות באה"ק. בין השנים תשמ"ז-תש"נ יצא בשליחות הרבי יחד עם הרב אברהם טאוב לבניית ושיפוץ ציוני הקברים של רבותינו נשיאנו ברוסיה ואוקראינה. באותן שנים קיבל שליחויות רבות מהרבי לביצוע במדינות ברית המועצות, ופעל גם במסגרת עזרת אחים.

3. ראה סנהדרין צ"ח ע"ב

מענות

איין יאר האט ר' יעקב יהודה העכט אריינגעשריבן צום רבי'ן זיין פלאן צו מאכען א ל"ג בעומר פאראד, און דער מאל האט דער רבי ניט געענפערט, זענדיק אז ער קריגט נישט קיין ענטפער האט ער ניט געמאכט קיין פאראד, נעקסטען שבת האט דער רבי גערעט א זייער ערנסטע שיחה וועגן "יוסף דעת יוסף מכאוב"¹ און אלעמען האט געוואוסט אז דער רבי רעט אויף דעם וואס ס'ניט געווען קיין פאראד.

•

אייער האט אמאל געשריבן צום רבי'ן אז לעצטינס האט ער אסאך גניבות און ער בעט פון דער רבי א ברכה אויף דעם, האט דער רבי געענפערט: בדיקת הדלתות והחלונות.

•

ר' לייבל גראנער דערציילט, אז איינמאל האט איימצער אריינגעשריבן א טענה אז ער שרייבט צום רבי'ן און ער קריגט ניט קיין ענטפער'ן, האט דער רבי אים געענפערט: כבר ענית לך בהמכתב כללי.

•

איין מאל האט א עסקן פון אה"ק אריינגעשריבן א גאנצע בריוו וועגן דער מלחמות הלבנון און ער האט ניט געקראגען א תשובה, האט ער געשריבן נאכאמאל צום רבי'ן, האט דער רבי אים געענפערט: אז דו וועסט ברעכן די קאפ אין די שיחה (שהיה בשעתו) וועסטו געפינען הוראות פאר מלחמת הלבנון. (געחערט פון ר' לייבל גראנער)

•

איין מאל האט א חתן געזאגט צו זיין חבר אז די בריוו וואס דער רבי שרייבט פאר די חתנים איז דער רבי קוקט דאס ניט איבער צו זעהן פאר וועמען ס'עז געשריבן געווארן, נאר דער רבי חתמ'ט דאס צוזאמן מיט די אלע אנדערע חתנים, אז ער האט צוגעגאנגען קריגען דער רבי'ס סידור האט דער רבי אים געפרעגט: האסטו באקומען מיינע בריוו.

•

1. קהלת, א, י"ח.

מ'דערציילט אז ס'געווען א נייע זוג וואס די פרוי האט געוואלט וואוינען אין איין פלאץ און די מאן האט געוואלט א צווייטע פלאץ האבן זיי געקומען אויף יחידות און דער רבי האט געזאגט צו די פרוי: מ'דארף צוהערן צו וואס די מאן זאגט, און אז דער מאן וועט זיין בשמחה וועסטו אויכעט זיין בשמחה.

•

ר' לייבל גרונער האט דערציילט, אז דער רבי האט אים געהייסן איבערגעבן יעדער שליח וואס שיקט א דו"ח: (אפילו איידער דער רבי האט עס געזען) נתקבל ות"ח ת"ח.

•

איין מאל אין אהלי תורה האבן די בחורים פלאנירט צו אוועקפארן אויף שליחות אין די זומער, אבער די הנהלה האבן געוואלט אז זיי זאל בלייבן אין די ישיבת קיץ, האבן זיי גערופען א אסיפה און זיי האבן איינגעלאדענט ר' מיכאל טייטעלבאום צו דער אסיפה, און דער ערשטער שאלה פון ר' מיכאל געווען: צידען האבן די בחורים אריינגעשריבן צום רבי'ן, האבן זיי געזאגט יא, און דער רבי האט געענפערט ויהי בהצלחה עה"צ, האט ר' מיכאל גלייך געזאגט: אויב אזוי איז ניטא וואס צו רעדן מ'קען פארן וואו מ'וויל.

(געהערט פון איינער וואס איז געווען פון די בחורים)

•

ר לייבל גרארנער האט דערציילט, אז איין מאל האט א פרוי געשריבן אריין צום רבי'ן וועגן א מין מחלה וואס זי האט רח"ל, און האט געוואלט וויסען צידען זאל זי מאכען א אפעראציע צי ניט, ווען ס'אדורך געגאנגען אפאר וואכן און דער רבי האט ניט געענפערט האט זי געבטין ביי ר' לייבל צו בעטין דער רבי פאר אן ענטפער, אז ר' לייבל האט געבטין דער רבי האט דער רבי געענפערט: אה, דער פרוי האב איך בכוונה ניט געענפערט. און ס'אדורך געגאנגען א פאר טעג און דער גאנצע מחלה איז אוועקגעגאנגען, וכלא היה.

משמעת

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז ווען ר' חיים שאול ברוק פלעגט געבן א תניא שיעור האט ער קיין ווארט פון זיך געזאגט, נאר פשוט'ע טייטש, האט מען אים געפרעגט מאי האי? האט ער געזאגט: וואס מיינט דער רבי רש"ב שרייבט¹ אז מ'טאר ניט זאגען קיין ביאורים אין תניא.

.

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז אין תש"י האט א איד געקומען צו רבי'ן און געפרעגט אויף א הסכמה צו מאכן דער און דער אפארציע, האט דער רבי געזאגט: מ'דארף ניט מאכן קיין אפארציע, אבער ער האט געמאכט דער אפארציע סיי ווי סיי און ער האט געליטן פון דעם פאר יארן שפעטער.

.

איינמאל פאר פסח האט מען געפרעגט דער רבי וועלכער טאג מ'זאל שעפן מים שלנו? האט דער רבי געגעבן א טאג, אבער ס'געווען אן עלטערע חסיד וואס האט געוואלט אן אנדערע טאג און ער האט געזאגט די בחורים צו דאס טאן אויף זיין טאג, אז מ'האט געשעפט די וואסער איז אויפן וועג צוריק האט דער בחור וואס האט געהאלטען די וואסער געגליטשט און די גאנצע פאס האט ארויסגעאסין, אז מ'האט דאס דערציילט צו דער רבי האט דער רבי געזאגט: זאל שוין זיין ווי איך וויל.

.

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז איינמאל האט דער רבי געגעבן א הוראה צו איינער און ער האט דאס ניט אויסגעפילט גלייך, האט דער רבי געבעטן אים איבערגעבן בשמו: וואו איז דער עד מהרה ירוץ דברו.²

.

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז אמאל האט דער רבי געגאנגן פון זיין שטוב צו 770 און א יונגערמאן האט געקומען צום רבי'ן און געפרעגט א ברכה פאר עפעס, האט דער רבי אים געגעבן א ברכה, אבער ער האט ניט געלאזט און האט געפרעגט די רבי א הבטחה, האט דער רבי געזאגט: ווער זיצט אויפן

1. נדפס באגרת אדמו"ר רש"ב

2. ע"פ תהלים קמ"ז, ט"ו.

ביינקעל מיר אדער דיר? דו דארפסט הערן צו מיר און ניט פארקערט.

.

איינמאל האט א קינד³ געהאלפן די רביצין מיט די פעקאלאך, האט דער רביצין געגעבן אים א שאקלאד, האט ער געזאגט: ביי אונז ווייסט מען אז מ'נעמט ניט פון רבי'ן, האט דער רביצין גענפערט: און ביי אונז ווייסט מען אז מ'גיבט נעמט מען.

.

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז אמאל האט דער רבי רש"ב געזאגט איימצער: פארוואס טוסטו ניט וואס מ'הייסט, אונזער רצון איז דער אויבערשטער'ס רצון.

.

איין מאל נאך י' שבט תש"י, האט איינער גערוקט דער פריעדעקער רבי'ס פלאץ⁴, האט דער רבי געקומען אראפ צום זאל און געפרעגט אים: פרוואס האסטו אזוי געטאן? האט ער געזאגט צום רבי'ן: און ווער זאגט אז ס'אזוי געוואלד? האט דער רבי געאגט: איך זאג.

(געהערט בשם ר' יוסף יצחק פלטיאל)

.

ר' לייבל גראנער דערציילט אז ווען ער איז געשיקט אויף שליחות אין תש"ו קיין שיגאקא (צו מייסד זיין די ישיבה) האט דער מלמד בתנ"ך דערציילט אזא מעשה: זיין זון האט שטארק געוואלט פארן קיין ארץ ישראל, האט ער געזאגט זיין קינד: גיי פּרעג דער רבי⁵ האט דער רבי געזאגט: דו קענסט פארן אבער ניט יעצט, אבער ער האט ניט געפאלגט און האט געפארן, און די שיף האט פארזונקען, האט דער טאטע געפרעגט דעם רבי'ן: אויב דו האסט געוואוסט אז ס'וועט זונקען האסטו געקענט אים זאגן, האט דער רבי געענפערט: גלויב מיר, ניט אלע מאל ווען מיר זאגן עפעס ווייסן מיר אליין פארוואס מיר זאגן אזוי, אבער דאס ווייסן מיר, אז נאך דעם וואס עפעס קומט ארויס פון אונזער מויל, דארף מען פאלגען, ווייל אויב ניט וועט עס ניט עדניקן גוט.

.

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז ס'געווען שבת פאר י' שבט תשכ"א און דער

3. אומרים שהיה ר' זלמן טעבעל.

4. בדירתו למעלה.

5. אדמו"ר ריי"ץ.

רבי האט אריינגעקומען צו זאל און האט איינגעלאדענט די בחורים אריין אין צימער פאר א מאמר, און ס'געווען א מנין וואס איז געהאלטען אינמיטן קריאת התורה (פאר י' שבט) האבן זיי אויכעט געלאזן די ספר תורה און אריינגעקומען אין צימער הערן דער מאמר, האט דער רבי דאן געזאגט: די וואס זענען געווען אין דער מנין זאלן צוריקגיין צו דער קריאה, אבער קיינער האט גערוקט, האט דער רבי פארמאכט דער חומש און געזאגט: היינט וועט קיין מאמר ניט זיין.⁶

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז אמאל האט איינער געקומען פרעגן דער רבי'ן אן עצה פאר זיין עסק, האט דער רבי געזאגט צו ר' לייבל: גיי פרעג אים ערשט אויב ער וועט פאלגין, ווייל פון די פריעדעקער געלעגנהייטן האט ער ניט געפאלגט, און אז איך וועט אים זאגן וואס צו טאן און ער וועט ניט פאלגין וועט עס ניט זיין גוט.⁷

אין די תקופה פון גוש קטיף האט ר' שלמה מיידנציק⁸ אמאל געפרעגט

6. ר' לייבל הוסיף שזה היה הפעם אחרונה שהרבי קרא הבחורים להחדר.

7. ר' לייבל הוסיף שהוא ציית להוראת הרבי ורווחה הרבה כסף.

8. גולד בעיירה מינקוביץ' שבאוקראינה בי"א ניסן תרפ"ד למרת מרים עטל (לביית פרידמן) ולר' צבי הירש מיידנציק. מצד אביו יחס למהר"ל מפראג, ומצד אימו לרבי ישראל מרוזין, בגיל 17 סיים את התיכון, ואז פרצה מלחמת העולם השנייה. לאוניברסיטה לא היה יכול להתקבל בגלל היותו יהודי, על-כן נסע לעיר קראסנאדאר שם נרשם לבית-ספר לנהגי רכבות. שם החל לחוש את משמעות היותו יהודי.

כשהמלחמה התקרבה, נמלט לעיר טשקנט. שם סיים את לימודיו ונעשה עוזר לקטר. שם החל להיכנס לבית כנסת חב"ד בעיר, בתחילה חשדו בו שהוא מרגל של הק.ג.ב. אך לאחר זמן רב שהופיע בתפילות החל החסיד ר' אהרן חזן לקרבו לחסידות חב"ד, לאחר מכן הדריכו המשפיע החסיד ר' שלמה חיים קסלמן הדרכה אישית. לאחר סיום המלחמה יצא בבריחה הידועה דרך לבוב עם קבוצה גדולה של חסידים, שם למד בתומכי תמימים פוקינג בתקופת לימודיו שם כתב ר' שלימקה מכתב לאדמו"ר הריי"צ בו כתב שהוא מרגיש שהוא לא כלי עדיין ללמוד בתומכי תמימים, במכתב תשובה השיב לו אדמו"ר הריי"צ שמחשבות אלה מגיעים מענווה שמקורה בנפש הבהמית ובוודאי שהוא רשאי ללמוד בתומכי תמימים.

לאחר שהות של כשנה וחצי בפוקינג עברו חלק גדול מהתמימים ואנ"ש ור' שלימקה עימם מפוקינג לעיירה ברינוואה, שם התאחדו עם ישיבת תומכי תמימים ברינוואה שם אף השתדך עם רעייתו מרת רוזה לבית משפחת גרינברג.

לאחר שהות של מספר חודשים ברינוואה תכנן לבוא לראות את הרבי הריי"צ ולהשתקע עם משפחת רעייתו בקראון הייטס, אך הרבי הריי"צ הורה לו לעלות עם ארוסתו לארץ ישראל. וכך הגיע בקבוצת העולים הראשונה יחד עם קבוצת החסידים לארץ שם השתכן יחד עם העולים במעברה בפרדס חנה והתחתן.

לאחר שהות של מספר חודשים במעברת פרדס חנה עלה יחד עם קבוצת חסידים לחורבת הכפר הערבי הנטוש "ספריה" כדי להקים את היישוב החב"די, נמנה עם מייסדי כפר חב"ד ולאחר מכן קבל יחד עם 70 המשפחות הראשונות שהתיישבו בכפר נחלה מאדמו"ר הריי"צ במשך זמן זה המשיך את

אריק שרון (זיי זיינען געווען קרובים):
היתכן דו פאלגסט ניט וואס דער רבי
האט דיר געזאגט? האט ער געענפערט:
און דו טוסט אלץ וואס דער רבי האט
דיר געהייסן.

(געעהרט פון ר' יקותיאל פלדמן)

ר' שלמה מיידנציק

איין מאל ביי דער רבינ'ס פארברייגען
האט דעם רבי'ן ארומגעדרייט צו הרב
אליהו כהנוב⁹, און אים באוויזען טרינקען
א גאנז גלאז לחיים¹⁰, בדרך הטבע וואלט
דאס שטארק געשטען זיין געזונט,

לימודיו בישיבת אחי תמימים תל אביב.

בארץ ישראל היה באותם ימים מחסור חמור בנהגי-רכבות והוא נתקבל לעבודה. מאז הוא מצא
את עצמו עומד בקטר הרכבת, וגומא מאות קילומטרים ברחבי הארץ, בעיקר בקוי חיפה - תל אביב
- דימונה. במהלך עבודתו הרבה לעסוק במבצעים ובהפצת מעיינות החסידות. בהקשר לכך מסופר
שפעם יצא במדי הקטר כדי להניח ליהודים תפילין ברכבת, באותו זמן החליף אותו בנסיעה עוזרו,
כשבא ליהודי אחד והציע לו להניח תפילין סרב היהודי ושאל את ר' שליימק'ה מי מסיע את הרכבת,
ר' שליימק'ה ענה לאותו יהודי בצחות ש"הוא עושה להקב"ה את העבודה ומניח ליהודים תפילין,
והקב"ה עושה לו את העבודה ומסיע את הרכבת" כששמע זאת היהודי אמר לר' שליימק'ה שיניח לו
מהר תפילין ויחזור לקטר.

מעדות האנשים הקרובים אליו סדר יומו של ר' שליימק'ה היה צפוף מאוד, כאשר בלילה היה נוהג
בנהג קטר, וביום היה עוסק בעסקנות ציבורית. הוא מיעט בשינה ככל האפשר והיה נוהג לישון בממוצע
כ-3 שעות ביממה. נהגו האישי סיפר שבמהלך הנסיעות שלו בין משרדי הממשלה השונים ניצל ר'
שליימק'ה את הזמן כדי להשלים שעות שינה.

בשבתות וחגים היה נוהג ר' שליימק'ה לעשות קידוש על משקה. וזאת בשל ההיתר של הרבי לשתיית
משקה ליוצאי מדינות רוסיה.

לר' שליימק'ה היה בית קטן ופשוט בכפר חב"ד, והיה מרבה לעשות בו ערבי חב"ד שלהם הזמין
את כל צמרת הממשלה מכל הקשת הפוליטית, והיה מחדיר בהם יהדות. בהמשך כשראה שבתו קטן
מלהכיל את כל המוזמנים הרחיב אותו במקצת והוסיף סלון מיוחד עם מחיצה - כדי שבערבי חב"ד
היה מקום מיוחד גם לנשים.

בשנותיו האחרונות ר' שליימ'ה היה יושן בקומה השנייה בית אגו"ח-770 כך היה עד לפטירתו בט"ו
ניסן תשס"ד.

9. נולד בשנת תרנ"ז, בפאהאר לאביו ר' חיים הכהן כהנוב. בשנת תרפ"ב נשלח על ידי אדמו"ר
הריי"צ לאחאליצ'י, גרוזיה כרב וכשוטט מקומי נשלח על ידי אדמו"ר הריי"צ לאחאליצ'י, גרוזיה כרב
וכשוטט מקומי.

בתש"ז יצא מרוסיה בבריחה הגדולה לפריז. לאחר מכן עבר לארצות הברית שם מינהו הרב חיים
מרכיז אייזיק חודקוב לבוחן תלמידים בועד השחיטה של מחנה ישראל בראשות הרב שמואל זלמנוב.
בסוף ימיו לימד שחיטה בתומכי תמימים המרכזית אשר ב-770.

נפטר בה' כסלו תשמ"מ.
10. י"א שהיה ניינציקער.

אבער אז דער רבי הייסט דארף מען פאלגין, האט ער דער גאנצע כוס געטרונקען, און ב"ה האט דאס גארניט געשאטן.

•

איין מאל האט ר' לייבל ראסקין¹¹ גערעטן מיט א עלטער חסיד צום מקוה, האט דער חסיד אים געפרעגט: ווי פארסטו יעצט קיין מאראקא? וואס וועט זיין מיט חינוך הילדים, וואס וועט זיין מיט כשר'ע עסען וכו' וכו', האט ר' לייבל געענפערט: וואס הייסט ס'דאך דער רבי'ס שליחות, האט דער איד אויסגעדריקט: אז דו וועסט זיין עלטער וועסטו ווערן קליגער, האט ר' לייבל געענפערט אויף דער רבי קען מען סומך זיין, און אזוי האט געענדיקט די רייד, דער נעקסטן טאג רופט ר' חדוקוב אים אריין אין אפיס און זאגט אים: דער רבי וויל מיט דיר ריידען, איז ער אריין אין רבי'ס צימער און דער רבי האט אים געזאגט (הלשון אינו מדויק): דו זאלסט וויסען זיין אז איך האב צוגעהערט צו די גאנצע רייד, און דו האסט גוט געענפערט, און דו זאלסט דערציילען די חברים אז אויף מיר קען מען סומך זיין.

11. נולד בשנת תרצ"ג לאביו הרב יעקב יוסף ואמו מרת דרויזא. כבר מגיל צעיר השרישו ההורים בו ובאהיו חינוך חסידי על טהרת הקודש.
בגיל שנה, עברה המשפחה להתגורר בלנינגרד בה גרו אז רבים מאנ"ש.
הם היו אז חמישה אחים. האב לא נתן בשום פנים ואופן שילדיו יילכו ללמוד ב'שקולע', ושכר מלמד שלימד את הילדים בביתו, יחד עם עוד ילדי אנ"ש.
כמו רבים מאנ"ש באותה תקופה, הוריו השיגו מכונות אריגה וסריגה (טריקוטאז') ובזה עבדו בבית בלי צורך ח"ו לחלל את השבת.
לאחר המלחמה יצאה משפחת רסקין מרוסיה באמצעות דרכונים פולניים מזוייפים. לאחר שהות ממושכת באירופה, הגיעה המשפחה לארץ הקודש בשנת תש"ט.
לאחר עלייתם, לייבל שהיה בחור עדיין, נכנס ללמוד בישיבת תומכי תמימים לוד תחת הדרכתו של המשפיע הרב שלמה חיים קסלמן.
בשנת תשי"ט שלח הרבי את הרב רסקין לשליחות לעיר קזבלנקה שבמרוקו. זמן קצר לאחר חתונתו שהתקיימה בצרפת, נסע ר' לייבל עם זוגתו לקזבלנקה. אז החלה שליחותו במרוקו במשך ארבעים וארבע שנה. במסגרת תפקידו עמד בראש מרכז 'ופרצת' ליובאוויטש, וניהל את מוסד 'בית רבקה'. הנקודה המרכזית בשליחותו בה השקיע את מיטב כוחותיו, הייתה לקשר את אלפי היהודים במרוקו לנשיא הדור ונביאו.
אחד המבצעים הבולטים שערך, היה מבצע הפצת תמונות של הרבי. את המבצע הזה החל כבר בשנות הכפ"ם.
תחילת שנת תשס"ג חלה ובאמצע תשס"ד היה מאושפז בבית רפואה במאנטרעאל שבקנדה.
ביום ראשון בערב, אור ל"ב באייר תשס"ד, נלקח לבית עולמו לאחר מחלה קשה ומייסרת.

מסירת נפש

מ'דערציילט א מעשה, אז ס'געווען אין די צייטען פון די קאנטאניסטען, און איינער פון די בסיסים האבן באקומען א באווארניש אז דער קיסר נקילאי קומט אין צוויי וואכן צו דער בסיס, האבן די סאלדאטין מחליט געווען אז לכבוד דער קיסר וועט יעדער ווייזן א ספיציפישער טעלענט וואס ער האט, איז געווען דארט א קאנטאניסט וואס איז געווען זייער שטארק און ער האט געקענט לויפען א זייערע טיפע בארג אין וויינעקער פון צוואנציק סעקונדערס, אז דער קיסר האט דאס געזען האט ער געוואלט אים מאכען א גענעראל, אבער דער תנאי איז געווען אז ער דארף ערשט שמד'ן, האט דער קאנטאניסט געזאגט: ניטא קיין פראבלעם אבער איין תנאי אז מטוט די שמד איבער א טייך, אז מ'איז געקומען צום טייך האט דער סאלדאט אריינגעשפרונען, האט דער קיסר געווען זייער ברוגז האט ער באפעלט זיין סאלדאטין צו גייען און געפינייען די גוף, אז מ'האט עס געפונען האט דער קיסר עס געלייגן אין די בית הסוהר, אז די אידישע קהילה האט געהערט וועגן דעם איז געווען א גרויסע בהלה, האבן צוויי אידן מחליט געווען אז זיי וועלין אים בריינגען צו קבורת ישראל ויהי מה, און זיי האבן טאקע מצליח געווען, אז דער קיסר האט ארויסגעפונען וועגן דעם האט ער ניט גאוואוסט וואו דער גוף איז קבור אבער ער האט באפעלט אז די צוויי אידן זאלן ביידע קריגען פופציק מלקות, איינער פון זיי האט געשטארבען אויפן ארט, און דער צווייטער האט זיך שטראק געליטן פון די יסורים און א קורצע וויילע שפעטער האט ער אויך געשטארבען, אז דער רבי מהר"ש האט געהערט וועגן דעם האט דער רבי געזאגט: די זכות פון זייערע מסירת נפש פאר קבורת ישראל איז גענוג זיי ביישטייען דריי דורות.

.

ר' מענדל פוטערפאס פלעגט מאנין אסאך בר דער פארבריינגענ'ס אמת און ער פלעגט עס געבן צו פארשטיין מיט א'מעשה וואס ס'האט פאסירט מיט א איד אין סיביר, ווען ער האט געזעהן אז זיין לעבן קומט צו א ענדע, האט ער שנעל אנגעטאן טלית מיט תפילין, אז צום ווייניגסטען אז מ'טרעפט אים טויט, זאלן אלע וויסן, אז ער איז געווען א גרויסע צדיק, און געשטארבן אינמיטן דאווענען פון דא זעהט מען, ווי גרויס קען ליגענט זיין.

ר' מענדל פלעגט דעררציילן, אז די ק.ג.ב אויספארשער, האבן פארשטאנען דעם פונקט, און ווען זיי האבן אים אמאל אויסגעפארשט, האט אים די אויספארשער געזאגט מיט רשעות'דיגע רייד אונז ווייסן מיר זייער גוט פוטערפאס וואס דו ווילסט, דו טראכסט אז דו וועסט אריין גיין אין אידישע היסטוריה מיט דיין מסירות נפש, ניין און ניין, מיר וועלן די צוברעכן אלע ביינער, און דו וועסט דא פייגערן ווי א הונט, און קיינער וועט ניט אמאל וויסן, זיי האבן גוט פארשטאנען, די נאטור פון א מענטש, כאטשיג אז ער זעהט אז זיין ענדע קומט שוין, זארגט ער, וואס גייט מען זאגען אויף אים נאך זיין טויט.

•

איין מאל האט א חסיד דערציילט צו דעם רבי'ן אויף יחידות אז ר' מענדל פוטערפאס האט אים דערציילט אז אין סיביר האט ער געפילט זייער גוט אויפן הארצן, האט דער רבי געזאגט: וואס ווילסטו אז דער שווער מיט דער רבי נ"ע (הרבי רש"ב) איז געווען מיט אים.

(געהערט פון ר' יקותיאל פלדמן)

•

איין מאל האט ר' שלמה חיים קסלמן גערעט בא א פארבריינגען וועגן א איד אין רוסלאנד וואס האט געהאט מס"נ לייגן תפילין אין די בית הכסא, איז געווען דארט א מתנגד והדבר לא מצא חן בעיניו, האט ער אויסגעזאגט: ע"פ הלכה איז דאס אסור! האט ר' שלמה חיים אים געענפערט: ס'איז בעסער לייגן תפילין אין א בית הכסא ווי אויף א בית הכסא.

•

ר' שלמה זרחי¹ דערציילט, אז איינמאל אין רוסלאנד ביי דער פריעדעקער

1. נולד בארצות הברית בכ"ח שבט תש"ז, לאביו הרב אברהם מאיר זרחי ולאמו מרת לובא מיכלא בת ר' שלמה רסקין.

לרגל הגיעו לגיל ארבע שנים והכנסתו לחיידר, קיבל אביו מכתב ברכה מיוחד וחריג מהרבי, בו בירך את בנו.

כבר בילדותו לקחו אביו להשתתף בהתוועדויות שהרבי קיים, ומאז הפעם הראשונה לא ספספ אף התוועדות עם הרבי והיה נוכח מראשיתה של ההתוועדות ועד סופה. באחת מההתוועדויות בהן השתתף בילדותו פרץ בבכי והרבי סימן לו להתקרב לכסאו והוא נשאר סמוך אל הרבי עד לסיום ההתוועדות. בזמן לימודיו בשיבת תומכי תמימים בבדפורד, ניגש אל הרבי - כפי המנהג באותם שנים - בשעת ההתוועדות בשבת מברכים על מנת לדווח לרבי שיש לו יום הולדת בחודש הקרוב, ולהודיע מהם ההכנות הרחוניות שקיבל על עצמו. בפועל, כשניגש לרבי הוא החל להתבלבל ורק הצליח לומר שיש לו יום הולדת בקרוב. כמענה, הרבי בירך אותו ואמר: שתאמר חסידות בשפה ברורה.

בשל כח הזכרון שניחן בו ובשל העובדה שזכה לאורך כל שנותיו להתחנך ולחיות בהווי החסידי שבחצר הרבי, נחשב הרב זרחי לאחד מגדולי מעתיקי השמועה בדור האחרון, ולבקי בתולדות החסידות בכלל ותולדות הדור השביעי בפרט.

בשנת תשכ"ו ייסד יחד עם הרב יהושע דוברבסקי ר' אפרים פיקרסקי ר' יהודה לייב שפירא ר' שלום

רבי'ס פארבריינגען, האט ר' דוד צמח שקאלניק געשפילט מיט דער קינדער, און האט געזאגט צום רבי'ן אז מ'דארף האבן נחת פון זיי אז אין אזא שווערע צייט קומען זיי צו לערנען אין חדר, האט דער רבי געענפערט: מ'דארף זיי לערנען אז אדרבה, אין אזא שווערע צייט איז ניט גענוג לערנען א ביסל צייט, מ'דארף לערנען די גאנצע צייט.

•

מ'דערציילט אז ס'געווען איינער פון די חשובי אנ"ש וואס האט געוואלט מאכן א שידוך פארן טאכטער האט ער געהאט צוויי הצעות איינע א גאון א עובד וכו' און דער צווייטער איז אויכעט געווען אזוי אבער ניט ווי דער ערשטער האט ער געפרעגט דער רבי און דער רבי האט דער רבי געזאגט אז מ'זאל נעמן די צווייטע ווייל ער האט מסירת נפש פאר חסידות.

•

ר' מנחם מענדל גראנער דערציילט, אז ר' טלושקין² האט געזאגט צו דער רבי אויף יחידות אז ער האט שטארק הנאה געהאט פון די בחורים וואס האבן באזוכט ביי אים אין שול אויף תהלוכה, האט דער רבי געזאגט, אז פאר זיי איז

בער לויטין ר' נתן וולף ר' אברהם יצחק ברוך גרליצקי את ועד הנחות התמימים. לאחר נישואיו עם רעייתו חיה שרה בתו של הרב שניאור זלמן גנזבורג בשנת תשל"ל נכנס ללמוד בכולל אברכים שעל ידי מזכירות אדמו"ר, ובמקביל החל לעבוד כמשגיח בישיבת תומכי תמימים המרכזית. עם סיום שנת לימודיו בכולל ביקש מהרבי לצאת לשליחות, אך הרבי התנגד לרעיון והורה לו להישאר לעבוד בישיבה ולבקש מהנהלה שיוסיפו לו שעות עבודה. בשנת תשל"ב ניסה שוב לבקש מהרבי רשות לצאת לשליחות, כחלק מהתנופה של שנת השבעים וההכרזה של הרבי בנוגע לע"א מוסדות, אך הרבי שוב שלל את נסיעתו והורה לו להמשיך בתפקידו בישיבה ואמר שליחות שלו ב-770 כמו שנפע לאוסטרליה.

רעייתו חיה שרה, מנהלת את המשרד העולמי לעידוד טהרת המשפחה הממוקם בקראון הייטס. 2. ר' ניסן טלושקין, נולד בשנת תרמ"א בעיר בברויסק לאביו חסיד חב"ד ר' משה יצחק טעלושקין, נישא לשרה פרומה בתו של הרב משה טשארני רב העיירה דוקור במחוז מינסק. בתרס"ב, לאחר פטירת חותנו, נסמך לרבנות בידי רבה של בברויסק הרב משה שמואל שפירא והאדמו"ר הרב שמריה נח שניאורסון, והתמנה לרב בדוקור במקום חותנו, שם כיהן ברבנות עד שנת תרפ"א, לאחר מכן עבר לכהן כרב בעיר פוחוביץ' עד לתרפ"ג.

בשנת תרפ"ד הגיע לארצות הברית ונתמנה ליו"ר כבוד של אגודת חסידי חב"ד, וכעורך ראשי של הכתב עת המסילה - הכתב עת הרשמי של ועד הרבנים.

כיהן גם כרב בבית הכנסת בני יצחק נוסח האר"י בברוקלין במשך ארבעים שנה. הרב טעלושקין היה מומחה גדול בעניני מקוואות ואף הוציא לאור ספר "טהרת מים" שעוסק במקוואות. לימים נדפס הספר על ידי הוצאת הספרים קה"ת, שקנו את זכויות ההדפסה. הרבי עודדו בהוצאת הספר ואף האיץ בו להוציא מהדורה נוספת, באמרו שהמחבר "אתמחי גברא ואתמחי קמייע" בענינים אלו.

הרב טלושקין שימש בתפקידים רבים בחסידות חב"ד בארה"ב: הוא היה נשיא המועצה של עדינו חבר מנהנה ישראל ומרכז לעניני חינוך, עורך חב"ד בולעטין חבר הועד הרוחני של בית רבקה בארצות הברית, אב"ד ועד רבני ליובאוויטש, חבר ועד לבנין האוהל ואגודת חסידי חב"ד. הרב טלושקין נפטר בכ' אדר ב' תשל"ל, ומנוחתו כבוד בניו יורק.

דאס גרויסע מסירת נפש, האט ער געזאגט: יע! זיכער צו טרעטין צוויי דריי
שעה, האט דער רבי געזאגט: ניין, ניט דאס האב איך געמיינט, אז זיי ווייסן
אז מ'פארבריינגט געשמאק דא, און זיי גייען סיי ווי סיי, דאס איז א מס"נ.

מעשה בפעול

ביי ר' נחום טשענאבעלערס צימער איז געווען צוויי שליסעלעך, אן אויבערשטער און א אונשעטער, און דער שמש פלעגט יעדער נאכט פארשליסען זיי ביידע, איין מאל האט ער פארגעסען שליסן דער אונטעשטער, האט ר' נחום אים געשאלטען, און דערנאך האט ער געשאלטען די אלע וואס וועלין פארשלאסען די אויבערשטין שליסל און ניט די אונטערשטען.¹

(געהערט בשם ר' פינע קארף)

.

איין מאל האט דער רבי געזאגט א בחור אין יחדיות: מיט פינף זאכן זינט ניכר א חסידעשער בחור פון א ניט חסידעשער בחור (א פיאות ב) מקוה ג) א בענדל ד) א בארד ה) תפילין פון ר"ת, און אזוי ווערט מען א חסידעשער בחור.

.

שמח"ת תשכ"ד האט דער רבי באווארנט אז ער וועט טיילען משקה נאר צו די וואס וועלין נעמן א החלטה בלימוד הנגלה והחסידות און וועלין דאס אויספירען בפעול (ניט ווי דער פריעדעקער יארין) ר' אבא פליסקין² איז

1. ר' פנחס קארף הסביר הסיפור שכוונת ר' נחום למנעול העליון הייתה לשכל ומדות, ומנעול התחתון הוא מחשבה דיבור ומחשבה, והוא קילל כל מי שהוא שמור בשכל ומדות אבל לא שמור בחשבה דיבור ומעשה.

2. נולד בשנת תרס"ה בפליסא שבאוקראינה, ובילדותו עברו הוריו להתגורר בחרקוב, שם הכניסוהו הוריו ללמוד אצל מלמד ירא שמים שלא נמנה על חסידי חב"ד, יחד עם ר' מענדל פוטרפס.

בשנת תרפ"ט נקרא לשמש כמשגיח בסניף הישיבה בויטבסק. בחודש אייר תרצ"ד קיבל הוראה מאדמו"ר הרי"צ לחשוב על עלייה לארץ הקודש, אך הדבר לא יצא לידי פועל והוא נותר בתחומי ברית המועצות.

עם תחילתה של מלחמת העולם השנייה ברח לעומק רוסיה ונדד עד שהגיע לריכוז החב"די שהתמקם בסמרקנד שם לקח על עצמו את העול הגשמי של סניף הישיבה המחתרנית שהוקמה בעיר, ובכך איפשר את קיומה ופעילותה.

בשנת תש"ז יצא את גבולות רוסיה במסגרת 'הבריחה הידועה', ובשנת תש"ט נשלח על ידי אדמו"ר הרי"צ יחד עם קבוצה של מספר אברכים נוספים לאוסטרליה על מנת להפיח שם את השממה היהודית. בתקופת שליחותו באוסטרליה, עיקר פעילותו התמקדה בדאגה למוסדות החינוך, ובמסגרת זו הקים את ישיבת 'אהל יוסף יצחק' במלבורן, ועמד בראשה.

בשנת תשכ"א היגר לארצות הברית וקבע את מגוריו בשכונת קראון הייטס בסמיכות לחצר הרבי, שם החל לפעול עם יוצאי רוסיה וקיבל על כך הדרכות מפורטות מהרבי. במקביל, היה משפיע בישיבת הדר התורה וכן משפיע כללי בקהילה החב"דית, ואף מסר שיעורים לתלמידי ישיבת תומכי תמימים המרכזית והתוועד איתם רבות. התוועדות אלו היו מקבלות נופך מיוחד כאשר ר' מענדל פוטרפס שהיה ידו הקרוב עוד מימי ילדותם, הגיע לביקור בחצר הרבי.

געווען דארט און ער האט ניט געוואוסט אויב ער זאל נעמן, האט דער רבי געדרייט צו אים און געזאגט: איר ווילט גאר קיין משקה ניט נעמען? איך האב קיין צייט ניט, איך דארף זיך גרייטן צום דאווענען.³

ביחידות אצל הרבי בשנת תשכ"ג, טען בפני הרבי כי חסרה 'לחלוחית' חסידית אצל תלמידי התמימים. והרבי הסביר לו: "צריך לספר סיפורים מחסידים שהיו יהודים חסידיים, וכוונתי דוקא מחסידים לא מרביים, שכן כאשר מספרים אודות רבי נהיה קא סלקא דעתך שזהו ריחוק באין ערוך וכו' מה שאין כן כשמספרים מחסידים - לומדים מכך. כאשר הקים הרבי את "האו"ם החסידי" בשמיני עשרת תשל"א, מינה אותו הרבי כנציגה של מדינת אוסטרליה במהלך שנות מגוריו בקראון הייטס, מונה לשמש בבית המדרש הגדול ב 770 ומילא את התפקיד בנאמנות רבה. בשנותיו האחרונות שהה בבית אבות, ובכ"ד סיון תשנ"ו נפטר. 3. זה היה בשעת שש בבוקר.

מתנגדים

איין מאל האט דער אלטער רבי (לערנינדיק מיט די תלמידים) געפרעגט א קשיא אויף די רמב"ם¹, האט א תלמיד געזאגט אז די מרכבת המשנה² ענפערט די קשיא, האט דער אלטער רבי געזאגט: היות ער איז געווען פון די מתנגדי בעש"ט וועט ער ניט איינקוקן צו זעהן וואס ער ענפערט, אבער אויב דו ווילסט קענסטו מיר זאגען וואס ער ענפערט, איז דער תלמיד געגאנגען זוכן די מרכבת המשנה, און אינמיטן האט דער אלטער רבי געזאגט א אייגענער תרץ און מ'האט ממשיך געווען לערנען, אפאר מינוט שפעטער קומט דער תלמיד צוריק און חזר'ט איבער דער תרץ פון דער מרכבת וואס איז געווען ממש דער זעלבער תרץ פון דער אלטער רבי, האט דער אלטער רבי אויסגעדריקט: אוי שכינתא בגלותא.

.

ר' יהודה חיטריק³ האט אמאל דערציילט אז ס'געווען בא דער צווייטער

1. נולד בקורדובה, שבאל-אנדלוס, כיום בספרד לאביו רבי מיימון הדיין. את חינוכו והשכלתו רכש הרמב"ם מאביו רבי מיימון הדיין, שהשפיע רבות על הגותו, וממורו המובהק של רבי מיימון - רבי יוסף אבן מיגאש, אשר שימש כדיין בקורדובה והעיד עליו הרמב"ם: "כי לב האיש הוא בתלמוד מבעית למי שיסתכל בדבריו ועומק שכלו בעיון עד אשר כמעט נאמר בו 'זכמוהו לא היה לפניו מלך' במנהגו ובדרכו". הרמב"ם ראה עצמו גם כתלמידו של רבו של הר"י מיגאש - רבי יצחק אלפסי, הרי"ף. בשנת ד'תתק"ח (1148), כשהיה הרמב"ם בן שלוש עשרה, נאלצה משפחתו לעזוב את קורדובה שבספרד בעקבות פלישתם של האל-מונחידון מצפון אפריקה ורדיפתם את יהודי האזור. לאחר מסע נדודים שארך כעשר שנים, ניסתה המשפחה להתיישב בעיר פס שבמרוקו, בפאס ככל הנראה כתב הרמב"ם את איגרת השמד, העוסקת בתגובה היהודית הראויה לתופעת השמד במרוקו ובספרד. אך גם שם לא האריכו ימי שלוותם, וכעבור חמש שנים נאלצו לעזוב את העיר, עקב הקנאות המוסלמית שהלכה וגברה, והפיכתה של מרוקו למקום סכנה עבור היהודים. בשנת ד'תתק"ה הפליגו הרמב"ם ומשפחתו מסבתה (מרוקו הספרדית של היום), אל עכו שבארץ ישראל, בה התיישבו. הקהילה היהודית בעכו הייתה בימים ההם מהגדולות בארץ ישראל, וקיבלה בכבוד רב את משפחת הרמב"ם. רב העיר עכו, רבי יפת בן רבי אליהו, התקשר בקשרי ידידות עם הרמב"ם, ידידות שנמשכה גם לאחר שנים באמצעות קשרי מכתבים, ולבסוף על ידי מינויו של רבי יפת כאחד הדיינים בקהילת אלכסנדריה, שהייתה תחת מרותו של הרמב"ם כראש רבני מצרים. נפטר בפוסטאט (קהיר העתיקה) שבמצרים בכ' בטבת ד'תתקס"ה (13 בדצמבר 1204) בגיל 69. בנו רבי אברהם מילא את מקומו בהנהגת יהודי מצרים. הוא וצאצאיו כיהנו כנגידים ועמדו בראש זרם דתי-חסידי, המוכר במחקר בשם חסידי מצרים. המסורת אומרת שלפי דרישתו המפורשת של הרמב"ם "אל נא תקברוני במצרים", הועברה גופתו ממצרים לטבריה ובה אכן עומד ציון שמקובל כמקום קבורתו.
2. ר' שלמה מחלם. נולד בזמושץ' לרבי משה רפפורט. כיהן כדיין וכרב בחלם.
3. הרב חיטריק נולד בתוך אווירה של תורה וחסידות. אביו היה מגיע לשמוע דא"ח בקביעות בבית המדרש של העיירה. כבר במלאת לבנו שלוש שנים, היה לוקח אותו בכל שבת קודש לשמוע חסידות,

וועלט קריג און ער האט באהלטין צוזאמען מיט א מתנגדישער רבי און אינמיטן האט ער געגעבן אים א שטופ (בשוגג) האט ער אנגעהויבען שרייען אויף ר' יהודה, האט ער געזאגט דער צו דער רב: מ'האט כעס? האט ער געענפערט: ס'ניט כעס, ס'התפעלות.

•

ר' אלעזר קלמן טיפנברון איז געווען א געוואלדיקער מאלער, און ער פלעגט מאלען בילדער פון גדולי ישראל פאר אגודת ישראל, ס'געווען אמאל א תקופה וואס די אגודה איז ניט געווען אזוי בידידות מיט ליובאוויטש האט ר' אלעזר געפרעגט דער רבי אויב ער זאל אופהערן ארבעטין פאר זיי האט דער רבי געענפערט: ניין! זיי וועלין סו"ס אופהערן.

•

איינמאל האט דער רבי געבעטן בא אימצער צו אויספארשטין פארוואס דער און דער רב פירט א מלחמה נגד דער רבי'ס ענינים האט דער רב געזאגט: מצד שני טעמים א) דער רבי איז ניט מתייחס צו אונערע דעה פאר ער מאכט א מבצע, און ב) דער רבי האט געבויען א גאנצע השקפה אויף איין מדרש (דירה לו ית' בתחתונים) אז דער רבי האט געהערט זיין טענות האט דער רבי געזאגט: ס'חד מתרצתא בחברתא, וויבאלד ער פארשטייט ניט די צווייטע

אף שלעיתים היה נרדם במקום.

בהיותו ילד כבן 11, נסע ללמוד בישיבה בעיר בוריסוב שם למדו כחמישים תלמידים בשלוש כיתות. לאחר כשנתיים ביקש מאביו לנסוע ללמוד בישיבה גדולה. באותה תקופה הגיעו לאוזניו שמען של שלוש ישיבות מפורסמות: תומכי תמימים ליובאוויטש, ראדין ומיר, והוא ואביו התחבטו להיכן ייסע. לבסוף הוחלט שייסע לישיבה בליובאוויטש.

בתום מלחמת העולם השנייה - בשנת תש"ו - הצליח לצאת את ברית-המועצות בבריחה הידועה יחד עם עוד כאלף נפשות. לאחר תקופת נדודים קצרה, התיישב באנטוורפן שבבלגיה. עם הגיעו לבלגיה, יחד עם הרב חיים חייקין הורה להם אדמו"ר הריי"צ לדאוג לחיזוק היהדות וחינוך הכשר במקום מגוריהם החדש: "ברוך בואם לשלום ויעזרם השי"ת להסתדר בטוב ויצליחם בעבודתם הק' בחיזוק היהדות וחינוך הכשר.

לאחר הסתלקותו של אדמו"ר הריי"צ, התקשר בלב ונפש להרבי. הרב חסידים אף נמנה על משלחת חסידי חב"ד ממונטריאל שהגישו לרבי את כתב ההתקשרות עליו חתמו חסידי חב"ד במאנטרעאל. הוא אף הוסיף ואיחל לרבי באופן אישי "שכל מה שלא הספיק להפעל על ידי הרבי הריי"צ, שיפעל על ידי הרבי", והיה ניכר כי הרבי נהנה מהברכה.

פעם סיפר, כי לאחר שהרבי אמר את המאמר הראשון באתי לגני, הוא אמר לרבי "המאמר לקח" (כלומר, המאמר 'קנה' את החסידים). הוא הוסיף וביקש לברך את הרבי, והרבי אמר שיאמר 'לחיים'. במשך חצי יובל שנים שימש כמחנך בישיבת תומכי תמימים במונטריאל משנת תש"י עד תשל"ה. תלמידיו מתקופה זו מעידים על שיעורים מיוחדים המשלבים לימוד גמרא והלכה לצד סיפורי חסידיים מרתקי.

נפטר בי"ז שבט תשס"ו בגיל 106.

בהלוויתו שעברה ליד 770 השתתפו המוני אנ"ש והתמימים נטמן בחלקת אגודת חב"ד שבניו יורק בסמוך לאוהל הקדוש.

זאך קען איך ניט מתייעץ זיין מיט אים ווייל ס'ניטא קיין שפה משותפת.

.

פאר די נשיאות איז געווען אין 770 א ראש ישיבה וואס איז געווען פון די מתנגדים, איינמאל האט דער רבי געפרעגט בא ר' יצחק דוד גראנער וועגן זיין שיעורים, האט ער געענפערט: געוואלדיק! האט דער רבי געזאגט צו אים: דו אויכעט.⁴

.

איין מאל איז דורכגעגאנגען איסטערן פארקווי די לוויה פון א גרויסע מתגדישער ראש ישיבה וואס האט גורם געווען אסאך עגמת נפש צו דער פריעדעקער רבי, אז ס'אדורכגעגאנגען דער רבינ'ס צימער, האט דער רבי פארמאכט דער פארהאנג.

.

מ'דערציילט אז דער רבי מהר"ש האט געזאגט, אז ס'דא דריי וואס אויבענפיק קוקן זיי אויס בסדר, אבער מ'קען ניט וויסען וואס באמת טוט זיך, א' - א אתרוג, מ'קעניט וויסען אויב ס'איז א לימענע צי ניט, ב' - מצה, מ'קעניט וויסען אויב ס'כשר, אדער מצה עשירה, און דער דריטער - א מתנגד וואס לערנט און דאווענט א גאנצע טאג.

.

איינמאל האט איינער געפרעגט דער רבי אויף יחידות: פארוואס איז דער רבי ניט משתתף אין די אסיפות פון די גדולי ישראל? האט דער רבי געענפערט: איך פיר זיך ווי דער שווער, בא דער רבי נ"ע (הרבי רש"ב) האט מען מחשיב געווען זיין דעה האט ער געפארן, דער שווער אין רוסלאנד האט ער געפארן ווייל מ'האט אויכעט מחשיב געווען דער שווער'ס דעה, אבער ווען דער שווער איז געקומען דא (אמעריקע) האט ער געוואוסט אז מ'וועט ניט צוהערן צו זיין דעה סיי וויי סיי האט ער געשיקט שלוחים⁵, איך פיר זיך אויכעט אזוי.⁶

4. בלשון בתמיה.

5. מספרים שזה היה ר' אליעזר סיבער

6. מספרים שזה היה ר' שמחה עלבערג.

מזכיר

בשעת דער רבי רש"ב האט געבעטן ר' חניע מרוזוב זיין א מזכיר האט ער ניט געוואלט, זאגינדיק צום רבין אז ס'באוואוסט אז א מזכיר קעניט זיין קיין מקושר¹, האט דער רבי געענפערט: עס איז טאקע אזוי, אבער קיין אנדער האב איך ניט.

(געהערט פון ר' ישראל פרידמן)

.

מ'דערציילט אז ווען דער פריעדעקער רבי האט געזען ווי ר' חניע מרוזוב האט געחתמט זיין נאמען: אד"ם, האט דער רבי געזאגט: אהא! א גאנצע מענטש איז ער געווארן.

.

ר' חניע מרוזוב האט אמאל אויסגעדריקט אז די גאנצע מזכירות איז געווען ווערט נאר צו זעהן ווי דער רבי (רש"ב) זאגט קריאת שמע שעל המטה.

1. י"א שהוא אמר כך: ס'באוואוסט אז ס'דא צוויי וואס קעניט זיין מקושרים: א מזכיר און א קרוב.

מלחמת ששת הימים

ר' מיכאל זעליגסאהן דערציילט, אז ווען דער רבי האט גערעט ביי די ל"ג בעומר פאראד תשכ"ז וועגן די מצב אין אה"ק האט דער רבי אזוי הויך גערעט אז מ'האט געקענט הערין דער רבינ'ס קול (אן די מיקראפאן) פון קינגסטאן עוועניו.

ווען ר' דוד מרוזוב' האט נשתדך געווען מיט זיין כלה, האט ער געבטין א ברכה פאר די שידוך, האט דער רבי ניט געגעבן א ברכה, דער רבי האט נאר געזאגט אים: מ'האט זכות אבות, און ער האט נפטר געווארן אין מלחמת ששת הימים.

ר' דוד מרוזוב

ווען ר' דוד מרוזוב האט געהאט א קינד פאר די מלחמה, האט דער רבי ניט געוואונשין אין די בריוו: (כדרכו) ויזכה לגדלם ביחדיו.

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז נאך מלחמות יום הכיפורים איז געקומען אויף שמח"ת פארשידענע אנשי צה"ל, האט דער רבי גערעט מיט זיי א לאנגע צייט, און איינע פון די זאכן וואס דער רבי האט זיי געזאגט: מ'האט געדארף קומען ביז דומסקיס, און נעמן פון דארט די אלע געלט, און אזוי וואלטען זי געווארן א אומה שפילה.

1. נולד ביום א' באלול תרצ"ד בלנינגרד, להוריו פנחס (פינע) ובלה מרוזוב (בת הרב מנחם מענדל גולומבוביץ), סבו הוא הרב אלחנן דב מרוזוב, מזכירו של אדמו"ר הרי"צ. למד בישיבת תומכי תמימים בפריז ובלוד. בקיץ שנת תשט"ו גויס לצה"ל ושירת בנח"ל מוצנח. עם שחרורו מהצבא למד קורס מזורז בבית הספר לדפוס "יד החמישה" בכפר חב"ד והתקבל לעבודה בדפוס בתל אביב. מפקדו מספר כי קיצר את שהותו בבית כאשר בא לרגל יום הולדת ילדו השלישי, כי רצה לחזור ולהיות עם חבריו וידידיו בחזית, בכל פעולה קרבית ובכל משימה מסוכנת, היה הוא בין המתנדבים. דוד הקפיד על שמירת המצוות אף בתנאי שדה קשים. נהרג במהלך מלחמת ששת הימים.

התמונה של אריק שרון בתפילין ליד הכותל אחרי כיבושו בתשכ"ז

ווען די אידישע סאלדאטען האבן כובש געווען די כותל המערבי האט די אלוף אריק שרון געלייגט דארט תפילין, און מ'האט גענומען א בילד פון דעם און ס'געהאט אסאך פירסום, נאך דעם האט דער רבי געשיקט אים א גאנצע בריוו וואס דער תוכן איז געווען אז דורך זיין לייגן תפילין האט ער מחזק געווען טויזענטע אידן אין תומ"צ.

•

מ'דערציילט אז אין די תקופה פאר דער מלחמה האט מען געלייגט דער הקלטה פון דער רבי'ס ווערטער אויף אלע "פלייטס" פון על אל.

•

ווען דער רבי האט ארויסגעקומען מיט מבצע תפילין האבן אפאר בחורים ניט געפילט באקוועמט בעטין א "חילוני" צו לייגן תפילין, האט ר' זושא וילימובסקי גענומען זיי צו די גאס און זיי געזאגט: נאר קוק, האט ר' זושא געגאנגען צו אפאר חברה און געפרעגט איינער: וואס איז דיין חבר'ס נאמען? שלמה - האט ער געענפערט, האט ר' זושא געגאנגען צו שלמה און געזאגט: שלמה איך האב דיר געזוכט ארום די גאנצע שטאט! קום שלמה לאמיר לייגן תפילין, און ער האט גלייך מסכים געווען לייגן תפילין.

מנחה

מ'האט אמאל געפרעגט ביי דער רבי רש"ב: וואס איז די טעם פון די חיבה יתירה צו די פאלטאווער רב¹? האט דער רבי געענפערט: ער האט מיר געראטעוועט פון פארפעלן א מנחה, ומעשה שהיה כך היה: דער רבי מהר"ש האט געהייסן זיין זון די רבי רש"ב צו גוט אדורכלערנען די מאמרים פון דער סידור עם דא"ח, איז ער געבליבען אוף צוויי פול נעכט און האט דאס גרונטיג געלערנט, דער דרריטע טאג האט דער רבי געליגען שלאפין, אז ס'געקומען כמעט שקיעה, האט ר' מרדכי געזען ווי דער רבי שלאפט, האט ער דער רבי אופגעוועקט.

(געהערט בשם ר' יוסל וויינבערג)

•

איין מאל איז געווען כמעט שקיעה און ס'ניט געווען קיין מנין, האט דער פריעדעקער רבי געלייגט דער גארטאל און געדאווענט ביחידות.

•

איין מאל האט דער רבי געקומען צוריק פון אוהל זייער שפעט, האט דער רבי געפרעגט בא ר' זלמן גוראריה: ווען איז שקיעה? האט ער געענפערט: שקיעה איז צען מינוט נאך דעם וואס דער רבי קומט צוריק פון אהל, און דער רבי האט געגעבן א ברייטע שמייכל.

1. ר' יעקב מרדכי בזפלו, נולד ב"ב אייר תרט"ו לאביו הרב ניסן בזפלו, שהיה חסיד אמיד ממקושרי אדמו"ר המהר"ש.

בצעירותו, למד יחד עם אדמו"ר הרש"ב בחברותא, ושררה ביניהם ידידות עמוקה. על ידידותם העמוקה העיד הרבי הרי"צ במכתב לאחד מבניו של הרב בזפלו: "נעימות דרכי האהבה ופעולתה ראה ראינו בהנהגת כבוד הורינו . . . אשר מיום הכירו איש את רעהו באהבה הלכו ובידידות התרועעו כאחים חלקו.

בשנת תרמ"ו התמנה לכהן כרבה של פולטובה שבאוקראינה, וכיהן ברבנות העיר במשך שלשים שנה. עמד בקשרי מכתבים בעניני הלכה עם גדולי הרבנים בדורו, דוגמת רבי חיים חזקיהו מדיני, והוא אף מופיע ברשימת המנדבים בין הפועלים להדפסת ספרו השדי חמד.

ידידותו עם אדמו"ר הרש"ב נמשכה אף לאחר שקיבל על עצמו את הנשיאות, והם היו מתכתבים רבות, בעיקר בעניני הלכה ומנהג.

בל' תשרי תרע"ו נפטר לאחר שסבל ממחלה מתמשכת, ובפטירתו היה בן שישים שנה בלבד. במכתב התחומים שכתב אדמו"ר הרש"ב לאחר הסתלקותו כתב עליו: "אהבתי אהבת איתן אל כבוד ידידי עוז. עיני יורדה מים על הלקח מאיתנו נפש יקרה זכה ותמימה. מאנה הנחם נפשי על אוהב דבק ידיד נפש אשר ניטל מאיתי, והמוות הפריד בינינו.

מוסר

הרב אברהם דוב הכט

איין מאל האט ר' אברהם דוב העכט¹ געקומען צום רבי'ן און האט געפרעגט וועגן א ענין וואס ער האט געדארפט אופטאן אין זיין קהילה, האט דער רבי געזאגט: מ'דארף דאס אויספירען און אפילו אויב דאס נעמט חוצפה, און אויב מ'פעלט אין חוצפה קען מען גייען נעמן בא דער ברודער יענקל.

אינמאל איז געקומען ר' יעקב יהודה העכט צו דער פריעדעקער רבי אויף יחידות און געזאגט דער רבי'ן אז די מתפללים פון זיין שול זינט זייער קאלט צו אידישקייט, און ער ווייס ניט וואס צו טאן, ווייל צו זאגן זיי מוסר וועלן זיי אים גלייך פטר'ן, אבער לאידך מ'דארף זיי

עפעס זאגן, האט דער רבי געענפערט אז אין א שוויץ איז דער סדר אז פריער היצט מען אפ דער מענטש, און דערנאך ווען ער'ס גוט פארהיצט גיט מען אפאר שמייסען און דער מענטש שרייט אויס: שלאג מיר מער, שלאג מיר מער,

1. נולד לאביו ר' יהושע הכט, מראשוני החסידים בארצות הברית, ולאמו מרת שרה, בתו של ר' יהושע אסטער.

את לימודיו בישיבות התחיל בישיבת ר' חיים ברלין בשכונת בראנזוויל בעיר ניו-יורק, ואחרי מספר שנים הצטרף לשני אחיו ר' שלמה זלמן ור' משה יצחק, ולמד בישיבת תורה ודעת בויליאמסבורג. בקיץ ה'תש"ה נסע ר' אברהם עם רעייתו לנופש בהרים. בכפר הנופש היה בית כנסת אחד, בו חלקו במשותף קהילות האשכנזים והספרדים.

באחד הימים ביקשו חברי הקהילה הספרדית מר' אברהם שימסור לפנייהם שיעור תורה. ר' אברהם הסכים בחפץ לב, ולשיעור הגיע קהל רב. אנשי הקהילה נהגו מאד, ובסיום ביקשו שיקבל על עצמו את הנהגת הקהילה הסורית. נשיא הקהילה נפגש עם הרבי הרי"צ, והתייעץ אודות המינוי. הרבי הרי"צ המליץ בחום.

בחודש חשוון ה'תש"ו מונה ר' אברהם באופן רשמי לרב קהילת בני מגן דוד, שבשכונת בנסונהרסט - ניו יורק. הוא הקים מוסדות חינוך עבור ילדי הקהילה, ועם השנים קשר קשרים עם אישי ציבור רבים. דלתות רבני הספרדים היו פתוחות לפניו, והיה מרבה להשתתף בוועידות וכינוסים שונים. במקביל להנהגת הקהילה הסורית, ניהל ביד רמה את איגוד רבני אמריקה, והשקיע במרץ רב לתיקון החוק האומלל - "מיהו יהודי", כשלצורך כך הוא מנצל את קשריו המסועפים עם ראשי הממשלה בארץ, שרים, חברי כנסת ועוד. נפטר ביום ראשון, כ"ד טבת תשע"ג.

די זעלבער זאך דא, ערשט דארף מען זיי גוט אנווארמען מיט אידישקייט, און דערנאך אז מגיט זיי אביסל מוסר וועלן זיי שוין שרייען: זאג אונז מער.

•

בא דער באקאנטע דאלארים ווען דער ליטפעשער רב² האט געפרעגט דער רבי וועגן שינה בסוכה, האט דער רבי בין היתר געזאגט (הלשון אינו מדויק): זיי דאך קאכין אין עונשים, זאלין זיי אליין פסקנען וואס קומט זיי פאר מאכן מחלוקת צווישן אידן.

2. ר' כהנא.

מבצעים

איין מאל איז צוויי בחורים געגאנגן טאן מבצעים אויף תענית אסתר אין תל אביב און זיי האבען דארט ארויסגעטעלט אסאך משלוח מנות, אז זיי האבן געענדיקט טיילען זיינען זיי געקומען צום "באס סטיישען" און זיי האבן געזען ווי ס'ליגט אויפן פאל די "רעפערס" פון די משלוח מנות, האבן זיי געפילט זייער צעבראכין פון זיך אז זיי האבען גורם געווען אידן עסען אויף תענית אסתר, אז זיי האבן געקומען קיין ישיבה האבן זיי מחילט געווען שרייבן צום רבין דער גאנצע מעשה, אפאר טעג שפעטער באקומען זיי א מענה בזה"ל: ת"ח ת"ח על הבשו"ט.

ווען דער רבי האט ארויסקעקומען מיט די טאנקים פון מבצעים האט ר' זושא וילימובסקי אמאל דאס מסביר געווען מיט א משל פון דער צייטן ווען ער איז געווען אין די פארטיזנים: כל זמן ס'נאר געווען די אראפלאנים איז דאס געווען ווי נפירות, ווען האבן מיר געוואסט אז ס'דא א ניצחון? ווען ס'געקומען א טאנק.

(געהערט בשם ר' דוד נחשון)

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז דער רבי האט אמאל געזאגט (ווען דער רבי האט מפסיק געווען די טאנקים גייען יעדען טאג) ס'דא אסאך מבצעים וואס מ'קען טאן דא אין קראון הייטס.

ר' לייבל שפירא דערלציילט, אז דער רבי'ס מזכיר ר' קווינט'ל האט אים

1. נולד בביאליסטוק בשנת תרנ"ט, לאביו הרב אברהם יעקב הכהן. בנעוריו הגיע לסלבודקה והתחבב על ראשי הישיבה. לאחר שש שנות לימוד עלה לארץ ישראל ובה הצטרף לקבוצת תלמידי הישיבה בחברון. תקופה קצרה לפני טבח תרפ"ט בא חברית הנישואין עם בתו של ר' חיים דיאמנט.

מאוחר יותר עלה לארצות הברית וכיהן כרב בית כנסת. בשנת ת"ש איבד את מקום פרנסתו. באותם ימים פגש בו הרב חודקוב ומינה אותו למזכירו של אדמו"ר הרי"צ. בעבודה זו המשיך גם אצל הרבי בהתמסרות ובנתינה.

למרות שהיה חניך האסכולה ה"מוסרית", העריך מאד את הרבי, והכניס את דברי הרבי אליו בספרו "מנוחת אליהו".

הרב ישראל זאב גוסטמן, ראש ישיבת תומכי תמימים המרכזית, מינה אותו תקופה מסוימת למגיד שיעור בתומכי תמימים 770.

אמאל דערציילט, אז דער פריעדעקער רבי האט אים געזאגט צו איבערגעבן צו די בחורים אז די מזוזות (וואס מען גיט אויס צו די אידן) דארף מען מען זעען אז די מענטשען זאלן צאלן פאר דעם.

•

מ'דערציילט אז ווען דער רבי האט מפסיק געווען די גייען אויף מבצעים יעדער טאג האט מען געפרעגט דער רבי ווען מ'זאל גייען און דער רבי האט געזאגט אז מ'זאל גייען אויף פרייטאג האט מען געפרעגט: אבער מ'דארף דאך זאגן דאן שניים מקרא? האט דער רבי געענפערט אז מ'זאל דאס טאן אויפ'ן וועג.

•

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז שוין אין תשכ"ז איז געווען די מושג פון א מבצע טאנק, אז ס'געווען א איד וואס האט געקויפט א גרויסען באס געלייגט דער סמל פון מרכז לעניני חינוך, און פלעגט איינלאדען אידן אריינקומען לייגן תפילין א.ד.ג, איין מאל האט דער רבי אריינגעקומען זעען די באס, האט דער רבי באמערקט אז דער ווינקעל וואו מענטשען לייגן תפילין איז אפען, האט דער רבי אים מציע געווען ער זאל לייגן א פארהאנג, כדי אז מענטשן זאלן פילן באקוועמט בשעת לייגן תפילין.

היה מיוזמי ומקימי כולל צמח צדק (ירושלים) ופעמים רבות נסע לארץ ישראל וביקר שם. בט"ז שבט תשי"ג כותב לו הרבי מכתב מיוחד לרגל קשרי שידוכין של בתו יונינה. כאשר רעייתו נפטרה (בשנת תש"כ) הגיע הרבי לנחם את המשפחה והתפלל במקום את תפילות מנחה וערבית. נפטר בהושענא רבא תשל"ה. הרבי יצא עם קבוצת חסידים להשתתף בהלוויה.

נקיון בית הכנסת

איין מאל פאר'ן מנחה איז געווען אפאר סיגערעטען אויפן פאל, האט אימיצער דאס געוואראפען אונטער'ן בימה כדי דער רבי זאל ניט זעען, אז דער רבי האט אריינגעקומען האט דער רבי גלייך געגאנגען צום בימה, אראפגעבויגען און אוועקגענומען די סיגארעטען.

•

איין מאל האט דער רבי אראפגעקומען צום שול און ער האט געזען אסאך זאכן אויפן פאל, האט דער רבי געזאגט: רשי"ס פאטער האט גערייניקט די שול'ס פאל מיט זיין בארד און דא ווארפט מען זאכן אויפן פאל.

•

ר' מיכאל טייטעלבוים איז געווען די שמש פון א שול אין איסט פלעטבוש¹, פלעגט ער יעדער פרייטאג רייניקן די שול, און ער האט קיינמאל ניט געלאזט אז אנדערע זאל אים העלפן.

(געהערט פון עדי ראייה)

1. מענין לענין באותו ענין: ע"פ הוראת הרבי הוא קבץ כמה בחורים מדי שבת והשלים המנין שם.

נסיעה לרבי

איין מאל האט ר' שמואל מונקעס¹ געגאנגען קויפן מילך, אז ער איז געקומען צום מארק האט ער געזען א גאנצער קאראוואן פון חסידים וואס פאר'ן צום רבי'ן, האט ער מחליט געווען גיין מיט, אז ער איז געקומען צוריק צו זיין שטאט האט ער דערמאנט זיך וועגן קויפן די מילך, האט ער שנעל געקויפט דאס מילך און געלאפען גלייך אהיים, אז ער האט אריינגעקומען אריין אין שטוב האט ער געגליטשט און די גאנצע פלאסק האט געגאסען אויפן ערד, האט ר' שמואל אוסגעדריקט: זע ס'ניט קיין גוט זאך צו היילען.

(געהערט פון ר' ישראל פרידמן)

1. נולד כיתום מאביו שנפטר כמה חודשים לפני לידתו והוא נקרא על שמו. גדל בעיירה קאליסק. לאחר חתונתו נולדה לו בת. מספר שנים לאחר מכן נפטרה רעייתו. במשך השנים התגורר גם בעיירות פולוצק ובייענקושיבויץ.

כאשר הגיע שמעו של אדמו"ר הזקן אל קאליסק החליט לנסוע אליו. הוא נכנס אל ביתו של אדמו"ר הזקן באמצע הלילה, באומרו שרצונו להתחמם. לאחר זמן רב שעמד שם ולא הסכים לצאת, אמר לו אדמו"ר הזקן שישלך אותו מביתו, ור' שמואל השיב בבכי כי "הגוי שלי חזק יותר", כשכוונתו על היצר הרע שלו. כששמע אדמו"ר הזקן את הדברים הבין כי הוא אינו אדם פשוט וקיבל אותו באותו מעמד ליחידות. על כך אמר הרבי הרש"ב כי באותה יחידות פעל ר' שמואל את התמסרותו אל אדמו"ר הזקן. הרבי סיפר את הסיפור והפיק ממנו הוראה בעבודת השם.

בשנת תקנ"ז נאסר אדמו"ר הזקן. כשבאו לאוסרו, שהה בביתו ר' שמואל מונקס. שאל אותו אדמו"ר הזקן, האם למסור את עצמו בידי הגויים או שמה לברוח. ענה לו ר' שמואל: "אם אתה רבי - הרי אין לך מה לפחד מהם, ואם אינך רבי - באיזו זכות לקחת מאלפי יהודים את תאוותם מעולם הזה". אדמו"ר הזקן נשאר בביתו ונלקח למאסר.

בעת ביקור רבי שלמה מקרלין אצל אדמו"ר הזקן ביום תשעה באב עמד ר' שמואל מונקס בבית הכנסת וזרק עיגולי קוצים (בובקעס) על המתפללים (כדי להפיג את העצבות). ולאחר שאחד מן הבובקעסים פגע בזקנו של ר' שלמה מקרלין, הקפיד על כך ואמר לאדמו"ר הזקן: "בגלל אברכים כאלו נחרב בית המקדש". למחרת הלכו אדמו"ר הזקן ור' שלמה מקרלין יחד אל מחוץ ליישוב, וראו אברך בתוך בור מלא נמלים שעוקצים את כל גופו והוא בוכה על חורבן בית המקדש. אמר על כך ר' שלמה: "בגלל אברכים כאלו יבנה בית המקדש". אמר לו אדמו"ר הזקן: זהו אותו אברך.

באחת השנים פקדה שריפה את עיירתו של ר' שמואל מונקס, וביתו עלה באש. ר' שמואל החל לרקוד "שלא עשני גוי", בהסבירו שאם היה גוי, היה נשרף אלוהיו יחד עם ביתו.

פעם תלה עצמו מול בית מדרשו של האדמו"ר הזקן. כששאלו אותו לפרש מעשה מוזר זה ענה: בכל חנות יש חלון ראוהו. הדייג שם דגים בחלון הראווה שלו כדי שידעו שיש שם דגים וכן הרוכל שם בחלון את מרכולתו, כך גם אני תולה את עצמי כדי שידעו שפה נמצאים כל החסידים.

בספר בית רבי נכתב אודותיו: "הרב החסיד המפורסם ר' שמואל זלה"ה מקאליסק (הנקרא בעולם בשם שמואל מונקעס) היה אדם גדול מאוד, חסיד גדול וערום ביראה, והיה חשוב מאוד אצל רבנו. דרכו והנהגתו ידוע ומפורסם בעולם, ולפי ראות עיניים - בשיגעון היה מתנהג, אך גם בזה ראו חכמתו הנפלאה עד למרבה.

בשעת ר' מענדל פוטערפאס האט פארברענגט ביי א'חסידישע פארברענגן און ס'איז געווען כטוב לב המלך ביי, פלעגט ער צולייגן די נסיעה פון א'חסיד צו זיין רבי, וואס ס'האט נישט קיין פארגלייך אין אנדערע קרייזן, און אזוי פלעגט ער זאגן:

יעדע ערליכער איד האט א רב א וועג ווייזער אזוי ווי די משנה לערנט אונז "עשה לך רב", און יעדע איד פירט זיך צוגיין און מקבל פנים זיין די רבי זיינע, אזוי ווי די באוואוסטע מאמר חז"ל אבער פון צייט צו צייט גייט א'איד צום רבי'ן הערן פון אים דברי תורה, און זיך דורך רעדן מיט אים הוראות און הדרכות און עבודת השם.

א חסיד פארט צום רבי'ן און אויך א עולם'שער איד פארט צו זיין רב, אבער מיט א גאנצע אנדערע שניט.

די מתנגד ווען ער שפירט אז ס'איז געקומען די צייט צו פארן צו זיין רב, טוט ווי אז ער לאזט אפ זיין שטוב, מיט זיין באשטימטע סדר וואס איז תורה מיט יראת שמים, אבער וויבאלד ער פילט אז מ'דארף פון מאל צו מאל זיך שטארקן אין תורה מיט יראת שמים, מוז ער אפלאזען זיין שטוב מיט זיין סדר היום, וואנדערן אויף די וועגן און אנקומען צו זיין רבי'ן, אבער ער טרייסט זיך אז די פארן איז נאר פאר א'קורצע וויילע, און א חודש ארום וועט ער צוריק גיין צו זיין געהעריגע סדר היום.

ווען די פערד אין וואגן דערנענטערן זיך צו די שטאט ווי זיין רבי וואוינט, זעט זיך אן די גרינע פעלדער מיט די בהמות וואס פאשען דארט ארום די שטאט, און איינע טייטעלט אים מיטן פינגער, אט דאס זענען די בהמות פון דיין רב, און ער ווערט נישט באצויבערט דערפון, טראכטענדיג, אז דאס זענען נישט מער ווי בהמות, פארוואס זאל איך באגייסטערט ווערן, און אמאל כאפט זיך אריין א'חוצפעדיגע מחשבה אין אים, "נו, אויך מיין רב האט בהמות, ממש ווי מיר ס'ווייזט אויס אז ס'איז דא עפעס פארגלייך צווישן אונז.

ווען מ'דערנענטערט זיך נאך מער צום שטאט, זעהט זיך אן פון דערווייטענס די הייזער פון דעם רב'ס שטאט, און די "הויף" מיט זיין הויז געזונט, זיין שוהל און זיין וואוינונג ארט, און ער ווערט נאך אלס נישט באגייסטערט דערפון, "סוף סוף זענען דאס געווענליכע זאכן, ס'ענדילט אין וואס איך האב, די רב האט אויך א שטוב מיט א'פאמיליע, א שוה ס'איז זיכער אז ער איז זייער גרויס און דערהויבן, אבער נאך אלעמען איז דאס נישט "באין ערוך".

און אויך ווען ער שטייט און ווארט ענדליך צו זעהן זיין רב, צו שלום

נעמען און הערן תורה פון זיין מויל, גייט ער נישט ארויס פון זיינע כלים, סוף כל סוף איז מיין רב נישט מער ווי בלוט אין פלייש, נאר וואס דען, ער קען גאנץ ש"ס, און ראשונים מיט אחרונים, ער איז בקי אין שאלות ותשובות ספרים, ער האט א גרויסער וויסענשאפט און די כתיבי מוסר מיט חקירה, זיין מויל שארט פערל ווערטער, און זיין יראת שמים איז לתפארת, און בין אויך נישט אינגאנצן א גארנישט, איך קען האלבע ש"ס, געלערנט א טייל פון די ראשונים מיט אחרונים און האב אויך געפענט ספרי שאלות ותשובות, איך האב מיך געפלאגט און מעיין געווען אין ספרי מוסר וחקירה, ס'איז טאקע דא א אונטערשייד צווישן אונז, א גרויסע אונטערשייד, איך קען אסאך לערנען פון אים, אבער מ'דארף זיך נישט מתרגש זיין צו פיל.

און די צייט כאפט זיך אריין א מחשבה פון די זייט, יא, בעזרת השם, און נאך צוויי וואכן גיי איך זיין אינדערהיים, און צוריק גיין צו מיין באשטימטע סדר היום, צו הארעווען על התורה ועבוד.

אנטקען דעם, דער חסיד, ווען ער פארט צו זיין רבי, שוין אסאך פריערט איז ער זייער באצויבערט, און גרייט זיך אן, און ווארט אויף די געגלוסטע מינוט, אז ער וועט זעהן זיין רבי, מ'קען זאגן אז א גאנצע יאר האט ער אויף דעם געהאפט און גע'שטרעבט, צו זעהן זיין רבי, און ווען מ'הייבט שוין אן צו פארן בפועל ממש, און ווי מ'קומט אלס נענטער אזוי שטארק'ט זיך אן זיין הארץ בענקענישן מיט די געפילען און די גלוסט'עניש צום רבי.

ווען די וואגן דערנענטערט זיך צום שטאט ווי די רבי וואוינט, און יענער ווייזט אן מיט די פינגער און זאגט "אט דאס זענען די בהמות פונעם רבי", און ער קוקט אויף זיי מיט א בענקעניש, און טראכט: טאקע דאס זענען נאר בהמות, אבער זיי האבן אזא זכות צו זיין די בהמות פונעם רבי, הלוואי וואלט איך זוכה געווען צו זיין "די בהמה פונעם רבי", אזוי ווי די באקאנטע חסידישע ווארט אז א חסיד איז די בהמה פון א רבי, אזוי ווי א בהמה זארגט נישט פאר זיין פרנסה, דאס איז די בעל הבית זארג, זי דארף צו טאן אירע'ס, צו געבן מילעך, אזוי איז זי גאראנטירט פאר אירע עסן מיט אלעס גוט פונעם בעל הבית, אזוי אויך א'חסיד, ער דארף נישט זארגן פאר זיין פרנסה און שפיזער, ער דארף נאר צו טוהן וואס זיין בעל הבית פאדערט פון אים, און דעמאלטס זארגט זיין בעל הבית פאר זיינע אלע גשמיות'דיגע באדערפענישן.

ווען מ'קומט נאך נענטער צום שטאט, און ס'זעהט זיך אן די הייזער פון שטאט, ווערט ער באגייסטערט, מיר זענען אנגעקומען קיין לויבאוויטש, צום רבי'ס שטאט, ירושלים פונעם גלות, ווען ער זעהט פונדערווייטענס די הייזער

די שוהל, די הויז געזונט פונעם רבי'ן קען ער נישט איינהאלטן זיינע געפילען, אט, זעהט מען שוין די"בית המקדש" "בית רבנו שבבל" אט דא איז די פלאץ ווי די שכינה רוהט, וואס האט זיך באזעצט דארטן, דאס איז נישט קיין חלום, איך בין שוין ממש בגשמיות ביים רבי'ן, און סגייט דורך א'מחשבה אין זיין מוח, הלוואי זאל איך אויך ברוחניות זיין ביים רבי'ן.

מיט פיהל ברען מיט התרגשות אנטפאנגט ער דעם רבי'ן מיט א פארכט, און א ציטער, ער איז מבטל זיין גאנצע מציאות, און ער גיבט זיך און גאנצען איבער צום רבי'ן מיט זיינע אנווייזונגען, און פראבירט כסדר איבער חזר'ן די הייליגע רייד וואס ער האט געהערט פונעם רבי'ס מויל, וואס דאס זענען ביי אים ממש געגיבן געווארן פון סיני.

און ווען ס'קומט די צייט זיך שיידין בגשמיות פונעם רבי'ן און זיך א'היים קערן, דערמאנט ער זיך, אז נאך א שטיקל צייט וועט ער ווידער צוריק קומען דא, און זיין ביים רבי'ן.

•

ר' אברהם מאיר פלעגט טייטשן "מקברות תאוה חצרות"² כדי אנקומען צום רבי'ן (חצר) דארף מען ערשט באגראבן די תאוות.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט בשם ר' שמואל לויטן, אז ס'געווען א טשענאבלער חסיד וואס האט ניט געפארן צו זיין רבי פאר א לאנגע תקופה, איין מאל האט ער מחליט געווען אז ער דארף פארן צום רבי'ן, אז ער איז אריינגעקומען צום רבי'ן זאגט אים דער רבי: פארוואס האסטו ניט געקומען פאר אזוי לאנגע צייט? דו זאלסט וויסען זיין אז דער טעם פארוואס דו האסט מחליט געווען קומען אהין יעצט איז ווייל איך האב געטראכט אויף דיר.

•

אז ר' זושא וילימובסקי פלעגט פארן צום רבי'ן איז אויפן פליין פלעגט ער מאכן א גאנצע שטורעם, איינמאל האט ער געוואלט בריינגען זיין זון לוי צום רבי'ן, האט ער אבער ניט געוואלט ווייל ער האט פארשעמט פונעם טאטען, האט ר' זושא אים געזאגט: האב ניט מורא דער מאל וועט איך דאס ניט טאן, אז מ'איז געקומען אויפן פליין האט ר' זושא גלייך אופגעשטאנען אויפן ביינקעל און האט אנגהויבן רעדען: יהודים יקרים, איר מיינסט אז דו פארסט קיין ניו יארק, אבער באמת פארן מיר אלע צו דער ליובאוויטשער

2. במדבר, י"א, ל"ה.

רבי, איז במילא וועט מען זינגען א חסידישער ניגון, און ער האט אנגהויבן זינגען, און לוי האט זיך אנגעהויבען ווערין אינגאנצען פארשעמט, אבער אין דער פארלויף פון צוויי מינוט האט דער גאנצער פליין געווען בגילופין, אז לוי האט דאס געזען האט ער אנגהויבן זאגן צו אלעמען ארום אים: דאס איז מיין טאטע דאס איז מיין טאטע.

.

ר' מענדל פוטארפאס האט אמאל געזאגט אז דער טעם וואס דער אובערשטער האט געמאכט אז מען מוז גייען אויף א עראפלאן צום רבי'ן, איז צו אונז ווייזן אז איידער מ'קומט צום רבי'ן דארף מען דערהערין אז עוה"ז איז גאר קליין.

ניגון

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז ווען ר' בערקע חן איז געקומען תשכ"ב האט ער געזונגען די ניגון וואס ער האט געהערט פון זיין זיידע "הנה מה טוב" האט דער רבי געזאגט: אז דער עולם איז דאס מקבל איז מה טוב ומה נעים.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז יעדער יאר סוכות אין די יארן ת"ש-תש"י פלעגט דער רבי פארבריינגען פאר די תלמידי הישיבות, איין יאר (תש"ב) האט דער רבי געהייסן זינגען דער ניגון שמחה פון ניקאליאב, און דער רבי האט געהייסן מאכן הקפות ארום די סוכה, און האט דאן געזאגט: עד כאן הקפה א, עד כאן הקפה ב, און אזוי האט דער זעלבע זאך געטראפען אלע יארן ביז תש"י.

•

מ'דערציילט אז דער שבת פארבריינגען וואס ר' יואל כהן איז געפארן קיין ארץ ישראל האט איימצער אנדערש אנגעפאנגען די ניגונים, און ער האט אנגעפאנגען זייער הארציקע ניגונים און דער רבי האט שטארק געוויינט.

נקודת היהדות

ר' מענדל מורוזוב דערציילט אזא מעשה, אז ווען ער איז געווען א קליינע קינד דריי פיר יאר אלט, האט זיין משפחה געלעבט אין לענינגראד, איז דאן זיין משפחה געלעבט צוזאמען מיט אפאר אידישע משפחות אויפ'ן צוויטע שטאק פון א שטוב, און אויף די ערשטע שטאק האט געוואוינט צוויי אידישע מיידעלעך וואס האבען נעבאח געשמד'ט, איז יעדער מאל וואס זיינע משפחה פלעגן דורכגיין זייערע געגענט האבען זיי געשפייען אין זייערע ריכטונג, אין יענער צייטע איז געווען די פראגראמ'ס און די סדר פון די רשעים ימ"ש איז געווען אז זיי פלעגן קומען צו א הויפעל און מכריז זיין אז אויב איינער וועט ארויסקומען מיט זיינע שתי וערב און אויף אים שווערן אז ס'ניטא קיין אידן וועלין זיי אוועקגייען, איין מאל הערן זיי פלוצלונג גרויסע שרייעניש אינדרויסען: די ווייסע זינט דא (די כינוי פאר די קאזאקים) האבען זיי גלייך געלאפען צו באשטעטיקן זיך אין קעלער, אז זיי קומען צום קעלער הערן זיי ווי די קאזאקען זיינען מכריז: "דער וואס ארויס קומען שווערן על יראתם אז ס'ניטא קיין אידן, וועלין מיר ממשיך זיין" און זיי זעען ווי ס'קומט צו גייען די צוויי מיידעלעך און שווערין על הטומאה אז דא איז ניט פאראן קיין איד (ר' מענדל גיט צו אז פאר זיי איז דאס געווען בגדר מס"נ ממש, ווייל וואלטיין זיי געכאפט געווארן ביי דער ליגען איז אחת דתם, און זיי מצד עצמם זיינען ניט געווען בסכנה), און אזוי האבן די קאזאקין אוועקגעגאנגען, אז די מרוזוב פאמיליע האבן דאס געזען, האבן זיי אנגעהויבען קוקן אויף די מיידעלעך, און ר' מענדל האט מסיים געווען: מיר האבן (נאך דעם) זיי איינגעלאדענט צו אונז אין שטוב, און האבן אנגעהויבען צו זיי מקרב זיין.

.

מיין טאטע האט מיר דערציילט, אז איין מאל האט זיין טאטע - ר' זושא וילימובסקי - געהערט אז אין דער פרי וועט די נאציס ימ"ש קלייבן די אלע אידן פון שטאט און זיי הרג'ן רח"ל, האט ער געגאנגען פון שטוב צו שטוב און געזאגט די אידן אויף די נייעס, און אין איינע פון די הייזער האט איינע פון די אינגלעך געקערט צו זיין מאמע און געפרעגט: מאמע וואס וועט זיין? האט דער מאמע געענפערט: זיי נישט באזארגט, מ'וועט שטארבען על קידוש השם.

נרות שבת קודש

מ'דערציילט אז איין מאל אויף מבצעים האט א בחור געפרעגט דער רביצין (חיה מושקא נ"ע) צידען האט זי נרות שבת קודש? האט זי גענומען די נש"ק, און געזאגט דער בחור: מיין מאן וועט זיין גאר צופרידען.

•

הרה"ק ר' יהושע מבעלזא איז אמאל ערב שבת געזעצן בי זיך אין צימער, און האט געהערט א געוויין פון אינדרויסן, ווען ער איז געגאנגען קוקן ווער עס וויינט, האט ער געזען אז דאס איז זיין רעביצין, האט ער איר געפרעגט, פארוואס זי וויינט, האט זי געענטפערט, אז יעדן ערב שבת פאר'ן צינדן די שבת ליכט גיט זי אכצן רובל פאר צדקה, אבער די וואך האט זי נישט קיין געלט, און זי קען נישט אזוי צינדן קיין ליכט. האט איר הרה"ק ר' יהושע געזאגט, אז זי זאל גיין צו א שכן און באַרגן געלט, און געבן א טייערע זאך אלס א משכון, זי האט אזוי געטאן, זי האט אוועגעגעבן איר שטערנטיכל אלס א משכון, און זי האט גלייך אויסגעטיילט דאס געלט פאר צדקה, שפעטער האט הרה"ק ר' יהושע אנגעוויזן אויף הרה"ק ר' ישכר דוב, זאגענדיג, נאך אזא ליכט צינדן, איז נישט קיין וואונדער אז מ'האט אזעלכע פיינע קינדער

•

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז ס'געווען א גדול בישראל¹ וואס די מאמע זיינע פלעגט שטארק וויינען ביי הדלקת נרות שבת, איין מאל האט זי אזוי פיל געוויינט אז דער טרערין האט פארלאשן די ליכט, אז זי האט געפענט די אויגען און דאס געזען, האט זי ערשט אנגהויבן וויינען, אז זי האט נאכאמאל געעפענט די אויגען, האט זי געזען ווי די ליכט לייכטן.

•

חס"ד האלבערשטאם² דערציילט, אז נאך דעם וואס דער רביצין האט

1. כמדומה שזה ר' ישראל בער מווילעדניק.

2. נולד בארץ ישראל בכ"ג מנחם אב תשי"א לאביו רבי מאיר הלברשטאם, האדמו"ר מטשעקווא, כנין ונצר לרבי חיים הלברשטאם, מייסד שושלת חסידות צאנז, ונקרא על שם סבו מצד אביו, האדמו"ר מו'מיגראד.

בצעירותו, התקרב בעקבות אחיו הבכור חיים ברוך לחסידות חב"ד, ובשנת תש"ל הגיע ללמוד בישיבת תומכי תמימים המרכזית בחצר הרבי. ר' חס"ד החליף את אחיו, ששימש בבית אדמו"ר הרי"צ, בתפקידו לאחר נישואיו, והוא החל לשמש כמשב"ק בביתו של אדמו"ר הרי"צ בסעודות החגים.

געצונדען ליכט פלעגט זיי זינגען צו זיך די ניגון יעלה מיט די ווערטער פון
ר' אברהם פרידמן.³

מאוחר יותר, נכנס לעבודה בביתו הפרטי של הרבי, ובזה התמקדה עבודתו. בשל כך היה נמצא בקשר שוטף עם הרבנית הצדקנית מרת חיה מושקא. חס"ד נחשב כמי שהי' אחד הקרובים ביותר לרבנית, ששימש כנהגה האישי וסייע לה במשך שנים רבות, והיא העניקה יחס מיוחד לרעייתו ולבנו ארי שהיה נחשב אצלה כבן בית שלה.
לפעמים תכופות, כמו ביום היארצייט של הרבנית, מתוועד ב770 ומספר סיפורים מכלי ראשון שראה אצל הרבנית.
3. הנקרא טאטעניו.

נקדישך

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז ער איז איינגעקוקט ווי דער רבי זאגט נקדישך, איז ביי שחרית פלעגט דער רבי דערהויבען זיך ביי קדוש ברוך און ימלוך, ביי מנחה נאר קדוש און ברוך, און בא חזרת הש"ץ איז געווען גארניט.¹

•

איין מאל איז ר' זושא וילימובסקי געווען אין בית מנחם² און ער האט געלערנט מיט איינער און אינמיטן איז געווען א נקדישך און אלעמען האבן אופגעשטייט, האט ר' זושא ארויסגעזאגט: לאז קדוש, לאז ברוך, ימלוך.

1. ובמוסף היה לפעמים כך ולפעמים כך.
2. הבית הכנסת המרכזי בכפר חב"ד.

נוסח התפילה

ר' לייבל שפירא דערציילט אז דער רבי האט געזאגט ר' דוד ראסקין¹ אז ער האט געוואלט אז די בחורים זאל וויסען די נוסח התפלה² פון ראש השנה און יום כיפור.

ווען ר' בערל זלצמן³ איז ארויסגעקומען פון רוסלאנד, האט דער רבי אים

1. נולד בשנת תרפ"ז בעיר באברויסק שבביילורוסיה, לאביו החסיד הרב יעקב יוסף ואמו מרת דרויזא רסקין.

בגיל שנתיים נעצר אביו, בחודש אלול תרפ"ט ונידון לשנת מאסר. זמן קצר לאחר השחרור עברה המשפחה לגור בלנינגרד שם המשיך אביו בפעילותו למען היהדות במסירות נפש.

ר' יעקב יוסף לא הסכים שילדיו ילמדו ב'שקולע' (בית ספר ממשלתי), ושכר את ר' שלום מרוזוב, שלימד את בניו ועוד מילדי אנ"ש בביתו.

בשנת תשי"ד הצטרף ר' דוד לצוות הישיבה כמגיד שיעור בסניף הישיבה בבעדפורד. כעבור כמה שנים צורף להנהלת הישיבה.

למרות שבראשות הישיבה עמד הרב מענטליק, ראה הרבי בר' דוד את נציגה של הישיבה לכל העניינים.

בחודש ניסן תשט"ו ייסד הרבי את צעירי אגודת חב"ד בניו יורק, בהמשך התמנה הרב דוד רסקין להיות היושב ראש.

כאשר הורה הרבי בהתוועדות הוראות חדשות לחסידים, היה ר' דוד מתקשר לשלוחים ברחבי תבל לעדכנם בהוראות החדשות של הרבי.

ר' דוד כיהן בתפקידים רבים. מספרים שבהזדמנות מסוימת התבטא עליו הרבי בהערכה: "כיצד ייתכן שלאיש אחד יהיו כל כך הרבה תפקידים?". מלבד התפקידים שכבר הזכירו הוא כיהן כחבר הוועד להפצת חסידות, חבר המרכז לענייני חינוך, חבר מנהל ישראל, חבר בית רבקה, מנהל התוועדות ה' טבת השנתית 770 חבר הנהלת ועד המסדר, אחראי על התהלוכה בימי חג ובמשך שנים רבות שימש כבעל תוקע בחודש אלול במניין של הרבי.

נפטר באור ליום רביעי ז' באייר שנת תשע"א והוא בן 84.

2. דהיינו הניגון של תפילות.

3. נולד בחרקוב שבאוקראינה בתרצ"ד לאביו הרב אברהם זלצמן בצעירותו, הצטרף למחזרת החסידיית שפעלה מסמרקנד להפיץ תורה ויהדות ברחבי ברית המועצות

תחת ארגון חמ"ה בניהול הרב משה ניסלביץ

על פי עצת ר' בערקע חן, בהגיעו לגיל חתונה, נישא עם רעייתו מרת חיה אסתר, בת הרב יהודה קולשר בוטשווילי

עם יציאתו מברית המועצות בתשל"א, התיישב בנחלת הר חב"ד, ובשנת תש"מ יצא בשליחות הרבי ופתח בית חב"ד ליהודים יוצאי רוסיה בלוס אנג'לס, ובשנת תשנ"ב עבר לפייר לאון שבניו ג'רזי וייסד

שם את קהילת "ברית אברהם" ליהודים יוצאי רוסיה, לאורך ימים ושנים טובות

ע"פ הוראתו הברורה של הרבי אליו כמה פעמים משמש כחזן בעל שם, וכן ע"פ הוראה ישירה של הרבי הוציא מספר תקליטים כאשר הרבי מלווה ודוחף אותו על כל צעד ושעל ואף השתתף בסכומים

נכבדים בעלויות ההוצאה לאור. וזכה לגרום נחת רוח לרבי בפעמים רבות כאשר התבקש על ידו לנגן ולשמש כשליח ציבור.

געהייסן זיין דער בעל תפילה פאר די ימים נוראים אין 770, און די נוסח איז געווען אנדערש פון דער נארמאלער, האט מען געהאט טענות אויף אים, אבער צום סוף איז נתברר געווארן אז דאס איז געווען דער נוסח ווי די חסידים פון אמאל האבן געדאווענט אין רוסלאנד.

נפש הבהמית

ר' זלמן משה פלעגט אסאך רייכנען, האט מען אמאל אים געפרעגט: היתכן קומט דיר איינגעבען נאך תאוות? האט ער געענפערט: אז דער הונט בויפט דארף מען אים עפעס ווארפן.

•

כידוע ביי חסידים מ'מאכט נישט קיין "תנאים" פאר די חתונה, נאר א ווארט האט ר' מענדל פוטערפאס מסביר געווען די פשט איז ווייל חתונה האבן ברענגט אראפ נשמות בגוף אויף די וועלט, און דאס מיינט אז מ'דארף זיך באנעמען מיט'ן נפש הבהמית און מיט די נפש הבהמית מאכט מען נישט קיין "תנאים" די בהמה דארף הערן א"ווארט" אז אזוי און נישט אנדערש, אז מ'דארף גייען בדרך התורה והמצוה ותו לא.

•

אין איינער פון די שיחות האט דער רבי גערעט וועגן ענין הצניעות, און האט אויסגעדרירט פארשידענע אויסדריקען וואס נארמאל האט מען פון רבי'ן ניט געהערט, נאך דער פארבריינגען האט ר' מענדל פוטערפאס אויסגעזאגט: יעצט ווייס איך אז זלמן משה איז גערעכט.¹

(געהערט פון ר' לייבל שפירא)

•

איין מאל האט א חסיד געזאגט צום רבי'ן אויף יחידות אז ער איז זייער באזארט וועגן זיין חבר אז לעצטינס רעט ער דברי כפירה, האט דער רבי געזאגט: אה! איך קען אים, ער רעט סתם אזוי, אז מ'ליינט די פאפיר פאר מ'גייט שלאפן וועקט מען און מ'רעט אזוי.

1. כידוע שר' זלמן משה היה מדבר בזמן התוועדות בשפה מיוחדת משלו.

סיפורים

ר' לייבל גרונער האט ג'חזרט א ווארט וואס ער האט געהערט פון די עלטער חסידים: מ'זאגט אין הגדה: שאפילו כולנו חכמים וכולנו נבונים, מצוה עלנו לספר, מ'דארף דערציילען חסידעשער מעשה'ס.

אין מאל האט דער חוזה מלובלין¹ אריינגעקומען צו זיך אין בית מדרש, און ער האט געזען ווי א עמודא דנהורא לייכט איבער צוויי חסידים, אז ער האט זיך דערנעטערט צו זיי האט ער געהערט ווי זיי דערציילן סיפורי צדיקים.

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז ווען דער רשב"ץ² פלעגט זאגן סיפורי

1. ר' יעקב יצחק הלוי הורביץ מלובלין, נולד לאביו רבי אברהם אליעזר בשנת תק"ה, בעיר שברשיץ. ר' אברהם אליעזר היה צאצא למשפחה שמוצאה בספרד אשר התיישבה שנים רבות קודם לכן בעיירה הורז'וביצה שבבוהמיה ומכאן נגזר שמה של המשפחה.

בצעירותו למד בישיבתו של רבי שמואל שמעלקא מניקלשבורג ומונה על ידו לשמש בתפקיד שומר, להזכירו בעת שנדמה לו כי רבו מתעמק יותר מדי בעמקות התורה, ולהזכירו דבקות ה'. רבי יעקב יצחק העיד כי מעולם לא נזקק להזכירו.

הסתופף בצעירותו בצילו של המגיד ממזריטש. על כך סיפר אדמו"ר הזקן: מנהגו היה שמדי ערב שבת היה מולח לעצמו חתיכת דג במלח, באמרו שמנהגו למלוח בערב שבת את הדגים שאוכל בשבת. לפליאת התלמידים כיצד יגיע הדג אליו דווקא, לא הגיב מאומה. אדמו"ר הזקן עשה לעצמו סימן בדג, לראות כיצד יפול דבר.

בסעודת שבת נפלה חתיכת הדג בחלקו של אחד מהחסידים שישב סמוך לרבי יעקב יצחק. לפתע תקפתו קדחת, ולא יכול היה לאכול את הדג, מסרו לרבי יעקב יצחק שישב לידו. אז הבין אדמו"ר הזקן, כי רבי יעקב יצחק הינו אדם גדול.

לאחר פטירת המגיד ממזריטש קיבל את רבנותו של רבי אלימלך מליז'נסק יחד עם רבים מתלמידיו המגיד. לאחר פטירתו של רבי אלימלך מינו רבים מתלמידיו לממשיך הדרך את רבי יעקב יצחק.

אמר: אין בן דוד בא עד שתפרסם תורתו של רבי זלמן. נפטר ב'ט באב ה'תקע"ה.

2. נולד בשווינציאן והתייתם מאביו בצעירותו, לאחר פטירת אביו התחתנה אמו עם אדם קשה שהיה מפשוטי המתנגדים הרשב"ץ נחשב כעילוי בצעירותו, כשנתוודע ונמשך לתורת החסידות עבר סבל רב מצד הסובבים אותו, באחד הפעמים הכו את הרשב"ץ מכות נמרצות עד כדי פיקוח נפש וכמעט הרגוהו, וכל ימיו היה לו חריץ בקדקדו, רושם ממכה שהכוהו המתנגדים בקאצעלקע (בול עץ), בשעה שמצאו אצלו ספר התניא.

נתקבל ללימוד החסידות על ידי קהילת חסידי חב"ד בוילנא, ובקרב החסידים היה נחשב לו כ"זכות" המכות שהיכו אותו על התקרבותו לתורת החסידות.

פעם הראשונה שהגיע הרשב"ץ לליובאוויטש הייתה ביום א' של ראש חודש אדר א' בשנת תר"ח. בדרכו לליובאוויטש עבר אצל החסיד רבי מיכעלע אפאצ'קער, שאצלו התחנך.

בשנת תרכ"ז מינה אדמו"ר המהר"ש את הרשב"ץ לשד"ר בקרמנטשוג, ויטבסק, מינסק, צ'רניגוב

מופתים פון די רביים פלעגט ער זאגן: ניט דורך דעם וועט ער ח"ו הייליגער נאר דאס גיבען זיי פאר אונז.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז ווען די ראש תנועת המזרחי האט אריינגעקומען אויף יחידות האט ער געפרעגט דער רבי אן עצה ווי צו אריינשטעלן יר"ש ביי די קינדער, האט דער רבי געענפרעט: לכל הפחות דריי מאל א וואך זאל מען זיי דערציילען סיפורי צדיקים.

•

איך האב געהערט פון מיין פעטער ר' לוי וילימובסקי, אז איינמאל האט ער געזעצן מיט ר' מענדל פוטערפאס, און האט אים באטיילט מיט א נייע מעשה וואס האט ערשט ארויסגעקומען, האט ר' מענדל געזיצן און געהערט מיט גרויסע התפעלות, אפאר מינוטן שפעטער קומט אריין א בחור און זאגט אים דער זעלבער מעשה, און ער האט געזען ווי ר' מענדל זיצט און הערט מיט גרויסע התפעלות ווי דער ערשטע מאל, האט ער געפרעגט ר' מענדל: ר' מענדל וואס הייס? איך האב דיר ערשט געזאגט די מעשה, האט ר' מענדל געענפרעט: און וואס טראכסטו, ווען דו האסט מיר דערציילט דער מעשה איז דאס געווען די ערשטע מאל וואס איך האב דאס געהערט.

פולטבה, חרסון ופלכי', וניקוליב ופלכי', במסגרת זו היה גם חזר דא"ח בקהילות היהודיות. בתפקיד זה שימש עד שנת תרל"א.

בשנת תרנ"ד מינה אדמו"ר הרשב"ב את הרשב"ץ למחנכו ומדריכו של בנו אדמו"ר הרי"צ, בתפקיד זה שימש עד שנת תר"ס, אז נתמנה הרשב"ץ למשפיע בשיבת תומכי תמימים כאשר בתפקיד זה שימש עד פטירתו.

נפטר בט"ו סיון תרס"ה.

הרשב"ץ הובא לקבורה - כפי בקשתו - בתוך החמישים אמה של אהלי אדמו"ר הצמח צדק ואדמו"ר המהר"ש.

סדר הישיבה

איין מאל האט האט א בחור געשריבן צום רבי'ן אז ס'זייער שווער פאר אים לערנען ביי טאג און ער איז געטראכט א המצאה צו שלאפן ביי טאג, און ביי נאכט וועט ער זיצן לערנען, און ער האט געענדיקט די בריוו: ובדרך זה יעלה אני לבית א-ל, האט דער רבי מעביר קולמוס געווען איבער די ווערטער "יעלה בית א-ל" און אנשטאט האט דער רבי געשריבן: ירד לבאר שחת.

ר' פנחס קארף

איין מאל שבת אין דער פרי האט דער רבי אריינגעקומען אין זאל און האט געזען א ליידיקע זאל, אחוץ איין בחור, ר' פניע קארף וואס האט געלערנט לקוטי תורה, האט דער רבי אויסגעדריקט: אה! מיינע א בן יחיד.

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז אין תשכ"ה איז דער רבי געווען חזן בא די בחורים'ס מנין, איין מאל האט דער רבי געקומען אביסעל שפעטער, האט דער רבי געדאווענט אביסל שנעלער כדי ס'זאל ניט שטערן צו סדר נגלה.

מ'דערציילט, אז ס'געווען א תקופה אין תש"נ וואס דער רבי האט ניט געזאגט קיין שיחות ווייל ס'האט מבלבל געווען די סדר חסידות אין אהלי תורה.

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז איין טאג אין תשל"ד האבן די בחורים געשטאנען אויפן טאנק אין פראנט פון 770 און האט געווארט ביז דער רבי וועט קומען, אז דער רבי האט געקומען האט דער רבי געזאגט צו ר' לייבל: גיב איבער צו די בחורים אז יעדער מינוט וואס זיי פעלין פון סדר איז דאס ביטול תורה, און איך בין שולדיקט אויף דעם, איז דער וואס ארט אים ניט אז ס'וועט מיר שאטען זאל ער פארן, אבער דער וואס איז אים יע נוגע מיין

טובה, זאל ער גייען גלייך צום זאל.

ר' משה הערסאן¹ דערציילט, אז ס'געווען שבת פ' זכור תשח"י, און דער רבי האט אריינגעקומען צו זאל און האט געהייסן די אלע בחורים צו אריינקומען צום צימער פאר א מאמר, און האט געהייסן צו שליסן די טיר, (אזוי קיינער וואס איז געקומען שפעט זאל קענען אריינקומען), איז ער - ר' משה, געווען א (בדרך כלל) שומר הסדרים, אבער דער שבת האט ער פונקט אריינגעשלאפען, האט ער געחלמ'ט ווי זיין טאטע (וואס האט שוין נפטר געווען) חאפט אים ביים האנט און זאגט אים: משה הייתכן? דער רבי זאגט א מאמר און דו שלאפט (דער טאטע איז ניט געווען א ליובאוויטשער) האט ער גלייך אופגעכאט און געקומען צו 770, אבער ס'געווען צו שפעט, די טיר איז שוין געווען פארשלאסען.

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז ר' גרשון חן² האט אים דערציילט, אז

1. נולד בכ' אייר תרצ"ד בריו ד' זנירו שבברזיל למשפחה שומרת תורה ומצוות, בשנות לימודיו בישיבה, זכה לסייע למוזכירות הרבי בתרגום מכתבים שהגיעו לרבי בשפה הספרדית.. בשנת תשי"ז נשלח על ידי הרבי במסגרת מרכז שליחות למדינות אמריקה הדרומית בוונצואלה ובקובה יחד עם הרב בנימין קליין, וקודם יציאתם נכנס ליחידות אצל הרבי. לאחר נישואיו, מונה על ידי הרבי בשנת תשכ"ה כשלוחו למדינת ניו ג'רזי, ומיד עם הגיעו למקום החל בהקמת מוסדות חב"ד במדינה, ובראשם מכון הסמכה ללימודי רבנות, שהתפתח לאורך השנים עד שבנקודות השיא שלו הגיע ל-280 תלמידים בשנה. תעודות ההסמכה המוענקות מטעם המכון מוכרות בכל רחבי העולם, ודמויות תורניות מהשורה הראשונה של פוסקי ההלכה בדורנו מגיעים לבחון את התלמידים, ביניהם הרב הראשי לישראל הרב מרדכי אליהו והרב מנשה קליין. הרב הרסון מונה בשנת תשמ"ה על ידי הרבי לחבר באגודת חסידי חב"ד, ופעל במסגרתו לביסוס שכונת קראון הייטס ולהשבת הספרים שנגנבו מספריית ליובאוויטש במשפט הספרים. בשנת תשמ"ו חבר יחד עם הרב בערל שם טוב הרב שמחה זירקין הרב חיים קפלן והרב ישראל שמוטקין לייסוד "הקרן לפיתוח מחנה ישראל" שיזמה התגבשות של קבוצת גבירים שיתרמו סכומי כסף גדולים לעניניו של הרבי, ותמורת זאת יזכו למפגש אישי עם הרבי שהיה ארוך יותר ממעמד החלוקת דולרים שהתקיים באותם שנים. 'יחידות' אלו נודעו לימים בשם יחידות לגבירים. מאז שנשלח לניו ג'רזי, הקים תחתיו אימפרייה של מוסדות תורה וחסד, ביניהם 50 בתי כנסת, תלמוד תורה ישיבה ומכון הסמכה לרבנות, ועוד עשרות סניפים של בתי חב"ד באוניברסיטאות ובמרכזי הערים. 2. נולד בשנת תרמ"ו לאביו הרב דוד חן בעיירה רוג'וב. למד בישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש שם היה מקורב לאדמו"ר הרשב"ב ובביתו הייתה אכסנייתו. בשנת תרס"ז בעודו תלמיד בישיבה חלה המשגיח הרב זאב וולף לויטין ואדמו"ר הרי"צ מנהל פועל בישיבה מינהו למשגיח בישיבה. עוד בהיותו שם נסמך מפי גדולי רבני חב"ד ביניהם "הגאון הרוגוצ'ובר", הרב סעדיה באליטער מהאראדיטש, הרב דוד יאקובסאן המו"ץ בליובאוויטש, הרב מנחם מענדל חן מניעזין, דודו זקנו הרב דוד צבי הירש חן מצ'רניגוב, הרב שמריהו יהודה ליב מעדאליע מוויטעבסק, הרב יצחק יואל רפאלוביץ מקרמנצ'וג. בשנת תרע"ג נשא את מרת גיסיא בתו של הרב חיים לייב איטקין שהיה חתנו של הרב יצחק פושניץ.

איין מאל האט דער פרידעקער רבי געדארפט פארן ארויס פון ליובאוויטש, האט ער געבעטן ביי ר' גרשון און א אנדער בחור צו היטן די שטוב (פון די ציונים וכו') האט ער געבראכט א ספר און געלערנט דער גאנצער טאג פון איין ספר, אז דער רבי איז געקומען צוריק האבן זיי ניט געוואלט גייען ווייל זיי האבן געגליכן אזא סארט סדר הלימוד, האט דער רבי זיי געזאגט: איך טאקע לערן אזוי, אבער פאר אייך איז דאס ניט קיין סדר, דו דארפסט זיין אין זאל לערנען כפי סדר הישיבה.

הסבא רבא של הרבי. כבר בימי השבע ברכות מונה לרבה של אלכסנדריה שבאוקראינה ואף פתח שם ישיבה בשם תומכי תמימים אלכסנדריה. בקובץ האח התפרסם שיר מיוחד המברכו לרגל חתונתו ולרגל רבנותו, כשראשי התיבות של השיר הם האותיות של שמו.

אדמו"ר הרש"ב הורה לו שלא תעבור עליו אפילו שבת אחת שלא יחזור בה דא"ח לפני קהל עדתו, הרבי אף הורה לו את דרך החזרה בצורה שתהא מובנת ושווה לכל נפש.

בשנת תרצ"ב כשרדיפות הרבנים ברוסיה התגברו, עלה לארץ הקודש והגיע לשם בתשעה באב תרצ"ג ונתמנה לחבר בית הדין בחיפה.

בשנת תשכ"ב נקרא להתמנות כרב שיכון חב"ד בירושלים, וגם שם המשיך לקיים את הוראתו של אדמו"ר הרש"ב ולומר מאמרי חסידות בפני הציבור מדי שבת בשבתו.

כיהן כרב בירושלים עד לפטירתו בחג השבועות בשנת תשל"ח.

סליחות

איין מאל פאר סליחות האט ר' זושא וילימובסקי געשטאנען לעבן דעם רבינ'ס טיר, אז דער רבי איז ארויסגעקומען האט דער רבי אדריי געטאן צו אים און געזאגט: זושע אדער זאגן לחיים אדער זאגן סליחות.

(געהערט פון ר' יוסף גערליצקי)

•

מ'דערציילט אז ר' מוטל אשכנזי פלעגט גייען אין מקוה פאר מוצ"ש סליחות, און ער האט געזאגט אז דאס איז געווען די מנהג חסידים.

•

מ'דערציילט אויף דער חסיד ר' יעקב לייב מראססנע' אז מ'האט אים געזען וויינען בא סליחות, האט מען אים געפרעגט: פארוואס וויינסטו? האט ער געענפעט: ח"ו איך וויין ניט, איך פשוט רייניק אויס די אלע בלאטע וואס האט זיך געזאמעלט די גאנצע יאר.

1. החסיד רבי יעקב לייב, נולד בראססנע, הוא היה יהודי פשוט. אך ירא שמים גדול. על אודות דרך עבודתו מסופר, כי הוא שמע מהמלמד שלו רבי אברהם שני מאמרים שעשו עליו רושם גדול; האחד - מאמר הגמרא המתפלל צריך שיראה כאילו שכונה כנגדו, והמאמר השני - נשאת ונתת באמונה.

כשאותו בחור יעקב ליב נעשה לחתנו של אליהו הבודחן והתפרנס כחנווני קיים את הנשאת ונתת באמונה בהקפדה.

בשנות ילדותו של אדמו"ר הריי"צ היה כבר ר' יעקב ליב אדם ישיש. בגיל ששים מסר את חנותו לילדיו, לו ולאשתו הייתה דירת-חורבה קטנה ליד "בנימין'ס שטיבל" בו שימש כשמש בהתנדבות, והתפרנס מגנו ומעבודת אשתו במריטת עופות, העמדת ירקות שונים ועזרה בשמחות.

הרבי מהר"ש אמר לאחד מגדולי החסידים באותה תקופה, משכיל חסידי שהיה בקי בכל ספרי החסידות הנדפסים ודיבר חסידות בביאורים והסברים עמוקים: עליך להסתכל על תפילתו של יעקב ליב השמש, תפילה אחת שלו שווה יותר מכל השכלה שלך.

סוכות

איין סוכות האט דער רבי געהייסן מ'זאל טאנצען די גאנצע נאכט אלע נעכט פון שמחת בית השאובה, איז אינמיטן פון שיחת ליל הושענא רבה האט ר' זלמן ליבעראוו¹ געחלש'ט פון די העדר השינה, האט מען גערופען הצלה, האט דער רבי שטארק געקוקט אויף אים, און דערנאך האט דער רבי געגעבן א ברייטע שמייכל.

(געהערט פון ר' אברהם מייזליש)

•

איינמאל בא דער סעודה הושענא רבה האט דער רביצין פארגעסן מאכן קרעפעלאך, און זי האט געפילט ניט באקוועמט אז דער רבי וועט ניט האבן קיין קרעפעלאך, האט דער רבי גענומען א שטיק חלה מיט פלייש און האט דאס געלייגט צוזאמען און האט דאס באוויזען צו דער רביצין.

•

מ'האט אמאל געפרעגט בא ר' זושא וילימובסקי, ווי קומט עס אז מ'איז מעודד דער זינגען שעות נאכאנאנד ביי שמחת בית השואבה און מ'ווערט ניט מיד, האט ער געענפערט: אזוי ווי איינער וואס קייט "גאם" ווערט ניט מיד און קען קייען שעות נאכאנאנד, אזוי אויך בא מיר.

•

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז דער רבי האט גערעט איינמאל סוכות מיט הרב דברוסקין² אז ס'בעסער אז מ'זאל מאכן א ליטש בסוכה פאר בענטשן

1. שליח הרבי בשכונת פלטבוש

2. ר' יחיאל מיכל דברוסקין

למד בשיבת תומכי תמימים ורשה בין השנים תרפ"ט-תרצ"א זוכה להשתתף בחתונת הרבי ביום י"ד כסלו תרפ"ט שהתקיימה בחצר הישיבה. כבר בצעירותו התכתב עימו הרבי בענייני הלכה, זוכה לקירוב מיוחד כאשר הרבי כתב במיוחד עבורו רשימות משיחותיו של אדמו"ר הרי"צ.

שימש כאב"ד העיר בריאלה (פרילוקי) שברומניה, שם לימד באופן קבוע דא"ח וקירב רבים לתורת החסידות מאוחר יותר עלה לארץ הקודש והתגורר בשכונת הדר שבחיפה. לאחר פטירת הרב מנחם מענדל קופרשטוך - רב קהילת חב"ד בעיר - בשנת תש"ו מינו אותו כרב ומשפיע של קהילת חסידי חב"ד בחיפה. בנוסף שימש כרב שכונה וחבר לשכת הרבנות שבחיפה ודאג במסירות לכל ענייני היהדות שבעיר.

בשנות היו"דים ניהל את ישיבת תומכי תמימים בחיפה אולם מפני סיבות כלכליות לא הצליחה הישיבה להחזיק מעמד ונסגרה כעבור כשנה.

עם פתיחת בית חב"ד חיפה על ידי ר' ראובן דונין החל למסור במקום שיעורים קבועים ושימש

אויפן לולב, האט ער געפרעגט דער רבי: אבער מ'טאר ניט עסען פאר'ן בענטשן לולב? האט דער רבי געענפערט: נו נו.

•

ר' יוסף וויינבערג האט אמאל דערציילט, אז ס'געווען סוכות ת"ש אין ווארשא, און די דיישן ימ"ש האבן שוין אנגהויבן מיט די באמבירונג און ס'פשוט געווען א סכנה צו ארויסגייען, האט דער פריעדעקער רבי געהייסן מ'זאל מאכן א סוכה, האבן זיי געזאגט צו דער רבי אז דאס איז סכנת נפשות ממש זיצן אין א סוכה, האט דער רבי געענפערט: מיר דארפן טאן אונזערס וואס מ'קען מאכן א סוכה, און דער אויבערשטער וועט טאן זיינעס אז מ'וועט קענענען זיצן אין סוכה.³

כמשפיע בלתי רשמי של המקום ובאיו.

שימש כחבר בית דין רבני חב"ד בארץ הקודש עם הקמתו בשנת תשל"ו.

נפטר בכ"ו כסלו תשל"ח ונטמן בבית העלמין בצפת.

3. והרבי הבטיח שכל מי שיבוא סכך יאריך ימיו, ואכן אחד הלך והביא סכך.

עין טובה

איין מאל האט ר' זושא ווילימובסקי'ס פרוי¹ געקויפט אים א נייע טלית, והיות אז זי איז ניט געקומען פון א ליובאוויטשער הויז, האט זי געקופט א טלית מיט א עטרה, האט ר' זושע געקומען צום שול מיט די טלית, איז געווען איינער וואס האט ניט געלאזט אים רוען, און דער גאנצער דאווענען האט ער געשריען אויף ר' זושע: ר' זושע וואס הייסט א טלית מיט א עטרה וכו' וכו', אז ער איז געגעאנגען אהיים איז אויפן וועג האט זיין זון² אים געפרעגט: טאטע פארוואס האסטו אים ניט געזאגט דער סיבה אז מאמע קומט ניט פון א ליובאוויטשער הויז? האט ר' זושע אים געענפערט: לויקע וואס ארסטו אז מיט איין טלית מאך איך צופרידען צוויי אידן, סיי מאמע און סיי ר' שמואל.

(געהערט פון מיין פעטער ר' לוי ווילימובסקי)

•

איין מאל האט הרה"צ ר' ישראל מרוזין געזעהן ווי א פאר אידן עסען אויף תשעה באב, האט ער צוגעקערט צו די הימל און געזאגט: רבש"ע, דו זעסט אז דיין קינדער פראווען ניט תשעה באב, איז בעסער אז דו זאלסט עס שוין אוועקנעמען.

•

איין מאל האט איינער געווען בא דער רביצין (חיה מושקא) אין שטוב און דער רביצין האט אים געגעבן א גלאז טיי צו טרינקען, און אז ער האט דאס געלייגט אויפן טיש האט דער גאנצע טיי אויסגעגאסן, האט דער רביצין גלייך געזאגט: אה! ב"ה, אז ס'גיסט, וואסער איז עס א סימן ברכה.

1. מרת פייגא בת ר' שמעון יעקב ממשפחת פוקער.

2. דודי ר' לוי ווילימובסקי

עבודת השם

ר' יחזקאל פייגין

איין מאל איז אריין צו דער רבי רש"ב א בחור, און האט גערעט מיטן רבי'ן זייער הויכע ענינים אין עבודת ה' וואס איז געווען שלא לפי ערכו כלל, האט אים דער רבי געזאגט: הביטו אל צור חצבתם.¹

מ'דערציילט אז ווען ר' האטשע פייגין און ר' אלתר שחמוביץ זענען געווען צוזאמען אין תורת אמת, האט ר' האטשע געגעבן ר' אלתר השכלה און ר' אלטער האט געגעבן ר' האטשע עבודה.

ר' אברהם מאיר פלעג זאגן אז ווי ווייסט מען אז א פיש איז א לעבידיקער? אז ער גייט קעגן די קארינט, און דער זעלבער זאך איז מיט עבודת ה' פלעגט ר' אברהם זאגן.

ר' יקותיאל פלדמן דערציילט, אז איינמאל האט ר' שניאור זלמן גפני²

1. ישעיהו, נא.א.

2. נולד במלבורן שבאוסטרליה בכ"ג כסלו תרצ"צ למשפחה לא יהודית.

בגיל חמש עשרה נכנס ללמוד באוניברסיטת מלבורן, שם למד פילוסופיה ומדעי רוח, ולא מקצועות טכניים. שם היה חבר בקבוצה שכפרה בבורא עולם, ובתקופה שאחרי מלחמת העולם השנייה חיפשו רעיונות לשיפור החברה בעולם. אך אחרי זמן גילה שכל הרעיונות רחוקות משלימות. במשך תקופה ארוכה התבודד בבקתה שבמעבה היער, וכולם חשבו שנטרפה דעתו מלבד אימו שהמשיכה לדאוג לו. לבסוף פגש בנער שידע אותו אודות יהדות, ואחרי חיפוש קצר הגיע לרב יצחק שלזינגר. ניצול שואה שאיבד את כל משפחתו בשואה והגיע לאוסטרליה ונישא בשנית, אך למרות כל מה שעבר, דבק באמונתו. אצלו היה מברר את כל הלבטים והשאלות שצצו אצלו. כשראה הרב שלזינגר ששאלותיו מורכבות ועמוקות אמר לו בפשטות, תראה, "אני נתתי לך את כל מה שאני יודע, אם רצונך בעומק ובפנימיות יותר, תפנה לחסידי ליובאוויטש, ושלחו אל המשפיע הרב זלמן סריברנסקי.

כשהגיע אליו היה הוא באמצע למסור שיעור בחסידות באידיש ואנגלית. אחרי שישב והאזין לשיעור הרגיש שהגיע לאמת. במשך הזמן יצר קשר גם עם חסידים נוספים כמו הרב אבא פליסקין, הרב יצחק

אריינגעגאנגען אויף יחידות, האט דער רבי אים געגעבן א דאלאר, און אים געזאגט צו דאס איבערגעבן צו זיין שכן וואס איז געווען א בעלזע חסיד, און דער רבי האט דאן געזאגט מיט א פוילשע אקסענט: פאר דער אייבערשטער'ס וייגען.

•

איין מאל האט א בחור אריינגעקומען צום רבי'ן אויף יחידות און האט געקלאגט אז אלץ וואס ער טוט אין עבודת ה' איז מיט ישות, האט דער רבי געזאגט: פאר דאווענען זאלסטו טראכטן חסידות פון צען מינוט ביז פינף און פערציק מינוט, און דער רבי האט מסביר געווען, אמאל צען מינוט און אמאל פינף און פערציק מינוט.

דוד גרונר, הרב נחום זלמן גורביץ ומשפחתו, והרב איסר קלווגנט ומשפחתו, וכן הרב שמואל בצלאל אלטהויז.

מה שהכי תפס אותו בחב"ד, זו העובדה שהם מקיימים באדיקות את כל מה שהם לומדים. הם כולם, ובייחוד הרב סריברנסקי, שהיווה דוגמה חיה מהלכת. שלא כמו באוניברסיטה ששם ראה פרופסורים שיכלו לדבר על פילוסופיה זו או אחרת בהתלהבות רבה, אך לנהוג בחיי היום יום שלהם בדיוק ההפך. ואילו החסידים דיברו על אהבת ישראל וניתן היה לראות אותה אצלם במוחש, שכן הרב גפני בן בית אצלם. הם דיברו על תפילה בעבודה, והם אכן התפללו בצורה כזו. החסידים הללו השליכו את חייהם בכדי לסייע ליהודי אחר, וזה שבה את לבו. ובעקבות זאת הגיע להחלטה שכך גם הוא רוצה לחיות את חיו.

בשנת תשכ"ב על פי הוראת הרבי נסע לארץ הקודש, שם היה לתלמידו של הרב נחום גולדשמיד. לאחר נישואיו בשנת תשכ"ד קבע את מגוריו בבני ברק.

בחודש אלול תשכ"ו נסע בפעם הראשונה לרבי, שם קיבל הוראה לפעול בקרב סטודנטים. בעקבות הוראה זו, פתח את ישיבת אור תמימים כפר חב"ד, בראשה עמד במשך עשרות שנים. במקביל פתח כולל ערב ללימוד חסידות בבני ברק, ושימש כמנהל ומגיד שיעור.

באחת הפעמים שהיה אצל הרבי, בשמחת תורה שנת ה'תש"ל, כשירד הרבי להקפה הראשונה, עצר לידו ואמר לו: "זאל זיין א שמחה פאר דער גאנצער כולל". הרב גפני לא הבין למה מתכוון הרבי, עד לשנת ה'תשס"ז, אז התמנה בנו יוסף יצחק לכהן כראש כולל 'אוהל משה' בצפת, אז קישר בין הדברים. בשנת ה'תשע"ג עבר הרב גפני לגור בצפת, שם החל למסור שיעורים בחסידות ככולל הפועל בהנהלת בנו ר' יוסף יצחק.

עישון

איין מאל האט מען געפונען ביי די פריעדעקער רבי איין הונעדרט און צוואנציק גערייכנטע סירגרענטן, האט מען גערופען א דאקטער צו ריידען מיטן רבי'ן אויף די סכנה שבדבר, אין מיטן די רייד נעמט ארויס די דאקטויר א סיגערעט, צינדט עס אן, און איז מציע דער רבי צו מצרף זיין, האט דער רבי גלייך געזאגט: וואס פארשטייסטו נישט, איך רייכען נישט.

(געהערט פון ר' ישראל פרידמן בשם ר' ישראל יעקבסאהן)

•

איין מאל איז אריין געקומען צו דער פריידעקער רבי אימצער א רב, און ס'גערעט פארשידענער זאכען, אינמיטן די רייד נעמט ער ארויס א סיגערעט און הויבט אן רייכענען, אז ער האט געוואלט ריינעקן די אש פון די סיגערעט האט ער אנגעהויבען שאקעלן די סיגערעט איבער דעם רבי'ס אש טעלער, האט דער רבי געלייגט די האנט איבער די טעלער און אים געזאגט: דו ביסט א מחותן? און דער איד האט גלייך אוועקגעלייגט די סיגערעט.

(געהערט פון ר' ישראל פרידמן)

•

איין מאל איז אריין אויף יחידות א משפחה פון אנ"ש און איינער פון די טעכטער וואס יצא לתרבות רעה גלייך געזעצט אויף די ביינקעל אין פראנט פון רבי'ן און האט ארויסגענומען א סיגערעט און האט געפראוויט אנצינדען, און ס'האט ניט געגאנגען, מיטאמאל זעט זי ווי דער רבי האלט א "לייטער" און האט אנגעצונדען די סיגערעט, האט זי שפעטער געזאגט אז ביז דער מאמענט האט זי ניט געפילט אזוי גוט אין אירע לעבן.

עצבות

אז ר' מענדל פוטערפאס האט געזען די "לייבער דיי פאראד" האט ער אויסגעדריקט: איין זאך איז זיכער, ס'איז גאר ווייט פון עצבות.

(געהערט פון ר' יקותיאל פלדמן)

איין מאל האט ר' פרץ העכט¹ געקומען צו דער פריעדעקער רבי אויף

1. נולד ביום כ"ג בחשוון תרפ"ו לאביו הרב יהושע הכט, מראשוני החסידים בארצות הברית, ולאמר מרת שרה, בתו של ר' יהושע אסטער. את לימודיו בישיבות התחיל בישיבת חיים ברלין בשכונת בראנוויל.

בט' באדר ה'ת"ש זכה לנסוע יחד עם אחיו לקבל את פניו של אדמו"ר הריי"צ בנמל ניו-יורק. עוד באותו יום הקים הרבי את ישיבת 'תומכי תמימים', ופרץ יחד עם אחיו נכנסו ללמוד בה, כשפרץ לומד בכיתתו של הרב קסטל.

פרץ זכה להיות נוכח במאמרים הראשונים שאמר הרבי הריי"צ 770, המאמרים שנאמרו בחדר שלאחר מכן הפך למשרדו של הרבי ולחדר היחידות.

את כל חינוכו קיבל ר' פרץ בתומכי תמימים, מכיון שהיה יהודי של קבלת עול ובחור פנימי, התמסר אליו הרב שמואל לויטין ודאג להעמידו על הדרך העולה בית א-ל.

הוא לא היה בחור שעושה חוכמות אלא עשה את הכל בתמימות טבעית כמו שתמיד נהג לומר "אני טיפש מדי בכדי להיות חכם". ר' פרץ היה בעל רגש גדול הוא היה מתפלל באריכות ואומר קריאת שמע שעל המיטה במשך זמן רב, חבר חדר שלו סיפר כי הוא היה אומר לפעמים קריאת שמע שעל המיטה במשך שעה או שתיים כשעיניו זולגות דמעות. ובשבתות היה מתפלל לפעמים כל השבת.

ר' ישראל גורדון סיפר כי היה בחור איכותי שעליו כולם הביטו אך הוא עצמו עשה כל דבר בפשטות ממש ולא אהב שמבליטים כל דבר קטן.

ר' פרץ היה תלמיד מובהק של ראש הישיבה הרב ישראל זאב גוסטמן ובכל סוגיא דרש להבין כל דבר לעומקו הפנימי. הרב גוסטמן חיבבו מאד ופעם אף התבטא עליו "כי הוא יכול ללמוד כמו הקצות. ביום רביעי כ"ב אדר תש"ט נשא לאשה את מרת חיה יוטא בת הרב חנוך העניך רוזנפלד.

ר' חנוך העניך רוזנפלד היה חסיד גור ומקורב לאדמו"ר ה'בית ישראל מגור' שקר לארה"ב, ושלה את ילדיו למוסדות חב"ד בארה"ב.

בחתונתו השתתף הרבי שנתן לחתן צ'ק של תשע דולר 'דרשה געשאנק'. וכן באותו היום קיבל את תעודת ה'סמיכה' שלו מראש הישיבה הרב ישראל זאב גוסטמן מוויילנא.

כמו כן קיבל סמיכה מהרב הגאון אלקנה זאבערמאן אבד"ק יארדאנוב מפולין.

היה מקושר בלב ונפש לאדמו"ר הריי"צ ולאחרי הסתלקותו בשנת ה'תש"י התקשר לרבי נשיא דורנו. הרבי הריי"צ חיבבו מאד, כתמים זכה להיכנס שש פעמים ליחידות אצל הרבי הריי"צ. האהבה שלו לרבי הייתה כה תמידית וגלויה עד כי הרבי הריי"צ העיר לו פעם כי אהבה הינה עניין רק לזמנים מיוחדים.

ר' פרץ זכה להכין את ציציותיהם של הרבי הריי"צ ושל הרבי. בעת שישב בבית הרבי, נתנה לו הרבנית נחמה דינה לחבוש כיפה של הרבי בעת עשיית הציצית.

הרבי אהבו מאד, ופעם נכנס הרבי ל-770 נטל את ידו של ר' פרץ בידיו הק' ואמר "הרבי לא מרוצה ממך, אתה לא אוכל מספיק".

כידוע שהרבי התבטא על ששת אחיו "ששה סדרי משנה" כשעל ר' פרץ נופל השם קדשים שכל כך התאים לו.

יחידות בבכיות, האט דער רבי געזאגט, גיי ארויס ביטע , ווארף אוועק די מרה שחורה, און קום צוריק.

•

חסידים פלעגין זאגן אז דער גרעסטע מצוה איז א מצוה וואס איז ניט פון די תרי"ג מצוות, און דאס איז שמחה, און דער ערגסטע עבירה איז אויך ניט אין די תרי"ג מצוות, און דאס איז עצבות.

ר' פרץ נפטר לאחר מחלה קשה ביום ג' בטבת, זאת חנוכה תשע"ג. הותיר אחריו דור ישרים מבורך, שלוחים רבנים ומשפיעים ברחבי העולם.

ענווה

אין די ערשטע יארען נאך דער רבי מהר"ש הסתלקות האט דער רבי רש"ב געווען זייער צובראכען, איין מאל האט דער רבי געפארן אויפ'ן באן, איז א איד געקומען צום רבי'ן און האט אים געפרעגט: וואס זאגסטו אויף די נייע לויבאוויטשער רבי, האט דער רבי געענפערט: וואס ער איז, איז ער, אבער צו זיין טאטע קומט ער ניט, אז דער איד האט דאס געהערט האט ער געגעבן דער רבי א פאטש אויפן פנים און געגאנגען, ביי דעם נעקסטן סטאנציע האט דער רבי אראפגעקומען און דער איד זעט ווי א מענטש קומט צום רבי'ן און זאגט: שלום עליכם רבי, האט ער געחלש'ט גלייך אויפן ארט.

(געהערט בשם ר' יוסף יצחק פלטיאל)

.

איינמאל איז געקומען אויף יחידות א איינקעל פון ר' שמחה בונים מפשיסחה¹ האט דער רבי אים געזאגט בין הדברים: ס'אמאדינער זאך אז די חסידים האבן אים געקלייבן זיין זייער רבי, מ'דערציילט אויף אים אז קודם הנשיאות האט ער געקליידערט ווי א דייטשעל, און דער איינקעל האט שפעטער דערציילט אז ער האט געפילט א דער רבי האט גערעט וועגן זיך.

.

מיין טאטע דערציילט, אז ס'געווען ש"פ חיי שרה תשל"ז און דער רבי האט גערעט א ליינגע רש"י שיחה, אינמיטן האט דער רבי געברכט א גמרא אין

1. נולד בוודז'סלאב שבפולין. אביו, רבי צבי הירש היה מגיד, מחבר ספרי הדרושים "ארץ צבי" ו"עשרה למאה". אמו של שמחה בונים הייתה צאצאית של רבי יואל סירקיש (הב"ח).
נישא לרבקה בת ר' משה אורברגר (אורווערגער) מבנדין. לאחר חתונתו התקרב לחסידות, נסע לרבי משה לייב מסאטוב, ואחר כך נעשה תלמידו של החוזה מלובלין. החוזה קירבו למרות מלבושיו הקצרים ועיסוקיו השונים, ואף קראו "חכם". נסע תקופה אל הצדיק ר' פישל מסטריקוב מתלמידי המגיד ממזריטש.

דבק ביהודי הקדוש ומילא את מקומו משנת תקע"ד. העמיק ושכלל את שיטת פשיסחה. בתקופתו התרבו התלמידים בבית מדרשה של פשיסחה, ומאידך גברה ההתנגדות לשיטה זו, עד לפיוס שנערך בעת חתונה הגדולה באוסטילא. שם העיד בנו של היהודי הקדוש רבי ירחמיאל בפני ראש וזקן האדמו"רים בפולין וגליציה, רבי אברהם יהושע השיל מאפטא, ה"אוהב ישראל", שאביו אמר שרבי בונים הוא נקודת לבו. לעת זקנותו נעשה עיוור, וגם אז הוא זיהה אנשים. מסופר שכשבא אליו לראשונה רבי שלמה מרדומסק והושיט לו את ידו, אמר עליו רבי בונים "זה יש לו חכמת שלמה בקרבו".
רבי שמחה בונים נפטר בי"ב באלול ה'תקפ"ז ונקבר בעירייה פשיסחה. ליקוטי תורתו בספר "קול שמחה" ו"קול מבשר".

סוטה און האט געבראכט דער פונקליכע דף, האט דער רבי גלייך געזאגט:
האלט מיר נישט פאר א בקי, איך האב דאס פונקט נעכטן געלערנט.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז דער פריעדעקער רבי האט געזאגט
אויף דער רבי אז ער איז א מצוין אין הצנע לכת.

•

ר' יצחק דוד גראנער האט דערציילט, אז דער פריעדעקער רבי האט געזאגט
אויף דער רבי: ער איז אזוי גוט אין הצנע לכת, אפילו פון מיר ער באהאלט זיך.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז איינמאל אין ווארשא האט א איד
געקומען צום פריעדעקער רבי אינמיטן נאכט און געזאגט אז ער מוז ריידן
מיט'ן רבי'ן, האט דער פריעדעקער רבי געזאגט: מיין עדים בעהאלט זיך כדי
קיינער זאל אים ניט זעען לערנען, במילא קען איך דיר ניט זאגען וואו ער
געפינט זיך, אבער דאס קען איך יע זאגען אז וואו ער נאר איז, לערנט ער
בשקידה והתמדה.

•

ווען מ'האט געמאכט גרעסער די בנין פון זיבען זיבעציק אין תשל"ג, האבן
די בחורים שטארק געארבעט אין דעם אז ס'זאל זיין פארטיק פאר ר"ה תשל"ד,
איין מאל האט א בחור געטראגן א ברעטל, און ער האט פלוצלונג דערפילט אז
עס האט געווארן גאר לייכטאער, אז ער האט ארומגעדייט האט ער געזען ווי
דער רבי האלט די אנדער זייט, האט ער געווארן אינגאנצן פארשעמט, האט
דער רבי גלייך געזאגט: צידען האט מ.ש. ניט קיין מצוה פון עזוב תעזוב?!

•

איינמאל האט א מתנגד געגאנגען אויפן באן און ער האט באטראפן א חסיד
און מ'האט גערעט אין לערנען און לאחר א קורצע וויילע האט דער מתנגד
געכאפט אז דער חסיד ווייסט ווי צו לערנען, האט ער געפרעגט דער חסיד:
נו פארוואס מאכסטו נישט פון זיך א גאנצע טראסק, דו ביסט דאך א גדול
בישראל? האט דער חסיד געענפערט: ס'אזוי ווי איימצער גייט צו דער בעל
הבית פון א ספרי' און זאגט אים: דו האסט אזוי פיל ספרים אפשר ווילסטו
זיי אלע פארקויפן.

•

מ'דערציילט אז איינמאל איז געווען א מתנגדישער רב וואס פלעגט אלעמאל

זאגן אויף זיך: איך בין גארנישט, איך בין גארנישט, איינמאל האט א פשוטע
איד געזאגט א שווערע ווארט צו אים און ער איז אינגאנצען נתפעל געווארן,
האט מען אים געפרעגט: דו זאגסט דאך אז דו ביסט גארנישט, איז וואס איז
די גרויסע טראסק אויב א גארנישט זאגט עפעס אויף א גארנישט? האט ער
געענפערט: יע אבער ער איז טאקע א גארנישט.

עולם הזה

איין מאל האט ר' משה גורקאו אריינגעגאנען אין יחידות און האט געקלאגט צום רבי'ן וועגן פארשידענע צרות וואס האט גאטרעפן אים, האט דער רבי אים געענפערט: ר' משה וואס ווילסטו ס'דאך עולם הזה רובו ככולו רע.¹

ר' ברוך פרידמן

ר' יקותיאל פלדמן דערציילט אז איינמאל איז געקומען א חסיד צו דער אלטער רבי און האט געקלאגט צום רבי'ן אז מ'דערציילט אויף אים שקרים און ס'הערט נישט אויף, האט דער רבי אופגעהייבען דער פארהאנג און האט באוויזען צו דער קלויסטער און געזאגט: דאס איז דער גרעסטע שקר וואס ס'קען זיין און ס'נאך אלץ פאראן.

איינמאל איז געקומען צו תומכי תמימים חרקוב איינע פון די פשוטע חסידים וואס האט געוואוינט אין א קליינע דארף האט ער דערציילט צו ר' ברוך פרידמן² ווי ער האט אראפגעקומען פון באן (ביי נאכט) און ס'געווען אזוי ליכטיג, האט ר' ברוך אים געזאגט: ליכטיג? דאס איז גאר פינצטער.

1. לקוטי אמרים תניא פרק ח.

2. נולד בפולין ובגיל צעיר נסע ללמוד בישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש בחצרו של אדמו"ר הרשב"ב, שם היה אחד ממצויני התמימים. שם היה אחד ממצויני התמימים. בשנת תרפ"א, כאשר נוסדה ישיבת תומכי תמימים ורשה, סניף לישיבת תומכי תמימים המרכזית, הוא מונה למשפיע הישיבה. בשנת תרצ"ב מונה למשגיח הראשון בישיבת תומכי תמימים לודז (פולין), ושימש בתפקיד עד שנת תרפ"ט.

בג' בתשרי תרצ"ה, בוועידה היסודית של איגוד תלמידי התמימים שהתקיימה בבית מדרשו של אדמו"ר הרי"צ בורשה הוא מונה לחבר וועד הנהגה של האיגוד. בשנות מלחמת העולם השנייה, הוא הובא מאוטוואצק לישיבת תומכי תמימים ראדום, שם שימש כמשפיע ומגיד שיעור בחסידות בפני כלל התלמידים.

ר' שמואל לויטין איז אמאל געווען אויף א הויכע שטאק פון א בילדינג אין מנהטן, אז ער האט אקוק געטאן פון פענסטער האט ער ארויסגעדריקט: אז מ'שטייט העכער ווערט אלץ קלענער.

.

אז ר' איטשע דער מתמיד האט געזען די בנינים פון מנהטן האט ער אויסגעדריקט: דאס איז פון די שמרי האופנים.

.

ר' דוד רסקין פלעגט זאגן א משל וואס ווייזט אז כדי צו זיין א אמת'ע חסידשער בחור דארף מען אוועקווארפן די אלע וועלטישע זאכן והנחות: איין מאל איז געווען א איד וואס האט געפארן אין דער מדבר וכלתה המים, אבער דער גאמל זיינע האט גרויס לאמפין וואס האלט אסאך וואסער, איז יעדער מאל וואס ער האט צעלאזט האט ער געלייגט אונטערן גאמל און געטרונקען, אינמיטן וועג זעט ער א באר מיים חים און ער וויל שטארק טרינקן, אבער ס'דא איין פראבלעם ער איז שוין פול פון די גאמל האט ער געלייגט די פינגער אין מויל, ארויסגעשפייען די אלע זאכן און געטרונקען די מים חיים, די זעלבע זאך איז מיט חסידות - האט ר' דוד מסיים געווען - אז מ'ויל האבן א שייכות צו די באר מים חיים - צו'ם רבי'ן צו חסידות וכו' דארף מען ערשט ארויסשפייען די אלע בלאטע, און דערנאך קען מען אטרינקען די מים חיים.

.

מ'דערציילט אז איין יאר שמח"ת אין תומכי תמימים איז געווען א בחור וואס האט ניט געטאנצט ווייל ער האט ניט געוואלט באשמוצען זיין נייע הויזען, האט דער פריעדעקער רבי גענומען צוויי אייער און זיי געקלאפט אנטקעגען זיין קעשענעס.

.

ווען דער רבי איז געגאנגען צו מנחם אבל זיין דער סאטמער רבי³ אין תשי"ב

ר' ברוך נרצח בשנות השואה ה"ד.

3. ר' יואל טייטעלבוים, נולד בי"ז טבת תרמ"ז בעיר סיגט שבהונגריה (כיום במרמורש שברומניה), לחנה (לבית אשכנזי) ורבי חנניה יום טוב טייטלבוים מסיגעט (מצאצאי רבי משה מאיהל), בעל ספר "קדושת יום טוב". לאחר מות אביו, עבר להתגורר בעיירה סאטמר שבטרנסילבניה.

בשנת תרצ"ט לאחר כיבוש הונגריה בידי הנאצים הוברח על ידי חסידיו לקלויזנבורג, שם נאסר והועבר לגטו. בסופו של דבר ניצל באמצעות רכבת ההצלה של קסטנר, באמצעותה הגיע לשווייץ.

בשנת תש"ד עלה משווייץ לארץ ישראל. ב-תש"ט היגר לארצות הברית, שם הקים קהילה חרדית שמרצה ברובע ויליאמסבורג שבברוקלין, ניו יורק. הוא נבחר לכהן גם כנשיא העדה החרדית בירושלים ואף סיכם עמם שיבקר בארץ ישראל אחת לשלוש שנים. הוא לא מימש את ההסכם, ככל הנראה עקב מצב בריאותו, וספג בשל כך ביקורת נוקבת, אך חשאית, מרבנים בעדה החרדית.

האט מען געדאווענט מנחה, ווען ס'געקומען צו "שהם משתחווים להבל ולריק" איז אויפן פאל איז געווען א גאר שיינע קארפעט, האט דער רבי צוגעקערט אהין און צוריק, און (כמנהג חב"ד) געשפייען אויף די קארפעט.

הרחיב את מוסדותיו גם מחוץ לאזור ויליאמסבורג וארצות הברית. בשנת תשל"ד הוקמה קריית יואל באזור הררי במונרו, השוכנת במרחק של שעה וחצי נסיעה מהעיר ניו יורק. כיום מתגוררים שם כעשרת אלף איש מהחסידות, ויש בה קרוב למאה בתי מדרש אשתו השנייה של רבי יואל, אלטא פייגא, לקחה חלק פעיל בהקמת מוסדות סאטמר. בין היתר הקימה את מוסד ביקור חולים של החסידות המסייע לחולים המאושפזים בבתי חולים ולילדות. היא נפטרה בשנת תשס"א.

ר' יואל זכה להערכה גם בקרב רבנים שאינם בני העדה החרדית.

נפטר כ"ו אב תשל"ט.

עונשים

ר' מענדל מרוזוב האט אמאל דערציילט (בשם אביו) א משל פאר דעם ענין פון שכר עבירה עבירה, אז אמאל איז געווען א גרויסע גביר וואס האט געהאט א בן יחיד וואס איז געווען א גרויסע מוכשר און ער האט געוואלט אז זיין זון זאל מצליח זיין אין זיין לערנען, האט ער געשיקט אים צו א ווייטען לאנד צו שטודירן, אז ס'געקומען פינף יאר שפעטער, האט דער זון מחליט געווען אהיימקומען טרעפן מיטן טאטע, איז ער געקומען צום שטאט און גערעט מיט די ראש הקהל אז ער וועט נעכטיקן בייין טאטע אין שטוב, און מארגן אין דער פרי זאל דער גאצער שטאט קומען צו די טאטע'ס טיר און מ'וועט אים זאגן אז דער זון איז ביי דיר אין שטוב און ס'וועט זיין פריילעך, אז ער האט געקומען צום טאטע'ס שטוב נעכטיקן, האט דער טאטע געזען אז דער מענטש וואס שלאפט ביי אים האט א זעקל פול מיט געלט, האט ער גענומען אן אקס אפגהאקט די קאפ, און האט אים באגראבן אין די חצר און גענומען די געלט, די נעקסטע טאג הערט ער א קנאק אויפן טיר און עס שטייט ביים טיר די ראש הקהל מיטן גאנצע שטאט און זאגט אים: וויסטו ווער איז ביי דיר אין שטוב? האט ער גענפערט: וואס רעדסטו, קיינער איז ביי מיר געווען אין שטוב, האבן זיי געזאגט די גאנצע מעשה מיט די פלאן, האט ער גלייך געחלשט אויפן ארט, אז מ'האט אים גענומען צו משפט'ן האט ער געזאגט: טו וואס דו ווילסט מיט מיר, דו קענסט מיר ברענען, דו קענסט מיר הענגען, אבער ס'וועט ניט קומען צו די עונש וואס איך האב אליין געבראכט אויך זיך, והנמשל מובן.

•

איינמאל האט א בחור אין תו"ת געלערנט א מאמר וואס האט גערעט וועגן עונש הגיהנם, האט ער געקומען צו דער משפיע און געפרעגט: מיר גלויבען אין דאס? האט ער געענפערט: יע ס'ברענט.

•

ר' יקותיאל פלדמן דערציילט אזא משל וועגן ענין העונשים מלמעלה פון זיין טאטע ר' זעליג¹: איין טאג האט דער בעל הבית געדארפט נעמן די פערד

1. נולד בשנת תרצ"ז לאביו ר' שניאור זלמן פלדמן, שהיה מתלמידי ליובאוויטש שבליובאוויטש וכהן כמגיד שיעור בשיבת תומכי תמימים לוד. בשנות המלחמה עקרה המשפחה לסמרקנד שם למד ר' זעליג בחדר המחותרתי, שנוהל על ידי

פון איין זייט פון דער שטאל צו דער צווייטער, אבער דער פערד האט ניט גערוקט בשום אופן ופנים, האט דער בעל הבית גענומען די בייטש און האט געשלאגען דער פערד אבער ער האט נאר אביסל געשפרונגען פון ארט (פון דער שמייס) האט ער נאך אמאל געשלאגן און נאכאמאל האט דער פערד אביסל געשפרונגען פון ארט און אזוי נאכאמאל און נאכאמאל ביז פון די אלע שפרונגען האט דער פערד געקומען צו דער אנדער זייט פון דער שטאל, די זעלבער זאך בענין הענושים, - האט ר' זעליג געזאגט - אז מ'שמייסט דיר פון אויבן איז א סימן מ'זאל רוקען און אויב מ'רוקט ניט וועט מען דיר נאכאמאל שמייסען און סו"ס וועט מען צוקומען צו דער מטרה אבער אויב מ'קען גייען אליין און גלייך פארוואס זאל מען נעמן די קרומע וועג.

•

ר' ישעי' ברוין² דערציילט, אז איינמאל אינמיטן נאכט האט דער רבי

גדולי חסידי חב"ד. בשנת תשי"ח יצא עם קבוצת פליטים מרוסיה הסובייטית ולמד בצרפת בישיבת תומכי תמימי ברינוואה. כבר בנערותו ניכרו בו כישרונות מיוחדים וחבריו ללימודים היו תמיד מבוגרים ממנו במספר שנים. לאחר מספר שנים בצרפת עלה עם משפחתו לארץ ישראל והתיישבו בכפר חב"ד. עם הגיעו לארץ ישראל החל ללמוד בישיבת תומכי תמימים לוד, שם למד אצל הגאון רבי ברוך שמעון שניאורסון, שמצא בו תלמיד חביב והיה מרבה להעלות על נס את כישרונותיו העילויים והתמדתו המופלגת. בזמן לימודו בישיבה ביקש פעם רבי אברהם לנדא האדמו"ר מסטריקוב מידידו רבי ברוך שניאורסון שיחפש לו חברותא בעל תפישה מהירה והבנה עמוקה ללימוד כל סדר קדשים, ור' ברוך בחר בתלמידו רבי זעליג. האדמו"ר מסטריקוב למד עמו מספר ימים ושוב לא עזבו, וכל ימיו היה מכיר לר' ברוך טובה על כך. מדי יום ביומו, משך ארבע שנים, נסע רבי זעליג ללמוד עם האדמו"ר במשך כל שעות אחר הצהריים, כאשר הם מפסיקים רק לתפילת מנחה. הלימוד המשותף יצר ביניהם קשרי ידידות מיוחדים שנשמרו כקרבת משפחה ממש.

בתקופה זו העתיק את כתביו של רבי ישעי בער מבריסק והחברותא שלו רבי אברהם לנדא האדמו"ר מסטריקוב, ממחברת שהייתה בביתו של האדמו"ר שנקראה בשם "קונטרס הערות שונות במסכתות נשים ונויקין". כתבים אלו נמסרו לידי מכון אורייתא, וחלק מההערות נדפסו בסדרת ספרי המכון. על מסכתות בבא קמא בבא מציעא ובבא בתרא.

כאשר הלכו לבחון ראשי ישיבות על מנת לקבלם ללמד בישיבה, הרב פלדמן על אף גילו הצעיר מחמת כשרונותיו הברוכים היה חבר המשלחת.

לאחר ארבע שנים של לימוד עם האדמו"ר מסטריקוב, נסע רבי זעליג להסתופף אצל הרבי, ולאחר שנה ששאב מתורת החסידות הוא חזר לארץ ישראל.

בשנותיו האחרונות כיהן ר' זעליג כראש ישיבת אחי תמימים ראשון לציון נודע בגאונותו המיוחדת. במקביל כיהן כמגיד שיעור בישיבת תומכי תמימים בכפר חב"ד.

נפטר בפתאומיות בהיותו בן חמישים ושמונה שנים בלבד, ביום שישי כ"ה בתמוז תשנ"ו, ונטמן בו ביום בחלקת חב"ד בהר הזיתים בירושלים.

2. מרא דאתרא דק"ק קראון הייטס, נולד בד' ניסן תשל"א לר' חיים אלעזר ישראל ברוין, רב בפלטבוש ובנו של הרב שלמה זלמן ברוין מחבר סדרת "שערים המצוינים בהלכה".

משפחתו היא משפחה מיוחסת לרבנים תלמידי החתם סופר.

נודע כעילוי ובהיותו בגיל 14 נבחן על כל הטור ועוד ספרים.

אחרי התקרבותו לחב"ד, למד בישיבות: אהלי תורה קראון הייטס, תומכי תמימים קריית גת, ישיבה גדולה סידיני ותומכי תמימים המרכזית 770 בתקופת לימודיו ב 770 נמנה על צוות החוזרים והמניחים של הרבי.

געהייסן ר' חדוקוב קלינגען ר' בנימין ווערדיגער (ראש הקהל פון חסידי צאנז קלויזענבערג) און אים פרעגן: ווער איז עומד בראש פון די צייטונג פון דער חסידות? האט ר' חדוקוב אים געקלונגען און אים געפרעגט, האט ער גענפערט: נישט מיר, האט ער געפרעגט: פארוואס אזוי אינמיטן די נאכט? האט ר' חדוקוב געענפערט: אז דער רבי האט דאס ערשט געליינט, און מ'האט דארט געדרוקרט די רייד פון דער צאנזער רבי³ וואס ער האט גערעט אפאר יאר צוריק, וואס די אינהאלט איז געווען פול מיט פארשיענדענע עונשים וואס קען קומען אויף בני", און דער רבי האט געהייסן צו גלייך קלינגען און צו זיי איבערגעבען אז מ'זאל דאס גלייך ארויסנעמען, ווייל אין אזא צייט וואס דער צאנזער רבי פילט ניט גוט איז דאס ניט קיין גוטע צייט צו דאס דרוקען.

הרב נשא את בתו של הרב חיים שלום דובער ליפסקר. במקביל שימש גם כעורך הפסקים של הרב יהודה קלמן מארלו ושאר חברי הבד"ץ, יחד עם עבודתו בסדרת 'שערים המצויינים בהלכה' של סבו. בחודש תמוז תשנ"ד עסק בהוצאתו לאור של הספר 'והוא יגאלנו, המחזק את אמונת החסידים בחייו הנצחיים של הרבי כמלך המשיח ובאמונה הוודאית שהוא יגאל את עם ישראל תיכף ומיד. באלול באותה שנה י"ל הספר מתורגם על ידו לאנגלית.

בחודש אלול תש"ע הוכרז כמועמד לבד"ץ קראון הייטס מטעם הרב אהרון יעקב שווי. בכ"ו באלול תש"ע נבחר ברוב קולות לרב השכונה, כאשר למעלה מאלף תושבים הצביעו בעדו. ביום י"ב שבט תשע"א הוכתר הרב ברין לרב השלישי בהרכב בית הדין בקראון הייטס, לצד הרבנים המכהנים הרב אדבא והרב שווי.

3. ר' יקותיאל יהודה הלברשטם.

כבן 18 התחתן עם קרובת משפחתו פסיה (פעסיל) טייטלבוים, בת האדמו"ר מסיגט הרב חיים צבי טייטלבוים, ונולדו לו אחד עשר ילדים. בשנת ה'תרפ"ו בגיל 21 נתמנה לרב "הקהילה הספרדית" (דהיינו חסידית) בקלויזנבורג ועמד שם בראש הישיבה. קהילה זו הורכבה מחסידי העיר, בעיקר חסידי סיגט, שהתפלגו מהקהילה האורתודוקסית. נפטר בשבת, ט' בתמוז ה'תשנ"ד.

עסקים

איין מאל האט ר' שלום בער דרייזין¹ געוואלט מאכן א שותפות אין דער עסק פון מושב זקנים, בפועל האט עס ניט דורכגעפירט האט ער געפילט זייער ניט גוט, האט דער רבי געזאגט צו זיין קרוב: זאג שלום בער אז ער זאל וויסען זיין, אז איך האלט ניט פון דער גענצע זאך.²

(געהערט פון זיינע א קרוב)

.

לאידך גיסא, האב איך געהערט אז דער רבי האט געהייסן מענטשען צו יע גייען אין די עסק, לדוגמא דער רבי האט געפרעגט ביי ר' משה מ"מ פיינער וועלכע עסק טוען זיך מענטשען אין לאס אנגאליס, האט ער גענפערט די עסק הנ"ל, האט דער רבי אים געזאגט אז ער זאל אריינגייען אין דער ביזנעס.

(געהערט פון זיין איינקעל)

.

איין מאל האט סיר אייזיק וואלפסין³ געזאגט צו ר' זושא וילימובסקי⁴ איך ווייס אז ס'קומט דיר שווער אין פרנסה, איך האב אסאך מוסדות און ישיבות ארום ארץ ישראל, אז דו גייסט סיי ווי סיי דארטן קענסטו באזוכן די מוסדות

1. נולד בברית המועצות, בכ"ד טבת תרפ"ח, לאביו המשפיע החסידי הרב אברהם מאיר ואמו מרת שרה, ונקרא על שם הרבי הרש"ב ואמו מרת שרה, ונקרא על שם הרבי הרש"ב.

בשנת תש"ו, יצא את גבולות רוסיה בבריחה הידועה יחד עם משפחתו, ולאחר גלגולים במחנות הפליטים השונים, הגיע לפריז, שם למד בישיבת חב"ד תומכי תמימים פריז.

בשנת תש"ח עלה לארץ הקודש, והתגייס לשורות 'צבא הגנה לישראל', שם שירת במשך שלוש שנים. בחופשות הצבאיות שניתנו לו במהלך שנות שירותו, היה מגיע לישיבת תומכי תמימים לוד, שם קיבל מהמשפיע החסידי, הרב שלמה חיים קסלמן.

בשנת תשי"ט היגר לארצות הברית והשתקע בשכונת קראון הייטס, בסמיכות לחצר הרבי, והחל לשלוח ידו בעסקים.

עסקיו התרחבו והסתעפו, והוא התברך בהצלחה מרובה, כשהוא מפזר לאורך כל הדרך מכספו הרב לצדקה.

כיום עסקיו מתרכזים בעיקר בנדל"ן, והוא נחשב לאחד מגדולי בעלי הצדקה החב"דיים, והוא תומך באופן קבוע בעשרות מוסדות ופרוייקטים, ובאופן מודגש בענינים הקשורים עם שכונת קראון הייטס, ובענינים הקשורים לתלמידי התמימים לדוגמא בכך שמממן חליפות ומגבעות לכל התמימים שלומדים בישיבות תומכי תמימים וכן לרבנים שמלמדים בישיבות.

2. דהיינו העסק של מושב זקנים.

3. גביר גדול שהעמיד הרבה מוסדות תורה וגמ"ח בארץ ישראל.

4. הם היו בני דודים רחוקים.

און זיין די מבקר און איך וועט דיר גוט צאלין פאר דעם, האט ר' זושא געזאגט אים: עס וועט ניט אויסארבעטן פאר מיר, האט ר' מ"מ גלובבסקי געפרעגט ר' זושא: פארוואס האסטו טאקע ניט גענומען די הצעה? האט ר' זושא געענפערט: איך האב געטראכט אז אזוי וועט אויסקומען אז איך וועט האבן עפעס אין מיין לעבן וואס איז ניט פארבונדען מיט די רבי'ס ענינים און דאס קען איך ניט לאזן.

(געהערט פון א קרוב פון ר' גלובבסקי)

פירש רש"י

ר' לייבל שפירא דערציילט אז ס'געווען א איד אין פלארידא וואס האט געוואלט איבערמאכן די גאנצע ש"ס צו אתויות מרובעות, און ער האט געהאט א סברא אז אפילו די רש"י¹ זאל מען בייטען, אז מ'האט געפרעגט ביים רבי'ן (וועגן פירש רש"י) האט דער רבי דאס שטארק שולל געווען.

.

ס'געווען א ת"ח וואס האט געשריבן א גאנצער ספר וואס תוכנו איז געווען צו ענטפערין יעדערער קשיא וואס תוספות פרעגט אויף רש"י אז ער האט געענדעקט די חיבור האט רש"י געקומען צו אים אין א חלום און אים געזאגט: ס'טאקע גוטע סברות אבער נאר צוויי פלעצער האסטו טאקע מכוון געווען לדעת.

.

איין מאל איז א א חשובער רב געקומען צו דער רבינ'ס פארבריינגען, נאך דער פארבריינגען האט ר' זלמן גוראריה אים געפרעגט: נו וואס זאגסטו אויף די רש"י שיחה (ס'געווען תשכ"ה) האט ער געענפערט: ס'געווען געוואלדיק, כמוהו לא היתה בישראל, נאר זאג מיר איין זאך, ווער איז דער מפרש דער "בן חמש למקרא" איך האב פון אים קיינמאל ניט געהערט.

.

איין מאל אינמיטן א רש"י שיחה האט דער רבי געקערט צו ר' זלמן יפה²

1. רבינו שלמה יצחקי, הידוע בכינוי רש"י, נולד לאביו רבינו יצחק הצרפתי, בעיר טרואה (טרוייש' בעבר) שבצפון צרפת רוב לשנת ד' תתא. ונפטר בשנת ד'תתס"ה, ובה נקבר. בהיותו בן שמונה, עזב את עיר הולדתו טרואה, בדרכו לוורמס, ומיניץ, מרכזי הלימוד היהודי, ולאחר שנים של לימוד, בהיותו נשוי עם שני ילדות, חזר רש"י לעיר הולדתו טרואה, כדי להנהיג את הקהילה היהודית במקום. בהיותו בטרואה הנהיג רש"י את הקהילה בגאון, הוא המשיך לכתוב את פירושו. לקראת פטירתו, החל מסע הצלב הראשון, יהודים באיזור הריין, וביניהם תלמידים ו'חברים' של רש"י, נתפסו ונרצחו בידיהם הטמאות של הצלבנים. מיהודי טרואה, נחסך שביל הדמים, אבל לא האימה. בעקבות מסעות הצלב, רש"י התמודד עם שאלות הלכתיות בקשר ליהודים שהתנצרו מתוך אונס, ומה היחס אליהם כעת. לעת זקנתו, רש"י נשאר בעיקר בביתו, והכתיב לנכדו ר' שלמה בן מאיר (לימים הרשב"ם).

2. נולד במנצ'סטר שבאנגליה בשנת תרע"ג לאביו ר' זאב ולאמו גולדה רבקה למשפחת יפה. אמו, הייתה ילידת העיירה ראקשיק ואביה היה חסיד של אדמו"ר המהר"ש ואדמו"ר הרשב"ב. אחיותיה המבוגרות השתקעו בארצות הברית בסביבות שנת תרס"ג והיא עלתה לאמריקה בעקבותיהם והתגוררה

און האט אים געפרעגט מיט א שמייכל: וויפיל שאלות האלטין מיר.

(געהערט פון א עד ראייה)

בסמיכות אליהן במנצ'סטר שבאנגליה, שם הכירה את בעלה ר' זאב והם נישאו בשנת תר"ע. הקשר עם רבותינו נשיאינו התחדש בעקבות מפגש של בני המשפחה עם השד"ר החב"די ר' בן ציון שם טוב שעורר את בני המשפחה להתכתב עם אדמו"ר הרי"צ ולחדש את הקשר שלהם עם חסידות חב"ד.

בשנת תרצ"ט נשא את רעייתו מרת רייזל (רוזלין) שהפכה להיות יד ימינו וליוותה אותו בשנים מאוחרות יותר בפעילויות הציבוריות שניהל באנגליה בשליחותו של הרבי.

בי"ג סיוון תשי"ח נקלע עם משפחתו לתאונת דרכים קטלנית בה נפגע בנו גדליה שנפטר באופן טראגי, והרבי שלח אל בני הזוג מכתב תנחומים על פטירת בנם הצעיר בטרם עת.

לאחר שהחלימו מהפציעה הקשה, החליטו ר' זלמן וזוגתו לנסוע לרבי, ובחודשי החורף של שנת תשי"ט הגיעו לרבי לראשונה ונכנסו אל הרבי ליחידות ארוכה במהלכה קיבלו עידוד ונחמה, וישבו בחדר הרבי במשך שעות רבות באופן חריג במיוחד.

יחידות זו היוותה נקודת ציון ראשונה בקשר המתמשך של ר' זלמן עם הרבי במהלכו הרעיף עליו הרבי קירובים רבים ונדירים, כאשר ר' זלמן מצידו מתקדם באופן עיקבי בחייו החסידיים האישיים, והופך לשליח של הרבי ופעיל חב"די במקום מגוריו, עד שהרבי נהג לכנותו בחיבה מר מנצ'סטר".

ר' זלמן מצידו השתדל לגרום לרבי לשמוח ולחייך כמה שיותר, והיה נוהג לדווח לרבי באופן תדיר ועיקבי על פעולותיו, להעניק לרבי מתנות, ולמצוא תחבולות שונות להוסיף לרבי שמחה ולגרום לו נחת רוח. הרבי חיבב אותו מאוד, והרבנית העידה פעם ששאלה את הרבי מדוע חזר שמח מ-770 והרבי אמר לה שר' זלמן היה אצלו ביחידות ודיברו במשך שעה.

לאורך שנות חייו, נהג ר' זלמן להתכתב רבות עם הרבי בנושאים שונים, ומהתכתובת העניפה פורסמו קרוב לשלוש מאות מכתבים (באנגלית).

כמו כן נהג ר' זלמן לתעד באופן פרטני על גבי הכתב את ביקוריו בחצר הרבי, ויומניו האישיים נודעים כמדויקים ואמינים, והם מתייחדים בלחלוחית חסידית יוצאת דופן.

בהיותו בגיל 87 בכ"ז אלול תש"ס נפטר בשיבה טובה במנצ'סטר שבאנגליה, ונטמן במקום מגוריו.

פולטיקה

ר' לייבל שפירא דערציילן אז איינמאל האבן די ליובאוויטשער קהילה אין מיאמי געבויט א נייע מקוה, און זיי האבן געבעטן דעם רבי'ן פאר א אגרת ברכה (כנהוג בכגון דא) האט דער רבי ערשט געהייסן ר' חדוקוב מברר זיין צי ס'געווען השגת גבול אדער פוליטיקה, און דערנאך האט דער רבי געשיקט דער בריוו.

איידער ר' אריה לייב קפלן¹ האט געפארן אויף שליחות, האט ער געפרעגט

1. הרב אריה לייב קפלן נולד בי"ט תשרי תש"ח, בפאריז שבצרפת, כננס השני של הרב משה בנימין קפלן ורעייתו, חודשים מספר לאחר שיצאו מברית המועצות. בשנת תשכ"ז עברה המשפחה לניו יורק, שם החל הרב קפלן ללמוד בסניף ישיבת תומכי תמימים בברודווד, ולאחר מכן בישיבת תומכי תמימים 770 בהיותו בגיל ארבע עשרה התקבל ל"יחידות"- אצל הרבי, וכשיצא, ישב כדרך החסידים להתוועדות שנמשכה כמעט עד אור הבוקר. בין השנים תשכ"ב-תשכ"ה, שימש כ"חוזר" - חבר בקבוצת התלמידים המובחרים שהופקדו על רשימת דבריו של הרבי והכנתם לדפוס. כאשר התוועדות הייתה בשבת, היה יושב במוצאי-השבת וכותב לעצמו, מתוך הזיכרון, את כל המדובר בהתוועדות במשך חמש, שש או שבע שעות. ובימים טובים עת שהתוועדות נמשכה עד לשעות מוצאי החג, היה מתפלל מעריב לעצמו ומבדיל, ואז רושם את ההתוועדות תוך כדי דבריו של הרבי.

בשנת תשכ"ד למד בישיבת אחי תמימים נוארק ובשנת תשכ"ה עבר ללמוד בישיבה הגדולה של חב"ד במאנטרעאל שבקנדה, לאחר שנתיים חזר ללמוד בישיבה שבחצרו של הרבי, בברוקלין.

בשנת תשכ"ז הרב קפלן נבחר באופן אישי על ידי הרבי למלא את שליחותו הראשונה, והוא נסע בראש קבוצת בחורים שנסעו לייסד את הישיבה הגדולה של חב"ד במלבורן שבאוסטרליה.

נוסף על שקדנותו היתרה ולימודיו בעמקות עצומה, עסק הרב קפלן באותם ימים גם בעריכת שיחותיו של הרבי, במסגרת "ועד להפצת שיחות". הרב קפלן היה מהעורכים הראשונים של הלקוטי שיחות, וזכה אז למענות רבות מאוד מהרבי.

בשנת תשל"א בא הרב קפלן בקשרי השידוכין עם רעייתו, הרבנית שרה הינדא, בתם של הרב דוד משה ליברמן רבה הראשי של אנטוורפן שבבלגיה, שהתגורר באותה עת בדטרויט שבמדינת מישיגן. בחודש אב תשל"ג יצא הרב קפלן בהוראת הרבי לשליחות בצפת.

גם הגיעו לצפת החל הרב קפלן בשיקום בית הכנסת "צמח צדק", לאחר מכן אסף עשרה אברכים והקים איתם "כולל", בשנת תשמ"ט הונחה אבן הפינה להרחבת הכולל ובית הכנסת. בשנת תשל"ד החל הרב קפלן בבניית השיכון החב"די בצפת בניית השיכון הושלמה בתשל"ח.

בצפת הקים הרב קפלן מוסדות חב"דים רבים, שביניהם: הישיבה הגדולה והקטנה; הכולל; התיכון והסמינר "בית-חנה"; מוסדות החינוך "אור-מנחם", בהם גני הילדים ובתי-הספר לבנים ולבנות; "מכון אלטא" ומכון "אסנט"; קריית-חב"ד על כל שלביה; בית-הכנסת מהמפוארים ביותר בצפת, שעבר גם הוא למשכן של קבע אחרי שנים רבות; המקוואות המפוארים לגברים ולנשים; קרנות גמ'חים שונות שבהן התעסק הרב קפלן, בחלקן על פי הוראות מפורשות מהרבי; וקהילת חב"ד.

הרב קפלן אף כיהן במשך שתי קדנציות מלאות כחבר מועצת עיריית צפת, ומילא שורה של תפקידי מפתח בעירייה.

הרב קפלן נמנה מהבולטים שבעסקני חב"ד בארץ, וכיהן כיו"ר ארגון הגג למוסדות חב"ד וכחבר

דער רבי: מיט וועמען זאל איך מתייעץ זיין? האט דער רבי אים געזאגט: מיט ר' זושא (וילימובסקי) ווייל ער איז העכער פון פאליטיק.

ב"אגודת חסידי חב"ד בארץ הקודש ובהנהלת "כולל חב"ד" בארץ הקודש.
בט"ז אייר תשנ"ח נסע הרב קפלן לבלרוסיה, ובדרכו לעיר הבירה שלה נהרג בתאונת דרכים קשה.
ארונו הובא לארץ והוא נטמן בל"ג בעומר בבית העלמין העתיק בצפת.

פורים

ר' מענדל פוטערפאס ור' אשר
לומדים חסידות ב-770

מ'דערציילט אויף איינע פון די גדולי החסידים, אז במשך דער מעת לעת פון פורים האט ער געבעטן הערן די מגילה עטליכע מאל, כדי צו פארזיכערן אז ער האט יוצא געווען כדבעי.

•

איין מאל בא פארבריינגען פורים האט ר' אשר ששונקין גענומען אסאך לחיים, און האט אסאך

גערעט צום רבי'ן, אז דער רבי האט אנגהויבן רעדן האט ער ממשיך געווען רעדן, האט דער רבי געקערט צו אים און געזאגט: איך האב צוגעהערט צו דייןער דרשות, יעצט וועסטו צוהערן צו מיינע דרשות.

•

פורים תש"י האט דער רבי גענומען אסאך לחיים און האט גערעט הויכע זאכן, דער נעקסטן טאג האט דער רבי געבעטן די חוזרים צו אריינקומען אין צימער און מאכן חזרה, אינמיטן חזרה האט דער רבי געפרעגט: איך האב דאס געזאגט.

פ"נ

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז ס'געווען ב' ניסן תש"ב ביי דער פריעדעקער רבי'ס פארבריינגען, און פלוצלונג האט דער רבי געזאגט: איך שיקט יעצט א פדיון צום טאטען, דער וואס וויל קען אראפשרייבען די נאמען און איך וועט דאס איבערגעבן.

•

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז ס'געווען איינער וואס האט געשריבן צוויי צעטעלך צום רבי'ן, איינע וועגן פרעזענלכע זאכן, און דער צווייטע וועגן ענינים ציבורים, און האט בטעות געלייגט דער צעטל וועגן ענינים פרטים אין איינע פון די שאפע'ס, און ווען ער איז אריין צום רבי'ן האט ער געגעבן נאר די בריוו פון ענינים ציבורים, (טראכטנדיק אז ער האט געגעבן דער רבי ביידע) און דער רבי האט געענפערט די אלע שאלות אויף די ענינים פרטים און די שאלות וועגן די ענינים ציבורים האט דער רבי געענפערט בא דער נעקסטע פארבריינגען.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט אז איינמאל האט דער פריעדעקער רבי געזען ווי דער רבי רש"ב קוקט אויף א פ"נ פון א חסיד, און האט זיך מתעמק געווען, האט דער פריעדעקער רבי געפרעגט: וואס איז פשט? האט דער רבי רש"ב געענפערט: פון צייט צו צייט לייך איך די חסידים'ס בריווען, און דורך דעם פארבינט איך מיט זיי, און אויב איך זע אז ס'קומט אויף עם א שווארצע וואלקן, איך לאזט ניט צו רו ביז ס'גייט אוועק.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז אין די ערשטע יארן האט דער רבי אים געהייסן מאכן א רשימה פון די אלע וואס האבן געשריבן צו אים.

•

איין מאל איז אריין איימצער אויף יחידות, און מרוב הטרדות האט ער געגעבן דער רבי זיין רשימה פון וואס ער האט געדארפט קויפן, און דער רבי האט געענפערט אויף יעדער איינע פון די שאלות אויף זיין פ"נ, אז ער האט ארויס געקומען פון יחידות און ארויסגענומען פון זיין קעשענע זיין

פ"נ האט ער כמעט געחלש'ט.

•

דער רבי האט אמאל געזאגט צו איינעם: ס'דא דריי וואס קען ליינען קוויטעלאך, דער שווער, דער ביאנער, און דער בעלזער (ר' אהרן מבעלז).

•

אין מאל איז געווען א בחור אין תומכי תמימים וואס דער טאטע האט אים געבעטן שרייבען צום רבי'ן פאר א רפואה שלימה פאר די פעטער וואס איז געווען זייער קראנק, האט ער אריינגעגאנגען צום רבי'ן און ער האט אינגאנצען פארגעסען צו שרייבען וועגן די פעטער, אז דער רבי האט געליינט די צעטל האט דער רבי אפגהויבן די קאפ, און געזאגט: אז מ'וועט קאכן אין דאווענען און לערנען, וועט דער פעטער האבן א רפואה שלימה.

•

ר' פניע קארף דערציילט, אז איינמאל האט א משכיל געוואלט מאכן לצנות פון דער רבי דער צ"צ, האט ער געשריבן א פאלשע פ"נ, מיט א פאלשע נאמען און ער האט געבעטן א תיקון אויף דעם וואס ער האט אויסגעלאזט אויף זיין ציצית, אז ער האט געגעבן דער פ"נ צו דער רבי, האט דער רבי עס געליינט, אפגהייבען די קאפ, און געזאגט: מענדעלע, (דאס איז געווען זיין אמתע נאמען) און נאך מער ניט.¹

1. בלשון בתמיה.

פוטיגראפיה

עובר לפני הרבי יחד עם מצלמתו
במעמד חלוקת הלעקאח

ר' לייבל שפירא דערציילט אז דער רבי האט אמאל געזאגט צו ר' לוי"צ פריידען אז מ'זאל איבערגעבן די בחורים אז זיי זאלן לערנען מיט'ן זעלבען מרץ און חיות ווי ער נעמט בילדער, האט ער גלייך געגאנגען צום זאל, א קלאפ געטאן אויפן בימה, און דאס געזאגט.

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז איינמאל האט א בחור גענומען א בילד פון רבי'ן, האט דער רבי אים געפרעגט: האסטו שוין געלערנט היינטיקע היום יום?¹

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז ער האט געבראכט צום רבי'ן אויף יחידות א נייע בילד פון דער ראגאטשאווער, (וואס ער האט באקומען פון א איד אין מיאימי) האט דער רבי געגעבן א קוק אויפן בילד, און האט אופגעשטאנען און געזאגט: אה! דאס איז דער ראגעטשאווער.

ס'דא דער באוואוסטע בילד פון רבי'ן זעצענדיק ביי די סעודה אויבן, מ'דערציילט אז ווען דער איד האט גענומען דער בילד האט דער רבי גשיקט איימצער צו אים זאגען: ס'גענוג די בילדער אונטען.

דער רבי האט אמאל גאזאגט צו ר' זלמן גוראריה אויף יחידות: וואלט איך געהאט די כח, וואלט איך מבטל געווען די גאנצע מושג פון בילדער בא די חתונות.

1. להעיר מהסיפור הידוע שפעם ראה הרבי בחור שמצלם אותו אז הרבי אמר לו: האסטו געלערנט היינט א פרק תניא.

פסח

מ'דערציילט אז ווען די ילדי טעראן זיינען געקומען צו קראון הייטס אין תש"מ האט דער רבי פארזיכעאט אז זיי זאל האבן רייז פאר פסח.

•

מ'דערציילט אז איינער פון די בחורים אין תומכי תמימים האט אמאל געבעטן בא דער פריעדעקער רבי צו האבן שמורה מצה פאר די גאנצע פסח האט דער רבי אים געענפערט: שמורה?! שמורה דארף מען זיין אין די הויזען.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז אמאל ביי דער סדר פון דער רבי צ"צ האט איינער געבראכן די מצה אויף יחץ, און האט געמאסטן צו זעען וועלכער שטיקל איז גרעסער, האט דער רבי געזאגט: א גדול וואס מ'דארפט מעסטן איז קיין גדול ניט.

•

אין מאל האט דער מעזריטשע מגיד¹ געשיקט די תלמידים זעהן ווי איינער

1. רבי דובער נולד לר' אברהם וחוה בעיירה לוקאטש שליד העיר רובנו באוקראינה, אין מסורת חב"דית על תאריך לידתו.

אביו היה מיוחס עד לתנא ר' יוחנן הסנדלר, והתפרנס בדוחק מהיותו מלמד ילדים ובעצת רב העיר שלח את בנו הגאון, דובער, ללמוד בלבוב בישיבה של הגאון ר' יעקב יהושע (בעל פני יהושע).

רבי דובער נשא (בזיווג ראשון) את מרת קיילא, ולאחר נישואיו שימש כאביו כמלמד במזריטש, במקביל הוא החל ללמוד את תורת הקבלה. בהמשך שימש כמגיד בעיר טורטשין ולאחר מכן גם בערים קוריץ ודובנא. המגיד חי בבית קטן ורעוע, והיה חולה מאוד ברגליו. במשך שנים ארוכות לאחר נישואיו טרם נולדו להם ילדים ובהיותו בן שלושים ושש שנה הציעה לו אשתו שיגרש אותה כדי שיוכל להתחתן עם אשה אחרת, שהיו לו ממנה ילדים, אך המגיד דחה את הצעתה.

כשהגיע הבעל שם טוב אל ה"פני יהושע" אמר לו שיודיע למגיד שלא יוכל להבריא ברגליו עד שיבוא אליו. בעצת מורו החליט להגיע למז'בו עיירתו של הבעל שם טוב ושם נעשה לחסיד ולתלמיד מובהק שלו. הבעל שם טוב הבטיח למגיד שיוולד לו בן גדול ומהולל. בשנת תק"א נולד לו ולרעייתו בנם ר' אברהם המלאך.

לאחר פטירת הבעל שם טוב מונה בנו רבי צבי הירש, לממלא מקומו, אך לחסידות היה דרוש מנהיג חזק בעל שיעור קומה, שיוכל לעמוד בתוקף מול המתנגדים, ורבי צבי לא היה כל-כך מתאים לכך.

ביום שני של חג השבועות - ז' סיון תקכ"א, שנה לאחר הסתלקות הבעל שם טוב, נעמד רבי צבי בעת עריכתו את שולחנו הקדוש בהשתתפות רובם של תלמידי אביו, ואמר שאביו הורה לו בחלום למסור את הנהגת החסידות לתלמידו הגדול ר' דובער ממזריטש. תוך כדי דיבור בירך ר' צבי את המגיד במזל-טוב, פשט את בגדו העליון שהיה שייך לאביו הבעל שם טוב. הוא פינה את מקומו בראש השולחן, עבר לשבת כמו כל שאר התלמידים בשולחן, והמגיד עבר לשבת בראש השולחן. אז הוא אמר את הדרוש הראשון שלו שמתחיל במילים "מראיהם ומעשיהם.

א פשוטע איד פראוועט דער סדר, אז זיי האבן געקומען אהין האבן זיי געזען ווי ער שטעלט זיך אויפן פיתקא "תם מה הוא אומר" און וויינט בבכיות נוראות, האבן זיי געפרעגט אים מאי האי? האט ער גענפערט: "תם" דארטן (אין רוסיש מיינט "תם" דארט) אויבן וואס זאגן זיי אויף מיר.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז יעדער יאר פאר פסח פלעגט דער חוזר מלובלין טיילן מעל און וויין פאר די חסידים, איין יאר האט א חסיד געקומען קראגין מעל און האט דאס געלייגט אוועק בא זיך אין שטוב, אפאר טעג פאר פסח האט געקומען צו אים זיין גוטע פריינט און האט געבעטן אויב ער קען איינשטיין ביי אים, האט ער (בלית ברירה) גענומען די מעל פון רבי'ן און גענוצט פאר די אורח, אבער יעצט האט ער ניט געהאט קיין מעל אף פסח.

אין די זעלבע צייט איז געווען נאך א חסיד וואס האט געפארן צו דער חוזה, און אויפן וועג צוריק האט ער פארבלאנזיט געווארן, און ער האט געמוזט בלייבן אין דער שטאט פאר פסח, ניט וויסענדיק קיינער אחוץ דער חסיד, האט ער געגאנגען צו דער חסיד שטוב, אז ער האט געקומען אהין האט זיין פרוי אים געזאגט אז מ'קען ביי אונז איינשטין אבער מיר האבן ניט קיין מעל און וויין, האט ער געזאגט: דאגה ניט, איך האב אלץ וואס מ'דארף.

אז דער איד איז געקומען אהיים פון שול און געזען א געגרייטע טיש מיט אלץ, האט זיין פרוי געזאגט די גאנצע מעשה, וליהודים היתה אורה ושמחה, אז דער חסיד (וואס האט ניט געהאט קיין מעל) האט געקומען צוריק צום חוזה נאך פסח, האט דער חוזה אים געזאגט: איך האב געווען אין לובלין און האב פארזיכערט אז דו וועסט האבן מעל און וויין אויף פסח.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז איינמאל האט דער רבי געהייסן ר' חדוקוב זיך איבערגעבן צו דער און דער שליח אין רוסלאנד צו פארן צו א ווייטע פארווארפינע שטאט אין צפון רוסלאנד, און דארט טיילען מצה צו די אידישע רעסידענץ, האט ער געפארן צו דער שטאט, און ווען ער איז געקומען אהין האט קיינער ניט געוואוסט פון קיין אידן, סו"ס האט ער געטראפן

רבי דובער, בשונה מהבעל שם טוב שהיה נוסע ממקום למקום, התיישב במזריטש ומשם שלח את תלמידיו הגדולים להפיץ את תורת החסידות בכל מדינת פולין ומחוץ לה. בשנת תקכ"ה כבר היו מבוססים שלושה מרכזי חסידות גדולים חוץ מבמזריטש בראשות תלמידיו: בליובאוויטש (בראשות רבי יששכר בער מליובאוויטש), בקרלין (בראשות רבי אהרן מקרלין ורבי שלמה מקרלין) ובהורודוק (בראשות רבי מנחם מענדל מויטבסק).

המגיד מאד חפץ לעלות לישראל אך מן השמים עיכבו בעדו.

איימצער, און דער מענטש זאגט אים אז אין עק שטאט געפינט זיך א אלטע איד און ער איז דער איינציקער איד אין שטאט, האט ער געפארן אהין, און ווי ער קומט אריין אין די קראם, האט דער איד געחלש'ט, האט מען אים אופגעוועקט און דער שליח האט אים געפרעגט: וואס האט געטראפן? האט ער געזאגט אזוי: איך בין דער איינציקער איד אין שטאט, נעכטן האט דער גלח געקומען צו מיר און געזאגט: פארוואס דארפסטו זיין אנדערש פון אלעמען, ווער א קריסטלעך, און אזוי ווערסטו זיין ווי אלעמען, האב איך געזאגט אים: קום צוריק מארגען זעקס אזייגער, און איך וועט האבן פאר דיר אן ענפער, האב איך מחליט געווען אז אויב דער אויבערשטער וועט מיר שיקן א סימן בעפאר זעקס אזייגער צו בלייבן א איד, וועט איך בלייבן א איד, און דו - ענדיקט ער דער מעשה - האט צו מיר אריינגעקומען פינף מינוט פאר זעקס.

.

מ'דערציילט אז יעדער יאר פלעגט ר' זלמן גוראריה קריגן מצה פון רבי'ן און דאס לייגן אין א באשטימטע פלאץ אין קערה באזונדער פון די אנדערע מצות איין יאר האט איימצער געמישט די מצות און ר' זלמן איז געווארן אויס מענטש האט ער גלייך געגאנגען צו 770 (פאר מעריב) און געווארטן ביז דער רבי וועט ענדיקען און דערנאך וועט ער פרעגן פאר נאך מצה (דאס איז געווען דער ערשטער נאך פסח) אז דער רבי האט געענדיקט דאווענען האט דער רבי (ער האט גארניט געזאגט צום רבי'ן) מסמן געווען מיט די האנט צו קומען נאך אים און דער רבי האט אים געגעבן נאך א מצה און פון דער יאר אן האט ער געקראגן צוויי מצות.

צדקה

אין מאל האט מען איינגעלאדענט ר' עמניאל שוחט¹ צו ריידען ביי א קאנווענשען פון מנהיגי דתיים, האט ער געפרעגט דעם רבי'ן צידען קען ער גייען, האט דער רבי געענפערט יא, און אים געהייסן רעדן וועגן מתן צדקה בסתר, האט ער דארט דערציילט די מעשה מיט דער תוספות יום טוב², אז ס'געווען אין פראג א קמצן גדול, וואס האט קיינמאל ניט געגעבן קיין צדקה, אז ער איז נפטר, האט מען אין באגראבין אין עק בית הקברות, דער נעקסטען טאג האט געקומען צו דער תוספות יום טוב פארשידענע מענטשען און האבן אים געזאגט: מיר האבן ניט קיין עסען פאר די משפחה, איז נתברר געווארן אז דער קמצן האט באשטיצט די אלע עניי העיר, האט ער גערופין א אסיפה און געהייסן די חברה קדישא צו גייען בעטן מחילה פון דער איד וואס מ'האט אים באגראבן אין עק בית הקברות, און ער האט געהייסן די חברה קדישא אז ווען ער - דער תוספות יו"ט - איז נפטר, זאל מען אים באגראבן לעבן דער איד.

אז ר' עמניאל האט געענדיקט זיין דרשה, האט ער געגאנגען צום צימער אפרוען, פלוצלינג הערט ער א קנאק אויפן טיר, פרעגט ער: ווער איז דאס? האט ער געהערט א שטימע זאגן: איך בין א גלח פון דער און דער שטאט, און איך וויל הערן נאכאמאל די מעשה, האט ר' עמניאל אים אריינגעלאזט און האט געזחזח'ט נאכאמאל די גאנצע מעשה, אינמיטן די דערציילונג זעט ער ווי פון דער מענטש גיסט זיך טרערן, מיטאמאל זאגט דער מענטש בקול

1. ר' יעקב עמניאל שוחט, נולד בשוויץ בכ"ח מנחם אב תרצ"ה לרב דב יהודה ומרת שרה שוחט כבן השלישי מתוך עשרת ילדיהם. אביו היה גאון בתורה, וגם בזמנים הקשים של מלחמת העולם השנייה בטלטול הדרכים למד בשקידה.

בשנת תשי"ד השתתף יחד עם ב' חבריו ר' אלכסנדר זיסל פיקרסקי ור' זושא פויזנר באירוע שהיה בספרייה של בית ספר יהודי, שבמהלכו קרסה הספרייה, דבר שעורר רעש גדול בקהילה היהודית, והרבי התייחס לדבר רבות, במספר מכתבים שיחה מיוחדת שנאמרה בליל א' דחג הפסח תשי"ד. ובנתינת תיקון למשתתפים באירוע.

מאמריו קנו להם שם מיוחד בעולם התורני והאקדמי כאחד. בסך הכול חיבר הרב שוחט 35 ספרים במגוון נושאים.

נפטר בכ' מנחם אב תשע"ג.

2. נולד בשנת ה'של"ד בוולרשטיין שבבואריה. אביו רבי נתן ולרשטיין נפטר לפני שנולד. גדל אצל סבו רבי משה ולרשטיין.

חיבורו המקורי על פסקי הרא"ש למסכת ברכות, הלכות קטנות, מסכת חולין, מסכת בכורות ומסכת נדה נקרא בתחילה מעדני מלך ולחם חמודות. אולם במהדורה הבאה שינה את שם ספרו למעדני יום טוב ודברי חמודות נפטר ו' אלול ה'ת"ד.

חנוק בבכי: ס'גענוג שוין מ'קען אופהערן דערציילען, יעצט וועט איך דיר דערציילען, מיר האבן א מסורת אין אונזער משפחה אז מיר שטאמען פון א גרויסע אידישע גביר אין פראג וואס האט געגעבן א סאך צדקה, און איז באגראבין געווערן לעבן דער תוספות יום טוב, ווען איך האב איצט געהערט דער מעשה פון דיר וועגן מיינע זיידע האב איך מחליט געווען לשוב בתשובה שלימה, וכך הוזה, ויצאה ממנו משפחה יראים ושלמים.

•

פורים תש"י בא דער פארבריינגען האט דער רבי אויסגעזאגט צו פארשידענער מענטשען וויפיל געלט ער דארף געבן צו דער מגבית פון קופת רבינו, אינמיטן האט דער רבי געקערט צו ר' פניע אלטהויז³ און געזאגט: דו ווילסט זעען א קונץ? און דער רבי האט גלייך געזאגט צו א באשטימטע חסיד וואס איז געווען געוואוסט אלץ א גרויסע קמצן: פלוני בן פלוני א טויזענט

3. נולד ביום ד' כסלו בשנת תרנ"ח, באוקראינה בעיר ניקולייב לאביו הרה"ח בנימין, באוקראינה בעיר ניקולייב לאביו הרה"ח בנימין.

באותה תקופה חלו על העיר חוקי תחום המושב (חוק שאסר על יהודים לגור בערים הגדולות אלא אם האדם היה עשיר או נושא משרה חשובה). היה יהודי אחד עשיר גדול שהותר לו להתגורר בניקולייב. בגלל עושרו היה צריך פקידים ועוזרים רבים, וכך בזכותו התגוררו משפחות יהודיות רבות בניקולייב, ובהם גם משפחות חסידים וביניהם סבו של ר' פניינע.

ר' פניינע הגיע לשיבת תומכי תמימים ליובאוויטש, עוד לפני היותו בגיל בר מצוה.

ר' פניינע היה גבאי במניין שהתקיים בבית אדמו"ר הרי"צ בלנינגרד.

בעת שר' חוניינע מרוזב, מזכירו של אדמו"ר הרי"צ לא היה בעיר, ר' פניינע היה ממלא את מקומו. אדמו"ר הרי"צ היה אומר כי נחמד לעבוד איתו.

לר' פניינע היו הרבה שליחויות מאדמו"ר הרי"צ, בעיקר בפעילות עם ארגון הגוינט מכיוון שהיה לו קשר מיוחד עם פרופסור מגיד בוינה. כמו כן היה בידידות עם מנהל הגוינט ברוסיה ד"ר ראזין.

בעת המאסר של אדמו"ר הרי"צ היה יושב כל יום בביתו של אדמו"ר הרי"צ. ב"ב תמוז תרפ"ז, כשהרבי שוחרר, טלפנה הרבנית חיה מושקא ובישרה לו כי שיחררו את הרבי. ר' פניינע וחסידים נוספים שהיו בבית יצאו בריקוד. הם המשיכו בריקודי שמחה במשך כל הלילה.

לאחר השחרור התגורר אדמו"ר הרי"צ במלחובקה. כבר אז היה ברור כי לאחר החגים הרבי יעזוב לריגא. ר' פניינע היה שם עם הרבי, ופעם אחת בדרך חזרה מהמקווה, שאל: "מה יהיה אתנו החסידים? הרי הרבי עוזב את רוסיה?". הרבי ענה לו: "חשבת על היציאה שלי מרוסיה בפרטי פרטים, וכמו שה' נוהג איתי למעלה מדרך הטבע, כך גם עם האנשים שלי ינהג עמם למעלה מדרך הטבע. וה' יעזור שעוד נתראה".

ואכן, עוד הספיק להיות בימים הנוראים של שנת תשי"א אצל אדמו"ר הרי"צ.

כשהרבי הרי"צ יצא לריגא, באו לתחנת הרכבת חסידים רבים כדי להיפרד ממנו, אך רק בודדים הורשו לעלות לקרון של אדמו"ר הרי"צ, וביניהם ר' פניינע.

הגיע באונייה לחיפה בט"ז חשון תרצ"ז. משם נסע לרחובות ומשם לתל אביב. בתחילה היה פועל בניין, והייתה תקופה שהוא ור' רפאל כהן אספו בגדים ישנים ומכרו אותם. פעם מצאו שתי לירות, וזה הספיק להם להתפרנס במשך כמה שבועות.

כמה שנים אחר כך בשנת תש"א הרבי הרי"צ הקים את אגודת חסידי חב"ד בארץ הקודש. בשנת תש"ד כתב אדמו"ר הרי"צ להכניס שם אנשים חדשים, ומינה את ר' פניינע כמזכיר אגו"ח. כך החלה הפעילות שלו. אבל הפעילות הגדולה יותר החלה לאחר שנת תש"ח.

נפטר ביום שישי ט' אייר תשכ"ג.

דאלער און דער איד איז געווארן אינגאנצין ווייס אבער בפעול האט ער געגעבן די גאנצע סכום.

.

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז איינמאל ערב פסח, האט דער רבי אים אריינגערופען און געזאגט: ס'געקומען צו מיר א פרוי, און מיר געזאגט אז בא דער שכן שמעקט ניט קיין עסען, נעם די געלט (און דער רבי האט ארויסגענומען אזעקל געלט) און לייג עס בא די טיר, און שנעל לויף אוועק, א פאר שעות נאך דעם, האט דער פרוי צוריק געקומען און געזאגט צו דער רבי אז מ'קען שוין שמעקן עסען.

צדיקים

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז ר' שמואל לוויתין האט אמאל דערציילט, אז איינמאל האט ר' נחום טשאנאבאלע געזאגט די חסידים אז דא ביים טיש געפיינט זיך צדיקים נסתרים, האבן די חסידים געפרעגט: ווער זיינען די צדיקים נסתרים? האט ער געענפערט: דו קוקסט אויף איינער, האבן זיי געזאגט: אבער רבי, דו ביסט באקאנט איבער דער גאנצער וועלט? האט ר' נחום געזאגט: וואס פאר א רחמות וואלט עס געווען אויב איך וואלט געווען נאר וואס דו זעסט.

האדמו"ר מרימניץ

רבי מענדל פוטערפאס איז געווען שטארק בידידות מיט הרה"ק מרימניץ¹ נאך און רוסלאנד איינמאל ביי א ברית וואו די רימניצער רבי איז געווען מוהל האט מען מכבד געווען רבי מענדל מיט סנדקאות, און די רך הנמול האט נישט אויף געהערט צו בלוט'ען ל"ע און ס'איז געווען אגרויסער סכנה פארן קינד.

האט די רימניצער רבי גענומען די טלית און

1. רבי חיים זנוויל אברמוביץ נולד לרבי משה ויטא צפורה בבוטושאן שבבוקובינה הרומנית בגיל שנתיים וחצי נתייתם מאביו. למד אצל רבי יהודה לייב צירלסון שהסמיכו להוראה. בצעירותו היה חסיד של רבי יהודה אריה לייבוש פרנקל מבוטושאן ורבי אברהם מתתיהו פרידמן משטפנשט מסופר שהרבי משטפנשט, שלא היו לו ילדים, אמר עליו: אתה החידוש שלי. העיד על עצמו שבגיל 18 ידע את כל הש"ס עם פירוש רש"י. לאחר חתונתו התגורר במספר ערים בבסרביה, בהן קישינב. לאחר מלחמת העולם השנייה ברחו רוב הרבנים שחיו תחת שלטון ברית המועצות לארצות הברית ולישראל והוא החל לשמש באדמו"רות בריבניצה. מסופר כי נהג לטבול בקרח, צם רבות, עטוף בטלית ותפילין עד הלילה ואמר תיקון חצות שעות ארוכות עד הבוקר. היה מל ושוחט למרות איסור השלטונות. חסידיו מספרים כי פעם נעצר והועמד למשפט אך שוחרר לאחר שאמר לשופט שאם ישחררו אשתו תתפא. פעם אחרת ברח ממעצר והשוטרים מצאו אותו טובל בנהר ועזבו אותו כי חשבו שהוא משוגע. בתשעה באב היה מתעטף בשק וקורע קריעה בברכה. היה מתפלל מאוחר מאוד ולעיתים היה מתפלל שחרית באמצע הלילה.

היה נשוי לרבנית שרה, שנפטרה בכ"ה באלול ה'תשל"ט. הרב אברמוביץ עלה לישראל והתגורר בקריית באבוב בבתי ים, אחר כך בבני ברק ולאחר מכן בירושלים. בשנת תשל"ד היגר לארצות הברית. הוא התחתן בשנית עם הרבנית פרידא מלכה שהייתה צעירה ממנו בהרבה שנים בתקווה שממנה הוא יוליד ילדים, והתגורר במיאמי בקראון הייטס, בסי גייט (ברוקלין) ולבסוף במונסי, שם נפטר ונקבר. הרבנית פרידא מלכה נפטרה בתשע"ה.

ארויף געלייגט אויפן קינד און געזאגט אפאר תפלות און תיכף אויפגעהערט צו בלוטיגן.

האט רבי מענדל געזאגט דעם רבי'ן: קומענדיגע מאל זאלט איר מיר נישט נוצען זיין די סנדק פאר אייערע מופתים.

•

רבי מענדל פוטערפאס האט דערציילט, אז רבי משה מארינא פון די גרויסע חסידים די מיטעלער רבי איז געווען א איידים ביי א חסיד פון הרה"ק רבי מאטעלע טשערנאבילער צו רבי משה איז געבוירען א און זיין שווער האט מכבד געווען רבו רבי מאטעלע אלס סנדק, און רבי מאטעלע איז אנגעקומען צום ברית, האט די שווער געפרעגט רבי משה ווער גייט זיין סנדק האט רבי משה געענטפערט אז ער רבי משה און נישט רבי מאטעלע און כך הוה, נאכען ברית איז רבי משה'ס שווער צו געגאנגען צו הרה"ק ר' מאטעלע אים מפי'ס זיין, אז זיין איידים האט גענומען די סנדקאות און ער זאל נישט מקפיד זיין אויף אים, (כידוע האט רבי מאטעלע'ס קפידות געשאטען) האט זיך רבי מאטעלע צו שמייכלט און געזאגט דארפסט נישט זארגען, מיין קפידא קען נאר שאטען פאר איינער וואס האלט פון מיר, משא"כ דיין איידים האלט און גאנצען נישט פון מיך קען מיין קפידא אים נישט שאטען.

•

כידוע האט ר' אהרן קרלינער געלאזן א קליינע קינד (הרה"צ ר' אשר מקרלין) ווען ער האט נפטר געווארן, איז נאך זיין פטירה האבן די חסידים געקומען צו די קליינער קינד צו זיך מסתופף זיין בצילו, איין שבת האט געדארפט קומען איינער פון די גרויסע למדנים פון דער ער געגינט וואס איז ניט געווען קיין חסיד, האבן די עלטערע חסידים געזאגט צו ר' אשר אז לכבוד דער גאסט זאל ער זיך פירען ווי ס'דארף צו זיין,² אז ס'געקומען צו דער שבת טיש האט ר' אשר גענומען א גאפיל און דאס געווארפן אויף דער גאסט און האט אים געזאגט: דערצייל די עולם פארוואס דו האסט דא געקומען, האט ער דערציילט אזוי: איך האט געהאט א חבר און מיר זיינען געווען נאנט איינער צו דער צווייטע ווי ברידער, ווען מיר זענען געווען עלטער האבן מיר געמאכט א תנאי צווייטן זיך אז דער וואס גייט ערשט דארף קומען צו די צווייטער בחלום און זאגן אים וואס טוט זיך דארטן, לעצטען וואך איז מיין חבר נפטר געווארן און איך האב געהאט א חלום און מיין חבר זאגט מיר אזוי: ווען איך האב געקומען אויבן זע איך א גרויסע ליכט או איך זע ווי אסאך

2. דהיינו שא לעשות מעשה נערוות וכדומה.

נשמות פארזאמעלין זיך ארום דער ליכט האב איך געגאנגען דארט און איך זע איימצער וואס הייסט ר' אהרן קרלינער און ער שטייט און זאגט: דו קענסט קומען אריין, דו קענסט קומען אריין, און אלעמען בעט אים צו אריינקומען, פלוצלונג זע איך ווי ער רופט מיר בשמי און זאגט: דו קום אריין האב איך געוואונדערט צו זיך, ווייל איך האב קיינמאל ניט געווען בא ר' אהרן און האב ניט געווען פון זיין חסידים? האט ער גלייך געזאגט צו מיר: טאקע דו האסט בא מיר ניט געווען, אבער ווען דיין מאמע איז געווען בעיבור מיט דיר האט זי געקומען צו מיר און דערפאר לאז איך דיר אריין, דאס אלץ דערציילט מיר מיין חבר אין דער חלום - זאגט דער למדן וואס איז געווען בא דער טיש - און דערנאך זאגט ער מיר - איז ממשיך דער למדן - אז אויב דו ווילסט זוכה זיין צו דער ליכט זאלסטו פארן קיין קרלין וויל דער צדיק האט געלאזן א קינד, און אז מ'וועט פארן צו אים וועסטו זוכה זיין צו דער ליכט, און דערפאר בין איך דא - האט דער למדן געענדיקט.

(געהערט פון ר' יקותיאל פלדמן)

•

אין שטאט פרימישלאן האט געוואוינט א איד רבי מענדעלע, מען האט אים גערופן "רבי מענדעלע פרימישלאנער", ער איז געווען א תלמיד פון בעל שם טוב. דארט אין שטאט האט אויך געוואוינט א שניידער, וואס פלעגט זייער אסאך מצער זיין דעם צדיק רבי מענדעלע, ער פלעגט אים זייער אנשרייען און פארשעמען יעדן טאג אן אויפהער. רבי מענדעלע האט אים קיינמאל גארנישט געענטפערט, ער האט מקבל געווען די בזיונות באהבה, אזוי ווי זיין רבי דער בעל שם טוב האט אים אויסגעלערנט, נישט צוריק צו ענטפערן קיינמאל אויף בזיונות. איינמאל איז דער בעל שם טוב אנגעקומען אין שטאט פרימישלאן, זיין תלמיד רבי מענדעלע האט אים אויפגענומען מיט פרייד, און געמאכט פאר אים א גרויסע סעודה, פאר די סעודה האט רבי מענדעלע געבעטן פונעם שניידער: "יעצט איינמאל בעט איך דיר א טובה, אז היינט זאלסטו מיר נישט פארשעמען פאר מיין רבי'ן דער בעל שם טוב, און אויב דו וועסט מיר דאס נישט צוליב טאן, וועל איך מוזן צושפארן די טיר, און דיר נישט אריינלאזן צו די סעודה. פארשטייט זיך אז דער שניידער האט שוין יעצט דוקא געוואלט אים פארשעמען, ווען רבי מענדעלע האט פארשטאנען וואס זיין פלאן איז, האט ער אים ארויס געווארפן, און צוגעשפארט די טיר, אז דער שניידער זאל אים נישט קענען פארשעמען. דער שניידער האט זיך ארומגעדרייט די הויז, און געזוכט א וועג אריין, ביז ער האט געטראפן איין קליין פענסטערל וואס איז געבליבן אפן, און ער האט אנגעהויבן אריינצושרייען מיט קולות אויף רבי

מענדעלע, אלע מיני בזיונות, און רבי מענדעלע איז געווארן זייער פארשעמט דערפון. ווען דער בעל שם טוב האט געפרעגט פון רבי מענדעלע: "וואס מיינט דאס? ווער איז דאס?" האט ער דערציילט פארן בעל שם טוב: "דאס איז דער שניידער פון שטאט, וואס פארשעמט מיר יעדן טאג, איך בין עס אייביג מקבל באהבה, אבער היינט האב איך אים געבעטן, ער זאל מיר נישט פארשעמען פאר מיין רבי'ן, אבער ער האט דוקא יא געוואלט מיר פארשעמען. האט אים דער בעל שם טוב געזאגט: "הלוואי וואלט איך געהאט אזא מענטש וואס זאל מיר פארשעמען יעדן טאג, אזוי ווי דו האסט זוכה געווען" ווייל די גרויסקייט פון איינעם וואס ליידט בזיונות, קען מען גארנישט אפשאצן, און מען קומט אפ מיט דעם גאר אסאך, און דאס פארשפאָרט פארן מענטש אסאך אנדערע יסורים.

.

מ'דערציילט אויפן צדיק דער "תולדות יעקב יוסף"³, אז יונגער הייט איז ער געווען א גרויסער קפדון, ער פלעגט זיך רעדן אויף יעדע קלייניקייט, איינמאל האט מען אים גערופן צו זיין סנדק ביי א ברית, אבער אזוי ווי מען האט זייער לאנג געווארט אויף אים, עס איז שוין געווארן זייער שפעט און ער איז נאך נישט אנגעקומען, האט מען מער נישט געקענט ווארטן און מען האט געמאכט דעם ברית אן אים. ווען ער איז אנגעקומען, האט מען שוין געהאלטן נאכן ברית, און דאס האט אים זייער געשטערט, ער האט זיך גערעט אויף דעם, און אזוי איז שוין געווען דארט נאך זאכן אויף וואס ער האט זיך גערעט. מען האט זיך געזעצט עסן די סעודת ברית, אינמיטן די סעודה איז אריינגעקומען אן ארימאן מיט צוריסענע קליידער, מענטשן האבן אים באגריסט און געגעבן שלום, ווען מען האט אים געפרעגט ווי אזוי ער הייסט, האט ער געזאגט: "זאל זיין אזוי" ... מען האט אים ווידער געפרעגט: "ווילסט אפשר עפעס עסן?" האט ער געזאגט: "זאל זיין אזוי", "ווילסט אפשר נאך א טעלער? האט ער ווייטער געענטפערט: "זאל זיין אזוי", און אזוי ווייטער וואס מען האט אים געפרעגט האט ער אויף אלעס געענטפערט: זאל זיין אזוי. פארשטייט זיך, אז עס איז דארט געווארן א גרויס געלעכטער פון די מעשה, מען האט אים געפרעגט: "ביסט אפשר משוגע געווארן?", האט ער ווייטער געזאגט: "זאל זיין אזוי", און דער עולם האט זיך אונטערגעהאלטן אויף זיין חשבון, מען האט זייער געלאכט. דער "תולדות" האט אבער פארשטאנען אז דער אייבערשטער וויל

3. ר' יעקב יוסף כ"ץ מפולנאה, את ומקום לידתו של הרב יעקב יוסף אינם ידועות. לפני התקרבותו לבעש"ט שימש כרב ואב בית דין בשרהורוד שבפודוליה (אזור בדרום פולין של אז). בהשפעתו של רבי רבי יהודה אריה לייב ברבי יחיאל מיכל (המוכיח מפולנאה), נהפך לתלמידו של הבעש"ט, נפטר בכ"ד תשרי תקמ"ג.

אים דא עפעס מרמז זיין, און ער האט געוואלט צוגיין צום ארימאן צו רעדן מיט אים, אבער אינצווישן איז דער ארימאן שוין פארשווינדן געווארן. דער "תולדות" האט געבעטן דעם אייבערשטן אז ער זאל פארשטיין וואס מען האט אים געוואלט דא מרמז זיין, ביז ער האט געכאפט אז מען האט אים געוואלט מיט דעם אויסלערנען אז מען טאר זיך קיינמאל נישט אויפריידן, נאר זיך אינגאנצן איבערגעבן צום אייבערשטן, און אויף יעדער זאך זאל מען זאגן "זאל זיין אזוי..." אפילו ווען עס איז נישט ממש אזוי ווי איך האב געוואלט.

•

ר' פרץ מוצקין האט שטארק געהאלטן פון ר' ניסן נמנוב (אע"פ אז ער איז געווען עלטער פון אים צען יאר) איינמאל איז ר' פרץ געווען אויף יחידות און ער האט געזאגט צום רבי'ן אז ניסן איז אזוי ווי ר' הלל האט דער רבי געזאגט (בלשון בתמיהה): אזוי ווי ר' הלל.

•

ווען דער בעלזער רבי האט געקומען צו באזוכען דער רבי האט דער רבי אים געזאגט: דער פעטער (ר' אהרן) איז געווען א צורה בלי חומר, אינגאנצען מופשט פון דער גוף.

•

ר' יצחק דוד גראנער האט אמאל דערציילט, אז ר' אהרן קארלינער⁴ (ר')

ר' פרץ מוצקין

4. נולד ביאנובה ליעקב מקוברין, אחיו של רבי נחמן מקוסוב ולפערל. בהשפעת אחי אמו, רבי מגלי מקרלין, התקרב לרבי דב בער, "המגיד ממזריטש", שהיה ממשיכו של הבעל שם טוב, והפך לאחד מתלמידיו המובהקים. עוד בחיי רבו הקים את המרכז החסידי בעיר קרלין (כיום פרבר בעיר פינסק בבלארוס). ביחד עם רבי מנחם מנדל מויטבסק הפיץ את תורת החסידות ברחבי ליטא. על השפעתו הרבה תעיד העובדה שמתנגדי תנועת החסידות שהחלו לפעול בתקופה זו נהגו לכנות את כלל החסידים קרלינים שהחלו לפעול בתקופה זו נהגו לכנות את כלל החסידים "קרלינים". על פי המסורת החסידית את הפיוט חיבר בהוראת רבו, המגיד ממזריטש.

רבי אהרן נפטר בצעירותו, כשהוא בן 36 שנה בלבד. על מצבתו בבית הקברות בקרלין נכתב: "זכה וזכה את הרבים כמה וכמה פעמים ומסר את נפשו במסירות נפש על זה, לפי שכלו לזכות את הרבים והיה מוכיח לרבים בתוכחת מגולה ואהבה מסותרת לקרב את ישראל לאביהם שבשמים וליחדם בייחוד גמור.

דברי תורתו הובאו בכתבי תלמידיו ובעיקר בספרי נכדו, רבי אהרן מקרלין (השני), מחבר הספר "בית אהרן". את מקומו של רבי אהרן הגדול מילא תלמידו וחברו, רבי שלמה מקרלין, שהיה אחראי גם

אהרן הגדול) איז אמאל געקומען צו א שטאט, און ער האט געהייסן די בעל עגלה צו אים פירען צו דער עק פון שטאט צו דער און דער חורבה, אז מ'איז געקומען אהין האט ר' אברהם געשטעלט דאווענען מנחה, אז מ'האט געהערט די נייעס אז ר' אהרן איז אין שטאט, האט דער גאנצע שטאט געקומען צו אים מקבל פנים זיין, אז ר' אברהם האט געענדיקט דאווענען, האט ער געדרייט צו דער עולם און געפרעגט: צידען איז דא איינער וואס קען עפעס דערציילען אויף די פלאץ? האט א אלטע פרוי געזאגט: יא! איך וועט דיר דערציילען, דא איז געווען א קרעטשמע, און איינמאל איז געקומען צוויי תלמידי חכמים, איינע איז געווען א עלטערע און איינע א יונגערע, און דער יונגער איז געשלאפן אין די אינערווייניקע צימער און די עלטערע האט זיך געלערנט די גאנצע נאכט אין די אויסערווייניקע צימער, אז ס'געקומען עלות השחר, האב איך געבראכט א גלאז טיי צו דער עלטערע ת"ח, האט ער גלייך גענומען די גלאז און דאס גאבראכט צו די יונגערע אין די איינערווייניקע צימער, האב איך געפרעגט אים: וואס הייסט? דו האסט געלערנט די גאנצע נאכט? האט ער גענפערט מיר: וואס פארשטייסטו, דאס איז די בעש"ט⁵, ובאותו רגע איז ער

על גידולו וחינוכו של רבי אשר מסטולין (הראשון), בנו של רבי אהרן והאדמו"ר השלישי בשושלת. מחסידות קרלין הסתעפו חסידויות לודמיר, לכוביץ', קוברין, סלונים וקודינב.

5. רבינו ישראל בעל שם טוב, נולד בח"י אלול ה'תנ"ח.

הבעל שם טוב היה בן יחיד להוריו ובהיותו בן חמש נתייתם מהם. לפני שנפטר אביו, אמר לו: "בני אל רבה תירא משום דבר, רק מהקב"ה בעצמו ואהוב בפנימיות לבבך כל יהודי בלי הבדל מי הוא ומה הוא עושה. היה זה עבורו כצוואה והוא הפנים את המסר הזה וחי על פיו, לאחר פטירת הוריו דאגו אנשי העיר להמחיה עבורו, אך הדבר לא נמשך זמן רב.

בשנות ילדותו נהג ללכת כמעט מידי יום לאחר לימודיו אצל מלמד ליער ולהסתובב בינות לעצים והטבע הפורה, אשר שם מצא את מנוחתו והיה חוזר על לימודו ופעמים אף נרדם שם. פעם אחת בהיותו ביער פגש באחד מהצדיקים הנסתרים אשר עמד ליד עץ שקוע בתפילה נלהבת, הבעש"ט התבונן באיש, ולאחר מכן ביקשו ללמד אותו תורה, לאחר תקופה שהסתובב ולמד עם אותו צדיק, השאירו אותו צדיק אצל אחד מראשי חברת הנסתרים, רבי מאיר, על מנת שילמד עמו בצורה מסודרת, ואכן הבעש"ט ישב בביתו 4 שנים ובמהלכן צבר את כל הידע שלו בתורת הנסתר והקבלה, לימים סיפר הבעש"ט שבימי שבתו אצל מורו רבי מאיר פגש באליהו הנביא.

בשלב מסוים עזב הבעל שם טוב את היישוב אקופ ועבר לגליל ברודי הסמוך לפודוליה. שם, נעשה 'מלמד' באחד החדרים ופגש עם רבי אפרים מברודי שהיה מנכבדי העיר ואביו של רבי אברהם גרשון מקיטוב. רבי אפרים הציע לבעל שם טוב את בתו מ' חנה והם באו בקשרי השידוכין והבעל שם טוב רצה שזה יישאר בסוד. רק לאחר פטירתו של רבי אפרים, בא הבעל שם טוב לשאת את אשתו, אולם בכאוו הסתיר את עצמו בלבושו בגדי איכר גסים. רבי אברהם גרשון ניסה לדחותו ולבסוף הבין שזה חתנה של אחותו והם נישאו, אך הוא הרחיקו מסביבתו. הזוג הצעיר עבר לאחד הכפרים שבין קוטוב לקוטוב. ר' ישראל היה מבלה רוב זמנו בהתבודדות ביערות ובשדות. בהמשך עברו לכפר אחר. בשנת ת"צ עברו לטלוסט שבגליציה והחלו שוב לעסוק במלמדות וכל חייהם חיו בדוחק כלכלי.

לפני התגלותו עסק הבעש"ט כעוזר 'מלמד', ותפקידו היה להוליך ולהביא את הילדים מבייתם ל'חדר הלימוד', במהלך הדרך היה הבעש"ט מחדיר ומכניס לילדים חוויות רוחניות, בין היתר על ההקפדה בעניית אמן, וכמו כן שומר עליהם בדרכים מפני הסכנות והכלבים.

עבודתו זו היה עושה בשמחה ואהבה אין קץ, עד שלימים התבטא באוזני תלמידיו הגדולים,

געקומען ארויס און האט מיר געזאגט: אז ס'וועט קומען א איד דא דאווענען זאלסטו אים זאגען אז דא איז געווען דער בעש"ט.

ר' יקותיאל פלדמן דערציילט, אז דער צ"צ האט געזאגט אויף די ווילדניקער, (ר' ישראל דוב מווילעדניק⁶) אז ער איז ווי א קליין קינד, אלץ וואס מ'זאגט אים פון אויבן, איז ער מגלה.

ש"הימים האלה היו הימים השמחים ביותר בחייו". תלמידו, המגיד ממזריטש התבטא פעם: "הלואי שהיו מנשקים את ספר התורה באותה אהבה שהיה הבעל שם טוב מנשק את הילדים כשהיה מוליכם אל ה"חדר" כשהיה עוזר למלמד.

בעת היותו בן 18 (שנת תע"ו), הציע לפני חבריו מהמחנה הנסתרים, דרך פעולה חדשה, לעבור מעיירה לעיירה ולדאג שבכל מקום יש 'מלמד' עבור ילדי המקום, ובמקום שאין, הצדיקים הנסתרים ישמשו בתפקיד, באותה תקופה גם שימש הבעש"ט כעוזר מלמד.

ביום י"ז באולול שנת תצ"ד, הבעל שם טוב היה אז בן שלושים ושש, ציווה אותו אחיה השילוני להתגלות בעולם והוא התגלה לראשונה בעיר טלוסט. לאחר מכן החל הבעל שם טוב לפרסם את שיטתו על ידי מסעות ונדודים. תחילה עסק בעיקר בפדיון שבויים, חיזוק התורה ויראת שמים והפצת פנימיות התורה. במסגרת נסיעותיו ביקר בהורדנקה, קיטוב, נמירוב, שריגרד שבגליציה ופודוליה, בפולנא, שדה לבן, זסלב שבווהלין.

במהלך נסיעותיו נהג לרפא חולים על ידי רפואות וגם על ידי קמיעות. את קמיעותיו כתב הסופר רבי אלכסנדר זיסקינד ובהמשך, כשרבו הפניות, נעזר גם ברבי צבי סופר, שפרשיותיו היו יקרות ערך. לבסוף נשאר רק רבי צבי לסופרו היחיד.

בשנת ת"ק, עבר הבעל שם טוב לעיר מז'יבוז', שם החלו להתרכז סביבו אלפי חסידים ומעריצים, ביניהם גדולי תורה רבים וצדיקים מפורסמים. הבעל שם טוב היה לומד עם תלמידיו שיעור בגמרא. השיעור היה חריף וגאוני ולמדו בו גם את הרמב"ם, הרי"ף הרא"ש ושאר מפרשים מה"ראשונים" שהשתייכו לגמרא הנלמדת. הבעל שם טוב היה מתרגם את המילים לאידיש.

נפטר בו' בסיוון (יום א' של חג השבועות) ה'תק"כ.

6. ר' ישראל דוב בער מווילעדניק בעל שארית ישראל.

בגיל ארבע - חמש, התייתם מאביו, ובגיל תשע - עשר, אמו נפלה גם למשכב, ורגעים אחדים לפני פטירתה ביקשה מבנה ספר כל שהו, אף שלא ידעה עברית, ופתחה אותו והחלה לבכות ולהתחנן לפני ה' שבנה יגדל יהודי ירא שמים.

כבר מילדותו היה נקרא ה"עילוי מקאטלענע" על שם מקום הולדתו, נסע פעם אחת לרבי לוי יצחק מברדיטשוב, והשתתף בדרשת השבת שלו, במהלך הדרשה הפריע לרבי לוי יצחק בקושיות שונות, ורבי לוי יצחק גילה מורת רוח בעקבות זה, לאחר מכן נסע ונהיה לתלמידו של רבי מרדכי מטשרנוביל אשר גם הוראה לו לנהוג במנהגים משונים, שיראו כמוזרים על ידי הרואים.

את חצרו בעיירה ווילעדניק פתח עוד בחיי רבו, רבי מרדכי מטשרנוביל ואף היה נוסע אליו יחד עם חסידיו. שמו התפרסם בכל האזור כבעל מופת וצדיק גדול, אך יחד עם זאת היה ידוע בהנהגותיו המשונות, ואף סגולותיו אשר היה נותן היו משונים, כגון בישול זרדי מטאטא עבור חשוכי בנים, שתיית מים הנוטפים מפי הסוסים בעת שתייתם, שפיכת ספל מים על אישה, לזרעא חי וקיימא וכו.

קשר מיוחד היה בין חסידיו חב"ד לבין האדמו"ר, הרבי הצמח צדק כיבדו מאד, ואף שלח אליו פעם ענונה, בכדי שיגלה לה על פי רוח הקודש היכן נמצא בעלה, כמו כן פעם התבטאו בפניו של הצמח צדק, על הרבי מווילעדניק, שהוא אינו למדן אך בכל זאת בעל רוח הקודש, ומיד מחה הרבי ואמר, לא! לא! הוא גאון!

ר' יקותיאל פלדמן דערציילט, אז ר' אייזיק האמילער⁷ האט געזאגט, אז אלע פרויען און קראנקע קענען גייען צו די ווילעדנקער (ווייל ער האט געפראוועט מופתים וכו'), און די געזונטע זאלן קומען צו דער רבי דער צמח צדק.

.

ר' יקותיאל פלדמן דערציילט, אז ר' נחמן ברסלוב⁸ האט געבעטן בא דער אלטער רבי צו אים באשיצען פון דער ביקורת פון ר' דער שפאלע זיידא⁹

7. ר' אייזיק הלוי עפשטיין, בזמן ההתנגדות לחסידות עזב ר' אייזיק את ביתו כדי להסתופף אצל אדמו"ר הזקן, למרות התנגדותה של משפחתו

בשנת תקס"ה התמנה לרב ואב"ד בעיר הומל (שם כיהן במשך למעלה מחמישים שנה עד פטירתו) וכן עמד בראשות ישיבה וכולל לאברכים בשנים הראשונות לרבנותו הייתה עליו מחלוקת גדולה אך היא שקטה על ידי השתדלות רבה מצד אדמו"ר האמצעי. ר' אייזיק הרעיש את עולם הרבנות, כאשר התיר את הדג 'שאיטרע'

לאחר פטירתו של אדמו"ר הזקן היה לחסיד של אדמו"ר האמצעי. לאחר פטירתו של אדמו"ר האמצעי פנו ראשי החסידים לר' אייזיק שיקבל על עצמו את האדמו"רות משום שה"צמח צדק" סירב לרשת את הכס ר' אייזיק הסכים לקבל את האדמו"רות אך לבסוף התחרט ושילד את הצמח צדק לקבל על עצמו את ההנהגה

נפטר בכ"ו באייר תרי"ז ונקבר בעיר הומל על קברו הוקם אוהל. לאחר פטירתו כיהן חתן בנו הרב צבי דב לאטקר, ברבנות הומל.

8. נולד א' ניסן תקל"ב בעיירה מז'יבוז' שבאוקראינה לאביו רבי שמחה ואימו פייגא, סב אימו היה הבעל של טוב. נקרא על שם סבו רבי נחמן מהורדנקה בעיירה מז'יבוז' שבאוקראינה לאביו רבי שמחה ואימו פייגא, סב אימו היה הבעל של טוב. נקרא על שם סבו רבי נחמן מהורדנקה. נקרא על שם סבו רבי נחמן מהורדנקה בעיירה מז'יבוז' שבאוקראינה לאביו רבי שמחה ואימו פייגא, סב אימו היה הבעל של טוב. נקרא על שם סבו רבי נחמן מהורדנקה.

כבר בנעוריו הוא התבלט בכישרונותיו המיוחדים וקדושתו הנוראה, והרבה להתבודד, להתענות ולהתפלל וללמוד שעות רבות. התחתן לאחר הבר מצווה שלו עם הרבנית מרת ששיה, בתו של ר' אפרים, חוכר אדמות מהפריץ מהוסיאטין, פלך קייב. אחרי חתונתו עבר להתגורר בבית חותנו, והתחיל למשוך אליו חסידים רבים שהיו את הבסיס לחסידות ברסלב אותה הקים.

לאחר פטירת חותנו עבר למעדוידובקא שבפלך קייב. במעדוידובקא חי עד שנת תקנ"ח. בשנת תקנ"ח החליט לנסוע לארץ ישראל לפעול פעולות נוראות למען הכלל. הוא התעכב זמן מה בקוושטא, והגיע בספינה לחיפה בערב ראש השנה של שנת תקנ"ט, ושם גם עשה את החג. לאחר מכן הלך לטבריה שבה היה כבר מרכז לחסידי הבעל שם טוב.

בשנת תקס"ט עבר לזלטופוליה שם החל לכהן באדמו"רות רשמית. כשהתחיל להתפרסם עם דרכו המיוחדת יצא נגד דרכו הסבא משפולי ומפאת המחלוקת נאלץ רבי נחמן שוב לנדוד. בשנת תקס"ב הוא עבר בהסכמת דודו רבי ברוך ממז'יבוז' לברסלב, שם הצטרפו אליו רוב תלמידיו המפורסמים. שמה של העיר ברסלב הונצח בשמה של החסידות מאז.

לאחר שנשרף בית מדרשו בברסלב, הוא עבר בשנת תק"ע עם חסידיו לאומן. נפטר שם ב"ח תשרי תקע"א.

9. נולד בנר ראשון של חג החנוכה תפ"ה לאביו רבי ברוך, בברכתו של הבעל שם טוב שיוולד לו בן שיאיר את עיניהם של ישראל.

בהיותו בן שלש שנים ביקר את הבעל שם טוב והוא הניח ידו הקדושה על ליבו, והסבא משפולי העיד על עצמו שפעולה זו גרמה לכך שתמיד ליבו יהיה חם.

הוא היה מתלמידי ר' פנחס מקוריץ ואחר כך - של הבעל שם טוב ואחר כך של המגיד ממעזריטש ואחר כך של התולדות יעקב יוסף מפולאנה. הוא היה איש נלהב מאד, ביתר שאת ויתר עז על שאר חבריו תלמידי המגיד.

האט דער אלטער רבי געזאגט: איך האב איין חבר און מ'וויל אים אוועקנעמן פון מיר.

איין מאל האט איינער געזאגט צו דער אלטער רבי וועגן דער מיטעלער רבי און ר' אהרן סטארשעלער¹⁰: תרין רעין דלא מתפרשין, האט דער אלטער רבי געזאגט: הלוואי.

התיישב בשפולע וסירב שיקראו לו רבי או צדיק והמשיכו לקרוא לו הסבא משפולע, היה עוסק הרבה בצדקה בפדיון שבויים ובלהחזיר הרבה אנשים בתשובה, נודע באהבת ישראל העצומה שהייתה לו ותמיד היה מלמד זכות על בני ישראל ובעיקר התפרסם בקדושתו ובריבוי נסים ומופתים שעשה והיה אומר על עצמו שכשהוא אוחז את האתרוג שלו בחג הסוכות הוא רואה על האתרוג את כל המקומות של כדור הארץ, וכל מה שנגזר בראש השנה על כל מקום ומקום. היהודי הקדוש מפשיחא העיד "שיש בכח הסבא קדישא משפולי לעשות מכל איש גל של עצמות.

10. רבי אהרן נולד בשנת תקכ"ו לאביו ר' משה (דור שביעי לשל"ה) באוסבה שברוסיה הלבנה, על אביו ר' משה מסופר שעמד בנסיון עד כדי מסירות נפש ויסורים נוראים, ולכן זכה לברכתו של הרה"ק ר' ליב שרה"ס שיזכה לבן שיאיר את העולם. עוד אמרו עליו, שאמרו גדולי ישראל שבדורו שלא נפגם אצלו צלם האלוקים הלבנה, על אביו ר' משה מסופר שעמד בנסיון עד כדי מסירות נפש ויסורים נוראים, ולכן זכה לברכתו של הרה"ק ר' ליב שרה"ס שיזכה לבן שיאיר את העולם. עוד אמרו עליו, שאמרו גדולי ישראל שבדורו שלא נפגם אצלו צלם האלוקים.

בגיל 13 כבר היה בקי בכתבי הארז"ל נוסף על בקיאותו ורוב חכמתו בתורת הנגלה. כאשר אדמו"ר הזקן הקים את חסידות חב"ד. התקרב אליו ר' אהרן למרות צעירותו.

אדמו"ר הזקן חבבו וקרבו מאד וגדלו בתוך ביתו כאחד מבניו.

מסופר שכאשר נכנס פעם ראשונה לאדמו"ר הזקן כתב לו פ"ג בו כתב: "כיצד תוכל הנפש השפלה העמלה להתקשר בא"ס עצמותו ומהותו?". כשראה זאת האדמו"ר הזקן יצא מהיכל קודשו ואמר שיונגרמאן צעיר שאל דבר שזקני החסידים לא שאלו מעולם.

בשנת תקס"א קבע את משובו בליאדי ליד אדמו"ר הזקן, שם דר שמונה שנים. על עזיבתו התבטא רבינו נעקרו עיני מראשי.

למד בחדר א' אצל אדמו"ר הזקן.

בשערי ספריו נדפס כי למד אצלו ושמש את אדמו"ר הזקן למעלה משלושים שנה, וכן הוא היה מתייעג קטע קטן שהיה אומר אדמו"ר הזקן, ודורש במאמריו במצות אדמו"ר הזקן אף היה משיב על מכתבים משמו.

כאשר נאסר אדמו"ר הזקן אף הסתובב לאסוף כסף לפעול לשחרורו אצל השלטונות. וקיבץ מאה אלף רובל כסף.

בעת נשיאותו של אדמו"ר הזקן הופקד רבי אהרן על ידי אדמו"ר הזקן להדרכת החסידים המבוגרים, ואדמו"ר האמצעי היה מופקד על הדרכת החסידים הצעירים. שכן, רבי אהרן היה מבוגר מאדמו"ר האמצעי בכעשר שנים.

במשך תקופה היה ידיד של אדמו"ר האמצעי, ולמד עמו בצוותא פעמים רבות. והם היו קוראים אחד לשני כאחים.

כמו כן ר"א ואדמו"ר האמצעי, היו 'החוזרים הראשונים', כמו כן שימשו שניהם יחדיו כ"משפיעים" שהדריכו וחינכו את עדת חסידי חב"ד.

בשנותיו האחרונות של אדמו"ר הזקן החלו חיכוכים בין רבי אהרן לבין רבי יהודה לייב מינוביץ' (אחיו של אדמו"ר הזקן) עקב העובדה שרבי אהרן נהג לחזור דברי חסידות בשילוב הסברים משלו ואילו המהר"ל זלזל בדרך זו והקפיד לחזור את המאמרים בדיוק רב וללא הסבר, בשלב מסוים הורה לו אדמו"ר הזקן לעזוב את ליאדי ולא הרשה לו לחזור במשך כשלוש שנים ומאז הגיע רק לעיתים רחוקות ולפרקים קצרים, בתקופה זו התגורר בעיירה ארשע. עזיבתו גרמה צער רב לאדמו"ר הזקן,

זמנים הללו החלו להתגלות חילוקי דעות בין רבי אהרן לבין אדמו"ר האמצעי שגרמו למחלוקת לאחר הסתלקות אדמו"ר הזקן.

לאחר הסתלקות אדמו"ר הזקן התפתחה מחלוקת בינו לבין ממלא מקומו של אדמו"ר הזקן - אדמו"ר האמצעי ר' אהרון ראה עצמו כממשיך דרכו וממלא מקומו של אדמו"ר הזקן ופתח את חצרו בעיירה סטרשלה והחל לנהוג במנהגי אדמו"רות. מרבית החסידים הלכו אחר אדמו"ר האמצעי אך היו רבים שהלכו גם אחרי רבי אהרן.

עיקר המחלוקת ניטשה ביניהם ביחס לדרך בעבודת התפילה - ר' אהרן היה עובד ה' בעל התפעלות גדולה והתלהבות עצומה שהתבטאה כלפי חוץ בתנועות ותפילה בצעקות. ואילו אצל אדמו"ר האמצעי כלל לא ניכרה ההתפעלות החוצה.

עניין נוסף היה לגבי התקשרות לאדמו"ר שבעוד שאדמו"ר האמצעי סבר שיש להתקשר לגמרי לאדמו"ר, סבר ר' אהרון שעל החסיד לקבל את תורתו של האדמו"ר ולא דווקא גם את מרותו. הרבי מספר כי יש שייחסו התחלת המחלוקת לאמורע דלקמן: פעם בליל ר"ה אחרי הד"ח, חזרו המאמר ג"כ בחוץ כי היה האוויר טוב. ישבה חבורת אברכים על קורות וחזרו המאמר. בינתיים התחיל לרדת גשם. ראה שיצא גוי מבניין אחד - היה זה גברילא השומר - ונכנסו לשם והמשיכו החזרה. אח"כ נודע שהיה בית תיפלתם. נעשה מזה רעש וכו'. גם האברכים רצו לאדמו"ר האמצעי (לשאלו עצה ותיקון כו'). הוא צחק (מוזה), ומוזה הייתה התחלת המחלוקת.

רבי יהודה לייב מינוביץ' (אחיו של אדמו"ר הזקן), כתב לו מכתב חריף בנגלה שאסור לו להרות. בעת כהונתו כאדמו"ר כתב ביאורים בתורת החסידות המתאפיינים בסגנון פשוט ובהיר, בעיקר על ספר התניא לרבינו הזקן, על אף עיסוקם בעיקר בנושאים מופשטים: אמונה באחדות ה', אהבת ה' ויראת ה'. ספרים אלו מבארים את תורת אדמו"ר הזקן, ומבטאים עמקות עצומה בתורת החסידות בכלל ושל אדמו"ר הזקן בפרט.

כשאדמו"ר האמצעי נאסר, נאסר גם הוא. ומספרים שבנו הנגיד ר' מיכאל דוד מויטבסק שכשאסרו את אדמו"ר האמצעי, פגש באיסר המוסר והוכיח אותו על זה, נתכעס איסר ואמר לו, לכן אלשין גם על אביך וקיים את הבטחתו. עוד מסופר כי חשבו המלשינים שעקב המחלוקת שביניהם יצליחו להביא את הצדדים להפליג אלו את אלו אך כמוזבן בלא הצלחה.

אחד מגדולי החסידים אז התבטאו כי ר' אהרון הוא צדיק וקדוש, אך לא רבי. לאחר פטירתו של ר' אהרן עלה בנו רבי חיים רפאל כממשיכו לנשיאות, אולם לאחר שלא האריך ימים על ממלכתו חזרו רוב חסידיו לחסידות חב"ד, מיעוטם המשיכו ללמוד את תורתו של רבי אהרן וללכת בדרכיו ללא רבי ומנהיג.

ידוע שאמירת החסידות של ר' אהרון הייתה בהתלהבות רבה ומשכה מאד את השומעים. באשר ע"כ החליטו חסידי אדמו"ר האמצעי שלא לשמוע ממנו חסידות. אולם קרה פעם ששניים מחסידי אדמו"ר האמצעי הוזמנו לחתונת קרובי משפחה שהיו קשורים משפחתית אל ר' אהרון. שניהם ניסו לדחות את ההזמנה בהתחמקויות שונות מחשש שמא יבוא ר' אהרון ויאמר דברי חסידות, בסופו של דבר החליטו הם שכן להשתתף בחתונה אך סיכמו ביניהם דבשעה שיתחיל ר' אהרון באמירת דא"ח יאחזו הם במטפחת, וברגע שאחד מהם ירגיש שהוא "נמשך" אל ר' אהרון ימשוך הוא במטפחת וזה יהיה סימן לשני לשמור עליו ולהחזירו למקומו הקודם, וכך היה. ושניהם באו לחתונה והקשיבו לאמירת דא"ח שאמר ר' אהרון. שניהם הרגישו את משיכתם אליו ושניהם משכו במטפחת, זה מושך לכאן וזה לכאן, עד אשר נקרעה המטפחת ושני חסידים אלו נעשו לחסידיו.

כשסיפרו על כך לאדמו"ר האמצעי ששניים מחסידיו וביניהם העשירי בעל העסקים עברו לחצרו של ר' אהרון, אמר הרבי: ומה בכך? יהיה אצלי קבצן אחד פחות.

ואכן עשיר זה נעשה כעבור זמן לעני וקבצן, וכמו כן ילדיו ונכדיו, כולם - עניים ואביונים.

ציונות

מ'דערציילט אז צא"ח אין ירושלים האט אמאל געוואלט מאכן א שיעור תניא אין די בית הכנסת פון נטורי קרתא, האבן זיי געזאגט: על תנאי אז חב"ד איז ניט משתתף אין די בחירות, האט דער רבי געהייסן אז דער וואס גיט די שיעור זאל ניט שטימען.

.

ווען דער רבי איז געקומען צו גן ישראל¹, האט ער געקומען צום שול, און האט באמערקט אז אויפ'ן שטענדער איז געווען א מגן דוד, האט דער רבי געהייסן צו דאס אראפנעמן.

.

מ'דערציילט אז ווען שז"ר האט ארויסדעקומען פון יחידות דער ערשטער מאל האט ער געזאגט: דא גאפינט זיך דער גרעסטער אויב צו מדינת ישראל.

.

ווען די חסידים האבן איבערגעבויט דער רבינ'ס טאטע אהל אין אלמא אטא, האט מען גאוואלט ארויסנעמן די מגן דוד, האט דער רבי געהייסן דאס לאזען, בהטעמו אז אין רוסלאנד איז דאס די סימן פון א אידישער קבר.

.

ווען דער פריעדעקער רבי איז געווען אין ארץ ישראל, האט ער געגאנגען באזוכן א קיבוץ, אז ער האט געזען וואס טוט זיך האט ער שטארק נתפעל געווארן און האט געקערט צו דער חסיד וואס איז געווען לעבן אים און אים געזאגט: וואס זאגסטו? אבער דער חסיד האט גארניט געענפערט, האט דער רבי געזאגט: דו מעגסט זאגן אז ס'געפעלט דיר, ס'געפעלט מיר אויכעט.

(געהערט בשם ר' יוסף יצחק פלטיאל)

.

אז איינע פון די ראשי המפד"ל הרב צבי בן נריה² איז געקומען צום רבי'ן,

1. בשנת תש"כ.

2. נולד ביום כ"א שבט תרע"ג בעיירה לודו' שבפולין לאביו הרב פתחיה מנקין, שיהן כרב העיירה לאביו הרב פתחיה מנקין שיהן כרב העיירה.

לאחר חג הפסח תרפ"ו, בגיל 13, נסע לשיבת מינסק בראשות הרב יהושע הורדנר. הלימוד בשיבה התנהל בתנאי מחתרת.

האט ער געפרעגט דער רבי: פארוואס איז חב"ד און דער רבי אזוי נגד ציונות?
האט דער רבי געזאגט: איך קען דיר ענטפערן, אבער איך האט מורא אז דו
וועט אראפפאלען פון דעם בענקל.

איינער פון די ראשי ישיבות פון די חשוב'ע ישיבות אין ניו יארק האָט אַמאָל
געקומען אויף יחידות בא דעם רבי'ן. צווישן אַנדערן האָט ער געפרעגט ביים
רבי'ן - עס איז באַוואוסט אַז נאָך יעדן ירידה וואָס ער ישראל האָט געהאט
אין יעדער דור, איז געווען אַן עליה; אויב אַזוי, לויט דעם רבינ'ס מיינונג, וואָס
איז געווען די עליה וואָס איז פאַרגעקומען נאָכן שואה? האָט אים דער רבי
געענטפערט מיט דער פראַגע: וועלכע עליה שטעלט איר צו צו דער תקופה
נאָכן שואה? האָט ער געענטפערט: "די גרינדונג פון מדינת ישראל." דער
רבי האָט געענטפערט אז דאָס איז נישט קיין עליה, ווייל דער שואה האָט
גורם געווען אַ פאַרקלענערן אין 'אידישקייט' און מדינת ישראל האָט נישט
גורם געווען אַ פאַרגרעסערן אין אידישקייט. דער רבי האָט ווייטער געזאָגט
אז ער איז זיכער אז די גרויסע עליה וואָס וועט פאַרקומען נאָכן שואה איז
דער קומען פון משיח - און ער וועט נישט אויפגעבן.

מ'דערציילט אז ס'געקומען איינער פון די ראשי הציונים³ צו דער רבי רש"ב,
און האט געפרוואוט מסביר זיין דער רבי שיטת הציונית, ווען ער איז ארויס

באותם ימים הצטרף עם כמה מחבריו ללימוד חסידות מפי המשפיע הרב אברהם ברוך פבזנר.
השיעור התקיים מדי יום בשעות הצהריים ב'ליובאוויטשער שטיבל' של מינסק. את השיעור יזם
וארגן ליפא, בן לדיין בעיר בוברויסק, מתלמידי הישיבה. במשך שנה שלמה למדו את שער היחוד
והאמונה, ובחודש אלול את אגרת התשובה יחד עם קונטרס התפילה. מדי פעם השתתפו התלמידים
בהתוועדויות שנערכו בבית הרב פבזנר. כשסיפר על כך לאביו, שהיה ממשפחת מתנגדים, סיפר לו,
כי בימי בחירתו נסע לליובאוויטש ושהה שם בימים הנוראים, שכן רצה לעמוד על טיבה של חסידות
חב"ד. אביו מסר לו כי שיהותיו בחסידות של הרשב"ץ, מורו של הרבי הריי"צ מליובאוויטש, טעמם
עוד בפיו כנתינתם בשעתם.

בתחילת שנת תרפ"ט עזב את ישיבת מינסק ועבר ללימוד בעיר שקלוב, אצל רב העיר הרב מרדכי
פיינשטיין, אחיו של רבי משה פיינשטיין בליל כ"ג שבט תר"צ. נתפסו תלמידי הישיבה על ידי המשטרה.
מפאת גילם הצעיר לא נשפטו, אולם נצטוו לחזור כל אחד לעיר מגוריו. משקלוב נסע היישר למוסקבה.
באותם ימים החל לפעול במרץ כדי לקבל אישורים על מנת לעלות ארצה.

במוסקבה היה אצל אחיו הרב יוסף מנקין עד מהרה הבין כי מפאת הדחוק והצפיפות, לא יוכל
להמשיך לדור שם. למחרת בבוקר הלך להתפלל בבית הכנסת, שם פגש כמה בחורים שמקום לימודם
נסגר על ידי השלטונות. שם גם התוודע לזיסל בונין, לימים מידידיו הקרובים.

באותם ימים ביקר בביתו של הרב אבא דוד גולדפיינ שם פגש את ר' דוד חנוין, וקבע חברותא בביתו
של חנוין שגר עם אמו האלמנה בצ'רקוזה, פרבר קטן של מוסקבה. השניים למדו יחד בעיון מסכת
"בבא קמא" ולגירסא מסכת פסחים.

3. ממשפחת בית הרב.

פון דער רבי, האט ער געזאגט צו די חסידים: דיין רבי איז יודע את עולמו ומכוון למרוד בו, און דער רבי האט אויף אים געזאגט: אז אפילו ער וואלט געווען ביי קריאת ים סוף, וואלט ער געבליבען א כופר.

(געהערט פון ר' יקותיאל פלדמן)

קליפה

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז איין יאר פורים האט מען געדאוונעט מעריב נאך די סעודה און אז ס'געקומען צו "שהם משתחווים להבל ולריק" האט ר' אלי' חיים רויטבלאט¹ כטוב לבו ביין ארויסגעשריען: פע! קליפה, און

1. נולד בי"ט אלול תרס"ז בעיירה נעוול לאביו הרב שמריהו ("שמערעל דער מלמד") אבאלאסקי, ולאמו מרת שטערנא ביילא לאביו הרב שמריהו ("שמערעל דער מלמד") אבאלאסקי, ולאמו מרת שטערנא ביילא.

בשנת תרפ"ד נכנס ללמוד בישיבת תומכי תמימים ברוסטוב, והמשיך בלימודיו כחמש שנים עד שהגיע לגיל עשרים ושנים, בשנת תרפ"ט. וניכר ביחודו בין התלמידים.

בתקופה זו נכנס בעסקנות הכלל, ועסק במשך מספר שנים מתוך מסירת נפש ממש באגודת תפארת בחורים בעיר לנינגרד, ובדאגה לישיבות המחתרתיות בערים נוספות ברוסיה. היה מתפלל באריכות ומתוודע עם התמימים ואנ"ש, הקפדתו במצוות היית לשם דבר. הדבר שאפיין אותו יותר מכל הייתה אמונתו הפשוטה ובטחון בה' ותמימות הרבה שניחן בה, וכאשר רצו לגייס אותו לצבא, התייצב בלשכת הגיוס המקומית. בחורים חסידים אחרים בגילו נהגו להשתמט מעבודת הצבא על ידי שטיטו בבדיקות הרופאים בדרכים שונות, אך הוא עמד בחדר לשכת הגיוס ואמר תהלים באמונה תמימה, ואכן קיבל פטור מידי כבר בבדיקה הראשונה שנעשתה על ידי הרופאים.

בשנת תרצ"ו התחתן, ומנישואין אלו נולד לו בנו הראשון שנקרא בשם שמריהו על שם אביו שנפטר, אך בעקבות הרעב הכבד ששרר ברוסיה באותם שנים, נפטרה אשתו בכ"ח תשרי תש"ג, והוא נשא לאשה את מרת חיה שרה רויטבלאט, בתו של האדמו"ר יהושע-אשר משדליץ.

בתחילת שנת תש"ב, הרוסים היו עסוקים במלחמת העולם השנייה, ובערים מסוימות העלימו את עיניהם מפעילות הישיבות המחתרתיות. חסידים רבים התרכזו בסמרקנד, והקימו שם ישיבות מחתרתיות. בתחילה התאספו בחורים רבים ללמוד אצל הרב רויטבלאט, אך בעקבות מחסור חמור באוכל, הרעב הכריע את הבחורים, והם לא יכלו להמשיך לשבת וללמוד, כשחלקם נפל למשכב, חלקה חלה במחלות חמורות, וחלקם אף מתו ברעב. הישיבה כמעט נסגרה, אך לאחר כמה חודשים ר' מענדל פוטערפאס לקח על עצמו לדאוג להחזקת הישיבה, והישיבה החלה להתארגן מחדש.

עם סיום מלחמת העולם השנייה בשנת תש"ו, הבריח את הגבול תחת זהות פולנית יחד עם חסידים רבים, ויצא יחד עם משפחתו ב'עשאלון' דרך העיר לכוב. לצורך היציאה, נוצר צורך להחליף את זהותו, והוא הנפיק תעודת זהות מזויפת לו ולאשתו עם שם המשפחה של אשתו, 'רויטבלאט', ומאז החלו לקרוא לו החסידים בשם זה עד יומו האחרון.

בעקבות הוראת אדמו"ר הריי"צ להמשיך את הבריחה מפולין דרך ארצות הנמצאות בשליטת ממשלת ארצות הברית, המשיכו חסידים רבים לכיוון מחנה הפליטים 'פאקינג' שבגרמניה שהיה באותה עת תחת שליטת ממשלת ארצות הברית. כשהגיעו לשם, החלו בפעולות נרחבות לחינוך הנערים היהודיים שהתאספו שם, ואף שם נטל חלק בראש, כשהוא עוסק בעצמו בחינוך הנערים.

בתקופה זו כאשר יהודים מחוגים שונים נתאספו בעל כרחם יחדיו. נתפרסם שמו של ר' אלי חיים אצל כל היהודים, באותם את דרכו בעבודת ה' בתפילה לימוד התורה, והתוודעויות.

הקהל המגוון ראה בו איש המעלה, והעירצו אותו עמוקות. תחת השפעתו הביאה הערכה אליו להפצת מעיינות חסידות חב"ד אצל חצרות שונות בין החסידים הפולנים וההונגרים, ששנים רבות התייחסו אליו כאיש קדוש, ועד היום נישא שמו בכל חוגי החרדים כאיש קדוש.

במקום זה, נולד לו בן נוסף מנישואין שניים, והוא קרא לו בשם יוסף יצחק. בשנת תשט"ז הגיע לניו-יורק, והיה המלמד הראשון במוסד 'אהלי תורה' שהוקם באותה שעה על ידי הרב מיכאל טייטלבוים. הגעתו לארצות הברית התחילה תקופה חדשה בחינוך היהודי בארצות

דער רבי האט אויסגעדרייט און געגעבן א ברייטע שמייכל.

הרה"ק רבי אהרן טשענאבילער איז אמאהל געפאהרן אויפ'ן וועג. ער האט זיך אפגעשטעלט אין עטליכע שטעט און שטעטלעך. אומעטום האבן אידן אים מקבל פנים געווען. די לעצטע נאכט איידער ער האט געדארפט צוריקפאהרן אהיים קיין טשערנאביל, איז ער געווען אין א געוויסע שטעטל און דארט איבערגענעכטיגט. חז"ל זאגן אונז: ווער ס'ברענגט א געשאנק פאר א תלמיד חכם, איז אזוי ווי ער איז מקריב ביכורים. האבן אידן טאקע אומעטום געברענגט מתנות פאר'ן צדיק, אזוי אז ס'האט זיך דעמאלט שוין געהאט אנגעזאמלט עטליכע פעקלעך מיט זילבערנע כלים וואס אידן האבן אים געברענגט אלס מתנות. די כלים זענען געווען פארפאקט אין די פעקלעך און זענען געלעגן דארט אין הויז. אינמיטן די נאכט, און הרה"ק רבי אהרן האט זיך שוין געוואלט גיין לייגן, אבער ער האט נישט געקענט איינשלאפן, האט ער געבעהטן דעם משמש, "עפן אויף די פעקלער, איך וויל זעהן די זילבערנע כלים וועלכע ליגן דארט פארפאקט". דעם שמש האט זייער נישט געשמעקט זיך צו נעמען אויפפאקן די פעקלעך ס'איז שוין געווען אינמיטן די נאכט, ער איז געווען מיד פון וועג און ער האט זיך שוין געוואלט גיין לייגן שלאפן. האט ער געענטפערט: "אי"ה מארגן ווען מען וועט אנקומען אהיים קיין טשערנאביל וועט מעם שוים עפענען די פעקלעך, דעמאלט וועט דער רבי קענען זעהן די כלים". אבער הרה"ק רבי אהרן האט זיך איינגע'עקשנט, אז

הברית ובעיקר בחינוך החב"ד. אם עד אז היה המורה אף במוסדות חינוך החב"דיים בסגנון אמריקאי מודרני, ביאתו והתחלת עבודתו של ר' אלי חיים, בישרה על מהפכה, המלמד בסגנון הישן והאמתי כפי שחונכו ילדי ישראל ב'בית הישן'. במשך עשרות שנים עסק במסירות בחינוך הילדים בכיתות הנמוכות ולימד אותם את קריאת האותיות, והחדיר בהם יראת שמים טהורה. ברצונו להשקיע את כחו דווקא בלינוך בגיל הרך.

את גודל ההערכה שהרבי העריך את תפקידו, אפשר ללמוד מכך שבאחת ההתוועדויות בשנים הראשונות, הורה הרבי שכל הראשי ישיבות יאמרו לחיים, והר' רויטבלאט הבין שהדברים לא מכוונים אליו. כשהרבי ראה שהוא לא אומר לחיים, הוא פנה אליו ואמר: "כאשר הראש ישיבה מלמד את תלמידיו שיעור בגמרא - אין הכרח שדבריו נכונים, אבל כשאתה לומד עם הילדים 'קמץ א' - ודאי שהדברים אמת", והורה לו לומר לחיים.

לאחר עשרות שנים ששימש כמלמד תינוקות מחמת שכבר הזקין ונחלש כחו, הסכים למינוי של הנחלת ישיבת 'אהלי תורה' כמשפיע ראשי בישיבה גדולה, והוא נשא בתפקיד זה עד לפטירתו ביום שני כ"ג כסלו תשנ"ח.

הוא היה מעורף על ידי תושבי שכונת קראון הייטס, והשכונות החרדיות בעיר ניו יורק. רבים ניגשו להיוועץ בו ולבקש את ברכתו. להלוותו, התאספו המונים, וכוחות המשטרה המשתייכים לשכונת קראון הייטס לא עמדו בעומס, והזמינו כוחות מתוגברים כדי לשמור על הסדר בלווייה ההמונית, שהמשיכה לכיוון בית החיים ע"ש מונטיפיורי, ברובע קווינס שבניו-יורק.

על מצבתו ביקש בענוותו לכתוב זוכה לשמש כמלמד תשב"ר כ 40 שנה, אף שבפועל חנך ילדי ישראל מעל ל 60 שנה.

ער וויל דוקא יעצט זעהן די זילבערנע כלים. האט דער משמש נישט געהאט קיין ברירה און געמוזט עפענען די פארמאכטע פעקלעך. דער שמש האט געעפנט איין פעקל נאכ'ן אנדערן, הרה"ק רבי אהרן האט באטראכט די כלים וועלכע זענען דארט געלעגן, ביז מ'האט געטראפן צווישן די כלים א הערליך שיינע זילבערנע בשמים ביקסל, גאר מייסטעריש אויסגעארבעט. ווען הרה"ק רבי אהרן האט געזעהן דאס בשמים ביקסל האט ער זיך אפגעשטעלט, און גענומען אויספרעגן דעם משמש, "פון וואו האבן מיר דאס באקומען? ווער האט דאס אונז געגעבן?" האט דער משמש געזאגט דעם נאמען פון דעם געבער, דאס איז געווען א איד אן איינוואוינער פון א געוויסן דארף עטליכע מייל ווייט פונעם שטעטל וואו זיי האבן זיך דעמאלט געפונען. האט הרה"ק רבי אהרן געזאגט צום משמש, "נעם דעם בשמים ביקסל און שטעל דאס ארויס אינדרויסן, און מארגן באלד אינדערפרי, פאהר אריבער אין יענעם דארף און רוף מיר אהער דעם איד וואס האט געגעבן די מתנה דאס בשמים ביקסל".

דער משמש האט נישט פארשטאנען וואס דא גייט פאהר, ער האט אבער געפאלגט און ארויסגעלייגט דאס בשמים ביקסל. ערשט דעמאלט איז הרה"ק רבי אהרן אנטשלאפן געווארן. אינדערפרי איז דער משמש אריבערגעפאהרן צו יענעם דארף, און אריבער גערופן דעם איד צו הרה"ק רבי אהרן. ווען דער איד איז געקומען האט אים הרה"ק רבי אהרן געפרעגט: "זאג מיר נאר פון וואו האסטו דאס בשמים ביקסל וואס דו האסט מיר געגעבן?" האט דער איד דערציילט, "דאס בשמים ביקסל האט א גלח באשטעלט ביי א גאלדשמיד ביי מיר אין שטעטל פאר זיין תיפלה. אבער נאכ'ן פארטיג ווערן, האט דער גלח דאס נישט געוואלט נעמען ווייל ס'איז אים נישט געפאלן, ווען איך האב געזעהן דאס בשמים ביקסל איז דאס מיר יא שטארק געפאלן, האב איך געקלערט אז דאס איז פאסיג צו געבן פאר'ן רבי'ן אלס א מתנה. ערשט האט דער גאלדשמיד דאס נישט געוואלט פארקויפן, אבער נאכדעם וואס איך האב אים אנגעטראגן דערפאר גאר א גוטן פרייז, האט ער מסכים געווען מיר דאס צו פארקויפן". האט הרה"ק רבי אהרן גענומען דאס בשמים ביקסל, און צוריק געגעבן פאר דעם איד, און דערציילט: "נעכטן נאכט ווען איך האב זיך געוואלט גיין לייגן, האב איך געפיהלט זייער א שלעכטן גערוך און נישט געקענט איינשלאפן. איך האב נישט געוואוסט וואס דאס איז, האב איך מהרהר געווען בתשובה, אבערה דער שלעכטער גערוך איז נישט אוועקגעאנגען, ביז איך האב געפיהלט אז דער גערוך קומט פון יענעם קאסטן וואו ס'ליגן די זילבערווארג. יעצט פארשטיי איך שוין פארוואס דער בשמים ביקסל האט געהאט אזא שלעכטן גערוך, ווייל ס'איז געווען געמאכט פאר'ן

ר' יצחק דוד גראנער האט דערציילט, אז דער רוזינער² האט דערציילט וועגן די בעלזין פון די קלויסטערס, אז וואלטין זיי געוואוסט וויפיל קליפות זיי ברענגען אראפ, וואלטין זיי דאס געקלאפט די גאנצע טאג.

ר' יצחק דוד גראנער האט דערציילט, אז איינמאל האט דער נועם אלימלך³ באזוכט ר' שמעון מירל'ס⁴, (דער ירוסלבער) און ר' שמעון האט

2. רבי ישראל פרידמן, נולד בעיירה פראהביטש שבאוקראינה פלך ויניצה, למחרת ראש השנה - ג' תשרי תקנ"ז, לרבי שלום שכנא מפרוביטש בן רבי אברהם המלאך ולחווה בת מלכה בת רבי מנחם נחום מצ'רנוביל בעל המאור עיניים, למחרת ראש השנה - ג' תשרי תקנ"ז, לרבי שלום שכנא מפרוביטש בן רבי אברהם המלאך ולחווה בת מלכה בת רבי מנחם נחום מצ'רנוביל בעל המאור עיניים, למחרת ראש השנה - ג' תשרי תקנ"ז, לרבי שלום שכנא מפרוביטש בן רבי אברהם המלאך ולחווה בת מלכה בת רבי מנחם נחום מצ'רנוביל בעל המאור עיניים.

כבן שש היה כשנפטר עליו אביו, ואחיו רבי אברהם מפראהביטש גידלו וחינכו. בהיותו בן שבע התארס עם הרבנית שרה, בתו של רבי משה שהיה ראש ישיבה בברדיטשוב ואחר כך היה רב בבוצ'אן. ובהיותו בן שלוש-עשרה התקיימה חתונתו בבוצ'אן. בהיותו בן ט"ו שנים נפטר אחיו, ורבי ישראל נתמנה כממלא מקום אחיו ואבותיהם.

את תחילת כהונתו כאדמו"ר עשה בפראהביטש, עיר מגורי אביו, משם עבר לסקווירא ומשם לרוז'ין שעל שמה נתפרסם הוא ושושלתו אחריו.

הוא נודע בעבודת ה' נשגבה על דרך מלכות, אך הוא עצמו סיגף עצמו בסיגופים שונים. היה הולך עם נעלי זהב ללא סוליות, וכאשר היה צועד על השלג היו נראים על השלג סימני דם מרגליו. היה ממועט באכילה. כל צדיקי החסידות העריצו אותו וענו אחריו מקודש מקודש, במיוחד האוהב ישראל מאפטא שלמרות היותו בכחמישים שנה מבוגר מהרוז'ינער העריצו והתבטל לפניו.

באביב של שנת תקצ"ח בעקבות עלילה של משכילים נאסר רבי ישראל על ידי שלטון הצאר. הוא הואשם בכך שציווה להרוג שני משכילים שהגיעו לרגל אחריו בחצרו, ובדרכם חזרה התהפכה העגלה בה נסעו ומתו. לאחר כמעט שנתיים - בשנת ת"ר, שוחרר ממאסרו למאסר בית, משם הצליח להבריח את הגבול הרוסי, ולאחר נדודים וטלטולים רבים וקשים התיישב, בשנת תר"ב, באחוזת "פוטוק" שבעיירה סדיגורא הסמוכה לעיר צ'רנוביץ' אשר בבוקובינה שבאותה תקופה הייתה חלק מהאימפריה האוסטרית הונגרית, וכיום חלק מאוקראינה, שם המשיך את דרכו המלכותית. לאחר פטירת הרבנית שרה, בשנת תר"ז, נשא את רבנית מלכה, אלמנת רבי צבי הירש מרימנוב. נסתלק ג' בחשוון ה'תר"א.

3. רבי אלימלך נולד לאביו רבי אלעזר ליפא בשנת תע"ז. בצעירותו היה ידוע כתלמיד חכם גדול בעל לפול. בעצת אחיו רבי זושא מאניפולי נתקרב למגיד ממזריטש, ואז עלה במעלות רמות ונשגבות, ואז עלה במעלות רמות ונשגבות.

הוא היה ידוע כאחד מחשובי תלמידי המגיד, ולאחר פטירתו מונה על ידי תלמידי המגיד שבפולין למלא את מקומו.

ידוע היה בענוותנותו. כאשר נשאל אדמו"ר הזקן, על ידי רב מתנגד אחד להגיד לו את מהותו של מחבר הספר נועם אלימלך, שמונה תחת הספסל שלו - של המתנגד, אמר לו אדמו"ר הזקן: גם אם היית מניח אותו עצמו תחת הספסל, גם אז היה שותק ולא היה אומר מאומה.

נפטר כ"א באדר תקמ"ז.

4. נולד ב'ה'תק"ט, לאביו הרב ישראל אלבוים (ה'ת"ק לערך-ט"ז בניסן ה'תקע"ב), מיוזפוף, בנו של

אים באגלייט אויף זיין וואגען צו דער בית מדרש, אויפן וועג איז געווען א גרויסער קלויסטער, און מ'האט געקלאפט מיט די בעלזין און ס'געווען דארט אסאך גוים, האט ר' שמעון געזאגט צו ר' אלימך: דאס שטערט מיר אסאך צו עבודת השם, האט ר' אלימלך אופגעשטעלט די וואגען, אוועק געזעצן און אופגעשטאנען, און אזוי געטאן דריי מאל, די דריטע מאל ווען ער האט אראפגעזעצט, האט דער גאנצע קלויסטער זיך צוגעפלאצט צום ערד, און די אלע גוים האבן געשטארבן אויפן ארט⁵.

הרב בערקע חן

ר' יקותיאל פלדמן דערציילט, אז איינמאל האט ר' בערקע חן געפרעגט ביי איינע פון די תלמידים צו אויסזאגן די גמרא, אבער ער האט ניט געוואוסט, האט ער געזאגט דער קינד: גיי וואש נעגל וואסער, און ס'איז טאקע נתברר געווארן אז ער האט ניט געוואשן נעגל וועסער אין דער פרי, האט מען געפרעגט בא ר' בערקע: פון וואנעט האסטו געוואוסט? האט ער געענפערט: פשוט, יעדער טאג ווייסט ער די גמרא זייער גוט, פונקט היינט האט ער ניט געוואוסט, האב איך

הרב יעקב קופל ליקובר, מלוקוב, ולאמו אסתר עטל לבית וייסבלום, ולאמו אסתר עטל לבית וייסבלום. בילדותו עבר אביו ליוזפוף והשאיר את רבי שמעון אצל סבו הרב יעקב קופל ליקובר.

הרב יעקב קופל התפרנס מפונדק ובית מזיגה בבעלותו שהופעלו על ידי אחרים. הוא עצמו היה יושב יומם ולילה בלימוד ושמו נודע באזור כתלמיד חכם ובעל חסד. היה מהמתנגדים לתנועת החסידות. מסופר שהבעל שם טוב ניסה למשוך את הרב יעקב קופל לחסידות אך ללא הצלחה. הוצעו לו עמדות רבניות שונות והוא דחה את כולם, ביניהם הרבנות שהוצעה לו על ידי הקהילה באמסטרדם. רבי יעקב קופל נפטר בט"ו באדר ה'תקכ"ט.

בנו הרב ישראל הלך בעקבותיו והתנגד בחריפות לחסידות. בגערותו רבי שמעון נמשך אחר בן דודו ורבו המובהק החוזה מלובלין (אמו הייתה אחותו של הרב ישראל) והפך לחסיד. בעקבות כך נתגלע עם אביו לויכוחים רבים ואף לדיני תורה. ציווה לו אביו שאם לא יאמר אחריו קדיש בלי 'ויצמח פורקניה' כמנהג החסידים, עדיף שלא יאמר קדיש כלל.

לאחר נישואיו התגרר רבי שמעון אצל חמיו בירוסלב. רבי שמעון טבע את השם מרילס (ויש הטועים בהגייה: 'מרילוס') - נוטריקון של שם אביו - מרבי ישראל לייבס - במקום שם משפחתו הקודם, אלבוים.

5. ר' יצחק דוד סיים שלאחרי כמה שנים כשנקה המקום מצאו הרבה עצמות.

געוואוסט אז ער האט ניט געוואשען נעגל ווסער.

•

ר' פניע קארף האט דערציילט, אז ווען ער איז געווען א משגיח אין מאנטרעאל האט ער אריינגעשריבן צום רבי'ן וועגן א בחור א בע"ת, אז בכללות טוט ער זייער גוט, נאר ווידעם ער פעלט אין א קליינע זאך - ער וועקט ניט אוף פאר ק"ש בזמנה, האט דער רבי געענפערט: (בכתי"ק) אין זה דבר קטן כ"א דבר גדול.

•

ר' יקותיאל פלדמן דערציילט אין די נאמען פון א איד אין כפ"ח, אז וואס איז טייטש "מפני היד שנשתלחה במקדשך"⁶: אז דער עונש קומט ווייל מ'רירט אן קדושה מיט גראבע הענט.

6. נוסח מוסף שלש רגלים.

קריאת התורה

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז ר' יענקל לנדאו פלעגט ליינען ביי דער רבי רש"ב, אז ער האט געמאכט א גרייז אין די טראפ, פלעגט דער רבי אים הייסן גייען צוריק און זאגן דעם פסוק מיט'ן ריכטיגע טראפ.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט אז איימאל פאר די נשיאות, האט דער רבי אראפגעקומען צו זאל, געקלאפט אויפ'ן בימה, און געזאגט: איך קום יעצט פון שווער, און דער שווער האט געבעטן איבערגעבן, אז די טאטע איז ביי מיר געווען, און האט בא מיר געפרעגט: היתכן אז ביי אייך אין שול רעט מען בשעת קריאת התורה.

קבלת עול

ר' ניסן נמנוב פלעגט איבערחזרן די טייטש פונעם פריעדיקער רבי אויף די פסוק וואס מ'זאגט אין הלל "אנה ה' כי אני עבדיך"¹: אויבערשטער וואו זאל איך אופטאן, ווייל איך בין דיין קנעכט, און ער פלעגט דאס ממחיש זיין מיט א מעשה שהיה, אז איינמאל האט דער רוסישער קיסר גערעט מיט'ן קיסר פון אוסטרייך אז ער האט בעסערע שטערקערע סאלדאטן, האט דער אוסטרייכער געטענ'ט: מיינע סאלדאטן זינט מער געלערנטע מער מחונכים ווי פון דיין פשוט'ע פויערישע סאלדאטן, זאגט אים די קיסר ניקאלאי: דו ווייסט וואס לאמיר זעהן, רוף אהין איינע פון דייע סאלדאטן, איז געקומען איינער האט דער קיסר פון אוסטרייך געהייסן ער זאל שפרינגן פון דאך, האט דער סאלדאט געענפערט: מיין האר, איך וועט דאס טאן, אבער זאג מיר נאר, דו האסט אונז אלעמאל געלערנט אז אונזער שירות איז לטובת מדינת אוסטרייך, וואס וועט צוקומען צו אוסטרייך אז איך וועט שטארבען? זאגט אים דער קיסר ניקאלאי: אהא! זעסטו דאס איז ניט קיין סאלדאט, און רופט צו זיך איינע פון די רוסישער סאלדאט, און באפעלט אים צו שפרינגען פונעם דאך, האט דער רוסישער סאלדאט געענפארט: מיין האר איך וועט דאס זיכער טאן, אבער זאגט מיר נאר, פון וועלכער זייט.

•

איין מאל האט ר' זלמן משה פארבראכט מיט ר' ניסן נמנוב, און ער האט געזאגט צו ר' ניסן: דו ווייסט אז מלכות האט אויך א פרצוף.

•

איין מאל האט שניאור זלמן קאזלינער² געמאכט א ליצנות, האט ר' ניסן

1. תהלים קט"ז, ט"ז.

2. ר' חיים שנאור זלמן קזלינער, נולד בשנת תרס"א בעיר דיסנא שבבילורוסיה. אביו ר' ברוך יוסף היה מלמד דרדקי בדיסנא. היו אומרים עליו כי כשבגרו תלמידיו היו לתלמידים המצוינים בישיבת 'תומכי תמימים' בליובאוויטש.

בהיותו פעוט התגורר בבית הוריו המשפיע הרב ישראל נח בליניצקי וממנו ראה וספג מהי דמותו של חסיד והנהגה חסידית.

בגיל תשע נסע הילד חיים זלמן עם אביו לליובאוויטש שם הוכנס ללמוד בחיידר המקומי. כשבגר מעט, נכנס ללמוד בישיבת 'תומכי תמימים' תחת הנהגתו הישירה של אדמו"ר הרשב"ב. יחד עמו למד גם אחיו אפרים.

בשל מאורעות המלחמה והמהפכה ברוסיה בתרע"ז נאלצה ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש לעקור ולנדוד בין ערים שונות. ר' חיים זלמן נדד יחד עם שאר תלמידי הישיבה.

נמנוב געזאגט: מיט ליצנות אליין קען ניט דורכגייען עולם הזה, האט ר' זלמן געענפערט: און מיט קבלת עול אליין קען מען אויך ניט דורכגייען עולם הזה.

קירוב נדיר במיוחד זכה ר' חיים זלמן כאשר כבר בימי בחרותו שימש תקופה קצרה כמזכירו של אדמו"ר הריי"צ שעה שהתגורר בלנינגרד. תפקידו המרכזי היה אחריות על הכספים של ישיבות 'תומכי תמימים'. ר' חיים זלמן שהיה איש סוד במהותו, מעולם לא סיפר אודות הימים בהם עבד בחדר אחד עם אדמו"ר הריי"צ.

בתחילת שנות הלמ"דים הצליח לקבל היתר-יציאה, ועלה עם בני משפחתו לארץ הקודש והשתקע בנחלת הר חב"ד.

בשנת תשל"ז, כאשר הרבי עורר על מינוי משפיעים בכל קהילה, ביקשו תושבי נחלת הר חב"ד למנותו כמשפיע הקהילה, אך הוא סירב. גם כאשר הלחצים עליו גברו, הוא עמד בסירובו בתוקף. בי"ג תשרי תשמ"ו, נפטר ר' חיים זלמן לבית עולמו.

קריאת שמע שעל המטה

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט אז דער רבי רש"ב האט אמאל געטייטשט דער מאמר רז"ל חייב איניש לבסומיא בפוריא': א מענטש דארף ווערען שיכור פון קריאת שמע שעל המטה².

.

ר' מענדל פוטערפאס פלעגט זאגן, אז דער רבי רש"ב האט געביטען די עבודה פון תיקון חצות מיט קרית שמע שעל המטה.

1. מגילה, ז'ב.

2. בארמית מטה הוא פוריא.

קעמפ

ר' משה שמוקלער דערציילט, אז איינמאל איז ער געפארן אויפן "היי ווי" און ער זעט ווי ס'דא א קאר אויפן זייט פון וועג און א איד מיט א יארמולקא שטייט דארטן, האט ער אפגעשטעלט צום זייט און געהאלפן דער מענטש מיט'ן פראבלעם, אז ער האט געענעדיק קערט דער איד צו אים און זאגט אים: איך וויל דיר זאגן א מעשה: ארום דרייציק יאר צוריק האב איך געפארן אויפן "היי ווי" און מיטאמאל זע איך א קאר אויפן זייט, האב איך אפגעשטעלט צום זייט, און איך האב געזען אז אין דער קאר זעצט דער ליבאוויטער רבי, (ס'געווען בחזרה פון קעמפ גן ישראל) האב איך גלייך אנגהויבן ארבעטן צו פאריכטן דער פראבלעם, אז איך האב געענדיקט האט דער רבי געזאגט צו מיר: בזמן המתאים וועט איך דיר צוריק צוריקצאלין פאר דעם, קומט אויס אז יעצט צאלט מיר דער רבי צוריק.

•

איינמאל האט ר' קארזאנאווסקי געגאנגען באזוכן גן ישראל פאר א שבת, אז ער האט געקומען אויף יחידות האט דער רבי אים געזאגט: איך האב געהערט אז שבת אין קעמפ איז אזוי ווי שמחת תורה.

•

מ'האט געבעטן דעם רבי'ן צו צוריק באזוכן קעמפ גן ישראל, האט דער רבי געענפערט: איך האב נאך אלץ ניט משלים געווען די דריי שעות פון לעצטן יאר.

•

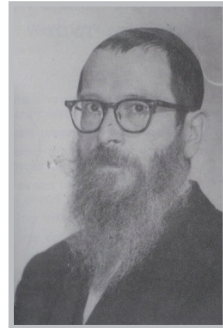
ווען מ'האט געבעטן דעם רבי'ן א הסכמה צו מאכן קעמפ האט דער רבי ערשט געזאגט: פארוואס דארף מען דאס.

•

מיין זיידע ר' רפאל אנדרוסיער איז געווען די הויבט "לייף גארד" אין קעמפ אגודה, איין יאר האט ר' אברהם שמטוב געבעטן אים צו זיין דער "לייף גארד" אין גן ישראל, האט ער געפרעגט דער רבי אויף דעם און דער רבי האט אים געזאגט: אז דו האסט שוין צוגעזאגט צו "אגודה" אז דו גייסט דארפסטו דארטן פארן.

קבורה

ס'געווען א איד וואס האט געלעבט אין ניו יארק, און ווען דער רבי איז געווען אין פאריז האט ער שטארק געהאלפן דער רבי בכל הענינים, ווען ער איז נפטר האט מען אים געגראבען אין די עק פון בית הקברות, אין דער זעלבער תקופה איז נפטר געווען אן אנדער חשובע איד, און מ'האט אים געגבן א חשובע פלאץ אין די בית הקברות, ביי דער נעקסטע פארברייגען האט דער רבי גערעט אויף דעם, און האט געמאכט מיט די הענט בסימן, אז בפועל האט עס געדארפט זיין פונק פארקערט.

הרב זלמן שמעון
דבורקין

(געהערט פון ר' יקותיאל פלדמן)

ר' יוחנן גארדאן און ר' זלמן דוכמן האבן געקריגט אויף א פלאץ אין די בית הקברות לעבן דער פריעדעקער רבי'ס אהל, האבן זיי געקומען צו א דין תורה ביי ר' זלמן שמעון דבורקין¹ און ער האט געפסקנט: כל הקודם זכה.

1. נולד בעיירה רוג'וב בשנת תר"ס. בשנת תער"ב נשלח ללמוד בישיבת תומכי תמימים בליובאוויטש, ונהל' בין המצוינים. רבו בנגלה היה ר' שמואל ניסנביטש (באריסאווער) ובחסידות היה ר' גרונם אסתרמן. לאחר שעזבה ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש עבר ללמוד בחרקוב יחד עם עוד קבוצת 'תמימים'. הלימודים התקיימו בעזרת נשים של בית הכנסת "מצ'נאסקי שול" ובבית הכנסת הקטן שבקומה הראשונה.

לאחר מכן נשא את רעייתו הרבנית צבי', בתו של ר' מנחם מענדל דוברבסקי. כשנה אחר חתונתו נתמנה הרז"ש כרב וש"ב בעיירה ווורנוק באוקראינה ולאחר שנים אחדות העתיק מושבו לעיר סטרודוב בה כיהן כרב ומורה הוראה. הוא לימד תורה ברבים בשיעורים עם בני תורה וגם עם אנשים פשוטים הן בנגלה והן בחסידות ולפעמים נאלץ לעבוד במחתרת.

בשנים תרצ"ז-ח בגלי המאסרים של הרבנים והחסידים וכלי הקודש באו הנ.ק.ו.ד. לעצור אותו בביתו אך הוא לא היה בביתו ואשתו התחמקה מהבית ומיהרה להודיע לו. הוא נמלט מיד מהעיר ועבר לעיר לנינגרד שם היה מראשי אנ"ש בעיר ולפרנסתו עבד ככורך.

בזמן השואה, דאג להביא יהודים רבים ובהם חסידים לקבר ישראל. בתום המלחמה, יצא מברית המועצות, והגיע לפאקינג שבגרמניה, עד שבכסלו תש"ח הגיע לתומכי תמימים ברינואה שבצרפת שם שהה משך זמן ותיפקד כמשגיח ראשי בלימוד הנגלה.

בין השנים תש"ח - תשי"ד נדד ברחבי אירופה כשליח נודד במטרה להפיץ יהדות. באירלנד הי' הרב המכשיר של השחיטה הכשרה שאנ"ש יסדו שם ע"פ הוראות הרביים. בשנת תשי"ד עקר לפיטסבורג ושימש כרב אנ"ש שם. בערך בשנת תשכ"ד הובא לשמש כרב אנ"ש בקראון הייטס ויחד עם ר' שמואל לויטין ור' אליהו סימפסון שימש כמעין פוסק 770. בשנת תשל"ו נפטרה רעייתו מרת צבי'.

קבלת הנשיאות

איין מאל אין זומער תש"י האט דער רבי אראפגעקומען און געזאגט צו ר' חדוקוב אז מ'זאל אנרופען אט די פינף רבנים פאר א חשובע אסיפה, האט ר' חדוקוב געפרעגט דער רבי: בשם מי זאל איך זיי איינלאדען? האט דער רבי געגעבן א גרויסע שמייכל און האט אוועקגעגאנגען און ר' חדוקוב האט שוין פארשטאנען וואס ער דארף טאן¹.

(געחערט בשם ר' לייבל גראנער)

•

ר' זלמן גוראריה האט דערציילט, אז ווען מ'האט באוויזען דער רבי דער כתב התקשרות האט דער רבי דאס גלייך אוועק געשטופט, אבער אפאר מאנאטן שפעטער נאך קבלת הנשיאות האט דער רבי אים געפרעגט: פארוואס האט פלוני בן פלוני ניט געחמט'ט.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז אין תש"י האט דער רבי שוין געענפערט אויף גשמיתדיקע זאכן, האט ר' שמואל לויטן דאן געזאגט: אויב ער ענפערט אויף גשמיות, איז ער שוין דער רבי.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט אז י' שבט תש"י אין דער פרי, האט א קבוצה פון חסידים פון מאנטרעאל אריינגעגאנגען צום רבי'ן צו בעט'ן אויף קבלת הנשיאות, און זיי האבן געזאגט צו דער רבי אז זיי וועלן ניט ארויסגייען ביז דער רבי איז מסכים, האט דער רבי געזאגט: איך ווייס ניט וואס איר רעט, איר רעט נארישקייטן, און דער רבי האט געלייגט דעם קאפ אויפן טיש און האט אנגעהויבן וויינען.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז דער רבי האט אים געזאגט י' שבט תש"י (בקשר להמזכירות): פון היינט אן וועט זיין א גאר אנדערע ארבעט.

נפטר מהמחלה האיזומה במוצאי שבת פרשת כי תשא י"ז אדר תשמ"ה קרוב לחצות הלילה לאחר שביקש לשתות כוס מים. הרבי השתתף בהלווייתו שהתקיימה ביום שלמחרת. לא הותיר אחריו ילדים.
1. דהיינו כאילו שהרבי אמר לו להגיד בשם הרבי מליובאוויטש.

הרבי

איין מאל האט מען געפרעגט ביי דער גערער רבי'ס עדים ר' יצחק מאיר לוי¹, פארוואס איז די ליובאוויטשער רבי ניט פון די מועצת גדולי התורה, האט ער געענפערט: ביי דער ליובאוויטשער רבי איז ניטא קיין עצות, אז ער זאגט איז אזוי.

ר' יצחק מאיר לוי

(געהערט פון ר' ישראל פרידמן)

מ'זאגט אז ר' זושע ווילימובסקי פלעגט משבח זיין די רמב"ם, אז ער האט געקענט דער רבי'ס גדלות נאך פאר דער רבי איז געבוירען געווארן.

מ'דערציילט אז איינמאל אין ווינע האט דער רבי געגאנגען באטרעפן מיט דער בעלזער רבי ר' אהרן, און ר' אהרן האט געהאלטען דער רבי'ס האנט פאר א פערטל שעה.

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז ווען דער פריעדעקער רבי האט געשיקט די בחורים צו באגלייטען דער רבי כ"ח סיון תש"א, האט דער רבי געזאגט צו ר' ישראל דזייקאבסאהן : לאמיר דיר מגלה זיין ווער איז מיין עדים, ער איז בקי אין ש"ס, בבלי גפ"ת, ירושלמי, רא"ש, מיט רי"ף לקוטי תורה מיט די עיינ'ס², און אלע געדרוקע חסידות ספרים.

1. נולד בעיירה גורה קלוואריה שלידי העיר ורשה שבפולין (שנכללה באימפריה הרוסית), לרב חנוך צבי הכהן לוי רבה של בענדין, ולפייגא, בתו של האדמו"ר מגור בעל השפת אמת. הוא נישא לדבורה מאטיל אלתר, בת דודו (אחי אמו), האדמו"ר מגור הרב אברהם מרדכי אלתר. בתר"צ נבחר לתפקיד יו"ר אגודת ישראל בפולין. הוא נישא לדבורה מאטיל אלתר, בת דודו (אחי אמו), האדמו"ר מגור הרב אברהם מרדכי אלתר. בתר"צ נבחר לתפקיד יו"ר אגודת ישראל בפולין.

נפטר בט"ז באב תשל"א.

2. הגהות של הצ"צ.

ר' סימפסאהן לצדו של הרבי בעת הכנסת הספר תורה של תשיח

ווען דער רבי איז געקומען מנחם אבל זיין די סאטמער רבי ר' יואל,³ האט דער רבי געגאנגען מיט ר' אליהו סימפסאהן,⁴ אז דער רבי איז אריין האט ר' יואל אויסגעזאגט: ווער איז דער רבי?⁵ אז דער רבי'ס איז ארויס האט ר' יואל אויסגעזאגט: איך האב געמיינט קלענער פון וואס ער באמת איז.

(געהערט פון ר' יוסף יצחק פעוונזנער)

איינמאל האט דער רבי געשיקט א בריוו צו ר' אהרן בעלזער און האט אים געבעטן

מעורר זיין וועגן מאכן א פארבריינגען, האט דער משרת געאגט צו ר' אהרן:

3. בתשי"ב.

4. גולד בראש חודש תמוז תרמ"ט לאביו הרב שמעון אהרן ולאמו מרת הענקא בבבוריסק שברוסיה הלבנה שברוסיה הלבנה.

בגיל 12 בלבד בשנת תרס"א נכנס ללמוד בישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש, ולמד בה ובסניפיה השונים במשך חמש עשרה שנה. עוד בהיותו בחור בישיבה היה הרב סימפסאן מחשובי ה'חוזרים' של אדמו"ר הרש"ב. בשנת תרע"ג כאשר אדמו"ר הרי"צ שהה הרחק מליובאוויטש בברלין שבגרמניה בדרכו לשווייץ, ביקש מהרב סימפסאן לשגר לו מדי שבוע את תמצית המאמר שאמר אדמו"ר הרש"ב בשבת.

מספר שנים לאחר נישואיו, שלחו אדמו"ר הרש"ב לכהן כמשפיע באודסה. בשנת תרפ"ג היגר לארצות הברית, ותוך זמן קצוב הפך לאחד מראשי העסקנים והפעלתנים בעניני חב"ד. נמנה על מייסדי אגודת חסידי חב"ד, והתמנה כחבר הנהלת ארגונים חב"דיים רבים שהיו קיימים אז בניו יורק.

בארצות הברית שימש רב בית הכנסת במשך יובל שנים. כאשר ביקר אדמו"ר הרי"צ בארצות הברית, בשנת תרפ"ט-תר"צ, התארח מספר ימים בבית הרב סימפסאן.

בשנת ת"ש כאשר אדמו"ר הרי"צ ניצל מהשוואה והגיע לארצות הברית, התמנה הרב סימפסאן לגבאי של אדמו"ר הרי"צ. תפקיד זה מילא במשך עשר שנים, עד להסתלקות אדמו"ר הרי"צ. עיקרו של תפקיד זה, היה להכניס ליחידות, אלא שבגלל בעיות הבריאות של אדמו"ר הרי"צ לא רבים הצליחו להבין את חיתוך הדיבור שלו, ולכן הרב סימפסאן נכנס עם רוב הבאים ליחידות, בכדי לסייע להם להבין את דבריו.

במשך קרוב לעשר שנים היה הרב סימפסאן יוצא ונכנס בתדירות גבוהה אל הרבי הרי"צ בגלל תפקידו, וכאשר שהה ביחידות עם הנכנסים, ידע מכלי ראשון את כל הסודות החב"דיים, אך, מפאת היותו איש סוד מהמדריגה הראשונה, מעולם לא פצה את פיו, ולא סיפר ממה שמע וראה. הרב סימפסאן כיהן במינוי הרבי הרי"צ כאחראי על ספר תורה של משיח, וטיפל בו במסירות עד פטירתו. 5. מצד גילו של הרבי.

דער יונגע רבי טראכט ער קען הייסען די גדולי הדור וואס צו טאן, האט ר' אהרן גלייך געזאגט: גיי וואש די הענט און זאג גלייך: איך האב חרטה, איך האב חרטה, איך האב חרטה, און ער האט טאקע דאס געטאן.

•

מ'דערציילט אז ווען ר' שמואל לוויתין האט גערעט איז עס געווען זייער ניט קלאר און ס'געווען זייער שווער אים פארשטטיין אבער אז ער האט גערעט מיט דער רבי'ן האט דער רבי גלייך פארשטאנען אלץ וואס ער האט געזאגט.

•

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז דער רבי האט אמאל געוואלט העלפן א איד מיטן פעקעלאך און דער איד האט ניט געלאזט, האט דער רבי געזאגט: צידען האב איך ניט די מצוה פון עזוב תעזוב.⁶

•

ר' יקותיאל פלדמן דערציילט, אז איינמאל האט ר' גרינגלאס מבטיח געווען א בחור אז אויב ער וועט לערנען א מאמר בע"פ וועט ער אים זאגן א מעשה וואס ער האט קיינמאל ניט דערציילט, האט דער בחור אזוי געטאן, און ר' גרינגלאס האט אים געזאגט די מעשה: ר' גרינגלאס פלעגט אסאך שרייבען מיט ר' מרגליות⁷ אויף עניני קבלה, און יעדער מאל פאר דעם וואס ער האט געשיקט אים א בריוו האט ער דאס ערשט געשיקט צום רבי'ן כדי דער רבי זאל דאס מאשר זיין, איין מאל האט ר' מרגליות געשריבן אז ער איז ניט מסכים מיט עפעס וואס דער רבי האט געזאגט, און האט געשריבן צו ר' גרינגלאס אזוי: ממילא איז דאס געווען א ווארט פון דער אלטער רבי, וואלט איך געדארפט מסכים זיין, אבער דער רבי "אין אני מחוייב כלל", האט ער געשריבן א גאנצע בריוו צוריק צו אים און ער האט מסביר געווען דער ענין פון דער רבי ע"פ קבלה אז שביעי איז כליל דכולא ועולה על גביה⁸ וכו' וכו'.

6. שמות, כ"ג, ה.

7. גולד בלמברג (לבוב) שבגליציה בז' כסלו תר"נ לאביו ר' משה ולאמו מרת מרים. אביו שר עבדו את טובי המלמדים וכן לימדו בעצמו, בהיותו בגיל 14 נפטר אביו והוא החל לעזור בפרנסת הבית, אך הקדיש את לילותיו ללימוד תורה. הוסמך לרבנות בגיל צעיר על ידי גדולי הרבנים, אך לא קיבל על עצמו משרה רבנית אלא עסק במסחר ספרים (היו שתמהו האם אכן מכר ספרים, כיון שתמיד היה עסוק בשיחה עם תלמידי חכמים שונים שבאו לדבר עמו בלימוד).

היה מהרבנים שתמכו בתנועת המזרחי, ובמסגרתה אף שימש בתפקידים שונים.

בטבת תרצ"ה לאחר פטירת אשתו עלה לארץ ישראל והתיישב בתל אביב. מני אז ועד יום מותו שימש כמנהל ספריית הרמב"ם בתל אביב, בהיותו מנהל הספרייה שינה את הסדר שהיה נהוג עד אז בספריות אחרות בארץ, והפריד את הקבלה והחסידות בין ספרי הגמרא וכו', ואת הספרים הקשורים לשבתאות וכיצא בזה בין הספרים על הדתות האחרות.

8. ראה ויקרא רבה כ"ט, י"א: כל השביעין חביבין לעולם.

ר' זאב וואלף גרינגלאס

האט ער דאס געשיקט צום רבי'ן און דער רבי
האט דאס מאשר געווען.

•
ר' לייבל גראנער דערציילט אז ר' שמואל
לויטן האט אים דערציילט, אז אין ליובאוויטש
פלעגט מען זאגן אז אויף א רבי דארף מען קיין
רחמנות ניט האבן.

•
ר' מענדל גראנער דערציילט, אז נאך י' שבט
תשי"א, האט ר' מענטליק פארבראכט, און
האט געזאגט צו די בחורים: ווי ס'קוקט אויס דער רבי וועט זיין א שארפע רבי.

•
ר' לייבל שפירא דערציילט, אז איינמאל בא פארבריינגען האט דער רבי
געזאגט די אלע רביים, און ווי יעדער רבי איז כנגד אן אנדער ספירה, אז
ס'געקומען צו דער פריעדעקער רבי האט דער רבי געזאגט: און דער שווער
איז כנגד היסוד און אזוי ווייטער.

•
מיין פעטער ר' לוי ווילמובסקי האט מיר דערציילט, אז איין מאל איז זיין
טאטע ר' זושא געווען אין שפיטאל דא אין ניו יארק, האט ער גענומען אפאר
בחורים, און געגאנגען בעזוכן די טאטע, אין דער זעלבער צימער אין שפיטאל
איז געווען א סאטמער חסיד, איז נתגלגל געווארן א מחלוקת צווישן אים
מיט איינע פון די בחורים ווער איז גרעסער דער ליובאוויטשער רבי צי דער
סאטמער רבי, ולא עלתה בידם כלום, האט דער בחור געזאגט דער סאטמער
חסיד: דא איז א תלמיד פון ר' אלחנן וואסערמאן⁹, מ'קען אים פרעגן זיין
מיינונג ער מסתמא האט א דעה ישרה, האט ר' זושא גלייך געזאגט: אה! ווי
קאנסטו פארגלייכען ר' אלחנן צו דער הייליגע סאטמער רבי, ר' אלחנן האט

9. נולד בעיר בירז' בליטא. בשנת תר"ן עברה משפחתו לבויסק שבלטביה. למד בישיבת טלז אצל רבי שמעון שקופ ואצל הרב אליעזר גורדון. בחופשות שבהן שהה בביתו למד בחברותא עם רב העיר דאז, הרב אברהם יצחק הכהן קוק. אחר מספר שנים שם פנה ללמוד אצל הרב חיים סולובייצ'יק מבריסק. בשנת תרנ"ט (1899 למניינם) התחתן עם בתו של הרב מאיר אטלס, רבה של סלנט באותה העת. בשנים תרס"ג-תרס"ד ייסד את ישיבת אמציסלב ברוסיה. בשנת תרס"ז הגיע לראדין, למד ב"כולל קדשים" אצל החפץ חיים והיה לאחד מתלמידיו המובהקים בשנת תר"ע (1910 למניינם) קיבל עליו את משרת ראש הישיבה בבריסק, מקום מושבו של רבו הרב חיים סולובייצ'יק. בשנת תרפ"א (1921 למניינם) נתמנה לעמוד בראש ישיבת "אהל תורה" בברנוביץ' נרצח על ידי הנאצים ב"א תמוז תש"א בעת שלמד עם תלמידיו המובהקים הלכות קידוש השם

געוואוסט אפאר מסכתות וזהו, דער סאטמער רבי איז א צדיק, בעל רוח הקודש, בעל מופת וכו' וכו', האט דער סאטמערער געווארן זייער צופרידען, פרעגט ער ר' זושא: איז נו, ווער איז גרעסער אים צו דער ליובאוויטשער רבי? האט ר' זושא געענפערט אזוי: פאר מיר איז דער רבי מיין טאטע, און א טאטע אין די אויגען פון דער זון איז זיין טאטע דער בעסטע טאטע אין די וועלט, ונתקבלו הדברים.

דערנאך האט ר' זושא געזאגט צו דער בחור: אין תכסיסי המלחמה אויב מ'גייט צום שונא קאפ מיט קאפ, וועט קיינער ניט געווענין, מ'דארף ערשט אופהויבן דער שונא, און ווען ער טראכט אז ער איז העכער, דאן קען מען אים קנאקען צו דעם ערד.

•

ר' יצחק דוד גרוסמן דערציילט: דער רבי האט אַמאָל געזאָגט: "ביי מיר איז יעדער אידיש קינד ווי אן איינציק קינד."

•

ר' יצחק דוד גרוסמן דערציילט: איך האב גאָהאט א טאָכטער וואָס האט געהאט אַ פּראָבלעם מיט איר אויג, און פאַר מער ווי זעקס חדשים האָבן מיר געגאנגען איבער גאנץ וועלט. איין מאל האבין מיר געקומען צו אַ גרויס פּראָפעסאָר אין ניו יארק, און ער זאגט אונז צו קומען צוריק אין אַ פאר טעג צו באַקומען אַן ענטפער. צומארגנס האב איך גענומען מיין טאכטער צום רבי'ן. מיר האָבן דערגרייכט צו 770 און איך האָב געזאָגט צום רבי'ן אז זי האט אויג פראבלעמען. דער רבי האָט געקוקט אויף איר און געזאָגט: רפואה שלימה, זי זאָל דערוואַקסן צו תורה, חופה און מעשים טובים. איך האב געגאנגען צו דאָוונען, און אין די סוף פון די תפילה זאגט מיין טאָכטער אַז זי שוין פילט בעסער. ס'האט אדורכגעגאנגען נאָך צוועלף שעה און די זאָך האט אינגאנצען אוועקגעגאנגען. מיר האבין געקומען צו דער פּראָפעסאר, ער גיט א קוק אפ'ן פוטידזש און זאגט, "איך זען אַ נס דאָ! באמת א התגלות אלוקית

•

ר' יצחק דוד גרוסמן דערציילט: איך האָב אַמאָל באַקומען אַ טעלעפאָן רוף פון דער מזכיר הרב בנימין קליין, וועלכער האָט מיר געזאָגט אז דער רבי בלייבט אין אהל און האָט געבעטן מען זאָל אים אינפאָרמירן אז איך וועל גיין באזוכן אַ אידישן אַסיר אין איינעם פון די טורמעס אין ניו יאָרק

•

ר' מענדל גראנער דערציילט, אז איינמאל איז געקומען א עלטע פוילישער חסיד צו 770 און האט געזאגט, אז ער האט געהערט אז דא געפינט זיך חסידים פון די עלטער צייטן, דורך דער פארלויף פון זיין באזוך האט ער געווען אויף יחידות, אז ער האט אוועקגעגאנגען האט ער געזאגט: חסידים פון די עלטער צייטען האב איך ניט געפונען, אבער א רבי פון די אלטע צייטן, דאס האב איך יע געפונען.

•

ר' לייבל שפיירא דערציילט, אז ווען מ'האט דערציילט דעם רבי'ן וועגן א שווערע ווינטשטרום (האראקיינ דייביס) וואס האט געדארפט קומען אויף מיאמי, האט דער רבי געענפערט: כנראה שהם מגזימים, און טאקע ס'געווען גארניט גרויס.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז איינמאל איז א אלטע איד געזעסן בא זיין אייניקל'ס חתונה און מיטאמאל קומט א איד צו זיין טיש און זאגט אים: איך וויל דיר געבן א דאלאר פון דעם רבי'ן¹⁰, האט דער עלטער איד אנגהייבן וויינען, און האט אים געזאגט: איך וועט דיר זאגן דער מעשה: איך האב געווען ביי דאלארן, און דער רבי האט מיר געזאגט: אז דו וועסט באקומן א ברית וועל איך דיר געבן א דאלאר, און ער האט מיר ניט געגעבן, לעצטע וואך האט מיין איינקעל דער חתן מיר געקלונגען און האט מיר געזאגט אז מ'וויל אז איך זאל זאגן א ברכה, אבער צו דעם דארפסטו האבן א ברית, האב איך לעצטע וואך באקומען א ברית, יעצט זע איך ווי דער רבי האט מיר געגעבן דער דאלאר וואס דער רבי האט מיר צוגעזאגט.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז איינמאל האבן צוויי בחורים געזען ווי ס'דרייט ארום 770 א פרוי און זוכט עפעס, האבן זיי געפרעכט איר: וואס זוכסטו? האט זי געענפערט: איך זוכט דער ליובאוויטשער רבי צו אים אפדאנקען, פארוואס? נעכטן האב איך געזעצן אין מיין קאר, און ס'געקומען א קאר לעבן מיינע, און א מענטש מיט א ווייסע בארד זאגט מיר: פארשלאס אלע טירן און פענסטערן, אבער איך האט ניט געפאלגט, ביי דער נעקסטן לייט האט ער נאכאמאל מיר געזאגט: פארמאכט אלע טירן און פענסטער'ס, און דער מאל האב איך שוין צוגעהערט און איך האב זיי פארמאכט, א פאר מינוט שפעטער קומט א שווארצע גוי מיט א מעסער צו די טיר, און פרובירט

10. כנראה ידע שהוא עשה ברית מילה ולכן רצה להעניק לו הדאלאר.

אים עפענען, און ב"ה בין איך געראטעוועט געווארן.

•

איין מאל איז אריינגעקומען צום רבי'ן א איד, און האט געבעטן א ברכה פאר זרע חיה וקיימא, האט דער רבי אים אינגאנצען אינגארט, האט ער געהאלטען דער רבי'ס טיש, און געזאגט: איך גיי ניט ארויס ביז דער רבי וועט מיר בענטשען פאר זרע חיה וקיימא, האט דער רבי אריינגעקוקט אין זיין אויגען און געזאגט: וואס זאל איך טאן אז ס'פעלט טהרת המשפחה, און גלייך האט דער איד'ס פנים געווארן אינגאנצין ווייס ויצא בבושת פנים¹¹.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז פאר די נשיאות האט דער רבי געזאגט צו א גערער חסיד: דו פארסט קיין וועניזויילה, מאכט זיכער ס'דא א כשר'ע מקוה, אפאר יארין שפעטער איז ער געקומען צו 770, (נאך די נשיאות) האט דער רבי אים געפרעגט: וואס איז מיט די מקוה? האט ער אינגאנצן נתפעל געווארן אז דער רבי געדיינקט אים, האט ער געפרעגט ביי זיין רבי דער בית ישראל¹²: ווי האט דער רבי מיר אנערקענט? איך האט געוואקסען א בארד, איך האט געהאט אנדער לבושים וכו' וכו', האט דער בית ישראל געענפערט: דאס איז ניט קיין פלא, ביי אונז זעהן מיר די נשמות, האט ער געזען דיין נשמה האט ער דיר אנערקאנט, אבער די פלא איז - זאגט די בית ישראל - אז נאך

11. וראה לקוטי שיחות חלק ל"ז ע' 194: שלפעמים רבות העכוב לברכת השם לחזו"ק בא מאי הדיוק בשמירת חוקי ודיני טהרת המשפחה (גדה, הפסק טהרה טבילה במקוה כשרה וכו') מחסרון ידיעה בכל הפרטים בזה, לכן עליהם לברר אצל רב מורה הוראה כל הפרטים בזה ועל מנת לשמור על זה ככל הדרוש מכאן ולהבא.

12. נולד בפולין באסרו חג הסוכות ה'תרנ"ה כבנו השלישי של רבי אברהם מרדכי אלטר. עד גיל עשר למד אצל סבו יהודה אריה לייב אלטר ונודע כעילוי. היה ידוע בייחוד בהקפדתו על זמנים. התארס בגיל שלוש עשרה עם חיה שרה, בת דודו הרב יעקב מאיר בידרמן, ונישא לה בשנת ה'תר"ע. בהוראת אביו, שבקשו לסייעו, הנהיג כבר בחיי אביו קבוצות אברכים "בני עלייה" מחסידי גור, ומסר להם הנהגות והוראות. כך העיד גם אחיו רבי פינחס מנחם בשיחה לציבור שבועיים קודם פטירתו.

בזמן השואה ברח יחד עם אביו מפולין לארץ ישראל, אך כל בני משפחתו הקרובה נרצחו בידי הנאצים כמו גם רוב החסידים שהתגוררו בפולין. לאחר פטירת אביו בשנת תש"ח מונה לממלא מקומו באדמו"רות. בשנה זו נישא בשנית לפערל (שרלוטא), בתו של דוד וינפלד, אך לא נולדו להם ילדים. כאדמו"ר, שיקם את החסידות, הגדיל את כוחה ועיצב את דרכה. רבי ישראל אסף סביבו את חסידי גור שהתגוררו בישראל מלפני מלחמת העולם ואת ניצולי השואה, וכן פעל לקרב את אלו שהם או הוריהם עזבו את החסידות.

מקובל בציבור החרדי לראות בו את אחד ממשקמי הציבור החרדי לאחר השואה במיוחד בכל הקשור לקביעת נורמות ציבוריות בנושאי צניעות, הפרדה בין המינים והתבדלות מהתרבות הכללית. השפעתו הייתה רבה מאוד וחרגה בהרבה מתחומי ההשפעה של חסידות גור. אישיותו הכריזמטית והכובשת זכתה להערצה של רבים, וצעירים רבים ממגורים שונים נסחפו אחריו והפכו לחסידיו ומעריציו הנלהבים. נפטר ב' באדר התשל"ז.

ר' ישראל אלתר האדמו"ר מגור

אזויפיל זאכן
וואס ער - דער
רבי - האט אויפן
קאפ, האט ער
זיך דערמאנט
אויף א מקוה אין
וועניזווילה.

•
ר' לייבל גראנער
האט דערציילט אז
ס'געווען א חסיד

וואס האט געווען אויף דאלארן, האט דער רבי אים געפרעגט: דו פארסט קיין בראזיל? האט ער געענפערט גלייך: יא! (דאס איז ניט געווען די פלאן, ער האט געדארפט צוריק פארן קיין ארץ ישראל דעם טאג) האט דער רבי געזאגט: דאס איז פאר בראזיל, און אים געגעבען נאך א דאלאר, אז דער רבי הייסט גייען ברזיל האט ער גענומען די נעקסטע פלייט קיין ברזיל, אז ער האט געקומען אהין, האט ער גלייך געגאנגען צו זיין חבר'ס שטוב און אים געזאגט: דער רבי האט מיר געשיקט דא, אבער איך ווייסט ניט פארוואס, האט זיין חבר אים געזאגט: איך ווייס ניט אויך, אבער די שכן מיינע האט א זון וואס וויל רח"ל חתנ'ע האבן צוטאן מיט א שיקצע, אפשר ווילסטו פראוויין משכנע זיין אים ארויס פון דעם, האט ער געגאנגען צו די שכן, און אים געזאגט: ס'געקומען א רב פון ארץ ישראל וואס וויל מיט דיר ריידען וועגן די שידוך, האט ער געזיצט די גאנצע נאכט מיט דער בחור, און צום סוף פון די נאכט האט ער געשווארען ניט צו חתונה האבן מיט איר וכך הוה.

•
ר' בנציון וישצקי פון כפר חב"ד דערציילט, אז ווען ער איז געקומען קיין ארץ ישראל פון רוסלאנד, האט די מאמע שטארק ניט געוואלט אז ער זאל גייען צום ארמיי, אז ער האט געווען אויף יחידות האט ער געזאגט דעם רבי'ן אז די מאמע וויל ניט אז ער זאל גייען צו ארמיי, האט דער רבי געזאגט: אז מ'וועט אויף דיר א קוק טאן, וועט מען שוין זעהן אז דו ביסט ניט מתאים צו דעם, פראו זיך זיין א משגיח, האט ער געדארפט קריגן א תעודה, האט ר' זושא וילמובסקי אים גענומען צו ר' גורן און אים געזאגט: דער רבי וויל אז דער יונגערמאן זאל זיין א משגיח, און ר' גורן האט געגעבן די כושר אויפן ארט.

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז דער רביצין האט אמאל געזאגט אויפן רבי'ן: אלץ וואס ער פארמאגט גיט ער צו די חסידים.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז איינמאל האט ר' שמואל לוויתין געקומען צום רבי'ן און אים געבעטן ער זאל ניט ארבעטן אזוי פיל, האט דער רבי געוויזן מיט'ן פינגער צו די אלע בריווען און געזאגט: זע וויפל אידן ווארטן פאר מיר, און איך זאל רוען.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז דער רבי האט אים געזאגט אז אויב ס'דא א מצב דחוף זאל מען אלעמאל אים זאגן, אפילו אין שטוב ביינאכט, אפילו אויף יום כיפור צווישן מוסף און נעילה.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז דער רבי האט אמאל אים געזאגט: וואס טראכסטו, אז איך שטיי ביים שווער פאר זיך, פאר מיר איז גענוג צוואנציק מינוט.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט אז איינמאל ביי דער פארבריינגען האט דער רבי געבעטן מ'זאל ברייגען א גמרא, האט מען געבראכט, און איינער האט געוואלט דאס האלטן פאר'ן רבי'ן, (ס'געווען א גרויסע גמרא) האט דער רבי געזאגט: אויב דו טראכסט אז ס'דא עפעס שווער פאר מיר, איז א שאד יעדער מינוט וואס דו זיצט דא.

•

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז איין מאל איז געקומען צום רבינ'ס פארבריינגען א בחור פון תורה ודעת, נאך דער פארבריינגען האט ער אויסגעדריקט צו ר' ישראל: דער רבי איז דער שענסטע דרשנער וואס איך האב געזען, זעקס שעה אן א פאפיר.

•

ווען ר' מענטליק אז געקומען קיין ארץ ישראל, האט ר' זושא וילימובסקי אים באגלייטן צו יעדער פלאץ וואו ער האט געגאנגען, און האט אים געלויבט פאר'ן עולם מיט כל מיני תשבחות, האט מיין טאטע געפרעגט מיין זיידע: מאי האי? האט מיין זיידע גענפערט: די חשבון איז גאר א פשוטע, מענטשן וועלין זאגן: אויב דאס איז דער רבינ'ס א ראש ישיבה, קל וחומר וכן בנו של

קל וחומר ווער איז דער רבי אליין.

•

ס'געווען פורים תשח"י, און דער רבי האט געגאסען פאר איימצער לחיים, און ער האט ארויסגעשטעקט די האנט צו אים געבן די גלאז, האט דער איד געהייסן דאס איבערפירען צו אים, האט ר' מענטליק אויסגעדריקט: אז דער אלטער רבי גיט דיר לחיים און דו ווילסט ניט נעמן מיט די הענט? אז דער רבי האט דאס געהערט האט ער געזאגט: דאס איז תלוי אין די מחלוקת אין קבלה, צידען איז קו נקודות נקודות, אדער קו אחד.

(געהערט פון ר' לייבל שפירא)

•

אין די ערשטע יארן איז געווען א מתנגדישער ראש ישיבה וואס האט געלעבט אין קראון הייטס, און האט קיינמאל נישט געקומען באטרעפען מיט די פריעדעקער רבי, האט דער רבי געפרעגט אים: וואלט דער בעש"ט געלעבט דא וואסלטו מיט אים געטראפאן? האט ער גענפערט: זיכער! האט דער רבי אים געזאגט: דא אין 770 געפינט זיך דער בעש"ט.

רוח הקודש

איין מאל איז א בחור אריין אין יחידות און ער האט פארגעסן שרייבן אויפ'ן פ"נ זיין נאמען, האט דער רבי אים געפרעגט: וואס איז דיין נאמען? איז דער בחור געווען אזוי פארשראקען אז ער האט פשוט ניט געקענט עפענן די מויל, האט דער רבי גענומען א פען און געשריבן זיין נאמען, נאך דעם האט דער רבי געפרעגט: און וואס איז דיין מאמע'ס נאמען? און נאכאמאל האט ער ניט געקענט עפינען די מויל, האט דער רבי געשריבן זיין מאמע'ס נאמען.

.

ר' לייבל שפירא דעריילט, אז משפחת פאגעלמן האט געמאכט א שידוך מיט משפחת פעליג, איידער דער חתונה, האבען (כנהוג) די חתן און כלה אריינגעגאנגען צום רבי'ן פאר א ברכה, אין די ענד פון די יחידות האט דער רבי געקערט צו די חתן און פרעגט: וואו וועסטו זיין פארן שבע ברכות? האט ער ניט פארשטאנען די שאלה, - וואס מיינט דער רבי "וואו וועט איך זיין", איך האב שוין געזאגט דער רבי וואו איך וועט זיין - האט ער געטראכט, האט ער געענפערט: דא!, האט דער רבי געפרעגט נאך: און וואו וועסטו זיין פסח? האט ער געענפערט: בעז"ה איינגלאנד, (מקום מגורי הורי הכלה) און אזוי האט גענדיקט די יחידות, אבער די גאנצע זאך איז געווען א פלא, נאך דעם האבן זיי פארשטאנען אלץ וואס דער רבי האט געמיינט, אויפ'ן טאג פון די ערשטע שבע ברכות האט די כלה'ס פאטער געגליטשט און האט אויפן ארט נפטר געווארן, און אזוי איז קיין שבע ברכות ניט געווען, און אויך פסח האבן זיי ניט געמאכט אין אינגלאנד, נאר אין ניו יארק.

מ'דערציילט אויף הרה"ק ר' ישכר דוב רוקח פון בעלז, אז פאר ער איז נפטר געווען האט מען געזען ביי אים עטליכע אינטערסאנטע זאכן, מ'האט קלאר באמערקט אויף אים אז ער גרייט זיך שוין צו זיין פטירה, דעם לעצטן שמיני עצרת ווען ער האט געזאגט פאר זיין רעביצין, א גוט יום טוב, האט זי אים געזאגט, אז היינט האט ער געדאווענט מיט א העכערער קול ווי געווענליך, און ס'איז געווען ב"ה א גרויסער עולם (אסאך מענטשן), האט דער בעלזער רבי געענטפערט: א דאגה אין בעלזא אן עולם, א גלאַטע שבת חיי שרה וועט לויפן אן עולם. און יענעם יאר שבת חיי שרה איז ער נפטר געווארן

.

מ'דערציילט אז שטיק צייט פאר הרה"ק ר' יששכר דוב פון בעלז איז נפטר געווארן, האט ער זיך באטייליגט ביי א חתונה, וואו מ'האט דארט געזינגען דעם טריפה'נעם ניגון התקוה, און ס'האט אים זייער געשטערט אז מ'זינגט דאס, און פון גרויס צער איז ער שטארק קראנק געווארן, און ביז א קורצע צייט נאכדעם איז ער נפטר געווארן

.

מ'דערציילט, אז דער אפטער רב האט שוין מיט אסאך יארן פריער גערעדט וועגן דעם שידוך פון הרה"ק ר' יהושע רוקח¹ מיט זיין רעבעצין, דאס איז געווען, ווען הרה"ק ר' שלום מבעלזא איז אמאל אלס אונגעראמן געווען אין די שטאט אפטא, און דער אפטער רב האט אים ביי שלש סעודות מכבד געווען מיט בענטשן ברכת המזון, אנדערש ווי געווענליך וואס דער אפטער

1. צעיר בניהם של רבי שלום רוקח "השר שלום", מייסד שושלת בעלזא, והרבנית מלכה רוקח. נישא לרבנית רבקה מרים בת רבי שמואל אשכנזי חתן רבי יצחק מאיר מזינקוב בן רבי אברהם יהושע השיל מאפטא ("אהבה ישראל" מאפטא). לאחר פטירת אשתו נישא בשנית לאחייניתה שרה מירל, בת הרב אברהם יהושע העשיל אשכנזי.

עם פטירת אביו בכ"ז באלול ה'תרט"ו (1855), למרות היותו צעיר הבנים, הוכתר כרב העיירה בעלזא וכרבם ומנהיגם של רבבות חסידי בעלזא ברחבי אירופה והעולם כולו. כיהן באדמו"רות קרוב לארבעים שנים, עד לפטירתו.

היה פעיל ביותר בענייני הכלל ונחשב לאחד מגדולי המנהיגים החסידיים באירופה בדורו. בימי הפכה חסידות בעלזא לאחת החסידיות הגדולות.

נחשב לתלמיד חכם גדול, אדם חריף ושנון, כריזמטי ובעל כושר מנהיגות, ואנשים הוקסמו מאישיותו המיוחדת במינה. שמו יצא לו גם כפועל ישועות בקרב הארץ, ואלפים נהרו אליו להתברך מפיו ולהיוושע בכוחות על טבעיים שעל פי אמונת החסידים ניחן בהם רבי יהושע. אנשים גם האמינו שהוא צופה ברוח הקודש ויודע דברים עתידיים ודברים שהתרחשו במרחק רב ממנו מבחינת הזמן והמרחק.

הרב רוקח ניהל מלחמה אידאולוגית חסרת פשרות ברפורמים ובתנועות ההשכלה היהודיות, לשם כך הקים בכ"ג בשבט ה'תרל"א את תנועת "מחזיקי הדת", תנועה פוליטית חרדית ראשונה בהיסטוריה, ויסד את העיתון החרדי הראשון "קול מחזיקי הדת". התנועה ליכדה את שורות החרדים בגליציה וחלקים מהונגריה והסביבה ונציגים מטעמה התמודדו ונבחרו לפרלמנט האוסטרי

למרות התנגדותו לרפורמות ביהדות במישור הרעיוני והכללי נחשב לאוהב ישראל אמיתי במישור הפרטי וקירב כל יהודי באשר הוא, בטענה כי "כשם שאנו עמלים לתרץ רמב"ם מוקשה, כך מצווה לתרץ יהודי מוקשה".

בחורף שנת ה'תרנ"ד עבר ניתוח מסובך בווינה, אוסטריה, שבעקבותיו נחלש מאוד. ימים ספורים לאחר הניתוח ביקש לחזור לבעלז. עקב חולשתו שכרו החסידים קרון מיוחד ברכבת ורופא מיוחד ללוותו, בדרך חזרה נפטר ברכבת ביום כ"ג בשבט. בתחנות השונות נודע דבר פטירתו להמוני חסידים שהמחינו לקבל פניו בערים ועיירות.

בעיתונות התקופה פורסם כי פטירת האדמו"ר אירעה בווינה, ובעקבות חשש מקשיי העברת הנפטר לקבורה מחוץ למדינה, הערימו חסידיו על השלטונות ושמרו את דבר הפטירה בסוד, פרסמו שהוא מועבר בחוליו לעיירתו בעלזא, והעבירו את הנפטר ברכבת לבלז.

הלווייתו התקיימה בעיר מגוריו שם הגיעו אלפים מהסביבה לחלוק לו כבוד אחרון. בעיתונות נאמד ציבור המלווים כבעשרים אלף איש. נקבר בבית העלמין בעיירה ליד קבר אביו רבי שלום.

אחרי פטירתו התפרסמו למעלה מעשרים הספדים שנשאו עליו גדולי הרבנים בדורו. חלקם בספרים בפני עצמם, וחלקם בתוך ספרים אחרים.

רב פלעגט אליינס בענטשן. ווען זיין זון ר' יצחק מאיר מזינקוב האט געפרעגט זיין טאטן דעם אפטער רב דערוועגן, האט אים זיין טאטע געענטפערט, איך האב אים געגעבן דאס בענטשן, ווייל דער בעלזער רב וועט זיך משדך זיין מיט אונז, און פון דעם זיווג וועט ארויסקומען א קינד וואס וועט באלייכטן די וועלט, אזוי ווי ס'איז טאקע געווען, מיט יארן שפעטער האטהרה"ק ר' יהושע מבעלזא חתונה געהאט מיט אן אייניקל פונעם אפטער רב, און ס'איז געבוירן געווארן הרה"ק ר' ישכר דוב מבעלזא

•

מ'דערציילט אז ר' ישראל בער פון ווילעדניק האט קיינמאל נישט געוואלט באקאנט ווערן אויף דער וועלט, נאר דאס איז אנטפלעקט געווארן, דורך דער צמח צדק. א פרוי איז אמאל געקומען צו דער צמח צדיק און זיך באקלאגט אז שוין עטליכע יאר וואס איהר מאן איז נישט אהיים געקומען און זי ווייסט נישט ווי ער געפונט זיך, און דערווייל וואוינט זי אליינס. דער צמח צדק האט איהר געהייסן פארן קיין ווילעדניק זאגענדיג אז ר' ישראל בער קען איהר העלפן. אנקומענדיג אהין האט דער צדיק איהר בכלל נישט געוואלט אויסהערן, זאגענדיג אז ער קען גארנישט טאן, אבער ווען זי האט דערציילט אז דער צמח צדק האט איהר געשיקט, האט ער געזאגט: אויב אזוי אז איך זעה דיין גרויסע ווייטאג וועל איך דיר ווייזען ווי דיין מאן געפונט זיך, ער איז געגאנגן מיט איהר צום פענסטער, און געזאגט 'קוק נאר, דיין מאן שטייט אויף שיף אין די שטאט ליבוי און ער ארבעט דארטן', די פרוי האט זיך צעוויינט און געזאגט: איך זעה דאך גארנישט, האט דער צדיק איהר געזאגט: פאר קיין ליבוי און דארט וועסטו טרעפן דיין מאן. די פרוי האט אזוי געטאן און זי האט טאקע געטראפן איהר מאן. די מעשה איז שטארק פארשפרייט געווארן, עס האט געמאכט א גרויסע קידוש השם, און פון דאן איז ער באקאנט געווארן אלס גאר א גרויסע רבי און א געוואלדיקע פועל ישועות.

•

מ'דערציילט אז איינמאל האט א קינד געוואונדערט צידען ווייסט דער רבי ווער ער איז, אז ער איז געגאנגען אויף דאלארן האט דער רבי אים געגעבן א צווייטע דאלאר און אים געזאגט: דאס איז פאר'ן זיידע.

•

ר' יצחק דוד גראנער האט דערציילט, אז ס'געקומען איינע צו דער אדמו"ר ר' יששכר דוב פון בעלז², און אים באוויזן א חיבור וואס זיין זון האט געמאכט

2. נולד כבן שני לרבי יהושע רוקח

ר' יששכר דוב רוקי
האדמו"ר מבעלז

אויף מסכת מעילה, האט ר' יששכר דוב אים געזאגט: אז מ'ענדיקט אפ דער לעצטער דף, דארף מען זעהן אז מ'איז ניט געמאכט א טעות אין די ערשטע דף, אז ער האט געקומען אהיים האט ער מעיין געווען אין די ערשטע דף, און ער האט געזען אז דער זון האט געמאכט א טעות עיקרי אין די ערשטע דף.

ר' יצחק דוד גראנער האט אמאל דערציילט, אז איינמאל איז אריין צו דער רוזינער א דייטשעל, און האט געפרעגט בא דער רוזינער אויב ער ווייסט ווי דער מגדל אייפל קוקט אויס? האט דער רוזינער

ממחיש געווען דער ציור המגדל בדיוק, האט ער געפרעגט בא דער רוזינער: פון וואנעט ווייסט דער רבי אזוי פונקלעך? האט דער רוזינער געענפערט: יעדער טאג זאג איך "אלוקינו מלך העולם" דאס הייסט איך מאך דער אויבערשטער דער קעניג פונעם וועלט, בעט איך ביי דער אויבערשטער צו מיר ווייזן דער וועלט וואס איך מאך אים פאר דער קעניג.

איינער פון די תלמידים פון דער ליובאוויטשער ישיבה אין מקנס (מאראקא) האט דערציילט אזא מעשה: איין טאג קומט ער צו די ישיבה און ר' מיכאל (ליפסקער) זאגט אים אז ער האט איצט געקראגאן א בריוו פון דער רבי, און דער רבי האט מיר געהייסן צו דיר זאגן צו פארין גלייך אהיים, האט ער גענומען איינע פון די "טאקסיס" און האט געקומען אהיים, אז ער קומט צו זיין שטוב זעט ער ווי זיין טאטע שטייט בא דיר טיר און ווארט פאר אים,

נחשב לגדול אדמו"ר גליציה והונגריה בדורו. נודע כפועל ישועות שאלפים פנו אליו להתברך מפיו. התנגד בצורה חריפה לציונות ולתנועת המזרחי עליהם אמר "הם - אנשי המזרחי... בשם התורה פועלים נגד התורה, לכן יש להיזהר מפניהם ביותר". התנגד גם לתנועת אגודת ישראל. עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה ואחרי שהעיירה בעלזא הפכה לשדה קרב, התיישב זמנית בעיר ראצפרט בהונגריה, לאחר תקופה עבר לעיר מונקאץ' שם פרצה מחלוקת בינו ובין רב העיר והאדמו"ר ממונקאץ', רבי חיים אלעזר שפירא. עם סיום המלחמה חזר לגליציה והתיישב בעיר הולושיץ עד לסיום התיקונים והשיפוצים בבית הכנסת של בעלזא שהפך לבית חולים שדה לחיילים בזמן המלחמה, וביתו שגם הוא נפגע קשות. נפטר בליל שבת קודש כ"ב במרחשוון ה'תרפ"ד. אלפים לקחו חלק בהלווייתו. הוא נקבר ליד אבותיו בבית העלמין בעיירה בעלזא.

אז ער האט געקומען צו זיין טאטע האט זיין טאטע אים ארומגענומען און אים געזאגט: מיין זון זאג קריאת שמע, האט ער געזאגט שמע און אז ער ענדיקט אפ האט זיין טאטע נפטר געווארין, אז ער האט געקומען צוריק צו דער ישיבה נאך דער שבעה, האט ר' מיכאל געזאגט צו דער בחור: איך בין משתתף אין דיין צער, האט ער געפרעגט ר' מיכאל: פון וואנעט ווייסטו? האט ער געענפערט: דער רבי האט געשיקט מיר א בריוו אז דיין טאטע האט נפטר געווארין

•

ווען הרב משה אשכנזי איז געקומען צום רבי, איז ער אריין צו יחידות מיט זיין ווייב. גלייך ווען ער איז אַרײַנגעקומען, האָט דער רבי זיך אויסגעדרײט צו זיי, און געזאָגט: "מזל טוב פאר דא, און נאָך עטלעכע סעקונדעס האָט ער געזאָגט: "מזל טוב פאר דארטן". ווען זיי האָבן ארויסגעקומען פון יחידות האָבן זיי זיך דערוואוסט אַז גלייך ווען דער רבי האָט געזאָגט "מזל טוב פיר דאַרטן", איז געבוירן געוואָרן אַן אייניקל אין ארץ ישראל.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז ס'געווען תש"ז ווען דער רבי איז געווען אין פאריז, האט א איד געקומען צום רבי'ן און האט געבעטן א ברכה ער זאל געפינען זיין איינציקער טאכטער וואס ער האט פארלירט בשעת די מלחמה, האט דער רבי געגאנגען צום פענסטער, געזונגען ד' בבות, און אים געזאגט פונקט אין וועלכער מדינה, וועלכער שטאט, און אין וועלכער גאס זי געפינט זיך, און ער האט טאקע געפונען איר.

•

איין מאל איז געווען א איד וואס האט געוואלט מאכן מקורות פאר די ספר נועם אלימלך, האט ער געבעטן בא ר' חיים קניבסקי³ צו אים העלפין מיט'ן

3. נולד בט"ו בטבת תרפ"ח בפינסק.

למד ב"תלמוד תורה רבי עקיבא - מרכז" ובנוסף למד עם אביו את רוב מסכתות הש"ס. בגיל 10 נכנס ללמוד בישיבת תפארת ציון בבני ברק. לאחר 6 שנות לימוד בתפארת ציון עבר לישיבת בית יוסף, שם למד 'זמן' אחד, ומייד לאחר מכן עבר ללמוד בישיבת לומז'ה בפתח תקווה, ובשנתו הראשונה שם סיים (בגיל 17) את כל הש"ס. בז' כסלו תשי"ב נשא לאישה את מרת בת שבע, בתו של הרב יוסף שלום אלישיב, אז עבר לפתח תקווה למספר חודשים והמשיך ללמוד בישיבת לומז'ה. לאחר מכן עברו לבני ברק, שם החל ללמוד בכולל עטרת יוסף (שלימים נקרא כולל חזון איש). שם למד במשך עשרות שנים. הרב קניבסקי נחשב בקיא בספרות התורנית, ובייחוד בספרות חז"ל, כולל מדרשים קטנים שהעיסוק בהם אינו רווח. דרך לימודו מבוססת על בקיאות רחבה, השוואת המקורות וביאורם זה על פי זה. בקיאותו זו הקנתה לו את התואר "מֶרֶן שֶׁר הַתּוֹרָה" שבו הוא מכונה בציבור החרדי. מאז פטירת חמיו הרב אלישיב גדלה מעורבותו של הרב קניבסקי בהנהגת הציבור הליטאי, והוא גיבא את מהלכיו של הרב אהרן יהודה לייב שטיינמן בהנהגת הציבור.

ארבעט, און ר' חיים האט געפונען א מקור פאר אלץ אחוץ איין זאך, אז דער ספר איז געווען פארטיק, האט ער געגאנגען אדורך דאלארים, און ער האט געגעבן דער רבי א קאפי פון דער ספר, האט דער רבי גלייך געזאגט: דאך זיך מיר אז דאס איז אין שמונה פרקים להרמב"ם

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז איינמאל איז ער געווען בא א חתונה און א וויזניצע חסיד האט אים דערציילט אזא מעשה: ער איז אמאל געווען אין שפיטאל אין לאס אנגאליס, און איינער פון די דאקטוירען האבן אריינגעקומען צו אים אין צימער און אים געמאנט אויף א א דבר עבירה, האט ער געזאגט: קום צוריק אין צוואנציק מינוט, פלוצלונג הערט ער ווי די טעלעפאן קלינגט, האט ער אופגעהייבען דער טעליפאן, און ר' חדוקוב איז געווען אויפן לייך און זאגט אים: איך רופט יעצט פון דער ליובאוויטשער רבי און דער רבי זאגט דיר אז דו זאלסט לייגן די קליידער און שנעל אוועקלויפען פון די שפיטאל.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט אז איינמאל אין ארץ ישראל איז געווען א איד וואס איז געווארן בידידות מיט א גויה, האט ער געוואלט אז זי זאל נתגייר ווערן און מ'וועט חתונה האבן, אבער זי האט ניט געוואלט בשום אופן מתגייר זיין, האט ער געקומען צום רבי'ן, האט דער רבי אים געזאגט: זאגט זי, אז זי דארף ניט נתגייר זיין, ווייל זי איז א איד, און אויב זי וויל מער פרטים, קען זי פרעגן ביי דער עלטערן אירע, איז מען געקומען צו די עלטערן, און זיי האבן מודה געווען אז זיי זיינען אידן, און אז נאכן מלחמה האבן זיי מחליט געווען צו באדעקן זייער אידישע אידענטיטעט.

•

ר' יצחק דוד גארנער האט דערציילט, אז איינמאל האט דער חוזה מלובלין געקומען מבקר זיין דער שר השלום מבעלז⁴, אינמיטן די ביקור האט מען

הרב קנייבסקי עומד בנשיאות מוסדות חינוך וארגוני צדקה ליטאיים רבים, ומקבל בביתו מדי יום מאות פונים לעצה וברכה בתחומים שונים.

4. נולד בעיר ברודי בתחילת חודש שבט שנת ה'תקמ"א לרבי אלעזר רוקח (השני), מחכמי ה"קלויז" בברודי.

בגיל צעיר התייתם רבי שלום מאביו ונשלח על ידי אמו לעיר סקוהל ללמוד תורה אצל אחיה רבי ישכר דב רמ"ז אב בית הדין בעיר. מאוחר יותר בחר בו ודודו רבי יששכר דב כחתן לבתו מלכה.

בהיותו כבן שש ביקש לנסוע אל רבי אלימלך מליז'נסק, אמו עזרה לו לחסוך כסף עבור הנסיעה שתוכננה לחג השבועות אלא שבאותה שנה, בכ"א באדר, נפטר רבי אלימלך.

בתחילה נאלץ רבי שלום להסתיר את עובדת התקרבותו לחסידות מידיעת מכריו מחשש שיתנכלו לו. מסופר, שאחרי נישואיו, כאשר הלך ללמוד חסידות אצל רבו הראשון בתורת החסידות, רבי שלמה המגיד מלוצק, הוא עשה זאת באישון ליל על ידי השתלשלות בחבל מחלון חדר השינה שלו בבית חמיו.

געקומען צו דער גרויסער שול און דער חוזה האט אנגהויבן טאפען די וואנט, און אין יעדער פלאץ וואס ער האט געטאפט האט ער געזאגט: גוט גוט, איין פלאץ האט ער ארומגעקערט און געמאכט מיט די האנט צו דער שר השלום האט דער שר שלום געענפערט: דא בין איך נאך ניט געווען.

•

ר' יצחק דוד גראנער האט אמאל דערציילט, אז איינמאל בא פארבריינגען איז געווען א איד וואס האט געווען אויפן זעלבין טאג בא דער אהל האט דער רבי אים געפרעגט: דו ביסט געווען בא דער שווער? זאג לחיים (דער רבי איז ניט געווען בא דער אהל דער טאג).

•

צוויי מענטשען האבן אמאל געקומען צו הרה"צ ר' אהרן בעלזער און אים געזאגט אז זיי קעניט געפינען זייער זין, צו איינער האט ר' אהרן געזאגט: דו וועסט אים געפינען א לעבידיקער, און צו די צווייטע האט ער געזאגט: דו וועסט אים געפינען א גאנצע, וכך הוזה.

•

איינמאל בא דאלארים האט א בחור אדורכגעגאנגען, און דערנאך א יונגעמאן, האט דער רבי געגעבן די יונגערמאן נאך א דאלאר, און באוויזען

לפנות בוקר, כאשר רבי שלום חזר, אשתו הייתה ממתינה ליד החלון עם החבל וכך היה רבי שלום מטפס ועולה בחזרה לחדר השינה.

מאוחר יותר נסע רבי שלום אל רבי יעקב יצחק הורוביץ החוזה מלובלין, והיה לאחד מגדולי תלמידיו. רבי יעקב יצחק כיבדו ביותר, וכבר בגיל 18 אף נתן לו עליית שיש באמרו כי עתיד הוא להיות רבם של רבבות. כמו כן כיבד אותו בגיל צעיר בקריאת המגילה בפורים, אחרי הקריאה, אמר רבי יעקב יצחק, "המעשה הזה כבר שמעתי הרבה פעמים, אבל כמו שמספר זה האברך עוד לא שמעתי מעולם". ברבו זה ראה רבי שלום את מורה דרכו המובהק. כמו כן קיבל מרבי אורי השרף מסטרליסק ומהמגיד מקוז'ניץ. בתחילה ניסה רבי שלום לעסוק במסחר בשביל פרנסתו, וסירב לקבל על עצמו משרה רבנית, אלא שלא צלחה דרכו. בעצת רבו, רבי יעקב יצחק ה"חוזה מלובלין", קיבל עליו את רבנות העיירה בעלזא. בהקשר לכך מסופר, כי כאשר הציעו לרבי שלום להיות בלן בבית מרחץ, כבר חשב לקבל את המשרה, אלא שהרבנית סירבה לכך באמרה, כי כאשר יבואו לשידוכים עבור הילדים, לא ימצאו עוד בלן חשוב כמוך, שיתאים לנו להשתדך איתו.

נפטר בכ"ו באלול ה'תרט"ו. כחצי שעה לפני פטירתו אמר על עצמו, כי לפני שנולד סירבה נשמתו לרדת לעולם, למרות שהראו לה מתן שכרן של מצוות ומעשים טובים, ולמרות שהראו לה אלפי נשמות שממתינות לה כאן שידריך אותן, עד שהקדוש ברוך הוא בעצמו ערב לה שלא תחטא ותחזור לעולם העליון צחה ונקייה כבלכתה, ופירש בכך את הפסוק "ה' עשקה לי ערבני" (ישעיהו, ל"ח, י"ד). ה', עשקה - עבור הנשמות העשוקות, שמצפים לחיקונן, לי ערבני - היית לי ערב, שאצא בשלום ואבוא בשלום, על כן מבקש אנוכי שתקיים את הערבות שלך.

הוטמן בבית העלמין החדש בעיר, והמצבה שעל קברו שרדה את מלחמת העולם השנייה. רבי צבי אלימלך מדינוב התבטא עליו שהוא "שר העליונים והתחתונים". רבי ישראל מרוז'ין כינהו: "בעל הבית של העולם" וה"בעל שם טוב הקטן".

צו די בחור העובר און האט געזאגט: דאס איז פאר קעס און ער האט ניט פארשטאנען וואס דער רבי מיינט, פינף יאר שפעטער האט דער בחור געווארן א עדים ביי דער יונגערמאן, ולאחרי המעשה האבן זיי פארשטאנען דער רבינ'ס כוונה.

•

אין סאמארקאנד איז געווען א פוילשער אדמו"ר⁵ וואס האט געווען צווישן די חב"ד חסידים, ר' מענדל פוטערפאס האט געזאגט אויף אים, אז ער האט געקענט זאגן ווער איז געווען אין מקוה היינט, און ווער ניט.

•

אויף דער זעלבע קו, האב איך געהערט פון עדי ראיא וואס האבן געזאגט אויף ר' וואלף גרינגלאס, אז ער האט געקענט זאגן צו א בחור אויב ער האט געליינט ברכות אין דער פרי, צי נישט.

•

ר' יצחק דוד גראנער האט דערציילט, אז איינמאל איז געקומען צו א פארבריינגען א וועלטישער איד וואס זיין נאמען איז געווען אהרן, אז ער האט אריינגעקומען האט דער רבי געזאגט: ר' אהרן זאג א ניגון⁶.

5. האדמו"ר מריביניץ.

6. הרבי לא הכיר אותו (בחיציניות כמובן).

רבנות

מ'דרעציילט אז ר' שניאור גארעליק דער אלטער רב פון כפר חב"ד איז געווען זייער א שטארקער רב, איין מאל איז געווען א פרוי וואס האט ניט געפאלגט זיינער פסק, האט ער אריינגעגאנגען צו איר און שטוב, און געזאגט: אז דו וועסט ניט פאלגן וועט איך דיר ארויסטרייבען פון כפר.

(געהערט פון ר' ישראל פרידמן)

•

אינמאל האט ר' לייבל גראנער אנגערופן ר' יוסף העכט¹: יוסי, האט דער רבי געזאגט: הרב העכט.

•

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז איין מאל איז געווען א מחלוקת צווישן צוויי שלוחים, האט דער רבי געשיקט זיי צו דער רבנים, אז זיי האבן באקומען א פסק האבן זיי דאס געשיקט צום רבי'ן צו דאס מאשר זיין² האט דער רבי געענפערט: אני אינני היושב ראש, ומעולם לא היתה כזאת בליובאוויטש, וכאילו לא שלחתים אלי.

1. נולד בארצות הברית בי"ד שבט תשי"א לאביו הרב משה יצחק הכהן ולאמו, בת ר' שמעיה קרינסקי, ונקרא על-שם אדמו"ר הרי"צ ולאמו, בת ר' שמעיה קרינסקי, ונקרא על-שם אדמו"ר הרי"צ. בצעירותו למד בתומכי תמימים המרכזית היה אחד משבעה קנים (כינוי לתלמידים מצוינים שהיו מוסרים שיעורים שונים בנגלה ובחסידות) נמנה עם קבוצת החוזרים של הרבי והיה מחברי ועד הנחות התמימים המזכיר הראשי הרב חודקוב היה מטיל עליו משימות רבות. כך היה נשלח בראש קבוצת תלמידים לכבד את דרשתו של הרב שמחה עלברג בכל מועד, להעביר את תוכנה לרב חודקוב, ועוד. נבחר בשנת תשל"ז כאחד מקבוצת השלוחים לארץ הקודש על ידי הרבי יחד עם עוד שישה שלוחים לעיר צפת.

בחדש אלול תשל"ט נבחר לרבה הראשי של אילת ולחבר בבית דין רבני חב"ד. בשנת תש"נ עמד בקשר עם רציף עם מזכירות כ"ק אדמו"ר נשיא דורינו והיה ממונה מטעם הרבי על החלפת הנהלת אגודת חסידי חב"ד בארץ הקודש וסגירת ארגון הגג. כיו"ר מוסדות חב"ד באילת, הקים הרב הכהן מוסדות רבים בעיר: מוסדות חינוך לגיל הרך, בית ספר יסודי, שלשה בתי חב"ד מפוארים, ובית תבשיל המחלק ארוחות חמות מדי יום. כן דואג להקמת מקוואות מהודרים. בחדש אדר תשע"א קיבל ממאיר יצחק-הלוי ראש העיר את התואר 'יקיר העיר', על עבודתו המסורה בעיר.

בין שאר פעולותיו עמד הרב הכהן בראש משלחת רבנים חב"דיים לסיום ספר הרמב"ם במצרים. בקשר לכך זכה להוראות רבות מהרבי. כמו כן, זכה להדפיס את ספר התניא במצרים ואף בקשר לכך זכה להוראות רבות מהרבי. מאורע הדפסת ספר התניא הוזכרה על ידי הרבי בהתוועדות. 2. כאילו שהרבי הוא אב הבית דין.

ראש השנה

ס'באוואוסט אז אין די ערשטע יארן פלעגט דער רבי גייען קיין "באטאנקיל גארדאנס" צו מאכן תשליך, איין יאר (תשי"ז) איז געגאסען א שטארקע רעגן, און ס'געווען פארמאכט, האט דער רבי אריבער געשפרינגען די טויער, מ'דערציילט אז ס'געווען דארט א פרייע איד, און אז ער האט געזען ווי דער רבי האט אזוי שנעל און גוט געשפרינגען די טויער, האט ער מחילט געווען קומען צו 770 און זעהן ווער דער רבי איז.

הרב דובער בוימגרטן (מימין) מראה לרבי סיכה עם סמל מסיבות שבת

ס'געווען א איד וואס פלעגט קומען אויף ר"ה מיט זיין קאר הערן דעם רבינ'ס תקיעות, האט א מתנגדישער איד געפרעגט ר' בערל בוימגארטען היתכן? האט ער געענפערט: זיין הערן תקיעות איז מער טייער למעלה פאר דער תקיעות פון דער און דער רב אין לייקוואוד, אז ער האט

געהערט דאס האט ער געשריבן א בריוו צום רבי'ן און געמאנט א כתב מחילה פון ר' בערל, האט דער רבי צוגערופען ר' בערל און אים געזאגט: דער שווער האט געזאגט אז ניט יעדער אמת דארף מען שרייען פון די דעכער.

ווען דער רבי רש"ב האט געזאגט אויף ר"ה דער מאמר תקעו אין יאר תר"ס האבן די חסידים געווארן זייער פריילעך און זיי האבן געגאנגען פאר א טאנצעל, האט דער רבי געזאגט: וגילו ברעדה¹.

1. תהלים, ב, י"א.

רפורמים

איין מאל איז געקומען צום רבין א איד און געפרעגט: רבי וועלכער מצוות זאל איך היטן? האט דער רבי אים געזאגט: לייגן תפילין יעדער טאג, האט ער געפרעגט דער רבי: רבי איך פארשטיי ניט, אז איך גיי צו מיין ריפארם ראביי זאגט ער מיר צו טאן דרייצין מצוות, און דו זאגסט מיר נאר איינער? האט דער רבי אים געענפערט: ער וויל אז דו זאלסט טאן דרייצין מצוות ותו לא, איך זאג דיר איין מצווה, אבער צום סוף וויל איך אז דו זאלסט מקיים זיין אלע זעקס הונדערט און דרייצען.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז דער רבי האט געהייסן ר' שלום דובער קלמנסון¹ פארן אויף שליחות קיין סינסענעטי, האט ער געזאגט צום רבי'ן אז ער האט מורא ווייל ס'דארט פאראן אסאך רעפארמין, האט דער רבי געזאגט: דערפאר וויל איך אז דו זאלסט פארן, כדי דער איינקעל פון די חסידי הצמח צדק זאל פארריכטן דער חורבן פון דער מענטש וואס האט געקריגט אויף דער צ"צ².

1. נולד ביום חמישי ד' תשרי תש"ט לאביו הרב ישראל שמעון קלמנסון מנעוועל במחנה פליטים פאקינג שבגרמניה. בגיל צעיר נכנס ליחידות לקבל את ברכתו של הרבי הרי"צ, הרבי אז הבטיח כי א חסיד וועט ער זיין מנעוועל במחנה פליטים פאקינג שבגרמניה. בגיל צעיר נכנס ליחידות לקבל את ברכתו של הרבי הרי"צ, הרבי אז הבטיח כי א חסיד וועט ער זיין.

לאחר הבר מצוה בתשכ"ב נסע ללמוד בישיבה במאנטרעאל. במשך הזמן הקים שם את 'ועד הגרלות' לנסיעה לרבי. אנ"ש והתמימים היה כל אחד משתתף בנתינת דולר והזוכה בגורל היה נוסע לשבת להתוועדות של הרבי, ובחזרתו לעיר היה חוזר על כל ההתוועדות. פעם אף הודה הרבי במכתב להרב קלמנסון על התעסקותו בהועד

בה' אלול תשכ"ט התחתן עם מרת שטערנא שרה בת הרב יהושע העשיל צייטלין ממאנטרעאל והתגורר שם

בשנים שלאחר חתונתו פעל כמנהל בית רבקה בעיר מאנטרעאל, ועם גישה חדשנית שלו, הגדיל את בית הספר מ-45 תלמידים, אל מעל 350 תלמידים, בשנת תש"ל עזר להקים את הקעמפ הראשון לבנות שומרי תורה ומצוות במאנטרעאל בשם פרדס חנה

בשנת תשל"ג יצא לשליחות לקליוולנד, אוהיו. שם ניהל את בית חב"ד. בקיץ תשל"ה הורה לו הרבי לצאת לשליחות בעיר סינסנטי שבאוהיו ולהילחם ברפורמים ששם נמצא המרכז שלהם. כיום הוא מנהל חב"ד בדרום אוהיו

עם הגיעו בשנת תשל"ז פתח שם ישיבה תומכי תמימים סינסנטי שנסגרה לאחר כמה שנים ונפתחה שוב בתשס"ד, באלול תשס"ו הפכה הישיבה באופן רשמי לישיבה קטנה ופועלת שם עד היום בשנת תשל"ז, יום הרב קלמנסון העיתון בשם "חב"ד טיימס", אשר כבר להופיע החודשי מאז. עם תפוצה של יותר מ 23,000

ניהל במשך 20 שנה מאבק להצבת חנוכיה ציבורית בעירו, עד שבסוף נצח במשפט.
2. דער צ"צ האט שטארק געהאלטן מלחמה קעגן די משכילים כידוע.

החתם סופר

•

כידוע אז דער חתם סופר³ האט שטארק מלחמה געהאט קעגן די משכילים אין אונגארין, האט ער אמאל געזאגט אז דער איסור פון די רפורמים איז מפורש אין גמרא⁴: חדש אסור מן התורה.

•

ר' ישראל סאלאנטער⁵ האט שטארק מלחמה געהאט מיט די רפורמים אין דייטשלאנד האט מען אים געפרעגט: פארוואס האלסטו ניט מלחמה אין

רוסלאנד, דא האבן די משכילים שוין מצליח געווען, דארטן האסטו עכ"פ די יכולת צו דאס אופהאלטן, האט דער חתם סופר געענפערט: איך וועט דיר ענפערן מיט א משל, א וואגען וואס פליט ארויס פון וועג און פאלט אראף א בארג, ווען פראוועט מען אפשטיין די וואגען? אין מיטן די פאלן? ניין, מ'דארף ווארטען ביז ס'פאלט, און דערנאך קען מען דאס אופהויבען.

3. נולד בפרנקפורט למשפחת פשוטה. כבר בצעירותו נודע כעילוי גדול וכתב חידושי תורה, בגיל תשע הוא החל ללמוד אצל רבי נתן אדלר ולאחר מכן אצל רבי פנחס הורביץ, בשנת תקמ"ו הוא עבר לגור בפרסניץ שם כיהן בראשות הישיבה, ונשא את שרה מלכה בתו של ר' משה ירוויץ.

בשנת תקנ"ד מונה רבי משה לרב בדרזניץ, בשנת תקנ"ח מונה לראש ישיבה במטרסדורף, ובשנת תקס"ז לרב בפרשבורג שהייתה מהקהילות החשובות בהונגריה. רבי משה סופר נודע כאחד הפוסקים והרבנים החשובים ומפורסמים ביותר בדורות האחרונים, וכאחד שעיצב את את היהדות החרדית. בין החסידים היה מקובל להגיד שבכל דור ישנו צדיק עליון וצדיק תחתון ובדרו של רבי משה סופר, הוא היה הצדיק תחתון ואדמו"ר הצמח צדק צדיק עליון.

בשנת תקע"ב נפטרה אשתו הראשונה, והוא נשא את שרה סריל, בתו של רבי עקיבא איגר. בשנת תקצ"ב נפטרה גם שרה סריל והוא נשא את אלמנתו של רבי צבי הירש הלר. נפטר בכ"ה תשרי ת"ר, ונטמן בברטיסלאבה שבסלובקיה.

4. מסכת קידושין, דף ל"ח, עמוד ב.

5. נולד בו' בחשוון ה'תק"ע, בעיירה זאגר שבקרבת שאולי, בצפון ליטא, ללאה ולרבי זאב וולף ליפקין. אביו כיהן כרב בערים זאגר, גולדינגן וטלו והוא מחבר הגהות "בן-אריה" על התלמוד וארבעה טורים שנדפסו בהוצאת וילנא מגיל צעיר נחשב לעילוי בזכות שכלו החרף ותפיסתו המהירה. כשהיה בן 12 נסע ללמוד בישיבה בסלנט אצל רבי צבי ברוידא. בגיל 14 נישא לבתו של רבי יעקב הלוי אייזנשטיין מסלנט.

לאחר נישואיו המשיך ללמוד בישיבה בסלנט, ושם פגש את רבי יוסף זונדל מסלנט תלמידו של רבי חיים מוולוז'ין פגישה שהשאירה עליו רושם עז. מאז ראהו כרבו המובהק והחל נוהג בדרכיו. רבי זונדל לימד אותו שמוסר הוא דבר שדורש לימוד מיוחד.

היה ממייסדים של תנועת המוסר.

נפטר בכ"ה בשבט תרמ"ג ונטמן בקניגסברג.

רוסיה

ר' מעדל מורוזוב דערציילט אז איינמאל האט א פרוי געקומען צו זיין וויב מיט טרערן אין אירע אויגען און האט געזאגט: די עדים מיינע איז א א מהנדס אין רוסלאנד, און זיי (די רוסין) וועלין אים שיקען קיין טשערנבאל (ס'געווען גלייך נאך די פלאצונג פון די נוקליר דארט און דער וואס ווערט געשיקט דארט בד"כ האט ניט צוריקגעקומען) האט זי געזאגט: דאגה נישט, קומט נעקסטע זונטאג צו מיין שטוב, און צוזאמען וועט מען גייען צום רבי'ן ביי דאלארן צו קריגען א ברכה.

דער נעקסטע זונטאג האט זי געקומען צום רבי'ן און האט געבעטן ביים רבי'ן א ברכה, זאגט דער רבי: האט ניט מורא, ער וועט קומען אהיים, אבער זי איז ניט געווארן בארועקט, האט זי געשטאנען אויפ'ן זייט און געוויינט, זאגט דער רבי: וואס ווינסטו, איך האב דיר געזאגט אז ער וועט קומען אהיים, און זי האט געגאנגען, נעקסטע זונטאג קריגט רביצין מורוזוב א קלינג און הערט ווי איינער שרייבט אויפ'ן טעלפאן: דו וועסט ניט גלויבען, דאס איז פשוט א נס מ'האט אים אינגאנצאן געפטר'ט פון גייען קיין טערשנאבעל, איך קום צו אייך גלייך און מ'גייט צוזאמען צום רבי'ן, איז זי געגאנגען מיט זיין מאן צום רבי'ן און דער מאן האט געזאגט צום רבי'ן: אדאנק רבי פאר ארויסנעמען אונזער עדים, האט דער רבי געזאגט: ס'נישט מיר ס'דער אויבערשטער, זאגט אים דער איד: ניין! דאס איז דער רבי.

.

ס'געווען אין תש"נ און דער רבי האט פארלאזט זיין צימער פאר תפילות ערבית, האט איינער זיך דערנענטערט צום רבי'ן און האט אנגעהויבן רעדן צום רבי'ן אויף רוסיש און ער האט געפרעגט דער רבי צי ער קען רעדן צום רבי'ן אויף רוסיש? און דער רבי האָט געענטפערט: "דאָ" (- יאָ). דערנאָך האָט ער געזאָגט אויף רוסיש אז זינט ער האָט זיך אפגעשיידט פון זיין פאָטער אין א יונגן עלטער, וויסט ער נישט וואָס פון זיין פאָטער איז געוואָרן, וויל ער וויסן צי זיין פאָטער לעבט נאָך? האט דער רבי געענטפערט: - נאָך אַ קליינעם געדאַנק - "דאָ" (יאָ). האט דער מענטש צוגעגעבן און געפרעגט צי ער טאָקע וועט באַקומען צו זען זיין פאָטער בשעת ער איז בחיים? און אויך פאר דעם האט אים דער רבי געענטפערט - נאך א קליינעם וויילע - "דא"

(יא). דערנאָך האָט דער רבי אַרויסגענומען אַ מטבע פון קעשענע, און האָט אים געזאָגט - בשעת ער האָט אָנגעוויזן אויפן פּושקע וואָס איז געהאנגען נעבן צימער - צו לייגן דאָס געלט אין דער פּושקע פארן טאטע'ס זכות, און דער סוף המעשה איז מובן מאליו.

•

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז ווען ס'געווען די מהפכה אין רוסלאנד, איז געווען חילוקי דעות צווישן דער רבי רש"ב און דער פריעדעקער רבי, צידען איז טראצקי גוט פאר דער אידן צי ניט, דער רבי רש"ב האט שטארק געהאלטען אז ער וועט גורם זיין אסאך נזק, און דער רבי רש"ב האט אמאל אויסגעדריקט: עס איז א מזל אז ער (טראצקי) האט ניט געקראגען דער ביינקל.

•

ווען שז"ר איז געקומען צום רבי'ן, האט ער געזאגט אז ס'יעצט געקומען אסאך עמי ארצישער אידן פון רוסלאנד, האט דער רבי געזאגט: דער שווער האט זיי ניט אנגערופן עמי ארצישע אידן נאר פשוטע אידן.

(געהערט פון ר' יקותיאל פלדמן)

•

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז בא איינע פון די שיחות האט דער רבי גענוצט מיטן ווארט: "פאגאלסטא" (אדאנק אין רוסיש) און דער רבי האט גלייך געזאגט: אזוי ווי א רוסישער איד איז ביי מיר לעצטינ'ס געווען און מ'האט גענוצט דער ווארט, האב איך אויף עס דערמאנט.

•

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז ס'געווען איינמאל א פארבריינגען, און ער האט באמערקט איימעצער וואס פירט זיך זייער מאדענענע, ער האט ניט צוגעהערט צו די שיחות און האט געשטאנען מיט א קליינע פען און האט דאס געדרייט ארום און ארום, האט ער פארשטאנען אז ער איז פון די ק.ג.ב. וואס האבן קומען נעמען בילדער פון די וואס זיינען ארויס פון רוסלאנד, האט ער (ר' לייבל) געזען ווי די רבי דרייט צו ר' זלמן גוראריה און מאכט מיט די הענט א סימן אויף דער מענטש, אפאר סעקונדערס שפעטער קומט צו אים ר' בנימין קליין, און האט אים געבעטן צו ארויסגיין פון פארבריינגען.

•

מ'דערציילט אז איינמאל האט איינער געפרעגט בא דער ראגאטשאווער וועגן א געשעפט וואס איז געווען קעגן דער קומינסטשער חוק האט דער ראגאטשאווער געענפערט: מ'זאגט אז אין רוסלאנד איז האלב מענטשין ארבעטין פאר די ק.ג.ב, איז אדער איך ארבעט פאר זיי אדער דו, איז בעסער ניט ריידען.

רשעים

אמאל איז א איד אריין צו דער סאטמער רבי ר' יואל און געבעטן א ברכה פאר קינדער, האט דער סאטמערער רבי געגעבן, אבער דער איד האט מיט דעם ניט באגנוגעט און האט געפרעגט פאר א הבטחה, האט ר' יואל אים געענפערט: פאר א הבטחה דארף מען גייען צו די ליובאוויטשער רבי, איז ער געקומען קיין 770 און אז ער איז אריין צום רבי'ן האט דער רבי אים געזאגט: אז דו ביסט געווען ביים סאטמער רבי זאג א ווארט פון אים, האט ער געזאגט אז ס'שטייט אין סוף מסכת חגיגה¹ אז פושעי ישראל מלאים מלות כרימון האט דער סאטמערער רבי געפרעגט: ווי קומט דאס אז א פושעי ישראל זאל זיין מלאים מצוות כרימון? האט דער רבי געזאגט: ביי מיר איז דער שאלה געווען פונקט פארקערט, אז ער איז מלאים מצוות כרימון ווי רופט מען אים א פושעי ישראל.

.

אין איינער פון די שיחות ש"פ קרח האט דער רבי גערעט א גאנצער שיחה און האט מסביר געווען די מעשה מיט קרח למעליותא, אין די ענד פון די שיחה האט מען אנגהויבן זינגען: וכל קרני רשעים, האט דער רבי געזאגט: מ'האט ערשט גערעט וועגן די מעלה פון קרח און יעצט זינגט מען דוקא דער ניגון, ס'כמעט ווי טוט דאס להכעיס, און דער רבי האט געהייסן מ'זאל זינגען: הנה מה טוב.

1. כ"ו ע"ב.

ראיית פני הרבי

איין מאל האט א חסיד געקומען צום רבי'ן און געקלאגט וועגן די טאכטער אז זי פירט ניט ווי ס'דארף צו זיין, האט דער רבי אים געפרעגט: צידען האט זי געזען די שווער, האט ער געענפערט: 'א, האט דער רבי געזאגט: אויב אזוי, וועט עס זיין גוט.

(געהערט פון ר' יקותיאל פלדמן)

•

ר' שלמה זרחי דערציילט, אז ס'געווען נאך ב' ניסן תר"פ, און איימצער האט מכבד געווען די פריעדעקער רבי מיט קריאת השם, האט דער חסיד געגעבן א נאמען שלום דובער, האט דער רבי ניט געוואלט זאגן דער נאמען מצד כיבוד אב, איז געווען א רב דארט, און ער האט געפסקנ'ט אז דער רבי קען דאס זאגן, ווייל דאס איז שלא לפניו, האט דער רבי באוויזן מיט דער פינגער אז דער טאטע איז דא.

•

ווען משפחת ליפסקער האט געקומען צו דער פריעדעקער רבי, האבן זיי אלע געזאגט בקול רם: ברוך... שהחיינו וקיימנו, האט דער רבי געזאגט: פאר אזא משפחה, דארף איך זאגען שהחיינו.

(געהערט פון א איינקעל)

הראגאטשאווער

ווען ר' חיים בריסקער האט געזען די ראגאטשאווער'ס ספר "צפנת פענח" האט ער אויסגזאגט: אנשטאט רופן דאס צפנת פענח האט ער געדארפט דאס אנרופען (כשמו) יוסף רזין¹.

•

מ'דערציילט אז דער ראגאטשאווער פלעגט שנעל דאווינען שמונה עשרה און גלייך נעמן א ספר לערנען, האט מען געזאגט אים: ס'ניט בכבודיק אז דער חסידעשער רב זאל אזוי שנעל דאווענען, אז דו ווילסט לערנען איז פאר שים שלום זאלסטו איבערטראכטאן אפאר דפים גמרא, האט דער ראגאטשאווער געענפערט: דאס האב איך אויך געטאן.

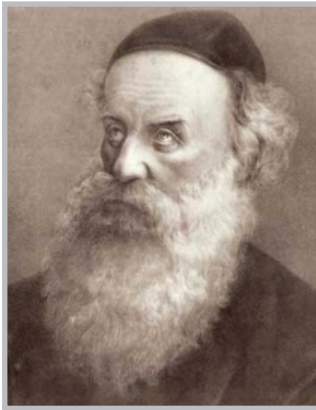
•

איינמאל האט דער ראגאטשאווער געזוכט עפעס אין דער רמב"ם, אז ער האט דאס געפונען האט ער אויסגעזאגט: אה! איר זאל לעבן ביז הונערט און צוואנציק².

1. דהיינו שמוסיף בסודות התורה.
2. כוונתו היתה על הרמב"ם.

רמב"ם

איין מאל האט דער הארידיקער רב געקומען צו ר' חניע מורוזוב מיט א שאלה אין רמב"ם, אז אין רמב"ם שטייט אז דער וואס גלויבט אז דער אויבערשטער איז א בעל צורה איז א אפיקורס¹, און דער ראב"ד² זאגט אויפן ארט: ורבים וגדולים ממנו סברו אחרת. איז פארוואס האט דער ראב"ד אזוי געדארפט שטעכן דער רמב"ם, ער האט געקענט שרייבען: ורבים סוברים אחרת, וואס איז מיט די "גדולים ממנו" האט ר' חניע געענפערט אז די שאלה האט מען געפרעגט ביים אלטען רבין, און דער אלטער רבי האט געענפערט אזוי:

אדמו"ר הזקן

בשעת דער רמב"ם האט אזוי געפסקנ'ט, איז געווען אסאך נשמות וואס מ'האט זיי ארויסגעוואפען פון גן עדן, זעענדיק דאס האט דער ראב"ד געוואלט מלמד זכות זיין אויף זיי, האט ער געשריבן אז וויבאלד ס'איז דא גדולים ממנו וואס האלטען אנעדערש, במילא האט נישט דער רמב"ם די רעכט צו אזוי פסק'נען, און אזוי האבען זיי צוריק אריינגעלאזט די נשמות אין גן עדן.

(געהערט פון ר' מענדל מרוזוב)

•

1. הלכות תשובה פרק ג' הלכה ז.
2. נולד בעיר נרבון. בתקופת חייו הראשונה התגורר בעיר נים שבצרפת, ואחר כך התגורר וכיהן כרב וראש ישיבה בעיר פּוֹסְקֵייר שבפרובאנס (כיום וּזְכָר, צרפת). בסוף ספר "שבט יהודה" מסופר כי שר בשם אלצוד הכניס למאסר את הראב"ד בשנת ד'תתקל"ב, ושנה לאחר מכן, בשנת ד'תתקל"ג, נלקח בשבי שר זה במהלך מלחמה שניהל עם הרוזן רוז'ה מקרקסון שר זה הוגלה לקרקסון שם שהה באותה עת הראב"ד, כאשר מחבר ה"שבט יהודה" רואה השגחה פרטית בכך שראה במפלתו של יריבו. נפטר ביום כ"ו בכסלו ד'תתקנ"ט ונקבר בבית העלמין העתיק בעיר פּוֹסְקֵייר. אביו הוא רבי דוד שיש מהמקובלים המאוחרים המחשיבים אותו בין גדולי המקובלים של אותו דור, ומספרים שהוא מסר את תורת הקבלה לבנו. חותנו הוא רבי אברהם בן יצחק המכונה הר"א אב"ד ושמו מוחלף לעיתים עם שמו של חתנו הראב"ד. בין בניו של הראב"ד נזכרים שנים מגדולי אותו דור, והם: רבי דוד, אביו של רבי אשר בעל ספר היחוד, ורבי יצחק סגי נהור שהיה מקובל נודע, רבם של עזרא ועזריאל בני שלמה מגרונה שהמשיכו את שלשלת הקבלה לפי דברי רבי חיים ויטאל. היה תלמיד רבי משולם הכהן, ושל חותנו רבי אברהם בן יצחק הנוצר, וכן קיבל תורה מרבי יוסף בן פלט, ויש המונים בין רבותיו גם את רבי אפרים. לדברי החיד"א מורו בתורת הנסתר היה רבי יעקב נזיר שקיבל מרבי יצחק נזיר שקיבל מפי אליהו הנביא.

מ'זאגט אז ווען דער ראגאטשאווער האט געדארפט גייען אונטערן חופה, האט ער פארמאכט די רמב"ם און געזאגט: אנשולדיקט רבי איך דארף גייען צום חופה.

.

ר' זושא וילימבסקי פלעגט יעדער כ' טבת בריינגען אסאך קינדער צו דער רמב"ם קבר, האט מען אמאל אים געפרעגט: מאי האי? האט ער געענפערט: אז דער רמב"ם האט מקדיש זיין צוויי פרקים פאר'ן רבי'ן, דארף מען האבן אביסל הכרת הטוב.

שפות

איין מאל איז א איד פון רוסלאנד אריינגעקומען צו רבי'ן און האט אנגעהויבען רעדן עברית, אבער ס'געווען זייער שווער פאר אים, האט דער רבי אים געזאגט: דו קענסט רעדן אף רוסיש, האט ער געזאגען צום רבי'ן אז ער וויל אויסמעקען פון זיין קאפ אלץ וואס האט צו טאן מיט רוסלאנד, האט דער רבי אים געענפערט: איך ווייס זעקס און צוואנציק שפראכען און איך פראוו ווייסן מער, און דו ווייסט איין שפראך און דו פראווסט דאס אויסמעקן.

.

איין מאל האט דער רבי געזען א בחור וואס האט געדרייט זיך, האט דער רבי אים געזאגט, וואס פטר'סטו די צייט, לכה"פ זאל מען לערנען א שפראך.

.

מ'דערציילט אז ס'געווען א חסיד וואס האט געבעטן די רב א היתר צו זאגן ספירת העומר אויף אידיש כדי זיין נפש הבהמית זאל אויך פארשטיין.

שמחה

י"א ניסן תשי"ב איז געווען דער רבי'ס פופציק יום הולדת, האט דער רבי איינגעלאדענט צום צימער די עלטער חסידים און די עלטער בחורים און געזאגט א מאמר ד"ה אדני שפתי תפתח¹, (דער רבינ'ס קאפיטעל פון דער יאר) און דער רבי האט שטארק געוויינט ביי דער מאמר, נאך דער מאמר האט ר' שמואל לויטן געזאגט צום רבי'ן: "תשמיעני ששון ושמחה"² האט דער רבי גלייך געענפערט: תגלינה עצמות דכית.

(געהערט פון ר' יקותיאל פלדמן)

.

נאך ג' תמוז האט א בע"ת געפרעגט ר' מענדל: מיט וועלכע סארט חסידים זאל איך קלעפן? האט ר' מענדל אים געזאגט: מ'דארף קלעפן מיט די וואס זענען וואס מער פריילעך.

.

איינמאל בא א חתונה אין ארץ ישראל, איז געווען דארט א איד, וואס כדי מאכן פריילעך האט ער געטאנצט אויף א הויכע שטענדער, אינמיטן די טאנצן, האט ער געגליטשט און געפאלן אויף זיין קאפ און מ'האט ניט געזען בא אים קיין רוח חיים, האט מען גערופען הרה"צ ר' אהרן בעלזער, און ער האט געגאנגען צו דער נופל און געזאגט אין זיין אויער: שטיי אוף, וואס שטערסטו די חתונה, און ער האט פלוצלונג אופגעוועקט, והיה כלא היה.

(געהערט פון א קרוב פון דער בעל המעשה)

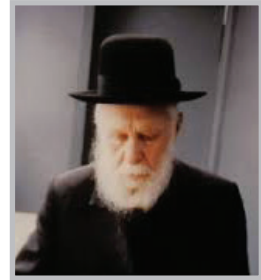
1. נדפס בטה"מ תשי"א - תשי"ב.

2. מהפרק של הרבי של אותו שנה.

שמחת תורה

איינמאל נאך כוס של ברכה ווען דער רבי האט כמעט געענדיקט טיילן, האט דער רבי אדריי געטאן און געזאגט: וואו זיינען די טיפשים וואס מיינען אז זיי וועלין נעמן מיינע צייט און האבען נאך ניט געקראגן.

ר' שניאור זלמן בוימגארטען האט אמאל געזען נאך הקפות ווי דער רש"ג זיצט און וויינט האט ער געפרעגט אים: וואס ווינסטו? האט ער גענפערט, אז איך האט געטאנצט מיט'ן רבי'ן, און אינמיטן זאגט דער רבי צו מיר: דו זאל זאלסט וויסן זיין אז דער שווער טאנצט מיט אונז, האט איך געזאגט צו דער רבי'ן: אבער איך זע אים נישט, האט דער רבי געזאגט: דו ווילסט אים זעהן? האב איך געזאגט יא! און איך האב געזען דער שווער.

הרש"ג

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז אין שמח"ת האט דער רבי אנגערופן ר' בנימין קליין¹, און אים געבעטן בודק זיין וועגען דער און דער בחור אין

1. הרב ירמיהאל בנימין קליין נולד בו' באב תרצ"ה (1935) בירושלים לאביו ר' מנחם הלוי קליין ראש הדגל של החברא קדישא בירושלים ולאִימו רחל, אמו נפטרה סמוך ללידתו ולכן נקרא בנימין כשמו של בנימין שרחל אימנו נפטרה בלידתו

בילדותו למד בתלמוד תורה 'עץ חיים' בשכונת מאה שערים בירושלים. בבחרותו למד בישיבת תורת אמת ירושלים ובחודש אב שנת תשט"ז הגיע ללמוד בישיבת 770 ניהל את מסיבות שבת של מרכז לעניני חינוך וצעירי אגודת חב"ד המרכזית בארצות הברית. באדר תשכ"א התחתן עם לאה בתו של ר' מרדכי שוסטרמן

בתשכ"ב נסע בשליחות הרבי לאוסטרליה ובשנת תשכ"ג חזר הרב קליין לארצות הברית. בתקופה זו הוצע לרב קליין על ידי הרבי לעבוד במזכירות והחל לשמש כעוזרו של המזכיר הוותיק, הרב חיים מרדכי אייזיק חודקוב. עם השנים, בעיקר בזכות שליטתו המלאה בשפה העברית, החל לתווך בין מזכירות הרבי לאישים מדיניים, ביטחוניים ופוליטיים בארץ ישראל. במשך השנים נפגש ועסק רבות, בשליחות הרבי, עם אישים בכירים מהשב"כ וה'מוסד' הישראלי. לעיתים נדירות אף נשלח לשהיות קצרות בישראל. מרבית פעולותיו במישור זה, נותרו עלומות בשל אופיין הרגיש

במהלך השנים, היה הרב קליין לצד עמיתו למזכירות הרב יהודה לייב גרונר, אחראי על קשרי המכתבים הפרטיים עם הרבי. מרבית המכתבים האישיים הועברו על ידם אל הרבי התשובות מהרבי נמסרו גם הם על ידם

כאשר ראש הממשלה מנחם בגין הגיע בתשל"ח לפגישה עם הרבי, הרבי התבטא עליו בפני ראש הממשלה: מיי גנרל

ר' ישראל ליד ר' משה זליבנסקי

די קהל, האט ער גערעט מיט אים, און מ'האט אויסגעפונען אז ער איז א גוי, און מ'האט אים אויסגעשיקט.

איין מאל שמחת תורה האט דער פריעדעקער רבי געלייגט די האנט אויף ר' ישראל נעוועלר און אים געזאגט: מ'זאגט אז איך האב ניט קיין זין, צידען ביסטו ניט ביי מיר קיין זון.

(געהערט פון ר' ישראל'ס א איינקעל)

ר' אשר פרקש דערציילט, אז איין יאר נאך שמח"ת האט ר' ראובן דונין² אריינגעגאנגען צום רבי'ן, און דער רבי האט געפרעגט אים: פארוואס האסטו געוויינט, שמח"ת איז א צייט צו זיין פריילעך, האט ער געזאגט צום רבי'ן: אבער איך האב געזען דער רבי וויינען? האט דער רבי אים גענפערט: איך האט געוויינט אויף גלות השכינה.

החל מתשנ"ד, היה מפרסם בעיתון כפר חב"ד מדור 'מבית המלכות' וכל שבוע היה מפרסם תצלום של תשובה בכתב יד של הרבי, עם רקע לתשובה נפטר בגיל 79 ב"ח סיוון תשע"ה בביתו הסמוך לבית חיינו, נטמן בבית החיים מונטיפיורי מאחורי ובסמוך לאוהל

2. נולד ב"ז טבת תרצ"ד בחיפה לרב תנחום דונין, שהיה דור שישי בחב"ד ותלמידו של הרב אריה לויין. כשאחיו הצעיר, הרב אברהם דונין, עבר ללמוד בישיבת תומכי תמימים לוד ביקש באחת מפגישותיהם נאחזי ראובן שיקרא קצת מתורת חסידות חב"ד שהביא איתו. תחילה סירב ראובן אך לאחר בקשות חוזרות החל לקרוא ולהתעניין והדברים מצאו חן בעיניו. ראובן, שכבר שהיה בתקופת חיפוש משמעות לחייו, העמיק את התעניינותו ביהדות ואף נסע ללמוד לתקופות קצרות לישיבות שונות. ראובן לא מצא בישיבות הללו את המשמעות אותה חיפש והוא חזר לעבודתו כטרקטוריסט במחצבה. באחד מימי שישי נסע ראובן באוטובוס מחיפה לנהריה על מנת לשבות בנהריה, במהלך הדרך נוצר קשר עם יהודי חסידי שהזמין אותו לשבת הבאה לכפר חב"ד, אך ראובן החליט שכבר את השבת הקרובה יעשה בכפר חב"ד, -אמר ועשה ירד מהאוטובוס ונסע דרומה לכפר חב"ד לאחר כמה ימים כשהודיע לו אביו שהוא מתחנן אליו שיכנס לישיבת תו"ת בלוד, (בה לומד אחיו, אברהם) הוא הסכים לשמוע וסיכמו להיפגש בישיבה. (אביו באוטובוס, והוא עם האופנוע שלו).

כשהגיעו ראובן ואביו לישיבה, סירב המשפיע, הרב שלמה חיים קסלמן, לקבל את ראובן לישיבה. אביו, הרב תנחום דונין, התחנן לרב קסלמן שיקבל את ראובן והלה לא השיב אלא הביט בראובן. ראובן חש כי זה רגע המבחן שלו והוא הבטיח כי יעשה כל מה שיאמרו לו. לבסוף קיבלו הרב קסלמן והצמיד לו כ'חברותא' את הרב משה נפרסטק שישמש לו כמעין חונך.

ראובן הרגיש שהגיע למקום הנכון, בו מצא את אשר חיפש. הוא החל ללמוד בשקידה והתמדה נגלה וחסידות והתמדתו הייתה לשם דבר עד שבאחת ההתוועדויות העיר לו הרב קסלמן שלא יקבל גאווה מהישגיו כיון שאין זה אלא ב"אתערותא דלעילא". ראובן התחבר מאוד לרב קסלמן ולימים התבטא על הישיבה: "נמשכתי לשם, כי ראיתי שהאנשים האלה מדברים אמת. נפטר י"א מנחם אב תש"ס.

שבת קודש

אז ר' חניע מורוזוב איז געשיקט געווארן קיין סיביר איז מיט אים געווען דריי אידן, אז זיי האבען אהין געקומען, האבן זיי געפונען נעכטיקין שבת אין א קליינע שטוב וואס איז געווען קעגין דער מארק, שבת ביי טאג האט ר' חניע אופגעוועקט און געזעצן לערנען לערנען לקוטי תורה, א פאר מינוטין שפעטער וואכט אוף איינער פון די אנדערע אידן און עפענט אוף דער פארהאנג צו זעהן וואס טוט אין מארק, אז ר' חניע האט אפגהויבען די קאפ און האט געזען די מארק פול מיט מענטשען, האט ער ארויסגעזאגט: זיי ווייסן גארניט וואס טוט זיך אויפ'ן וועלט.

(געהערט פון ר' ישראל פרידמן)

•

ר' יואל כהן האט דערציילט, אז איינמאל האט רביצין חנה דערציילט אים, אז ס'געווען ערב שבת אין טשילי און ס'פשוט ניט געווען קיין עסען צו אריינלייגן אין מויל פאר שבת, האט זי געזעסן און געוויינט, האט ר' לויק געזאגט צו איר: וואס ווינסטו דער גמרא דערציילט אונז אז תבלין אחד יש לנו ושבת שמו¹.

•

ס'איז געווען א בחור אין תו"ת וואס האט געזיצט זיך נייען נאנט צו שבת, האט א בחור אים געפרערט: ווי וועסטו ווייסן ווען איז שבת, האט ער גענפערט: זעסטו דער בחור לערנען גמרא אין דער ווינקעל דארט, אויב ער לערנט גמרא איז עס נאך אלץ ניט שבת.

(געהערט בשם ר' אלימלך צוויבל)

•

ר' יצחק דוד גראנער האט דערציילט, אז איינער איז געקומען צו דער פריעדעקער רבי בעטן א ברכה אויף זיין קאמפיין פאר שמירת שבת, האט דער רבי אים גענפערט: מ'גיבט ניט קיין ברכות אויף עבודה, אבער ליידער ליידער אז שבת אין אמעריקע איז א עבודה.

•

1. שבת קי"ט ע"א.

החפץ חיים

איינמאל האט איינער פון אנ"ש געזאגט צו דער רבי אז ער האט ניט ליב די ירושלמישער אידן וואס מאכן די הפגנות אויף חילול שבת, האט דער רבי געזאגט: ב"ה אז זיי מאכן דאס, ווייל אויב ניט זיי וואלטין מיר געדארפט דאס טאן.

איינ מאל האט דער חפץ חיים געקומען צו א שטאט, און אלעמען איז ארויסגעקומען מקבל זיין שלום, (ס'געווען אין פוילען) איז געווען דארט איינער וואס איז געווען א מחלל שבת בפהרסיא, אז ס'געקומען צו אים, האט דער חפץ חיים געלייגט די האנט הינטער די רוקען, און האט אים ניט געגעבען קיין שלום.

(געהערט בשם מיין זיידע ר' בנימין קלאק וואס איז דארט געווען)

ר' ישראל פרידמן דערציילט, אז ר' שלמה חיים קסלמן האט אמאל געווען ביי ר' פניע ראקשיקער² שטוב אויף שבת, און ער האט ער געזען ווי נאך

2. ר' ישראל פנחס שרייבער, נולד בשנת תרנ"ב, ליד העיירה ראקשיק - ליטא. בהיותו כבן 14 נסע ללמוד בישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש. למד בישיבה בשנים תרס"ו-תרע"ד.

פנחס מראקשיק מיוזג בתוכו 'עבודה' ו'השכלה' גם יחד והייתה לו הבנה יסודית ועמוקה הן בלמוד הנגלה והן בתורת החסידות. בשנים ההן יום אדמו"ר הרשב"ב הקמת ישיבה חב"דית בארץ ישראל בשם "תורת אמת". למטרה זו שלח הרבי קבוצת צעירים נבחרים מישיבת ליובאוויטש לארץ ישראל, כדי שישמשו גרעין לישיבה המוקמת שם. תחילה נכלל גם פנחס ברשימת הנוסעים. אולם הוא עשה מאמץ שיוציאו אותו מהרשימה, כדי שיוכל להישאר בקרבת הרבי.

בשנת תרע"ד נשא לאשה את בתו של הרב דוד שימנוביץ השו"ב מעיר פולטובה שנפטר זמן קצר לאחר נישואי בתו. לפי הוראת הרבי, למד ר' פנחס את אמנות השחיטה ובדיקה ומילא את מקום חמיו בעיר. יצוין, שדבר זה לא היה לפי רוחו ונטיותיו, כי הוא רצה להשאר על התורה ועל העבודה ולמצוא גם את מחייתו מזה. אולם, הוראת הרבי הייתה לו לחוק, והוא מילא אחריה. ודוקא כאן באה לידי ביטוי חסידותו המובהקת. על אף היותו טרוד במלאכתו, קבע עתים ללמוד גפ"ת ותורת חב"ד מדי יום ביומו. והאדיר בזה שעות רבות בלילות חמישי. בשבת נמשכה תפילתו רובו של היום, בימי החורף הקצרים הספיק בקושי לקדש על היין לפני שקיעת החמה.

כאשר נפתח סניף של תומכי תמימים בפולטבה, בראשית שנת תר"פ. לפי הוראת אדמו"ר הריי"צ, החל ר' פנחס לשמש בתור משפיע בישיבה.

עקב הרדיפות, נאלצה קבוצת חסידי חב"ד שבעיר פולטבה להקים "מנין" לתפילה בבית פרטי. מקומו של ה"מנין" היה ביתו של ר' פנחס. יחד עם התפילה, נקבעו על ידו גם שיעורים ללימוד חסידות. בעיר נותרו עדיין צעירים נאמנים לדת ישראל. הם התלכדו יחד במסגרת ארגונית בשם "תפארת בחורים". מדיכס הרוחני היה ר' פנחס, בלמדו אתם בקביעות תורת חסידות וערך אתם התועדויות חסידיות

דאווענן ביז פיר אזייגער גייט ער אהיים און רופט אן די גאנצע משפחה פאר קידוש, האט ר' שלמה חיים ניט געקענט איינהאלטען, האט ער געפרעגט: ר' פניע הנשמע כמוהו זיך אוועקזעצען פיר אזייגער פאר סעודת שבת? האט ר' פניע אים געענפערט: די משפחה דארף אויכעט וויסען וואס עס מיינט שבת.

•

ר' זושע ווילהעלם דערציילט אז יעדן שבת פלעגט דער בעש"ט זאגן גיט שבת, און שבת ח"י אלול האט ער געזאגט גוט שבת, און דער בעש"ט האט דאס מסביר געווען אז גוט איז בגמטריא ח'.

•

אין דער אנהויב פון די רוסישע רעבאלוציע (וואס די בולשיבקס האבן רודף געווען די דת) איז אין קרעמטשוג געווען א איד וואס האט ניט געקענט ביישטיין די נסיון און האט געעפענט די געשפעט אויף שבת, האט ר' שילם קוראטין דאן פארבראכט אין ישיבה, און ער האט געזאגט: אז דער איד ווייסט ניט וואס שבת איז און ער איז מחלל שבת איז ניט אזוי גרויס די חילול שבת, אבער מיר חסידים, וואס לערנען חסידות און ווייסן וואס עס מיינט שבת, און מ'וועט נאך אלץ ניט פירען זיך כדבעי אויף שבת, דאס איז א אמת'ע חילול שבת.

•

אמאל אין פאריטש איז געווען א איד וואס האט געהאט אפען אויף שבת די געשעפט, איין טאג איז ער געווארן זייער קראנק, האט דער משפחה זיינער געשיקט א שליח צו ר' הלל פאריטשער בעטן א ברכה, האט ר' הלל געענפערט: שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא³, אז שבת וועט זיך אופהערן שרייען פון זיינע מחללים, איז דאן רפואה קרובה לבוא, וכך הווה ער האט פארמאכט די געשעפט און מ'האט גלייך געזען א רפואה.

ביתו. בזכות ובהשפעתו נשאר אלה שומרי משמרת הקודש כל חייהם.
ביתו של ר' פנחס שימש לא רק מקום לתורה ותפילה בלבד, אלא גם להכנסת אורחים. ביתו היה פתוח לרווחה לכל יהודי נודד שנקלע לעירו - אם כשליח לדבר מצוה, או כבורח גולה מרדיפות הקומוניסטים.
3. נוסח המי שבירך בשבת ויו"ט.

שבועות

אין א יו"ט שבועות זענען געזעסן צוזאמען דער בארדיטשיבער מיט'ן קאזניצן מגיד¹, האט זיך אנגערופן ר' לוי יצחק "דער וואס האט קלארע אויגן דארף קענען מארגן ביי מתן תורה זעהן די קולות וברקים" דערויף האט דער מגיד פון קאזניץ געזאגט, "נו גוט דארף מען איצט מתפלל זיין אז השי"ת זאל אויסהיילן אונזערע אויגן, מיר זאלן קענען זעהן וואס מ'דארף זעהן.

ציור המיוחס להמגיד מקוניץ

פאר דער מעזריטשער מגיד איז געווארן א רבי איז ער געווען א מלמד תיבנות, מ'דערציילט נאך אז יעדער קינד וואס איז געקומען לערנען בא אים האט ער צום אלעם ערשטן געפרעגט: דו געדענקסט מעמד הר סיני וואו אלע אידישע נשמות זענען געווען? און ער האט אזוי לאנג געפרעגט ביז יענער האט זיך טאקע דערמאנט מעמד הר סיני.

מ'דערציילט אז ס'געווען א בחור אין ליקוואד וואס איז נתקרב געווארן צו חב"ד, האט ער געוואלט גייען פאר שבועות צו דער רבי האט דער משגיח אים געזאגט: אבער פאר מתן תורה דארף מען זיין אין א מקום תורה, האט ער געזאגט: יע אבער מ'דארף זיין בא משה, דער וואס גיט אונז דער תורה.

1. רבי ישראל הופשטיין נולד באפטא לפרל ולשבתי שהיה כורך ספרים. היה מגדולי החסידים בפולין. עוד בצעירותו נודע כעלוי. למד אצל רבי שמואל שמלקע מניקלשבורג, שאחר תקופה אצלו שכנע אותו לנסוע למעזריטש, שם למד אצל המגיד ממעזריטש. אחר פטירת המגיד ממעזריטש הלך ללמוד אצל רבי אלימלך מליז'נסק. לאחר תקופה שלימד בחדר בפשיסחה עבר לקוניץ, שבפולין. אחרי פטירת רבו מליז'נסק נהיה אדמו"ר בקוניץ והרעיש את העולם הן בגאונותו בנגלה ובנסתר ובשאר חכמות. היה נשוי לרויזא ממנה נולדו לו שלושה ילדים: רבי משה אליקים בריעה ממלא מקומו באדמו"רות, לאה פערל אשת הרב אבי עזרא זליג שפירא רבה של גרעניץ ורבי מוטל שנפטר בצעירותו. פערל הייתה לובשת ציצית ובשעת התפילה טלית וגרטל. רבי אלימלך מליז'נסק אמר עליה בילדותה שהשכינה שורה עליה. נפטר י"ד בתשרי תקע"ה.

שליחות

איין מאל האט ר' חדוקוב אריינגערופען א יונגערמאן און אים געזאגט אז דער רבי הייסט אים פארן אף שליחות במקום פלוני ופלוני, האט דער יונגערמאן געזאגט: אבער איך קענישט גוט ריידען, איך קענישט גוט שרייבען, און בכלל בין איך ניט קיין בעל כשרון, האט ר' חדוקוב אים געענפערט: אט דאס פונקט זוכט מען.

(געהערט פון ר' בערל לאזאר)

ר' חדוקוב עומד ליד הרבי

אמאל האט א שליח געשריבן צום רבי'ן אז ער איז אזוי פארנומען מיט די שליחות ער האט ניט קיין צייט אויף לערנען, האט דער רבי אים געענפערט: אויב אזוי איז קום צוריק.

בעת דער מלחמה צווישן דרום און צפון קארעא, זענען ספעציעלע פאָרסעס פון דער אמעריקאנער ארמיי געשיקט געוואָרן צום שטח. איינער פון די סאָלדאַטן איז געווען אין אפ'ן וועג אין אידישקייט, און האָט באַשלאָסן - איידער ער איז אָועק - צו באַקומען דעם ברכה פארן וועג פונעם רבי'ן. ווען ער איז אַריינגעקומען צו באַקומען אַ ברכה, האָט דער רבי צו אים געזאָגט: מיין ברכה איז דיר געגעבן, בתנאי אז דו וועסט ווירקן אויף די אנדערע אידישע סאלדאטין צו היטן תורה און מצוות. דער אויבנדערמאנטער איז איבערראשט געווארן פון דעם ענטפער און האָט געזאָגט צום רבי'ן: אָבער איך אליין האָב ערשט אָנגעהויבן לערנען אליין, און ווי אַזוי קען איך ווירקן אויף אַנדערע? האט דער רבי געענטפערט: די צייט איז קורץ און די ארבעט איז פיל, משיח איז שוין ביי דער טיר. איר וועט דאַרפן אננעמען בא זיך משפיע און מקבל אין דער זעלביקער צייט.

מ'דערציילט אז ס'געווען איינמאל א בחור וואס האט געליגען אין באר

שחת איין טאג האט מען אים מודיע געווען אז דער מזכירות רופט אים האט ער צוגעגאנגען און מ'האט אים געזאגט אז דער רבי הייסט אים פארן אויף שליחות צוזאמען מיט די קבוצה צו אסטארליא, איז ער געווען אינגאנצען צעשראקין אבער אז דער רבי הייסט דארף מען פאלגין און ער האט געפארט און ער'ס געווארן א חסידישער בחור.

•

מ'דערציילט אז איינמאל האט ר' משה יצחק העכט¹ געשריבן צום רבי'ן אז זיין שליחות אין קאנעטקיט איז צו שווער פאר אים און ער האט ניט דער כחות, האט דער רבי געענפערט אים אין א בריוו: איך האט דיר געשיקט א יונגערמאן בעל מרץ מיט אסאך כחות צו קענעטקיט, מ'זאל אנהויבען צו אים אנערקענען, זיין נאמען איז ר' משה יצחק העכט.

•

מ'דערציילט אז ס'געווען אין 770 א זייערע מוכשרדיקע בחור מיט אלע מעלות, און אז ס'געקומען צו שליחות האט דער רבי ניט געקליבען אים צו זיין א שליח אין אסטארליא איז ער געווען זייער צובראכען ווייל ער האט געמיינט אז ער איז ראוי צו דעם און ס'האט פוגע געווען אין זיין לערנען און דאווענען, בא דער נעקסטע פארבריינגען האט דער רבי גערעט א גאנצער ענין וועגן שליחות המרגלים דמשה און אינמיטן האט דער רבי מדגיש געווען כמה וכמה פעמים: משה רבינו האט געוואוסט ווער ער האט געשיקט, און דער בחור האט געוואוסט אז די ווערטער זינט פאר אים ונחה דעתו.

•

ר' יצחק דובאוו דערציילט אז ס'געווען איידער ר' לייבל ראסקין'ס חתונה, און ר' חדוקוב האט אים איינגעלאדענט צום אפיס, און אים געפרעגט צידען איז ער מסכים פארן אויף שליחות קיין מאראקא, האט ער געזאגט יא, האט ר' חדוקוב גלייך געגאנגען דערציילען דעם רבי'ן, אז דער רבי האט דאס געהערט

1. נולד בשנת תר"פ בברוקלין שבניו יורק.

כאשר הגיע לפרקו נשא בראש חודש אלול תש"א את מרת רבקה בת ר' שמעיה קרינסקי, החתונה התקיימה בבוסטון, וכאשר הנהלת הישיבה דיווחה שהתלמידים נסעו להשתתף בחתונה ללא רשות, השיב להם אדמו"ר הרי"צ: ומה עם אהבת רעים.

הוא נשלח על ידי אדמו"ר הרי"צ בשנת תש"ב לשליחות בווסטר שבארצות הברית שם תוך זמן קצר הצליח לקנות בניין ובו ייסד את ישיבת אחי תמימים ווסטר והחל לשמש כראש הישיבה. עוד בימים אלו החל לקבל קירובים מיוחדים מאדמו"ר הרי"צ ומהרבי.

בחודש אלול תש"ו נשלח לניו הייבן שבקונטיקט, ופעל שם במסירות נפש במשך עשרות שנים בשליחות אדמו"ר הרי"צ ולאחר מכן בשליחות הרבי.

הלך לבית עולמו בכ"ז טבת תשנ"ב ובהלווייתו שעברה על יד 770 השתתף גם הרבי. בשבת לאחר פטירתו אמר הרבי שיחה מיוחדת אודותיו שבה ביאר את שמותיו ואת שם משפחתו.

האט ער פארמאכט די ליכט, געלייגן די מאנטל, און געזאגט: מ'פארט צום שווער.

.

ר' יצחק דוד גראנער האט דערציילט אז ווען דער פריעדעקער רבי האט ארויסגעקומען מיט דער "רעליס טיים" האט ער פועל געפועלט אין דעם מיטן גאנצען מרץ און ער פלעגט קנאקן אויפ'ן טירן די גאנצע טאג, אז דער פריעדעקער רבי האט געהערט וועגן דעם האט דער רבי אים געזאגט: אבער ניט פעלין א מינוט פון סדר.

.

מ'דערציילט אז ווען ר' עוזיאל שאנאוויטש איז געקומען קיין אמעריקע האט מען אים געבראכט צו דער רבי (אונזער רבי) און דער ערשטער שאלה וואס דער רבי האט אים געפרעגט: וועסטו נעמן א טייל אין "רעליס טיים" און ער האט כמובן געזאגט יא אע"פ וואס ער האט ניט געוואוסט קיין ווארט פון ענגליש.

.

מ'דערציילט אז איינמאל מיטוואך ביי דער צייט פון "רעליס טיים" האט דער רבי געקומען צום זאל און געזען ווי א בחור לערנט, האט דער רבי צוגעגאנגען צו די ליכט און האט עס פארמאכט, דערנאך האט דער בחור געקומען צום רבי'ן און געזאגט: רבי איך האב נישט קיין חוש אין דעם, האט דער רבי געזאגט (הלשון אינו מדויק): ס'מאכט נישט אויס, ס'דער רבי'נס א שליחות דארף יעדער נעמן א איינטייל אין דעם.

.

ר' יצחק דוד גראנער האט דערציילט, אז דער רבי האט אים געבעטן פארן אויף שליחות קיין אוסטרליא, בתקופה זו האט זיין פרוי געשטאנען בא געבן א קינד, האט ער געווארט ביז זי האט געגעבן די קינד און דערנאך האבן זיי געגאנגען, איידער זיי האבן געפארן האבן זיי געגאנגען אויף יחידות און דער רבי האט זיי געפרעגט: פארוואס האסטו ניט געפארן פריער? האט ער געענפערט: ווייל די פרוי האט געדארפט געבן א קינד, האט דער רבי געענפערט: איז וואס?

.

ר' יצחק דוד גראנער האט דערציילט, אז ווען ער האט ארויסגעפארן אויף שליחות, האט דער רבי געהייסן (דורך הרב חדוקוב) אז אלע בחורים זאלין

באגלייטען אים צו די עראפארט.

ר' יצחק דוד גראנער

איינמאל האט דער רבי געהייסן ר' יצחק דוד גראנער גייען צו ארץ ישראל פארבריינגען, און דער רבי האט אים געזאגט בזה"ל: מ'זאל ריידען כיד ה' הטובה עליו².

ר' נתן גוראריה דערציילט, אז ווען ער האט ערשט געפארן אויף שליחות אין באפאלא האט דער רבי אים געהייסן קריגן א "פי אייטש די" האט ער צוגעגאנגען צו א

אידישער רוסישער פורפעסער און ער האט גלייך געגעבן ר' נתן דער תעודה, און ר' נתן האט דערציילט אז דוקא מיט דער תעודה האט ער מצליח געווען פארשפרייטען אידישקייט און חסידות, ווייל אז ער האט געהאט די תעודה האט זיין "קלעס" אין די יונגעערסטי געווארן א "קלעס" וואס מ'קריגט פאר דעם "פוינטס" און אסאך אידישע סטודענטן וואס האבן סיי ווי סיי געדראפט נעמן "קלעסעס" פאר "פוינטס" האבן גענומען זיינע "קלעס".

ר' נחום ראבינאוויטש האט דערציילט: א געוויסער עסקן האט מיר געזאגט אז ער איז אמאל אריין אין רבי'ס צימער, און האט געזעהן אז דער רבי'ס פנים איז זייער ערנסט. האט ער געפרעגט דעם רבי'ן, וואס שטערט אים? האט דער רבי אים געזאגט אז מיט א צייט צוריק איז געקומען צו אים א חתן און כלה און האבין אים געבעטן גיין אויף שליחות, האט דער רבי געזאגט: אויף דעם תנאי אז זיי זאלן אים ברענגען די רשות פון די עלטערן. נאך עטלעכע טעג האבין זיי צוריקגעקומען, מיט די באווייזן אין האַנט, און דער רבי האט געגעבן א ברכה. און דער רבי האט מסיים געווען: די פרוי איז די איינציקע שוועסטער פון פינף ברידער וועלכע זיינען שלוחים פונעם רבי איבער דער וועלט, און דער רבי האָט אָנגעהויבן זאָגן דעם שליחות אָרט פון יעדן איינעם פון זיי, און דער רבי האָט אויסגעפירט, אז די עלטערן בלייבן איצט אַליין און דער רבי האט ווייטער געגאנגען צו זאָגן: איצט זיי זענען אויף די אַעראָפּאָרט און ס'דא נאר טרערן, און איצט איך בין מיט זיי

2. עזרא, ז.ט.

מ'דערציילט אז ס'געווען איינע פון די תלמידי השלוחים וואס די ישיבה האט אים געבעטן לאזן די ישיבה וכך הוזה, אז ס'געקומען דער נעקסטע כוס של ברכה האבן די שלוחים צוגעגאנגען צוזאמין צום רבי'ן און דער רבי האט געפרעגט: וואו איז די אכטע? האבן זיי געזאגט צום רבי'ן די מעשה, האט דער רבי געזאגט נאכאמאל: אבער וואו איז דער אכטע שליח.

•

ר' גרשון מענדל גרליק האט אמאל דערציילט, אז איין מאל האט ער געווען אויף יחידות, און דער רבי האט אים געזאגט, אז ווען ער וועט זיין אויף דעם און דעם אסיפה, זאל ער מנגד זיין צו דער און דער הצעה³, אז ער האט געקומען דארט, האבן די אלע רבנים מסכים געווען בפה אחד צו אופטאן די הצעה און ס'געווען כמעט בא דער כתוב וחתום, האט ר' גרשון מענדל אופגעשטאנאן און געזאגט: דאס איז א זייער א שלעכטע הצעה, און ער האט געמאכט א שטארקע מחאה אויף דעם, האט איינער פון די עלטערע מכובדיקע רבנים פלוצלונג געזאגט: דו ווייס וואס, איך בין מסכים מיט דער יונגערמאן, און אזוי האט מען מבטל געווען די הצעה, אז די אסיפה האט געענדיקט, האט ר' גרשון מענדל געטראפן מיט דער רב און אים געפרעגט: פארוואס האסטו טאקע מסכים געווען מיט מיר, האט ער געזאגט: אה! דו מיינסט אז דו האסט מיר משכנע געווען, איך וועט דיר זאגן, איך האב געווען אויף יחידות בא דער ליובאוויטשער רבי, און דער רבי האט מיר געזאגט, אז ווען ר' גרליק וועט זאגן זיינע דעה, זאל איך מסכים זיין צו אים, און דערפאר האב איך געזאגט וואס איך האב געזאגט.

•

ר' מיכאל טייטעלבוים האט אמאל דערציילט, אז איינמאל האט דער פריעדעקער רבי אים געשיקט אויף א ספיציפישע שליחות, אז ער איז געקומען צום באן איז ניט געווען קיין טיקעטס געבליבען, האט ער מחליט געווען צו זיך צוקלעפן צום באן פון אינדרויסן, אז ס'האט געקומען אין מיטן וועג האט ער געפילט ער אז די פינגערן הויבן אן ווערן פארקילט, האט ער געוואלט אראפלאזען און זיך שטארבען במנוחה, מיט אמאל גיט ער צו זיך א טראכט: אבער וואס איז וועגן די פרוי איך קענט זי ניט לאזן אליין, האט ער מחליט געווען ממשיך זיין אנהאלטן, פינף מינוט שפעטער פילט ער אז כלתה המידה און ער קען ניט נאך, מיט אמאל גיט ער א טראכט: וואס הייסט, איך דארף דורכפירען דער רבי'נס א שליחות, און אזוי האט ער געבילען אנהאלטן ביז

3. לעשות חרם על יצורי גרמניה.

די באן איז געקומען צום סטאנציע.

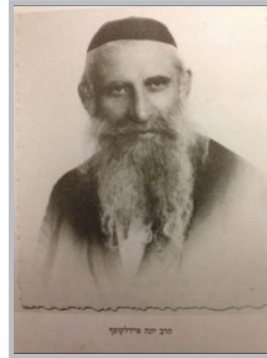
ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז דער רבי האט אמאל מציע געווען א שליחות צו א יונגערמאן, אבער דער שוויגער האט ניט געלאזט, האט דער רבי געזאגט: מכאן והלאה וועט איך ניט מציע זיין קיין פלעצער, אויב מ'וועט פרעגן, דאן וועט איך מחליט זיין.

מיין פעטער ר' לוי וילימובסקי דערציילט, אז איין מאל האט ר' זושא וילימובסקי געוואלט טרעפן מיט סיר אייזיק וואפלאן, האט ער געקומען צום טויערען און האט אויפגעהויבען די האנט אזוי ווי ער מאכט שלום, האט יעדער איינער פון די שומרים געטראכט אז מסתמא ווייסט ער די אנדער שומר, און מ'האט אים אריינגעלאזט, אז מ'האט אריינגעקומען האט ער אנגהויבן ריידן אידיש, און סיר אייזיק האט גערעט איינגליש ולא קרב זה אל זה, אבער בפעול האט ר' זושא דורכגעפירט וואס ער האט געדארפט, אויפן וועג צוריק האט ר' זושא אויסגעזאגט: פאר דעם רבינ'ס ענינים דארף מען ניט וויסען קיין שפות.

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז איינמאל האט דער רבי רש"ב געשיקט איימצער אויף א שליחות, און האט אים געזאגט: דו זאלסט וויסען זיין אז דער אלטער רבי גייט מיט דיר.

איין מאל האט ר' זושא וילימובסקי מיט ר' יונה איידעלקאפ⁴ געגאנגען

4. נולד בניקוליב שבאוקראינה. ובצעירותו העתיקה משפחתו את מקום מגוריה לרוסטוב, שם נתודע לעדת חסידי ליובאוויטש. בתוך תקופה לא ארוכה היה לחסיד נלהב. לאחר מלחמת העולם השנייה יצא את ברית המועצות ולאחר נדודים הגיע לארץ הקודש והתיישב בכפר חב"ד. בארץ מצא כר נרחב לפעילות בהפצת המעיינות חוצה. יחד עם הרב משה ירוסלבסקי אירגן את הקמת חדרי תורה אור בכל רחבי הארץ. בחדרי תורה אור למדו תלמידים רבים תורה. כמו כן פעל בתחום החינוך בדרכים מגוונות. במסגרת פעילותו הרבה להיפגש עם אישים בכירים במשרדי הממשלה. הייתה לו דרך מיוחדת לפלס דרך לשכותיהם וללבבם של הבכירים. כך רקם קשרים עם ראשי המדינה, ואת הכל עשה לטובת מוסדות חב"ד בארץ. חובה מיוחדת ראה לעצמו לשכנע בכירים להיכנס ליחידות לרבי. כששמע כי שר או פקיד בכיר נוסע לארצות הברית היה מתייצב בלשכתו ומדבר על ליבו להיכנס ליחידות. קשרים אלה ניצלו ראשי אגודת חסידי חב"ד בארץ הקודש למען הפצת המעיינות והמבצעים. תפקיד מוגדר לא היה לו אבל השמחה שלו והחביבות שלו קנו את כולם. כשהיו מגיעים ראשי השלטון לכפר חב"ד היה תמיד בין מקבלי הפנים, כשהיו ראשי העסקנים והרבנים מבקרים אצל הפרזידנט שז"ר היה הוא תמיד מצטרף למשלחת ולא בכדי. הפרזידנט שז"ר התבטא לא אחת כי הוא מחבב את ר' יונה.

ר' יונה איידלקוף

קריגען א רשיון פון די ממשלה פאר איינע פון די חב"ד, איז געקומען צו די אפיס ר' שמואל חפר⁵ ר' שלמה מיידנציק ר' זושא און ר' יונה, און ר' שמואל האט גערעט מיט זיין געפוצטע עברית, און די פרוי פון די ממשלה האט מיט אים גערעט און גערעט, אינמיטן די אלע רייד האט ר' יונה אויסגעדרייט צו ר' זושא און געזאגט: וואס פלוידערט זיי אזוי פיל? זי איז געווען א געליציאנער און זי האט פארשטאנען וואס ער האט געזאגט, האט זי געווארן נתפעל פון ר' יונה'ס ווערטער און האט גלייך געגבן די רשיון.

(געהערט פון ר' דוד נחשון)

ר' יונה היה משכים בבוקר מוקדם ויוצא את ביתו ורק בערב היה שב. כל היום עסק במבצעים, חינוך, מבצע תפילין ועוד. על אף גילו המתקדם תמיד רץ לעסוק במבצעים. את מבצע תפילין החל עוד שנים רבות, לפני שהרבי הכריז על המבצע.

5. נולד בי"א אב תר"צ בבודפשט שבהונגריה, שם עברו עליו שנות ילדותו עד פרוץ מלחמת העולם השנייה.

בימי המלחמה נאלץ, עם הוריו ושמונת אחיו, לברוח ממקום מסתור אחד למשנהו. לאחר המלחמה נדד לאיטליה, משם לגרמניה ואחר כך למחנה עליה יהודי בצרפת. בראשית שנת תש"ז הפליג עם חבריו לארץ הקודש אך נעצר בידי הבריטים ונשלח לבלות חצי שנה בקפריסין, קודם שהפליג בשנית לארץ, הפעם בהצלחה.

חצי שנה קודם הקמת המדינה התנדב לשורות הפלמ"ח והשתתף במלחמת השחרור. סירב פקודה בפרשת אלטלנה.

בשנת תשי"ד יצא בשליחות הסוכנות היהודית לפעול בקרב בני נוער יהודים במרוקו, בברכת האדמו"ר מגור הבית ישראל, שם נתוודע לראשונה לחסידות חב"ד ולאנשיה, כאשר פגש את השליח הרב שלמה מטוסוב.

מששב לארץ, החל לעסוק בשדה החינוך הדתי תחילה במקוה ישראל ולאחר מכן בנחלים תוך כדי שהוא שומר על קשר עם הרבי ועם חסידי חב"ד. את תלמידיו במוסדות השונים היה לוקח בי"ט כסלו ותאריכים חב"דים נוספים "לפרס" בלוד להתוועד עם ר' שלמה חיים קסלמן. בתשי"ח התחתן עם אשתו בת ר' חיים יוסף רוזנבלום מתל אביב. אחרי החתונה החל בעסקנות חב"דית תחילה ניהל שני בתי ספר של הרשת בכפר סבא ובפיפו, עד שמונה על ידי הרבי לנהל את בית רבקה - מוסד שכמעט נסגר לפני כן ותחת שרביט ניהולו הפך למוסד מפואר ומרשים.

על פי הוראות והכוונה מפורטת מהרבי, הקים את כפר חב"ד ב' שהינה קריית החינוך החב"דית הגדולה בישראל, בה שוכן מוסד בית רבקה כפר חב"ד.

ר' שמואל היה דמות מרכזית בעסקנות חב"ד, שימש כסגן יו"ר אגודת חסידי חב"ד בארץ הקודש, יו"ר הוועד למען שלימות העם ומנהל בית רבקה כפר חב"ד.

זכה מהרבי לקירובים גדולים ויחס מיוחד.

כאשר הקים הרבי את "האום החסידי" בשמיני עצרת תשל"א מינה אותו הרבי כ"בעל הבית" על מדינת הונגריה.

בתשנ"ה הנחה את מעמד הקהל הגדול של האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה שנערך בב' ניסן ביד אליהו בתל אביב.

נפטר בשבת חול המועד פסח י"ז ניסן תש"פ, בגיל 89 מדום לב.

שירים

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז איינמאל האט מען געזעען ביי ר' חיים משה אלפורביץ פארבריינגען, און ס'געווען פוילשער חסידים דארט וואס האבן געוואלט נעמן זיין שירים, האט ער פלוצלונג אויסגעשריען: אין ליובאוויטש איז קיין טעלער ניטא, אין ליובאוויטש איז נאר דא אלוקות.

.

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז איינמאל בא דער רבי רש"ב איז געווען א פוילישער חסיד, און ער האט געפרוואווט כאפן דער רבי'ס שירים, האט דער רבי אים געזאגט: ביי אונז פירט מען ניט אזוי, האט דער פוילשיער חסיד געזאגט: ביי אונז איז דאס מזכה, האט דער רבי אים געזאגט: בא אונז איז דאס מחייב .

שואה

איינמאל איז אריין צום פריעדעקער רבי א פוילשער רבי, און האט אנגהויבן זאגן א טעם פארוואס דער אויבערשטער האט געבראכט די שואה, האט דער רבי אים געזאגט: מ'דארף ניט צופיל בארעכטיקן דעם אויבערשטער.

(געהערט פון ר' יוסף יצחק פלטיאל)

אין מאל האט א רב געקומען צו רבי'ן און געזאגט צום רבי'ן אז ער האט געגעבן א טעם אויף די שואה און די בני הקהילה האבן שטארק ניט געווען צופרידען, האט דער רבי אים געזאגט: אידן זענען אזוי פארמוטשערט, זיי ווילן ניט הערן קיין הסברים אויף דעם.

ר' יקותיאל פלדמן דערציילט, אז ר' חיים מיכאל דוב ווייסמאנדל¹ איז געווען זייער צובראכען פון דעם וואס ער האט ניט געקענט ראטעווען די אידן אין איראפא בזמן המלחמה, עד כדי כך אז ער האט ניט געקענט פירן די רבנות ווי עס האט געדארפט זיין, האט איינע פון די ליובאוויטשער חסידים אים געבראכט צו דער פריעדעקער רבי, און ער האט געזאגט צום רבי'ן די גאנצע מעשה, און ער האט שטארק געוויינט, און דער רבי האט געוויינט מיט אים, נאך פינף מינוט האט דער רבי אופגעהויבען די קאפ, און געזאגט מיט א שטארקע קול: אבער אויף וועמען רעט מען?² און אז ר' ווייסמאנדל האט דאס געהערט, האט ער געפילט אינגאנצען בעסער, און ער האט צוגעקערט צו פירן רבנות ווי נארמאל.

ר' חיים מיכאל
דוב ווייסמאנדל

1. נולד בדברצן שבהונגריה ליוסף, שהיה שוחט. ביקר בארץ ישראל. עסק בחקר כתבי יד עתיקים, ולשם כך נסע לספרייה הבודליינית שבאוניברסיטת אוקספורד. פרסם מהדורה של הספר "קיקיון דיונה" (חידושים על התלמוד הבבלי מאת הרב יונה תאומים-פרנקל נדפס לראשונה באמסטרדם, תכ"ט 1669) בתוספת הערות. עוד לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה פעל כשתדלן לטובת יהודים שנקלעו לצרה, הן עבור רבנים שגורשו מאוסטריה מזרחה, והן עבור יהודים חסרי נתינות שגורשו על ידי ההונגרים. נפטר בו' בכסלו ה'תשי"ח.

2. דהיינו שהכל מאתו יתברך.

שכל ומדות

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז ס'געווען א שמח"ת פארבריינגען און דער רבי האט גענומען אסאך משקה, און ס'געווען זייער פריילעך, צום ענד פון פארבריינגען האט דער רבי געלייגט די האנט איבער די שטערן און איז געווארן זייער ערנסט, און האט געזאגט א גאנצער ענין אין נגלה פאר די כינוס תורה.

•

רבי מענדל פוטערפאס האט דערציילט, אז אין שטאט לויבאוויטש האט געוואוינט א משוגענער מענטש. און ער האט געוואלט אריין גיין צו דער רבי מהר"ש אויף יחידות, אבער פארשטייט זיך אז די גבאים האבן אים געווארענט אז ער זאל זיך נישט דערווארגען אריין צו גיין, און אויב יא מרה תהיה אחריתו. די רבי מהר"ש פלעגט גיין יעדער טאג שפאצירן פאר געזונט. ווען די משוגענער האט געזען אז מ'לאזט אים נישט אריין, האט ער אפגעווארט ביז די רבי איז געקומען אינדרויסן און ווען די רבי'ס וואגען איז דורך געפארן האט ער געגעבען א שפרינג ארויף די וואגען און גערעדט צום רבי. די בעל עגלה איז געווען זייער ברוגז אבער ער האט גארנישט געקענט טאן, נאך אפאר מינוט רעדן מיטן רבי, האט ער אראפ געשפרינגען פון די וואגען און ער איז אנטלויפען. די חסידים האבען אים אנגעשריגן פארוואס שטערסטו די רבי, האט די משוגענער זיי געזאגט איך האב געהאט א שווערע שאלה צום רבי. איך האב א חבר א משוגענער ווי מיר, ער וואוינט אין וויטעבסק וואס איז צוואנציג מאל אזוי גרויס פון לויבאוויטש און ער איז די איינציגסטע משוגענער דארטן, אין וויטעבסק איז דא גענוג פרנסה פאר נאך אפאר משוגעים, טוב שנים מן האחד און ממילא האט ער מיר געבעטן אז איך זאל אריבער ציען דארט, זאגענדיג אז לויבאוויטש וועט זיך א עצה געבען אן מיר, האב איך געוואוסט אז ווען מ'דארף זיך אריבער ציען א דירה רעדט מען זיך דורך מיטן רבי'ן, האט די רבי גענטפערט אז איך זאל בלייבע וואוינען אין לויבאוויטש ווייל לויבאוויטש דארף מיר האבען. האבען אים די חסידים געשריגען משוגענער, האט ער זיי צוריק געענטפערט: משוגע משוגע אבער שכל דארף מען האבען. רבי מענדל פלעגט אויספירן די מעשה מיט טרערן אין די אויגן: משוגע משוגע אבער שכל דארף מען האבען.

•

דער ערשטער מאל וואס ר' מענדל וועכטער¹ איז געקומען צו 770 איז געווען בא א פאסט און דער רבי האט גערעט דברי כיבושין נאך די שיחה האט ער געפרעגט בא ר' יואל כהן: פארוואס האט דער רבי ניט גערעט בהתפעלות ובהתלהבות? אלע אנדערע אדמורי"ם וואס איך האב געזען ריידען ווי א פלאם פייער? האט ר' יואל אנגהויבן צו אים מסביר זיין באתיות של השכלה אז ווען מ'געפינט זיך דארטן האט מען נישט קיין הרגשים, נאך דעם האט ער געפרעגט ר' אברהם מאייאר זיין קשיא, האט ר' אברהם געעפענט א תניא און אים באוויזען אז דער משכן הנה"ב איז בלב און דער נה"א איז במוח².

•

ר' יוסף וויינבערג האט דערציילט, אז איינמאל האט ער אריינגעגאנגען צום פריעדעקען רבין אויף ענינים פון עסקנות, האט דער רבי אים געזאגט: דו זאלסט פארלאזן אויפ'ן הארץ מער פון דיין שכל, ווייל די הארץ האט ניט קיין גרעניץ.

•

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז ס'אמאל געווען א סעודת יו"ט ביי דער פריעדעקער רבי, האט איינער פון די מסובים דערציילט די מעשה וואס עס בריינגט זיך אין ספר הזכרונות אז דער ש"ך האט אמאל געווען אויפ'ן דאך, און האט זיך מתעמק געווען אין א ענין של ההלכה, ובתוך ההתבוננות

1. נולד בכ' טבת תש"ז למשפחה מחסידי סיגט-סאטמר בעיר נירבאטור במדינת הונגריה בשנת תשמ"ג, נודע דבר התקרבותו לחב"ד בסתר לכמה מתלמידיו. ב'הושענא רבה' קיבל שיחה טלפונית שהבהירה לו כי "שכרו 'גוי' על-מנת שיסיים את תפקידו בעולם הזה". בט' תמוז תשמ"ג, בשעה 6 בבוקר בעת הולכו לבית הכנסת להתפלל תפילת שחרית, הוכה הרב וכטר עד זוב דם, זקנו ופאותיו נגזזו, הוא הופשט מבגדיו והושלך אל הכביש הסואן באזור התעשייה הדרומי בברוקלין, כשהוא ללא הכרה במצב אנוש. הרב וועכטר ניצל באמצעות עובר אורח אפרו-אמריקאי שעבר במקום והזעיק את כוחות הרפואה. דבר הפשע שהתפרסם בציבור החרדי ועורר סערה, מנהיגים ואדמו"רים הביעו מחאה חריפה. כתוצאה מפגיעה קשה זו, החרים רבני חב"ד את כשרות סאטמר. מאורע זה "חשף" את התקרבות-הסתר של ר' מענדל לחב"ד ובעקבות כך החליט לעזוב "רשמית" את חסידות סאטמר והחל לחיות כחסיד חב"ד באופן רשמי וגלוי.

לאחר תקופת אשפוז בארצות הברית, במהלכו הייתה סביבו אבטחה, נסע הרב ווהטר בהוראת הרבי לנחלת הר חב"ד. הוא החל לשמש כמשפיע וראש כולל אברכים. בתפקיד זה כיהן עשרות שנים. כמו כן, בהוראת הרבי, שמר על אופן דיבורו ולבושו בהתאם לכללי חסידות סאטמר. כיום, מקדיש את רוב זמנו להתועדויות ושיעורים בכל הארץ. הרב ווהטר נחשב לעמוד התווך ולראש כולל תפארת נפתלי בנחלת הר חב"ד, וראש כולל יום שישי באשדוד.

במוצאי-שבת, פרשת תרו תשע"ב, סיפר הרב ווהטר בהתועדויות שבמהלך ביקור 'מבצעים' של אברך חב"די מנחלת הר-חב"ד בבית-הכלא 'השקמה' באשקלון, פנה אליו אסיר ושאלו האם הוא מכיר את הרב וועכטר מקריית מלאכי? וכאשר השיב לו בחיוב סיפר כי הוא היה אחד מהבחורים שהשתתף בליניץ' האכזר ש'בוצע כנגד הרב וועכטר בארצות הברית' וביקש בתחנונים למסור משמו בקשת מחילה מהרב. 2. לקוטי אמרים פרק ט.

ר' עדין אבן עם הרבי

האט ער אנגעהויבען טרעטן ארום און ארום, און ער האט ניט באמערקענט אז ער גייט ווייטער פונעם דאך און ער האט געטעטרן אין די לופט'ן. האט דער פריעדעקער רבי דאן געזאגט אז מ'דארף ניט זאגען אז ס'געווען א נס, ווייל מ'קען זאגן אז די כח השכל איז געלויכטען ביי אים אזוי שטארק אז עס האט געטראגן די גאנצע גוף זיינע.

•

אמאל איז דער רבי גערעט א זייער שארפע שיחה וועגן שלימות הארץ, ביים ענד פון פארבריינגען האט דער רבי געגאנגען אויבן צום צימער, און ר' עדין אבן ישראל האט געשטאנען לעבן דעם רבי'נס טיר, האט דער אים געזאגט: און וואס האלסט דו? האט ער געענפערט: אז דער רבי זאגט אזוי בין איך מסכים, האט דער רבי אים געזאגט: איך וויל אז דו זאלסט פארשטיין, נישט נאר ווייל איך זאג.

•

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז איינמאל האט ר' שמואל לויטן געפרעגט בא דער רבי רש"ב פארוואס רעט ער אין דער מאמר פון ומקנה רב³ וועגן הויכע מדרגות, צידען זענען מיר שייך צו דעם? האט דער רבי גענפערט: א בהמה קעניט זעען די הימל, א מענטש האט דער יתרון אז ער קען זעהן די הימל, דארף מען קוקן אויבן.

•

א בחור האט אמאל בארימט צו ר' חיים שאול ברוק אז ער איז העכער פון אים (בגובה) האט ר' חיים שאול אים געענפערט: אין פסוק שטייט "משכמו ומעלה גבוה מכל העם"⁴ דאס הייסט הויכקייט מעסט מען פון די אקסלען, ביי דער איז די פיס גרויס.

(געהערט פון ר' יקותיאל פלדמן)

3. נדפס בהמשך תרס"ו.

4. שמואל א' ט' ב.

שידוכים

ס'געווען איין מאל א מיידעל וואס האט נשתדך געווען מיט א בחור פון 770, ביי די לחיים האט איר טאטע באמערקט אז די חתן'ס פאטער איז געווען פון די פשוטע אידן, האט ער ארויסגעזאגט אויפן ארט אז ביי אים וועט ניט זיין קיין מחותן א עם הארץ, איז דער בחור געווען אינגאנצין צובראכען, האט ער געגאנגען צום פריעדעקער רבי און האט דערציילט דער רבי דער גאנצער מעשה, האט דער רבי אים געזאגט: דערציילט אירע טאטע אז א בחור וואס לערנט ביי מיר אין תומכי תמימים איז ביי מיר א זון, קומט אויס אז דו ווערסט א מחותן מיט די ליובאוויטשער רבי, אז ער האט דאס געהערט האט ער צוריק מסכים געווען צו די שידוך.

.

ר' משה דובינסקי האט געהאט א הויכע טאכטער און ער האט געזוכט א הויכער בחור פאר איר, האט דער רבי אים געזאגט: גיי צו זאל און דער העסטער בחור זאלסטו נעמן פאר א עדים, האט ער געגאנגען צו זאל און האט געטראפן ר' קהת ווייס¹ און מ'האט געמאכט די שידוך, אפאר וואכין שפעטער

1. נולד בפייטסבורג שבפנסליבניה בחג השבועות תרצ"ג, להוריו יחזקיהו שמואל ואסתר וייס, שהיו מנכבדי הקהילה היהודית המקומית.

כאשר נפתח בעיר הסניף של רשת ישיבות 'אחי תמימים', היה מהתלמידים הראשונים שהצטרפו לישיבה, ובהיותו בגיל 12 בשנת תש"ה נסע לפגוש לראשונה את אדמו"ר הרי"צ ונשאר ללמוד בישיבת תומכי תמימים המרכזית ב-770.

בהמלצת ובהתערבות הרבי, נישא בשנת תשט"ו לרעייתו מרים בתו של ר' משה דובינסקי, והרבי שימש כמסדר קידושין בחופה.

בשנת תשט"ז עם פתיחתו של מחנה הקיץ החב"די 'קעמפ גן ישראל' ביקש הרבי שיצרפו להנהלה אדם נשוי ואחראי, והנהלת הקעמפ בחרה ברב וייס שנמנה על מייסדיו ומנהליו של הקעמפ בשנותיו הראשונות.

כאשר ביקר הרבי במחנה, ניהל את הסיור לפמליית הרבי, וזכה ללוות אותה במהלך הסיור בקעמפ שנת תשכ"ב נשלח על ידי הרבי לעיר הולדתו פייטסבורג, על מנת לעזור לר' שלום פוזנר בניהול סניף ישיבת 'אחי תמימים', ולאחר פטירתו של הרב גינזבורג, מילא את מקומו כמנהל הבלעדי של הישיבה בשנת תשכ"ה נבצר מפעילות ציבורית במשך זמן ארוך בעקבות תאונת דרכים קשה שהיה מעורב בה, והרבי הורה לומר עליו 'מי שברך' במניין התפילה המרכזי ב-770, ולהניח לו תפילין על אף שהוא שוכב מחוסר הכרה.

לאחר ההחלום, נכנס ליחידות אישית אצל הרבי, שם הורה לו הרבי להיות שפספס את המנהג ללמוד מסכת סוטה בימי ספירת העומר, עליו להשלים זאת על ידי כך שילמד את המסכת יחד עם פירוש נוסף. במקביל לעיסוקיו בישיבה, פעל להפצת יהדות בין תושבי העיר, הקים גמ"ח שהלווה סכומי כסף גדולים ללא ריבית, והקים מערכת כשרות קטנה שפתחה בפני רבים את האפשרות לשמור על סטנדרט גבוה יותר בשמירה על כשרות המאכלים שלהם.

ר' קהת ווייס

איז ער אריינגעקומען צום רבי'ן און האט געזאגט צום רבי'ן אז ער איז ניט צופרידען מיט דער שידוך האט דער רבי געזאגט: ר' משה ער איז שענער פון אייך.

איין מאל איז א מענטש אריינגעקומען צום רבי'ן און האט געקלאגט אז זיין טאכטאער איז גאר אלט און זי קעניט געפינען א שידוך

המתאים, האט דער רבי געזאגט: פאר קיין כפר חב"ד און טרעפט זיך מיט ר' זושא ווילימובסקי און ער וועט דיר מסדר זיין א שידוך, איז ער געקומען קיין כפ"ח, און ר' זושא האט אים געזאגט: איך האב קיינמאל ניט געמאכט קיין שידוכים, אבער אז דער רבי הייסט דארף מען טאן, איז ער געגאנגען צו דער ישיבה און דער ערשטער בוחר וואס איז ארויסגעקומען האט ער געזאגט אים: אה! איך האב פאר דיר א געוואלדיקע שידוך, און אויפן ארט האט מען געמאכט דער שידוך, און זיי האבן געלעבט צוזאמען בשמחה ובשלווה ויצא מהם משפחה יראים ושלמים.

מ'דערציילט אז ווען רביצין חנה² האט געפארן קיין לעניגראד צו רעדן

בשנותיו האחרונות חלה במחלה חשוכת מרפא, ובכ"ב אדר תש"ס נפטר.
2. נולדה ביום כ"ח בטבת תר"מ בעיר רומנובקה שבאוקראינה, לאביה ר' מאיר שלמה ינובסקי, שהיה לימים רבה של ניקולייב ולאמה הרבנית רחל לאביה ר' מאיר שלמה ינובסקי, שהיה לימים רבה של ניקולייב ולאמה הרבנית רחל.
סב אביה הרב אברהם דוד לאוואוט היה רב העיר ניקולייב, סבה הרב ישראל לייב ינובסקי החליפו ברבנות העיר לאחר פטירתו, ולאחריו בנו, אביה.
הוריה העניקו לה חינוך חסידי שורשי מגיל צעיר. באותם הימים הייתה העיירה ניקולייב משכן לקהילה תוססת של חסידי חב"ד, כאשר היה מתקבל מאמר חסידות מליובאוויטש, הייתה הרבנית חנה מעתיקה אותו בכתב יד נאה לתועלת החסידים.
הרבנית חנה ניחנה בכשרון מוזיקלי יוצא דופן אותו ירשה מאביה הרב מאיר שלמה, שאף חיבר כמה ניגונים חב"דיים של דביקות הנפש.
בגיל עשרים נישאה הרבנית חנה לרב לוי יצחק שניאורסאהן. את השידוך הציע אדמו"ר הרש"ב. מועד החתונה נקבע ליום חמישי שלאחר חג השבועות, אך בשל מחלתה של הכלה, רצה אביה לדחות את החתונה. אבי הכלה רבי מאיר שלמה ינובסקי שלח שליח מיוחד לאדמו"ר הרש"ב בכדי לקבל את הסכמתו לדחיית החתונה, אך הרבי הורה לקיים את החתונה בזמנה ונתן את ברכתו. החתונה התקיימה ביום שישי י"א בסיוון תר"ס.
לאחר החתונה שיגר אדמו"ר מוהרש"ב מכתב ברכה לאבי החתן רבי ברוך שניאור שניאורסון, וזאת נוסף למברק ששלח ביום החתונה עצמו.
לזוג נולדו שלושה בנים: הרבי דובער וישראל אריה לייב.
בחורף תש"ו (1946) יצאה הרבנית מאלמא אטא, בעזרת ידידים הצליחה הרבנית להגיע למוסקבה. הרבנית שהתה בביתו של ר' דובער ריקמן, בפרוור ליד מוסקבה, בקראסקאווע. בתחילה התעקשה

אויפן שידוך האט זי געמאנט אז דער פריעדעקער רבי זאל מבטיח זיין דער רביסטע, האט דער רבי מסכים געווען, דערנאך האט זי געמאנט אז דער רבי זאל חתמ'ן אויף דעם, אבער דער רבי האט ניט געוואלט³.

לצאת מרוסיה באופן רשמי בטענה כי יש לה בן בארצות הברית ולא הסכימה להבריח את הגבול ב'עשאלונים' באמצעות דרכון פולני מזויף.

לבסוף החליטה להבריח את הגבול לפולין שם נדה מעיר לעיר, מי שזכה ללוותה היו הנערות הדסה (פרמון) ויוכבד (זלמנוב) לבית גורליק, את משפחתם ואביהם הכירה עוד מאלמא אטא, והסיכמה לצאת למסע עם בנות אלו.

ממחנה הפליטים שוב הגיעה במיוחד הנערה יוכבד זלמנוב ללוות הרבנית עד צרפת בכדי להפגש עם בנה, כשבדרך היו קשיים והצליחו לשרוד גם את מטח היריות. בסיום המסע הרבנית הודתה לה על כך שהגנה עליה בגופה, ואמרה לה שהצילה את חייה. בצרפת, הגיעה הרבנית לפריז שם פגש אותה בנה, הרבי.

על פי הוראת אדמו"ר הריי"צ הם הפליגו יחד באוניה (ולא טסו במטוס) והגיעו לחופי ארצות הברית בכ"ח בסיוון תש"ז (1947). הרבנית חיה את שבע עשרה שנותיה האחרונות בסמוך ל-770 (ברחוב פרזידנט, בבית מספר 1418 המחובר כיום עם פנימיית ישיבת תומכי תמימים המרכזית).

3 שנים לאחר שהגיעה לניו יורק הסתלק הרבי הריי"צ ובנה הבכור, הרבי, מילא את מקומו. למרות סדר יומו העמוס היה הרבי מקפיד לבקר את אמו בכל יום ללא יוצא מן הכלל.

הרבנית הייתה מעורה בחיי החסידים בקראון הייטס. רבים מבין החסידים היו פוקדים את ביתה, משוחחים עמה ומעלים זכרונות על בעלה, רבי לוי יצחק. היא מצידה פקדה בקביעות את התפילות וההתוועדויות ב-770 ואת שמחות החסידים. כמו כן, שימשה כחברת נשיאות נשי ובנות חב"ד בארצות הברית.

הרבנית נפטרה בעלות המנחה ביום השבת בו' בתשרי תשכ"ה (12 בספטמבר 1964), ואלפי חסידים ליוו את ארונה למנוחות. מנוחתה כבוד בחלקת הרבניות הסמוכה לאוהל הרבי הריי"צ ברובע קווינס שבניו יורק.

ביום הסתלקותה, עלה באש כסאה שבמקום מושבה ב'עזרת נשים' ב-770. לאחר פטירתה החל הרבי לבאר בהתוועדויות השבת פירושי רש"י על התורה. כמו כן הדפיס הרבי חוברת עם אגרת התשובה עם הקדשה לזכרה.

3. אבל עשו שבועה ע"ז.

תניא

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז איינמאל האט א שליח געקומען אריין צום רבי'ן און האט דערציילט אז די שטאט וויל ניט געבן א רשיון פאר זיין בנין, האט דער רבי אים געזאגט: גיי צו דער און דער אפיס, און לערן תניא בעיון, האט ער געגאנגען אהין און האט געזעצן לערנען תניא, איז געקומען איינער צו אים און אים געפרעגט: וואס לערנסטו? האט ער אנגהויבן מסביר זיין אים פארשידינע ענינים אין תניא, דער שכל ומדות, נפש הבהמית ונפש האלוקית וכו' וכו', האט דער מענטש געווארן אין גאנצין נתפעל, און האט געפרעגט אים: און וואס טוסטו דא? האט ער געזאגט די גאנצע מעשה, און אז דער רבי האט אים געשיקט דא, האט דער מענטש געזאגט: איך בין דער שופט, זאג קיינער ניט אבער עס וועט זיין בסדר, וכך הוזה, ער האט געקראגן די אלע אישורים וואס ער האט געדארפט.

.

ר' ניסן נמנוב האט אמאל דערציילט, אז איין מאל האט ער געדארפט באהלטען אין די קאלט פאר צוועלעף שעה פון די ק.ג.ב. - און וואס האט מיר געהאלטן שטייען? - האט ר' ניסן געפרעגט, די הייליגער ווערטער פון תניא וואס איך האב געזחזרט.

.

ס'באוואוסט דער מעשה פון די ינוקא הפלאי¹ אין ירושלים וואס האט געקענט מצטט זיין יעדער פלאץ אין תורה, מ'דערציילט אז די חסידי חב"ד אין ירושלים האבן געוואלט וויסען צידען ווייסט דער קינד תניא אויכעט, האבן זיי געגאנגען אים בוחן זיין, און ער האט טאקע געוואוסט.

1. על פי גרסה נפוצה, הילד, ישראל משה מנדל, נולד בשנת ה'תש"י ליחזקאל מנדל, חסיד בעלז מרחוב הישיבה בירושלים. הילד למד בתלמוד תורה סאטמר בשכונת "נחלת שבעה" בירושלים. לדברי המלמד ר' ישראל פולוטשק, בעת שלימד ילדים גדולים יותר פסוקים מהחומש, קרא ישראל משה בעל פה את הפסוקים עוד לפני שהמלמד אמר אותם, והדבר עורר את פליאתו. כאשר ניסו המלמד ואחרים לבחון את ידיעותיו של הילד, התברר כי הוא מגלה בקיאות עצומה בטקסטים תורניים וידע לצטט דפי גמרא שלמים, וכן חידושים מספרי הראשונים וחלקים נרחבים מספר הזוהר וספרים רבים אחרים, חלקם נדירים, לאחר שרק החלו לקרוא בפניו שורה או שתיים מתחילת הדה. אנשים רבים שיחרו לביתו של הילד, או ארבו לו בלכתו ברחוב ובשהותו בבית הכנסת, והציעו לו ממתקים או משחקים כדי לשמוע מפיו קטעים מספרי קודש. גם רבנים באו לראות ולבחון את הילד, בהם רבי פנחס אפשטיין, ורבי דוד שפרבר. אביו, שלא רצה כי יציקו לילד וחשש מעין הרע, פנה לאדמו"ר מבעלז הרב אהרן רוקח, וזה הורה

תפילה

איך האב געהערט פון א פוילישער חסיד אז ער האט געהערט פון א אלטע קרעטשניפע חסיד, וואס האט אים געזאגט, אז ער איז געווען נאך די מלחמה אין דייטשלאנד, און ער פלעגט זיך זיצן אין א געוויסע שול און לערנען, און ער האט באמערקט א ליובאוויטשער חסיד וואס האט געשטאנען דארט די גאנצע טאג און האט געדאווענט, און לארך פיר אזייגער פלעגט ער אראפנעמען די תפילין און בשעת ער האט געפאקט די תפילין האט ער געזונגען: עסען עסט זיך שלאפען שלאף זיך וואס זאל מען טאן אז ס'דאווענט זיך ניט.

•

אין תשכ"ה, נאָכן הסתלקות פון רביצין חנה, האָט דער רבי מתפלל געווען אויף איינעם פון די שבתים ביי אים אין שטוב, און עס איז געווען ניט געווען קיין פּלאַץ פאר אַלע די בחורים אין די הויז, אַזוי ניט אַלעמען איז געווען ערלויבט צו אַרײַנגייען בא די תפילה. די בחורים וואס האבן געוואלט זען דעם רבי'ן, זענען געשטאנען ביים פענצטער, און האבן פראבירט זען דעם רבי'ן. צום זייער גליק, דער שטענדער איז געשטאנען ביי די פענצטער אַזוי זיי האבן געקענט לייכט זען דעם רבי. אז דער רבי האבן זיי געזען האָט ער גלייך אופגעהויבען דעם פאַרהאַנג און געזאָגט: נאָר זעען אָבער נישט דאָווען!?

•

א קאנסערוואטיווער רבי וואס איז געווען ביי דער רבי אין די יחידות איז ארויס פול מיט התפעלות, און האט געזאגט אז דער רבי האט אים געזאגט: איך האָב באַקומען אַ בריוו פון אַ מענטש אין רוסלאַנד, און ווען איך האב געליינט דעם בריוו האב איך געציטערט, וואָס איז דער חסיד'ס זאָרג וועגן?

להביא את הילד למעונו בתל אביב ביום כ"ב באדר. משב"ק האדמו"ר, יצחק לנדאו, סיפר שהאדמו"ר ביקש להביא את הגמרא מסכת ברכות ובחן את הילד מהמשנה השנייה "מאימתי קורין בשחרית", והילד עמד במבחן. אחר כך נתן מטבע שמירה לילד, והורה לאביו לצוות על הילד שלא לענות כשאנשים ישאלו אותו. בעקבות זאת הפסיק הילד להפגין בקיאות בספרי הקודש, מעבר למה שלמד בעצמו עם בני כיתתו. אחר זמן קצר הפך הילד להיות כילד רגיל לפי גילו.

רבי ברוך אבוחצירה (הבאבא ברוך) מביא גרסה אחרת, ולפיה האדמו"ר שלח את הילד אל אביו, הבאבא סאלי, שהעביר את ידו על פיו של הילד, ומיד שכח הכול והחל ללמוד הכול מחדש. במאמר שהתפרסם בעיתון "שעה טובה", כתב הרב בן ציון גרוסמן ששמע מהרב בעריש רוזנברג (מחבר ספרים בנתניה), שהוא לומד בחברותא יומית עם ישראל משה, ובאמת הוא עדיין זוכר את כל התורה, אלא שאינו מדבר על כך לאור ציווי של האדמו"ר מבעלזא. הינוקא הוא כיום חסיד בעלז, גר בנתניה ועובד כפקיד בנק.

אז ער האט מחשבה זרות אין תפילה.

ר' מיכל וישצקי דערציילט איבער פון זיין טאטע: די טאטע¹ און ר' מענדל פוטערפאס זענען געווען די גוטע חברים, אבער דער חילוק צווישן זייער דאווענען איז געווען מקצה אל הקצה, אזוי ווי מ'דערציילט די חילוק צווישן די דאווענען פון ר' איטשע דער מתמיד און ר' לייזער ציצאבסקער. ר' לייזער פלעגט דאווענען מיט א רואיגקייט, ער איז געשטאנען אויפן זעלבען פלאץ א גאנץ דאווענען - לעומת די תפילה פון ר' איטשע דער מתמיד, וואס איז געווען מיט א התלהבות און בכיות נוראות. אזוי אויך האט מען געזעהן די חילוק צווישן ר' מענדל און ר' משה, ר' מענדל האט געדאוונעט מיט א גרויסע התעוררות, משא"כ ר' משה האט געדאוונעט זייער שטיל.

מ'דערציילט אויף ר' מאיר שמחה אז ער איז געווען פון די חשובע בעלי עסקים אין נעוועל און אלע גוים האבן געוואוסט אז מ'קומט ניט צו אים

1. ר' משה וישצקי, נולד בכ"ז תשרי תרע"ג בעיר ויטבסק לאביו הרב יצחק פנחס וישצקי ולאמו שרה פרומה.

בילדותו למד בחיידר המקומי ששכן באחד מבתי הכנסת בעיר. בהיותו בגיל 12 נסגר החיידר על ידי השלטונות הקומוניסטיים ובמשך שנתיים הוא נותר ללמוד עם מלמד פרטי בבית. בשנת תרפ"ה נכנס ללמוד בסניף ישיבת תומכי תמימים נעוועל, ובהמשך בעקבות רדיפותיהם של אנשי הבולשת נדד בין הסניפים השונים ברחבי רוסיה, ביניהם גם למד במשך תקופה מסוימת בעיר קטרנינסלב והתחבב על ידי אביו של הרבי ר' לוי יצחק שניאורסון.

בכ"ב אלול תש"ט נעצר על ידי שלטונות הנ.ק.ו.ד. ולאחר מעצר ממושך של שנה החלו לחקור אותו ולענות אותו במטרה שיפילל חסידים נוספים, אך הוא עמד בגבורה בכל החקירות ולא גילה מאומה. כשהסתיימו החקירות, הוא נשלח לעשר שנות גלות אותן ריצה במחנה עבודה נידח בקזחסטן, וגם שם פעל להפצת יהדות וריכז סביבו קבוצת אסירים יהודים אותם לימד את קיום המצוות והדריך אותם כיצד יש לנהוג.

עוד לפני שסיים לרצות את כל שנות הגלות שנגזרו אליו, שוחרר ממחנה העבודה ב"ג ניסן תשי"ז והתאחד בחזרה עם בני משפחתו

במשך קרוב לעשר שנים נוספות נותר הרב וישצקי ברוסיה, עד שקיבל את ברכתו של הרבי להגשת בקשת אשרה ליציאה מרוסיה, ובט' כסלו תשכ"ו הגיע עם משפחתו לארץ הקודש.

מייד עם הגיעו ארצה התבקש לכהן כמשפיע בישיבת תומכי תמימים כפר חב"ד, אך בעקבות הוראת הרבי עזב משרה זו והתמנה כמנהל רוחני בבית הספר למלאכה בכפר חב"ד ובמקביל, היה עוסק גם בהשפעה על תושבי הכפר והתוועד לעיתים קרובות בבית הכנסת.

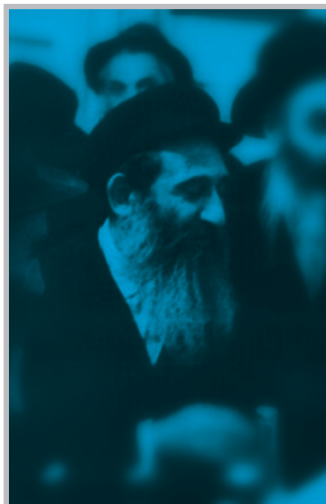
בשנת תשל"ל בערב חב"ד הגדול שנערך לרגל שנת העשרים לנשיאותו של הרבי בהיכל התרבות בתל אביב בהשתתפות 3,500 איש, לפני שהמקהלה החלה לנגן את הפיוט 'איש חסיד היה בלי מזון ובלי מחיה', הזמין המנחה ר' איצ'קה גאנזבורג את הרב וישצקי לעלות על הבמה, כדי להוכיח שלא רק שאיש חסיד היה, אלא גם שאיש חסיד ישנו - חסיד שלמרות כל הקשיים ברוסיה הצליח לשמור על אורח חיים יהודי מלא, והופעתו על הבימה הותירה רושם עז על המשתתפים.

את תפקידו בבית הספר למלאכה המשיך במסירות עד לפטירתו ב"ג טבת תשמ"ו.

נטמן בבית העלמין בהר הזיתים בירושלים.

ריידען (וועגן עסק) פאר איינס אזייגער.

ר' מענדל פוטערפאס האט דערציילט, אז דער רבי רש"ב האט געזאגט צו איינער פון דער שד"רים אז אויב מ'קעניט דאווענען מיט א מנין זאל מען לכה"פ דאווענען מיט דריי.

ר' משה וישצקי

איין מאל האט אפאר בחורים געקומען צו ר' ניסן נמנוב אין שטוב צו בעטן רשות גייען פאר י' שבט צום רבי'ן, האט זיי געזען ווי ער האלט ובא לציון און ווייסט ניט בכלל וואס טוט זיך ארום אים.

איין מאל האבן די חסידים פון דער רבי מהר"ש געזען א פשוט'ע חסיד וואס האט געדאווענט ווי א פלאם פייער, האבן זיי געפרעגט אים: מאי האי? האט ער געענפערט: איך האב געווען אויף יחידות ביים רבי'ן און דער רבי האט געליגען די האנט אויפן הארץ און געזאגט: הערצל הערצל רחמנא ליבא בעי.

ר' יהודה קרינסקי דערציילט, אז ווען ער איז געווען א קינד אין דער יארין תש"ז- תש"ח געדענקט ער ווי שבת נאך מיטאג אין די קליינע זאל פלעגט עס זיין ליידיק, אחוץ פאר צוויי, ר' פרץ העכט איז געווען אין איין וויקעל און האט געדאווענט, און דער רבי אין די צווייטע.

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז דער רשב"ץ (דער פרידעקער רבי'ס מלמד) איז געווען דער רב אין א געוויסע שטאט, און א גאנצע וואך פלעגט ער דאווענען באריכות, און אינמיטן זיין דאווענען פלעגן די בני הקהילה אריינשטעקן געלט אין זיין קעשענע, און ער האט גארניט אנערקענט, און ווען די ווייב זיינע פלעגט וואשען די קליידער האט די געלט ארויסגעפאלען, פלעגט זי שרייען אויף אים: פארוואס נעמסטו ניט דער געלט ארויס פון דעם קעשענע.

מ'דערציילט אז ר' שלמה חיים פלעגט זאגן אז די בחורים וואס דאווענין ניט בעבודה שבת דארף בשעה זו זיך באהאלטן פון בושה.

•

ר' מאיר שמחה חן האט אמאל דערציילט א משל אויף דער ענין התפילה, אז איינמאל האט דער קונץ מאכער געקומען צו דער סטאנציע, און די ארבעטער'ס וואס האבן שוין געווען אויפן באן האבן צוריקגעקערט צו זעען אויב זיי קענען כאפען זעען א קונץ איידער דערבאן גייט אוועק, - און דער זעלבער זאל איז בא דאווענען - האט ר' מאיר שמחה געזאגט, מיר אלע לויפען, דער לויפט צו דער געשעפט, דער לויפט צו לערנען, און דער אויבערשטער ווייזט א קונץ: ברוך שאמר והיה העולם, זיי לכה"פ פון די ארבעטער'ס וואס קוקן צוריק צו זעען די קונץ.

•

ר' לייבל שפירא דערציילט, אז ווען קה"ת האט איבערגעדרוקט סידור תהלת ה' האט זיי געוואלט אריינלייגן אין בענטשין "הרחמן הוא יברך את אדוננינו מורינו ורבינו"² אבער דער רבי האט ניט מסכים געווען.

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז ר' מיכאל טייטעלבוים האט אים דערציילט, אז ס'געווען איין מאל וואס ר' חאניע האט זיך באהאלטן פון די ק.ג.ב. אין די וויבער שול, און ער - ר' מיכאל - האט געלערנט אונטען, - אז מען האט געהערט ווי ר' חניע האט געזאגט אלוקי נשמה - האט ר' מיכאל געזאגט, האט מען געקענט אויסגיין.

•

ר' ישראל פרידמן

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז ער האט געהערט בשם ר' איטשע דער מתמיד אז דער בעש"ט האט געפארן צו דער ישיבה פון דער פני יהושע, ווען ער איז אריין איז די פנ"י געווען אין מיטן געבן א שיעור, און ס'האט גערינט פון נאז, און וויבאלד ס'ניט

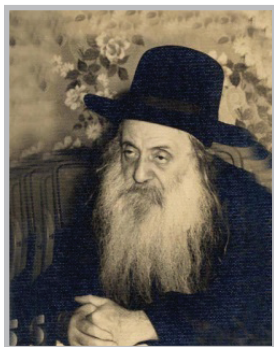
געווען קיין סטיים, איז עס פשוט פארגליבערט געווארן, האט דער בעש"ט געשטעלט דאווענען, אז ער האט געענדיקט דאווענען און די פנ"י האט נאך אלץ ניט געענדיקט די שיעור האט דער בעש"ט אוועק געפארן, נאך די שיעור

2. כמנהג החסידים.

רופט אן דער פנ"י איינע פון די תלמידים און זאגט אים צו נאכלויפען דער איד וואס איז דא געדאווענט, און דער בעש"ט האט טאקע צוריק געקומען און גערעט מיט אים פאר אפאר שעה, נאך דער פגישה אויפן וועג צוריק האט דער בעש"ט געזאגט צו זיין תלמידים: ער האט געזען מיין דאווענען און אעפ"כ האט ער ניט מפסיק געווען! דאס איז א דרגה אין לימוד התורה.

.

ר' בנימין ווילגער דערציילט, אז ס'געווען א פוילישער רב וואס האט

ר' שמעון שלום קאליש

געלעבט אין בראנזוויל וואס האט געקלאגט אז ער זעט ניט קיין הצלחה אין זיין לערנען, האבן די ליובאוויטשער חסידים געוואלט אים ברענגען צו דער פריעדעקער רבי אבער ער האט ניט געוואלט, איין מאל איז געקומען דער אמשינובער רבי³ צו ברוקלין, האט דער רב געזאגט זיין צרה, האט דער אמשינובער רבי אים געענפערט אז ס'דערפאר וואס מ'היילט אדורך דאווענען.

אפאר וואכן שפעטער האט ער מחליט געווען גייען צו דער פריעדעקער רבי, און ער האט

געקלאגט צו דער רבי וועגן זיין פראבלעם, האט דער רבי אים געפרעגט: וואס איז דיין סדר היום? האט ער מפרט געווען זיין גאנצע טאג, אז ס'געקומען צו דאווענען האט דער רבי אים געזאגט: דא איז דיין פראבלעם, אז מ'היילט

3. ר' שמעון שלום קליש, נולד לאביו רבי מנחם קאליש. הוא התגורר לפני מלחמת העולם השנייה באוטווצק ועמד בקשר עם אדמו"ר הרי"צ.

בתקופת המלחמה, גלה לשנחאי, יחד עם תלמידי ישיבת תומכי תמימים שנחאי.

לתמימים היה באותה עת בניין נפרד ביפן, ובעליית הגג של אותו בניין התגורר האדמו"ר מאמשינוב. עוד בהיות התמימים בוילנה, הורה להם הרבי הרי"צ כי אם יש להם ספק בנושא כלשהו, ישאלו את פי האדמו"ר מאמשינוב, שכן באותם ימים היה ברור שיקשה על התמימים לשגר מכתבים אל הרבי הרי"צ ולקבל מענה במהירות בעת הצורך.

חיבה יתירה נודעה מצד האדמו"ר מאמשינוב אל תלמידי התמימים, שכן אף הוא לעיתים קרובות נהג להתפלל במחיצת בני הישיבה או להיכנס לישיבה להקשיב לקריאת התורה.

על אפיוודה שהתרחשה בעת אחד מביקוריו אלו בישיבה, סיפר הרב שמעון גולדמן.

"בבקרה של אחת השבתות, ירד האדמו"ר מאמשינוב מדירתו להצטרף אלינו לתפילה, ושאל את החבור הראשון שנקרה בדרכו היכן עומד החזן. היה זה בעת חזרת הש"ץ, והבחור שהיה נרגש מאוד מן העובדה שהאדמו"ר עומד מולו ומדבר אליו - הפטיר בקושי, מתוך התרגשותו כי החזן עומד ב"מלך ממית". הרבי שמע את התשובה רקע ברגלו על הארץ לאות אי שביעות רצון, והוסיף מיד: 'ומחיה... מלך ממית ומחיה!' החבור חייך במבוכה, ובינתיים קלטנו את המסר איך רואה האדמו"ר את פעולותיו של בורא עולם. הבנו היטב שהעיקר הוא לא ה'ממית' אלא ה'מחיה'. נפטר י"ט אב תשי"ט."

ר' ראובן מטוסוב⁴ דערציילט, אז ער האט געהאט די שליסל צום צימער וואס איז גלייך אונטער דער רבינ'ס צימער, און אויף שבת פלעגט ער דארט דאווענען באריכות, און ער פלעגט הערן ווי דער רבי האט געדאווענט באריכות.

ר' חיים צבי קוניקוב⁵ האט דערציילט אזא מעשה וואס ער האט געהערט פון דער בעל המעשה אז איינמאל איז א חסיד געקומען צו ליובאוויטש און ס'געווען שפעט בא נאכט האט ער געגאנגען צו דער חדר שני און געדאווענט מעריב און געזאגט קר"ש שעל המטה און ס'האט גערינט טרערין פון די

4. נולד ביום י"ז בטבת שנת תשי"ח בעיר קזבלנקה שבמרוקו לרב שלמה מטוסוב, שליח הרבי במרוקו. בילדותו למד בתלמוד תורה במרוקו ובשנת תשכ"ט, בהיותו בגיל אחד עשרה. בשנת תשמ"ב נשא את רעייתו (לבת הרב דניאל אליהו זקס). לפני חתונתו פנה הרבי לרב בנימין אליהו גורודצקי ואמר לו שבנו של השליח ר' שלמה מטוסוב ממרוקו עומד להתחתן, והיות שהוא בעל מרץ וחיות - ראוי שיעבוד בלשכת ליובאוויטש האירופאית מספר חודשים לאחר חתונתו יצא הרב מטוסוב לשליחות בצרפת והחל לעבוד בלשכת ליובאוויטש האירופאית בד בבד עם פעולתו בלשכה מתעסק בהפצת המעיינות, ומסר שיעורים בחסידות בישיבה בברינוא ובקרטיי, מתוועד עם אנ"ש בפריז וסביבותיה. היה מהפעילים בהפעלת השידור מההתוועדות של הרבי שנערכו בימי החול. וארגן התוועדות ענק לכבוד "ר"ח כסלוי" בפריז משנת תנש"א, בעקבות השיחה הידועה החל הרב מטוסוב לשאת הרצאות בענייני גאולה ומשיח ואף התראיין לעיתונים יהודיים בצרפת בנושא הגאולה האמיתית והשלימה "כיום הרב ראובן מטוסוב בנוסף לפעילותו הברוכה בלשכת ליובאוויטש האירופאית מוסר שיעורי משיח וגאולה בכל רחבי פריז והפרוורים

התוועדותיו מושכים אליהם הרבה מתלמידי התמימים ואנ"ש. התוועדותיו מלאים ברגש אהבה וגעגועים לרבי מלך המשיח כבן לאביו. והתקשרות והתמסרות עד הקצה האחרון לרבי ולרצונותיו הקדושים. התוועדות של הרב מטוסוב מבוקשות ביותר בכל העולם ופעמים רבות מוזמן וטס במיוחד להתוועד ביומא דפגרא במיוחד עם תלמידי התמימים

לקראת חג הסוכות כל שנה נוסע הרב מטוסוב לקלאבריה להשיג על קטיף האתרוגים הבלתי מורכבים שעליהם חסידי חב"ד מקפידים לברך. אתרוגים אלו נמכרים בצרפת באירופה ובכל העולם. עבודה זו קיבל מר' ישראל נח בליניצקי שבערוב ימיו העביר אליו תפקיד זה

5. נולד בפטרוביץ בשנת תרנ"ז. בגיל שש עשרה היה נחשב לאחד העילויים בישיבה הליטאית בה למד. מחמת דברי ביקורת רבים ששמע בישיבתו אודות חסידות חב"ד, התעוררה בו סקרנות לראות את הנעשה בליובאוויטש. הוא הגיע לביקור בישיבה, שהה שבת במחיצת אדמו"ר הרש"ב, והחליט להישאר בישיבה, הוא הגיע לביקור בישיבה, שהה שבת במחיצת אדמו"ר הרש"ב, והחליט להישאר בישיבה. לאחר לימודיו בישיבה נשא לאשה את הרבנית בריינה בתו של ר' משה יצחק סלופק. בבית המועצות כיהן ברבנות במספר ערים. ביניהם שימש בקובליאק שבאזור פולטובה ובסמולנסק. בשנת תר"צ היגר לארצות הברית, והיה מהפעילים הבולטים בפרשת הצלתו של אדמו"ר הרי"צ מהנאצים והיה ממייסדי המוסד 'בית רבקה'. במשך שנים היה רב בבית כנסת בברוקלין והיה מיוזמי מבצע של"ה בארצות הברית.

בתש"ג נבחר ר' חיים צבי לשמש כחבר הנהלת עמותת מחנה ישראל.

נפטר ביום כ"ד תמוז תשט"ו.

אויגען אינמיטן האט דער רבי מהר"ש ארויסגעקומען פון זיין צימער און אז דער רבי האט געזען דער חסיד האט ער געגאנגען צו זיין טיש און האט זיך איינגשפאנט צו הערן זיין דאווענען, אז דער חסיד האט געענדיקט האט דער רבי אים געזאגט: קום איך וועט דיר באגלייטען צו דיין מקום הלינה און איך וועט דיר זאגן א מעשה וועגן מצוות לוייה אבער גלייך דארט איז געווען א פשוט'ע חסיד וואס האט געוואלט הערן די מעשה האט דער רבי אים געזאגט: איך וועט דיר דערציילען מארגן.

דער נעקסטע טאג האט ער געקומען צו דער רבי'ס צימער און דער רבי האט אים אריינגעלאזט און געזאגט דער מעשה: איך (דער רבי מהר"ש) פלעגט לערנען מיט דער טאטע יעדער נאכט, איין נאכט האב איך געזאען אז דער טאטע קומט ניט ארויס פון צימער האב איך אדורכגעקוקט פון די שליסל לאך און איך האב געזען א איד וואס איך האב ניט אנערקענט אבער לויט דער ציור וואס מיין טאטע האט מיר דערציילט וועגן דער זיידע (דער מיטעלער רבי) מיין איך אז דאס איז געווען דער זיידע, אפאר מינוטין שפעטער האט דער טאטע ארויסגעקומען און ער האט באגלייטען דער אורח צו דער טיר און דערנאך האט מען געזעצט לערנען (ע"ב הוא הסיפור מהרבי מהר"ש)

דער נעקסטן טאג האט דער רבי רש"ב און דער רז"א⁶ געקומען צו דער

6. ר' שניאור זלמן אהרן שניאורסאהן, נולד ב"ט תמוז תרי"ח לאביו אדמו"ר המהר"ש ולאמו הרבנית רבקה. הוא נקרא על שמו של אדמו"ר הזקן ועל שם סבו אבי אמו, הרב החסיד אהרן אלכסנדרוב משקלוב.

אדמו"ר הצמח צדק נהג בעת הברית מילה של נכדיו לקרוא להם גם בראשי תיבות. לרבי שניאור זלמן אהרן קרא "רז"א", ובשם זה היה נקרא בפי החסידים.

כשהיה בן שלוש, הצייע אדמו"ר הצמח צדק לבנו רבי ישראל נח שיקח את הרז"א לחתן לבתו. שאל רבי ישראל נח את אביו "אולי הילד הזה לא יהיה תלמיד חכם?" השיב לו אביו: "תלמיד חכם כמון בוודאי יהיה, ויתכן שידע ללמוד יותר ממך.

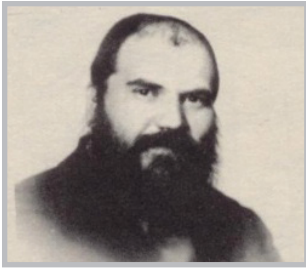
בילדותו, היה משחק רבות עם אחיו הצעיר אדמו"ר הרש"ב, ובמסורת החב"דית ישנם סיפורי חסידים רבים בקשר לתקופה זו. הרבי נהג לספר סיפורים אלו, והפיק מהם הוראות בעבודת ה'. הרז"א הצטיין בכשרונות נפלאים, ובמדות נעלות. אביו אדמו"ר המהר"ש אמר עליו: "יש לו ראש חזק, הוא מסוגל לחשוב שתי מחשבות ביחד".

באחת ההתוועדויות אמר אדמו"ר הרי"צ על דודו: "דודי הרז"א שהיה בעל מדות טובות בטבע תולדות, היה בעל לב חזק, גם כשהיה מתייסר ביסורים קשים ביותר - והוא סבל הרבה בימי חייו - היה תמיד חיך על פניו. מעולם לא הזיל דמעה על יסוריו. אבל כששמע שמישהו היה סובל יסורים היה החיך נמוג מפניו ודמעות היו נראות בעיניו, הוא עשה הכל כדי לעזור לבעל היסורים.

בחוודש חשון תרל"ד התקיימה חתונתו עם בת דודתו, מרת שטערנא, בתו של רבי ישראל נח שניאורסון סעודת הנישואין התקיימה בבזאל הקטן שבעיירה ליובאוויטש.

לאחר הסתלקות אביו, אדמו"ר המהר"ש, סרב הרז"א לקבל על עצמו את הנשיאות. הוא עסק במסחר ועשה פעולות רבות למען כלל ישראל.

אדמו"ר הרש"ב שהיה אחיו הצעיר, לא רצה לקבל על עצמו את הנשיאות באופן רשמי כל עוד שאחיו הגדול מתגורר בליובאוויטש, ובמשך אחד עשרה שנה נמנע מלנהוג באדמו"רות. רק בשנת תרנ"ד

ר' חיים צבי קוניקוב

חסיד און האט אים געבעטן אז ער זאל זיי זאגן וואס דער רבי האט אים דערציילט האט דער חסיד זיי געפרעגט: פארוואס פרעגסטו? דער טאטע האט אייך מסתמא דערציילט, האבן זיי גענפערט: וואס מיר ווייסן קענען מיר ניט איברזאגן סיידען דער רבי האט דאס שוין דערציילט, דערפאר וויילען מיר וויסען וואס דער רבי האט דיר דערציילט.

.

איינמאל האט ר' ניסן געזאגט צום רבי'ן אויף יחידות אז מענטשן זאגן אז עבודת התפילה איז ניט פאר אונזער דור, האט דער רבי אופגעשטנען און געזאגט בקול רם: דאס איז א ווילדע סברא.

.

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז ווען מ'איז געווען אין פאקינג האבן די ליובאוויטשער קהילה איין וואך געמאכט א מחאה קעגן חילול שבת⁷ האט מען געקומען ארעסטירן די חסידים וואס האבן געווען אריינגעמישט, האבן זיי געקומען צום שול און געזען ווי ר' ניסן נמנוב דאווענט האבן זיי געזאגט: ס'קעניט זיין אים, האבן זיי געקומען צו א צווייטער חסיד⁸ און ס'האט ניט געדאווענט אזוי גוט, האבן זיי געזאגט: ס'קען זיין אים, און מ'האט אים גענומען.

.

מ'דערציילט אז מ'האט געפרעגט בא רביצין חנה: וואס איז דער רבי'ס בעסטע חלק אין דאווענען? האט זי געזאגט: איך וועט אים פרעגן, ווען זי האט געפרעגט בא דער רבי'ן האט דער רבי געענפערט: מודה אני.

כשעבר להתגורר בויטבסק החלה נשיאותו של אדמו"ר הרש"ב באופן רשמי. הרז"א הסתלק בי"א חשוון תרס"ט בהיותו בן חמישים ואחד. מנוחתו כבוד בעיר ויטבסק.

7. הסיפור המלא נדפס בספר "היצאה מרוסיה" פרק ט' מהרב אליהו מטוסוב
8. ר' ישראל (כמובן) לא אמר שמו.

תלמידי חכמים

דער ראגעטשווער דרך איז געווען צו אלעמען מבטל זיין, אז ער איז געקומען צו די שטאט פון די רידב"ז האט ער אויף אים גארניט געזאגט, האט מען דער ראגאטשאווער געפרעגט מאי שנא? אדרבה ער איז פון די מתנגדים! האט ער געענפערט: איך בין מבטל נאר גרויסע מענטשען.

.

מ'דערציילט אז דער ראגעטשאווער האט אלעמען מבטל געווען¹ אחוץ דער תורת חסד.

.

איך האב געהערט פון דער בוידער רב'ס אן איינעקעל, אז איינמאל האט דער רבי רש"ב פארבראכט און דער בוידער רב האט אריינגעקומען, האט דער רבי גלייך אופגעשטאנען מלא קומתו.

.

מ'דערציילט אז ווען דער בעש"ט האט געטראפן די פני יהושע האט ער געזאגט: איך האב זוכה געווען צו זעען א אמת'ע תלמיד חכם.

.

מ'דערציילט אז דער ראגעטשאווער האט געזאגט אויף דער ווילנא גאון: לערנען קען ער, ווי אזוי צו לערנען קען ער ניט.

1. דהיינו בדור.

תומכי תמימים

מיינ טאטע דערציילט, אז איינמאל איז געקומען א בחור פון ניו יארק צו ברינאו, האט ער געקומען צו ר' ניסן נמנוב און געזאגט: איך דארף רופען די עלטערן, האט ר' ניסן אים גענפערט: דא וועסטו אויסלערנען וואס מיינט איך, און וואס מיינט דארף.

.

איין מאל אין מוסקבא איז געווען א שטימונג פאר די רבנות העיר און די קאנדידאטין זענען געווען איינער א חסיד און איינער א מתנגד, האט דער פריעדעקער רבי געהייסן אז מ'זאל שטימען פאר די מתנגד, און ער האט טאקע געוואונען, האבן די חסידים געוואלט זעען מה טיבו האט מען געזעצן בא אים און שטוב און געווארטן, מיטאמאל קומט אריין א וועלטישער איד און האט געבעטן א היתר פאר ארבעטין אויף שבת, האט דער רב מתיר געווען בכמה מיני התרים, דערנאך האט אריינגעקומען א חסיד א תמים און האט געבעטן אויף דער זעלבער זאך, האט דער רב בשום אופן ניט מתיר געווען, האט מען אים געפרעגט: מאי שנא? האט ער געענפערט א תמים איז גאר אן אנדערע מעטיריאל פון אים מאנט מען אנדערש.

.

איינמאל האט ר' אברהם פאריז געגאנגען אויפן גאס און מ'האט אים געבעטן משלים זיין א מנין האט ער אריינגעקומען און האט געזען אז סגעווען צען אן אים האט ער געפרעגט: וואס איז מיט אים? (דאס איז געווען ר' לייב שיינען¹)

1. נולד בסביבות שנת תרמ"ט בבבוריסק שברוסיה הלבנה לאביו הרב איסר שיינץ ולאמו שרה, בתו של החסיד ר' שמחה לוי, מחסידי אדמו"ר המהר"ש שברוסיה הלבנה לאביו הרב איסר שיינץ ולאמו שרה, בתו של החסיד ר' שמחה לוי, מחסידי אדמו"ר המהר"ש שברוסיה הלבנה לאביו הרב איסר שיינץ ולאמו שרה, בתו של החסיד ר' שמחה לוי, מחסידי אדמו"ר המהר"ש בגיל צעיר מאוד, שלחו אותו הוריו לליובאוויטש יחד עם עוד שני ילדים בני גילו הרב אברהם פריז והרב אליהו ייאכיל סימפסון. עם הגעתם של שלושת הילדים לחצר של אדמו"ר הרשב"ב נפתחה במיוחד בשבילם כיתה מיוחדת לצעירים, שהיוותה את היסוד לחיידר שפעל לצידה של ישיבת תומכי תמימים הרב שיינץ נתפס עד מהרה בהדרכה החסידית שקיבל מאת זקני המשפיעים בישיבה, והחל לעסוק בעבודת התפילה כשהוא משקיע שעות ארוכות בהתבוננות בעניני חסידות עמוקים. הוא היה מופשט מהעולם הזה, והיה מונח במשך כל שעות היום בעניני החסידות שלמד אדמו"ר הרשב"ב העריך מאוד את עבודתו והתעסקותו במסירות בעניני החסידות, והתבטא עליו בביטויים מופלאים עד שאמר עליו שהוא "בינוני על פי התניא", ושהיה כדאי את כל ההשקעה לייסד את ישיבת תומכי תמימים בשביל לייבע שיינץ בלבד, וכל השאר הוא רווח נקי בח' בתמוז תש"א פלשו הנאצים לעיירה והחלו לענות את תושביה היהודיים ובראשם את רבה

האבן זיי געזאגט: אה! אים? ער איז סתם א משגונע, די גאנצע טאג זיצט ער טאג ווי ער איז אויף אן אנדער עלום (ער האט געטראכט חסידות) האט ר' אברהם געזאגט: אויב דו מיינסט איך בין נארמאל און ער איז משוגע, דארף איך ערשט צוריקגייען צו ליובאוויטש ווערין משוגע.

•

ר' יצחק דוד גראנער האט דערציילט, אז איינמאל האט ער באגלייטען דער פריעדעקער רבי צו א באטרעפעניש אין ניו דזערזי, און דער פריעדעקער רבי האט געמאכט זיכער אז נאר די תמימים זאלן אנרירען מיט זיין בענקעל².

•

ר' ליבעל פויזנער דערציילט, אז ווען ער איז אריין צום פריעדעקער רבי דער ערשטער מאל האט דער רבי אים געזאגט: יעדער זאך דארף מען מאסטן לויט די צייט, און יעצט פירסטו אין א גוטע אופן, אבער מ'זאל וויסען זיין אז ביי דיין טאטע אין ליובאוויטש איז געווען גאר אנדערש.

•

ר' פרץ העכט

ר' פרץ העכט'ס איינקעל דערציילט, אז דער פריעדעקער רבי האט אמאל געזאגט: די גאנץ תו"ת אין אמעריקע איז געווען ווערט פאר איין פרץ העכט.

•

אין מאל האט ר' יוסל וויינבערג מסדר קידוש געווען, איז איינע פון די ברכות האט ער אנגערופן א חשובע אדמו"ר וואס האט געלערערנט א קורצע וויילע אין תו"ת מיטן טייטל: **התמים האדמו"ר וכו' וכו'.**

•

איינמאל אין תל אביב האט א תמים פון תומכי תמימים וואס ירד מן הדרך

העיירה הרב שיינין, כשהם מכים על ראשו באבנים כבודות ופוצעים את ראשו, ורק בנס הצליח לשרוד את העינויים ונותר בחיים

לאחר חצי שנה של עבודות כפייה, העבירו הנאצים את תושבי העיירה לגטו ובאקציה השניה שערכו ב"ח אייר תש"ב לקחו את הרב שיינין מתוך בתו בעודו עסוק בתפילה ועטור בטלית ותפילין. כל היהודים שמצאו הנאצים רוכזו בשטח מישור מחוץ לעיר, ולפני שהנאצים הרגו את כולם ביקש הרב שיינין שיתנו לו מספר דקות של חסד לשוחח עם אנשי הקהילה, וכשניתנה הרשות פתח באמירת וידוי בהתעוררות גדולה ובמנגינה מיוחדת, ניגן איתם את ניגון ההקפות של שמחת תורה, ולאחר מכן אמר יחד איתם שמע ישראל 2. דהיינו כסא הגלגלים.

געטראפן זיין גוטע פריינט פון ישיבה, האט ער געזאגט: איך האב פארביל אויף תו"ת, יעדער מאל וואס איך גיי צו עסען מיט מיין חברים, קען איך ניט הנאה האבן פון גארנישט.

•

איינער האט אמאל געפרעגט בא דער סלונמער רבי³ צי ער זאל גייען לערנען לערנען בא ריינעס⁴ אדער תו"ת בא דער רבי רש"ב, האט דער סלונמער רבי געענפערט: ס'בעסער גייען צו דער רבי רש"ב לערנען רוסיש ווי צו גייען צו ריינעס לערנען תורה.

3. הרה"ג ר' שמואל וויינבערג

נולד לרב יחיאל מיכל אהרן, בנו של מייסד חסידות סלונים, אברהם וינברג. את עיקר דרכו ומשנתו רכש אצל סבו. הרבה לנסוע אל אדמו"רי דורו, בהם רבי חיים הלברשטאם, אצלו שהה תקופה ארוכה, ורבי דוד משה מטשורטקוב.

ניהל פעילות ציבורית ענפה. ניהל יחד עם החפץ חיים קרן כספים שתמכה בהקמת תלמודי תורה ומקוואות. השתתף בהקמת הארגונים "כנסת ישראל" ו"מחזיקי הדת", ובהמשך היה שותף להקמת אגודת ישראל עמד בקשר עם אדמו"ר רש"ב רבי חיים מבריסק החפץ חיים ועוד רבים. בקשריו עם אדמו"רי ורבני דורו שימש כשליחו בן אחיו רבי אברהם וינברג (השלישי) שהפך לימים לאדמו"ר מסלונים. כדרכם של אדמו"רי חסידות סלונים עמד בקשר הדוק עם היישוב החסידי בארץ ישראל ותמך בו. בצעירותו ביקר פעמיים בארץ. עמד בנשיאות כולל רייסין שתמך במאות משפחות שגרו בטבריה צפת וירושלים והתרים עבורו. בשנת תר"ס פעל להקמת ישיבת אור תורה על ידי חסידו הרב משה קליערס, רבה האשכנזי של העיר.

נפטר ב"ט בשבט ה'תרע"ו, בעיצומה של מלחמת העולם הראשונה בעת שהותו בטיפול רפואי בוורשה, ובשל קשיי ההתניידות בעת מלחמה נקבר בבית הקברות היהודי בוורשה. שיחותיו ודברי תורתו ששרדו יצאו לאור בתשרי תשכ"ט על ידי האדמו"ר רבי שלום נח ברוזובסקי (ה'נתיבות שלום'), בספר "דברי שמואל".

4. ישיבה שלמדו בה עברית ושאר עניני חול

תשובה

מ'דערציילט א מעשה אז ווען דער פריעדעקער רבי איז געווען אין ארץ ישראל איז געווען א חסיד וואס ירד מן הדרך רח"ל, אז דער רבי איז געקומען צו זיין געגענט האט ער מורא געהאט טרעפן מיט'ן רבי'ן טאמער דאס וועט אים מעורר זיין טאן תשובה, אבער ער האט געוואוסט אז ער וועט וועלן גייען, האט ער געלייגט קורצע הויזען צום ארבעט, אזוי אפילו ער וועט ווילען גיין וועט ער ניט קענען, אז ס'געקומען דער צייט וואס דער רבי איז געקומען האט ער נישט געקענט זיך איינהאלטן האט ער אהיים געלאפן, געביטן די הויזען און געקומען צום פלאץ וואס דער רבי איז דאן געווען, אז ער איז אריינגעקומען זאגט אים דער רבי: סדרייט זיך ס'דרייט זיך, אבער צום סוף קומט מען צוריק.

•

רבי מענדל פוטערפאס פלעגט צו זאגן אז הרהור תשובה איז ערגער פון א הרהור עבירה פארוואס? הרהור מיינט אז ער גלוסט צו טאן עפעס אבער ער האלט זיך צוריק פון דאס טאןס'איז נאר במחשבה נישט בפועל.

איז אזוי איינער וואס האט א הרהור עבירה דארף ער דאס אוועק שטופן און נישט טאן אבער אויב ער האט נישט געקענט אוועק שטופן די מחשבה האט ער כאטש פארדינט אז ער האט עס נישט געטאן.

משא"כ אויב איינער האט א הרהור תשובה און ער איז שוין אויפן ריכטיגען וועג וואס פאר א שאד אז ער טוט נישט תשובה בפועל.

•

ווען ר' אהרן קאזארנאווסקי איז געקומען מיט זיין מאמע צו ליובאוויטש צו לערנען אין תו"ת האט מען אים געזאגט אז ס'ניטא קיין פלאץ, האט זיין מאמע געגאנגען צו רביצין רבקה¹ און דער רביצין האט געזאגט צו זיין מאמע:

1. נולדה לאבי' הרב אהרון אלכסנדרוב משקלוב ולאמה הרבנית חיה שרה אלכסנדרוב זסלבסקי, בתו של אדמו"ר האמצעי, בשנת תקצ"ג או בי' בחשוון תקצ"ה בעיירה ליובאוויטש, בתו של אדמו"ר האמצעי, בשנת תקצ"ג או בי' בחשוון תקצ"ה בעיירה ליובאוויטש. בכ"ד אייר תקצ"ז נפטר אבי' ר' אהרן אלכסנדרוב. בצעירותה סיפרה לה אימה סיפורים רבים על רבותינו נשיאנו, ואף הביאה לה ספר הכתוב בכתב ידו של אבי' הכולל סיפורים ששמעו. בשנת תר"ג נישאה אימה לר' אהרון זסלבסקי בן הרבנית פריידא, והוא גידל אותה בשלושת השנים

איך וועט דאס מסדר זיין אבער איך וויל אז דו זאסט מאכן א קידוש פאר מיר, און דער נעקסטער טאג האט דער פרידעקער רבי מודיע געווען אים אז ער איז אנגענומען צו דער ישיבה, און יעדער יאר ביז תשמ"ב האט ר' אהרן געמאכט א קידוש אויף י' שבט פאר איר.

•

חסידים פרעגן: פארוואס איז עס אז לקוטי אמרים און שער היחוד והאמונה האבן ביידע א הקדמה און אגרת התשובה ניט? נאר די ענטפער איז פשוט: פאר תשובה דארף מען קיין הקדמות ניט.

•

אין די צייט פון דער רבי רש"ב האבן די משכילים געוואלט מאכן א שפיל פון חסידים וואס דער גאנצער ענין איז געווען כדי אפצולאכן פון די דרכי החסידים, האבן זיי געבעטן בא א חסיד וואס ירד מן הדרך צו שפילן ווי דער חסיד, און די פלאן איז געווען אז ער זאל מאכן ווי ער שרייבט א בריוו צום רבי'ן און וויינט, אינמיטן דער שפיל האט דער חסיד זיך דערמאנט אויפן רבי'ן און האט שטארק נתעורר געווארן בתשובה, און האט אנגהויבן וויינען באמת, האבן די אלע איינקוקער'ס געטראכט אז ער איז א גוטע שפילער, אבער זיין וויינען האט ניט אופגעהערט, האבן די מארגנים געדארפט אים אראפגעשלעפן פונעם פארשטעל, און ער האט גלייך געפארן צום רבי'ן און געבעטן א דרך אין תשובה.

•

ר' לייבל גראנער האט דערציילט, אז איינמאל האט ר' הענדל פוטערפאס²

הבאות, והיא התבטאה עליו מאוחר יותר כי היא 'זוכרת אותו לטוב. בשנת תר"ה חלתה אימה מאד, ואירוע זה - שנמשך כשנה - השפיע על האחיות מאד, עד שנהיו מדוכאות מאד.

בי' אדר תר"ו נפטרה אימה. בחצי השנה הבאה התגלגלו בבית קרובים ובחודש מנחם אב תר"ו סבתה, הרבנית שיינא אספה אותה ואת אחותה צביה גיטל למפרט וגידלה אותם בביתה. אחותה צבי' גיטל השגיחה עלי' מאד, הן בגשמיות והן ברוחניות, הרבנית סיפרה כי פעמים גרמה לה אחותה לבכות, עם זאת, השגחת אחותה עלי' השפיעו עלי' לאורך כל ימיה'. ביום ה', י"א בניסן תר"י, נערכה חתונת אדמו"ר המהר"ש והרבנית רבקה, בפאר והדר. נפטר י' בשבט תרע"ד.

2. נולד בי"ג ניסן תרס"א בעיירה פלעשניץ לאביו ר' מנחם מענדל פוטערפאס. אחיו הינו המשפיע ר' מנחם מענדל פוטערפאס ר' מנחם מענדל פוטערפאס. עם סיום לימודיו בישיבה נסחף מעט אחר זרם ההשכלה הכללי שנפוץ אז ברוסיה ונכנס לאוניברסיטה ללמוד ציור. מאוחר יותר נטש את האוניברסיטה, ועל פי הוראת אדמו"ר הרש"ב המשיך לעסוק בציור על טהרת הקודש בעת מלחמת העולם השנייה איבד את אשתו ושתי בנותיו ובשנת תש"ו החליף את שם משפחתו ל"ליברמן", שם זה דבק בו

ר' הענדל מצײר

(ליברמן) פלאנירט זיך פארען אויף א צושטעל פון מאלער'ס, האט דער רבי אים געהייסן צו איינשטיין אין די חשוב'סטע האטעל, ווען ער איז געקומען אהין האט ער געפונען די חשובסטע האטעל און האט געשטעלט אין צימער דאווענען, א פאר שעות שפעטער הערט

ער א קנאק אויפן טיר און עס האט געשטאנען בא דער טיר א מענטש און האט געבעטן בא ר' הענדל צו בארגין די טלית ותפילין זיינע, און אזוי איז געווען די אלע טעג פון זיין איינשטיי, דער לעצטער טאג האט ער געפרעגט דער איד: וואס וועט זיין מארגען מיט טלית ותפילין? האט ער געזאגט: דאגה ניט איך האב מיין אייגענער, און איך וויל דיר עפעס זאגין, איך קום פון א פרומע משפחה אבער איך האב אראפגעגאנגען פון דער וועג, ווען איך האב געהערט ווי דו דאוונסט האט עס מיר מעורר געווען מיינע טעג פון ישיבה ווען איך האב געווען א ערליכע איד, און איך האט מחליט געווען לשוב בתשובה שלימה.

ר' ראובן דונין

ר' אשר פרקש דערציילט, אז נאך דעם וואס דער רבי האט אויסגעטייטש דער ניגון שאמיל³, האט ר' ראובן דונין אריינגעגאנגען צום רבי'ן און האט געזאגט צום רבי'ן אז ס'קומט אויס פון דער משל, אז ס'קען זיין אז די נשמה קען פאלין אזוי נידעריק אז ער קען ניט ארויס קומען פון דעם, האט דער רבי אים גענפערט: ניין! אין המשל דומה לנמשל, ווייל ביי שאמיל איז דאס געווען ע"י אחרים, און אזוי קען ער טאקע ניט

בשנת תש"ז הגיע לארצות הברית והפך לבן בית אצל בית רבי - אדמו"ר הרי"צ הרבי והרבנית נחמה דינה

זכה לקירובים רבים מהרבי, שאף נתן לו הוראות שונות בקשר לציורים ציוריו האומנותיים קנו להם שם בכל רחבי העולם, והוא השתתף בתצוגות בין לאומיות שזכו לחשיפה רחבה, והביאו לקידוש השם גדול

נפטר בי"ג באדר ב' שנת תשל"ו

3. שמח"ת תשח"

ארויסגייען, אבער בא א נשמה איז דאס ברצונו, און דער כלל איז אז "צמצום ברצון אינו צמצום" און ער האט בכח צו אלעמאל טאן תשובה.

•

איין מאל האט ר' מענדל פוטערפאס פארבראכט, און האט שטארק גערעט וועגן תשובה, איז געווען דארט א בחור וואס האט שטארק געוויינט אויף זיין עבירות, האט ר' מענדל אים געזאגט: זיי ניט ווי א בער, וואס פשט? האט ער מסביר געווען: א בער איז זייער א טייערע בהמה (מצד די הויט) און די אלע פיינגער'ס ווילען אים פיינגען, איז וואס טוען זיי? אויף דער שטענדיקע וועג פון די בער צו זיין הייזעלע לייגן זיי א פעסטונג, און אז דער בער קומט אהיים, ווייסט ער ניט קיין אנדערע וועג, הויבט ער אן וויינען און וויינט און וויינט, און צום סוף גייט ער אריין צו די פעסטונג, - זיי ניט ווי דער בער, און לערן זיך אויס ווי צו בייטן די וועג - האט ר' מענדל געענדיקט.

תאוות

ר' ישראל פרידמן האט דערציילט, אז ס'געקומען א ארעמע מלמד דרדקי צום צמח צדק אויף יחידות און האט געקלאגט צו דער רבי אז ער האט תאוות אכילה, - און אין וואס באשטייט די תאוות האכילה - האט דער רבי געפרעגט, האט דער חסיד גענפערט: איך עס איין טעלער זופ, און איך וויל נאך א טעלער, האט דער רבי אים געזאגט: איז וואס! עס נאך א טעלער.

•

איינמאל אין די לאגערין אין סיביר האבן די גויים גערעט וועגן פארשידענע תאוות, האט ר' מענדל געגאנגן צו א זייט, האבן זיי געזאגט צו ר' מענדל: אה! דו טראכסט אז דו ביסט בעסער פון אונז? האט ר' מענדל געזאגט: מ'האט היינט געארבעט מיט די חזירים, אויב די חזירים וואלטן געקענט ריידען וואלטן זיי גערעט פונקט ווי אייך, וויל איך האבן אשטיקל הפסקה פון זיי.

•

דער סדר פלעגט זיין אין תו"ת מאנטרעאל אז יעדער בחור וואס האט געקומען אויף צייט פרייטעג אין דער פריי האט געקראגן א גרויסע שטיק פון פרישע באבקע, איין פרייטאג האט דער בחור המחלק געוואלט מאכן ליצנות האט ער געלייגט אויפן טיש פון ר' גרינגלאס א שטיקל, אז ער האט אופגעהייבען דער קאפ און האט געזען די באבקע האט ער ארויסגעשפרוגען פונעם ארט אזוי ווי ס'דא אויף זיין טיש א מיזל.

•

ר' יקותיאל פלדמן דערציילט א ווארט פון עלטערע חסידים, אז דברים האסורים לאזט ניט דער אויבערשטער אז דער איד זאל ווערין אפגעריסען, און דברים המותרים, לאזט דער אויבערשטער יע.

תהלים

ווען ר' דוד לייב חן איז געשיקט געווארן קיין סיביר האט ער אראפגעשריבן דער גאנצע תהלים, און אזוי האט ער געזאגט תהלים דער גאנצער צייט וואס ער איז דארט געווען, אז ער איז געקומען צום רבי'ן האט דער רבי אים געהייסן זאגן תהלים יעדער שבת מברכים פון דער תהלים.

(געהערט פון ר' יקותיאל פלדמן)

.

ר' פנחס קארף האט דערציילט, אז איינע האט אמאל געקומען צו דער צ"צ און געבעטן א ברכה פאר א באוואוסטע מחלה, האט דער צ"צ גענפערט: גיי זאג דער גאנצער תהלים, האט דער איד געפרעגט: וואס עפעס? האט דער רבי געענפערט: אז א פערד האט א מחלה, איז דער בעל הבית שיקט אים צו פעלד צו עסען די גראז מיט דער האפינונג אז ער וועט עסען דער ריכטיקער גראז וואס וועט אים היילען, אזוי אויכעט מיט תהלים, יעדער קאפיטעל איז א ישועה פאר עפעס אנדערש, אבער מיר ווייסן ניט וועלכער צו מכוון זיין, דארף מען זאגן די גאנצע תהלים.

תפילין

איין מאל האט דער רבי רש"ב געזען רצועת התפילין אויפן פאל האט ער געזאגט: ס'דא תפילין אויפן פאל.

•

ר' לייבל שפירא דערציילט אז זיין שווער איז אמאל געווארן זייער קראנק, האט ער געבעטן ביים רבי'ן א ברכה, האט ער געקריגען א מענה: בדיקת התפילין והמזוזות, האט ער דער תפילין געשיקט צום סופר און ס'ניט געווען קיין פראבלעם, האט ער געבעטן נאכאמאל ביים רבי'ן א ברכה און האט צוגעלייגט צו אז מ'האט בודק געווען די תפילין און מזוזות און ס'ניטא קיין פראבלעם, און נאכאמאל האט דער רבי געענפערט: "בדיקת התפילין" האט ער געטראכט וואס מיינט דא דער רבי, ביז ער האט געכאפט אז זיין שווער קומט פון א פוילישער משפחה און חאטש דעפ וואס ער האט טאקע געווארן א ליובאוויטשער חסיד אבער ער האט קיינמאל געביטן די תפילין צו די אלטער רבי'ס כתב, האט ער גלייך געגאנגען צו זיין שווער צו בעטן רשות צו זיי איבערבייטן, און דער שווער האט גלייך מסכים געווען, און מ'האט געביטן די תפילין, שפעטער אז מ'האט מודיע געווען דער רבי, האט דער רבי געענפערט: ת"ח ובטח גם ר"ת, און ער האט טאקע אזוי געטאן, און אפאר טעג שפעטער איז זיין שווער געווארן אינגאנצען בעסער.

•

איין מאל איז אדורכגעגאנגען בא דאלארים א צאנזע בחור, האט די רבי אים געזאגט, אז נאך די חתונה זאל ער בודק זיין די תפילין דר"ת, אפאר יארן שפעטער, נאך זיין חתונה האט איימצער אים געזאגט אז מ'קען זעען ווי מ'גייט דורך בא דער רבי, איז ער געגאנגען צו די אפיס, און האט געקויפט די וידיאו, און ער האט געזען ווי דער רבי זאגט אים אז נאך די חתונה זאל ער בודק זיין די תפילין דר"ת, האט ער טאקע בודק געווען, און זיי זיינען געווען פסול.

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' פנחס קארף ע"ה

נפטר כ' תמוז תשפ"א

משפיע בישיבת אהלי תורה למעלה מיובל שנים וזכה
להדריך אלפי תמימים בדרכי החסידות

ת.נ.צ.ב.ה.